Versiune **[V1.0]**

Selma Lagerlöf

Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia

PARTEA ÎNTÂI

ŞTRENGARUL

Spiriduşul

Duminică, 20 martie

A fost odată un ştrengar. Să tot fi avut vreo paisprezece ani. Era înăltuţ şi subţirel, cu părul bălai. Mare ispravă nu era de el: mai toată vremea îi plăcea grozav să doarmă ori să mănânce, după care se apuca de tot felul de năzbâtii.

Într-o duminică dimineaţa, îmbrăcat cu pantalonaşi şi-n cămaşă, ştrengarul stătea cocoţat pe marginea mesei, tare bucuros că ai lui urmau să plece de-acasă, lăsându-l singur să-şi facă mendrele în voie câteva ceasuri.

„Acum o să pot lua puşca tatii din cui şi să trag după pofta inimii, fără să dau socoteală cuiva!” îşi zise el, încântat.

Afară strălucea o zi minunată de primăvară. E drept că abia era în douăzeci martie, dar partea de apus a comunei Vemmenhög, în care locuiau părinţii băiatului, se întindea spre miazăzi în Scania, unde primăvara poposise de multă vreme. Nu înverziseră încă bine tufele şi copacii, dar începuseră a ieşi mugurii. Şanţurile bolboroseau pline de apă, iar pe marginea lor podbalul dădea în floare. Buruienile de pe zidul de piatră al împrejmuirii gospodăriei prindeau culoare. Pădurea de fagi, ce se ivea din depărtare, creştea parcă văzând cu ochii, devenind în fiecare clipă tot mai deasă. Cerul era senin, limpede. Uşa casei sta întredeschisă şi de afară se puteau auzi trilurile ciocârliilor. Găinile şi gâştele se preumblau agale prin ogradă, iar în grajd vacile, înviorate de aerul crud şi primăvăratic, mugeau din când în când gros şi prelung.

În ăst timp, băiatul citea şi moţăia, în luptă cu somnul.

Cum, necum, somnul îl birui şi el adormi buştean: Deodată se trezi, auzind în spatele său un zgomot uşor. Dar vezi că habar n-

avea dacă dormise mult sau puţin...

Pe prichiciul ferestrei, drept în faţa lui, se afla o oglinjoară în care se vedea mai toată încăperea. Ridicând capul să se uite în oglindă, ştrengarul băgă de seamă că cineva deschisese sipetul cel mare, pe care-l adusese maică-sa de zestre. Era un sipet greu, ferecat cu cercuri de fier şi făurit din lemn de stejar. În afară de maică-sa, nimeni nu umbla la el. Femeia păstra în acel sipet tot ce moştenise de la maică-sa, fel de fel de lucruri pe care le ferea de orice ispită: rochii ţărăneşti de modă veche, din stofă stacojie, cu bluza scurtă şi fusta în creţuri, cu pieptarul împodobit cu mărgăritare, nişte scufii albe, scrobite, nişte catarame grele de argint şi nişte lănţuguri. Asemenea vechituri nu se mai purtau acum, şi-n mai multe rânduri mama băiatului se gândise să le înstrăineze, dar până la urmă tot nu se îndurase să se despartă de ele.

Ştrengarul îşi dădea seama îndeajuns de bine că cineva ridicase capacul acelui sipet, şi nu ştia ce să mai creadă. Doar maică-sa îl încuiase cu puţin mai înainte de a pleca!... Cine făcuse, oare, isprava asta? Să-l fi lăsat maică-sa deschis? Cum era să-l lase, când îl ştia pe băiat singur în toată casa?

La un moment dat, băiatului începu să-i fie teamă, bănuind că se strecurase vreun hoţ în casă. Cu ochii ţintă la oglindă, nu se încumeta să facă nicio mişcare. Aştepta ca dintr-o clipă într-alta să se ivească hoţul şi-l cuprinse o mare mirare când văzu o umbră neagră pe marginea sipetului. Se tot uita la ea şi nu-i venea să creadă că era cineva aievea. Şi, dintr-o dată, umbra deveni tot mai desluşită. Băiatul nu mai avea acum nicio îndoială că pe marginea sipetului se afla un spiriduş. Auzise el, nu-i vorbă, despre spiriduşi, dar nu-şi închipuise nicicând că ar putea să fie chiar atât de mici. Spiriduşul pe care-l vedea prin oglindă nu era mai înalt de-o şchioapă.

Chipul îi era bătrânicios, plin de zbârcituri şi spân. Spiriduşul purta o haină lungă, de culoare neagră, şi pantaloni scurţi, iar pe cap avea o pălărie cu borul mare, neagră ca şi surtucul. Îi şedea minunat de bine gătit cum era, cu guler şi manşete de dantelă, cu catarame de argint la pantofi şi cu funde de mătase la jartiere. La un moment dat, spiriduşul scoase din sipet un pieptar de modă veche, brodat cu iscusinţă, şi începu a-l privi cu mult interes. Atât de preocupat era de pieptarul acela, că nici nu băgă de seamă că băiatul se trezise din somn.

Ştrengarul rămase nespus de uimit la vederea spiriduşului, dar de temut nu prea se temea de el. La drept vorbind, cum

avea să-i fie teamă de-o făptură atât de mărunţică? Cum spiriduşul era atât de preocupat că nu mai vedea şi nu mai auzea nimic în jurul său, ştrengarul se gândi să-i joace o festă: să-l împingă în sipet şi să-l acopere cu capacul ori cu altceva. Dar cum nu avea destul curaj să-l atingă, căută ceva prin odaie, cu care să-i facă vânt în sipet. Cercetă mai întâi cu privirea locul dintre pat şi masă şi apoi cel dintre masă şi plită. Se uită la ibricul de cafea, la oalele rânduite pe poliţa de lângă plită şi după aceea la polonicele, cuţitele, furculiţele, castroanele şi farfuriile care se vedeau prin uşa întredeschisă a dulapului. Se uită apoi la puşca lui taică-său, atârnată în cui, şi cercetă cu privirea până şi muşcatele şi cerceluşii care înfloreau în ghivecele de la fereastră. În cele din urma puse ochii pe o plasă veche, atârnată de pervazul ferestrei. Cum o văzu, sări în sus de bucurie, o înşfăcă de la locul ei şi o întinse repede pe marginea sipetului, peste capul spiriduşului. În sinea lui, ştrengarul se mira de marele noroc de care avusese parte. Nu-şi dăduse el prea bine seama cum meşterise toată treaba, dar vorba e că spiriduşul căzuse în cursă. Bietul spiriduş stătea ghemuit în fundul plasei, cu capul în jos, şi, oricât încerca, nu era chip să se ridice.

În prima clipă, băiatul nu ştiu ce să facă. Se mulţumi doar să scuture plasa, ca să nu-i dea răgaz să se caţăre. Spiriduşul prinse grai şi-l rugă stăruitor să-i dea drumul. Îi arătă că ani de zile făcuse numai bine, aşa că merita să fie tratat mai omenos. Apoi îi făgădui ştrengarului c-o să-i dăruiască un fluier vechi, o lingură de argint şi-un ban de aur mai mare decât capacul de argint de la ceasornicul lui taică-său, dacă se îndură de el şi-l pune în libertate. Băiatului nu i se păru că oferta era prea ispititoare. Vezi însă că, de îndată ce pusese stăpânire pe spiriduş, începuse să-i fie teamă de el. Îşi dădea seama că are de-a face cu o făptură ciudată şi înfricoşătoare şi era bucuros să se descotorosească de spiriduş cât mai degrabă. Primi deci propunerea prichindelului şi nu mai scutură plasa, ca să-i dea putinţa să iasă afară din ea. Văzând că prichindelul nu mai avea mult până să fie iarăşi liber, băiatul se gândi că n-ar fi rău, totuşi, să-i pună condiţii mai grele, adică să aibă pretenţii mai mari.

— „Mare nătărău am fost că i-am dat drumul!...” se căina el şi începu să scuture din nou plasa, ca să-l facă pe spiriduş să se prăvălească iarăşi în ea.

Dar chiar în aceeaşi clipă se pomeni cu o palmă zdravănă peste obraz, de văzu numai stele verzi. Ameţit, se izbi când de un perete, când de celălalt şi, nemaiputând să se ţină pe

picioare, se prăvăli pe duşumea în nesimţire.

Când îşi veni în fire, era singur în odaie. Nici urmă de spiriduş. Capacul sipetului era încuiat, iar plasa stătea atârnată la locul ei obişnuit. Dacă n-ar fi simţit încă fierbinţeala palmei pe care o căpătase, ar îi fost ispitit să creadă că totul fusese doar un vis.

„Oricât le-aş povesti, tata şi mama vor spune că totu-i o născocire de-a mea.”

Băiatul se îndreptă spre masă, dar observă un lucru ciudat. De mărit, desigur, odaia nu se putuse mări. Atunci care era pricina că se vedea nevoit să facă mai mulţi paşi, ca să ajungă la masă? Şi ce se întâmplase cu jilţul, care nu părea să fie mai înalt de cum fusese înainte? Ca să se poată aşeza în el, a trebuit să se urce mai întâi pe stinghia dintre picioarele scaunului, şi spoi de-acolo să se caţăre până sus. Acelaşi lucru s-a petrecut şi cu masa. Ca să ajungă până la tăblie, a trebuit să se ridice în picioare şi să se rezeme în coate.

„Ce drăcie o mai fi şi asta?...” se întrebă, uluit, băiatul. „Mi se pare că spiriduşul a vrăjit masa, jilţul şi toată casa, de nu mă mai dumiresc de fel ce se întâmplă...”

Ceaslovul se afla pe masă, la locul lui, aşa cum fusese mai adineauri, dar şi cu el se petrecuse ceva ciudat, fără doar şi poate, de vreme ce băiatul nu mai era în stare să citească un singur cuvânt din el, decât aşezându-se pur şi simplu deasupra cărţii...

După ce îşi aruncă ochii peste câteva rânduri, băiatul cătă spre fereastră, văzu oglinda şi începu să strige:

— Ia te uită! Altă năzdrăvănie acum!...

Nu era de mirare că strigase aşa, căci în luciul oglinzii îi fusese dat să vadă un pici cu nădragi scurţi de piele şi c-o bonetă ţuguiată pe cap.

— Îmbrăcămintea ăstuia e la fel cu a mea!... zise el mai departe, împreunându-şi mâinile cu uimire.

Şi abia atunci băgă de seamă că prichindelul din oglindă îi imita gestul. Începu să se tragă de păr, să se ciupească şi să se învârtească, dar parcă dinadins făptura din oglindă făcea aceleaşi mişcări. Văzând una ca asta, băiatul se îndreptă spre oglindă, cu gândul să cerceteze dacă nu cumva se aciuase vreun pitic în dosul ei, dar nu descoperi nici urmă de pitic şi se înfioră de groază. Într-un sfârşit rămase încredinţat că spiriduşul îl fermecase şi că cel pe care-l vedea în luciul oglinzii nu era altul decât el.

Gâştele sălbatice

Băiatului tot nu-i venea parcă să creadă că ajunsese spiriduş.

„O fi vreun vis, vreo simplă închipuire! îşi zise el. Fără îndoială că peste câteva clipe o să fiu iarăşi o fiinţă omenească!”

Se aşeză în faţa oglinzii şi închise ochii. Peste câteva minute îi deschise iar, nădăjduind că vraja luase sfârşit. Nici pomeneală însă! Era tot de-o şchioapă, deşi neschimbat, la înfăţişare. Părul bălai, pistruii de pe nas, peticele nădragilor şi cârpiturile ciorapilor erau la fel ca înainte, cu singura deosebire că se micşoraseră mult, după cum îi era statul acum.

Îşi dădu atunci seama că orice aşteptare era zadarnică şi se gândi să recurgă la alte mijloace. Cel mai cuminte lucru pe care putea să-l facă era să-l caute pe spiriduş şi să se împace cu el. Începu să sară pe podea, doar l-o descoperi! Îl căută după scaune, după dulap, îl căută sub pat, ba chiar şi în cuptor, dar ţi-ai găsit să-l afle! Scociorî până şi nişte găuri de şoareci, dar tot nu-i dădu de urmă. Pierise!

Pe când umbla aşa după el, se ruga în gând şi-i făgăduia cea mai caldă recunoştinţă. Şi-i mai făgădui că pe viitor se va ţine de cuvânt, că nu va mai fi rău, că se va face băiat cuminte şi ascultător dacă va fi preschimbat iarăşi în fiinţă omenească. Dar, din păcate, toate aceste făgăduieli nu-i fură de niciun folos.

Îşi aduse atunci aminte de un lucru. Într-o zi o auzise pe maică-sa spunând că spiriduşii aveau obiceiul să se aciueze prin grajduri şi alergă într-un suflet într-acolo, să-l caute pe spiriduş. Din fericire, uşa casei era întredeschisă, aşa că se strecură fără nicio piedică. Altfel n-ar fi putut să ajungă la clanţă, să apese pe ea şi să deschidă uşa. Păşind în tindă, îşi căută galenţii, căci prin casă umblase numai în ciorapi. Tocmai se întreba cum avea să încalţe galenţii cei mari şi butucănoşi, dar chiar în aceeaşi clipă văzu în pragul uşii nişte galenţi mici de tot. Aşadar, spiriduşul se gândise la toate şi-i preschimbase până şi galenţii!... Faţă de o asemenea prevedere, băiatul rămase uluit şi-l cuprinse o teamă şi mai mare. Acum îşi dădea seama că nenorocirea care se abătuse asupra lui avea să fie de lungă durată.

Pe laviţa veche de stejar din faţa uşii de la tindă sărea sprintenă o vrabie. Cum îl văzu pe ştrengar, ea începu să-l ia în zeflemea:

— Cirip, cirip! Ia uite-l pe Nils care păzeşte gâştele! Uite-l pe Năpârstoc! Uite-l pe Nils Holgersson Năpârstoc!

Gâştele şi găinile din ogradă îşi îndreptară pe dată privirile spre prichindel, după care se porni o cotcodăceală asurzitoare.

— Cucurigu! dădea zvon cocoşul. Aşa îi trebuie! Cucurigu! M-a tras de creastă, dar acum i s-a înfundat şi lui.

— Câr, câr, câr! nu mai conteneau găinile

Înghesuite într-un cârd des, gâştele îşi lungeau gâturile şi întrebau de zor:

— Cine a făcut minunea asta? Cine, oare?

Dar lucrul cel mai năstruşnic era că băiatul înţelegea tot ce glăsuiau păsările. De pe treptele scării, el le asculta uimit cum sporovăiau de zor. „Cum să nu le pricep graiul, de vreme ce acum sunt un spiriduş?” îşi zicea el.

Îl supăra totuşi obrăznicia găinilor, care se bucurau nespus că fusese preschimbat într-un prichindel. Ca să le sperie, dădu cu o piatră în ele, strigând:

— Tacă-vă clonţul, afurisitelor!

Vezi însă că băiatul uitase pesemne că nu mai era în măsura să le sperie. Găinile se îmbulzeau asupra lui şi-l împresurau, cârâind de zor:

— Câr, câr, câr! Aşa ţi-a trebuit! Câr, câr, câr! Aşa ţi-a trebuit!

Băiatul încercă să fugă din faţa lor, dar găinile nu-l slăbiră deloc şi strigau la el de-i luau auzul. Nu-l scăpă de urmărirea lor decât ivirea pisicii. Cum o văzură, găinile se potoliră, făcându-se că n-aveau altă îndeletnicire decât să scociorască ţărâna în căutare de râme. Ştrengarul se grăbi s-o întâmpine pe pisică:

— Dragă mâţişoară, tu cunoşti bine toate ungherele, găurile şi ascunzătorile din ograda casei. Spune-mi, rogu-te, unde l-aş putea găsi pe spiriduş?

Dar pisica nu catadicsi să-i răspundă imediat. Se aşeză jos, îşi petrecu tacticos coada pe dinaintea labelor din faţă şi se uită lung la băiat. Era mare şi neagră, cu o pată albă pe piept. Părul neted îi lucea în razele soarelui. Ghearele le avea trase în teacă, oricând gata să le scoată, iar în ochii ei verzi, drept la mijloc, se deschidea o crăpătură mică şi îngustă. Parcă era întruparea şireteniei.

— De ştiut, ştiu eu bine unde se află spiriduşul! zise ea, cu glas mieros, dar nu vreau să-ţi spun!

— De ce nu vrei să mă ajuţi, dragă mâţişoară? stărui băiatul. Doar vezi c-am fost fermecat!...

Pisica întredeschise puţintel ochii, lăsând să i se vadă răutatea care clocea în ei. Înainte de a-i răspunde, începu să toarcă a părere de bine.

— Pe unul ca tine să-l ajut, care m-a tras de coadă de atâtea ori?... zise ea în cele din urmă.

Când auzi asta, băiatul se mânie grozav, uitând că acum era mic şi neputincios.

— Stai să te mai trag o dată! răspunse el, repezindu-se la pisică.

Într-o clipă, pisica se schimbă aşa de mult, că nu mai părea să fie făptura dinainte. Părul de pe trup i se zbârlise, spinarea i se încovoiase ca un arc, picioarele i se lungiseră. Ghearele scoase din teacă zgâriau cu furie pământul, coada i se făcuse scurtă şi groasă, urechile îi stăteau ciulite, gura îi spumega, iar ochii parcă îi erau încinşi de jeratic.

Băiatul nu voi să se lase intimidat de pisică şi mai făcu un pas înainte, dar chiar în aceeaşi clipă, dintr-o săritură, pisica se năpusti asupra lui, trântindu-l la pământ, şi-i înfipse în piept ghearele din faţă, gata să-i apuce beregata cu dinţii. Ştrengarul simţea cum i se împlântau ghearele în piele, trecând prin haină şi prin cămaşă. Simţea în acelaşi timp şi colţii ascuţiţi ai pisicii furnicându-i gâtlejul, începu să ţipe ca din gură de şarpe, cerând ajutor. Nu se ivi însă nici ţipenie de om, şi de data asta fu încredinţat că-i sunase ceasul cel de pe urmă.

Şi ce crezi! De unde era gata să-i vină de hac prichindelului, pisica îşi trase ghearele în teacă şi-i lăsă beregata slobodă.

— Fie!... zise ea. Treacă de la mine şi asta! Îţi dau drumul numai de hatârul stăpânei. Am voit numai să-ţi arăt care din noi e mai tare...

Pisica îl lăsă apoi şi se arătă tot aşa de blândă şi de liniştită cum fusese cu câteva clipe mai înainte, când îşi făcuse apariţia. Ruşinat şi umilit, ştrengarul nu mai scoase niciun cuvânt şi se grăbi să plece spre grajd, în căutarea spiriduşului.

În grajd nu se aflau decât trei vaci. Când păşi însă pragul, se porni un răget şi-o hărmălaie de parcă n-ar fi fost doar trei vaci, ci pe puţin treizeci.

— Mu, mu, mu! începu să mugească Majros. Mai e şi o dreptate pe lumea asta!

— Mu, mu, mu! îi ţinură isonul celelalte două vaci.

Mugeau tustrele cu atâta putere, că ştrengarul nici nu mai putea să audă ce spuneau. Voi să le întrebe de spiriduş, dar înverşunarea vacilor îl amuţi.

La fel de stârnite ca şi acum erau ori de câte ori ştrengarul aducea vreun câine în grajd şi-l asmuţea asupra lor. Zvârleau din picioare, îşi scuturau cu furie lanţurile de la gât, îşi înălţau

capetele şi ameninţau cu coarnele.

— Intră, dacă-ţi dă mâna! se răsti Majros la el. O să capeţi un picior, c-o să pomeneşti câte zile vei trăi!

Dacă te apropii de mine, îl ameninţă Gull-Lilja – te iau în coarne, să ştii!

Hai, vin' la mine – strigă Stjärna la el – să te dezmierd cum m-ai dezmierdat şi tu astă-vară, când mi-ai dat cu galentul pe spinare!

— Vino-ncoace – mugi Gull-Lilja – să-ţi dau răsplata pentru viespea pe care mi-ai pus-o pe ureche!

Majros, vaca cea mai bătrână şi mai înţeleaptă, era foc şi pară:

— Dacă îndrăzneşti să vii la mine, te-nvăţ eu minte să mai tragi scăunaşul de sub maică-ta, când ne mulge, şi să-i mai pui piedică, atunci când pleacă din grajd cu doniţa plină de lapte, după cum ai năravul! C-o faci să plângă cu lacrimi amare, sărmana!...

Poza nils01 [P017]

Băiatul voia să le spună că se căia din suflet de toate poznele pe care le făcuse şi că se purtase într-adevăr urât cu ele, dar că pe viitor avea să se poarte plin de cuviinţă, numai să-i spună unde se află spiriduşul. Vacile însă nici nu se gândeau să-i dea ascultare. Făceau o larmă atât de mare că ştrengarul, de teamă să nu se smulgă din lanţ vreuna din ele şi să se năpustească asupra lui se hotărî să-şi ia tălpăşiţa din grajd. Ieşi afară fără de nicio nădejde. Îşi dădea acum bine seama că nimeni, din toată gospodăria, nu voia să-l ajute să-l găsească pe spiriduş. De altfel, chiar dacă ar fi dat peste el, tot nu i-ar fi fost de niciun folos. Se târî până la zidul de piatră năpădit de spini şi de mărăcini, care împrejmuia gospodăria familiei, şi acolo se trânti jos, gândindu-se cu groază: ce soartă avea să-l aştepte, dacă nu-şi va recăpăta înfăţişarea omenească. Cum se vor mai minuna părinţii lui când se vor întoarce de la biserică! Şi la fel de cuprinşi de uimire vor fi toţi oamenii de prin partea locului. Nu-i vorbă, vor veni şi cei dinspre partea de răsărit a comunei Vemmenhög. Vor veni şi megieşii din satele Torp şi Skurup, vor veni oameni din tot judeţul să caşte gura la el. Ba s-ar putea chiar întâmpla ca ai lui

să-l ducă să-l vadă lumea la bâlciul din Kivik[1].

Gândurile astea i se încâlceau în cap şi-l umpleau de spaimă. Ar fi fost mult mai bucuros să nu mai dea ochii cu nimeni.

Cât de nefericit se simţea! Nimeni pe lumea asta nu era mai nenorocit decât el. Nu mai era o făptură omenească, ci una ciudată. Tot mai desluşit îşi dădea seama ce însemna pentru el să nu mai fie om. De acum înainte se despărţise de toate lucrurile cu care era obişnuit. Nu se mai putea duce la joacă cu alţi băieţi, nu mai putea să fie moştenitorul averii părinteşti şi, în afară de asta, nicio fată nu s-ar mai fi măritat cu el.

Se uită cu duioşie la căminul părintesc. Cătă lung la căsuţa de paiantă, spoită cu var, atât de scundă, de părea aproape una cu pământul sub acoperişul ei de paie, înalt şi povârnit. Privi după aceea şoproanele şi hambarele, care era de asemenea mici, şi cercetă ogorul atât de îngust, încât un cal abia avea loc să se întoarcă. Mic şi sărăcăcios cum era căminul părintesc, nu putea fi altul pe lume mai bun şi mai drag sufletului său. Dar, pipernicit cum ajunsese, nu putea să-şi dorească un sălaş mai bun decât o gaură sub podeaua grajdului.

Vremea era neasemuit de frumoasă. În jurul său ciripeau păsărelele şi înmugureau copacii. El însă era copleşit de restriştea ce se abătuse asupra lui. Pentru Nils nu mai putea să mai existe bucurie. Nicicând nu-i fusese să vadă un cer mai frumos şi mai senin ca în ziua aceea. Văzduhul era cutreierat de păsări călătoare. Veneau din ţări străine şi depărtate. Zburaseră peste Marea Baltică cu direcţia spre Smygehuk[2] şi se îndreptau acum spre miazănoapte. Erau, fără îndoială, de diferite neamuri. Dar băiatul nostru nu mai era în stare, să recunoască decât gâştele sălbatice. Acestea zburau în două stoluri lungi, împreunate în formă de unghi. Sus de tot, în înălţimile văzduhului, zburau şi alte stoluri de gâşte sălbatice, pe care băiatul le auzea cum strigau:

— Spre munte, de-acum! Spre munte!

Văzându-le pe cele domestice umblând tipa-tipa prin ogradă, gâştele sălbatice se lăsară în zbor până aproape de pământ şi îşi îmbiară suratele:

— Haideţi cu noi! Haideţi cu noi la munte!

Gâştele din ogradă îşi lungiră gâturile, să nu piardă vorbă; dar

---

[1] Kivik – port şi sat de pescari în partea de miazăzi a Suediei, cu un monument funerar din epoca bronzului.

[2] Smygehuk – punct în extremitatea meridională a Suediei.

de răspuns, răspunseră cu multă cuminţenie:

— Ne simţim destul de bine unde suntem! Ne simţim destul de bine unde suntem!...

După cum s-a mai arătat, era o zi nespus de frumoasă. Văzduhul era atât de uşor şi de limpede, că pentru păsări era o adevărată încântare să se avânte în zbor. Ori de câte ori trecea un cârd de gâşte sălbatice, cele de casă se simţeau tot mai neliniştite. În câteva rânduri, ele dădură din aripi, ca şi cum ar fi voit să le urmeze pe celelalte care vâsleau prin văzduh. Dar o gâscă bătrână le potolea tot mereu avântul, spunându-le:

— Nu fiţi nebune! Va fi vai şi-amar de alea de sus. Vor suferi de foame, şi de frig! La ce să păţiţi ca ele?...

Vezi însă că unui gâscan tânăr chemarea gâştelor sălbatice îi aprinse un dor straşnic de ducă. „De-ar mai trece un stol – îşi zise el – zbor şi eu cu ele."

Şi, fără de veste, se ivi iarăşi în văzduh un cârd de gâşte sălbatice, care se adresară celor de jos cu aceeaşi chemare. Dacă le auzi, gâscanul se grăbi să le răspundă:

— Staţi, suratelor, că merg şi eu cu voi!

Apoi, întinzându-şi aripile, se înălţă în văzduh. Dar cum nu era deprins cu zborul, într-o clipă se prăbuşi la pământ. Gâştele sălbatice îl auziseră şi se întoarseră din drum, luând-o într-un zbor lin, ca să vadă dacă gâscanul se îndreaptă spre ele...

— Mai aşteptaţi oleacă! strigă gâscanul cel tânăr, făcând o nouă încercare.

De lângă zidul de piatră, ştrengarul prinse cu urechile această convorbire şi îşi zise: „Dacă gâscanul îşi ia zborul, o să avem o mare pagubă. Taică-meu şi maică-mea or să fie nespus de mâhniţi să-i vadă lipsa."

Cu gândul la aceste lucruri, el uitase însă că acum era un biet prichindel fără putere. Dădu fuga la cârdul de gâşte şi se prinse cu braţele de gâtul gâscanului.

— Mai zboară acum, dacă eşti în stare! îi strigă el, sigur de sine.

Numai că prizonierul găsi mijlocul să se avânte în văzduh. Timp nu mai avea să se descotorosească de băiat, aşa că se înălţă luându-l cu el. Zborul păsării fusese atât de iute, că-l ameţise pe ştrengar. Până să-şi vină în fire şi să se gândească bine cum să se desprindă de gâtul gâscanului, acesta ajunsese atât de sus, că băiatul şi-ar fi găsit desigur moartea, dacă ar fi căzut la pământ.

Tot ce putea să facă, spre a fi mai ferit de orice primejdie, era

să se aburce pe spinarea gâscanului, lucru pe care-l şi făcu, fără să dea dovadă de prea mult curaj. De altfel nu-i era deloc uşor să se menţină pe spinarea păsării zburătoare, cocoţat între aripile întinse. De aceea îşi înfipse mâinile adânc în pene şi-n puf, ca să fie sigur că nu va cădea.

Pânza cadrilată

Ameţeala îl ţinuse pe băiat îndeajuns de mult. Valuri de aer suflau şi şuierau asupra lui, gata să-l prăvălească, aripile se mişcau neîncetat, iar în pene parcă vuia o vijelie, în jurul său zburau, gâgâind de zor, treisprezece gâşte. Ochii lui scânteiau, iar zgomotul făcut de zburătoare îl asurzea. Habar n-avea dacă stolul de gâşte zbura sus de tot sau aproape de pământ, şi nici încotro se îndrepta n-avea idee.

Abia după ce-şi veni puţin în fire putu să-şi dea seama în ce direcţie îl duceau păsările. Nu-i vorbă, lucrul ăsta nu era prea uşor, fiindcă ştrengarul nu se încumeta deloc să privească în jos. În sinea lui era sigur că dacă ar fi încercat, l-ar fi apucat iarăşi ameţeala.

Gâştele sălbatice nu zburau la cine ştie ce înălţime, pentru ca noul lor tovarăş să nu tragă în piept un aer prea tare. Şi pentru că-i purtau de grijă, zburau chiar mai încet ca de obicei.

În cele din urmă însă, băiatul îşi luă inima în dinţi şi aruncă o privire spre pământ. Şi deodată avu impresia că sub el era întinsă o pânză cu o sumedenie de pătrate mici şi mari.

„Undo m-oi fi aflând, oare?” se întrebă el, mirat. Dar de sus nu vedea altceva decât pătrat lângă pătrat. Nimic rotund, nimic nealiniat.

„Ce o fi oare pânza asta mare şi cadrilată de sub mine?” se întrebă iar băiatul, fără să aştepte vreun răspuns din partea cuiva.

Vezi însă că-l primi imediat de la gâştele sălbatice, care zburau în jurul său:

— Ogoare şi izlazuri! Ogoare şi izlazuri!

Ştrengarul înţelese atunci că pânza cu pricina era şesul Scaniei, deasupra căruia îl purta gâscanul în zbor. În acel moment începu să-şi dea seama de ce era pestriţ şi cadrilat. Recunoscu mai întâi pătrăţelele de culoare verde-deschis; de bună seamă erau ogoarele de secară semănate în toamna trecută şi care se păstraseră verzi sub zăpadă. Şi nu-i fu greu să

le desluşească şi pe celelalte. Pătrăţelele galbene erau mirişti de la grânele secerate în vara trecută, în timp ce acelea care băteau în negru erau trifoişti cosite; iar cele negre păşuni păscute sau arături. Cele tuciurii, cu chenare galbene, erau fără îndoială păduri de fagi. Copacii mari de la mijloc erau despuiaţi de frunze, pe când fagii tineri dinspre margini le păstraseră uscate şi îngălbenite până-n primăvară.

Băiatul zări şi pătrăţelele de culoare închisă, dar sure la mijloc: acestea erau terenuri împrejmuite cu zăplazuri, pe care se aflau case cu acoperişuri înnegrite de paie şi ogrăzi pietruite. Altele erau verzi la mijloc, dar colorate închis pe margini: acestea erau grădini care începuseră a înverzi, înconjurate de copaci şi tufişuri încă pleşuve.

Pe ştrengar îl apucă râsul când zări jos pe pământ atâtea pătrăţele. Auzindu-l cum se prăpădeşte de râs, gâştele sălbatice îl luară la rost, pe un ton cam mustrător:

— Pământ bun şi roditor! Pământ bun şi roditor!

Băiatul deveni atunci iarăşi serios. „Cum de eşti în stare să râzi, tu, care ai păţit tot ce poate fi mai îngrozitor pentru o fiinţă omenească?...” se mustra el în sinea lui.

Stătu câtva timp serios, plin de cuviinţă, dar pe urmă se porni iar pe râs. Pe măsură ce se obişnuia cu călătoria pe care o făcea, se gândea şi la alte lucruri decât acela că se afla pe spinarea unei gâşte. Şi-n chipul acesta el băgă de seamă că văzduhul roia de stoluri de păsări care zburau spre miazănoapte. De la un stol la altul se auzeau strigăte şi chemări:

— Va să zică sosirăţi şi voi astăzi! strigau unele.

— Da, am sosit! răspundeau gâştele sălbatice.

— Ce ziceţi de primăvara asta? fură ele întrebate.

— Copacii-s fără frunze, iar apa din lacuri e rece, se auzi răspunsul lor.

Zburând pe deasupra unui loc pe care se vedeau mişunând păsări de casă, gâştele sălbatice cerură desluşiri.

— Cum se cheamă ferma asta? Cum se cheamă ferma asta?

Ridicând capul, ţanţoş, cocoşul răspunse de jos, din ogradă:

— Lillegärd s-a chemat mai an; tot aşa se cheamă şi azi.

Cele mai multe gospodării purtau numele stăpânilor, aşa cum e obiceiul în Scania. În loc să răspundă însă că gospodăria cutare e a lui Per Matsson şi cutare a lui Ola Bosson, cocoşii născoceau denumiri fistichii, pe care le socoteau mai potrivite. Pintenaţii de la gospodăriile mici răspundeau:

— Aici e ferma „N-are de mâncare”!

Iar cei de la gospodăriile sărace de tot strigau:

— Ferma noastră se numeşte „N-are ce mesteca, n-are ce mesteca”!

Gospodăriile cuprinse şi înstărite erau botezate de cocoşi cu nume pompoase, ca „Ogorul fericirii”, „Muntele cu ouă” ori „Comoara”.

Cocoşii de la curţile boiereşti erau însă prea mândri ca să se ţină de glume. Unul din ei striga din toţi rărunchii, de parcă voia să-i ajungă glasul la cer:

— Aici e ferma lui Dybeck! A lui a fost mai an, a lui e şi azi.

Alt pintenat, ceva mai încolo, striga:

— Asta e ferma Svaneholm, cunoscută în toată lumea!

Băiatul îşi dădu seama că gâştele nu zburau în linie dreaptă. Ele treceau dintr-un loc într-altul deasupra întregului şes meridional al Suediei, bucurându-se că vedeau Scania şi dorind să viziteze fiecare fermă. Ajungând deasupra unui loc pe care se înălţau clădiri mari, cu coşuri înalte şi cu multe căsuţe de jur împrejur, cocoşii de jos începură să strige la zburătoare:

— Aici e fabrica de zahăr din Jordberga!

Ştrengarul tresări pe spinarea gâscanului. Pesemne că recunoscuse locul. Aşa şi era. Nu se afla departe de casa părinţilor săi şi cu un an în urmă slujise acolo ca păzitor de gâşte. Privit de sus din văzduh, nimic nu mai semăna însă cu ce fusese mai an. Îşi aduse apoi aminte de foştii lui tovarăşi: Osa, păzitoarea de gâşte, şi Mats. Oare ce-ar fi zis ei, dacă ar fi bănuit că el zbura acuma aşa de sus deasupra lor, cocoţat pe spinarea gâscanului?...

Gâştele pierdură apoi din vedere Jordberga, zburând spre Svedala şi Skabersjö[3], apoi îndărăt deasupra mănăstirii din Börringe[4], şi a castelului Häckeberga[5].

Într-o singură zi, băiatul văzuse astfel mai multe locuri din Scania decât îi fusese dat să vadă în toţi cei paisprezece ani pe care-i trăise până atunci.

Cea mai mare plăcere a gâştelor sălbatice era să le zărească pe jos, lipăind prin ogrăzi, pe suratele lor, gâştele de casă.

---

[3] Svedala şi Skabersjö – localităţi în Scania, pe linia ferată dintre porturile Majmö şi Ystad.

[4] Börringe – localitate şi staţie de cale ferată la est de Svedala, aproape de capul Smyge.

[5] Häckeberga – castel în vecinătatea localităţii Gebarp, la nord de Svedala, al cărui parc este plin de cerbi şi de căprioare.

Zburau atunci încet de tot şi începeau să strige:

— Noi ne ducem la munte! Haideţi şi voi cu noi! Haideţi şi voi cu noi!

Dar gâştele domestice le dădeau pe loc răspuns:

— La noi e încă iarnă. Prea devreme plecaţi. Duceţi-vă înapoi! Duceţi-vă înapoi!

Cele din văzduh se lăsau atunci mai jos, ca să poată fi auzite mai bine, şi strigau:

— Haideţi eu noi! O să vă-nvăţăm să zburaţi şi să înotaţi!

Suratele lor domestice se supărau şi nu mai răspundeau la niciun gâgâit. Dacă vedeau asta, gâştele sălbatice se lăsau şi mai jos, până aproape de pământ, înălţându-se apoi iar, cu iuţeala fulgerului, ca şi cum ar fi fost speriate, şi plângându-se:

— Vai, vai! Astea nu-s gâşte! Sunt oi neroade! Sunt oi neroade!

Scoase din fire, gâştele de casă blestemau înfuriate:

— Împuşca-v-ar vânătorii! Pe toate câte sunteţi! Pe toate câte sunteţi!...

Băiatul râdea cu poftă de toate aceste cicăleli ale gâştelor, dar la un moment dat îşi aduse aminte de situaţia lui nenorocită şi începu să plângă. Apoi îşi reveni şi prinse a râde iarăşi niţeluş.

Niciodată nu umblase cu atât de mare iuţeală, şi iuţeala asta nu-i plăcea de fel. Cândva, nici nu bănuise că sus, în văzduh, e atâta răcoare şi că mireasma ţarinei şt a răşinii poate ajunge până la o înălţime atât de mare. Nu-şi închipuise nicicând până atunci că vreo fiinţă omenească poate să străbată văzduhul. Pe de altă parte însă, călătoria pe care o făcea acum îl scăpa de orice griji şi necazuri, de toate supărările pe care le poate avea cineva.

AKKA DE LA KEBNEKAJSE[6]

Seara

Gâscanul de casă, care se înălţase în văzduh, era foarte mândru că zbura încoace şi încolo deasupra şesului Scaniei, în

[6] Kebnekajse – munte şi lac în Laponia.

tovărăşia gâştelor sălbatice, şi că avea astfel prilejul să stea de vorbă de sus, din înaltul cerului, cu păsările domestice de pe pământ. Oricât de fericit s-ar fi simţit însă, spre sfârşitul după-amiezii începu să-l cuprindă oboseala. Căută el, nu-i vorbă, să răsufle mai adânc şi să dea mai repede din aripi, dar, până la urmă, tot rămase o bună distanţă în urma tovarăşelor sale de drum.

Gâştele sălbatice care zburau mai la urmă, văzând că nu se poate ţine de ele, începură să strige la gâsca din vârful stolului, conducătoarea lor:

— Akka de la Kebnekajse! Akka de la Kebnekajse!

— Ce vreţi de la mine? întrebă atunci Akka.

— Gâscanul cel alb a rămas în urmă! Gâscanul cel alb a rămas în urmă!

— Spuneţi-i că-i mai bine să zboare repede decât încet! strigă conducătoarea stolului, văzându-şi înainte de drum.

Gâscanul încercă să-i urmeze sfatul şi să-şi iuţească zborul, dar până la urmă obosi şi mai mult şi se coborî din ce în ce spre sălciile de la marginea ogoarelor şi a izlazurilor.

— Akka, Akka, Akka de la Kebnekajse! strigară atunci gâştele de la coada stolului, văzând neputinţa tovarăşului lor.

— Ce mai vreţi iarăşi? le înfruntă mânioasă călăuza Akka.

— Gâscanul cel alb se prăbuşeşte la pământ! Gâscanul cel alb se prăbuşeşte la pământ!

— Spuneţi-i că-i mai lesne să zboare pe sus decât pe jos, strigă Akka, fără a încetini vreun pic, ci zburând, ca şi până atunci.

Gâscanul încercă să-i urmeze sfatul dar, străduindu-se să se înalţe, i se tăie deodată răsuflarea.

— Akka, Akka! strigară iar gâştele care zburau la urmă.

— Lăsaţi-mă-n pace! le răspunse călăuza stolului, zburând de zor înainte.

— Gâscanul cel alb se prăbuşeşte la pământ! Gâscanul cel alb se prăbuşeşte la pământ!

— Spuneţi-i că cine nu-i în stare să urmeze stolul n-are decât să se întoarcă acasă! strigă Akka.

Ea nu-şi încetini nici de astă dată zborul, ci-şi văzu mai departe de drum.

„Aha! Va să zică aşa stă treaba!...” îşi zise în sinea lui gâscanul, înţelegând pe dată că gâştele sălbatice nici nu avuseseră de gând să-l ia cu ele spre Laponia. Îl ademeniseră doar aşa, în glumă, să plece de acasă.

Îl cuprinse o amară mâhnire că-l lăsau puterile şi nu era în stare să le dovedească acelor călătoare ale văzduhului că şi o gâscă domestică putea să facă o asemenea ispravă. Avusese însă marele ghinion să dea peste una ca Akka de la Kebnekajse... De cunoscut, n-o cunoscuse mai înainte, dar îi fusese dat să audă despre o conducătoare de stol care se chema Akka şi care avea peste o sută de ani. Faima de care se bucura pasărea era atât de mare, încât cele mai destoinice gâşte sălbatice i se alăturau de obicei. Nimeni însă nu avea un dispreţ mai profund pentru gâştele domestice decât Akka şi stolul ei, şi gâscanul năzuia să le arate că era deopotrivă cu ele.

Gâscanul cel alb zbura încet în urma celorlalte gâşte, chibzuind în sinea lui dacă era bine să se întoarcă ori să meargă mai departe. Şi în timp ce se afla adâncit în gânduri, piciul pe care-l purta în spinare zise deodată:

— Dragă Martin, scumpul meu gâscan, cred că-ţi dai singur seama că unul ca tine, care n-a mai zburat până acum, n-o să fie în stare să se ţină de gâştele sălbatice până hăt departe, în Laponia!... Oare nu-i mai sănătos să te-ntorci acasă, decât să mergi de bună voie la pieire?...

Ştrengarul nu bănuia de fel că sărmanul gânsac era hotărât să reziste cu orice preţ.

— Dacă mai spui una ca asta, să ştii că te azvârl în prima groapă care ne iese în cale! îl ameninţă gâscanul drept răspuns.

Numai că supărarea pe care i-o pricinuise prichindelul îl ajutase să prindă noi puteri şi, de mânios ce era, începu să zboare la fel de bine ca şi celelalte gâşte.

Dar asta n-a ţinut mult. De altfel nici nu mai era nevoie, căci soarele scăpăta cu repeziciune şi tot stolul începu să se lase în jos chiar în vremea asfinţitului. Până să prindă de veste, prichindelul şi gânsacul se şi aflau pe ţărmul lacului Vomb[7].

„Pesemne că aici e vorba să rămânem la noapte”, îşi zise băiatul, sărind jos de pe spatele gâscanului.

Se aflau pe o plajă îngustă, în dreptul unui lac destul de mare. Lacul nu avea o înfăţişare prea grozavă, căci era mai tot acoperit cu un strat de gheaţă înnegrită şi zgrunţuroasă, plină de crăpături şi de copci, cum e gheaţa de obicei primăvara. Nu era însă topită de tot şi încă mai răspândea în jurul ei frigul iernii.

Poza nils02 [P027]

---

[7] Vomb – lac şi localitate în centrul Scaniei.

În partea cealaltă a lacului se afla un ţinut deschis şi luminos. Pe malul pe care coborâseră gâştele era însă o mare plantaţie de pini, ce părea să aibă puterea de a ţine iarna pe loc. Pământul era, de altfel, gol pretutindeni, dar sub crengile uriaşe ale copacilor mai rămăseseră petice mari de zăpadă care se topise şi îngheţase mereu, astfel că se întărise ca gheaţa.

Băiatul era încredinţat că poposise într-o pustietate bântuită de suflarea iernii, şi din pricina spaimei îi venea să strige cât îl ţinea gura. După toate, mai era şi flămând. Nu îmbucase nimic în timpul zilei şi se-ntreba acum de unde avea să ia ceva de mâncare? Ştia doar bine că-n luna martie nu se găsea nimic de mâncare nici pe pământ, nici în copaci.

Unde putea să găsească de-ale gurii şi cine îi putea oferi un adăpost? Cine avea să-i aştearnă patul, să-l încălzească la căldura blândă a unui foc, să-l apere de fiarele sălbatice?

Soarele dispăruse. Dinspre lac bătea un vânt rece, tăios, iar din văzduh se lăsa întunericul. Groaza se strecura pe urmele amurgului, iar în pădure începuse a se auzi freamăt şi zvon de paşi care călcau pe frunzele căzute. De astă dată, ştrengarul nu mai avea curajul şi bărbăţia de care dăduse dovadă în timpul zborului. Cuprins de teamă, îşi căută tovarăşii de drum. N-avea încotro: trebuia să se ţină de ei. Foindu-se încolo şi-ncoace, băgă de seamă că gâscanului îi mergea şi mai prost decât lui. Se afla în acelaşi loc unde se lăsase din zbor şi parcă era pe moarte. Cu capul lăsat în jos, cu ochii închişi, abia mai răsufla.

— Dragul meu gânsac Martin – zise piciul – ia încearcă să tragi un gât de apă! Nu-s nici doi paşi până la mal. Hai, încearcă şi-ai să vezi c-ai să te dezmorţeşti.

Gâscanul nu făcu însă nicio mişcare.

E drept că înainte băiatul se purtase rău cu animalele. Gâscanul, la rându-i, suferise destule din pricina lui Nils, dar ştrengarul se gândea acum că biata pasăre era singurul lui sprijin şi se temea grozav să nu-l piardă. De aceea, începu să-l înghiontească şi să-l împingă, ca să-l ducă până la apă, nădăjduind c-o să-şi vină în fire după ce-o trage pe gât o înghiţitură, două. Gâscanul era mare şi greu, aşa că piciul avu destul de furcă până să-l urnească din loc, dar până la urmă tot izbuti.

Gâscanul se vârî în lac cu capul înainte. O clipă stătu liniştit în nămol, apoi ridică ciocul, scutură apa de pe ochi şi începu să tragă aer pe nări. După aceea prinse să înoate ţanţoş printre

trestii şi papură, de-ai fi zis că era altul, nu el.

Gâştele sălbatice înotau toate pe lac, ceva mai încolo, înaintea lui. Nu se sinchisiseră de fel nici de gâscan, nici de călăreţul pe care-l purta în spinare, ci dăduseră buzna în apă. După ce se scăldaseră şi se curăţaseră bine, se ospătaseră ciugulind rocoţel pe jumătate putred şi trifoi de baltă.

Gâscanul cel alb avu norocul să zărească în apă un pui de biban. Îl apucă în cioc cât ai clipi şi porni înot până la ţărm, punându-l drept în faţa băiatului.

— Uite ce ţi-am adus, drept mulţumire că m-ai ajutat să ajung la apă! zise el.

Pentru prima oară în acea zi îi fu dat băiatului să audă o vorbă bună. Îi părea atât de bine, că-i venea să-l cuprindă pe gâscan de gât, dar nu se hotărî să facă gestul. Nu-i vorbă, era bucuros şi de darul pe care-l primise. La început socotea că n-o să poată mânca peşte crud, dar în cele din urmă îi veni poftă să încerce. Se pipăi să vadă dacă luase briceagul cu el. Spre norocul lui, briceagul atârna de nasturele de la pantalonaşi. Vezi, însă, că se micşorase atât, încât părea mai scurt decât un chibrit. Dar chiar aşa micuţ, era suficient de bun ca să cureţe cu el peştişorul de solzi şi să-i scoată măruntaiele. După câteva clipe, Năpârstoc înfulecă bibănaşul.

Odată sătul, băiatului îi fu ruşine că mâncase ceva crud. „Mi se pare să de-acum nu mai sunt om, ci un spiriduş în toată puterea cuvântului!...” îşi zise el.

Tot timpul cât prichindelul s-a ospătat cu peştele, gâscanul a stat liniştit lângă el; dar, după ce a înghiţit ultima îmbucătură, i-a spus încet:

— Află c-am dat peste un neam de gâşte fudule care dispreţuiesc păsările de casă.

— Am băgat şi eu de seamă, acest lucru, a răspuns piciul.

— Mi-ar face multă cinste să pot merge cu ele până-n Laponia, ca să le fac dovada că şi o gâscă domestică e bună la ceva.

— Daaa? se miră băiatul cu glas tărăgănat, nevenindu-i să creadă că gâscanul va fi în stare să zboare atât de departe.

Nu voia totuşi să-l contrazică. La ce bun să-l fi amărât?

Gâscanul zise apoi mai departe:

— Singur nu cred c-am să pot rezista la drum. De aceea aş vrea să te-ntreb dacă ţi-e voia să mă-nsoţeşti şi să-mi fii de ajutor.

Până atunci, cum e lesne de înţeles, băiatul nu se gândise la altceva decât cum să ajungă mai repede înapoi acasă.

Întrebarea îl uimi atât de mult, încât nu ştiu ce răspuns să dea.

— Credeam că suntem vrăjmaşi... zise el.

Gâscanul uitase însă cu desăvârşire acest lucru. Îşi aducea aminte doar de un singur fapt: că băiatul îi scăpase viaţa cu câteva clipe mai înainte.

— Aş vrea să mă întorc acasă la tata şi la mama, zise piciul, oftând.

— O să te duc înapoi la toamnă, îl asigură gâscanul. N-o să te părăsesc până ce nu te-oi aşeza în pragul casei părinteşti.

Băiatul chibzui ce chibzui şi, până la urmă, îşi zise că era mult mai bine să nu apară o bucată de vreme în faţa părinţilor săi. Propunerea gâscanului nu-i displăcea şi tocmai era gata să răspundă că o primeşte, dar chiar în clipa aceea auzi un zgomot puternic înapoia lui. Erau gâştele sălbatice care ieşiseră din lac, toate în acelaşi timp, şi se scuturau de apă. Apoi se aşezară într-un şir lung, cu conducătoarea lor în frunte, şi veniră spre ei.

Uitându-se la ele, gâscanul cel alb nu prea se simţea la largul lui. Se aşteptase ca gâştele sălbatice să semene mai mult cu cele domestice, iar el să se simtă mai înrudit cu ele. Şi când colo erau mult mai mici decât el şi niciuna nu era albă, ci toate aveau penele sure, cu ape de culoare închisă. Ochii lor mai că l-au băgat în sperieţi. Erau galbeni şi luceau parcă ar fi avut jeratic în ei. Gâscanul era deprins să umble agale şi legănat, dar gâştele sălbatice mergeau mai mult sărind. Şi mai mare îi fu spaima când le văzu picioarele. Erau mari, cu tălpile despicate. Se părea că lor nu le păsa de fel pe ce călcau. Nu umblau pe ocolite, ci drept înainte – încolo erau curăţele.

Gâscanul nu se putu opri să-i şoptească băiatului:

— Dacă te întreabă ceva, să le răspunzi dezgheţat, dar să nu le spui cine eşti.

Se duseră apoi în întâmpinarea stolului.

De îndată ce se opriră în faţa celor doi, gâştele sălbatice dădură din cap de câteva ori, iar gâscanul făcu la fel, ba chiar de mai multe ori. După acest schimb de saluturi, gâsca Akka zise:

— Spuneţi-ne acum cine sunteţi?

— Despre mine n-am multe de spus, răspunse gâscanul. M-am născut la Skanör[8] în primăvara trecută. Astă-toamnă am fost vândut lui Holger Nilsson din partea de apus a comunei Vemmenhög, la care am stat pe urmă tot timpul.

---

[8] Skanör – port la extremitatea de sud-vest a Scaniei, renumit în trecut pentru pescuitul scrumbiilor.

— Nu prea pari a avea cu ce să te mândreşti! zise conducătoarea gâştelor sălbatice. Ce te face atunci să fii tovarăş cu noi?

— Păi am şi eu un motiv... răspunse gâscanul. Şi motivul ar fi să vă arăt vouă, gâştelor sălbatice, că şi noi, cele domestice, avem meritele noastre.

— M-da! N-ar fi rău să ne dovedeşti acest lucru, zise Akka. Până acuma ţi-am văzut vrednicia la zbor, dar poate să fii mai grozav la alte sporturi... Poate că eşti meşter la înot voinicesc?

— Cu aşa ceva nu mă pot făli... recunoscu gâscanul, cu un pic de înfruntare în glas. După felul cum se desfăşura convorbirea, avea impresia că Akka era hotărâtă să-l trimită înapoi şi nu-i mai păsa de răspunsul pe care i-l dăduse. N-am înotat până azi decât într-un heleşteu, dar l-am străbătut de la un mal la altul... continuă gâscanul cu vădită dorinţă s-o întărite.

— Atunci mă aştept să-mi spui că eşti meşter la alergat, zise Akka.

— Gâşte domestice care să alerge n-am văzut în viaţa mea; şi, după câte mi-aduc aminte, nici eu nu m-am pomenit să fi alergat vreodată... răspunse gâscanul, făcând ca situaţia să devină şi mai rea decât fusese până atunci.

Era sigur acum că Akka o să-i spună că n-o să-l poată lua cu ea în niciun caz. De aceea fu foarte uimit când o auzi spunând:

— Văd că răspunzi cu mult curaj, şi cel care are curaj poate fi un bun tovarăş de drum, chiar dacă la început nu are destulă dibăcie. Ce zici? Vrei să rămâi câteva zile cu noi, ca să vedem ce putem face cu tine?

— Cu multă plăcere! se învoi gâscanul, foarte bucuros de întorsătura pe care o luaseră lucrurile.

Akka făcu atunci semn cu ciocul şi zise:

— Dar cel care stă lângă tine cine e? N-am mai văzut până acum o astfel de făptură şi doar am trăit ani, nu glumă....

— E tovarăşul meu, răspunse gâscanul. De când e pe lume, n-a făcut altceva decât să păzească gâşte. Poate fi de folos şi el la drum.

— De! O fi bun pentru o gâscă de casă, răspunse Akka. Dar cum zici că-l cheamă?

— Îl cheamă în mai multe feluri... zise gâscanul; cu şovăială, neştiind ce să răspundă în pripă şi nevoind să trădeze faptul că piciul avea un nume de om. Îl cheamă Năpârstoc, preciză el în cele din urmă.

— E din neamul spiriduşilor? vru să mai ştie Akka.

— La ce oră vă culcaţi de obicei voi, gâştele sălbatice? se grăbi gâscanul să se informeze la rândul său, evitând să răspundă la ultima întrebare. Mi se închid ochii de somn ce-mi e!...

Oricine ar fi putut să observe că pasărea care stătea de vorbă cu gâscanul era foarte bătrână. Penele ei sure nu aveau nicio pată de culoare închisă. Capul îl avea mai mare, picioarele mai groase, iar labele mai despicate decât ale suratelor ei. Totuşi penele se aspriseră, încheieturile deveniseră noduroase, iar gâtul se subţiase. Numai asupra ochilor timpul nu putuse să aibă nicio înrâurire. Lumina lor sclipea mai viu, fiind parcă mai tineri, mai ageri decât ai celorlalte gâşte.

Foarte ţanţoşă, ea se întoarse către gâscan şi-i spuse:

— Află, gâscane, că eu sunt Akka de la Kebnekajse, iar gâsca din dreapta mea este Yksi de la Vassijaure; şi cea din stânga, Kaksi de la Nuolja. Află, de asemenea, că cealaltă gâscă din dreapta este Kolme de la Sarjektjokko; iar cea din stânga, Neljä de la Svappavaara. În spatele lor zboară Viisi de pe Oviksfjällen[9] şi Kuusi de la Sjangeli. Mai află că aceste gâşte, ca şi cei şase boboci de la coada stolului, trei la dreapta şi trei la stânga, sunt gâşte de munte de neamul cel mai de soi. Să nu ne iei, prin urmare, drept nişte haimanale care fac cârdăşie cu te miri cine... Nici să-ţi treacă prin gând că suntem dispuse să îngăduim oricui să se odihnească în culcuşul nostru.

După ce Akka sfârşi ultimele cuvinte, piciul trecu repede în faţă. Îl prinsese mirarea că gâscanul, care răspunsese cu atâta siguranţă şi hotărâre la întrebările ce-l priveau, dăduse un răspuns în doi peri când fusese vorba să arate cine-i însoţitorul lui.

— Nu vreau să tăinuiesc nimic! zise prichindelul. Mă cheamă Nils Holgersson şi sunt fiul unui gospodar. Până de curând am fost fiinţă omenească, dar azi dimineaţă...

N-a fost chip să mai spună ceva. Cum l-a auzit că fusese o fiinţă omenească, gâsca Akka s-a dat trei paşi înapoi, iar celelalte s-au tras şi mai încolo. Toate stăteau cu gâturile întinse şi-l priveau mânioase.

— Am bănuit eu lucrul ăsta de când te-am văzut aici, pe malul lacului! zise Akka. Şi acuma poţi să-ţi iei tălpăşiţa! Noi nu îngăduim ca-n rândurile noastre să se strecoare vreo fiinţă omenească.

---

[9] Oviksfjällen – muntele Ovik.

— Nu-mi vine să cred – interveni gâscanul – că vouă, gâştelor sălbatice, ar putea să vă fie teamă de o fiinţă atât de mică. Mâine o să se ducă acasă, de bună seamă, dar la noapte trebuie să-i daţi voie să rămână în mijlocul nostru. Nimeni dintre noi nu-şi poate lua răspunderea să lase o făptură atât de plăpândă să cadă la noapte în ghearele vulpilor şi ale nevăstuicilor...

Akka veni mai aproape, dar se vedea bine că nu-şi putea stăpâni frica.

— Eu mă tem de tot ce se cheamă om, fie mare, fie mic, zise ea. Dar dacă tu, gâscane, te pui chezaş că acest pici n-o să ne căşuneze vreun rău, n-are decât să mâie la noapte cu noi. Nu credeam totuşi c-o să vă convină culcuşul nostru, căci avem de gând să dormim colo, pe gheaţa lacului.

Akka socotea că gâscanul o să pregete auzind acest lucru. Dar gâscanului nu-i păsa de nimic.

— Tare înţelepte sunteţi că v-aţi ales un astfel de culcuş! le lăudă el.

— Îţi iei însă răspunderea că mâine o să se-ntoarcă la el acasă? vru să se asigure Akka.

— În cazul ăsta, o să vă părăsesc şi eu, rosti cu hotărâre gâscanul. I-am făgăduit că n-o să mă despart de el şi nu-mi calc cuvântul.

— Eşti liber să zbori unde vrei, îi răspunse Akka.

Zicând aceasta, îşi făcu vânt cu aripile spre gheaţă, urmată de celelalte gâşte sălbatice.

Pe băiat îl cuprinse mâhnirea, fiindcă nu mai trăgea nicio nădejde să ajungă în Laponia şi, deosebit de asta îl îngrijora faptul c-o să fie nevoit să se odihnească într-un culcuş rece, neprimitor.

— Toate merg din ce în ce mai rău, gâscane, se plânse el. Vai şi amar va fi de noi în noaptea asta! O să degerăm de frig pe gheaţă!...

Gâscanul nu-şi pierduse însă curajul..

— Nu e nicio primejdie, îl linişti ei. Un lucru numai te rog: strânge un mănunchi de paie şi de iarbă, atât cât poţi duce, şi apoi las’ pe mine!...

După ce prichindelul îşi umplu braţele cu iarbă uscată, gâscanul îl apucă de cămaşă şi, ridicându-l, îl duse în zbor pe gheaţă, aproape de locul unde se opriseră gâştele sălbatice.

Acestea se şi culcaseră, cu ciocurile vârâte sub aripi.

— Împrăştie acum iarba pe gheaţă, ca să am pe ce sta, să nu deger. Ajută-mă, şi-o să te ajut şi eu la rându-mi, zise gâscanul

către prichindel.

Băiatul făcu întocmai. După ce văzu că a isprăvit treaba, gâscanul îl apucă iarăşi de cămaşă şi-l vârî sub o aripă.

— Trag nădejde c-o să-ţi fie cald acolo şi c-o să te simţi bine, zise el, strângându-şi aripile.

Culcat zdravăn în puf, băiatul nu mai putu răspunde. Avea căldură berechet şi, obosit cum era, adormi într-o clipită

Noaptea

Gheaţa asta, într-adevăr înşelătoare, îţi joacă renghiuri. Nimeni nu se poate bizui pe ea. Stratul de gheaţă de pe lacul Vomb se urni peste noapte, izbindu-se într-un loc de ţărm. Şi se întâmplă ca jupân Smirre, un vulpoi care sălăşluia pe acea vreme în partea de răsărit a lacului, în parcul mănăstirii de la Öved, să observe acel loc pe când se afla noaptea la vânătoare de pradă. Jupân vulpoi ochise gâştele sălbatice de cu seară, dar nu trăsese nădejde să se întâlnească cu vreuna din ele... Cum însă i se oferea prilejul, trecu imediat pe gheaţă.

Când ajunse aproape de gâştele sălbatice, vulpoiul începu să alunece şi fu nevoit să se încleşteze de gheaţă cu ghearele, ca să nu cadă. Din pricina zgomotului, gâştele se deşteptară şi prinseră a da din aripi, ca să se înalţe în văzduh. Dar vulpoiul le-o luă înainte. Dintr-o săritură înşfăcă de aripă pe una din gâşte şi o tuli înapoi la ţărm.

Vezi însă că în acea noapte gâştele sălbatice nu fuseseră singure pe gheaţă. Cu ele se afla şi un om, chiar aşa ghemuleţ cum era. Băiatul se trezise în clipa în care gâscanul începuse să dea din aripi. Căzuse pe gheaţă şi rămăsese acolo buimac. Nu putu să-şi dea seama de cele ce se petrecuseră decât după ce văzu un cotei cu picioare lungi alergând pe gheaţă cu o gâscă în gură.

O luă atunci la goană după el, cu gând să scape găsea de primejdie. Îl auzea destul de bine pe gâscan strigându-i din urmă:

— Bagă de seamă, Năpârstoc! Bagă de seamă!

Dar băiatul îşi zise că nu trebuie să-i fie frică de un câine aşa de mic şi goni de zor înainte.

Gâsca din gura vulpoiului îi auzi clămpănitul galenţilor pe gheaţă şi nu-i veni să creadă că era adevărat. „Vrea oare piciul să mă scape din gura vulpii?” se întrebă ea. Cu toată situaţia

jalnică în care se afla, începu să gâgâie din fundul gâtlejului de parcă ar fi voit să râdă.

„Parcă-l văd că alunecă într-o copcă!”... se gândea ea.

Cu toată bezna nopţii, băiatul desluşea însă bine toate crăpăturile şi copcile de pe gheaţă, alergând sprinten pe luciul ei. Acest lucru se datora faptului că avea ochi de spiriduş şi că putea să vadă pe întunericul cel mai adânc. Vedea şi lacul, şi ţărmul, ca şi cum ar fi fost ziua în amiaza mare.

De îndată ce ajunse la ţărm, jupân Smirre o tuli de pe gheaţă. Tocmai se trudea să se caţăre pe malul râpos, când băiatul strigă la el:

— Dă drumul gâştii, ticălosule!

Vulpoiul nu ştia cine strigă, pentru că nu se uita înapoi, ci alerga tot mai iute, încercând să se facă nevăzut.

Ajunse astfel într-o pădure mare, cu fagi neasemuit de frumoşi. Băiatul îl urmărea mereu, fără să se gândească la ce primejdie se expunea. Dimpotrivă, îşi aducea mereu aminte cu cât dispreţ fusese tratat în seara din ajun de către gâştele sălbatice şi voia să le facă dovada că un om, chiar aşa mic cum era el, întrecea în toate orice altă făptură.

Năpârstoc striga mereu după hoţoman, spre a-l face să sloboade prada din gură.

— Ce fel de câine eşti tu, că nu ţi-e ruşine să furi gâscă? îl mustra el. Dă-i drumul repede, căci altfel vezi tu îndată pe naiba! Dă-i drumul, că de nu, o să-i spun stăpânului tău ce fel de purtări ai!

Văzând că e luat drept un câine căruia i-e frică de bătaie, jupân Smirre făcu atâta haz de acest lucru, încât fu cât pe-aci să scape gâsca din gură. Vulpoiul era un mare tâlhar; nu se mulţumea să vâneze numai şoareci de câmp, pe ogoare, ci cuteza să pătrundă în curţile gospodarilor, ca să fure găini şi gâşte. Tot ţinutul se temea de el, şi vulpoiul ştia prea bine acest lucru. De când era mic, nu pomenise totuşi aşa ceva: să-l înfrunte un ţânc!

Băiatul fugea aşa de repede, încât i se părea că fagii cei groşi alunecau pe lângă el şi că distanţa ce-l despărţea de vulpoi se topea văzând cu ochii. În cele din urmă ajunse atât de aproape de el, încât îl apucă de coadă.

— Să ştii că-ţi iau gâsca! strigă piciul, opintindu-se.

Dar nu avu destulă putere să ţină vulpoiul în loc şi acesta îl trase după el, răscolind în jurul băiatului un vârtej de frunze uscate de fag.

Smirre băgă acum de seamă cât de inofensiv era prigonitorul lui. Se opri, puse gâsca pe pământ şi se aşeză cu labele din faţă deasupra ei, ca să nu-i scape din gheare. Tocmai se pregătea să-şi înfigă colţii în gâtlejul păsării, dar înainte de asta ţinu să se răfuiască puţin cu nevolnicul acela de pitic.

— Du-te fuga şi te jeluieşte la stăpânul pădurii căci am de gând să mă-nfrupt chiar acum din gâscă!... îl luă el în râs.

Poza nils03 [P035]

Cel care se miră, când văzu botul ascuţit al câinelui pe care-l fugărise şi îi auzi glasul răguşit de mânie, fu, desigur, băiatul. Supărat însă de faptul că vulpoiul îşi bătea joc de el, uită de frică. Îl apucă pe vulpoi de coadă şi mai vârtos; se propti într-un ciot de fag şi, chiar în clipa în care jupânul se pregătea să-şi înfigă colţii în gâtlejul păsării, prichindelul îl smuci cu toată puterea. Uluit vulpoiul se dădu câţiva paşi înapoi şi-n ăst timp gâsca sălbatică îi scăpă din gheare. Dacă se văzu liberă, gâsca începu să dea dintr-o aripă, căci cealaltă îi era rănită şi abia se putea folosi de ea. Nu vedea nimic pe întuneric ca şi cum ar fi fost oarbă, şi nimeni nu-i putea veni în ajutor. Nefiind în stare să-l ajute, la rândul ei, pe băiat în niciun chip, gâsca îşi căută o ieşire printre ramuri şi de acolo îşi luă iar zborul spre lac.

Dacă văzu una ca asta, Smirre se năpusti atunci asupra piticului.

— Gâsca a scăpat, dar el nu-mi mai scapă! mormăi vulpoiul mai mult pentru sine, cunoscându-se după glas cât era de înverşunat în hotărârea lui.

— Asta s-o crezi fu! îl înfruntă băiatul, foarte mândru de isprava pe care-o făcuse, scăpând gâsca de la moarte.

Năpârstoc se dovedea a fi isteţ: se ţinea tot timpul de coada vulpoiului, şi, ori de câte ori jupânul căuta să-l înhaţe, i-o smucea vârtos, pitindu-se după ea. În frunzişul pădurii se stârni un răscol grozav. Vulpoiul se sucea, se învârtea mereu, înnebunit. Coada se rotea însă la fel, aşa că jupânul nu izbutea să-l înşface pe băiat. Prichindelul era aşa de bucuros de isprava lui încât, la început nu făcea altceva decât să râdă cu hohote şi să-şi bată joc de fiară.

Smirre însă, ca un vânător iscusit ce era, nu se lăsă bătut. Băiatului îi era acum teamă să nu cadă până la urmă în ghearele lui.

Tocmai când se gândea la ce avea să facă, văzu un fag tânăr

care crescuse înalt şi subţire ca un băţ. Slobozi repede coada vulpoiului şi se căţără apoi sus, cu gând să ajungă la bolta de frunziş pe care o formau coroane fagilor mai bătrâni. În ăst timp, în zelul şi orbirea lui, jupân Smirre se tot învârtea să-şi apuce coada.

— Ei, jupâne, nu te mai învârti de pomană!... zise băiatul, luându-l în zeflemea.

Vulpoiul nu voi să rămână de ocară că n-a fost în stare să vină de hac unui asemenea flecuşteţ. De aceea se aşeză jos, la rădăcina copacului, ca să stea la pândă. Băiatul nu se simţea tocmai la largul lui pe crenguţa pe care cocoţase. Fagul cel tânăr nu ajungea până sus la bolta de frunziş, aşa cum crezuse el dintru început. În alt copac nu era chip să sară şi nici să coboare nu îndrăznea, căci îl bănuia pe vulpoi pe aproape. Din pricina frigului îşi simţea toate mădularele ţepene şi se temea să nu cadă de pe crenguţă, mai ales că era şi somnoros. Dar teama de a nu cădea cumva îi alungă somnul.

Faptul de a sta noaptea într-o pădure, cocoţat ca vai de lume pe o crenguţă, îi dădea fiori şi-l umplea de groază pe bietul băiat. Niciodată până atunci nu ştiuse ce înseamnă întunericul nopţii. I se părea că toată lumea încremenise, fără nădejde de a mai prinde viaţă vreodată.

Începu apoi să se lumineze de ziuă. Băiatul se bucură că toate cele arătau acum aidoma cum erau, deşi vremea se răcise mult mai tare, ca peste noapte.

Când răsări în sfârşit soarele, el nu era galben, cum se aştepta băiatul, ci roşu învăpăiat. Prichindelului i se părea că soarele se îmbolnăvise şi se întreba care să fie pricina bolii. Poate din cauză că, în lipsa lui, noaptea fusese friguroasă şi întunecoasă...

Razele soarelui cădeau în mănunchiuri mari, curioase să vadă pe dată ce ispravă făcuse noaptea, şi toate celea se înroşeau ca şi cum ar fi avut ceva pe cuget. Norii de pe cer, trunchiurile netede ca mătasea ale fagilor, coamele împletite din crenguţele copacilor, chiciura care acoperea frunzele căzute la pământ, toate minunăţiile acestea se înflăcărau şi se înroşeau.

Tot mai multe mănunchiuri de raze spintecau văzduhul, alungând în cele din urmă groaza nopţii. Tot ce încremenise prindea iarăşi viaţă. Ghionoaia neagră cu gâtul roşu începu să ciocănească într-un trunchi de copac. Veveriţa se ivi din cuibul ei, cu o alună în lăbuţă, se aşeză pe o cracă şi începu s-o dezghioace. Graurul veni în zbor cu un fir de rădăcină în cioc, iar piţigoiul prinse a cânta în vârful unui copac.

Atunci băiatul înţelese că soarele spusese tuturor acelor vieţuitoare mărunte:

— Treziţi-vă şi sculaţi-vă din cuiburile voastre! Iată că am sosit! Nu mai aveţi de ce vă teme.

Dinspre lac se auzeau strigătele gâştelor sălbatice, care se pregăteau de zbor. Nu trecu mult şi toate cele paisprezece gâşte fură văzute zburând deasupra pădurii. Băiatul încercă să le cheme, dar ele zburau atât de sus, încât glasul său nu putu ajunge până la ele. Gâştele credeau că vulpoiul îl mâncase de mult. Nici prin gând nu le trecea să-l mai caute.

Prichindelului îi venea să plângă de spaimă, dar soarele strălucea auriu şi plin de voioşie pe bolta cerului, dând curaj întregii firi.

— Nu-ţi fie teamă de nimic, Nils Holgersson, şi nu fi neliniştit atâta vreme cât eu exist! îl linişti soarele.

Hârjoana Gâştelor

Luni, 21 martie

În pădure, toate rămaseră neschimbate cam atâta vreme câtă îi trebuie unei gâşte să-şi ia gustarea de dimineaţă. Spre amiază însă, o gâscă sălbatică trecu în zbor jos, pe sub crengile dese ale pădurii. Se uită şovăitoare printre trunchiuri şi ramuri, zburând încet de tot. Când o zări, vulpoiul îşi părăsi locul de pândă de sub fagul cel tânăr şi se furişă spre ea. Gâsca nu se feri deloc, ci zbură foarte aproape de vulpoi. Jupânul făcu o săritură mare, cu gând s-o înşface, dar nu izbuti, iar gâsca îşi urma zborul spre lac.

Trecu ce mai trecu şi iar se ivi o gâscă sălbatică în zbor. Ţinea aceeaşi cale ca şi cea dinainte, dar zbura mai jos şi mai încet... Şi aceasta trecu pe lângă vulpoi. Jupânul sări s-o prindă, dar, ca un făcut, îi atinse numai labele cu urechile... Gâsca scăpă teafără şi, liniştită ca o umbră îşi văzu mai departe de drum, îndreptându-se spre lac

Şi iar trecu ce mai trecu şi se ivi din nou o gâscă sălbatică. Aceasta zbură mult mai jos şi mult mai încet decât celelalte două şi îşi făcu şi mai anevoie cale printre trunchiurile de fag. De astă dată, jupânul vulpoi Smirre făcu o săritură grozavă, gata-gata să pună laba pe pasăre dar ea scăpă ca prin urechile acului.

După ce se făcu nevăzută, se ivi a patra gâscă sălbatică. Cu toate că zbura nespus de încet şi de stângaci, încât nu încăpea îndoială că o s-o poată prinde fără multă greutate, jupânul

Smirre o lăsă să treacă prin fata lui fără s-o atingă, de teamă să nu dea iarăşi greş.

Gâsca urmă aceeaşi cale ca şi celelalte. Când ajunse însă drept deasupra vulpoiului, se lăsă jos de tot, ispitindu-l să se năpustească asupra ei. Vulpoiul sări ca un turbat, o atinse chiar cu laba, dar gâsca se feri la timp şi scăpă teafără.

Până să se desmeticească, apărură încă trei gâşte, una după alta în şir. Urmând şi ele aceeaşi cale, vulpoiul sări asupră-le, dar nu izbuti să înşface niciuna.

Veniră apoi cinci gâşte. Acestea zburau mai bine decât celelalte; şi, deşi voiau parcă să-l ademenească pe vulpoi să sară asupra lor, jupânul rezistă ispitei.

Trecu apoi o bucată bună de vreme şi se ivi o singură gâscă. Era a treisprezecea şi atât de bătrână, că avea penele cenuşii, fără nicio pată neagră pe ele. Pe cât se părea, era beteagă de una din aripi, aşa că zbura jalnic de rău şi-n zig-zag, atingând aproape pământul. Smirre nici nu avu nevoie să sară asupra ei, ci o urmări pe jos până la lac, dar nici de astă dată nu izbuti să-şi vadă răsplătită osteneala.

Când veni totuşi a paisprezecea pasăre, fu o privelişte într-adevăr frumoasă, căci era toată albă cum e zăpada şi lucea în întunecimea pădurii când îşi întindea aripile mari.

De îndată ce o zări, vulpoiul Smirre îşi încordă toate puterile şi făcu un salt uriaş asupra ei, dar pasărea cea albă scăpă nevătămată, întocmai ca şi celelalte.

Sub umbra fagilor urmă apoi un răstimp de linişte. Se părea că trecuse în zbor întregul cârd de gâşte.

Deodată vulpoiul îşi aduse aminte de prizonierul său şi îşi ridică privirea spre fagul cel tânăr. Dar după cum era de aşteptat, prichindelul îşi luase tălpăşiţa de acolo.

Smirre nu se putu gândi însă multă vreme la el, căci apăru prima gâscă din nou. Se întorsese de la lac şi zbura pe sub crengile fagilor la fel de încet ca şi înainte. Cu tot ghinionul pe care-l avusese până atunci, vulpoiul se năpusti dintr-o săritură asupra ei. Dar grăbit cum era, nu socotise bine saltul şi nimeri alături de gâscă.

După aceasta mai veni una, apoi a treia şi a patra. Şirul fu încheiat de gâsca cea sură şi bătrână şi de gâsca cea albă.

Toate păsările zburau încet şi cât se poate de jos. Cum ajungeau deasupra vulpoiului, se lăsau până aproape de pământ, ca şi cum ar fi voit să-l îmbie să le prindă.

Vulpoiul le urmărea şi sărea de-i ieşeau ochii; dar până la

urmă, pe niciuna din ele nu izbutea să pună laba.

Era cea mai nenorocită zi pe care o pomenise jupânul vulpoi Smirre. Gâştele sălbatice zburau necontenit deasupra lui, când încoace, când încolo. Paisprezece gâşte mari şi frumoase, îngrăşate pe ogoarele şi izlazurile din Germania, zburau prin pădure în imediata apropiere a vulpoiului; dar, ca un făcut, deşi de multe ori le atingea cu laba, de prins nu era în stare să prindă pe niciuna din ele...

Iarna abia se sfârşise, aşa că vulpoiul îşi aducea aminte de zilele şi de nopţile când dădea cutreier de pomană, alergând încolo şi încoace fără să se ivească pic de vânat, de vremurile aspre când păsările călătoare erau plecate, când şoarecii se ascundeau în găuri sub pământul îngheţat, iar păsările de curte stăteau închise în coteţe... Toată foamea pe care o îndurase în timpul iernii nu fusese totuşi atât de greu de îndurat ca ghinionul din acea zi.

Smirre nu era un vulpoi tânăr. Câinii îl goniseră de nenumărate ori şi puzderie de gloanţe îi şuieraseră pe la urechi. Stătuse pitit tocmai în fundul vizuinii când ogarii scotoceau ascunzişurile, gata să-i dea uneori de urmă. Dar toată neputinţa pe care o încercase în timpul acelor goane înverşunate nu se putea asemui totuşi cu cea de care era stăpânit ori de câte ori nu izbutea să prindă una din acele blestemate gâşte sălbatice.

În dimineaţa în care începuse hârjoana gâştelor, jupânul Smirre era aşa de arătos, încât gâştele rămăseseră uimite văzându-l. Vulpoiului îi plăcea fala. Blana lui roşiatică lucea. Pieptul îi era alb, botul negru, iar coada stufoasă. Dar chiar în aceeaşi zi, pe înserat, blana vulpoiului era toată zbârlită şi udă leoarcă de năduşeală, iar ochii nu mai aveau nicio strălucire. Jupânul gâfâia cu spume la gură şi limba îi ieşise afară de un cot.

În timpul după-amiezii fusese aşa de vlăguit, că-l apucaseră ameţelile. Nu vedea înaintea ochilor decât gâşte care zburau dându-i mereu târcoale... Aşa se explică de ce sărea să prindă petele de soare, când le zărea jucând pe pământ, ori câte un biet fluture buimac, abia ieşit din crisalida lui.

Gâştele sălbatice zburară necontenit, chinuindu-l pe vulpoi toată ziua. Nu le era milă de el văzându-l prăpădit, înverşunat, chinuit de furie. Zburau nepăsătoare, deşi ştiau că vulpoiul sta gata să se năpustească asupra lor de cum le zărea. Ele nu-şi încetară hârjoana decât după ce bătrânul vulpoi Smirre căzu doborât pe un morman de frunze uscate, sleit de puteri şi gata să-şi dea sufletul.

— Acum credem că ştii, jupâne vulpoi, ce păţeşte cine cutează să se lege de Akka de la Kebnekajse, îi strigară gâştele în cele din urmă la ureche, după care îl lăsară în plata domnului.

VIAŢA PASĂRILOR SĂLBATICE

La o fermă

joi, 21 Martie

Pe vremea aceea s-a petrecut în Scania un fapt despre care s-a vorbit mult, scriindu-se chiar şi în ziare, dar pe care mulţi l-au socotit drept o născocire, întrucât nu i-au putut găsi explicaţie.

S-a întâmplat anume că o veveriţă a fost prinsă într-un aluniş de pe ţărmul lacului Vomb şi adusă de către cineva la o fermă din apropiere. Toată lumea de la fermă, atât tinerii, cât şi cei vârstnici, se bucurase mult la vederea acelei vietăţi micuţe şi frumoase, cu coadă lungă, cu ochi isteţi şi curioşi şi cu lăbuţe graţioase. Oamenii îşi puseseră în gând să se distreze toată vara privindu-i mişcările mlădioase, sprinteneala cu care spărgea alunele şi jocul zburdalnic. A fost reparată numaidecât o cuşcă veche de veveriţă, care consta dintr-o căsuţă verde, cu o roată de sârmă, şi căsuţa cu portiţă şi fereastră urma să-i servească drept sală de mâncare şi iatac. Apoi s-a aşternut în casă un pat de frunze, iar lângă el au fost puse o strachină cu lapte şi câteva alune. Roata de sârmă urma să fie jucăria veveriţei, pe care să se caţere şi să-şi facă toate ghiduşiile.

Oamenii de la fermă credeau că veveriţa va fi astfel mulţumită de noua ei locuinţă şi se mirau că n-o vedeau zburdând deloc. Dar ea, sărmana, stătea tristă şi mânioasă într-un ungher, scoţând din când în când câte un ţipăt ascuţit şi jalnic.

Nu se atingea de mâncare, iar pe roată nu se căţăra de fel.

— I-o fi teamă, îşi dădeau cu presupusul ai casei. Mâine, după ce s-o obişnui cu viaţa de-aici, o să vedeţi cum o să mănânce şi o să se joace!

În săptămâna aceea, femeile de la fermă pregăteau un ospăţ; în ziua în care fusese prinsă veveriţa erau ocupate cu coacerea

pâinii. Fie că aluatul nu dospise încă, fie că gospodinele nu se întreceau cu hărnicia, fapt este că le apucase noaptea de mult şi tot nu isprăviseră treaba.

În bucătărie era astfel zor mare şi nimeni nu avea răgaz să privească la veveriţă. Se afla însă acolo şi o băbuţă, a cărei bătrâneţe nu-i îngăduia să ia parte la coptul pâinii. Ea ştia acest lucru, dar nu voia să rămână chiar aşa, fără să facă nicio treabă. Amărâtă şi ca să-i mai treacă urâtul, nu se duse la culcare, ci se aşeză la fereastra odăii ei să privească afară. Din pricina căldurii, uşa bucătăriei fusese lăsată deschisă şi lumina puternică din încăpere ajungea până în curte. Curtea era împrejmuită şi atât de bine luminată, încât bătrâna putea să vadă desluşit crăpăturile şi găurile tencuielii de pe zidul din faţă. Ea zări astfel şi cuşca veveriţei, atârnată într-un loc unde lumina bătea cu mai multă putere, şi băgă de seamă că veveriţa sărea din culcuşul ei pe roata de sârmă şi de pe roată în culcuş, fără să se odihnească o clipă. Se gândi atunci că mica vietate avea, pesemne, un motiv să fie neliniştită, dar pe urmă îşi zise că stătea trează, cu siguranţă, din pricina luminii prea mari.

Între grajdul vacilor şi grajdul cailor se afla, în aceeaşi curte, o poartă mare, acoperită, care era de asemenea luminată. După ce trecu o bucată de vreme, în puterea nopţii, bătrâna observă că pe acea poartă se furişa, tiptil, o făptură omenească cât un ghemuleţ, înalt doar de-o şchioapă, cu galenţi în picioare şi cu nădragi de piele ca orice gospodar. Ea îşi dădu seama numaidecât că era vorba de un spiriduş şi nu se sperie câtuşi de puţin. Deşi nu-l văzuse încă până atunci, auzise mereu vorbindu-se că ar umbla prin partea locului şi era încredinţată că aduce noroc unde se iveşte.

Cum ajunse în curtea pietruită, spiriduşul alergă întins spre cuşca veveriţei. Aceasta era însă atârnată prea sus şi din care pricină el nu putea să ajungă până la ea. Se îndreptă atunci spre şopronul cu unelte şi luă de acolo o prăjină. O sprijini de zid până în dreptul cuştii, apoi se căţără pe ea cum se caţără un marinar pe o frânghie. Ajungând la cuşca cea verde, începu să zgâlţâie portiţa, ca s-o deschidă. Bătrâna stătea însă liniştită, ştiind bine că portiţa fusese încuiată cu lacăt, de teamă să nu se furişeze ştrengarii de la fermele din vecinătate şi să fure veveriţa.

La un moment dat, bătrâna băgă de seamă că veveriţa se suise pe roata de sârmă, văzând că spiriduşul nu poate să deschidă portiţa. Urmă apoi o convorbire lungă între spiriduş şi veveriţă. După ce ascultă tot ce-i spuse mica făptură, spiriduşul

coborî pe prăjină şi ieşi pe poartă.

Bătrâna nu se aştepta să-l mai vadă în acea noapte, dar rămase mai departe la fereastră. După câtva timp, spiriduşul se întoarse înapoi. Era aşa de zorit, că abia atingea pământul cu picioarele. El se duse într-un suflet spre cuşca veveriţei. Bătrâna urmărea tot ce face spiriduşul. Ba, la un moment dat, văzu că acesta avea în amândouă mâinile nişte lucruri, dar ce anume erau nu putea desluşi. Spiriduşul se opri, aşeză jos, pe lespezile din curte, lucrul pe care îl ţinea în mâna stângă, iar pe cel din dreapta îl luă cu el şi urcă spre cuşcă. Ciocăni apoi cu un galent în ferestruie până ce sparse geamul şi întinse veveriţei ce avea în mână. Pe urmă coborî iar şi ridicând de jos lucrul pe care-l lăsase, îl luă cu sine şi se urcă din nou sus, după care se făcu nevăzut cu atâta repeziciune, că bătrâna abia îl putea urmări cu privirea.

Băbuţa îşi pierdu atunci răbdarea şi se duse tiptil în curte, aşezându-se la umbra cişmelei, ca să-l aştepte pe spiriduş. Şi-l mai aştepta curioasă şi o mâţă, care şi ea îl văzuse la un moment dat. Aceasta se furişase lângă zid, la câţiva paşi de locul unde bătea lumina mai mult, şi pândea.

Aşteptară mult şi bine amândouă în acea noapte friguroasă de martie şi, într-un sfârşit, bătrâna socoti că era vremea să intre iar în casă. Dar chiar în aceeaşi clipă auzi din nou paşi pe lespezile din curte şi-l văzu pe spiriduş ivindu-se iarăşi. Ca şi mai înainte, avea în mâini ceva, dar ceva care scâncea şi se zvârcolea. Abia atunci se lămuri bătrână despre ce era vorba. Pasămite, spiriduşul fugise în mai multe rânduri la aluniş şi-i adusese veveriţei puii, care altfel ar fi murit de foame.

Băbuţa rămase liniştită la locul ei, să nu-l stingherească defel pe spiriduş, care se pare că nici n-o observase. El se pregătea tocmai să lase jos unul din pui ca să-l urce pe celălalt la căsuţa veveriţei, când văzu sclipind lângă el ochii verzi ai pisicii. Neştiind ce să facă, rămase atunci pe loc, ca năuc, cu câte un pui în fiecare mână. Se întoarse apoi în toate părţile, nădăjduind de undeva un ajutor, şi dădu cu ochii de bătrână. Fără să mai stea pe gânduri se duse spre ea şi îi întinse unul din pui.

Băbuţa nu voi să se arate nevrednică de încrederea ce-i fusese acordată. Ea se aplecă să ia puiul de veveriţă şi îl ţinu sub ocrotirea ei până ce spiriduşul se sui cu celălalt la cuşcă şi veni înapoi să-l ia şi pe cel lăsat în seama bunei femei.

A doua zi dimineaţa, când cei de la fermă se strânseră la masă, bătrâna nu se putu stăpâni să nu povestească tot ce

văzuse peste noapte. Bineînţeles, începură, cu mic cu mare, să râdă de ea, spunând că totul fusese pesemne doar un vis. Unde s-au mai pomenit pui de veveriţă aşa de timpuriu? o luau ei în zeflemea.

Băbuţa era sigură însă de tot ce spusese şi-i rugă să se ducă la cuşcă să se convingă cu ochii lor. Şi ce crezi? Pe culcuşul de frunze dormeau, într-adevăr, patru pui golaşi şi orbi, fătaţi abia de câteva zile. Când îi văzu, stăpânul gospodăriei nu se putu opri să nu zică:

— Oricum ar fi, eu unul vă spun: ne-am purtat aşa de urât, că ar trebui să ne fie ruşine de animale, ca şi de oameni!...

După ce-şi sfârşi vorbele, scoase din cuşcă veveriţa cu pui cu tot şi puse apoi bietele vietăţi în şorţul bătrânei.

— Du-te cu ele la aluniş – o îndemnă el – şi redă-le libertatea!

Aceasta e întâmplarea despre care s-a vorbit atât de mult şi despre care s-a scris până şi în gazete, dar căreia nimeni nu voia să-i dea crezare de minunată ce era.

Vittskövle

Sâmbătă, 26 martie

Câteva zile mai târziu avu loc o altă întâmplare, la fel de ciudată. Un cârd de gâşte sălbatice coborâră într-o dimineaţă pe un ogor din Scania răsăriteană, nu departe de marea fermă Vittskövle. În cârd se aflau treisprezece gâşte de culoare sură obişnuită şi un gâscan alb, care ducea în spinare un prichindel cu nădragi galbeni de piele, cu vestă verde şi cu o bonetă albă, ţuguiată, pe cap. Nu încăpea îndoială că erau foarte aproape de Marea Baltică. Pe ogorul pe care coborâseră, pământul era amestecat cu nisip, aşa cum e de obicei pe ţărmurile mării. Se pare că în partea locului se aflase înainte mult nisip mişcător, care se fixase în vremea din urmă, căci în multe părţi se puteau observa păduri întinse de pini.

Câtva timp, gâştele sălbatice ciuguliră iarbă fără să fie tulburate de nimic, dar la un moment dat se îndreptară spre ele, pe marginea ogorului, nişte copii. Văzându-i, gâsca de pază se avântă repede în văzduh, dând din aripi, în semn de alarmă. Cât ai clipi, celelalte gâşte zburară şi ele. Numai gâscanul cel alb rămase jos, liniştit. Văzând că celelalte gâşte o iau la fugă, gâscanul înălţă capul din iarbă şi strigă după ele:

— N-are rost să fugiţi din pricina lor; nu-s doar decât doi

copii!...

În ăst timp, piciul şedea pe un bulgăre de ţărână la marginea pădurii şi dezghioca un cucuruz de pin, ca să dea de sământă. Cei doi copii se aflau atât de aproape de el, încât nu mai putu să alerge spre gâscan, ci se piti după o frunză uscată de scaiete, scoţând în acelaşi timp un strigăt de alarmă.

Dar gâscanul, după cum se vedea destul de bine, nu se speriase deloc. El rămase mai departe pe ogor, fără să se uite încotro se îndreptau copiii. La un moment dat, aceştia se abătură din calea lor şi o luară peste ogor spre gâscan. Până să-şi dea gâscanul seama, copiii se şi aflau lângă el. În zăpăceala lui, gâscanul uită că putea să zboare şi o rupse la fugă. Copiii o porniră îndată după el, îl încolţiră într-un şanţ şi, cât ai zice peşte, îl înşfăcară. Cel mai mare dintre ei îl luă la subsuoară şi plecă mai departe.

Văzând cum stau lucrurile, prichindelul alergă spre copil, ca şi cum ar fi avut de gând să-i smulgă gâscanul de la subsuoară. Dar îndată îşi aduse aminte că era mic şi fără putere şi se trânti pe bulgărul de ţărână, începând să bată cu desperare în pământ, cu pumnii încleştaţi. În vremea asta gâscanul striga din răsputeri, cerând ajutor:

— Năpârstoc, vino de mă scapă! Năpârstoc, vino de mă scapă!

Deşi înspăimântat, piciul prinse să râdă:

— Da, ţi-ai şi găsit cine să te scape!... spuse el, cu năduf.

Se ridică totuşi şi o porni pe urma gâscanului.

„De ajutat nu-l pot ajuta, îşi zise el în sinea lui. Barem să văd ce-au de gând să facă cu el...”

Copiii ajunseseră destul de departe. Năpârstoc nu-i pierdu însă din vedere şi se pomeni într-o vâlcea prin care curgea un pârâu de primăvară. Nu era nici larg, nici prea adânc, dar Năpârstoc fu nevoit să alerge câtva timp de-a lungul malului, până ce dădu peste un loc pe unde putu să sară în partea cealaltă.

După ce ieşi din vâlcea, nu-i mai văzu pe copii; dispăruseră... Le găsi însă urma pe o potecă îngustă ce ducea spre pădure şi porni mai departe în căutarea lor.

Ajunse în curând la o răscruce, unde cei doi copii pesemne că se despărţiseră, căci se vedeau două dâre de urme. Năpârstoc fu cuprins de o adâncă deznădejde. Dar în aceeaşi clipă văzu pe o tufă de iarbă-neagră un pufuleţ alb. Înţelese atunci că gâscanul îl zvârlise la marginea drumului, ca să-l arate încotro fusese dus, aşa că porni înainte. Băiatul îi urmări pe copii pe tot întinsul

pădurii.

Pe gâscan nu-l văzu defel, însă ori de câte ori nu mai ştia încotro s-o apuce, îi apărea înainte un pufuleţ alb şi-l îndrepta pe calea cea bună.

Plin de încredere, Năpârstoc se orienta după semnele lăsate de gâscan. Ele îl scoaseră din pădure şi-l purtară peste nişte ogoare, apoi pe un drum şi, în cele din urmă, pe o alee care ducea spre o curte boierească. La capătul aleii se desluşeau calcane de zid şi turle de cărămidă roşie, împodobite cu chenare şi ornamente care-ţi luau ochii. Văzând că se afla în faţa unui conac, prichindelul înţelese ce soartă avusese gâscanul. „Nu-ncape îndoială că ştrengarii l-au dus la conac şi l-au vândut pe-o sumă frumuşică, îşi zise el. L-or fi şi tăiat până acum!” Voi totuşi să se convingă ce se întâmplase cu gâscanul şi porni mai departe cu şi mai multă râvnă. Merse el ce merse pe alee, dar nu se întâlni cu nimeni, lucru ce nu putea să-i prindă decât bine unuia căruia îi era teamă să nu fie văzut de fiinţe omeneşti.

Conacul la care ajunsese era o clădire arătoasă, de modă veche, alcătuită din patru aripi şi înconjurată de o curte mare. În dreapta se afla o poartă boltită ce dădea în curte. Până aici, Năpârstoc mersese fără nicio grijă, dar în faţa porţii se opri. Nu îndrăznea să intre, aşa ca se hotărî să mai aştepte şi să chitească ce avea de făcut. Stând aşa la chibzuială, cu degetul pe năsuc, auzi nişte paşi în urma lui. Se întoarse şi văzu venind pe alee o ceată de oameni. Se furişă repede în dosul unui butoi de apă, care se afla din întâmplare sub bolta porţii, şi se piti acolo.

Cei sosiţi erau vreo douăzeci de elevi ai unei şcoli elementare, care făceau o excursie, urmaţi de învăţătorul lor. Ajungând în dreptul porţii, acesta le spuse să aştepte acolo cât va fi dus să întrebe dacă li se dădea învoire să viziteze vechiul castel Vittskövle.

Elevii erau încinşi de căldură şi obosiţi ca după un drum lung. Unuia dintre ei, mai cu seamă, îi era o sete grozavă, aşa că se duse la butoiul cu apă şi se aplecă să bea din el. La gât avea atârnată o cutie de tablă. Ca să nu-l împiedice la băut, o zvârlise jos. Deschizându-i-se capacul, se puteau vedea înăuntru câteva flori de primăvară.

Cutia căzuse drept în faţa lui Năpârstoc şi acesta fu nespus de bucuros că i se ivise un prilej minunat de a intra în castel să vadă ce se întâmplase cu gâscanul.

Se băgă tiptil în cutie şi se piti frumuşel între dediţei şi nişte

frunze de podbal. Nici nu apucase să se ascundă bine, că elevul şi ridică de jos cutia, pe care şi-o atârnă iar la gât, închizându-i capacul.

Învăţătorul se întoarse peste puţină vreme şi-i încunoştinţă pe elevi că obţinuse învoirea să intre în castel. Apoi îi duse mai întâi în curte, unde se opri şi începu să le spună povestea vechiului castel. Le istorisi că cei dintâi oameni care locuiseră pe acele meleaguri fuseseră nevoiţi să trăiască în peşteri şi în văgăuni, în corturi din piei de animale şi din crengi de copaci şi că a trebuit să treacă multă vreme până ce şi-au putut clădi case din trunchiuri de copaci. Iar pe urmă, după muncă grea şi străduinţă îndelungată, de la căsuţe de lemn cu o singură încăpere au ajuns să înalţe castele cu sute de încăperi, aşa cum era Vittskövle.

Astfel de castele, le spunea învăţătorul, fuseseră zidite cu vreo trei sute cincizeci de ani în urmă, de către oameni avuţi şi puternici. Vittskövle fusese clădit, pe cât se pare, într-o vreme în care războaiele şi tâlharii puneau în primejdie viaţa populaţiei din Scania. De jur împrejurul castelului se afla un şanţ umplut cu apă. Peste el era aruncată odinioară o punte care se putea ridica. Deasupra bolţii de la poartă se mai găsea încă un foişor de pază. Pe lângă zidurile castelului se înşirau coridoare pentru paznici, iar la colţuri se aflau turnuri puternice, cu ziduri groase de un metru. Vittskövle nu fusese totuşi înălţat în cele mai cumplite vremuri de război, căci Jens-Brahe[10], care îl zidise, căutase să facă din el o clădire frumoasă şi totodată bogat împodobită. Dacă aveau să vadă cetatea de piatră Glimminge[11], construită doar cu o generaţie mai înainte, urmau să bage de seamă cu uşurinţă că Jens Holgersen Ulfstand, arhitectul ei, nu se gândise să clădească o casă numai solidă şi mare, dar şi frumoasă şi comodă în acelaşi timp.

Dacă vor vedea însă castele ca Marsvinsholm, Svenstrop[12] şi mănăstirea Öved zidite cu câteva secole înainte de Vittskövle, vor înţelege că vremurile de atunci erau mai paşnice. Cei care le clădiseră nu le prevăzuseră cu întărituri, ci căutaseră numai să trăiască în nişte locuinţe mari şi frumoase.

---

[10] Brahe – numele unei vechi familii scandinave din care a făcut parte şi vestitul astronom Tiho Brahe (1546 – 1601)

[11] Glimminge – cetate medievală în apropiere de portul Cimbrishamn, în partea de sud-est a Scaniei.

[12] Marsvinsholm, Svenstrop – localităţi din sudul Scaniei, unde se află cetăţi medievale.

Învăţătorul vorbi îndelung şi amănunţit, iar Năpârstoc, închis în cutia-ierbar, începuse să-şi piardă răbdarea. Cu toate acestea, putea fi liniştit, căci stăpânul cutiei habar n-avea de prezenţa lui.

Poza nils04 [P051]

În cele din urmă, toată ceata intră în castel. Năpârstoc se înşelase însă sperând că se va ivi prilejul să iasă din cutie, căci elevul nu se despărţi de ea, aşa că fu nevoit să străbată împreună cu excursioniştii toate încăperile. Această preumblare fu de lungă durată. Învăţătorul se oprea tot mereu să dea desluşiri elevilor săi. Într-una din camere se afla un cămin vechi. Învăţătorul se opri în faţa lui, ca să le explice copiilor câte feluri de sobe a întrebuinţat omul de-a lungul veacurilor. Cea dintâi vatră înăuntrul unei case a fost o lespede de piatră aşezată pe podea, în mijlocul unei odăi cu bageac în tavan, pe unde ploua şi intra vântul. Apoi un cuptor mare, zidit fără coş, care dădea destulă căldură, însă umplea casa de fum şi de funingine. Când a fost zidit Vittskövle, lumea se pricepea să zidească sobe deschise, cu coşuri pentru fum, care totuşi nu împiedicau căldura să iasă afară prin ele.
Dacă Năpârstoc fusese vreodată mânios şi nerăbdător, el făcu în acea zi un bun exerciţiu de răbdare. Totuşi de aproape un ceas nu mai avea astâmpăr. În camera următoare, învăţătorul se opri în faţa unui pat vechi, cu polog înalt şi perdele bogate, şi începu să povestească elevilor despre paturile şi culcuşurile oamenilor de pe vremuri. După cât se vedea, nu era deloc grăbit şi, în afară de asta, n-avea de unde să ştie că într-o cutie de tablă stătea închis un biet prichindel care abia aştepta ca el să-şi termine povestea...
Ajungând într-o încăpere cu tapete din piele galbenă, el istorisi şcolarilor cum şi-au îmbrăcat oamenii pereţii din timpurile cele mai îndepărtate, iar în faţa unui vechi tablou de familie le povesti prin câte schimbări a trecut îmbrăcămintea omenească. În sala de festivităţi le istorisi cum făcea lumea înainte vreme nunţile şi cum, înmormântările.
Apoi le povesti câte ceva despre oamenii care locuiseră în acel castel, despre străvechile familii.
Năpârstoc nu putu să asculte totuşi şi această povestire, căci elevului care îl ducea în cutie i se făcuse iarăşi sete şi se furişase în bucătărie să ceară apă de băut. De astă dată, Năpârstoc se gândi că aici ar fi tocmai locul potrivit unde ar putea să-l caute

pe gâscan şi începu să se foiască de colo-colo. Dar, cum în nerăbdarea lui împinsese prea tare capacul cutiei de tablă, aceasta se deschise de îndată. Astfel de cutii se deschid lesne de obicei şi de aceea elevul nu dădu faptului o importanţă deosebită, ci se mărgini să închidă cutia la loc.

Bucătăreasa îl întrebă dacă n-avusese cumva un şarpe în ea.

— Da' de unde! Numai nişte plante, răspunse elevul.

— Şi cu toate astea eu am văzut ceva care se mişca... stărui bucătăreasa.

Elevul deschise atunci cutia, ca să-i arate că se înşela:

— N-ai decât să te uiţi...

Nu apucă să zică însă mai mult, că Năpârstoc, nemaiavând curajul să stea închis înăuntru, sări pe duşumea şi o tuli pe uşă afară. Slujnicele abia putură să-şi dea seama ce era dihania care dispăruse, dar de luat se luară numaidecât după ea.

Învăţătorul era în toiul povestirii, când fu întrerupt deodată de nişte strigăte puternice.

— Prindeţi-l! Prindeţi-l! strigau femeile care dăduseră buzna afară din bucătărie.

Toţi copiii o rupseră la fugă după Năpârstoc, care alerga mai iute ca un şoricel. Încercară să-i taie drumul spre poartă, dar nu fură în stare să prindă o făptură atât de mică. În chipul acesta, Năpârstoc îşi găsi scăparea dincolo de zidurile castelului.

Neavând însă curajul s-o ia pe aleea deschisă, prichindelul cârmi într-o parte şi fugi prin grădină în curtea din dos. Urmăritorii se ţineau însă scai după el, cu strigăte şi hohote de râs. Bietul fugar alerga din răsputeri, dar în sinea lui îşi zicea că, orice ar face, tot va fi ajuns din urmă.

Trecând în goana mare prin faţa locuinţei unui slujitor, auzi o gâscă gâgâind şi văzu pe scară un puf alb. Dăduse peste gâscan! Nu se mai gândea acum la slujnicele şi la băieţii care-l fugăreau, ci se caţără pe scară şi intră în tindă. Mai departe însă nu fu chip să ajungă, căci uşa casei era închisă. Auzea strigătele gâscanului care se văicărea înăuntru, dar nu putea să deschidă uşa. Ceata urmăritorilor se apropia tot mai mult, în timp ce gâscanul se tânguia tot mai jalnic. Văzându-se încolţit, Năpârstoc prinse în cele din urmă curaj şi începu să bată la uşă cu toată puterea.

Veni atunci un copil s-o deschidă şi prichindelul putu să vadă, dintr-o ochire, ce se petrecea înăuntru. Drept în mijlocul odăii, pe podea, o femeie ţinea gâscanul cu o mână, spre a-i tăia cu cealaltă penele aripilor. Îl găsise băiatul ei şi nu voia să-l facă niciun rău, având de gând să-l crească laolaltă cu gâştele de pe

lângă casă. Îi tăia aripile numai ca să nu mai poată zbura. Peste gâscan nu putea să dea însă o nenorocire mai mare şi de aceea se jeluia atât de amarnic.

Din fericire, femeia se îndeletnicea de puţină vreme cu treaba aceasta. Foarfeca nu retezase decât două pene în clipa când fu deschisă uşa şi Năpârstoc se ivi în pragul ei. O astfel de arătare femeia nu văzuse niciodată în viaţa ei. Îşi închipui că se află în faţa unui spiriduş şi, de spaimă, scăpă foarfecă jos, îşi împreună mâinile şi lăsă gâscanul în pace.

Cum se simţi slobod, gâscanul fugi spre uşă. Fără a se opri, îl apucă pe Năpârstoc de cămaşă şi-l luă cu el. Ajuns pe scară, îşi întinse aripile şi o porni în zbor. Chiar în aceeaşi clipă făcu o mişcare graţioasă cu gâtul şi-l săltă pe Năpârstoc pe spinarea lui pufoasă.

În timp ce se înălţau din ce în ce mai sus, toată lumea de la Vittskövle se uita lung după ei.

În parcul Öved

În tot timpul zilei, când gâştele îl zădărâseră pe vulpoi, Năpârstoc dormise buştean într-un cuib părăsit de veveriţă. Se trezi abia spre seară, cu inima grea. „Parcă văd că mă trimit înapoi acasă şi atunci n-o să am încotro: va trebui să apar înaintea părinţilor mei”, se gândea el.

După ce găsi gâştele, care se scăldau în lacul Vomb, niciuna nu pomeni că Năpârstoc va pleca împreună cu ele mai departe la drum. „Or fi crezând că gâscanul cel alb e prea obosit ca să pornească cu mine acasă în seara asta...” îşi zicea băiatul.

A doua zi dimineaţă, gâştele se treziră în zorii zilei, cu mult înainte de răsăritul soarelui. Năpârstoc era sigur că va fi trimis acasă. Lucru ciudat însă: atât el cât şi gâscanul fură poftiţi să însoţească gâştele sălbatice în preumblarea de dimineaţă. Băiatul nu înţelegea care era pricina amânării călătoriei, dar îşi făcea socoteala că pesemne gâştele sălbatice nu cutezau să-l ia pe gâscan la un drum atât de lung, ci aşteptau să se hrănească mai întâi bine şi să se îngraşe, ca să prindă destulă putere. Era bucuros totuşi de orice zăbavă, ca să dea ochii cât mai târziu cu părinţii lui.

Gâştele sălbatice zburară pe deasupra mănăstirii Öved, situată într-un minunat parc în partea de răsărit a lacului, lângă un castel mare şi impunător, cu o curte frumoasă, pavată cu

lespezi de piatră şi înconjurată de ziduri şi pavilioane joase, cu o grădină încântătoare şi veche, ale cărei garduri vii erau tunse, cu alei umbrite de coamele copacilor, cu heleşteie, fântâni arteziene, cu arbori măreţi şi pajişti tunse, ale căror straturi de pe margini erau smălţuite cu flori de primăvară.

În timp ce gâştele sălbatice zburau deasupra castelului în primele ceasuri ale dimineţii, nu se zărea încă nici ţipenie de om pe acolo. Încredinţate de acest lucru, ele se lăsară în jos spre coteţul câinelui şi începură să strige:

— Ce bordeiaş e aici? Ce bordeiaş e aici?

Dulăul ieşi mânios din coteţ şi începu a hămăi în vânt:

— Bordei e ăsta, haimanalelor? Nu vedeţi că-i un castel mare de piatră? Nu vedeţi ce ziduri arătoase are? Nu vedeţi ferestrele şi uşile impunătoare? Nu vedeţi terasa minunată? Ham, ham, ham! Bordei e ăsta la voi? Nu vedeţi curtea şi grădina? Nu-i vedeţi sera şi statuile de marmură? Asta la voi se cheamă bordei? Bordeiele au oare parc cu pădure de fagi, cu aluniş, cu livezi, cu dumbrăvi de stejar, cu brădet şi cu grădină zoologică, plină de cerbi şi de căprioare? Hm, ham, ham! Bordei se cheamă asta la voi?

Dulăul spusese toate aceste lucruri pe nerăsuflate. Gâştele zburau pe deasupra încoace şi-ncolo şi-l ascultau. Când conteni, ele îi răspunseră:

— De ce te-ai supărat de pomană? Noi nu te-am întrebat de castel. Te-am întrebat numai de bordeiul câinelui...

Auzind această glumă, Năpârstoc începu să râdă, dar repede îşi reaminti de ceva şi deveni deodată serios. „Câte glume de astea năstruşnice o să auzi, dacă vei merge cu gâştele sălbatice până hăt, departe în Laponia... îşi zise el. În situaţia neplăcută în care te afli acum, cel mai bun lucru pentru tine ar fi o astfel de călătorie...”

Gâştele sălbatice coborâră apoi pe unul din ogoarele întinse din dreapta castelului, ca să ciugulească rădăcini de buruieni, şi zăboviră acolo câteva ceasuri. În vremea asta, Năpârstoc se duse în parcul cel mare, învecinat cu ogorul, să caute un aluniş şi începu să scotocească prin tufişuri, doar-doar o da peste câteva alune rămase neculese din toamna trecută.

După ce se săturară bine, gâştele sălbatice porniră înapoi spre lac, unde se desfătată jucându-se până aproape de amiază. Îl îmbărbătau pe gâscan, îmbiindu-l să se ia la întrecere cu ele la tot felul de sporturi. Înotau, alergau şi zburau împreună, care mai de care voind să-şi arate isteţimea. Gâscanul îşi dădea toată

silinţa, dar la iuţeală gâştele sălbatice îl dovedeau totdeauna. Năpârstoc şedea tot timpul pe spinarea gâscanului, încurajându-l mereu şi luând parte la desfătarea generală. Răsunau în văzduh numai strigăte, râsete şi gâgâieli, dar nimeni de la castel nu le auzea.

După ce obosiră de atâta joacă, gâştele se duseră pe gheaţă să se odihnească puţin. După-amiaza o petrecură cam la fel ca şi înainte de prânz. Întâi păscură câteva ceasuri, iar pe urmă se scăldară şi se jucară în apă la marginea gheţii până la apusul soarelui, când se duseră îndată la culcare.

„Trai ca ăsta ar fi numai bun de mine”, se gândea Năpârstoc, pitulându-se sub aripa gâscanului – dar mâine dimineaţă, parcă văd, gâştele mă vor trimite sigur acasă, aşa că n-o să mă pot bucura de asemenea viaţă...”

Până să adoarmă se gândi că dacă va însoţi la drum gâştele sălbatice, nimeni nu avea să-l mai mustre că era băiat leneş. Şi-ar fi pierdut vremea toată ziuă şi n-ar fi avut altă grijă decât să-şi facă rost de mâncare. Dar deocamdată avea nevoie de prea puţine lucruri, aşa că această grijă nu trebuia să-l preocupe îndeosebi.

Se gândea câte locuri ar fi putut să vadă şi la câte aventuri ar fi luat parte, dacă i s-ar fi dat voie să plece şi el. Ar fi fost cu totul altceva decât să muncească şi să facă toată ziua corvezi acasă. „Şi-apoi, puţin mi-ar păsa că-s prefăcut în altă făptură!...” îşi zicea băiatul.

Miercuri avu credinţa că gâştele sălbatice îl vor lua cu ele, dar joi pierdu iarăşi nădejdea. Ziua de joi începu la fel ca şi celelalte. Gâştele păşteau pe ogoare, iar Năpârstoc îşi căuta de-ale gurii prin parc. Într-un rând, Akka veni la el să-l întrebe dacă găsise ceva de mâncare. Răspunzându-i că nu aflase încă nimic, ea îi găsi o tufă uscată de chinişor cu toată sămânţa pe ea.

După ce mâncă, Akka fu de părere că Năpârstoc se preumbla prin parc cu prea multă îndrăzneală. Apoi îi întrebă dacă ştie de câţi duşmani trebuie să se ferească el, care este atât de mic. Băiatul îi răspunse că habar n-are, şi atunci Akka începu să-i înşire.

Când umblă prin parc, îi spuse gâsca, trebuie să se păzească de vulpe şi de jder. Când se află pe malul lacului, trebuie să ia seama la vidre. Când şade pe vreun zid de piatră, trebuie să nu uite de nevăstuici, care se strecoară prin cele mai mici găuri; iar dacă se culcă pe un morman de frunze uscate, trebuie să se asigure mai întâi dacă nu se află sub ele vreo năpârcă amorţită

în timpul iernii. Dacă se găseşte pe câmp trebuie să stea cu ochii ţintă la cer şi să se ferească de păsările răpitoare. În aluniş poate să-l prindă gaia. Coţofene şi ciori hălăduiesc pretutindeni şi în ele nu e bine să aibă prea multă încredere, iar îndată după asfinţit trebuie să ciulească urechile şi să se ferească de bufniţă, care zboară fără să facă zgomot şi se poate năpusti fără veste asupra lui.

Când auzi Năpârstoc că sunt atâţia duşmani care pot să-l atace şi să-l ia viaţa, înţelese că era cu neputinţă să se salveze numai prin propriile-i puteri. Nu se temea de moarte, dar nu i-ar fi făcut plăcere să fie sfâşiat şi mâncat. O întrebă deci pe Akka ce trebuia să facă pentru a se putea apăra de jivine şi de păsări răpitoare.

Akka îi răspunse că trebuia să caute a lega prietenie cu animalele mici din pădure şi de pe câmp, cu veveriţele şi cu iepurii, cu piţigoii, cu ţiglenii şi cu ciocârliile. Dacă aceste animale şi păsări îi vor fi prietene, ele îl vor feri de primejdii, îi vor face rost de ascunzători, iar la nevoie se vor uni ca să-l apere.

Când însă mai târziu, în cursul zilei, Năpârstoc voi să urmeze sfatul primit şi se adresă veveriţei Sirle, spre a-i cere ajutor, aceasta îl refuză categoric:

— Păi ce socoti tu?... Noi ştim bine că eşti Nils, păzitorul de gâşte, care anul trecut stricai cuiburi de rândunele, spărgeai ouă de graur, aruncai puii de cioară în groapa de marnă[13], prindeai mierlele cu laţul şi băgai veveriţele în cuşcă. Acum ajută-te singur cum vei putea mai bine şi fii bucuros că nu ne prindem cu toţii împotrivă-ţi, să te gonim înapoi!

Pe vremea când era păzitor de gâşte, Năpârstoc n-ar fi lăsat nepedepsit un astfel de răspuns pentru nimic în lume, dar acum se temea să nu afle şi gâştele sălbatice ce copil rău fusese. Se temea atât de mult că ele l-ar fi putut trimite înapoi, încât îşi dăduse toată silinţa să nu facă nici cea mai mică poznă de când se afla în tovărăşia lor. E drept că, prichindel cum se afla, nu era în stare să facă cine ştie ce mare rău, însă putea, oricum, să strice pe ici pe colo câte un cuib de pasăre ori să spargă niscaiva ouă, dacă ar fi avut chef de asemenea isprăvi. Fusese tot timpul cuminte, nu smulsese nicio pană din aripile păsărilor, nu dăduse niciun răspuns obraznic şi, în fiecare dimineaţă, când o saluta pe

---

[13] Marnă – pământ calcaros, amestecat cu nisip şi cu lut, întrebuinţat la îngrăşatul ţarinelor.

Akka, îşi scotea scufia şi îi făcea o plecăciune.

În tot cursul zilei de joi se gândi că, de bună seamă, gâştele sălbatice nu voiau să-l ia cu ele în Laponia, din pricina răutăţii lui. În seara când află că veveriţa, femeiuşca lui Sirle, fusese răpită, rămânându-i puii muritori de foame, se hotărî să le vină într-ajutor, ceea ce şi izbuti să facă, după cum s-a povestit mai înainte.

A doua zi, vineri, când veni în parc, auzi piţigoii cum cântau în fiecare tufiş, povestind că femeiuşcă lui Sirle fusese răpită fără pic de milă de nişte hoţi, din mijlocul puilor ei drăgălaşi, şi că Nils, păzitorul de gâşte, avusese curajul să se furişeze printre oameni şi să ducă puii la măicuţa lor.

— Cine e sărbătorit acum în parcul Öved – cântau piţigoii – mai mult decât Năpârstoc, de care toate vieţuitoarele se temeau pe când păştea gâştele? Sirle o să-l dăruiască alune, iepuraşii or să se joace cu el, căprioarele îl vor lua în cârcă şi vor fugi cu prietenul lor când se va apropia jupânul vulpoi Smirre; ţiglenii vor da alarma când vor zări eretele; iar piţigoii şi ciocârliile îi vor slăvi vitejia.

Năpârstoc era sigur că Akka şi celelalte gâşte vor afla toate aceste lucruri, dar trecu şi ziua de vineri, fără să-i spună că-l vor lua cu ele.

Până sâmbătă, gâştele păscură pe ogoarele din preajmă, nestingherite de jupân Smirre. Sâmbătă dimineaţa însă, când veniră din nou acolo la păscut, vulpoiul stătea la pândă, urmărindu-le de pe un ogor pe altul, astfel că bietele păsări nu se putură hrăni în tihnă. Dându-şi seama că fiara nu avea de gând să le lase în pace, Akka luă iute o hotărâre: se înălţă în văzduh şi zbură cu tot cârdul ei la o depărtare de câteva mile peste şesurile districtului Färs şi peste dealurile cu ienupăriş din ţinutul Linderödsos. Nu coborî decât când ajunse la Vittskövle.

Dar aici, la Vittskövle, fusese răpit gâscanul, după cum s-a arătat. Şi dacă Năpârstoc nu s-ar fi dat peste cap să-l salveze, nimeni nu l-ar mai fi găsit vreodată.

Sâmbătă seara, când se întoarse cu gâscanul la lacul Vomb, băiatul crezu că făcuse o ispravă destul de bună în ziua aceea şi aşteptă cu nerăbdare să vadă ce va zice Akka, şi ce părere vor avea gâştele ei. Acestea nu-şi precupeţiră deloc laudele, dar niciuna din ele nu rosti cuvântul pe care Năpârstoc râvnea atât de mult să-l audă.

Şi veni iar duminica. Trecuse o săptămână întreagă de când băiatul fusese vrăjit, dar el era la fel de mic. Nu părea totuşi să-şi

facă inimă rea din pricina asta. În după amiaza acelei zile stătu cocoţat toată vremea într-un tufiş mare şi des de răchită de pe malul lacului, cântând dintr-un fluier de trestie.

În jurul lui se adunaseră o droaie de piţigoi, de ţigleni şi de grauri. Păsărelele ciripeau tot soiul de cântece, pe care Năpârstoc se silea să le înveţe, deşi nu se prea se pricepea la muzică.

Cânta aşa de fals, că li se zbârleau penele bietelor profesoare, care strigau şi dădeau din aripi, disperate. Râzând de zelul lor nepotolit, băiatul scăpă fluierul jos.

Începu apoi să cânte din nou, dar tot atât de fals. Păsările se jeluiau care mai de care:

— Valeu, azi cânţi mai prost ca de obicei, Năpârstoc! Nu dai tonul bine. Unde ţi-s gândurile, Năpârstoc?...

— Sunt în altă parte, răspunse el, cu drept cuvânt.

Bietul prichindel se gândea mereu dacă avea să mai stea multă vreme în mijlocul gâştelor sălbatice, ori dacă poate avea să fie trimis acasă chiar în acea zi.

Deodată zvârli fluierul cât colo şi sări jos din răchită. O văzuse pe Akka, urmată de toate gâştele în şir, venind spre el. Mergeau mai încet ca de obicei şi cu un aer solemn, ceea ce îl făcu să creadă că va afla acum ce aveau de gând cu el.

După ce se apropie, Akka zise:

— Ai tot dreptul să te miri de mine, Năpârstoc, că nu ţi-am mulţumit pentru că m-ai scăpat din ghearele vulpoiului. Eu însă sunt o fiinţă care mulţumesc cuiva mai degrabă cu fapta decât cu vorba. Şi-acum, dragă Năpârstoc, cred că am izbutit să-ţi fac un mare serviciu. Am trimis veste spiriduşului care te-a vrăjit. La început nici n-a vrut să audă de izbăvirea ta, dar l-am pisat mereu şi i-am spus cât de frumos te-ai purtat cu noi. Astăzi el îţi dă de ştire prin mine că vei fi iarăşi om de îndată ce te vei întoarce.

Pe cât s-a simţit de fericit când a început să grăiască gâsca sălbatică, îşi poate da oricine seama ce amărăciune l-a cuprins la sfârşitul cuvântării ei.

Fără a crâcni, se întoarse cu spatele şi-l podidi plânsul.

— Ce înseamnă asta? întrebă Akka. Pe cât se vede, ai aşteptat din partea mea mai mult decât am făcut pentru tine.

Băiatul se gândea însă la zilele fără griji, la glumele plăcute, la peripeţiile prin care ar fi trecut, la libertatea şi la preumblările prin văzduh, lucruri de care nu avea să se mai bucure, şi urla în culmea deznădejdii.

— Puţin îmi pasă dacă voi fi sau nu iarăşi om! zise el... Dorinţa mea cea mai fierbinte e să merg cu voi în Laponia.

— Să-ţi spun ceva, Năpârstoc, îl preveni Akka. Spiriduşul acela e tare năbădăios şi mă tem că, dacă n-ai să te foloseşti acum de bunăvoinţa ce ţi-o arată, altă dată cu greu ai să-l mai înduplеci.

Ceea ce părea ciudat în firea lui Nils era că niciodată în viaţa lui nu iubise pe nimeni. Nu-şi iubise părinţii, nici învăţătorul, nici colegii de şcoală, după cum nu-i iubise nici pe băieţii de la fermele vecine. Tot ce-i spuseseră ei să facă, fie că era vorba de joacă, fie că era vorba de treabă, nu-l atrăgea de fel, i se părea de neluat în seamă. De aceea nimeni nu-i simţea lipsa acum şi nimănui nu-i era dor de el.

Singurele fiinţe cu care se împăcase oarecum erau Osa, păzitoarea de gâşte, şi Mats, doi copii care păziseră gâştele pe câmp ca şi el.

— Nu vreau să fiu om! urlă Năpârstoc. Vreau să merg cu voi în Laponia. De asta am fost cuminte toată săptămâna.

— Nu mă împotrivesc să mergi cu noi, dacă asta ţi-e voia – răspunse Akka – dar gândeşte-te mai întâi pe-ndelete dacă nu preferi să te întorci acasă. Să nu care cumva să te căieşti într-o bună zi!

— Nu! zise băiatul, cu hotărâre. N-o să mă căiesc! Niciodată nu m-am simţit mai bine ca în mijlocul vostru.

— Atunci facă-se cum ţi-e voia! răspunse Akka.

— Îţi mulţumesc! exclamă băiatul în culmea fericirii şi începu să plângă de bucurie, aşa cum plânsese până atunci de mâhnire.

GLIMMINGEHUS

Şobolani negri şi şobolani cenuşii

În partea de sud-est a Scaniei, nu departe de ţărmul mării, se află o cetăţuie veche numită Glimmingehus. E o clădire înaltă, mare şi solidă, alcătuită dintr-un singur corp, care se zăreşte pe întinderea câmpiei de la o depărtare de câţiva kilometri. Nu are decât patru caturi, dar înălţimea ei respectabilă face ca orice

casă obişnuită de locuit din apropiere să pară o jucărie de copil faţă de ea.

Zidurile dinafară, pereţii lăuntrici şi bolţile tavanelor au o grosime atât de mare, că abia mai e loc pentru altceva în încăperile, puţine la număr, ale acestei clădiri cu scări şi vestibuluri strâmte. Pentru ca zidurile să fie destul de puternice, nu s-au făcut ferestre decât la caturile de sus, cele de jos fiind luminate de nişte deschizături înguste.

În vremurile de altădată, bântuite de războaie, oamenii erau tot aşa de bucuroşi să se adăpostească în astfel de clădiri mari şi solide, cum sunt bucuroşi şi în zilele noastre să se apere de frig înfofolindu-se în blănuri. Au venit însă pe urmă vremuri de pace, şi atunci oamenii au renunţat să mai locuiască în sălile reci şi întunecoase de piatră ale acelei vechi cetăţi. Ei au părăsit de mult casa cea mare de la Glimminge, mutându-se în locuinţe în care poate să intre aerul şi lumina.

Pe vremea când Nils Holgersson pribegea în tovărăşia gâştelor sălbatice, cetăţuia Glimmingehus era deci pustie, ceea ce nu înseamnă totuşi că era lipsită de locuitori. Pe acoperiş îşi aveau cuibul în fiecare vară o barză şi un bărzoi, în pod hălăduiau doi huhurezi, în coridoarele tainice zburătăceau liliecii, pe vatra din bucătărie sălăşluia un cotoi bătrân; iar jos, în beci, mişunau câteva sute de şobolani negri.

Şobolanii nu prea sunt bine văzuţi de celelalte animale, însă cei negri de la Glimmingehus făceau excepţie de la regula generală. Se vorbea despre ei cu respect pentru motivul că-şi dovediseră vitejia în lupta cu vrăjmaşii şi se arătaseră de o rezistenţă uimitoare în marile nenorociri abătute peste seminţia lor. Ei făceau parte, în adevăr, dintr-un neam de şobolani care fusese cândva foarte numeros şi puternic, dar acum se stingea treptat. Un şir lung de ani, şobolanii negri fuseseră stăpânii Scaniei şi ai întregii ţări. Puteau fi întâlniţi în orice pivniţă, în orice pod, în şoproane şi hambare, în cămări şi cuptoare, în grajduri, în biserici şi în cetăţi, în velniţe şi mori, în orice clădire zidită de mâna omenească, însă cu vremea fuseseră izgoniţi din toate acele locuri şi stârpiţi aproape cu desăvârşire. Nu mai puteau fi găsiţi decât în număr mic, ici şi colo, în vreun loc părăsit şi izolat. Nicăieri nu erau însă atât de mulţi ca la Glimmingehus.

Când dispare o specie din regnul animal, vina o poartă de obicei oamenii, ceea ce nu fusese însă cazul de astă dată. Oamenii se luptaseră, de bună seamă, cu şobolanii negri, însă nu

le putuseră pricinui pagube chiar atât de mari. Învingătorii lor fuseseră nişte animale de acelaşi neam ca şi ei, şi anume şobolanii cenuşii. Aceşti şobolani nu trăiseră în ţară de când lumea şi pământul, ca şobolanii negri. Ei se trăgeau din nişte emigranţi săraci, debarcaţi în ţară, cu un veac în urmă, la Malmö[14], de pe o corabie sosită din Lübeck[15].

Lihniţi de foame, se oploşiseră în port, înotând printre piloţi şi pe sub poduri, şi se hrăneau cu gunoaiele aruncate în apă. Niciodată nu cutezau să pătrundă în oraş, care era în stăpânirea şobolanilor negri. Cu vremea însă, numărul lor sporind, au devenit mai îndrăzneţi. La început s-au strămutat în nişte case vechi şi pustii, lăsate în părăsire de către şobolanii negri. Îşi căutau hrana prin haznale şi prin grămezi de gunoaie, mulţumindu-se cu tot ce şobolanii negri nu catadicseau să mănânce. Erau rezistenţi, modeşti şi plini de curaj, aşa că în scurtă vreme se simţiră destul de puternici şi îşi puseră în gând să izgonească şobolanii negri din Malmö. Îi scoteau afară din poduri, din pivniţe, din prăvălii, îi înfometau, îi muşcau până îi lăsau fără suflare, căci nu se temeau de luptă.

După ce au pus stăpânire pe Malmö, au pornit mai departe, în cete mai mici sau mai mari, să cucerească toată ţara. E de mirare că şobolanii negri nu s-au adunat într-o oaste mare, ca să înceapă un război de nimicire împotriva celor cenuşii, câtă vreme aceştia din urmă erau puţini la număr. Şobolanii negrii erau însă atât de siguri de puterea lor, încât nu credeau că o vor pierde vreodată. Stăteau liniştiţi la proprietăţile lor, astfel că ceilalţi le luară încetul cu încetul fermă după fermă, sat după saţ, oraş după oraş. În felul acesta, şobolanii negri fură înfometaţi, încolţiţi şi stârpiţi. În Scania nu se mai putuseră menţine decât în cetăţuia Glimmingehus.

Vechea clădire de piatră avea ziduri atât de groase şi atât de puţine coridoare subterane, încât şobolanii negri izbutiseră să le apere, împiedicându-i pe duşmani să pătrundă înăuntru. An de an şi noapte de noapte se dăduseră lupte înverşunate între agresori şi apărători. Şobolanii negii stăteau însă de veghe şi se luptau ieşind mereu biruitori, datorită şi siguranţei pe care le-o oferea bătrână cetate.

Şobolanii cenuşii însă, care locuiau la ferma Glimminge şi prin

---

[14] Malmö – capitala provinciei Scania, oraş comercial şi industrial, port în strâmtoarea Sund, cam în dreptul oraşului Copenhaga.

[15] Lübeck – port pe malul Mării Baltice.

împrejurimi nu încetaseră lupta şi se foloseau de orice prilej favorabil ca să pună stăpânire pe cetate. Glimmingehus era grânarul populaţiei din partea locului, astfel că şobolanii cenuşii nu puteau fi liniştiţi decât ajungând şi acolo stăpâni.

Bărzoiul

Luni, 28 martie

Într-o zi, dis-de-dimineaţă, gâştele sălbatice care dormeau pe gheaţa lacului Vomb fură trezite de nişte, strigăte ce veneau din văzduh.

— Chir, chir! se auzea. Chir, chir! Cocorul Trianut salută pe gâsca sălbatică Akka şi tot cârdul ei. Mâine are loc hora cea mare a cocorilor pe muntele Kulla[16].

Akka întinse repede gâtul şi răspunse:

— Bună ziua şi mulţumesc! Bună ziua şi mulţumesc!

Cocorii îşi văzură apoi mai departe de drum, dar gâştele sălbatice le auziră încă multă vreme deasupra câmpii-lor şi dealurilor împădurite peste care treceau:

— Vă salută Trianut! Mâine are loc hora cea mare a cocorilor pe muntele Kulla.

Gâştele sălbatice erau foarte bucuroase de această veste.

— Ai mare noroc – îi spuseră ele gâscanului – c-o să poţi merge cu noi să vezi hora cea mare a cocorilor!...

— E chiar aşa de vrednică de interes? vru să ştie gâscanul.

— E ceva ce nici în vis n-ai văzut până acum! îi răspunseră ele.

— Trebuie să ne gândim acum ce să facem cu Năpârstoc, ca să nu i se întâmple vreo nenorocire în răstimpul cât vom fi la Kulla, zise Akka.

— Năpârstoc n-o să rămână singur, răspunse gâscanul. În cazul când cocorii nu-i vor da voie să vadă şi el hora lor, voi rămâne aici cu el.

— Până azi nicio fiinţă omenească n-a căpătat îngăduirea să ia parte la adunarea animalelor de pe muntele Kulla – zise Akka – aşa că eu nu mă încumet să-l duc acolo. Despre asta o să stăm de vorbă mai pe îndelete mai târziu, în cursul zilei. Până una alta, să facem rost de ceva de-ale gurii.

---

[16] Kulla – munte pitoresc pe un cap din Scania de nord-vest, între golful Skelder şi strâmtoarea Kattegat.

Akka dădu apoi semnalul de plecare. Din pricina vulpoiului Smirre căută şi în acea zi un loc de păscut cât mai departe de lacul Vomb şi, după o vreme, coborî pe nişte câmpii mlăştinoase, dincolo de Glimmingehus, spre miazăzi.

Năpârstoc stătu toată ziua pe malul unui heleşteu mic, cântând din fluiere de trestie. Era amărât că n-o să poată vedea hora cocorilor, dar nu îndrăznea să spună o vorbă nici gâscanului, nici gâştelor.

Îi părea nespus de rău că Akka tot nu avea încredere în el. Când un băiat renunţase a mai fi om, ca să poată pribegi în lume cu nişte biete gâşte sălbatice, acestea trebuiau să înţeleagă că nu avea de gând să le trădeze. Trebuiau să priceapă totodată că, de vreme ce făcuse un sacrificiu atât de mare spre a merge cu ele, erau datoare să-i arate tot ce merită să fie văzut.

„O să le spun verde părerea mea!” se gândi el. Trecu însă ceas după ceas şi tot nu se hotărî s-o facă. Părea ciudat, însă Năpârstoc prinsese un fel de respect faţă de bătrâna gâscă Akka. Îşi dădea bina seama că nu era lucru uşor să se împotrivească voinţei ei.

Într-o parte a terenului mlăştinos pe care păşteau gâştele se ridica un zid lat de piatră. Spre seară, când băiatul se sculă de jos, ca să stea, în sfârşit, de vorbă cu Akka, dădu cu ochii de acel zid. Scoase un strigăt uşor de uimire, iar gâştele îşi lungiră gâturile să se uite înspre partea unde privea şi el. În prima clipă, atât ele cât şi Năpârstoc avură impresia că toate pietrele cenuşii din care era făurit zidul căpătaseră picioare şi începuseră să alerge, dar se dumeriră îndată că era vorba de o droaie de şobolani ce se îndreptau spre gâşte. Se mişcau cu o nemaipomenită iuţeală şi alergau în grup strâns, unul lângă altul. Erau atât de mulţi, încât acoperiră câtva timp tot zidul.

Năpârstoc se temea de şobolani încă de pe vremea când arăta şi el ca toţi ceilalţi oameni. Ce avea să se întâmple acum, când era mititel de tot şi doi-trei şobolani puteau să-l doboare?

Interesant e că nici gâştele nu păreau să-i sufere pe şobolani. Nu vorbiră nimic cu ei. Şi, după ce trecură lighioanele, păsările începură să se scuture de parcă ar fi avut noroi în pene.

— Ce potop de şobolani cenuşii! exclamă gâsca Yksi de la Vassijaure. Nu e semn bun!...

Năpârstoc se gândi că acum era momentul potrivit să-l spună gâştei Akka că, după părerea lui, ar trebui să-l ia şi pe el la muntele Kulla. Fu împiedicat însă de o pasăre mare care coborî din văzduh cu toată repeziciunea drept în mijlocul gâştelor.

Văzând acea pasăre, oricine putea să creadă că luase cu împrumut gâtul şi capul vreunei gâsculiţe albe. Avea însă aripi mari, negre, picioare înalte, roşii, şi un cioc lung şi gros, prea mare pentru căpşorul pe care-l ţinea aplecat, din care pricină avea o înfăţişare tristă şi grijulie.

Akka îşi potrivi în grabă aripile şi ieşi în întâmpinarea bărzoiului, dând de câteva ori din cap. Nu se arătă mirată că-l vedea în Scania aşa de timpuriu, ştiind că bărzoii obişnuiau să vină acolo din vreme, spre a vedea dacă nu cumva cuiburile fuseseră stricate peste iarnă, înainte ca berzele să-şi dea osteneala de a trece în zbor peste Marea Baltică. Nu se dumerea însă de fel ce rost avea s-o caute pe ea, fiindcă ştiut este că de obicei berzele nu au de-a face decât cu păsări din neamul lor.

— Nădăjduiesc că nu s-a întâmplat nimic rău la locuinţa dumitale, jupâne Ermenrich, zise Akka.

E adevărat, pesemne, ce se spune despre berze, că niciodată nu deschid pliscul fără a se plânge... Glasul bărzoiului era însă şi mai trist din pricină că se exprima cu multă greutate. După ce tocă aerul câtva timp cu ciocul, începu a vorbi cu glas slab şi răguşit. Se jeluia de multe şi de toate: cuibul durat pe coama acoperişului de la Glimmingehus fusese distrus cu desăvârşire de viscolul iernii, iar în Scania nu se mai găsea nimic de mâncare. Locuitorii din Scania puseseră stăpânire pe toată averea lui. După ce îi răpiseră terenurile mlăştinoase, se apucaseră să i le are pe cele cu muşchi. Avea de gând să plece din ţara asta şi să nu se mai întoarcă niciodată.

În timp ce bărzoiul se tânguia astfel, Akka, conducătoarea gâştelor, care nu avea nicăieri un cămin sau prieteni, nu se putu stăpâni să nu mediteze în sinea ei: „Dacă aş duce-o tot atât de bine ca dumneata, jupâne Ermenrich, pe cinstea mea că n-aş avea niciun motiv să mă plâng!... Ai rămas o pasăre slobodă şi sălbatică şi totuşi oamenii ţin la dumneata. Nimeni nu strică un glonţ să tragă în dumneata, nici nu-ţi fură ouăle din cuib.” Akka păstră însă pentru sine aceste gânduri. Doar atât îi spuse bărzoiului, că nu-i venea să creadă că va părăsi o casă pe care berzele îşi găsiseră adăpost încă de la zidirea ei.

Bărzoiul întrebă atunci, grăbit, dacă gâştele văzuseră alaiul de şobolani ce se îndrepta spre Glimmingehus. După ce Akka îi răspunse că văzuse acea grozăvie, bărzoiul începu să-i povestească despre vitejii şobolani negri care apăraseră cetatea mulţi ani de-a rândul.

— La noapte însă, Glimmingehus va cădea în stăpânirea

şobolanilor cenuşii, zise bărzoiul, oftând.

— De ce chiar la noapte, jupâne Ermenrich? vru să afle Akka.

— Din pricină că toţi şobolanii negri au plecat aseară la muntele Kulla, răspunse bărzoiul. Erau încredinţaţi că toate celelalte animale se vor duce acolo şi n-au vrut să rămână de ocară. După cum vezi însă, şobolanii cenuşii au rămas pe loc şi acuma se adună din toate părţile să ia la noapte cu asalt cetatea apărată doar de câţiva şobolani bătrâni, care n-au fost în stare să plece şi ei la muntele Kulla. De bună seamă că-şi vor atinge scopul. Eu însă am trăit atâţia ani în bună vecinătate cu şobolanii negri şi nu mi-e pe plac să locuiesc împreună cu duşmanii lor.

Akka înţelese acum că bărzoiul era mâhnit din cauza şobolanilor cenuşii şi că venise să se plângă împotriva lor. După obiceiul berzelor, el nu luase totuşi nicio măsură să prevină nenorocirea.

— Trimis-ai veste şobolanilor negri, jupâne Ermenrich? îl întrebă ea.

— Nu! răspunse bărzoiul. Degeaba le-aş fi trimis veste... Până la înapoierea lor, cetatea o să fie cucerită...

— De asta nu poţi fi chiar aşa de sigur, jupâne Ermenrich, rosti Akka. Eu cunosc o gâscă bătrână care va fi bucuroasă să împiedice o astfel de ticăloşie.

Auzind-o spunând aceste cuvinte, bărzoiul îşi înălţă capul şi făcu ochii mari. Nu era de mirare că rămăsese surprins, căci bătrâna Akka nu avea nici gheare, nici cioc mare şi ascuţit care să-i poată fi de folos într-o luptă. În afară de asta, era o pasăre de zi. Cum se întuneca, o pălea somnul, pe câtă vreme şobolanii se luptau în timpul nopţii.

Akka se hotărâse însă să-l ajute pe şobolanii negri. O chemă pe Yksi de la Vassijaure şi îi dădu poruncă să ducă gâştele la lacul Vomb. Văzând că gâştele se împotrivesc, ea le spuse pe un ton autoritar:

— Socot că lucrul cel mai bun pentru voi toate e să-mi daţi ascultare! Trebuie să zbor la casa cea mare de piatră, şi dacă mă-nsoţiţi, cei de la fermă o să ne vadă, fără-ndoială, şi or să tragă cu puşca în noi, doborându-ne la pământ. Singurul tovarăş pe care vreau să-l iau cu mine la drumul ăsta e Năpârstoc. El îmi poate fi de mare folos, deoarece are ochi buni şi poate sta noaptea treaz.

Băiatul era în toane rele în ziua aceea. Auzind vorbele gâştei Akka, se întinse ca să pară cât mai mare şi veni spre ea cu nasul pe sus şi cu mâinile la spate, având de gând să spună că nu voia

să se lupte cu nişte şobolani şi că Akka să caute ajutor în altă parte.

Dar în clipa în care apăru Năpârstoc, bărzoiul începu să se scuture. Până atunci, după obiceiul berzelor, stătuse cu capul în jos şi cu ciocul înfipt în pământ. Acum însă îi gâlgâia gâtlejul, de parcă îi venea să râdă. Îşi plecă ciocul cu iuţeala fulgerului, îl înşfăcă pe Năpârstoc şi îl aruncă la câţiva metri în sus. Repetă acest lucru de şapte ori, în timp ce băiatul ţipa, iar gâştele îl luau la rost pe bărzoi:

— Ce faci, jupâne Ermenrich? Că doar nu ai de-a face cu o broscuţă, ci cu o făptură omenească!...

În cele din urmă bărzoiul dădu drumul băiatului, care scăpase teafăr. Apoi îi spuse gâştei Akka:

— Eu zbor acum înapoi la Glimmingehus, mamă Akka! Când am plecat de acolo, toate vieţuitoarele din cetate erau îngrijorate peste măsură. Se vor bucura însă, desigur, când vor afla de la mine că gâsca Akka şi Năpârstoc, omul-pitic, vor veni să le salveze...

Bărzoiul întinse apoi gâtul, dădu din aripi şi porni ca o săgeată slobozită de un arc încordat. Akka pricepu că bărzoiul îşi bătuse joc de ea, dar nu se sinchisi. Aşteptă să-şi găsească băiatul galenţii, pe care bărzoiul îi aruncase cât colo, îl aşeză pe spinarea ei şi se luă după jupânul Ermenrich. Cât despre Năpârstoc, el nu se împotrivi de fel şi nici nu zise că nu vrea să plece cu Akka. Era însă mânios pe bărzoi şi îmbufnat foarte. Lunganul acela cu picioare roşii credea că el nu este bun de nimic din pricină că-i mititel. Dar o să-i arate el ce-i în stare să facă Nils Holgersson din Vemmenhög!...

După câteva clipe, Akka se afla în cuibul berzei de la Glimmingehus. Era un cuib mare şi frumos. La temelie avea o roată culcată, deasupra căreia se înălţau mai multe straturi alcătuite din crenguţe şi brazde de iarbă. Cuibul era aşa de vechi, încât multe tufe şi buruieni prinseseră rădăcini pe el. Când barza mamă stătea cloşcă în deschizătura rotundă de la mijloc, nu numai că se bucura de o privelişte minunată, cuprinzând cu privirea o bună parte din Scania, dar mai avea în apropierea ei flori de măceş şi iarba-ciutei.

Atât Năpârstoc cât şi Akka putură să-şi dea seama că acolo se petrece un lucru neobişnuit. Pe marginea cuibului se aflau doi huhurezi, un cotoi bătrân cu dungi sure şi doisprezece şobolani nevolnici, cu dinţii ieşiţi în afară şi cu ochii urduroşi.

Niciunul din ei nu se întoarse să se uite la Akka ori să o salute.

Nu făceau altceva decât să privească ţintă nişte şiruri lungi şi cenuşii ce se zăreau ici şi colo pe câmpul pleşuvit de iarbă.

Toţi şobolanii negri tăceau chitic. Se putea observa că erau cuprinşi de o mare deznădejde, deoarece ştiau prea bine că nu sunt în stare nici să apere cetatea, nici să-şi salveze viaţa. Cei doi huhurezi îşi holbau ochii mari, vorbind cu glas ascuţit şi înfricoşător despre nemaipomenita cruzime a şobolanilor cenuşii şi fiind de părere că trebuie să-şi părăsească numaidecât cuiburile, întrucât auziseră despre cotropitori că nu cruţau nici ouăle, nici puii. Cotoiul cel bătrân cu dungi sure era sigur că şobolanii cenuşii îl vor ucide când vor tăbărî în cetate în număr atât de mare şi se ciorovăia mereu cu cei doisprezece şobolani negri:

— De ce aţi fost nerozi şi i-aţi lăsat să plece pe războinicii voştri cei mai buni? îi mustră el. Cum de v-aţi bizuit că şobolanii cenuşii or să plece şi ei? Fapta voastră e de neiertat!

Cei doisprezece şobolani nu ziseră nici cârc. Bărzoiul însă, cu toată amărăciunea lui, ţinu să-şi bată joc de cotoi.

— Nu-ţi fie teamă, cumetre motan, se făcu el că-l linişteşte. Nu vezi că mama Akka şi Năpârstoc au venit aici să salveze cetatea? Fii sigur că vor izbuti. Acuma mă duc la culcare, căci mi-e inima uşoară. Mâine, când mă voi trezi, nu va exista nici măcar un singur şobolan cenuşiu la Glimmingehus.

Năpârstoc clipi din ochi către Akka, făcându-i semn că ar vrea să-i dea un brânci bărzoiului, să-l prăvălească la pământ, când acesta avea să se culce pe marginea cuibului, cu un picior ridicat în sus, dar Akka îl opri. Ea nu părea deloc supărată. Dimpotrivă, zise pe un ton liniştit:

— Ar fi trist dacă o vieţuitoare bătrână ca mine n-ar şti să se descurce în împrejurări chiar şi mai grele decât asta... Eu cred că totul va merge bine, dacă huhurezul şi huhureaza, care pot sta treji toată noaptea, s-or învoi să-şi ia zborul cu două misiuni din partea mea.

Huhurezii răspunseră că se învoiesc. Akka îl rugă atunci pe huhurez să pornească în căutarea şobolanilor negri care plecaseră la muntele Kulla şi să-i sfătuiască să vină repede înapoi. Pe huhurează o trimise la cucuveaua Flamea, care locuia în turla catedralei din Lund[17], cu o misiune atât de tainică, încât

[17] Lund – oraş în Scania, la nord-est de Malmö, numit în vechime Londinum Gothorum, adică Londra goţilor. Până la mijlocul veacului al XV-lea a fost cel mai mare oraş al Scandinaviei. În centru se află cea

Akka nu îndrăzni să i-o încredinţeze decât şoptindu-i-o la ureche.

Prinzătorul de şobolani

Era aproape de miezul nopţii când şobolanii cenuşii, după multă căutare şi trudă, izbutiră să descopere o răsuflătoare de pivniţă ce stătea deschisă. Răsuflătoarea aceasta se găsea destul de sus, pe zid, dar şobolanii încălecară unul peste altul, ca să se aburce, astfel că în scurt timp cel mai curajos dintre ei se şi afla în deschizătură, gata să pătrundă în cetatea Glimmingehus, în faţa zidurilor căreia îşi găsiseră moartea atâţia strămoşi de-ai săi.

Şobolanul rămase o clipă liniştit în răsuflătoare, aşteptând să fie atacat. Oastea apărătorilor era desigur plecată, dar el avea credinţa că şobolanii negri rămaşi în cetate nu se vor preda fără luptă. Cu inima zvâcnind trăgea cu urechea să prindă cel mai mic zgomot, dar în cetate domnea o linişte adâncă. Conducătorul şobolanilor prinse atunci curaj şi sări în pivniţă, unde domnea un întuneric beznă. Ceilalţi şobolani cenuşii îl urmară unul după altul. Toţi stăteau liniştiţi la pândă. După ce umplură pivniţa, atât câţi puteau să încapă pe podeaua ei, se încumetară să pornească mai departe.

Poza nils05 [P071]

Deşi nu mai fuseseră niciodată în acea clădire, găsiră fără multă greutate ceea ce căutau. Descoperiră îndată coridoarele din ziduri de care se folosiseră şobolanii negri ca să ajungă la caturile de sus. Înainte de a se căţăra pe acele poteci înguste şi prăpăstioase, ascultară din nou cu toată luarea-aminte. Erau mult mai speriaţi de faptul că şobolanii negri nu se iveau de nicăieri decât dacă i-ar fi întâlnit în luptă deschisă. Când ajunseră teferi la primul cat, nici nu le venea să creadă că fuseseră atât de norocoşi. Cum au intrat, i-a izbit mirosul grânelor adunate în grămezi pe duşumea. Nu era totuşi încă vremea să se bucure de izbândă. Scotociră cu multă migală încăperea întunecoasă şi pustie. Se urcară pe vatra din mijlocul vechii bucătării a cetăţii şi

---

mai frumoasă catedrală a Nordului, cu două turle, construită în stil romantic, în veacul al XII-lea, precum şi universitatea Scaniei, înfiinţară în anul 1668.

fură cât pe-aci să cadă într-un puţ. Nu rămăsese o deschizătură cât de mică pe care să n-o cerceteze, dar nu dădură nicăieri peste şobolani negri. După ce puseră stăpânire pe acel cat, căutară cu aceeaşi prudenţă să-l cucerească pe cel următor. Apoi începură să se caţere din nou, cu multă osteneală, prin firidele aflate în ziduri, înfruntând mari primejdii şi aşteptând cu răsuflarea tăiată să le iasă în cale duşmanul. Deşi erau ispitiţi de mirosul îmbietor al mormanelor de grâne, nu rămaseră pe loc să se înfrupte din ele, ci se grăbiră să cerceteze într-o ordine desăvârşită sala sprijinită pe coloane a ostaşilor de pe vremuri, masa de piatră şi cuptorul ei, firidele adânci ale ferestrelor şi găurile din duşumea, prin care se turna odinioară smoală în clocot peste duşmanii care atacau cetatea.

Şobolanii negri tot nu se iveau. Ceilalţi ajunseră la al treilea cat, unde se afla sala cea mare de festivităţi a castelanului, tot aşa de rece şi de pustie ca şi restul încăperilor vechii clădiri. Ajunseseră chiar şi la catul cel mai de sus, alcătuit dintr-o singură sală mare şi la fel de pustie. Singurul loc pe care nu se gândiră să-l cerceteze era cuibul cel mare de barză de pe acoperiş, unde chiar atunci huhureaza o deştepta pe Akka, s-o înştiinţeze că Flamea cucuveaua îi satisfăcuse dorinţa, trimiţându-i ce dorise.

După ce şobolanii cenuşii scotociră toată cetatea, se simţiră în siguranţă, îşi dădură seama că şobolanii negri fugiseră fără gând să le ţină piept şi foarte voioşi, dădură buzna la grămada de bucate. Nu apucaseră însă bine să înghită primele boabe de grâu, când auziră de jos, din curte, sunetul strident al unui fluieraş. Ridicându-şi capetele din grânele cu care se ospătau, făcură câţiva paşi, ca şi când ar fi avut de gând să coboare de pe grămezi, dar se întoarseră pe dată şi începură să înfulece din nou.

Fluierul se auzi apoi iarăşi, cu un sunet şi mai pătrunzător decât prima oară. Se întâmplă atunci un lucru ciudat. Mai întâi un şobolan, apoi doi, şi după aceea o droaie întreagă săriră de pe grămezile de bucate şi fugiră pe drumul cel mai scurt până-n pivniţă, ca să iasă afară. Înăuntru mai rămăseseră totuşi o mulţime de lighioane. Ele se gândeau câtă osteneală îşi dăduseră ca să cucerească cetatea Glimmingehus şi nu voiau s-o părăsească. Dar sunetele fluieraşului ajunseră iarăşi până la ei şi fură nevoiţi să-i urmeze pe ceilalţi. Într-o goană nebună coborâră de pe grămezile cu grâne şi fugiră prin găurile înguste din ziduri, înghesuindu-se unul în altul, în graba de a-şi găsi salvarea ieşind

din cetate.

În mijlocul curţii se afla un prichindel care cânta dintr-un fluier, în jurul său se şi strânsese o ceată întreagă de şobolani care-l ascultau uluiţi şi fermecaţi; în fiece minut soseau mereu alţii şi alţii. O clipă, prichindelul îşi luă fluierul de la gură, ca să dea cu tifla şobolanilor. S-ar fi zis că lighioanele vor să tabere asupra lui şi să-l sfâşie, dar piciului îi fu de ajuns să sufle din nou în fluier ca să fie iarăşi stăpân pe ei.

După ce alungă astfel toţi şobolanii din cetatea Glimmingehus, prichindelul ieşi agale din curte pe şosea. Toţi şobolanii cenuşii se luară îndată după el, căci sunetul fluierului le dezmierda auzul şi-i atrăgea, fără ca ei să se poată împotrivi în vreun fel.

Prichindelul merse în fruntea lor şi-i ademeni pe drumul spre Vallby[18], purtându-i pe cărări întortocheate şi silindu-i să treacă prin şanţuri şi peste tot felul de garduri. Unde se ducea el, şobolanii îl urmau ca fermecaţi. Sufla mereu din fluier, care părea să fie făcut dintr-un corn, dar un corn din cale-afară de mic, aşa că te întrebai cu mirare de pe fruntea cărui animal ar fi putut să fie scos, căci o astfel de făptură nu afli în zilele noastre. Nimeni nu ştia cine-l făurise. Cucuveaua Flamea îl găsise într-o firidă a turnului catedralei din Lund. Ea îl arătase corbului Bataki şi amândoi socotiră că astfel de fluiere se făureau înainte vreme de către cei ce voiau să pună stăpânire pe şobolani şi pe şoareci. Corbul era însă bun prieten cu gâsca Akka şi de la el aflase ea că Flamea are atare comoară.

În adevăr, şobolanii n-au putut să reziste fluierului. Prichindelul a tot mers înaintea lor, cântând toată noaptea, atât cât au strălucit stelele pe cer, iar şobolanii l-au urmat. Nu conteni nici când se iviră zorile, ci cântă mereu până în amurg, iar ceata de şobolani cenuşii s-a ţinut scai după el, ademenită tot mai departe de podul cu bucate de la Glimmingehus.

HORA CEA MARE A COCORILOR DE PE MUNTELE KULLA

[18] Vallby – sat mare, nu departe de Glimmingehus.

E drept că în Scania se găsesc multe clădiri minunate, însă niciuna din ele nu are pereţi atât de frumoşi ca bătrânul munte Kulla. Muntele ăsta nu e prea înalt, dar are o lungime destul de mare. Pe tăpşanul său larg sunt păduri, ogoare şi câteva câmpii sterpe. Ici şi colo se află măguri cu iarbă-neagră şi colnice pleşuve. Kulla are o perspectivă grandioasă, ca mai toate ţinuturile muntoase din Scania.

Cine merge pe şoseaua care-l străbate prin mijloc este dezamăgit oarecum, poate din cauză că e nevoit să se abată din drum şi s-o ia pe laturile muntelui cu povârnişuri prăpăstioase, unde îl aşteaptă atâtea lucruri interesante de văzut, încât abia are timp să le admire pe toate. Kulla nu e înconjurat de câmpii şi de văi ca alţi munţi, ci se înfige adânc în inima mării. Nu are la poale nici cea mai mică fâşie de pământ care să-l apere de talazuri. Valurile înspumate se izbesc de-a dreptul de pereţii lui, pe care-i rod şi-i modelează după bunul lor plac.

Pereţii muntelui au astfel o ornamentaţie bogată, care e opera mării şi a vântului, colaboratorul ei. Se văd acolo văgăuni prăpăstioase, săpate adânc, şi vârfuri roase de biciuirea necontenită a vijeliei. Se văd stânci ce se înalţă ca nişte stâlpi drepţi din apa mării şi peşteri întunecoase cu intrări înguste. Se văd râpe pleşuve care se lasă drept în jos, alături de povârnişuri line şi înfrunzite. Se văd promontorii stâncoase şi golfuleţe. De fiece dată când valurile izbesc, se prăvălesc bolovani rotunzi care se cufundă cu zgomot în adâncuri. Se văd porţi boltite în stâncă deasupra apei şi pietre ascuţite, unele stropite de spumă, în timp ce altele se oglindesc în luciul verzui al mării liniştite. Se văd oale uriaşe strunjite în stâncă şi crăpături uriaşe care-l ademenesc pe turist să pătrundă în măruntaiele muntelui până la peştera Kullamann. În văgăuni şi pe stânci e un adevărat hăţiş de curpeni şi lăstari.

Cresc şi copaci acolo, însă puterea vântului e atât de mare, încât se transformă şi ei în curpeni, ca să se poată menţine pe povârnişurile prăpăstioase. Stejarii stau aplecaţi spre pământ, cu bolta de frunziş deasupra lor, iar fagii cu trunchiuri scunde împodobesc văgăunile cu corturi de verdeaţă.

Pereţii aceştia de stâncă, fără seamăn de frumoşi, întinsul albastru al mării şi văzduhul strălucitor, cu aer tare, care învăluie toată această privelişte, fac ca muntele Kulla să fie nespus de drag oamenilor. Aşa se şi explică de ce nenumărate cete de

turişti vin să-l vadă zilnic în tot timpul verii. Mai greu e de spus ce-l face atât de atrăgător pentru animalele care se adună acolo în fiecare an pentru a lua parte la jocuri. Obiceiul ăsta datează însă din vremuri străvechi şi numai cine a fost acolo când s-a spulberat la ţărm cel dintâi val al mării ar putea să ne lămurească de ce tocmai muntele Kulla a fost ales cu precădere pentru o astfel de adunare.

Când e sorocită ziua întâlnirii, cerbii, căprioarele, iepurii, vulpile şi celelalte patrupede sălbatice pornesc spre Kulla de cu noapte, pentru a nu fi văzute de ochi omenesc. Înainte de răsăritul soarelui se îndreaptă cu toatele către terenul de jocuri aflat pe tăpşan în partea stângă a drumului, nu prea departe de ultimul colţ al muntelui.

Terenul e înconjurat pe de lături de colnice rotunde şi stâncoase, care-l feresc de orice priviri indiscrete. De altfel, în luna martie nu prea se abate niciun drumeţ prin partea locului. Vijeliile ce se dezlănţuie încă din timpul toamnei au grijă să-i ţină departe multe luni de zile pe străinii care fac turism pe muntele Kulla, urcându-se pe costişele lui. Cât despre paznicul farului din capătul muntelui, despre bătrânii gospodari de la ferma Kulla, aceştia umblă pe drumurile lor obişnuite şi n-au ce căuta prin acele coclauri pustii.

Odată sosite la locul de jocuri, patrupedele se instalară pe colnicele dimprejur. Fiecare specie de animale se ţinea deoparte de celelalte, deşi se presupunea că într-o astfel de zi, fiind între ele pace şi bună înţelegere, niciuna nu avea a se teme că va fi atacată de alta. Un iepuraş, de pildă, putea să alerge pe colnicul vulpilor, fără a risca să-şi piardă nici măcar un sfârc de ureche. Era însă vorba de o datină străveche şi de aceea animalele se rânduiau aici în cete deosebite, după neamul lor.

După ce animalele şi-au ocupat locurile aşa cum cerea datina, începură să se uite după păsări. De obicei, în ziua sorocită jocurilor, vremea e frumoasă. Cocorii sunt buni prevestitori de vreme şi n-ar fi poftit animalele dacă ar fi ştiut că va ploua. Nu se vedea însă nici urmă de pasăre, deşi cerul era senin şi nicio ameninţare nu se arăta în văzduh. Ciudat lucru! Soarele se urcase de o suliţă, aşa că păsările trebuiau să fi pornit de mult la drum.

La un moment dat însă, animalele zăriră nişte nouraşi întunecaţi ce se apropiau încet dinspre câmpie. Unul din acei nouraşi se îndreptă deodată de-a lungul ţărmului strâmtorii

Öresund[19] spre muntele Kulla. După ce se opri deasupra terenului de jocuri, începu să se audă venind dintr-acolo tot felul de sunete, care aduceau a glasuri de păsări, în timp ce nouraşul se urca şi cobora mereu. În cele din urmă, tot norul se lăsă pe unul din colnice şi-n clipa următoare acesta fu acoperit de ciocârlii sure, de piţigoi roşii-suri-albi, de grauri pestriţi şi de ţigleni cu pene galbene şi verzi.

Îndată după aceea veni dinspre câmpie încă un nouraş. Se oprea deasupra fiecărei ferme, deasupra fiecărei coline, deasupra fiecărui castel, deasupra târgurilor şi oraşelor, gărilor, satelor de pescari şi fabricilor de zahăr. De câte ori se oprea, atrăgea spre el, de jos, câte o volbură ce părea să fie de colb. Nouraşul sporea astfel mereu şi, în clipa în care se îndreptă spre muntele Kulla, nu mai era un simplu nouraş, ci cogeamite nor în toată puterea cuvântului, care umbrea pământul pe distanţa dintre Höganäs[20] şi Mölle. Când s-a oprit deasupra terenului de jocuri, a întunecat soarele, după care a început să cadă pe unul din colnice o ploaie de vrăbii. Dar şi atunci trecu multă vreme până când cele care zburaseră în mijlocul norului putură să vadă lumina zilei.

Sosi apoi un alt nor de păsări, cel mai mare din toate. Era alcătuit din stoluri ce veniseră de pretutindeni prin văzduh, adunându-se apoi într-o singură oaste. Avea culoare închisă, gri-albastră, şi nicio rază de soare nu putea să străbată printre ele. Părea un nor de cenuşă şi inspira groază. Făcea un zgomot sinistru: strigăte înfiorătoare, râsete de batjocură, croncănituri sinistre se însoţeau laolaltă, bezmetice, dezlănţuite. Toate vieţuitoarele se bucurară când, în sfârşit, norul se topi într-o ploaie de păsări care dădeau din aripi şi croncăneau. Peste puţin, locul pe care se lăsaseră se înnegri de ciori obişnuite, ciori bălţate, stăncuţe şi corbi.

Se iviră apoi pe cer nu numai nouraşi, ci şi o sumedenie de linii şi de semne de tot felul. Linii drepte şi împestriţate veneau dinspre răsărit şi nord-est. Erau păsări de pădure din ţinutul Göing: cocoşi de pădure şi gotcani care zburau în şiruri lungi, la distanţă de câţiva metri unii de alţii. Prin strâmtoarea Öresund veniră şi păsări înotătoare care trăiau la Mokläppen, dincolo de

---

[19] Öresund – numele strâmtorii dinspre Scania şi insula daneză Seeland, în care se află Copenhaga.

[20] Höganäs - târguşor și port, cu mine de cărbuni și o mare fabrică de produse ceramice.

Falsterbo[21], şi care zburau în formaţii ciudate: triunghiuri, curbe mari, cârlige strâmbe şi semicercuri.

La marea adunare ce avea loc în acest an când Nils Holgersson călătorea cu gâştele sălbatice, Akka şi cârdul ei sosiră mai târziu decât celelalte păsări, ceea ce nu era de mirare, căci conducătoarea gâştelor fusese nevoită să străbată toată Scania, ca să ajungă la Kulla. În afară de asta, după ce se trezise din somn, fusese nevoită să plece în căutarea lui Năpârstoc, care cântase ceasuri în şir pentru şobolanii cenuşii şi-i ademenise să iasă din cetatea Glimmingehus. Huhurezul se înapoiase cu vestea că şobolanii negri se vor întoarce acasă îndată după răsăritul soarelui, aşa că nu mai era nicio primejdie dacă fluierul cucuvelei n-ar mai fi fost folosit şi li s-ar fi dat şobolanilor cenuşii libertatea să se ducă unde le era voia.

Nu Akka a fost totuşi pasărea care l-a descoperit pe Năpârstoc, pe când mergea pe drum urmat de droaia de şobolani, şi care a coborât să-l prindă în cioc şi să-l ridice în văzduh, ci jupânul Ermenrich, bărzoiul. Pasămite şi jupânul Ermenrich pornise în căutarea lui şi, după ce-l adusese la cuibul berzei, îl rugase să-l ierte că în seara din ajun îi arătase atâta dispreţ.

Băiatului îi plăcu mult gestul bărzoiului, după care rămaseră prieteni la toartă. Akka se purtă şi ea foarte îndatoritoare cu Năpârstoc şi, după ce-i atinse de câteva ori braţul cu capul ei bătrân, îl lăudă că-i ajutase pe ceilalţi la ananghie.

Trebuie să spunem totuşi, spre cinstea băiatului, că el nu voi să primească o laudă pe care nu o merita.

— Nu, mamă Akka – zise el – să nu crezi cumva că i-am momit pe şobolanii cenuşii să plece din cetate ca să-i ajut pe cei negri. Am vrut numai să-i arăt jupânului Ermenrich că nu sunt un terchea-berchea şi că-mi stă în putinţă să fac şi eu o faptă de ispravă...

Auzind acest răspuns, Akka se întoarse spre bărzoi să-l întrebe dacă era de părere să-l ia şi pe Năpârstoc la Kulla.

— Eu cred că ne putem bizui pe el ca şi pe noi înşine, adăugă ea.

— De bună seamă, mamă Akka, trebuie să-l iei pe Năpârstoc la Kulla! se grăbi s-o îndemne bărzoiul. În chipul ăsta avem prilej fericit să-l răsplătim pentru tot ce-a făcut spre binele nostru astă-

---

[21] Falsterbo – târguşor şi port la extremitatea de sud-vest a Scaniei, renumit pe vremuri ca centru de pescuit scrumbii.

noapte. Şi, deoarece îmi pare rău că m-am purtat urât cu el, mă îndatorez să-l duc eu însumi în spinare până la locul unde urmează să ne adunăm.

Nu poate fi un lucru mai plăcut pentru cineva decât acela de a fi lăudat de alţii care sunt ei înşişi înţelepţi şi destoinici. Năpârstoc nu fusese niciodată mai fericit ca în clipa în care gâsca şi bărzoiul vorbiseră în acest fel despre dânsul.

Băiatul făcu aşadar drumul până la muntele Kulla pe spinarea bărzoiului. Deşi ştia bine că acest lucru este o mare cinste pentru el, se temea nespus de faptul că jupânul Ermenrich era mare meşter la zbor şi o pornise la drum cu totul altfel decât gâştele sălbatice. În timp ce mama Akka zbura întins, bătând din aripi în acelaşi ritm, bărzoiul făcea o mulţime de acrobaţii. Aci stătea liniştit la o mare înălţime, spintecând văzduhul fără să-şi mişte aripile, aci se arunca în gol cu o iuţeală atât de ameţitoare, că-ţi dădea impresia că se va prăbuşi la pământ ca un pietroi, fără nicio nădejde de scăpare, aci se zbenguia zburând ca un vârtej în jurul gâştei Akka, în cercuri mari sau mici. Năpârstoc nu mai trecuse încă prin aşa ceva, dar trebui să recunoască cinstit că nu ştiuse până atunci ce înseamnă cu adevărat un zbor straşnic.

O singură dată, de când porniseră la drum, făcură o haltă şi anume atunci când Akka se întâlni pe lacul Vomb cu tovarăşele ei din cârd şi strigă la ele că şobolanii cenuşii fuseseră biruiţi. După aceea, gâştele li se alăturară şi călătorii porniră în zbor întins spre muntele Kulla. Ajunşi în dreptul tăpşanului, coborâră pe vârful colnicului rezervat gâştelor sălbatice. Rotindu-şi privirea de la un colnic la altul, băiatul văzu pe unul din ele o pădure de coarne de cerbi, iar pe altul, moţurile sure ale bâtlanilor. Un colnic era roşu dă vulpi; altul negru şi alb de păsări de mare; altul, gri de şobolani şi şoareci. Unul era ticsit de corbi negri, care croncăneau neîncetat, iar altul de ciocârlii, ce n-aveau astâmpăr deloc, ridicându-se mereu în văzduh şi cântând de bucurie.

După vechea datină de pe muntele Kulla, seria jocurilor a fost deschisă de către ciori, cu hora lor zburătoare. Ele s-au împărţit în două stoluri, care zburau unul după altul, se întâlneau, apoi se întorceau şi o luau de la capăt. Această horă avea multe figuri care li se păreau prea uniforme celor care nu cunoşteau regulile jocului. Ciorile erau însă foarte mândre de hora lor, în timp ce toţi ceilalţi fură tare bucuroşi când ea luă sfârşit.

Celor de faţă li se păruse la fel de tristă şi de lipsită de noimă

ca şi jocul viforului cu fulgii de zăpadă. Nemulţumiţi, spectatorii aşteptau cu nerăbdare să vadă ceva care să-i distreze cât de cât.

Aşteptarea nu le-a fost zadarnică. După ce a luat sfârşit hora ciorilor, a început goana iepurilor. Urecheaţii alergau într-un şir lung, fără nicio rânduială aparentă. În unele şiruri se afla numai câte unul, în altele câte trei sau patru, unul lângă altul. Toţi se ridicaseră în două picioare şi fugeau aşa de repede că le fâlfâiau urechile într-o parte şi într-alta. Alergând, făceau tot felul de piruete şi sărituri, plesnindu-se în coaste cu labele din faţă. Unii se dădeau de-a berbeleacul, unul după altul, alţii se încovoiau şi se rostogoleau ca nişte roţi, unii şedeau într-un picior şi se învârteau, iar alţii mergeau pe labele din faţă. Nu era, desigur, nicio regulă în jocul lor. Dar era atât de nostim şi de hazliu, încât toate vieţuitoarele care priveau începură să răsufle mai repede. Nu încăpea îndoiala că sosise primăvara, sosise vremea când tot ce e vieţuitoare se bucură şi se veseleşte... Iarna se sfârşise. Se apropia vara. Şi pretutindeni, în curând, avea să fie numai joc şi desfătare.

Isprăvindu-se hârjoana iepurească, veni rândul păsărilor de pădure să-şi arate iscusinţa. Sute de cocoşi de pădure, cu penajul negru strălucitor şi cu sprâncenele colorate în roşu aprins, dădură năvală asupra unui stejar mare din mijlocul terenului de jocuri. Cel cocoţat pe ramura cea mai de sus se umflă în pene, apoi îşi coborî aripile şi îşi ridică coada, lăsând să i se vadă penele albe de pe spete. Lungi apoi gâtul şi începu să scoată nişte sunete adânci, întâi se auzi: ţoc, ţoc, ţoc! Şi sunetele răsunară gâlgâite de câteva ori din gâtlej. Cocoşul închise pe urmă ochii şi începu să fluiere de mai mare dragul: ţiu, ţiu, ţiu, ţiu, ţiu, ţiu! În aceeaşi clipă căzu într-un fel de extaz, încât nici nu mai ştia ce se petrece în preajma lui.

În timp ce-i dădea zor înainte cu ţiu, ţiu, ţiu! cei trei cocoşi de pe ramura imediat următoare începură să cânte la fel. După ce executară toată gama de ţiuituri, veni rândul celor zece de sub ei. Concertul urmă apoi din ramură în ramură, până ce toţi cei o sută de cocoşi de pădure îşi dădură concursul. În timp ce cântau, cădeau unul după altul în extaz, molipsind de însufleţire toate vieţuitoarele care îi auzeau.

Şi tuturor începu să li se înfierbânte sângele... „E într-adevăr primăvară!” îşi ziceau multe din ele. „A trecut frigul iernii. Pe pământ se încinge acum focul primăverii.”

Văzând că fraţii lor pădureni avuseseră un succes atât de mare, gotcanii nu se lăsară nici ei mai prejos. Nefiind alt copac în

care să se aşeze, se lăsară pe tăpşanul de jos, în tufele de iarbă-neagră care crescuse înaltă. Şi aşa se făcu că nu li se puteau vedea decât penele frumos desfăşurate ale cozilor şi pliscurile groase. Şi deodată prinseră a cânta: got, got, got!

Pe când se luau astfel la întrecere cu cocoşii de pădure, se întâmplă ceva nemaiauzit. În timp ce toate celelalte vieţuitoare erau atente numai la concertul cocoşilor, o vulpe se furişă tiptil pe colnicul gâştelor sălbatice. Se strecură cu multă băgare de seamă şi ajunse până sus, fără s-o vadă nimeni. Una din gâşte o zări totuşi şi, nevenindu-i să creadă că vulpea se furişase la ele cu gând bun, începu să strige:

— Păzea, gâştelor! Păzea!..

Doar atât putu să spună, că vulpea o şi înşfăca de gâtlej, poate mai mult ca s-o facă să tacă, decât ca să-i pricinuiască vreun rău. Restul gâştelor însă auzise la vreme alarma şi apucase să se înalţe în văzduh. După ce zburară cu toatele, vieţuitoarele îl văzură pe jupânul Smirre stând pe colnicul gâştelor sălbatice, cu o gâscă moartă în gură.

Pentru vina că tulburase astfel liniştea acelei zile de jocuri, jupânul Smirre se alese cu o pedeapsă din cale-afară de grea, care-l făcu să se căiască toată viaţa că nu-şi înfrânase setea de răzbunare şi încercase să se apropie în acel chip de Akka şi de cârdul ei de gâşte sălbatice. Împresurat pe dată de o ceată de vulpi, fu osândit după o veche datină, care prevedea să fie trimis în surghiun oricine tulbura liniştea în ziua cea mare de jocuri. Niciuna din vulpi nu voi să micşoreze pedeapsa, ştiind bine că, dacă ar fi încercat aşa ceva, ar fi fost izgonită de pe tăpşan şi niciodată nu i s-ar mai fi îngăduit să calce pe acolo. Sentinţa de surghiunire fu pronunţată, aşadar, împotriva jupânului Smirre, fără ca să fie cineva contra. I se interzise să mai stea în Scania. Trebuia să plece pentru totdeauna de lângă soţie şi rude, de pe locurile de vânătoare, din vizuina lui, din culcuşurile şi ascunzătorile pe care le avea, urmând să-şi încerce norocul într-o ţară străină. Şi ca să ştie toate vulpile din Scania că Smirre era surghiunit, din patrie, vulpea cea mai bătrână din soborul de judecată îi muşcă vârful urechii drepte. După îndeplinirea acestei formalităţi, toate vulpile tinere începură să urle furioase şi se năpustiră asupra vulpoiului. Şi aşa se făcu că jupânului Smirre nu-i mai rămase altceva decât să-şi ia lumea în cap. Urmărit de aproape de vulpile tinere, el părăsi astfel muntele Kulla şi se făcu nevăzut.

În vremea asta, cocoşii de pădure şi gotcanii îşi continuau

concertul. Vezi însă că păsările acestea au o meteahnă: când se pun pe cântat, nici nu mai aud, nici nu mai văd. Nici măcar nu îngăduiră să fie tulburate...

Până la urmă însă, concertul luă sfârşit şi se iviră pe tăpşan cerbii de la Häckeberga, să-şi arate dibăcia sportivă în lupte. Mai multe perechi de cerbi prinseră să se lupte în acelaşi timp, năpustindu-se cu toată puterea unii asupra altora. Lupta era înverşunată şi cerbii se izbeau cu coarnele, care se împleteau între ele, fiecare căutând să-şi împingă duşmanul îndărăt. Tufele de iarbă-neagră erau sfârtecate sub copitele luptătorilor. Din gură le ieşeau aburi, din gâtlejuri scoteau mugete înfricoşătoare, în timp ce boturile le erau pline de spumă. De jur împrejur, pe colnice, domnea o tăcere mormântală. Fiecare vieţuitoare încerca simţăminte noi. Toate căpătaseră curaj şi se simţeau puternice, înviorate de forţe proaspete, renăscute în acel aer înmiresmat de primăvară, sprintene şi dornice de tot felul de aventuri. Nu erau mânioase unele pe altele, dar, de-a lungul şi de-a latul tăpşanului, aripile se ridicau, penele se zbârleau, iar ghearele se ascuţeau... Dacă cerbii de la Häckeberga ar mai fi continuat o clipă, s-ar fi iscat pe colnice o luptă sălbatică, căci toate vieţuitoarele aflate acolo aveau convingerea nestrămutată că erau şi ele pline de vlagă, că moleşeala din timpul iernii luase sfârşit, că sângele le clocotea şi lor în vine.

Din fericire, cerbii s-au oprit la vreme. Pe urmă se auziră şoapte de la un colnic la altul:

— Urmează acuma la rând cocorii!

Şi cât ai clipi apărură păsările cenuşii, crepusculare, cu pene mari la aripi, cu podoabe de pene roşii la gât. Cu picioroangele lor, cu gâturile lor zvelte, cu capetele mici, alunecau pe povârnişul colnicului cuprinse de un delir misterios. În timp ce alunecau, se legănau, zburând parcă şi dănţuind în acelaşi timp. Îşi ţineau aripile întinse cu multă graţie, ceea ce nu le împiedica să se mişte cu o iuţeală uimitoare. Era ceva ciudat şi straniu în mişcările lor. Părea un joc de umbre cenuşii pe care ochiul abia putea să-l urmărească, joc deprins de păsările acestea de la negurile ce plutesc deasupra muşchiului singuratic. Era un joc fermecat. Toţi aceia care nu mai fuseseră până atunci pe muntele Kulla îşi dădeau bine seama de ce adunarea de acolo îşi luase numele după hora cocorilor. Era sălbăticie şi sete de viaţă în hora acestora. Nimeni nu se mai gândea la luptă. În schimb, toate vieţuitoarele aflate acolo, fie zburătoare, fie nu, tânjeau să se înalţe cât mai sus, să plutească deasupra norilor, să cerceteze

culmile văzduhului.

PE VREME PLOIOASĂ

Miercuri, 30 martie

Şi iată că se ivi prima zi ploioasă din timpul călătoriei. Când se aflaseră prin părţile lacului Vomb, gâştele sălbatice se bucuraseră de vreme frumoasă, dar în ziua în care porniră spre miazănoapte începu să plouă. Năpârstoc stătuse ceasuri întregi ud leoarcă pe spinarea gâscanului şi dârdâia de frig. În dimineaţa zilei în care plecaseră la drum era senin şi vreme liniştită. Gâştele se înălţaseră în văzduh fără nicio grabă, cu Akka în frunte, celelalte urmând-o în două şiruri oblice, după cum cerea rânduiala. Din pricină că se grăbeau, nu avuseseră răgaz să ocărască vietăţile rămase pe pământ. Neputând totuşi să stea mute, cântau neîncetat, în tact cu bătaia aripilor, cântul lor obişnuit de ademenire:

— Unde eşti? Eu sunt aici! Unde eşti? Eu sunt aici!

Şi cântul era un strigăt ascuţit şi prelung... Toate gâştele luau parte la acest strigăt stăruitor, curmându-l doar din când în când, ca să-i arate gâscanului alb semnele de jos după care se călăuzeau în zborul lor.

Zburând deasupra ogoarelor pentru cultura cartofilor, care se găsesc în număr destul de mare în ţinutul din preajma oraşului Kristianstad, dar care erau încă nesemănate şi negre, ele prinseră a striga:

— Treziţi-vă şi apucaţi-vă de treabă! Are cine vă deştepta acuma. Aţi trândăvit destulă vreme!

Gând zăreau de sus niscaiva oameni care se grăbeau să se ferească de ploaie, îi dojeneau spunându-le:

— Ce vă grăbiţi aşa? Nu vedeţi că plouă turte şi lipii, turte şi lipii?...

Un nor mare şi gros care înainta cu repeziciune spre miazănoapte se ţinea scai de cârdul de gâşte. Băgând de seamă că rămâne mereu în preajma lor, gâştele îşi închipuiseră că târau norul după ele. Şi cum tocmai în acel timp zăriră sub ele nişte grădini întinse, începură să strige foarte mândre:

— Vă aducem dediţei! Vă aducem trandafiri! Vă aducem flori de măr şi muguri de cireş! Vă aducem mazăre şi fasole, napi şi varză! Cine vrea să le ia! Cine vrea să le ia!

Astfel de strigăte se auziră pe când se revărsau primele averse pe pământ, şi un răstimp toţi fură bucuroşi de ploaie. Dar cum ploaia ţinu toată după-amiaza, gâştele îşi pierdură răbdarea şi începură să strige la pădurile însetate din preajma lacului Ivö:

— Nu v-aţi săturat de ploaie? Nu v-aţi săturat de ploaie?

Cerul se întuneca mereu, iar soarele stătea bine ascuns, neştiind nimeni unde se află. Ploaia cădea tot mai deasă, ciocănind aripile gâştelor sălbatice şi căutând să răzbească până la piele prin penele unsuroase ce le acopereau trupurile. Pământul era învăluit în aburi de ploaie. Lacurile, munţii şi pădurile se făcuseră una, contopindu-se într-o încâlceală căreia nu-i puteai da de rost, iar semnele după care se călăuzeau gâştele nu se mai puteau desluşi. Zburătoarele înaintau tot mai încet şi strigătele lor voioase amuţiseră, în timp ce bietul Năpârstoc tremura de frig de nu mai putea.

Câtă vreme se aflase pe spinarea gâscanului, călătorind prin văzduh, băiatul nu-şi pierdu-se totuşi curajul. După-amiază însă, gâştele coborâră sub un pin închircit în mijlocul unei turbării mari, unde domnea frigul şi era multă umezeală. O parte din ele îşi găsiră adăpostul în câteva tufe acoperite de zăpadă, în timp ce altele stăteau, fără niciun acoperământ într-o mlaştină pe jumătate dezgheţată. Dar şi în această împrejurare, Năpârstoc tot mai dădu dovadă de curaj. Începu să alerge sprinten şi voios de colo până colo, ca să caute boabe de răchiţele şi afine îngheţate. Veni totuşi seara, şi pământul se cufundă într-o beznă adâncă, lugubră şi înfiorătoare, prin care nici ochii ageri ai lui Năpârstoc nu mai puteau răzbate. Băiatul se ghemui sub aripa gâscanului, dar nu putu să adoarmă, fiind ud şi rebegit de frig. În timp ce se perpelea aşa, îi ajunseră la ureche fel de fel de zvonuri neînţelese, duduit de paşi tainici şi glasuri ameninţătoare. Pe neaşteptate îl cuprinse o spaimă atât de grozavă, încât nu mai ştia încotro s-o apuce. S-ar fi dus bucuros undeva, unde ar fi găsit foc şi lumină.

„Ce-ar fi dacă aş cuteza măcar în noaptea asta să mă adăpostesc într-o casă de om? îşi zise el. Barem să mă încălzesc o clipă la gura sobei şi să capăt o îmbucătură... Iar înainte de răsăritul soarelui m-aş întoarce din nou la gâştele mele sălbatice...”

Zis şi făcut. Se strecură de sub aripa gâscanului şi sări jos. Nu-

l trezi şi nu le trezi nici pe gâşte. În tăcere şi nevăzut de nimeni o porni la drum, străbătând turbăria.

Habar n-avea unde era, dacă se afla în Scania, în Smoland ori în Blekinge[22].

Nu mersese prea mult, când zări un sat mare şi îşi îndreptă paşii într-acolo. După puţin timp dădu şi de un drum. O luă pe aici şi în curând se pomeni pe uliţa satului, lungă de nu se mai sfârşea, cu copaci pe margini şi cu ogrăzile una lângă alta.

Năpârstoc ajunsese într-unul din acele sate mari pe care le întâlneşti des când urci la deal în interiorul ţării, dar nu se prea văd la câmpie. Casele erau făcute din lemn şi foarte frumoase. Cele mai multe aveau acoperişuri aplecate şi frontispicii chenăruite cu frize. Cerdacurile erau împodobite cu geamlâcuri colorate, pereţii daţi cu vopsele în ulei, iar cercevelele ferestrelor erau albastre, verzi şi chiar roşii. Mergând aşa pe uliţă şi tot uitându-se la case, băiatul auzea răzbătând dinăuntru vorbe şi râsete de oameni care stăteau la adăpost în odăi călduroase. Nu putea desluşi bine vorbele, dar glasurile omeneşti i se păreau nespus de frumoase.

„Ce-ar zice ei, oare, dacă aş bate la uşă şi i-aş ruga să-mi dea voie să intru?” se gândi el.

Asta şi avea de gând să facă, dar nu-i mai era teamă de întuneric de când văzuse ferestrele luminate. În schimb simţea iarăşi sfiala care-l cuprindea ori de câte ori se apropia de fiinţe omeneşti.

„Mă duc să dau întâi o raită prin sat, şi pe urmă o să cer voie vreunui gospodar să mân acolo peste noapte!” se încuraja el.

Una din case avea balcon. Chiar în clipa în care băiatul trecu prin faţa ei, uşile de la balcon se deschiseră şi o lumină galbenă străbătu afară prin nişte perdele subţiri şi uşoare. În balcon apăru o femeie tânără şi frumoasă foc, care se rezemă de balustradă.

— Plouă, semn că vine primăvara! zise ea, c-un glas argintiu.

Când o văzu, băiatul simţi o teamă ciudată. Îi venea parcă să plângă. Pentru prima oară simţea o oarecare nelinişte că se izolase de oameni, că se despărţise de lumea în care trăise până nu de mult.

Trecu apoi pe lângă o prăvălie în faţa căreia se afla o semănătoare. Se opri să se uite la maşină, iar pe urmă se sui pe

---

[22] După Scania, spre miazănoapte, urmează ţinutul Blekinge (în partea de nord-est a Scaniei), care face parte din provincia Smoland.

capră şi se aşeză acolo. Stând aşa, începu să plescăie din buze, făcându-se că mână caii. În acelaşi timp însă se gândea cât de plăcut ar fi să conducă pe ogor o maşină aşa de arătoasă. Pentru o clipă uitase ce fel de înfăţişare avea acum, dar îşi aduse curând aminte şi sări jos de pe semănătoare. Apoi îl cuprinse o nelinişte şi mai grozavă. Se gândea de câte lucruri avea să fie lipsit, dacă va mai continua să trăiască în mijlocul vieţuitoarelor sălbatice. Cu totul altceva e să trăieşti între oameni de ispravă şi destoinici.

Oare cum trebuia să se poarte, ca să ajungă iarăşi om? Mult ar fi dat să ştie acest lucru!

Se furişă pe treptele unei scări şi, aşezându-se pe ele, se adânci în gânduri, în timp ce ploaia cădea cu găleata. Rămase aşa un ceas, două şi tot chibzui mereu până ce i se încreţi fruntea. Dar tot nu-i veni în minte ce avea de făcut. Gândurile îi umblau prin cap valvârtej. Cu cât stătea mai mult acolo, cu atât i se părea mai cu neputinţă să găsească o ieşire din impasul în care se afla.

„De unde să se priceapă la aşa ceva unul ca mine, care n-am învăţat multă carte!... îşi zise el în cele din urmă. Dar oricum ar fi, trebuie să mă întorc printre oameni. O să-l întreb pe preot, pe doctor, pe învăţător şi pe atâţia alţii, care sunt oameni învăţaţi şi cunosc leacul metehnei de care sufăr eu!...”

Cu această hotărâre, se ridică de pe scări şi se scutură, căci era murat de ploaie ca un câine ieşit dintr-o mocirlă.

În aceeaşi clipă văzu o bufniţă mare ce venise în zbor şi se aşezase pe craca unui copac din marginea uliţei. Îndată după aceea, un huhurez, care se afla sub streaşină casei de alături, începu să se foiască şi să strige:

— Hu-hu! Hu-hu! Te-ai întors acasă, cumătră bufniţă? Cum ai petrecut prin cele ţări străine?

— Mulţumesc, huhurezule dragă! Am petrecut foarte bine! răspunse bufniţa. S-a întâmplat ceva mai de seamă în lipsa mea?

— Aici, în Blekinge, nu s-a întâmplat nimic, cumătră bufniţă, însă în Scania, uite ce minune s-a petrecut: un băiat a fost vrăjit de un spiriduş, care a făcut din el un ghemuleţ cât o veveriţă de mic. Dar prichindelul n-a mai rămas la ai săi, ci a plecat cu un gâscan domestic tocmai în Laponia.

— Ciudată veste îmi dai! Spune-mi, huhurezule dragă, mai ajunge iarăşi om băiatul acela? Mai ajunge oare?

— Povestea are o taină mare, cumătră bufniţă, dar uite că ţi-o spun. Spiriduşul cică ar fi zis că dacă băiatul o să aibă grijă de

gâscan să se înapoieze teafăr acasă şi...

„Dacă o să am grijă de gâscan să ajungă teafăr înapoi acasă, voi fi iarăşi om. Ura! Ura! Voi fi iarăşi om!...”

Striga „ura” cu atâta putere, încât e de mirare că nu l-a auzit nimeni de prin case. După asta, băiatul fugi în grabă, cât îl ţineau picioarele, la gâştele sale sălbatice din turbăria plină de umezeală.

SCARA CU TREI TREPTE

Joi, 31 martie

Gâştele sălbatice aveau de gând să zboare a doua zi pe deasupra districtului Alibo din Smoland şi de aceea trimiseră într-acolo pe Yksi şi pe Kaksi în recunoaştere. Acestea se întoarseră însă cu vestea că în acel district toate apele erau îngheţate şi că pământul zăcea pretutindeni sub zăpadă.

— Mai bine să rămânem pe loc! ziseră gâştele sălbatice. Nu putem trece prin nişte meleaguri unde nu se găseşte apă şi păşune.

— Bine, bine, să rămânem, nu zic nu! zise Akka, Dar dacă-i aşa, va trebui să aşteptăm aici o lună de zile încheiată. Eu zic s-o luăm spre răsărit prin Blekinge, ca să ajungem pe urmă în Smoland prin districtul More, care este aproape de ţărmul mării şi unde primăvara vine devreme.

Şi astfel, Năpârstoc călători a doua zi pe deasupra ţinutului Blekinge. Cerul era luminos, fără urmă de nori, şi băiatul se simţea plin de voioşie, de parcă toată lumea ar fi fost a lui. Se mira singur de câte-i trecuseră prin cap în seara din ajun. Dar acum era hotărât: nu se mai gândea câtuşi de puţin să renunţe la călătorie şi la viaţa prin pustietăţi.

Peste Blekinge se aşternuse o pâclă deasă, din care pricină Năpârstoc nu putu să vadă ce înfăţişare avea. „O fi bine, oare, o fi rău pe aici?” se întreba el, căutând să-şi aducă aminte ce învăţase la şcoală despre această parte a ţării. Trudă zadarnică. Ştia doar bine că la şcoală numai de carte nu se ţinuse!...

Deodată îi apăru şcoala înaintea ochilor. Copiii şedeau în băncile lor micuţe, cu mâinile întinse, în timp ce învăţătorul se

afla la catedră şi părea nemulţumit. Pasămite, în faţa hărţii se afla chiar el, Nils, şi trebuia să răspundă la o întrebare oarecare cu privire la Blekinge, dar nu ştia ce să spună. În ăst timp, învăţătorul se întuneca tot mai tare la faţă. Nils Holgersson avea impresia că dascălul lor ţinea la geografie mai mult decât la orice altă materie. Coborând de la catedră, învăţătorul îi luă din mână beţişorul cu care arătau pe hartă apele, munţii sau oraşele şi-i spuse să treacă la loc în bancă.

„Am dat de naiba!...” îşi zise băiatul.

Învăţătorul se duse pe urmă la fereastră şi privi afară, fluierând o clipă a pagubă, Se urcă apoi iarăşi la catedră şi le spuse elevilor că le va istorisi ceva despre Blekinge. Ce le-a povestit atunci a fost atât de frumos, că Nils a ascultat totul fără măcar să clipească. Şi deşi trecuse multă vreme de-atunci, îşi aducea aminte fiecare cuvânt:

— Smoland e o casă înaltă, cu brazi pe acoperiş, îşi începuse istorisirea învăţătorul. În faţă ei se află o scară largă, cu trei trepte mari. Scara se cheamă Blekinge şi e lungă de tot. Ea se întinde pe o distanţă de opt mile şi cine vrea să ajungă de la capătul ei până la Marea Baltică mai are de mers încă patru mile. Scara asta a fost construită în vremea de demult. Ani de zile au fost cioplite în piatră treptele din care e alcătuită şi aşezate apoi cu măiestrie, ca să facă legătura între Smoland şi mare.

Fiind aşa de veche, scara nu mai arată, bineînţeles, ca pe vremea când era nouă. N-aş putea spune câtă grijă avea lumea de ea altădată; dar mare cum era, niciun târn nu putea prididi s-o ţină curată. După câţiva ani a început să crească pe ea muşchi. Toamna, vântul o acoperea cu buruieni şi frunze uscate, iar primăvara se rostogoleau pe ea bolovani căzuţi de la mari înălţimi. Toate astea îngrămădindu-se an după an şi putrezind, cu vremea scara s-a acoperit cu un strat gros de ţarină în care prindeau rădăcină nu numai buruieni, dar şi tufe şi chiar cogeamite copaci.

Totodată au avut loc alte nenumărate prefaceri, astfel că azi, între cele trei trepte ale scării există o mare deosebire. Cea de sus, care este mai aproape de Smoland, e acoperită în bună parte cu pământ neroditor şi cu pietriş, pe care nu cresc decât mesteceni, cireşi sălbatici şi brazi, copaci care rezistă la frig şi se mulţumesc cu puţin. Oricine îşi poate da seama de sărăcia de acolo după micimea ogoarelor, săpate în terenuri păduroase, şi a caselor pe care şi le fac oamenii.

Pe treapta din mijloc, pământul este mai roditor, Acolo e şi

ceva mai cald, copacii fiind, datorită acestui fapt, mai înalţi şi de soi mai bun: arţari, stejari, tei, mesteceni cu ramuri plecate şi aluni. Brazi şi pini nu cresc însă prin acele părţi. Suprafeţele cultivate se găsesc aici în mare număr, iar casele oamenilor sunt încăpătoare şi frumoase. Priveliştea e cu totul alta decât cea de pe treapta de sus, şi traiul oamenilor e mai îndestulat.

Cea mai bună treaptă e, totuşi, a treia, cea de jos. E acoperită cu pământ bogat şi mănos şi, fiind scăldată de apa mării, frigul din Smoland nu ajunge deloc până acolo. Pe meleagurile ei cresc fagi, castani şi nuci înalţi cât turlele bisericilor. Tot aici se găsesc şi ogoarele cele mai întinse. Locuitorii se ocupă însă nu numai cu exploatarea pădurilor şi cu plugăritul, ci şi cu pescuitul, cu negoţul şi cu navigaţia. De aceea se şi văd aici cele mai arătoase case. Multe locuri s-au dezvoltat, ajungând târguri şi oraşe.

Cu asta, nu v-am spus încă tot despre cele trei trepte ale scării. Trebuie să mai ştiţi un lucru: când plouă pe acoperişul casei cele mari din Smoland ori când se topeşte zăpada acolo sus, apa e nevoită să-şi caute drum încotrova şi o parte din ea dă năvală, bineînţeles, pe scara cea mare. La început curgea pe toată lăţimea ei. Cu vremea s-au produs însă crăpături, aşa că apa s-a obişnuit să se prăvălească prin jgheaburi uneori bine ticluite. Apa e însă apă, orice i-ai face! Nu are niciodată odihnă. În unele locuri sapă, roade, scrijeleşte şi trece mai departe, în altele stă pe loc şi se adună. Jgheaburile s-au prefăcut în văi, iar pereţii văilor s-au acoperit cu ţarină, de care s-au agăţat tufe, curpeni şi copaci. Aceştia au crescut tot mai mari şi mai deşi, ajungând aproape să împiedice mersul şuvoaielor în drumul lor spre adâncuri. Când şuvoaiele astea ajung pe podişurile dintre trepte, se rostogolesc şi curg mai departe în valuri spumoase, fiind în stare să pună în mişcare roţi de mori şi maşini, care se şi văd oriunde se află o cădere de apă.

Şi staţi că tot n-am sfârşit povestea provinciei cu scara de trei trepte. Trebuie să vă mai spun că acolo sus în Smoland, în casa cea mare, a locuit pe vremuri un uriaş, care a ajuns la adânci bătrâneţe. De bătrân ce era, îl obosea prea mult să tot coboare scara cea lungă, ca să ajungă la mare să prindă somonul cu undiţa. I s-a părut atunci moşneagului că erau mult mai uşor şi mai practic ca somonul să vină singur până acolo sus, unde locuia el. Ce-a făcut el atunci? S-a urcat pe acoperişul casei şi a început să zvârle bolovani în Marea Baltică. Îi azvârlea cu atâta putere, încât se rostogoleau pe toată scara, din Blekinge până la mare. Când cădeau bolovanii în mare, somonii se speriau de

moarte, o tuleau din mare şi se urcau prin şuvoaiele din Blekinge, făcându-şi drum înainte, suind prin cataracte, fără a se opri din goana lor decât hăt departe, sus la Smoland, unde trăia bătrânul uriaş.

Că această poveste e adevărată se vede după numărul mare de ostroave şi de stânci de lângă ţărmul ţinutului Blekinge, care nu sunt altceva decât bolovanii aruncaţi odinioară de către uriaş. Acest lucru se mai vede şi din faptul că somonii se urcă şi azi pe apele din Blekinge până sus în Smoland.

Uriaşul acela e vrednic însă de multă cinste şi mulţumire din partea locuitorilor din Blekinge, deoarece pescuitul somonilor în apele ţinutului şi piatra cioplită din stânci le dau de lucru şi îi hrănesc chiar şi în zilele noastre.

PE MALURILE RÂULUI RONNEBY[23]

Vineri, 1 aprilie

Nici gâştele sălbatice, nici vulpoiul Smirre n-ar fi crezut că se vor mai întâlni vreodată după plecarea lor din Scania. S-a întâmplat însă că gâştele, în drumul lor, au ajuns în Blekinge, unde se refugiase în surghiun şi jupânul vulpoi. Până atunci stătuse prin părţile de sus ale ţinutului, pe unde nu văzuse însă parcuri cu cerbi şi căprioare... Din pricina asta era mai nemulţumit decât părea să fie.

Într-o după-amiază, jupânul vulpoi hoinărea pe nişte meleaguri pustii şi păduroase din Mellanbygd[24], nu departe de râul Ronneby, când văzu deodată trecând în zbor un cârd de gâşte sălbatice. Vulpoiul observă că una din păsări era albă şi înţelese numaidecât cu cine avea de-a face.

Se puse deci în urmărirea gâştelor, nu atât pentru plăcerea de a se ospăta cu ceva de preţ, cât mai ales din dorinţa de a se răzbuna pentru toate necazurile pe care i le pricinuiseră ele. Le

[23] Ronneby – râu navigabil care izvorăşte din lacurile din centrul ţinutul Blekinge şi se varsă în Marea Baltică. Pe malul acestui râu se găseşte pitorescul orăşel Ronneby, în apropierea căruia se află o staţiune de ape minerale.

[24] Mellanbygd – regiune din sudul ţinutului Blekinge.

văzu zburând spre răsărit până ce ajunseră la râul Ronneby; după aceea o luară spre miazăzi, urmând cursul râului la vale. Vulpoiul înţelese atunci că gâştele îşi căutau un culcuş în apropiere de malul râului şi începu să tragă nădejdea că o să pună gheara pe câteva din ele, fără prea mare greutate. Când văzu totuşi, în cele din urmă, unde coborâseră păsările, îşi dădu seama cu ciudă că îşi aleseseră un loc atât de bine apărat, încât nu putea să ajungă la ele.

Ronneby nu e un râu mare, dar are ţărmuri minunate, despre care se vorbeşte mult. În bună parte curge printre munţi prăpăstioşi, ai căror pereţi cad vertical, fiind acoperiţi cu caprifoi şi cireşi sălbatici, cu spinişori şi arini, cu arţari şi sălcii. Nicio privelişte nu poate fi mai plăcută într-o zi minunată de vară ca vegetaţia verde de pe aceste povârnişuri.

Acum însă, când poposiseră aici vulpoiul Smirre şi gâştele sălbatice, era o vreme urâtă şi friguroasă de iarnă care se îngâna cu primăvara. Copacii erau goi. Nimeni nu se gândea dacă pe malurile râului este frumos sau urât. Gâştele sălbatice se bucurau că putuseră găsi o fâşie îngustă de nisip sub unul din aceşti pereţi prăpăstioşi, unde să se poată adăposti. În faţa lor vuia apa repede a râului, umflată ca pe vremea când se topesc zăpezile; în spate se înălţa un perete de stâncă cu neputinţă de urcat; iar deasupra aveau drept acoperiş ramurile plecate ale copacilor. Nici că puteau găsi un adăpost mai bun. Ele adormiră îndată, dar Năpârstoc nu putea închide ochii de fel. Cum asfinţi soarele, îl cuprinse teama de întuneric şi de pustiu, făcându-i-se iar dor de oameni. Vârât sub aripa gâscanului, băiatul nu vedea nimic şi nici nu putea auzi bine ce se petrecea împrejur. În sinea lui se gândea că n-ar fi fost în stare să-şi scape prietenul, dacă l-ar fi atacat vreo jivină.

Zvonuri nedesluşite, ciudate şi înfiorătoare îi ajungeau la ureche şi, în neliniştea lui, băiatul ieşi de sub aripă şi se aşeză jos, lângă gâscan.

În ăst timp, jupânul Smirre stătea cocoţat pe o culme de munte şi căta în jos, spre gâşte, cu privirea lui ageră. „Degeaba le mai urmăreşti, lasă-te mai bine păgubaş! îşi zise el, amărât şi descurajat. Cum să te caţări pe un povârniş aşa de prăpăstios, vulpoiule, când ştii prea bine că nici nu poţi înota într-o apă atât de repede?! Şi, după toate, nu ai nici măcar o potecă pe unde să poţi coborî până la culcuşul gâştelor!... Nu vezi ce păsări isteţe sunt? Ia-ţi nădejdea de la ele şi nu-ţi mai pierde vremea să le urmăreşti!...”

Vezi însă că Smirre, ca toate vulpile, de altfel, nu putea să renunţe cu una, cu două la planul pe care-l clocise în minte. De aceea se aşeză pe muchea unei stânci, cu ochii ţintă la gâşte. Orbit de furie nu se gândea decât la răul pe care i-l făcuseră ele. Din pricina lor fusese doar surghiunit din Scania şi nevoit să-şi caute adăpost în acele meleaguri sărăcăcioase din Blekinge. Întărâtat peste măsură, dorea moartea cârdului de gâşte sălbatice, chit că nu putea să le vină el însuşi de petrecanie.

Cum stătea aşa înciudat, auzi nişte scrâşnituri într-un pin ce se afla drept lângă el şi chiar în clipa aceea zări o veveriţă coborând cu iuţeală din copac, urmărită aprig de un jder. Nici veveriţa, nici jderul nu-l văzuseră pe vulpoi, care urmărea prigoana ce se desfăşura din copac în copac.

Jupânul Smirre îşi arunca ochii când la veveriţa care sărea printre crengi cu uşurinţa unei zburătoare, când la jder, care la căţărat nu avea dibăcia veveriţei, dar care se strecura liniştit pe trunchiurile copacilor, ba în sus, ba în jos, de parcă ar fi mers pe o potecă în pădure.

„Dacă m-aş putea căţăra numai pe jumătate ca unul din ei – îşi zicea în sine jupânul vulpoi – n-ar mai dormi liniştite alea de jos!...”

De îndată ce veveriţa fu prinsă şi vânătoarea luă sfârşit, Smirre se îndreptă spre jder, dar se opri la o distanţă de doi paşi, în semn că nu avea de gând să-i şterpelească prada. Îl salută apoi foarte prietenos şi-l felicită pentru captura lui. Smirre, întocmai ca orice vulpe, de altfel, se exprima cu multă uşurinţă. Jderul, dimpotrivă, care se socotea o minune de frumuseţe cu trupul său lung şi subţire, cu capul său mic, cu blana-i moale şi cu petele de pe gât de culoare brună deschisă, nu era, de fapt, decât o fiară necioplită de pădure şi abia îi răspunse vulpoiului.

— Mă prinde mirarea – îi zise Smirre – că un vânător ca tine umblă după veveriţe, când are la îndemână un vânat mult mai de soi!

Aici se opri. Văzând însă că jderul rânjeşte cu mândrie, urmă mai departe:

— E oare cu putinţă să nu fi văzut gâştele sălbatice care se adăpostesc colo jos, sub munte? Ori, poate, nu eşti dibaci la căţărat, să ajungi până la ele?...

De astă dată nu mai avu nevoie să aştepte răspuns. Jderul se repezi la el cu spinarea încovoiată şi cu părul măciucă.

— Ai văzut gâşte sălbatice?... se răsti jderul la vulpoi. Spune-mi repede unde-s, că de nu te muşc de beregată!

— Ian ascultă! zise Smirre. Nu uita că-s de două ori mai mare ca tine, aşa că te rog să fii cuviincios! Dacă vrei, eu îţi spun cu dragă inimă unde-s gâştele sălbatice...

În clipa următoare, jderul şi pornise la vale. Privindu-l cum îşi strecura trupul subţire ca de şarpe de la o cracă la alta, Smirre îşi zise: „Vânătorul ăsta e de o cruzime nemaipomenită!... Cred că gâştele sălbatice o să-mi fie recunoscătoare pentru baia de sânge în care se vor trezi!...”

Vulpoiul aştepta tocmai să audă ţipătul de groază al gâştelor, când îl văzu pe jder prăvălindu-se de pe o cracă şi căzând bâldâbâc în apa râului. În aceeaşi clipă, păsările se înălţară în văzduh şi se îndepărtară cu toată iuţeala.

Vulpoiul avea de gând să fugă pe urma lor; dar, curios să afle cum scăpaseră de primejdie, rămase pe loc, aşteptând să vină jderul înapoi. Nenorocitul era ud leoarcă şi se oprea din când în când să se şteargă pe cap cu labele din faţă.

— Nu m-am înşelat când am bănuit că un stângaci ca tine o să cadă în apă! zise Smirre cu dispreţ.

— N-am fost deloc stângaci şi degeaba mă dojeneşti! se dezvinovăţi jderul. Tocmai eram pe una din crăcile cele mai de jos şi chiteam cum să înşfac mai multe gâşte dintr-o singură lovitura, când deodată m-am pomenit cu o piatră în cap. A fost aruncată cu atâta putere de un prichindel nu mai mare decât o veveriţă, că m-am prăvălit în apă şi, până să ies afară...

Mai mult n-a apucat să spună. Nu mai avea cine să-l asculte. Smirre o şi luase la picior după gâşte.

În vremea asta, Akka zburase spre miazăzi, în căutarea altui culcuş. Întunericul nu se lăsase de tot. Mai sclipea încă o geană de lumină şi luna străjuia pe cer, aşa că putea să vadă destul de bine. Din fericire, cunoştea în amănunţime locurile acelea, căci de multe ori vântul o dusese spre Blekinge, când zburase primăvara deasupra Mării Baltice. Ea o luă de-a lungul râului la vale, urmărindu-l cum cotea ca un şarpe negru, strălucitor, prin peisajul scăldat de razele lunii. Ajunse astfel la cataracta Djupafors, unde Ronneby se ascunde mai întâi într-o galerie subterană, iar pe urmă, limpede şi străveziu, parcă ar fi de sticlă, se aruncă într-o văgăună îngustă, sfărâmându-se în picături sclipitoare şi în dantele de spumă. Sub cataracta albă se aflau nişte bolovani printre care apa curgea cu o iuţeală ameţitoare. Akka se lăsă din zbor deasupra bolovanilor, urmată de întreg cârdul. Era şi acela un culcuş bun, mai ales după înserat, când nu se zărea pe acolo nici ţipenie de om. La apusul soarelui,

gâştele nu putuseră coborî la cataractă, căci Djupafors nu se află într-un loc pustiu. Pe una din laturile ei o fabrică de hârtie, iar pe cealaltă, abruptă şi împădurită, se întinde parcul Djupadal, pe ale cărui poteci alunecoase şi prăpăstioase vin oamenii să se bucure de minunata privelişte a cataractei spumegânde şi vuind. Nici aici, ca de altfel nici în cealaltă parte unde fuseseră, călătoarele nu se gândeau câtuşi de puţin că poposiseră într-un loc neasemuit de frumos şi de sălbatic. Dimpotrivă, îşi ziceau că e destul de înfiorător şi de primejdios pentru ele să doarmă pe nişte pietre lunecoase şi ude, în vuietul şi clocotul necontenit al unei căderi de apă. În schimb, erau mulţumite că se vedeau apărate de orice atac al fiarelor.

Gâştele adormiră deci repede. Băiatul însă nu avea linişte să doarmă şi stătea lângă ele să-l păzească pe gâscan.

Nu trecu mult şi apăru pe malul râului vulpoiul Smirre. Văzând gâştele în mijlocul vârtejului spumegos, el îşi dădu seama că nici de data asta nu era chip să ajungă la ele. Nu le putea părăsi însă, aşa că se aşeză pe mal, să nu le scape din ochi. În sinea lui se simţea foarte umilit, văzându-şi compromisă faima de vânător.

Deodată zări o vidră, care venea dinspre cataractă cu un peşte în gură. Smirre îi ieşi înainte, dar se opri la doi paşi de ea, spre a-i dovedi că nu voia să-i răpească prada.

— Mi se pare ciudat că te mulţumeşti să prinzi peşte, câtă vreme sunt o droaie de gâşte sălbatice colo pe pietre zise vulpoiul.

Era atât de grăbit şi de zelos, că nu se mai exprima cu toată uşurinţa, ca de obicei. Vidra nu întoarse capul spre râu nici măcar o singură dată. Era un animal vagabond, ca toate vidrele, şi pescuise de multe ori pe lacul Vomb, aşa că-l cunoştea, prea bine pe vulpoi.

— Ehei, jupâne Smirre, eu ştiu cu ce vicleşuguri umbli dumneata să momeşti o lostriţă!... îi zise ea drept răspuns.

— Tu eşti, Gripe? zise Smirre, bucuros, aducându-şi pe dată aminte că vidra asta era o înotătoare iscusită şi îndrăzneaţă. Nu mă prinde mirarea că nu vrei să te uiţi la gâşte – o stârni el – de vreme ce nu eşti în stare să ajungi la ele!...

Vidrei însă, care avea labe înotătoare, coada ţeapănă ca o vâslă şi blana impermeabilă, nu-i plăcea să audă pe cineva spunând că se află acolo o cădere de apă la care ea nu poate ajunge. Se întoarse deci spre apă şi îndată ce văzu gâştele sălbatice, zvârli peştele cât colo şi se repezi de pe malul râpos

drept în bulboană.

Dacă ar fi fost o vreme mai târzie de primăvară, când privighetorile îşi reiau reşedinţa în parcul Djupadal, nu încape îndoială că meşterele cântătoare ar fi triluit după aceea, în multe nopţi, despre lupta vidrei Gripe cu căderea de apă, căci nu fusese deloc uşoară. Vidra fu împinsă în nenumărate rânduri de iureşul valurilor şi dusă de apă la vale, dar ea se întorcea iar şi lupta cu îndârjire, când înotând, când căţărându-se pe bolovani şi apropiindu-se uneori de gâşte. Era o încleştare plină de primejdii, care merita să fie cântată de privighetori. Smirre o urmărea cât putea cu privirea. În cele din urmă văzu că vidra se pregătea să se caţere sus la culcuşul gâştelor. În aceeaşi clipă se auzi răsunând un ţipăt ascuţit şi sălbatic. Vidra căzu pe spate în apă şi fu târâtă de curent ca un pisoi orb. Se auziră apoi bătăi grăbite din aripi şi gâştele sălbatice îşi luară zborul, să-şi caute culcuş aiurea.

Vidra se întoarse pe mal. Nu zise nimic şi începu să-şi lingă una din labele din faţă. Văzând că Smirre îşi bate joc de ea, deoarece nu izbutise să facă nicio ispravă, izbucni:

— Nu pentru că nu ştiu să înot am păţit-o, jupâne Smirre, ci din cu totul altă pricină. Ajunsesem până aproape de gâşte şi tocmai eram gata să mă năpustesc asupra lor, când deodată mă pomenesc că vine spre mine o fiinţă măruntică şi mă înţeapă în picior cu un fier ascuţit. De durere mi-am pierdut cumpătul şi am căzut în apă.

Altceva n-a mai avut timp să spună, căci vulpoiul se şi făcuse nevăzut, luându-se după călătoarele înaripate.

Akka şi cârdul ei de gâşte sălbatice fură iarăşi nevoite să fugă în puterea nopţii. Din fericire, luna nu apusese încă şi Akka îşi putu găsi, cu ajutorul ei, un alt culcuş, pe care îl ştia în partea locului. Ea zbură peste cascada albă şi peste parcul Djupadal şi trecu mai departe fără să coboare.

Spre miazăzi însă, mai jos de oraş, nu departe de mare, se află staţiunea balneară Ronneby, cu băi şi izvoare termale, cu hoteluri mari şi cu vile pentru vizitatori. Iarna sunt goale şi pustii, lucru pe care păsările îl ştiau foarte bine, aşa că multe stoluri îşi găsesc refugiu pe vreme de vijelie în balcoanele şi pe verandele acelor clădiri.

Gâştele sălbatice coborâră pe unul din acele balcoane şi adormiră îndată, ca de obicei. Lui Năpârstoc însă nu-i era somn, aşa că nu se vârî sub aripa gâscanului.

Balconul dădea spre miazăzi, astfel că băiatul avea

perspectiva mării. Nedormind, se uita într-acolo şi se minuna de frumuseţea priveliştii la întâlnirea pământului din Blekinge cu marea.

E drept că marea şi pământul se întâlnesc în fel şi fel de chipuri. În multe părţi, pământul coboară spre mare cu câmpii netede, acoperite cu pajişti, iar marea întâmpină uscatul cu nisip zburător pe care-l aşterne în dune şi movile, ca şi cum ar fi supărată pe uscat şi uscatul ar fi supărat pe mare, arătându-şi unul altuia ce au mai rău. Alteori se întâmplă ca uscatul, când coboară la mare, să înalţe un zid muntos în faţa lui, ca şi cum marea ar fi ceva primejdios. Marea îl întâmpină atunci cu valuri furioase care biciuiesc stâncile, izbindu-se de ele de parcă ar vrea să sfarme uscatul.

În Blekinge, această întâlnire are o înfăţişare deosebită. Uscatul se desprinde în promontorii, în insule şi ostroave, iar marea se desface în bazine, în golfuleţe şi strâmtori, şi acest lucru face, poate, ca întâlnirea să pară a fi însufleţită de voie bună şi armonie.

Gândiţi-vă întâi la mare. Până hăt departe e pustie, golaşă şi întinsă. Nu face altceva decât să-şi rostogolească necontenit valurile tulburi. Când se apropie de uscat, dă peste prima stâncă. Pune stăpânire pe ea, o despoaie de orice verdeaţă, făcând-o să fie golaşă ca şi întinsurile ei. Întâlneşte apoi altă stâncă şi se poartă şi cu ea la fel. Pe urmă, alta. I se întâmplă şi ei acelaşi lucru. E dezbrăcată şi jefuită, ca şi cum ar fi încăput pe mâna unor tâlhari. Stâncile sunt apoi tot mai dese şi atunci marea îşi dă seama că uscatul i-a trimis în întimpinare copiii lui cei mai mici s-o înduioşeze şi s-o îmblânzească. Cu cât se apropie mai mult de uscat, marea devine mai prietenoasă; îşi trimite valuri din ce în ce mai domoale, îşi potoleşte vijelia, lasă verdeaţă în crăpăturile pe care le face, se împarte în strâmtori şi golfuleţe şi, în cele din urmă, atinge uscatul fără a fi de loc primejdioasă, îngăduind vaselor mici să plutească pe ea. Nici ea însăşi nu se mai recunoaşte, atât de bună şi de prietenoasă devine.

Gândiţi-vă apoi la uscat. E uniform pretutindeni. Cât vezi cu ochii, numai câmpii netede, cu câte o pădurice de mesteceni între ele, ici şi colo, sau şiruri lungi de dealuri cu crestele împădurite. Parcă nu s-ar gândi la altceva decât la ovăz, la napi, la cartofi, la brazi şi la molizi. Vine apoi marea şi îşi croieşte un golfuleţ. Uscatul nu se sinchiseşte de ochiul ăsta de apă, ci îl împodobeşte pe margini cu mesteceni şi arini, ca şi cum ar fi un lac obişnuit de apă dulce. Se iveşte pe urmă alt golfuleţ. Nici de

el nu-i pasă uscatului, care-l împodobeşte la fel ca şi pe cel dintâi. Aceste golfuleţe şi golfuri se lărgesc însă şi caută să-şi facă drum mai departe. Ele macină câmpiile şi sfarmă pădurile, şi atunci uscatul nu are încotro şi le bagă în seamă.

Poza nils06 [P099]

— Mi se pare că vine marea peste mine! zice el şi începe apoi să se dichisească.

Îşi pune cununi de flori, se acoperă cu dealuri şi aruncă insule în mare. Nu vrea să mai ştie de brazi şi de molizi, pe care îi dă la o parte ca pe nişte vechituri, împodobindu-se cu stejari, cu tei, castani şi livezi înfloritoare şi făcându-se frumos ca un parc de castel. Iar când se întâlneşte cu marea, e atât de schimbat, că nici el nu se mai recunoaşte.

Toate aceste lucruri nu se pot vedea decât vara. Năpârstoc observă însă cât de blândă şi de prietenoasă era natura şi se simţi mai liniştit în timpul nopţii decât înainte. Şi deodată, pe când nici nu se aştepta, auzi un urlet puternic şi sinistru răzbătând prin văzduh în parcul staţiunii balneare. Se ridică imediat şi văzu o vulpe pe esplanada de sub balcon, scăldată de razele lunii. Pasămite, Smirre urmărise gâştele sălbatice şi de astă dată. Descoperindu-le ascunzătoarea, înţelese că nici acum nu putea să ajungă la ele şi de aceea începuse să urle de necaz.

Auzind acele urlete, bătrână Akka se deşteptă din somn şi, deşi nu putea să vadă mai nimic, i se păru că recunoaşte glasul.

— Tu eşti acolo, Smirre, acum în puterea nopţii?... întrebă ea.

— Da, eu sunt – răspunse vulpoiul – şi vreau să vă întreb, gâştelor, ce părere aveţi despre distracţia pe care v-am oferit-o în noaptea asta!

— Vrei să spui că tu eşti acela care ai asmuţit asupra noastră jderul şi vidra? întrebă Akka.

— O ispravă bună nu poate fi tăgăduită... zise vulpoiul. V-aţi jucat odată de-a gâştele cu mine. Am început acum să mă joc şi eu de-a vulpea şi n-am de gând să mă opresc câtă vreme una din voi va mai fi încă în viaţă, chiar dacă aş fi nevoit să vă urmăresc pe tot întinsul ţării.

— Ar trebui să te gândeşti, totuşi, jupâne Smirre, că nu-i frumos din partea ta, care ai dinţi şi gheare, să ne urmăreşti pe noi, care nu ne putem apăra, zise Akka.

Vulpoiului i se păru că numai frica o făcea pe Akka să vorbească aşa şi se gândi să-i răspundă:

— Dacă vrei, Akka, să mi-l zvârli jos pe acel Năpârstoc care mi-a stat împotrivă de atâtea ori, îţi făgăduiesc c-o să fac pace cu cârdul vostru! Niciodată n-o să vă mai urmăresc, nici pe tine, nici pe gâştele tale.

— Pe Năpârstoc nu ţi-l pot da! răspunse Akka. Toate câte ne aflăm în cârd, de la cea mai tânără până la cea mai bătrână suntem gata să ne dăm viaţa pentru el!

— Dacă vă e atât de drag – zise Smirre – vă făgăduiesc că el o să fie cel dintâi dintre voi pe care o să mă răzbun!

Akka nu-i mai dădu însă niciun răspuns. După ce vulpoiul mai scoase câteva urlete de furie şi neputinţă, se aşternu din nou liniştea. Năpârstoc era încă treaz. Îl împiedicau acum să doarmă vorbele pe care Akka le spusese vulpoiului. Niciodată n-ar fi crezut că va auzi pe cineva spunând că este gata să-şi dea viaţa pentru el. Din acea clipă nu se mai putea spune despre Nils Holgersson că nu iubea pe nimeni.

KARLSKRONA[25]

Sâmbătă, 2 aprilie

La Karlskrona, într-o seară cu lună, vremea era liniştită. Peste zi plouase întruna şi bătuse vântul cu putere; din pricina asta, pesemne, lumea socotea că vijelia nu încetase, căci doar pe ici pe colo se mai vedea câte un om care se încumetase să iasă pe stradă.

După ce zburase pe deasupra insulei Vämm şi a ostrovului Pantar, gâsca Akka, împreună cu tot cârdul ei de gâşte sălbatice, se îndreptă zorită spre oraşul care în acele ceasuri de seară era atât de pustiu. Păsările sosiseră la acea vreme târzie, ca să-şi caute un culcuş sigur pe una din insulele de lângă ţărmul mării. Pe uscat nu putuseră să rămână, din pricină că vulpoiul Smirre era pe urmele lor şi le-ar fi dibăcit culcuşul oriunde ar fi coborât din văzduh.

Văzând de sus marea şi insulele presărate pe o nesfârşită întindere, Năpârstoc avea impresia că se află în faţa unei

[25] Karlskrona – oraş şi port situat pe câteva din marele număr de insule din partea de nord-est a Scaniei.

priveliști bizare și fantastice. Cerul nu mai era albastru, ci se boltea deasupra lui ca o emisferă de sticlă verde. Marea era albă ca laptele. Cât vedeai cu ochii, pe întinsul ei se rostogoleau talazuri albe, cu sclipiri argintii pe creste. În larg se aflau o sumedenie de insule negre ca tăciunii. Fie că erau mari, fie că erau mici, fie netede ca niște câmpii, fie acoperite cu stânci, erau la fel de negre. Până și casele oamenilor, bisericile și morile de vânt, care, de altfel, sunt în mod obișnuit albe sau roșii, se vedeau negre sub cerul verde. Băiatului i se păru că pământul de sub el se schimbase și că ajunsese acum pe alt tărâm. Tocmai de aceea își pusese în gând să se poarte ca un viteaz în acea noapte și să nu se teamă de orice l-ar fi speriat. O insulă înaltă și stâncoasă, acoperită cu blocuri mari și colțuroase, se deslușea în întuneric, iar printre blocuri se zăreau pete luminoase de aur sclipitor. Se gândi atunci la pietrele de la Trolle-Ljungby[26], pe care vrăjitori le puneau în vârful unor stâlpi mari de aur, întrebându-se dacă nu era și aici ceva asemănător.

Cu pietrele și cu aurul ar mai fi fost cum ar mai fi fost, dacă n-ar fi văzut atâtea ciudățenii în apa ce înconjura insula. Păreau a fi balene, rechini și alte animale de mare. Dar Năpârstoc înțelese că, de fapt, erau niște căpcăuni de mare care se adunaseră în jurul insulei ca s-o ia cu asalt și să lupte cu căpcăunii de uscat ce locuiau pe ea.

Cât despre căpcăunii de pe uscat, aceștia erau niște fricoși, căci el văzu în vârful insulei un uriaș cu brațele întinse, disperat parcă de nenorocirea ce avea să se abată asupra lui și asupra întregii așezări.

Nu mică îi fu spaima lui Năpârstoc când băgă de seamă că Akka se lăsa în jos chiar pe acea insulă.

— Pentru nimic în lume nu trebuie să coborâm aici! țipă el.

Dar gâștele nu țineau seama de văicărelile lui și coborau mereu. Băiatul rămase în curând uimit văzând că pe insulă nu se afla nimic din câte i se năzăriseră lui de sus, din văzduh. Blocurile cele mari de piatră se dovediseră a fi case și nimic altceva. Toată insula era un oraș, iar petele sclipitoare de aur erau felinare și șiruri de ferestre luminate. Uriașul cu brațele întinse de sus de pe insulă era o biserică cu două turle înalte, iar cele ce i se păreau a fi căpcăuni și monștri de mare erau în realitate vase și vapoare de tot felul, prinse de chei cu odgoane de jur împrejurul insulei. Lângă țărm pluteau mai mult bărci cu

[26] Trolle-Ljungby – localitate fictivă dintr-un basm suedez.

vâsle, şalupe cu pânze şi vaporaşe de cabotaj[27]. În larg se aflau însă cuirasate de război, unele de mari dimensiuni, cu coşuri uriaşe, altele lungi şi înguste, a căror formă le îngăduia să spintece apa ca peştii.

Oare ce oraş era? La asta se gândea Năpârstoc văzând marele număr de vase de război. Se jucase totdeauna cu corăbii, dar acelea nu erau decât nişte corăbioare cărora le dădeau drumul pe gârla din şanţul şoselei. Se dumeri însă pe dată că un oraş cu atâtea vase de război nu putea să fie altul decât Karlskrona.

Bunicul său dinspre mamă fusese un marinar bătrân şi încercat şi toată viaţa lui povestise despre Karlskrona, despre marele arsenal de război şi despre tot ce se afla în acel oraş. Băiatul se simţea aici ca şi acasă şi era bucuros că avea să vadă toate lucrurile despre care auzise povestindu-i-se de atâtea ori.

Nu apucă să zărească însă decât nişte turnuri şi fortificaţii care închideau intrarea în port şi câteva din numeroasele clădiri ale arsenalului, căci Akka şi coborî pe una din turlele bisericii.

Era fireşte un loc sigur pentru cine voia să fie la adăpost de primejdia vulpilor, şi băiatul se gândi că ar fi bine să se tupileze sub aripa gâscanului, ca să poată dormi şi el măcar puţin în acea noapte. După ce s-ar fi luminat de ziuă, ar fi căutat să vadă ceva mai bine vasele şi arsenalul.

. . . .

. . . .

Din păcate, Năpârstoc nu avea însă deloc astâmpăr.

Nu se putea stăpâni să aştepte până a doua zi, ca să vadă vapoarele. Nu apucase să închidă ochii nici cinci minute, şi ieşi tiptil de sub aripă, apoi coborî în stradă, căţărându-se pe burlanele streaşinei şi pe paratrăsnet.

Puţin după aceea se afla în piaţa cea mare. Spre norocul său, piaţa era pustie. Nu se afla în ea decât o statuie aşezată pe un soclu înalt. Năpârstoc se uită lung la statuia care reprezenta un bărbat înalt şi voinic, cu tricorn în cap, îmbrăcat cu o haină lungă şi cu pantaloni scurţi şi încălţat cu cizme butucănoase, întrebându-se în sinea lui cine putea să fie. Omul acela ţinea în mână un băţ lung, şi parcă voia să se folosească de el, căci avea o înfăţişare fioroasă, nasul mare şi coroiat şi gura mare.

„Ce-o fi cu buzatul ăsta?” îşi zise Năpârstoc în cele din urmă. Niciodată nu se simţise mai mic şi mai neînsemnat ca în seara

[27] Cabotaj – navigaţie la mică distanţă de-a lungul coastei.

aceea. Încercă să-şi facă singur curaj, aruncând celui de pe soclu o vorbă obraznică. Pe urmă nu se mai gândi la statuie şi apucă pe o stradă lungă ce cobora spre mare.

Nu ajunsese prea departe, când auzi pe cineva bocănind în urma lui. Cel care venea călca pe pavajul de piatră cu paşi grei şi îndesaţi şi se sprijinea într-un băţ ghintuit. Parcă pornise la drum statuia de bronz din piaţă.

Coborând strada şi ascultând paşii, Năpârstoc se încredinţa tot mai mult că cel care venea în urma lui era însăşi statuia. Pământul şi casele se cutremurau, de bună seamă, din pricina paşilor săi grei şi îndesaţi. Băiatului începu să-i fie frică, aducându-şi aminte de obrăznicia pe care i-o aruncase în faţă puţin mai înainte. Nu cuteza totuşi să se întoarcă pentru a vedea dacă cel care-l urmărea era, într-adevăr, cine bănuia el.

„O fi plecat şi el ca să-i treacă de urât! îşi zise Năpârstoc. Nu cred că-i supărat pe mine pentru vorbele pe care i le-am spus. Doar nu i le-am spus cu gând rău...”

În loc să meargă drept înainte, ca să ajungă la arsenal, Năpârstoc coti pe o stradă ce ducea spre răsărit. Voia să scape mai întâi de omul din spatele lui.

— Omul de bronz apucă însă şi el pe aceeaşi stradă şi atunci băiatul fu cuprins de o spaimă grozavă, neştiind ce să mai facă. Cum toate porţile se aflau închise, era greu să găsească vreo ascunzătoare pe undeva.

Mergând aşa, dădu cu ochii de un om care stătea, în picioare pe o alee presărată cu nisip şi îi făcu semn. „E, desigur, cineva care vrea să m-ajute!” se gândi Năpârstoc, foarte bucuros, şi se grăbi s-ajungă la acel om. Îi era atât de frică, încât îi bătea inima în piept ca un clopot.

Apropiindu-se însă de omul care stătea pe un scăunaş în marginea aleii presărate cu nisip, băiatul încremeni. „Oare ăsta-i cel ce mi-a, făcut semn?!” se întrebă el, văzând că omul era de lemn din cap până-n picioare.

Se opri şi se uită lung la el. Era un om voinic, cu picioarele scurte, cu faţa lătăreaţă şi rumenă, cu păr negru, lucios şi cu barba tot neagră. Pe cap avea o pălărie neagră de lemn şi drept veşmânt, o haină de culoare închisă, tot de lemn. De lemn era şi brâul care-i încingea mijlocul. Omul purta nişte nădragi scurţi, ciorapi cenuşii, iar în picioare pantofi. Şi toate astea erau tot de lemn.

Fusese vopsit şi lustruit de curând, astfel că strălucea în bătaia razelor de lună, ceea ce făcea să aibă o înfăţişare atât de

simpatică, încât câştigă repede încrederea deplină a băiatului.

În mâna stângă ţinea o placă de lemn pe care stătea scris:

„Vă rog frumos şi prea smerit,
deşi mi-e glasul răguşit,
cel clop de lemn să-mi ridicaţi
şi-un ban în el să aruncaţi.“

Aşadar, omul nu era decât o cutie a milelor... Năpârstoc rămase dezamăgit. Ce crezuse el şi ce vedea în realitate! Îşi aduse totuşi aminte că bunicu-său pomenea adesea şi de omul ăsta de lemn, când îşi depăna amintirile, spunând că el era foarte drag copiilor din Karlskrona. Lucru de altfel prea adevărat, căci nici lui Năpârstoc nu-i venea să se despartă de acel om. Era tare bătrân, părea să aibă câteva sute de ani, dar totodată arăta voinic, îndrăzneţ şi voios. Băiatul se uita cu atâta drag la el, încât uită de cel de care fugise. Îl auzi însă peste puţin. Deci şi omul de bronz venea acolo. Încotro s-o ia Năpârstoc?

În clipa când se credea încolţit şi pierdut, îl văzu pe omul de lemn făcându-i o plecăciune şi întinzându-i mâna mare şi lată. Era cu neputinţă ca Năpârstoc să bănuie că ar trebui să se teamă de ceva, aşa că sări imediat drept în palma omului. Cât ai zice peşte, acesta îşi scoase pălăria şi-l aşeză pe băiat sub ea.

Abia îl pitise acolo şi îşi lăsase braţul în jos, că se şi pomeni drept în faţă cu omul de bronz; acesta bătu cu băţul în pământ, de-l făcu pe omul de lemn să tremure pe scăunaşul pe care stătea. Omul de bronz îl întrebă apoi cu un glas puternic şi sonor:

— Tu cine eşti?

Omul de lemn luă poziţia de drepţi, făcând să trosnească îmbrăcămintea veche de pe el, duse mâna la pălărie, în semn de salut, şi răspunse:

— Rosenbom, fie-mi cu iertăciune, Măria Ta! Pe vremuri am fost şef de echipaj pe vasul de linie „Cutezătorul”. După ce mi-am făcut serviciul militar în marină, am fost angajat paznic la biserica Amiralităţii, iar în cele din urmă, sculptat în lemn şi expus, ca să fac slujbă de cutie a milelor.

Năpârstoc tresări când îl auzi pe omul de lemn zicând „Măria Ta”. Se mai gândi el ce se mai gândi şi pricepu că statuia din piaţă îl reprezenta pe cel care întemeiase oraşul Karlskrona. Cel pe care-l întâlnise acolo nu era altul decât însuşi Carol al XI-lea[28].

---

[28] Carol al XI-lea (1655 – 1697) – rege al Suediei între anii 1660 – 1697, promovând o politică de întărire a absolutismului şi de limitare a

— Sunt mulţumit de răspunsul tău! zise omul de bronz. Acuma te rog să fii bun şi să-mi spui dacă n-ai văzut cumva un prichindel care umblă noaptea hoinar prin oraş. E o puşlama obraznică şi, dacă pun mâna pe el, îl învăţ eu minte!...

Bătu apoi iarăşi cu băţul în pământ, încruntându-se mânios.

— Să-mi fie cu iertăciune, Măria Ta, de văzut l-am văzut, zise omul de lemn. Năpârstoc tremura ca varga sub pălăria de lemn şi se uita la omul de bronz printr-o crăpătură. Se linişti însă când omul de lemn adăugă: Măria Ta e pe urme greşite. Piticul acela avea de gând să fugă la arsenal şi să se pitească undeva pe acolo.

— Da, Rosenbom? Atunci uite ce: ridică-te de pe scăunaşul tău şi hai cu mine să-mi ajuţi să-l găsesc! Patru ochi văd mai bine decât doi, Rosenbom!

Omul de lemn răspunse însă cu glas tânguitor:

— Rog prea smerit pe Măria Ta să-mi îngăduie să rămân pe loc. După înfăţişare par zdravăn şi voinic, dar sunt un biet moşneag bătrân şi hodorogit. Cu mare anevoie mă pot urni.

Poza nils07 [P107]

Omul de bronz nu era din aceia cărora le place să fie contrazişi.

— Ce-s mofturile astea? tună el. O dată ce ţi-am poruncit, hai cu mine, Rosenbom!

Ridicând după aceea braţul, îi dădu omului de lemn o lovitură zdravănă peste umăr:

— Vezi că duci la tăvăleală, Rosenbom?... zise el.

Porniră apoi amândoi, impunători şi falnici, pe străzile din Karlskrona, până ce ajunseră la o poartă înaltă ce dădea spre arsenal. Acolo stătea de strajă un marinar. Omul de bronz trecu înainte şi lovi cu piciorul în poartă. Marinarul nu-i dădu însă nicio atenţie.

Ajungând la arsenal, văzură în faţa lor un port larg, cu despărţituri de poduri pe piloţi. În diferitele bazine ale docurilor se aflau vase de război, care, de aproape, păreau mai mari şi mai înspăimântătoare decât cele pe care le văzuse Năpârstoc de sus din văzduh.

„Nu degeaba, spuneam eu că-s monştri şi căpcăuni!...”

---

atribuţiunilor nobilimii. A reorganizat armata şi flota maritimă, cu scopul de a transforma ţara într-o mare putere.

— Unde socoţi c-ar fi mai bine să începem a-l căuta? întrebă omul de bronz.

— Pentru unul ca el, cea mai bună ascunzătoare e sala de modele, răspunse omul de lemn.

Pe o fâşie îngustă de teren, care se întindea la dreapta porţii, de-a lungul portului, se aflau nişte clădiri vechi. Omul de bronz se îndreptă către o casă cu ziduri scunde, cu ferestre mici şi acoperiş arătos. Împinse uşa cu băţul şi păşind greoi se sui pe o scară cu treptele măcinate de cari. Intrară apoi într-o sală mare, ticsită de vase mici, cu tot echipamentul lor. Băiatul înţelese, fără să-i fi spus cineva, că acolo se aflau modelele vaselor construite pentru flota suedeză.

Erau bastimente de tot felul: vase vechi de linie, cu bordurile împănate de tunuri, mai înalte la prova şi la pupa şi având catargele împovărate de un păienjeniş de pânze şi de frânghii; vase mici de cabotaj, cu bănci pentru vâslaşi pe de lături; canoniere ale fregatelor de care se folosiseră regii în călătoriile lor. Se mai aflau, de asemenea, cuirasate grele de mari dimensiuni, cu turele şi tunuri pe covertă, aşa cum sunt cele din zilele noastre, şi torpiloare înguste, lustruite, care semănau cu nişte vase lungi şi zvelte de pescuit.

Preumblat în jurul tuturor acestor nave în miniatură, Năpârstoc rămase uluit: „Ce minunat lucru e să vezi vase atât de mari şi de frumos construite?” îşi zicea el.

Avu destul răgaz să admire tot ce se afla acolo în sală, căci, preocupat să examineze modelele, omul de bronz nu se mai gândea la altceva. Le-a cercetat pe toate; de la cel dintâi până la cel din urmă, cerând desluşiri asupra lor. Rosenbom, şef de echipaj pe vasul „Cutezătorii” povestea tot ce ştia despre constructorii vaselor, despre cei care fuseseră comandanţii lor şi despre ce se întâmplase cu ei.

Atât el cât şi omul de bronz vorbeau mai mult despre vechile şi frumoasele vase de lemn; la cuirasatele moderne nu prea păreau să se priceapă.

— După cum văd, Rosenbom, nu ştii nimic despre vasele moderne, remarcă omul de bronz. Hai să vedem acum altceva! Lucrurile astea mă distrează, moşule.

Nu-l măi căutau acum pe băiat, care stătea liniştit.

Cei doi oameni străbătură apoi nişte hale mari. Cercetară astfel atelierul cusăturilor de vele, turnătoria de ancore, precum şi atelierele mecanice şi cele de tâmplărie. Pe urmă vizitară macaralele, docurile, depozitele, parcul de artilerie, magazia de

scule, frânghiile şi docul cel mare, părăsit, care fusese aruncat în aer. Se duseră după aceea pe podurile pe piloţi, lângă care erau ancorate vase de război, şi se urcară pe ele ca doi vechi marinari, minunându-se, dezaprobând, necuviinţând, exprimându-şi pe alocuri nemulţumirea.

În ăst timp, Năpârstoc stătea cuminte sub pălărie şi-i asculta pe cei doi oameni povestind câtă muncă a fost depusă pentru echiparea flotelor care au plecat din acel port. Auzi câte vieţi au fost jertfite şi cât sânge a fost vărsat; cum s-a cheltuit ultimul ban din vistieria ţării pentru construirea vaselor de război.

La sfârşit, cei doi oameni pătrunseră într-o curte deschisă, unde se aflau expuse modele-galioane ale vaselor vechi de linie. Băiatul nu mai văzuse încă o privelişte atât de minunată, căci acele modele uriaşe inspirau groază. Erau mari, semeţe şi sălbatice, fiind însufleţite de aceeaşi dârză mândrie ca şi marile vase. În faţa acestor corăbii din alte vremuri, lui Năpârstoc i se părea că e mic, mic de tot şi neînsemnat.

Ajungând acolo, omul de bronz zise celui de lemn:

— Scoate-ţi pălăria, moş Rosenbom, înaintea acestor vase!

Rosenbom uitase, ca şi omul de bronz, în ce scop veniseră acolo. Fără să mai stea pe gânduri, îşi scoase pălăria de lemn de pe cap.

Pe creştetul pleşuv al omului de lemn, drept la mijloc, se afla Nils Holgersson în carne şi oase. Prichindelului nu-i mai era teamă acum. Îşi scoase boneta albă şi strigă din toţi rărunchii:

— Uraa, buzatule!...

Omul de bronz trânti băţul de pământ, dar băiatul n-a ştiut niciodată ce avusese de gând să facă, fiindcă în aceeaşi clipă a răsărit soarele, iar omul de bronz ca şi cel de lemn pieriră pe dată, ca şi cum n-ar fi fost decât nişte umbre.

Pe când stătea şi se uita după ei, gâştele sălbatice îşi luară zborul de pe turla bisericii şi începură să dea târcoale oraşului. În timp ce se roteau prin văzduh, gâscanul cel alb îl şi zări pe Năpârstoc şi se lăsă în jos să-l aburce în spinare şi să zboare cu el mai departe, împreună cu gâştele sălbatice.

CĂLĂTORIA SPRE INSULA ÖLAND

Duminică, 3 aprilie

Gâştele sălbatice se duseră la păscut pe una din insulele arhipelagului şi acolo se întâmplă că se întâlniră cu nişte gâşte sure. Văzându-le, acestea rămaseră uimite, deoarece ştiau foarte bine că cele sălbatice, cu care se înrudeau, sunt mai bucuroase să zboare în interiorul ţării. Curioase şi iscoditoare, ele ţinură să afle de la gâştele sălbatice cum o mai duceau cu prigoana la care le supunea vulpoiul Smirre. După ce acestea le spuseră toată tărăşenia, una din gâştele sure, care părea să fie tot atât de înţeleaptă şi de bătrână ca şi Akka, zise:

— Mare nenorocire pentru voi că vulpoiul a fost surghiunit din ţara lui! Parcă văd că se ţine de cuvânt şi vă urmăreşte până în Laponia... Eu în locul vostru, nu m-aş duce în Smoland, spre miază-noapte, ci aş lua-o spre răsărit, ca să ajung în insula Öland. În chipul ăsta, Smirre mi-ar pierde urma. Dacă vreţi, aşadar, să nu vă mai găsească, duceţi-vă unde spun eu şi faceţi popas câteva zile pe capul de miazăzi al insulei. Acolo o să găsiţi destulă mâncare şi tovarăşi de drum care o să vă facă plăcere. Nădăjduiesc că n-o să vă căiţi dacă faceţi cum vă sfătuiesc eu.

Povaţa era, într-adevăr, înţeleaptă şi gâştele sălbatice se hotărâră s-o urmeze. După ce se săturară, porniră la drum. Niciuna din ele nu mai văzuse până atunci insula Öland, însă gâştele sure le dăduseră îndrumări cât se poate de bune. Trebuiau numai s-o apuce spre miazăzi, până ce aveau să dea peste cârdul cel mare de păsări care înainta pe lângă coasta ţinutului Blekinge. Toate păsările care iernaseră în Marea Nordului şi voiau să plece acum în Finlanda sau în Rusia zburau pe acolo şi coborau de obicei, în trecere, pe insula Öland, unde făceau popas ca să se odihnească puţin. Călăuze, prin urmare, nu le-ar fi lipsit de fel gâştelor sălbatice, ci dimpotrivă, le-ar fi găsit fără multă greutate şi-n mare număr.

Era o zi liniştită şi călduroasă ca de vară. Pentru o călătorie pe mare nici că se putea o vreme mai potrivită. Atâta numai că cerul nu era senin pretutindeni. Ici şi colo se vedeau nori grei ce se buluceau şi se lăsau până aproape de pământ, împiedicând vederea.

După ce gâştele trecură de insule, marea se aşternea netedă şi lucioasă ca o oglindă. Privind-o de sus, lui Năpârstoc i se părea că apa dispăruse. Pământul nu mai era nici el dedesubt. Nu mai

avea în jurul lui decât aer şi nori. Îi venea ameţeala şi stătea încleştat pe spinarea gâscanului, temându-se şi mai şi decât înainte. Avea impresia că nu-şi va putea menţine echilibrul şi că în orice clipă era ameninţat să se prăbuşească.

Dar şi mai rău a fost când gâştele sălbatice dădură peste cârdul cel mare de păsări călătoare despre care le vorbiseră gâştele sure. Era alcătuit, în adevăr, din stoluri care zburau unul după altul în aceeaşi direcţie, încât îţi făceau impresia că urmau un drum bine stabilit dinainte. În cârd se aflau multe soiuri de păsări: lişiţe şi gâşte sure, pinguini, bodârlani şi raţe de Miquelon[29], cormorani şi gârbiţe, coţofene şi gotcani de mare. Aplecându-se să-şi arunce privirea spre locul unde trebuia să fie marea, băiatul văzu oglindit în luciul ei tot cârdul de păsări. Din pricina ameţelii nu putu să-şi explice, totuşi, cum se făcea acest lucru şi i se păru că păsările zburau cu pântecele în sus. De mirat nu se prea miră, neştiind, de fapt, ce era sus şi ce era jos.

Păsările erau obosite şi nerăbdătoare să ajungă cât mai repede la ţintă. Toate zburau într-o tăcere desăvârşită, ceea ce făcea ca întreaga privelişte să pară ceva ireal.

„Cât de mult ne-am îndepărtat de pământ!... îşi zise Năpârstoc. Mi se pare că ne apropiem mereu de cer.”

În jurul său nu vedea altceva decât nori şi păsări şi începu să i se pară firesc că se îndreptau tot mai sus spre cer. Era bucuros şi abia aştepta să vadă ce se află acolo, în ţările văzduhului. Apoi, tot bucurându-se că se suie în cer şi părăseşte pământul, îi trecu deodată şi ameţeala. În aceeaşi clipă auzi nişte împuşcături şi văzu ridicându-se de jos coloane subţiri de fum.

Păsările fură cuprinse de panică.

— Trăgători în bărci! Trăgători în bărci! strigară ele una la alta. Zburaţi mai sus, cât mai sus!

Abia atunci îşi dădu seama băiatul că păsările zburau deasupra mării şi că nu ajunseseră încă la cer. Văzu apoi dedesubtul lui un şir lung de bărci din care nişte oameni trăgeau un foc după altul. Stolurile din fruntea cârdului nu le observaseră la timp. Zburaseră prea jos. Câteva trupuri negre se prăbuşiră în mare, iar păsările rămase în viaţă le boceau pe rând.

Cel care se crezuse în cer încercă un sentiment ciudat, auzind în juru-i atâtea strigăte de jale. Akka îşi iuţea din răsputeri zborul, urcând tot mai sus, iar cârdul o urmă cu toată

---

[29] Miquelon – este numele a două insule, una mai mare şi alta mai mică, la sudul insulei Terra Nova, la est de Canada.

repeziciunea.

Gâştele sălbatice scăpaseră tefere, dar Năpârstoc nu-şi putea veni în fire. Se gândea ce s-ar fi întâmplat dacă un glonţ ar fi nimerit-o pe Akka, pe Yksi ori pe Kaksi. Ce oameni fără inimă, care nu-şi dădeau seama de răul pe care-l făceau!

Cârdul îşi continuă apoi zborul în aceeaşi linişte ca şi mai înainte, cu deosebire că nişte păsări obosite strigau din când în când:

— Nu mai ajungem odată?... E bună calea pe care mergem?

Păsările din fruntea cârdului răspundeau:

— Mergem spre insula Öland! Mergem spre insula Öland!

Lişiţele erau obosite, iar bodârlanii zburau în jurul lor.

— Nu mai fiţi aşa de grăbiţi! strigară atunci raţele sălbatice. Sau aveţi de gând să înfigeţi ciocurile şi-n mâncarea noastră!...

— E mâncare destulă şi pentru voi şi pentru noi! răspunseră bodârlanii.

Când păsările se apropiară de insulă, începu să bată spre ele un vânt uşor. Acesta ducea cu el nişte nori de fum alb, ca şi cum undeva pe insulă ar fi fost un foc mare. Când îl văzură prima oară, păsările se speriară şi îşi iuţiră zborul. Norii se buluceau însă tot mai mult, până ce le învăluiră cu totul în cele din urmă. Nu avea niciun miros, fumul nu era negru şi uscat, ci alb şi umed. Năpârstoc înţelese numaidecât că era vorba de ceaţă.

Ceaţa se lăsa tot mai deasă. Nu se vedea prin ea nici cât ai întinde un braţ, din care pricină păsările înnebuneau de groază; Toate păsările, care până atunci zburaseră într-o ordine desăvârşită, începură să se zbenguie prin neguri, apucând-o în toate părţile, ca să se înşele una pe alta şi să se abată de la direcţia adevărată.

— Băgaţi de seamă! strigau ele. Voi nu zburaţi drept. Întoarceţi-vă negreşit. Aşa cum mergeţi voi, n-o să ajungeţi la Öland nici până poimarţi!...

Toate ştiau prea bine unde era insula, dar voiau cu tot dinadinsul să se rătăcească unele pe altele.

— Uite cormoranii! se auzea prin ceaţă. Se întorc în Marea Nordului...

— Ian fiţi atente, gâştelor sure! răsună un strigăt din altă parte. Dacă mergeţi tot aşa înainte, ajungeţi tocmai la Rügen[30]!

După cum s-a spus, pentru păsările care zburaseră deseori prin acele părţi, nu era nicio primejdie să-şi piardă direcţia.

[30] Rügen – insulă în Marea Baltică, lângă coasta germană de nord.

Gâştele sălbatice nu se aflau însă în aceeaşi situaţie. Văzându-le că nu aveau nicio siguranţă la drum, celelalte păsări, pornite pe şotii, îşi dădeau toată silinţa să le facă să se rătăcească.

— Unde vreţi să vă duceţi? întrebă o lebădă. Apoi, foarte serioasă, se apropie de Akka, de parcă ar fi interesat-o nespus de mult soarta gâştelor sălbatice.

— Vreau să ajungem la insula Öland – răspunse Akka – dar n-am mai fost acolo până acum.

Conducătoarea cârdului socotea în sinea ei că lebăda era o pasăre pe care se putea bizui.

— Dacă-i aşa, atunci aţi nimerit-o rău!... zise lebăda. Celelalte păsări v-au amăgit. Voi zburaţi acum spre Belkinge. Veniţă cu mine şi v-arăt îndată drumul!

Lebăda porni cu gâştele sălbatice şi, după ce ajunseră hăt departe de drumul cârdului cel mare, unde nu se mai auzea nici un gâgâit, se făcu nevăzută în ceaţă.

După asta, gâştele zburară câtva timp la voia întâmplării. Îndată ce dădură iarăşi de celelalte păsări, veni la ele o lişiţă:

— Până ce se ridică ceaţa, ar fi bine să vă lăsaţi pe apă!... le îndemnă ea. Că doar se vede de la o poştă că nu sunteţi obişnuite cu astfel de călătorii!

Sărmana Akka se zăpăcise de atâtea minciuni şi amăgeli. În sinea lui, Năpârstoc era încredinţat că gâştele sălbatice făcuseră un ocol mare.

— Fiţi cu băgare de seamă! strigă un bodârlan. Nu vedeţi că zburaţi când în sus, când în jos?...

Fără să vrea, băiatul se agăţă de gâtul gâscanului. De multă vreme se temuse de o asemenea împrejurare. Cine ştie unde ar fi ajuns bietele gâşte sălbatice, dacă n-ar fi auzit în depărtare zgomotul surd al unei împuşcături.

Akka dădu cu putere din aripi şi o luă înainte în zbor întins. Avea acum un punct de orientare. Gâştele sure îi spuseseră să nu coboare în extremitatea insulei unde se afla un tun cu care oamenii împrăştiau ceaţa. Ştiind acum direcţia, nimic în lume n-o mai putea face să se rătăcească.

CAPUL DE LA SUDUL INSULEI ÖLAND

3-6 aprilie

La extremitatea de miazăzi a insulei Öland se află un vechi domeniu regal, numit Ottenby. E o proprietate destul de mare, care se întinde de la un ţărm la altul, de-a curmezişul insulei, şi e renumită prin faptul că aici exista înainte vreme mult vânat. În secolul al XVII-lea, când regii veneau la vânătoare pe această insulă, întregul domeniu nu era decât un parc mare de cerbi. În secolul al XVIII-lea se afla acolo o herghelie pentru prăsirea cailor de rasă şi o stână cu câteva sute de oi. Azi nu mai există la Ottenby nici cai de rasă, nici oi, ci numai herghelii mari de cai de remontă pentru regimentele de cavalerie.

În toată ţara nu se găseşte, de bună seamă, un loc mai bun şi mai potrivit pentru creşterea animalelor. De-a lungul coastei răsăritene se întinde, pe o distanţă de doi kilometri şi jumătate, fostul izlaz al oilor, cea mai mare câmpie din toată insula, pe care animalele pot să pască şi să se zbenguie în toată libertatea. Tot acolo se află şi vestita dumbravă Ottenby, cu stejari de sute de ani, care dau umbră şi oferă adăpost împotriva vânturilor puternice, care bat pe insulă. Nu trebuie uitat nici zidul cel lung ce desparte domeniul Ottenby, de la un ţărm la altul, de restul insulei, astfel că animalele pot să pască pe toată întinderea lui, fără să aibă nevoie să treacă pe teritoriul învecinat, unde nu sunt apărate atât de bine.

Nu este însă de ajuns că la Ottenby se află multe animale domestice. Cele sălbatice şi-au făcut socoteală că un domeniu regal le poate adăposti şi pe ele, ceea ce explică de ce trăiesc în număr atât de mare acolo. Pe lângă cerbii de rasă veche, iepurii, călifarii şi potârnichile care se găsesc aici primăvara şi la sfârşitul verii, acest domeniu este şi loc de popas şi odihnă pentru mii de păsări călătoare. Lor le place îndeosebi să pască pe ţărmul mlăştinos de miazăzi, dincoace de fostul izlaz al oilor.

Într-un sfârşit, când gâştele sălbatice, împreună cu Nils Holgersson, ajunseră deasupra insulei Öland, ele coborâră să poposească pe acel ţărm, ca şi toate celelalte păsări. Insula era învăluită de o ceaţă la fel de groasă ca şi aceea care plutea deasupra mării.

Năpârstoc rămase uimit de numărul mare de păsări câte îi fu dat să vadă pe o fâşie atât de îngustă a ţărmului. Era un ţărm jos, presărat cu pietre, cu bălţi şi cu multă iarbă de mare

aruncată de valuri. Dacă ar fi fost după el, n-ar fi ales pentru nimic în lume un astfel de loc de odihnă, dar pentru păsări acolo era raiul pe pământ. Raţele sălbatice şi gâştele sure s-au dus să pască pe izlaz. Becaţinele şi alte păsări de ţărm stăteau pe lângă apă, iar bodârlanii se aflau în mare număr la pescuit. Dar însufleţirea cea mai vie domnea pe bancurile lungi de iarbă de mare împrăştiate de-a lungul coastei. Păsările stăteau acolo strâns lipite unele de altele şi ciuguleau gâze, care se aflau, de bună seamă, în număr nesfârşit de mare, căci nu se auzea niciun protest că nu aveau mâncare destulă.

Cele mai multe trebuiau să-şi continue călătoria şi nu se opriseră acolo decât pentru un scurt popas. Pe dată ce căpetenia vreunui stol găsea de cuviinţă că tovarăşele ei de drum se odihniseră îndeajuns, le şi îndemna:

— Acum, pregătiţi-vă de plecare!

— Mai stai, mai stai! Nu ne-am săturat încă! răspundeau păsările din stol.

— Voi credeţi că am de gând să vă las să vă ghiftuiţi bine, ca pe urmă să nu vă mai puteţi mişca?... le lua la rost conducătoarea stolului.

Şi, dând din aripi, o pornea la drum. Dar era nevoită totuşi să se mai întoarcă de câteva ori, întrucât celelalte păsări nu voiau s-o urmeze.

Dincolo de ultimele bancuri de iarbă de mare se afla un stol de lebede. Nu se gândeau câtuşi de puţin să treacă pe uscat, preferând să stea pe loc şi să se legene pe apă. Din când în când îşi cufundau gâturile, ca să scoată de-ale mâncării de pe fundul mâlos. Când nimereau câte ceva bun, scoteau strigăte de bucurie, de parcă ar fi răsunat nişte trâmbiţe. Auzind lebedele lângă ţărm, Năpârstoc dădu fuga pe bancurile de iarbă de mare. Până atunci nu mai văzuse de aproape lebede sălbatice. Fiind băiat norocos, ajunse repede lângă ele.

Nu auzise numai el strigătul lebedelor. Gâştele sălbatice şi cele sure, precum şi lişiţele şi bodârlanii care înotau printre bancurile de iarbă de mare dădură fuga şi se adunară roată în jurul stolului de lebede, să se uite la ele. Văzând atâta păsăret în jurul lor, lebedele se umflau în pene, îşi întindeau aripile ca nişte pânze de corabie şi îşi înălţau gâturile. Uneori, câte una din ele înota până la o gâscă, până la un bodârlan mare sau până la o lişiţă şi binevoia să-i spună câteva cuvinte. Păsările cărora li se adresa păreau că abia cutează să ridice pliscul, ca să-i răspundă.

Un bodârlan mic şi negru, care era un ghiduş şi jumătate, nu

mai putu suferi atmosfera aceea solemnă. Se cufundă la repezeală şi dispăru sub apă. Una din lebede scoase îndată un strigăt şi începu să înoate cu repeziciune, făcând apa să spumege. Se opri apoi să privească cu acelaşi aer maiestuos dinainte. Pe urmă începu să strige la fel a doua şi a treia oară.

Bodârlanul cel mic nu mai putea rămâne totuşi cufundat în apă. Ieşi la suprafaţă negru şi plin de răutate. Lebedele se năpustiră atunci asupra lui. Văzându-l însă atât de pricăjit, se întoarseră, ca şi cum ar fi voit să arate că nu au chef să-şi pună mintea cu el. Bodârlanul se cufundă atunci din nou şi le ciupi iar de picioare. Lucrul ăsta le supără, fireşte. Partea proastă era însă alta: că nu-şi mai puteau păstra demnitatea... Deodată se hotărâră. Prinseră a bate aerul cu aripile, făcând un zgomot, asurzitor, merseră o bucată bună de drum, ca şi cum ar fi alergat pe apă, iar după aceea îşi luară vânt şi se înălţară în văzduh.

După plecarea lebedelor, celelalte păsări le simţiră lipsa, iar cele care se distraseră cu poznele micului bodârlan îl dojeniră pentru îndrăzneala lui.

Năpârstoc se întoarse pe uscat, de unde venise. Acolo se aşeză să privească joaca becaţinelor. Acestea semănau cu nişte cocori mărunţi. Ca şi ei, aveau trupuri mici, picioare şi gâturi lungi şi se mişcau cu sprinteneală, dar nu erau cenuşii, penele lor bătând în negru. Stăteau aliniate într-un şir lung pe ţărm, în bătaia necontenită a valurilor care le împroşcau cu stropi. Cum venea un val spre ele, tot şirul se dădea ca racul înapoi. Când se retrăgea, veneau pe locul dinainte. Şi tot aşa, ceasuri întregi...

Cele mai frumoase dintre toate păsările erau călifarii. Se înrudeau, desigur, cu raţele sălbatice obişnuite, având ca şi acestea trupuri grele şi îndesate, ciocuri late şi labe înotătoare, însă erau mult mai împodobite. Aveau pene albe, iar în jurul gâtului, un colier lat şi galben. Rotogoalele de pe aripi străluceau în verde, roşu şi negru, iar către margini erau negre. Pene negre şi verzi, care făceau ape ca mătasea, le împodobeau capul.

Cum apărură pe ţărm, celelalte păsări începură, care mai de care:

— Ian uitaţi-vă la ele! Nu-i aşa că ştiu să se gătească?

— Dacă n-ar fi atât de frumoase, n-ar avea nevoie să-şi îngroape cuiburile în pământ, ci le-ar avea la lumina zilei, ca şi alte păsări... fu de părere un răţoi sălbatic, negru ca smoala.

— Oricum ar fi ele, nasul le strică tot chichirezul! zise o gâscă sură.

Aşa şi era în adevăr. Călifarii aveau la rădăcina pliscului un

cucui mare care numai bine nu le şedea.

În faţa ţărmului zburau deasupra apei pescăruşi şi rândunele de mare care pescuiau.

— Cum se cheamă peştele pe care-l prindeţi voi? vru să ştie o gâscă sălbatică.

— Răspăr – răspunse un pescăruş – răspăr de Öland. E cel mai bun răspăr din lume. Nu vrei să-l guşti?

Zbură apoi spre gâscă, ţinând în gură doi peştişori, şi voi să i-i dea.

— Ptiu!... Tu crezi că noi mâncăm astfel de scârboşenii? zise gâsca sălbatică.

A doua zi dimineaţa tot nu se ridicase ceaţa. Gâştele sălbatice se duseseră la păscut pe izlaz, dar Năpârstoc coborî iar pe ţărm să strângă scoici. Erau destule doar. Gândindu-se că în ziua următoare avea să fie, poate, într-un loc unde nu se găsea nimic de mâncare se hotărî să-şi facă un rost de un săculeţ pe care să-l umple cu scoici. Găsi pe islaz nişte rogoz uscat şi tare şi începu să-şi împletească o raniţă. Treaba asta îi luă câteva ceasuri, dar băiatul rămase mulţumit de ce făcuse.

Pe la amiază, gâştele sălbatice veniră în goană să-l întrebe dacă nu-l văzuse cumva pe gâscanul cel alb.

— Nu l-am văzut deloc! M-am preumblat toată vremea singur, răspunse băiatul.

— A stat cu noi până mai adineauri – zise Akka – dar acum nu mai ştiu unde e...

La auzul acestor vorbe, Năpârstoc sări ca ars, speriat foarte. Apoi le întrebă pe gâşte dacă nu dăduse târcoale pe acolo vreo vulpe, vreun vultur, ori dacă nu văzuseră vreun om prin apropiere. Dar niciuna din ele nu observase să se fi ivit vreo primejdie. Pesemne că gâscanul se rătăcise în ceaţă.

În orice chip ar fi dispărut gâscanul, pentru băiat nenorocirea era la fel de mare, astfel că el plecă îndată să-l caute. O luă spre miazăzi, pe ţărmul mării, şi merse neabătut până la far şi la tunul pentru împroşcat ceaţa de la extremitatea insulei. Pretutindeni pe unde trecea era acelaşi furnicar de păsări. Gâscanul însă, nicăieri. Se duse şi la casa fermei din Ottenby. Scotoci toate scorburile bătrânilor stejari din dumbravă, dar nu-l află nici acolo. Căută el ce căută, până când începu să se lase amurgul. Atunci trebuie să se înapoieze pe coasta de răsărit. Mergea cu paşi greoi, cuprins de o nespusă tristeţe. Nu ştia ce avea să se întâmple cu ei dacă nu găsea gâscanul. Pentru Năpârstoc nu putea să fie o pierdere mai dureroasă.

Mergând aşa pe izlaz, văzu deodată prin ceaţă ceva mare şi alb. Era chiar gâscanul. Nu păţise nimic, era teafăr şi-şi arăta bucuria că avea să fie iarăşi împreună cu tovarăşii săi. Ceaţa, spuse el, îl ameţise şi din pricina asta toată ziulica pribegise în neştire pe izlaz. De bucurie, Năpârstoc îi cuprinse gâtul cu braţele şi-l rugă să fie cu băgare de seamă pe viitor şi să nu se mai despartă de ai săi. Gâscanul îi făgădui din toată inima. Da, niciodată nu va mai face aşa ceva.

În dimineaţa următoare însă, pe când băiatul strângea scoici pe ţărm, gâştele sălbatice veniră din nou într-un suflet la el să-l întrebe unde este gâscanul.

Năpârstoc habar n-avea. Gâscanul dispăruse iar. Se rătăcise pesemne în ceaţă, ca şi în ajun. Îngrozit nevoie mare, băiatul fugi repede să-l caute. Găsi un loc unde zidul de la Ottenby era surpat, aşa că se putu căţăra pe el. Cutreieră apoi ţărmul care se lărgea treptat, ajungând atât de mare, încât se aflau pe el ogoare, livezi şi gospodării ţărăneşti, cât şi tăpşanul de sus, care ocupa jumătate din insulă. Aici nu se aflau alte clădiri decât mori de vânt, iar covorul de verdeaţă ce-l acoperea era atât de subţire, încât se vedea lucind sub el terenul calcaros.

Pe gâscan nu-l găsi nicăieri. Înserând iar, băiatul fu nevoit să se înapoieze la ţărm. De astă dată era încredinţat că-şi pierduse definitiv tovarăşul de drum. În deznădejdea lui, nu ştia ce să mai facă.

Se căţără iar pe zid şi numai că auzi o piatră căzând nu departe de el. Întorcându-se cu faţa într-acolo, ca să vadă ce s-a întâmplat, i se păru că zăreşte ceva ce se mişcă pe o movilă de pietre la poalele zidului. Se apropie tiptil de locul acela şi-l văzu pe gâscan urcându-se anevoie pe movilă, cu nişte fire de rădăcini în gură. Gâscanul nu-l observase pe băiat, iar acesta nu suflă o vorbă, voind să descopere pricina care-l făcea pe Martin să dispară mereu.

Iar pricina o descoperi îndată. Sus, deasupra movilei de pietre, se afla, o gâscă sură care tresărea de bucurie ori de câte ori se ivea gâscanul. Năpârstoc se dădu mai aproape, ca să audă ce-şi spuneau cei doi, şi din vorbele lor află că gâsca era rănită la una din aripi, astfel că nu putea să zboare. Stolul din care făcuse parte plecase şi o lăsase acolo de izbelişte. În ajun, când gâscanul o auzise văicărindu-se şi se dusese la ea, era lihnită de foame. Pe urmă, gâscanul avusese grijă mereu să-i aducă ceva de mâncare. Trăgeau amândoi nădejde că până la plecarea lui Martin de pe insulă, ea se va înzdrăveni, dar până la acel ceas

sărmana gâscă tot nu putea să umble, necum să zboare. Era foarte mâhnită din această cauză, dar gâscanul o îmbărbăta, spunându-i că nu va pleca aşa de curând. În cele din urmă se despărţi de ea, făgăduindu-i că va veni iar a doua zi.

Năpârstoc îl lăsă să plece şi pe urmă se furişă el însuşi pe movila de pietre. Era supărat că gâscanul îşi bătuse joc de el şi voia să-i spună acelei gâşte să nu pună temei pe vorbele lui. El îi era stăpân şi gâscanul urma să-l ducă în Laponia, în tovărăşia gâştelor sălbatice, şi nu putea deci să rămână acolo de dragul ei... Văzând-o însă de aproape, băiatul înţelese de ce gâscanul nu voise să-i spună şi lui că o ajuta. Gâsca avea un căpşor de mai mare dragul. Penele ei erau catifelate, iar ochii blânzi şi rugători.

Cum îl văzu pe Năpârstoc, dădu să fugă. Aripa stângă era însă desprinsă şi se târa pe pământ, aşa că pasărea nu putea să facă nicio mişcare.

— Nu-ţi fie teamă de mine! zise băiatul, fără a mai fi supărat, cum voise să pară. Eu sunt Năpârstoc, tovarăşul de drum al gâscanului Martin, adăugă el.

Rămase apoi locului, neştiind ce să mai spună.

La animale surprinzi uneori un gest, o privire, un fel de a se comporta, care te face să te întrebi ce fel de vieţuitoare sunt. Te miri parcă să nu le vezi transformate în fiinţe omeneşti. Aşa era şi cu gâsca cea sură. Când băiatul îi spuse cine era, ea îşi plecă gâtul şi capul în faţa lui cu atâta graţie şi i se adresă cu un glas aşa de frumos, încât lui Năpârstoc abia îi venea să creadă că-i vorbea o gâscă.

— Mă bucur nespus de mult c-ai venit aici să-mi dai o mână de ajutor! glăsui ea. Gâscanul cel alb mi-a spus că nu se află în toată lumea o fiinţă mai bună la suflet şi mai înţeleaptă ca tine.

Rostise aceste cuvinte cu atâta demnitate, că băiatul se simţi de-a dreptul mişcat, „Asta nu poate fi pasăre – îşi zise el – ci de bună seamă o domniţă fermecată!...”

Îi făcu o mare plăcere s-o ajute şi îşi băgă amândouă mâinile sub pene, ca să-i pipăie osul aripii. Osul nu era rupt, ci doar desprins din încheietură. Băiatul vârî degetul în scobitura încheieturii şi-i zise scurt, aproape poruncitor:

— Stai aşa!

Apoi apucă deodată osul şi-l aşeză la locul lui. Ca pentru o primă încercare, treaba merse destul de repede şi de bine. Sărmana gâscă avea însă dureri cumplite. Ea scoase un singur ţipăt sfâşietor, după care se prăvăli pe mormanul de pietre, fără

să mai dea niciun semn.

Năpârstoc trecu printr-o spaimă îngrozitoare. Voise s-o ajute şi când colo pasărea zăcea acum fără simţire... Sări jos de pe movilă şi o luă la picior, simţindu-se nespus de vinovat, de parcă ar fi ucis o fiinţă omenească.

În dimineaţa următoare era senin. Ceaţa se ridicase şi Akka spuse gâştelor sălbatice să se pregătească de drum. Toate erau bucuroase să plece, numai gâscanul se împotrivea. Năpârstoc înţelese imediat că nu voia să se despartă de gâsca cea sură, Akka nu ţinu totuşi seamă de şovăiala gâscanului şi porni la drum.

Băiatul sări în spatele gâscanului, iar acesta se luă după stol, dar încet şi în silă. Năpârstoc se bucura că pleacă de pe insulă. Avea mustrări de cuget din pricina gâştei celei sure şi nu voia să-i spună tovarăşului său ce se petrecuse, când căutase s-o vindece. „E mai bine ca gâscanul să nu afle nimic în privinţa asta!...” îşi zicea el. Totodată se mira de Martin că se îndurase să plece fără protejata lui.

Gâscanul făcu însă deodată cale întoarsă. Gândul la gâsca în suferinţă nu-l părăsise nicio clipă. Nu-i mai păsa de călătoria spre Laponia. Nu putea să le urmeze pe gâştele care-i fuseseră tovarăşe de drum până atunci, când ştia că cealaltă rămăsese singură, bolnavă şi muritoare de foame.

Din câteva bătăi de aripă ajunse la movila de pietre. Acolo însă n-o mai găsi pe gâscă.

— Dunfin! Dunfin! Unde eşti! strigă gâscanul.

Băiatul se gândea că pesemne venise vreo vulpe şi o mâncase, dar în clipa următoare auzi un glas nespus de atrăgător răspunzând:

— Aici sunt, gâscane! Aici sunt! Mi-am făcut baia de dimineaţă.

Teafără şi voioasă, gâsculiţa venea, în adevăr, de la scăldătoare şi povesti cum îi pusese Năpârstoc aripa la loc, adăugând că se simţea acum bine şi era gata să pornească şi ea la drum în tovărăşia lor.

Picăturile de apă sclipeau ca nişte mărgăritare pe penele-i mătăsoase, şi băiatului i se păru iarăşi că era o mică domniţă.

FLUTURELE CEL MARE

Miercuri, 6 aprilie

Gâştele zburau de-a lungul insulei, care se zărea desluşit sub ele. Năpârstoc era voios şi-şi simţea inima uşoară. Era tot atât de mulţumit pe cât fusese de trist şi de necăjit în ajun, când cutreierase insula în căutarea gâscanului.

De sus, băiatul vedea acum că interiorul insulei era de fapt un tăpşan sterp, cu o cunună lată de pământ bun şi roditor de-a lungul coastelor, şi începu să priceapă rostul anumitor lucruri pe care le auzise în seara din ajun.

Gâştele coborâseră să facă un popas, iar Năpârstoc se odihnea la una din numeroasele mori de vânt de pe tăpşan, când văzu apropiindu-se doi ciobani, însoţiţi de dulăii lor. În urma acestora păşea agale o turma mare de oi. Băiatului nu-i era teamă deloc, căci se pitise bine sub scara morii. S-a brodit însă ca ciobanii să se aşeze tocmai acolo, aşa că prichindelul nu mai avea încotro şi trebuia să stea liniştit.

Unul din ciobani era tânăr şi părea om ca toţi oamenii. Peste celălalt însă trecuseră ani, nu glumă, şi avea o înfăţişare ciudată. Trupul îi era mare şi ciolănos, dar capul îi era mic, iar trăsăturile feţei, mobile şi blânde. Trupul şi capul păreau a nu se potrivi defel unul cu altul.

Câtva timp stătu liniştit, citind în ceaţă cu o privire nespus de obosită. După aceea căută să intre în vorbă cu tovarăşul său. Acesta tocmai îşi scoase din traistă pâine şi brânză şi se pregătea să cineze. De răspuns nu-i răspundea mai deloc. Îl asculta însă cu multă răbdare, ca şi cum ar fi vrut să zică: „Uite că-ţi fac plăcerea şi te las să trăncăneşti în voie!”...

— O să-ţi spun acum ceva, Erik, grăi ciobanul cel bătrân. Eu, cu mintea mea proastă, m-am gândit că-n vremea de demult, când oamenii şi dobitoacele erau mult mai mari decât sunt azi, trebuie că şi fluturii erau straşnic de mari. Cică a fost odată un fluture lung, de multe zeci de kilograme şi cu aripi late cât marea. Avea aripile albastre, sclipitoare ca argintul şi aşa de frumoase că de câte ori zbura fluturele, celelalte dobitoace se opreau şi se uitau la el ca la o minune. Avea însă un cusur: era din cale-afară de mare. Aripile abia îl duceau. Cu toate astea, treaba ar fi mers cum ar fi mers, dacă fluturele ar fi avut destulă minte şi ar fi rămas pe uscat. Numai că n-a avut minte şi i-a venit chef să zboare peste Marea Baltică. A pornit-o el la drum,

dar n-a trecut mult că s-a dezlănţuit o furtună grozavă şi a început să-i reteze aripile. Îţi poţi închipui, măi dragă Erik, ce s-a întâmplat când o vijelie din Marea Baltică şi-a încercat puterile cu nişte aripi plăpânde de fluture. Le-a făcut harcea-parcea şi le-a împrăştiat în toate părţile, aşa că bietul fluture s-a prăbuşit în mare. La început s-a zvârcolit el cât s-a zvârcolit în luptă cu valurile, dar pe urmă a fost aruncat pe nişte stânci din faţa provinciei Smoland, aşa mare şi lung cum era. Eu acum zic, măi dragă Erik, că dacă fluturele ar fi rămas acolo pe stânci aşa cum era, ar fi putrezit repede şi s-ar fi făcut fărâme fărâmiţe. Dar după ce a căzut în mare, a intrat var în el şi l-a împietrit. Tu ştii bine, doar, că şi noi am găsit pe ţărm pietre care nu erau altceva decât viermi împietriţi. De-aia socot că la fel s-a întâmplat şi cu fluturele. Cred că s-a prefăcut într-o stâncă lungă şi îngustă, care a rămas aici în Marea Baltică. Nu crezi şi tu la fel?

Se opri să aştepte răspuns. Celălalt dădu din cap de câteva ori, spunându-i în cele din urmă:

— Zi-i moşule, zi-i înainte, să văd unde vrei s-ajungi!

— Ia seama, Erik dragă, că insula asta Öland pe care trăim noi, nu-i altceva decât fluturele despre care ţi-am vorbit. Gândeşte-te numai puţin şi-o să vezi că insula e un fluture. Spre miazănoapte se vedea partea îngustă, din faţă, a trupului şi capul rotund, iar spre miazăzi partea dinapoi, care întâi se lărgeşte, pe urmă se îngustează într-un vârf ascuţit.

Se opri apoi din nou şi se uită la tovarăşul său, aşteptând să vadă ce zice. Ciobanul cel tânăr dumica însă mai departe foarte liniştit şi-i făcu semn să-şi urmeze povestirea.

— După ce fluturele a fost prefăcut într-o stâncă văroasă, reluă ciobanul cel bătrân, vântul a cărat acolo seminţele de tot felul de buruieni şi de copaci ca să prindă rădăcini şi s-o împodobească cu straiul lor verde. Seminţele încolţeau însă tare anevoie pe muntele cel neted şi sterp. Abia după multă vreme a început crească pe el nişte rogoz. Pe urmă au venit la rând fetuca[31], floarea-soarelui şi scaieţii. Nici în ziua de azi nu e vegetaţie pe Alvar, care să-l acopere bine. Nu se vede decât pe ici, pe colo. De arat cine să-l are, când scoarţa pământului e aşa de subţire? Dacă stai şi te gândeşti însă că Alvarul şi terasele care-l înconjoară au ieşit dintr-un trup de fluture, ai tot dreptul să-ţi pui întrebarea de unde a venit pământul care se află dincolo de terase.

[31] Fetuca – plantă din familia gramineelor. La noi în ţară nu creşte.

— Da, da, aşa-i! zise ciobanul cel tânăr, îmbucând de zor şi cu poftă. Asta aş vrea şi eu s-o ştiu!...

— Apăi vezi? Nu uita că insula Öland a stat în mare ani fără număr de-a rândul. Cu vremea, tot ce aruncă valurile la ţărm – iarbă de mare, nisip şi scoici – s-a strâns în jurul insulei şi a rămas pe ea. Mai pune că s-au prăvălit pietre, mai mari ori mai mici, de pe amândouă terasele, şi la apus, şi la răsărit. Insula a căpătat astfel ţărmuri largi pe care pot să crească grâne, flori şi copaci. Aici sus, pe spinarea fluturelui, n-o să vezi decât oi, vaci şi cai mărunţi; iar dinspre păsări, numai nagâţi şi corle. Clădiri nu se pomenesc, în afară de morile de vânt şi de câteva şoproane cu ziduri de piatră în care ne adăpostim noi, ciobanii. Devale, însă, pe ţărm, sunt sate cuprinse, pescării, ba chiar şi un oraş.

Ciobanul cel bătrân se uita întrebător la tovarăşul lui. Acesta tocmai isprăvise de mâncat şi îşi lega traista la loc.

— Nu-nţeleg unde vrei s-ajungi cu toată povestea asta!... spuse el.

— Păi eu numai un lucru aş vrea să ştiu, mai zice ciobanul cel bătrân, cu glas mai domol, de parcă şoptea acuma, privind ceaţa cu ochii săi mici, care păreau obosiţi căutând mereu ceva ce nu mai era. Aş vrea numai să ştiu dacă ţăranii care locuiesc în case împrejmuite acolo jos, sub terase, sau pescarii care scot scrumbii din mare, sau neguţătorii din Borgholm[32], sau cei care vin acolo la băi în fiecare vară, sau călătorii care vizitează ruinele castelului de lângă Borgholm, sau vânătorii care poposesc toamna acolo şi cutreieră coclaurile să vâneze potârnichi, sau pictorii care urcă pe Alvar să picteze oile şi morile de vânt – aş vrea să ştiu dacă vreunul din toţi aceştia au habar că insula a fost cândva un fluture care zbura prin meleagurile noastre cu aripi mari, strălucitoare?

— Ehe – făcu deodată ciobanul cel tânăr – celor care au stat într-o seară pe marginea terasei, ca să asculte cântecul privighetorii din lunca din vale şi s-au desfătat cu priveliştea strâmtorii Kalmarsund, nu-i cu putinţă să nu le fi trecut prin gând că insula noastră n-a venit pe lumea asta ca toate celelalte!...

— Aş vrea să-i întreb – zise mai departe ciobanul cel bătrân – dacă măcar unui din ei a avut vreodată dorinţa să dea morilor de vânt aripi aşa de mari, încât să ajungă până la cer, aşa de mari, încât să fie în stare să ridice toată insula din mijlocul valurilor şi

[32] Borgholm – târg, port şi staţiune balneară pe ţărmul apusean al insulei Öland. Este localitatea cea mai de seamă a acestei insule.

s-o facă să zboare ca un fluture uriaş?...

— Se prea poate să fie cam cum spui dumneata, moşule – zise ciobanul cel tânăr – căci în nopţile de vară, când cerul îşi deschide bolta deasupra insulei, de multe ori mi s-a părut şi mie că ea caută să se ridice din mare şi să-şi ia zborul...

Bătrânul însă, după ce izbuti să-l scoată pe ciobanul cel tânăr din muţenia lui, nu prea dădu ascultare spuselor lui.

— Aş vrea să ştiu – sfârşi el, cu glas şi mai încet – dacă îşi poate lămuri cineva de ce aici, pe Alvar, e atâta dor? Dorul ăsta l-am simţit zi de zi, în toată viaţa mea, şi cred că-l are în suflet oricine umblă prin meleagurile astea. Aş vrea să ştiu dacă şi-a dat seama cineva, până azi, că una singură e pricina: toată insula e un fluture şi fluturelui i s-a făcut dor de aripile pe care le-a pierdut!...

INSULA CAROL CEA MICĂ

Vijelia

Vineri, 8 aprilie

Gâştele sălbatice petrecuseră noaptea pe capul de nord al insulei Öland şi erau acum în drum spre ţărmul suedez al provinciei Kalmar. În strâmtoarea Kalmarsund bătea un vânt puternic dinspre miazăzi, astfel că păsările fuseseră împinse către nord. Ele zburau totuşi destul de bine spre uscat. Când se apropiară însă de primele stânci de lângă ţărm, auziră un zgomot puternic, ca şi cum ar fi venit în zbor un stol de păsări cu aripi de fier, iar apa de sub ele se înnegri deodată. Akka încetă în clipa aceea să mai dea din aripi şi parcă plutea prin văzduh. Apoi se lăsă în jos, până la suprafaţa mării. Nu ajunseseră gâştele să atingă bine apa, că se şi pomeniră cu o vijelie dinspre apus. După ce mânase valvârtej nori de praf, munţi de spumă sărată şi tot felul de păsărele, vijelia se năpusti acum asupra gâştelor sălbatice, le dădu peste cap şi le împinse înapoi spre mare.

Se stârnise o vijelie cumplită. Gâştele încercară de câteva ori să se întoarcă, spre uscat, dar nu fură în stare. Erau duse mereu spre Marea Baltică. Se şi aflau acum dincolo de insula Öland. Marea se întindea pustie în faţa lor. N-aveau încotro, trebuiau să

meargă înainte.

Văzând că nu e chip să se întoarcă, Akka se gândi că n-avea rost să se lase purtate de vijelie pe toată Marea Baltică. Coborî deci pe apă şi întregul stol făcu la fel. Marea era frământată şi se umfla mereu. Talazurile verzi cu creste spumegânde se încălecau, unul mai înalt ca altul. Parcă se luau la întrecere care să se urce mai sus şi să spumege mai furios. Gâştele sălbatice nu se speriau totuşi de rostogolirea valurilor. Dimpotrivă, simţeau parcă o deosebită plăcere. Nu-şi dădeau nicio silinţă să înoate, ci se lăsau duse pe creste şi cufundate apoi, bucurându-se ca nişte copii daţi în leagăn. Singura lor grijă era să nu fie împrăştiate. Sărmanele păsări călătoare, care se luptau în văzduh cu vijelia, strigau la ele invidioase:

— Ce vă pasă vouă, care ştiţi să înotaţi, că aici sus e sfârşitul sfârşiturilor!...

Gâştele sălbatice nu erau totuşi la adăpost de orice primejdie. În primul rând, legănatul pe valuri le trăgea la somn. Mereu le venea să-şi întoarcă îndărăt capul, să-şi bage pliscul sub aripă şi să doarmă. Nimic nu poate fi mai periculos decât să dormi în această situaţie, aşa că Akka striga la ele neîncetat:

— Nu adormiţi, gâştelor! Care din voi adoarme e în primejdie să se despartă de stol! Care din voi se desparte de stol e pierdută!

Cu toate încercările de a rezista somnului, gâştele adormiră una după alta. Până şi Akka era cât pe ce să aţipească, când văzu înaintea-ei, pe creasta unui val, ceva rotund şi negru.

— Focile! Focile! strigă ea tare, cu glas pătrunzător, bătând din aripi şi înălţându-se în văzduh.

Asta se petrecu în ultima clipă. Când ieşi din apă gâsca de la coada stolului, focile erau aşa de aproape, încât o ciupiră de picioare.

Şi astfel gâştele sălbatice se găsiră din nou la cheremul vijeliei, duse tot mai departe de uscat. Vijelia nu voia nici să înceteze, nici să le dea răgaz de odihnă. Pământ nu se vedea nicăieri, ci numai marea pustie şi întinsă.

Coborâră iarăşi pe apă, de îndată ce putură să facă acest lucru. După ce se legănară câtva timp pe valuri, adormiră însă din nou. Pe când dormeau, focile se apropiată iarăşi înot. Dacă Akka n-ar fi stat de veghe, niciuna din ele n-ar fi scăpat cu viaţă.

Vijelia ţinu toată ziua, pricinuind pierderi îngrozitoare în rândul puzderiei de păsări care călătoreau pe acea vreme a anului. Unele din ele fură abătute din cale spre ţărmuri îndepărtate sau

pieriră de foame. Altele obosiseră într-atât, încât picau în mare şi se înecau. Multe din ele erau zdrobite de pereţii stâncilor, în timp ce altele cădeau pradă gurilor hulpave ale focilor.

Vijelia nu se domoli nicio clipă în tot timpul zilei. În cele din urmă, Akka începu să se teamă că o paşte o mare nenorocire şi că va pieri împreună cu tot stolul ei. Gâştele sălbatice erau moarte de oboseală şi nu vedeau nicăieri un loc unde să se poată odihni. Spre seară, Akka nu mai avu curajul să coboare în clocotul valurilor, întrucât marea începuse deodată să se umple de sloiuri care se izbeau unele de altele şi gâştele s-ar fi găsit oricând în primejdie de a fi prinse şi strivite între bucăţile de gheaţă. Totuşi, fiindcă nu găseau altă scăpare, ele încercară de mai multe ori să se aşeze pe sloiuri. Dar vijelia sălbatică le prăvăli în apă. Nu trecu mult şi focile haine începură a le da din nou târcoale. Ele se furişară pe gheaţă spre gâşte, cu gând să le vină de hac.

La apusul soarelui, gâştele se aflau iarăşi în văzduh. Zburau drept înainte, temându-se de întunericul nopţii. În acea seară plină de tot felul de primejdii, negurile nopţii se lăsau parcă mai devreme ca de obicei.

Ceea ce le îngrozea peste măsură era faptul că nu zăreau încă nicăieri ivindu-se o limbă de pământ. Ce avea să se întâmple cu ele, dacă ar fi fost nevoite să zboare toată noaptea deasupra mării? Ori să fie zdrobite între sloiurile de gheaţă, ori să fie înghiţite de foci, ori să fie împrăştiate de furtună...

Cerul era învăluit de nori, luna ascunsă parcă în zăbranic, iar întunericul se lăsă repede. În acelaşi timp, întreaga fire era cuprinsă de ceva sinistru, care înfiora şi pe cea mai cutezătoare fiinţă. Strigătele de deznădejde ale păsărilor călătoare făcuseră să răsune văzduhul toată ziua. Acum însă, când nu se mai putea vedea cine le scotea, sunetele păreau mult mai lugubre şi mai fioroase. Pe mare, sloiurile de gheaţă se izbeau cu duduituri puternice. Focile îşi intonau cântecele sălbatice de vânătoare, aşteptând să se ivească prada. Se cutremurau parcă cerul şi pământul, gata să se prăbuşească.

Oile

Năpârstoc se uitase câtva timp jos, înspre clocotul valurilor. Deodată i se păru că marea vuia mai tare ca înainte. Atunci îşi ridică ochii şi rămase înmărmurit. Drept în faţa lui, la o

depărtare, de numai câţiva metri, se înălţa peretele aspru şi gol al unui munte. Jos, la poalele muntelui, valurile se izbeau de el, spumegând cu furie. Gâştele zburară într-un suflet spre stânca aceea, şi băiatul era sigur că vor fi strivite. În sinea lui se mira că Akka nu văzuse primejdia la vreme şi nu luase toate măsurile de siguranţă. Gâştele coborâră totuşi, fără să păţească nimic.

Năpârstoc băgă de seamă că înaintea lor se deschidea gura rotundă a unei peşteri. Păsările intrară înăuntru şi în câteva clipe se aflară în siguranţă.

Cel dintâi gând al călătoarelor, înainte de a se bucura de salvarea lor, fu să constate dacă stolul era intact. Se aflau în peşteră Akka, Yksi, Kolme, Neljä, Viisi, Kuusi, toţi cei şase boboci, gâscanul, Dunfin şi Năpârstoc, dar Kaksi de la Nuolja, prima gâscă din stânga, dispăruse şi nimeni nu ştia de soarta ei.

Văzând că lipsea numai Kaksi, gâştele se liniştiră. Kaksi era bătrână şi înţeleaptă. Cunoscând toate drumurile şi obiceiurile, nu se putea să nu-şi găsească suratele. Păsările începură apoi să cerceteze interiorul peşterii. Fiind însă tare întunecoasă, nu puteau să-şi dea seama cât e de adâncă şi de largă. Erau totuşi bucuroase că descoperiseră un adăpost de noapte atât de minunat. Deodată una din ele zări nişte puncte verzi licărind într-un ungher întunecos.

— Ăştia-s ochi! strigă atunci Akka. Cine ştie ce dihănii or mai fi şi în peştera asta...

Gâştele sălbatice dădură buzna spre intrare. Năpârstoc însă, care vedea noaptea mai bine decât ele, le chemă înapoi:

— N-aveţi de ce fugi! le linişti el. Nu-s decât nişte oi care stau rezemate de peretele peşterii.

După ce se obişnuiră cu lumina slabă din peşteră, gâştele putură să vadă oile foarte bine. Cele mari erau cam în acelaşi număr ca şi ele. Lângă oi se mai aflau însă şi nişte mieluşei. Căpetenia lor părea să fie un berbec mare, cu coarne lungi şi răsucite. Gâştele se apropiară cu multe plecăciuni:

— Bine v-am găsit în pustia asta!

Berbecul stătea însă liniştit, fără să răspundă la salut. Gâştele crezură atunci că oile erau nemulţumite că veniseră peste ele în peşteră.

— Poate vă stingherim cu prezenţa noastră, zise Akka, dar am fost nevoite să intrăm aici din cauza furtunii. Am zburat toată ziua în bătaia vântului şi ne-am gândit c-ar fi bine să ne odihnim aici la noapte.

Trecu apoi o bucată bună de vreme până ce una dintre oi

răspunse ceva. Se auzea însă desluşit că unele din ele oftau adânc. Akka ştia bine că oile sunt totdeauna sfioase şi ciudate, dar cele din peşteră se pare că nu ştiau cum să se poarte...

În cele din urmă, o oaie bătrână, cu faţa lunguiaţă şi mohorâtă, zise cu glas tânguitor:

— Nimeni din noi nu se împotriveşte să staţi aici, dar vă aflaţi într-o casă necăjită şi nu suntem în măsură să primim oaspeţi cum îi primeam altădată.

— De asta să nu vă îngrijiţi, zise Akka. Dacă aţi şti prin ce primejdii am trecut noi azi, v-aţi da seama că suntem mulţumite să avem un locşor sigur unde să ne putem odihni.

Auzind aceste vorbe, oaia cea bătrână se ridică în capul oaselor şi grăi:

— După mine, e mai sănătos să zburaţi pe furtuna cea mai cumplită, decât să staţi aici. Înainte de plecare însă, dorim să vă ospătăm cu ce avem şi noi în peştera asta.

Oaia arătă apoi gâştelor o groapă plină cu apă. Lângă ea se afla un morman de pleavă şi de paie. Gazda pofti gâştele la masă.

— Anul ăsta am avut o iarnă grea, cu vifor cumplit, zise ea. Ţăranii, stăpânii noştri, ne-au adus fân şi paie de ovăz, ca să nu murim de foame. Ce vedeţi aici e tot ce a rămas din ospăţul nostru.

Poza nils08 [P131]

Gâştele se îmbulziră la mâncare. Li se părea că nimeriseră bine acolo şi erau foarte voioase. Observară însă că oile erau înfricoşate, dar ştiau ce repede se sperie vietăţile astea şi nu credeau că aveau a se teme şi ele de vreo primejdie. După ce se ospătară, voiră să se ducă la culcare, ca de obicei. Atunci veni la ele berbecul cel mare. Gâştele nu văzuseră încă o oaie cu coarne aşa de mari. Berbecul avea şi alte semne caracteristice: frunte înaltă şi bombată, ochi ageri şi o înfăţişare arătoasă, ca şi cum ar fi fost un animal ţanţoş şi bărbătos.

— Nu-mi pot lua răspunderea să vă las să dormiţi aici, unde nu sunteţi în siguranţă! zise el. Astfel stau lucrurile că nu putem primi oaspeţi peste noapte.

Akka îşi dădu în sfârşit seama că chestiunea eră serioasă.

— Vom pleca, dacă aşa vă e dorinţa! zise ea. Spuneţi-ne şi nouă de ce vă temeţi. Noi nu vedem nicio primejdie. Nu-i vorbă, că nici măcar nu ştim unde ne aflăm...

— Aici e insula Carol cea mică, o lămuri berbecul. E dincoace de insula Gotland şi nu locuiesc pe ea decât oi şi păsări de mare.

— Sunteţi oi sălbatice? întrebă Akka.

— Mai că da, răspunse berbecul. Nu avem deloc de-a face cu oamenii. E o veche învoială între noi şi ţăranii de la o fermă din Gotland, să ne aprovizioneze cu nutreţ când e iarnă grea. În schimb, au voie să ia dintre noi oile care sunt de prisos. Insula e mică, aşa că nu poate hrăni prea multe oi. Încolo, ne ajutăm şi noi cum putem peste an, iar de locuit nu locuim în case cu uşi şi cu încuietori, ci în peşteri ca asta.

— Staţi şi iarna aici? întrebă Akka, mirată.

— Da, stăm şi iarna, răspunse berbecul! Avem tot anul păşune bună pe munte.

— Mi se pare ca o duceţi mai bine decât oile de prin alte locuri, zise Akka. Dar ce nenorocire a dat peste voi, de sunteţi aşa de mâhnite?

— Astă-iarnă a fost un ger straşnic. Marea a îngheţat şi pe podişca de gheaţă au venit pe insulă trei vulpi, care n-au mai plecat înapoi. Încolo nu se află aici la noi nicio altă fiară sălbatică.

— Şi vulpile vă aţin calea şi vă atacă?

— În timpul zilei nu, că ziua mă pot apăra şi apăr şi oile care-s cu mine, zise berbecul, dând din coarne. Vin însă noaptea pe furiş, când dormim în peşteri. Nu-i vorbă, ne silim din răsputeri să nu închidem ochii, dar uneori ne prinde somnul şi atunci dau năvală peste noi, pe neaşteptate. În celelalte peşteri au făcut prăpăd mare, de n-a mai rămas în viaţă nicio surată de-a noastră. Şi doar acolo erau turme mai mari decât asta a mea...

— Nu ne e plăcut să vă spunem că suntem atât de necăjite, interveni oaia cea bătrână. Dar asta-i situaţia: nu ne putem apăra mai bine ca oile domestice.

— Şi crezi c-or să vină la noapte? întrebă Akka.

— Fără doar şi poate, răspunse oaia. Au venit şi ieri noapte şi ne-au furat un miel. Cât o fi una din noi în viaţă, or să vină mereu. Aşa au făcut şi-n alte părţi.

— Dacă e aşa, or să vă stârpească pe toate, zise Akka.

— Da, da! în scurtă vreme n-o să mai rămână nici picior de oaie pe insula asta, răspunse oaia cea bătrână.

Akka rămase pe gânduri. După cum nu era plăcut pentru gâştele ei să se expună iarăşi la urgia furtunii, tot aşa de neplăcut era să se odihnească într-un loc unde dintr-o clipă într-alta puteau să se ivească astfel de musafiri. Stătu puţin la

chibzuială, apoi se adresă lui Năpârstoc:

— Ce zici? O să ne poţi scoate din impas, după cum ai făcut de atâtea ori până acum? îl întrebă Akka.

Băiatul răspunse că e gata să le vină într-ajutor.

— Îmi pare rău de tine că n-o să poţi dormi, zise Akka. Dacă o să fii treaz când vin vulpile, să ne trezeşti şi pe noi, ca să putem fugi.

Băiatul fu bucuros. Era mai bine aşa decât să înfrunte iar vijelia. Făgădui deci că nu va închide ochii nicidecum.

Se duse la deschizătura peşterii, se piti după un bolovan, ca să fie la adăpost de furtună, şi râmase acolo de veghe.

După câtva timp, furtuna se mai potoli puţin. Cerul era senin şi razele lunii se răsfrângeau în valuri. Năpârstoc ieşi din ascunzătoare să vadă ce era afară. Peştera se afla sus de tot pe munte. La ea se putea ajunge pe o potecă îngustă şi prăpăstioasă. Năpârstoc se gândi că pe poteca aceea era bine să aştepte vulpile.

Dar oricât cercetă cu privirea, nu zări nici picior de vulpe, în schimb văzu ceva care, în primul moment, îl înfricoşa mai mult decât vulpile. Pe fâşia îngustă de ţărm de la poalele muntelui erau nişte uriaşi sau nişte fantome de piatră, de n-or fi fost cumva chiar oameni... La început i se păru că visase, dar acum era sigur că nu adormise deloc. Chipurile pe care le vedea erau atât de desluşite, încât era exclusă orice închipuire. Unde stăteau pe ţărm, iar altele erau chiar lângă peretele muntelui, de parcă voiau să se caţere pe el. Unele aveau capete mari şi groase, altele n-aveau cap de loc. Unele erau ciunge, altele aveau cocoaşe şi pe spate, şi în faţă. Aşa ceva nu-i mai văzuseră ochii niciodată.

Speriat de acele stafii, băiatul mai că uitase de vulpi. Dar deodată auzi o gheară zgrepţânind o piatră şi văzu trei vulpi urcându-se pe potecă. Încredinţat că nu avea în faţa lui nişte năluci, ci nişte jivine în carne şi oase, rămase liniştit, fără să dea niciun semn de spaimă, îşi zicea doar că era păcat să trezească gâştele şi să lase oile în voia sorţii. Băiatului îi veni în minte un plan mai isteţ.

Fugi repede în peşteră şi zgâlţâi berbecul de coarne. Acesta se deşteptă, iar Năpârstoc îi sări în spate.

— Scoală-te, moşule, să băgăm niţel vulpile în sperieţi! îl îndemnă el.

Se silise să facă toată treaba asta în cea mai mare tăcere. Vulpile auziseră, pesemne, totuşi un oarecare zgomot. Când

ajunseră la deschizătura peşterii, stătură o clipă la gânduri.

— S-a mişcat cineva înăuntru, zise una din ele. Te pomeneşti c-or fi treze oile...

— Intră tu! îndemnă alta. De păţit n-o să păţim nimic.

Pătrunzând în peşteră câţiva paşi, începură să adulmece.

— Pe care s-o luăm în seara asta? şopti vulpea care mergea în frunte.

— Să-l luăm pe berbec, zise cea care era la urmă de tot. Pe urmă o să fie treaba mai uşoară cu restul.

Năpârstoc şedea pe spinarea berbecului, să vadă cum se furişau vulpile.

— Împunge acuma drept în faţă! şopti el. Berbecul făcu întocmai şi vulpea din faţă fu dată peste cap, de ajunse până la deschizătura peşterii.

— Acuma împunge la stânga! îndemnă Năpârstoc, îndreptând căpăţâna cea mare a berbecului într-acolo.

Berbecul dădu o lovitură puternică, izbind vulpea cu putere. Jivina se rostogoli de câteva ori, după care se ridică şi o luă la fugă. Băiatul ar fi dorit ca nici cea de a treia să nu scape, dar hoţomana îşi luase tălpăşiţa

— Cred că şi-au primit porţia pentru noaptea asta! fu de părere Năpârstoc.

— Aşa socot şi eu! răspunse berbecul Şi acum fă-ţi culcuş în blana mea! Să te bucuri şi tu de călduric după ce ai trecut printr-o asemenea vijelie.

Văgăuna iadului

Sâmbătă, 9 aprilie

A doua zi, berbecul ieşi din peşteră, cu Năpârstoc în spinare, să-i arate insula. Aceasta era alcătuită dintr-o singură stâncă uriaşă. Părea o casă cu pereţi drepţi şi cu acoperişul orizontal. Berbecul se urcă întâi pe acoperişul muntelui, să-i arate băiatului păşunea bună de acolo, şi Năpârstoc recunoscu că insula era făcută parcă anume pentru oi. Pe munte nu creştea altceva decât câteva buruieni uscate, aromitoare, care plac mult oilor.

Pentru cel care urca muntele pe râpele lui prăpăstioase, erau însă şi alte lucruri care meritau să fie văzute, în afară de păşunea oilor. În primul rând, marea albastră şi luminată de razele soarelui, ale cărei valuri se rostogoleau sclipitoare. Spumegau numai când se izbeau de stânci colţuroase. Spre

răsărit se vedea insula Gotland, cu coasta prelungă şi lină; iar la sud-vest, insula Carol cea mare, cu acelaşi relief ca şi cea mică. Când berbecul ajunse la marginea tăpşanului, de unde băiatul putea să vadă pereţii de stâncă ai muntelui, Năpârstoc băgă de seamă că aceştia erau plini de cuiburi de păsări.

Jos pe marea albastră mişunau raţe sălbatice din regiunile boreale, eideri, lişiţe, pinguini şi alte păsări paşnice, toate îndeletnicindu-se de zor cu pescuitul scrumbiilor.

— Locul ăsta pare a fi într-adevăr pământul făgăduinţei! zise băiatul. Neamul vostru, al oilor, trăieşte aici în locuri minunate.

— Da, minunate... răspunse berbecul. Ar fi vrut să mai adauge ceva, dar se opri, oftând. Cine umblă singur prin părţile astea, continuă el, după câteva clipe, trebuie să fie atent la toate crăpăturile muntelui.

Şi chiar aşa şi era. În multe locuri se vedeau, în adevăr, crăpături largi şi adânci. Cea mai mare dintre ele se chema „Văgăuna iadului”. Era o crăpătură adâncă de câţiva stânjeni şi cu lărgimea de aproape un stânjen.

— Dacă ar cădea cineva în văgăuna asta, s-a isprăvit cu el!... zise berbecul.

Băiatului i se păru că vorbele berbecului aveau un anumit tâlc.

Pe urmă, căpetenia oilor îşi purtă musafirul înspre ţărm. De astă dată, Năpârstoc putu să vadă de aproape uriaşii care-l speriaseră în seara din ajun. Nu erau altceva decât stâlpi de stâncă. Berbecul le zicea raukar[33]. Băiatul nu se mai sătura privindu-i. I se părea că dacă existau undeva pe lume căpcăuni preschimbaţi în stane de piatră, nu puteau să aibă altă înfăţişare decât a acestor uriaşi.

Deşi era frumos acolo pe ţărm, lui Năpârstoc îi plăcea mai mult sus pe munte. Jos era o privelişte lugubră: în toate părţile dădeau peste stârvuri de oi, semne ale ospeţelor de care se bucuraseră vulpile. Băiatul vedea zăcând ici şi colo în ţărână schelete sau trupuri mâncate pe jumătate; în alte părţi erau azvârlite hoituri întregi, lăsate neatinse. Era sfâşietor să priveşti cum fiarele se năpustiseră asupra blândelor animale numai aşa ca să se desfete, ca să le vâneze şi să le ucidă.

Berbecul nu se oprea în faţa acelor stârvuri, ci trecea liniştit mai departe. Dar băiatul văzu oricum toată acea grozăvie.

Urcându-se înapoi pe munte, berbecul se opri şi zise:

— Dacă un om vrednic şi înţelept ar vedea toată nenorocirea

---

[33] Rauka (plural raukar) – denumire populară locală a acestor stâlpi.

de aici de la noi, sunt sigur că n-ar avea odihnă până ce nu le-ar da vulpilor pedeapsa pe care o merită!

— De!... Vulpile trebuie să trăiască şi ele... fu de părere Năpârstoc.

— Da, îi întări cele spuse berbecul. Cele care nu ucid mai multe animale decât au nevoie ca să-şi ţină zilele, acelea zic şi eu să trăiască. Cele de aici sunt însă puse numai pe făcut rău.

— Ţăranii care stăpânesc insula ar trebui să vină să dea ajutor, zise băiatul.

— Păi au şi venit de câteva ori cu bărcile, îl lămuri berbecul, dar dihăniile s-au ascuns în peşteri şi-n văgăuni, aşa că oamenii n-au izbutit să le împuşte.

— Nu cred, moş berbecule, să aştepţi din partea unui biet prichindel ca mine să le facă de petrecanie acestor lighioane blestemate, de vreme ce nici voi, nici ţăranii, n-aţi putut să le veniţi de hac până acum!...

— Cine e mic şi isteţ poate face multe isprăvi! răspunse berbecul.

Nu mai vorbiră apoi deloc despre lucrurile astea. Băiatul sări de pe spinarea berbecului şi se duse la gâştele sălbatice, care păşteau pe tăpşan. Deşi nu voise să-şi arate simţămintele faţă de berbec, lui Năpârstoc îi era milă de oi şi ar fi fost bucuros să le poată da o mână de ajutor.

„O să stau de vorbă în privinţa asta cu Akka şi cu gâscanul Martin, îşi zise el. Poate că mă ajută cu o povaţă bună.”

După câteva clipe, gâscanul îl luă în cârcă şi plecară împreună spre „Văgăuna iadului”.

Mergea fără grijă pe tăpşanul deschis şi nu părea să se gândească de fel cât era de mare şi de larg. Nu se ferea pe după tufe sau movile, ci o ţinea drept înainte. Era destul de ciudat că nu voia să fie mai prevăzător după cele ce păţise în timpul zborului din ajun. Şchiopăta de laba dreaptă, iar aripa stângă îi atârna, ca şi cum ar fi fost ruptă.

Se purta în aşa fel, de parcă n-ar fi existat vreo primejdie în preajma lui. Ici şi colo ciugulea câte un fir de iarbă, dar nu se uita nici într-o parte, nici în alta. Băiatul stătea lungit pe spinarea lui cu ochii spre albastrul cerului. Se obişnuise atât de mult cu călătoria pe gâscan, încât putea să stea pe el şi în capul oaselor şi culcat.

Mergând aşa nepăsători împreună, n-au băgat, fireşte, de seamă că cele trei vulpi se urcaseră pe tăpşan. Vulpile, care ştiau că o gâscă nu poate fi prinsă pe teren deschis, nu se

gândiră din capul locului să vâneze gâscanul. Neavând însă altceva de făcut, se vârâră, în cele din urmă, într-o crăpătură lungă, încercând să se furişeze pe acolo până la pasăre. Înaintau cu atâta prevedere, încât gâscanului îi era cu neputinţă să le zărească.

Nu ajunseră prea departe, când gâscanul încercă să se înalţe în văzduh. Dădu din aripi, însă nu izbuti să se ridice. Dându-şi seama că pasărea nu era în stare să zboare, vulpile se repeziră spre ea, ieşind de astă dată afară din ascunzătoarea lor. Se fereau pe după tufe şi bolovani, apropiindu-se tot mai mult de gâscan, căruia nici prin gând nu-i trecea că era urmărit. Cum nu mai aveau de făcut acum decât o singură săritură ca să ajungă la gâscan, se şi năpustiră tustrele asupra lui.

Gâscanul observase, totuşi, ceva, căci se dădu într-o parte şi vulpile nu-şi putură atinge ţinta. Asta nu însemna însă mare lucru, căci gâscanul era încă destul de aproape, mai ales că şi şchiopăta. În orice caz, alerga cât îl ţineau puterile.

Trântit pe spate pe spinarea păsării, Năpârstoc striga la vulpi:

— Prea v-aţi ghiftuit cu carne de oaie, jupâneselor. De aia nu sunteţi acum în stare nici măcar să prindeţi o gâscă!...

Le întărită astfel, ca să le facă să turbeze de furie, cu gândul să izbândească ce pusese la cale. În ăst timp, gâscanul se zorea spre crăpătura cea mare. Ajungând acolo, dădu din aripi şi trecu în partea cealaltă. Vulpile veneau chiar în urma lui, în goană turbată. Gâscanul se grăbi să fugă înainte, cu aceeaşi iuţeală, dar nu se îndepărtă decât vreo câţiva metri, că băiatul îl şi atinse cu mâna pe gât, spunându-i:

— Acum poţi să te opreşti!

În acelaşi timp auziră amândoi în urma lor nişte urlete sălbatice, zgârieturi de gheare şi zgomotul produs de prăbuşirea unor trupuri grele. Vulpile dispăruseră de parcă le înghiţise pământul.

A doua zi dimineaţă, paznicul farului de pe insula Carol cea mare găsi un crâmpei de scoarţă de copac băgat sub uşa de la intrare. Pe el erau scrijelite cu litere oblice şi colţuroase cuvintele următoare: «Vulpile de pe insula mică s-au prăbuşit în „Văgăuna iadului”. Ai grijă de ele!»

Ceea ce paznicul şi făcu.

DOUĂ ORAŞE

Un oraş în fundul marii

Sâmbătă, 9 aprilie

Noaptea era calmă şi senină. Gâştele sălbatice nu se gândiră nicio clipă să-şi caute adăpost în vreuna din peşteri, ci adormiră pe culmea muntelui. Năpârstoc se întinse lângă ele pe iarba scurtă şi uscată, socotind c-o să-l fure şi pe el somnul.

Vezi însă că în noaptea aceea era lună plină şi lumina ei puternică îl împiedica pe băiat să adoarmă. Stând aşa tolănit pe iarbă, prichindelul se gândea câtă vreme trecuse de la plecarea lui de acasă şi, făcând socoteala, constată că pornise la drum de trei săptămâni. Ba îşi aduse chiar aminte că în acea zi era sâmbăta mare.

„În noaptea asta toate vrăjitoarele se întorc acasă de la solomoniile lor”, îşi zise el zâmbind. De stafii şi de spiriduşi e drept că se cam temea, dar în vrăjitoare nu credea câtuşi de puţin. Dacă s-ar fi aflat pe lume astfel de cotoroanţe, nu încape îndoială că ar fi trebuit să le vadă în acea noapte. Cerul era atât de luminos că, de s-ar fi mişcat ceva în văzduh, chiar cât o gămălie neagră de ac, tot l-ar fi zărit.

Şi cum stătea el aşa, cu faţa în sus, gândindu-se la toate aste lucruri, deodată i se arătă o privelişte neînchipuit de frumoasă. Drept în faţa lui zbura o pasăre mare. Nu părea că-i dornică să treacă pe lângă lună, ci că fuge de ea. Pe fundalul luminos al cerului, pasărea părea neagră ca smoala, iar aripile ei răsfirate se întindeau de la o margine la alta a lunii. Zbura în linie dreaptă, încât băiatului i se părea că era desenată pe discul lunar. Pasărea era mică la trup şi avea un gât lung şi delicat, în timp ce picioarele îi atârnau în jos lungi şi subţiri ca nişte crengi de arin. După cum arăta, nu putea să fie altceva decât un bărzoi.

Peste câteva clipe, jupânul Ermenrich, bărzoiul, se şi afla lângă băiat. Se aplecă deasupra lui şi îl atinse cu ciocul, cu gând să-l trezească.

— Nu dorm, jupâne Ermenrich, zise băiatul. Dar cum se face c-ai plecat de-acasă în toiul nopţii, şi ce mai e nou pe la Glimmingehus? Vrei să stai cumva de vorbă cu mama Akka?

— Noaptea asta e prea luminoasă ca să pot dormi răspunse jupânul Ermenrich. Şi cum n-am putut închide un ochi, m-am hotărât să vin aici, pe insula Carol, ca să mă-ntâlnesc cu tine,

prietene Năpârstoc. Am aflat de la un pescăruş unde te afli în noaptea asta, şi iată-mă-s! Nu m-am mutat încă la Glimmingehus, ci am venit în zbor tocmai din Pomerania, unde-mi este acum cuibul.

Băiatul era nespus de bucuros că jupânul Ermenrich venise să-l vadă. Se întinseră la taclale şi vorbiră despre tot felul de lucruri ca doi vechi prieteni. În cele din urmă, bărzoiul îl întrebă pe băiat dacă i-ar fi pe plac să facă o scurtă călătorie, pe spinarea lui, în acea noapte neînchipuit de frumoasă.

Băiatul îi răspunse că se învoieşte cu dragă inimă, dar numai cu condiţia ca bărzoiul să-l readucă la gâştele sălbatice înainte de răsăritul soarelui. Jupânul Ermenrich îi făgădui acest lucru şi cei doi porniră la drum.

Bărzoiul zbură iarăşi drept spre lună. Călătorii se ridicau tot mai sus în înaltul cerului, în timp ce marea rămânea tot mai jos. Zborul era atât de lin, încât cei doi păreau că plutesc în văzduh.

Băiatului îi făcu impresia că zborul nu durase decât foarte puţină vreme şi deodată, când nici nu se aştepta, constată că jupânul Ermenrich se pregătea să coboare pe pământ. Poposiră pe o plajă pustie, presărată cu nisip mărunt. De-a lungul ţărmului se întindea un şir lung de dâmburi acoperite pe creştet cu secară. Nu erau prea înalte, dar îl împiedicau totuşi pe băiat să vadă ce se afla dincolo de ele.

Jupânul Ermenrich se aşeză pe unul din acele dâmburi de nisip, ridică un picior, îşi lăsă gâtul spre spate şi se pregăti să-şi vâre ciocul sub aripă.

— Cât mă odihnesc eu, plimbă-te niţeluş pe malul mării, îi zise el lui Năpârstoc. Nu te îndepărta însă prea mult, ca să poţi nimeri înapoi la mine.

Băiatul avea de gând să se caţăre mai întâi pe unul din dâmburi, ca să vadă ce era în spatele lui. Nu făcu totuşi decât câţiva paşi, că se poticni cu galenţii de ceva tare. Se aplecă şi văzu pe nisip un bănuţ de aramă, ros atât de mult de cocleală, încât era aproape străveziu. Dându-şi seama că avea de-a face cu un lucru lipsit de orice valoare, nici nu se gândi să-l ridice şi să-l pună în buzunar, ci îl zvârli cu piciorul cât colo.

Când vru să plece mai departe, rămase uluit văzând că la o depărtare de câţiva paşi se înălţa un zid înalt şi negru, cu o poartă masivă, deasupra căreia se afla un turn.

Cu o clipă mai devreme, când se aplecase, înaintea lui se întindea marea strălucitoare, iar acum nu se mai vedea de fel, din pricina acestui zid lung, cu creste şi turnuri. Şi drept în faţa

lui, acolo unde nu se aflaseră până atunci decât nişte bancuri cu iarbă de mare, se deschidea acum o poartă mare şi boltită. Zidul, cât şi poarta, aveau o înfăţişare atât de frumoasă, încât băiatului îi veni o poftă grozavă să vadă ce era dincolo de ele. „Trebuie să aflu ce-i acolo”, îşi zise el, strecurându-se pe sub poartă.

În bolta adâncă a porţii se aflau nişte străjeri îmbrăcaţi în veşminte pestriţe şi arătoase, înarmaţi cu lănci şi baltage. Jucau zaruri şi cu gândul numai la joc, nici nu-l observară pe băiat, care se furişă grăbit pe lângă ei. Dincolo de poartă, Năpârstoc dădu cu ochii de o piaţă largă, pavată cu lespezi mari. De jur împrejurul ei se rânduiau case înalte, pline de măreţie, printre care se deschideau ulicioare lungi. În piaţă era un furnicar de lume. Bărbaţii purtau mantii lungi, îmblănite, şi sub ele se puteau vedea veşminte de mătase. Pe cap aveau capişoane împodobite cu pene, puse pe-o sprânceană, iar pe piept le atârnau lănţuguri. După portul lor falnic ai fi zis că-s feţe domneşti, nu altceva. Femeile purtau capişoane ţuguiate şi rochii lungi, cu mâneci înguste. Erau înveşmântate şi ele arătos, dar fastul lor nu-l ajungea nici pe departe pe al bărbaţilor.

Totul părea ca în cartea veche de basme pe care mama lui Nils obişnuia s-o scoată din când în când din sipet, ca să i-o arate băiatului. Lui Năpârstoc nu-i venea să creadă că ce vedea în faţa ochilor era aievea.

Mai impunător şi mai arătos decât bărbaţii şi femeile era însă oraşul în care se afla. Fiecare casă avea câte un frontispiciu. Iar frontispiciile erau în aşa fel împodobite că păreau a se lua la întrecere unul cu altul, arătându-şi ornamentele care de care mai meşteşugite. Cui i-e dat să vadă la repezeală atâtea lucruri noi, nu le poate ţine minte pe toate. Năpârstoc îşi aminti însă mai târziu că văzuse frontispicii de toate soiurile: cu un fel de trepte, cu firide rânduite unele lângă altele, în care se puteau vedea zugrăvite diverse chipuri, frontispicii cu gemuleţe multicolore sau altele ornamentate cu dungi şi pătrăţele de marmură albă şi neagră. Pe când se minuna de toate aceste lucruri, băiatul se simţi prins în vârtejul mulţimii. „Aşa ceva nu mi-au văzut încă ochii şi nici n-or să mai vadă vreodată!” îşi zise el în sine, după care începu să cutreiere oraşul, urcând şi coborând pe străduţele întortocheate. Uliţele strâmte dar înţesate de lume nu semănau de fel cu străzile pustii şi întunecoase pe care le cunoscuse în oraşele prin care fusese. În faţa porţilor stăteau bătrâne care torceau, dar nu cu furca, ci numai cu ajutorul unui sul. Prăvăliile neguţătorilor erau deschise spre uliţă, iar meşteşugarii lucrau

afară, în aer liber. Ici se topea untură de balenă; dincolo se tăbăceau piei, iar peste drum era un atelier de frânghierie care nu se mai sfârşea.

Dacă băiatul ar fi avut destul răgaz să poposească pe acolo, e sigur că s-ar fi putut deprinde să facă multe şi de toate. La o răscruce îi fu dat să vadă nişte armurieri care făureau platoşe subţiri, iar mai încolo, nişte giuvaergii încrustând pietre scumpe pe tot soiul de brăţări şi inele, strungari care dădeau fierului tot felul de forme, cizmari tălpuind încălţăminte de piele roşie şi moale, meşteri în răsucitul şi împletitul firelor de aur şi ţesători care scoteau din războaie stofe lucrate cu mătase şi fir.

Nils nu avea însă vreme de stat acolo. Trecea repede mai departe, dornic să vadă cât mai multe lucruri, până ce totul nu urma să dispară din faţa lui. Zidul cel înalt dădea înconjur întregului oraş şi îl împrejmuia întocmai cum împrejmuieşte gardul o livadă. La capătul fiecărei uliţe, se înălţa un turn încununat cu creneluri. Iar deasupra lui stăteau de strajă ostaşi cu armuri şi coifuri strălucitoare. După ce străbătu în grabă tot oraşul, Năpârstoc ajunse la o altă poartă, dincolo de care se întindea marea şi portul. Băiatul văzu tot felul de nave de tip vechi, cu bărci pentru vâslaşi deasupra punţii. Unele din ele încărcau mărfuri, iar altele ancorau chiar atunci. Hamalii şi neguţătorii dădeau zor care mai de care. Unde-ţi aruncai ochii, vedeai numai muncă şi însufleţire.

Dar băiatul nu putea zăbovi nici în port. Se întoarse grăbit în oraş şi ajunse din nou în piaţa cea mare. Drept în mijlocul ei se înălţa catedrala, cu trei turle înalte. Pereţii erau ornamentaţi în întregime cu sculpturi, încât nu se afla nicio lespede de piatră care să nu-şi aibă podoaba ei. În faţa bisericii se afla o clădire cu acoperişul zimţat, cu un turn îngust care se avânta spre înalturi. Acea clădire era primăria, iar între biserică şi primărie, de jur împrejurul pieţii, se puteau zări case, una mai arătoasă ca alta, cu frontispicii şi cu cea mai felurită ornamentaţie.

Băiatul se încinsese de alergătură şi obosise. Încredinţat că văzuse tot ce era mai de seamă în oraş, începu să umble mai la pas. Uliţa pe care apucase acum era de bună seamă cea de unde orăşenii îşi cumpărau minunatele lor veşminte. Văzu o mulţime de lume stând în faţa dughenelor, pe ale căror tarabe neguţătorii rânduiau mătăsuri înflorate, zarafir[34], catifele cu ape, crepuri uşoare şi dantele subţiri ca pânza de păianjen.

---

[34] Zarafir – brocart, stofă ţesută cu fir de aur.

Înainte, câtă vreme băiatul mersese cu paşi grăbiţi, nimeni nu-l băgase în seamă. Oamenii or fi crezut desigur că făptura care alerga pe lângă picioarele lor nu era decât un şoricel. Acum însă, în timp ce mergea agale pe uliţă, unul din neguţători îl zări şi începu să-i facă semne.

La început, băiatului îi fu frică şi voi să o ia la picior, dar neguţătorul îi făcea semne mereu şi-i zâmbea prietenos, întinzând pe tarabă o bucată splendidă de demasc de mătase, ca şi cum ar fi voit să-l ademenească.

Băiatul dădu din cap, cu un anume înţeles. „Niciodată n-o să fiu atât de bogat ca să pot cumpăra un cot de stofă ca aceea”... îşi zise el.

De astă dată, din fiecare prăvălie, până la capătul celălalt al uliţei, neguţătorii cătau cu jind la el... Oriunde îşi arunca privirea, dădea cu ochii de câte unul care îi făcea semne. Uitaseră cu toţii de clienţii lor cu chimirele îndesate de galbeni şi se ocupau numai de Năpârstoc. Băiatul îi vedea dând fuga în colţurile cele mai tăinuite ale prăvăliilor, ca să scoată de acolo cele mai bune lucruri pe care le aveau de vânzare, şi observa cu mirare cum le tremurau mâinile de grabă şi de zel când le aşezau pe tarabe.

În timp ce mergea el aşa, unul din neguţători sări deodată peste tejghea, se luă după băiat şi, după ce-l ajunse, întinse în faţa lui o stofă ţesută cu fir de argint şi nişte covoare care străluceau în zeci de culori. Năpârstoc se uită la neguţător, râzând cu seninătate şi voie bună. Apoi îşi arătă palmele goale, ca să priceapă toţi că nu avea nicio lăscaie şi că era timpul să-l lase în pace.

Neguţătorul întinse însă un deget şi-i făcu semn, împingând spre el tot mormanul de mărfuri scumpe.

„Nu cumva vrea să-mi spună că ar vinde toate astea în schimbul unui ban de aur?” se întrebă Năpârstoc.

Neguţătorul scoase un bănuţ ros, cel mai mic care putea fi văzut vreodată, şi i-l arătă. Era atât de dornic să-şi vândă marfa, încât mai puse deasupra ei şi două potire grele de argint.

Băiatul începu atunci să-şi scotocească buzunarele. Ştia bine că nu avea nicio para chioară, dar nu se putu abţine să nu caute.

Toţi ceilalţi neguţători se uitau să vadă cum se vor desfăşura lucrurile. Văzându-l însă pe băiat că-şi scotocea buzunarele, săriră peste tejghele, îşi umplură mâinile cu podoabe de aur şi de argint şi se grăbiră să i le ofere. Toţi îi dădură, să înţeleagă că nu pretindeau ca plată decât un singur bănuţ. Băiatul îşi întoarse pe dos buzunarele de la vestă şi de la pantaloni, ca să poată

vedea oricine că nu avea niciun ban în ele. Atunci neguţătorii cei mari, mult mai avuţi decât el, începură să plângă cu lacrimi. Înduioşat de starea lor jalnică, Năpârstoc se gândi ce să facă spre a le veni în ajutor. Îşi aminti atunci de banul coclit pe care îl văzuse puţin mai înainte pe ţărmul mării.

Luând-o la goană pe uliţă, ajunse din fericire chiar la poarta pe unde pătrunsese în oraş. Ieşi glonţ pe ea şi începu să caute cu înfrigurare bănuţul coclit de armă. Îl găsi acolo unde îl aruncase, dar când să plece înapoi spre oraş, ca un făcut, nu mai văzu în faţa lui decât marea tălăzuindu-şi neîncetat valurile. Dispăruseră şi zidul, şi poarta, şi străjerii, şi uliţele. Nu se mai vedea nicio casă, nimic altceva decât marea.

Îl podidiră lacrimile. La început crezuse că tot ce-i fusese dat să vadă era doar o nălucire. Uitase însă de acel simţământ pe care-l avusese în prima clipă. Se gândea numai la frumuseţea fără de seamăn a priveliştii care-i bucurase sufletul. Îl cuprinse o mâhnire adâncă, văzând că oraşul dispăruse.

În aceeaşi clipă, jupânul Ermenrich se trezi şi veni la el. Năpârstoc nu-l auzi totuşi, astfel că bărzoiul fu nevoit să-l ciocănească cu pliscul, spre a se face simţit.

— Mi se pare că te-a furat somnul şi că dormi de-a binelea, zise bărzoiul.

— Ah, jupâne Ermenrich! oftă băiatul. Spune-mi, rogu-te, ce oraş era cel pe care l-am văzut aici adineauri?

— Zici c-ai văzut un oraş? zise bărzoiul. Ai dormit şi-ai visat, dacă vrei să ştii adevărul.

— N-am visat deloc, păcatele mele! zise Năpârstoc, povestind bărzoiului tot ce văzuse.

Jupânul Ermenrich îi răspunse atunci:

— Eu, unul, dragă Năpârstoc, cred c-ai dormit aici pe ţărm şi ai visat tot ce mi-ai spus. Nu vreau să-ţi ascund totuşi un lucru. Bataki, corbul care-i cea mai învăţată dintre toate păsările, mi-a povestit cândva că pe ţărmul ăsta s-a înălţat pe vremuri un oraş cu numele de Vineta. A fost un oraş bogat şi hărăzit să aibă parte de cele mai mari bucurii, însă din nefericire locuitorii lui au dat în boala trufiei şi a luxului. Drept pedeapsă – aşa spune Bataki – oraşul Vineta a fost înecat de un potop şi scufundat în mare. Locuitorii lui nu pot însă muri şi nici oraşul lor nu poate fi distrus. Într-o noapte, o dată într-un veac, se ridică din fundul mării în toată splendoarea lui şi rămâne la suprafaţă o oră în cap.

— Să ştii că-i chiar aşa... zise Năpârstoc. Doar le-am văzut pe toate cu ochii mei.

— După ce trece vremea sorocită, oraşul se scufundă iarăşi în mare, dacă în acest răstimp niciun neguţător din Vineta n-a izbutit să vândă ceva unei fiinţe vii. Dacă tu, Năpârstoc, ai fi avut la tine un bănuţ cât de mic să-l dai ca plată neguţătorului, Vineta ar fi rămas aici pe ţărm, iar locuitorii ei ar fi trăit şi murit ca toţi oamenii.

— Acuma abia înţeleg, jupâne Ermenrich, zise băiatul, de ce ai venit la mine şi m-ai adus aici în puterea nopţii. Ai crezut că voi fi în stare să mântuiesc vechiul oraş. Ce rău îmi pare că dorinţa dumitale n-a putut fi îndeplinită!

Năpârstoc îşi duse mâinile la ochi şi începu să plângă amar. E greu de spus care din amândoi era mai mâhnit băiatul sau jupânul Ermenrich?

Oraşul viu

A doua zi, după-amiază, gâştele sălbatice îl purtară pe Năpârstoc deasupra insulei Gotland. Marea insulă se întindea dedesubtul lor netedă ca o câmpie. Pământul era cadrilat ca şi în Scania şi pe el se aflau, ca şi acolo, o seamă de gospodării, cu singura deosebire că aici între ogoare se puteau vedea mai multe livezi. Domenii mari cu castele vechi împodobite cu turnuri şi parcuri întinse, nu se aflau însă pe insulă.

Gâştele îşi aleseseră calea pe deasupra insulei Gotland de hatârul lui Năpârstoc. Băiatul fusese din cale-afară de trist două zile încheiate şi nu scosese un cuvânt, cu gândul mereu la oraşul acela care i se arătase în chip atât de ciudat. Nicicând nu mai văzuse un lucru atât de minunat, iar prichindelul nu se putea împăca deloc cu gândul că nu fusese în stare să-l izbăvească de la pieire. Nu era de felul lui o fire prea duioasă, dar îi rămăseseră la inimă clădirile măreţe şi oamenii falnici pe care îi văzuse la Vineta.

Atât Akka cât şi gâscanul căutaseră să-l convingă că totul fusese doar un vis ori o năzărire de-a lui, dar băiatul nici nu voia să audă de aşa ceva. Era atât de sigur că fusese aievea ceea ce văzuse, că nimeni nu putea să-i scoată din cap lucrul ăsta. Umbla de colo până colo atât de tulburat, încât tovarăşele sale de drum începură a fi neliniştite de starea lui.

În clipele cele mai grele, când părea că băiatului i se încrâncenase inima de mâhnire, se întoarse la cârd şi bătrâna Kaksi. Ea le istorisi că vijelia o împinsese spre Gotland şi că

fusese nevoită să cutreiere toată insula până ce putuse afla de la nişte ciori că tovarăşele ei de drum se găseau pe insula Carol cea mică. Auzind despre păsul lui Năpârstoc, Kaksi spuse deodată:

— Dacă pe Năpârstoc îl mâhneşte soarta unui oraş vechi, îi putem ogoi durerea numaidecât. Haideţi cu mine să vă arăt un loc pe care l-am văzut ieri! De cum l-o zări, sigură sunt că Năpârstoc n-o să mai aibă niciun motiv să fie mâhnit.

Gâştele îşi luară rămas bun de la oi şi porniră la drum spre locul pe care Kaksi voia să-l arate lui Năpârstoc. Cu toate că-i era inima grea, băiatul nu se putea opri să se uite în jos, spre pământul deasupra căruia zbura, căci aşa îi era obiceiul. La început i se păru că insula era tot o stâncă înaltă şi prăpăstioasă ca şi insula Carol, dar, fireşte, cu mult mai mare. Pe urmă însă îşi dădu seama că fusese oarecum netezită. Cineva o turtise cu un tăvălug mare, ca pe o foaie de aluat. Nu era totuşi plată chiar ca o lipie. Zburând cu cârdul de gâşte de-a lungul ţărmului, Năpârstoc putuse să vadă în mai multe locuri ridicându-se pereţi înalţi şi albi de calcar, în care ploile repezi şi vânturile săpaseră peşteri. În cele mai multe părţi însă, pereţii dispăruseră şi ţărmul cobora de-a dreptul spre mare.

Pe insula Gotland, călătorii noştri avură parte de o după-amiază frumoasă şi liniştită. Aerul era călduţ şi de pretutindeni veneau zvonurile primăverii. Copacii îşi arătau mugurii mari şi fragezi, florile de primăvară smălţuiau livezile, mâţişorii lungi şi subţiri ai plopilor fremătau în adierea vântului, iar în grădiniţele de pe lângă fiecare căsuţă tufele de coacăz te întâmpinau cu ramuri înverzite.

Vremea caldă şi mugurii iviţi parcă peste noapte ademeniseră lumea să iasă pe uliţe şi în curţile gospodăriilor. Oriunde se adunau, oamenii începeau să se joace. Şi nu se jucau numai copiii, ci şi cei mari. Unii trăgeau la ţintă cu pietre, alţii aruncau cu tot felul de mingi în văzduh, şi atât de sus şi cu atâta precizie, că le făceau să ajungă până la cârdul de gâşte sălbatice. Ţi-era mai mare dragul să te uiţi la nişte oameni mari care se jucau, fără griji, ca-n vremea fericită a copilăriei; de bună seamă că şi Năpârstoc s-ar fi bucurat nespus de acea privelişte, dacă i-ar fi trecut mâhnirea pricinuită de faptul că nu putuse izbăvi oraşul cel vechi. Ar fi trebuit să recunoască, totuşi, că în acea zi făcea o călătorie pe care cu greu ai fi putut s-o uiţi. Văzduhul era plin de cântece şi de zvonuri... Zeci şi zeci de copii se prindeau în hore şi cântau de mama focului. Năpârstoc văzu o ceată întreagă de

oameni care poposiseră pe un deal împădurit şi cântau din chitare şi din instrumente de alamă.

Mai târziu, când aceste întâmplări îi rămăseseră numai în amintire, băiatul nu se gândea niciodată la insula Gotland fără să-şi amintească în acelaşi timp de cântecele şi jocurile de aici.

CIORILE

Urciorul de lut

În partea de sud-vest a provinciei Smoland se întinde un district care se cheamă Sunnerbo. Terenul de acolo e cu desăvârşire neted. Cine îl vede iarna, când totul e acoperit de zăpadă, nu-şi poate închipui altceva decât că sub omăt se află câmpuri arate, lanuri verzi de secară şi izlazuri de trifoi cosite, ca pe orice teren de la şes. Când se topeşte însă zăpada, pe la începutul lui aprilie, dintr-o dată se dumereşte că toate câte fuseseră ascunse sub mantia cea albă nu-s decât bărăgane uscate de nisip, stânci pleşuve şi turbării mari, mlăştinoase. Pot fi întâlnite, e drept, şi ogoare, pe ici, pe colo, dar sunt atât de mici, că nu pot fi băgate în seamă. Şi se mai pot vedea şi colibe ţărăneşti, gri sau roşii, dar care stau pitite prin câte o pădurice de mesteceni, ca şi cum s-ar teme să iasă în calea drumeţilor.

La hotarul dintre Sunnerbo şi ţinutul Halland se află un bărăgan nisipos atât de întins, încât nu-l poţi cuprinde cu privirea de la un capăt la altul. Pe tot acel bărăgan creşte numai iarba-neagră şi n-ar fi lucru uşor să mai crească şi alte plante acolo. În primul rând ar trebui să fie stârpită iarba-neagră, a cărei tulpină e pipernicită, cu ramuri mici şi frunze uscate, dar care îşi închipuie că este şi ea, dragă Doamne, un copac. De aceea se şi poartă ca un copac adevărat, lăţindu-se ca o pădure pe întinderi mari şi crescând deasă de tot, ca să piară orice altă buruiană care ar avea chef să-i încalce stăpânirea.

Singurul loc de pe bărăgan unde nu-i atotstăpânitoare iarba-neagră e un şir de dealuri scunde şi pietroase, care îl taie în curmeziş. Pe acele dealuri cresc tufe de ienupăr, sorbi şi câţiva mesteceni mari, frumoşi. Pe vremea când călătorea Nils Holgersson pe acolo împreună cu gâştele sălbatice, se mai afla

în partea locului şi o colibă cu un petec de ogor în preajma ei, însă oamenii care locuiseră cândva în ea se mutaseră aiurea cine ştie din ce pricină. Coliba era acum pustie, iar pământul o pârloagă.

La plecarea lor din bordei, oamenii zăvorâseră ferestrele şi încuiaseră uşa cu lacăt. Uitaseră totuşi că unul din geamuri era spart şi astupat cu o cârpă. După câteva ploi repezi de vară, cârpa putrezise, aşa că o cioară izbutise să o scoată din ochiul de geam.

Dealurile care străbăteau bărăganul nu erau pustii, cum s-ar crede, ci populate de un neam mare de ciori. Păsările acestea croncănitoare nu locuiau, fireşte, tot anul acolo. Iarna plecau departe, în ţări străine, toamna pribegeau de la un ogor la altul prin toată provincia Götaland, ca să ciugulească seminţe, iar vara năpădeau în gospodăriile de la Sunnerbo, hrănindu-se cu ouă, cu boabe şi cu pui de păsări. Primăvara, când urmau să-şi dureze cuiburile şi să se ouă, se întorceau însă pe bărăganul cu iarbă-neagră.

Cel care scosese cârpa de la fereastră era un cioroi. Îl chema Garm Pană-Albă, însă ciorile îi ziceau Tândală sau Nătăfleaţă ori Tândală-Nătăfleaţă, din cauză că era totdeauna nătărău şi stângaci, nefiind bun de altceva decât de luat în batjocură. Tândală-Nătăfleaţă era mai mare şi mai vârstnic decât celelalte ciori, dar acest lucru nu-i folosea la nimic, căci de batjocură era şi de batjocură a rămas. Nici faptul că se trăgea dintr-un neam mai vechi nu-i era de ajutor. Dacă toate ar fi fost aşa cum trebuie şi după cum era rânduiala, el ar fi trebuit să fie chiar conducătorul întregului cârd, căci rangul ăsta se cuvenea din timpuri străvechi celui mai în vârstă din neamul Pană-Albă. Totuşi, cu mult înainte de naşterea lui Tândală-Nătăfleaţă, puterea fusese smulsă de la cei din neamul său şi o avea acum un cioroi cumplit şi sălbatic pe care îl chema Vifor.

Toată această nesocotire a vechilor rânduieli se datora faptului că ciorile din partea locului îşi puseseră în gând să-şi schimbe felul de viaţă. Mulţi or fi crezând că tot ce se cheamă cioară trăieşte la fel, dar acest lucru nu este adevărat. Multe ciori duc o viaţă vrednică, cinstită, adică se hrănesc numai cu seminţe, cu viermi, cu omizi şi cu stârvuri de animale. Sunt însă şi ciori care duc o viaţă prădalnică, năpustindu-se asupra iepuraşilor şi a păsărelelor şi jefuind orice cuib aflat în calea lor.

Ciorile din neamul Pană-Albă fuseseră aspre şi cumpătate. Câtă vreme conduseseră cârdul, le siliseră pe supusele lor să se

poarte în aşa fel, încât celelalte păsări să nu aibă niciun motiv să se plângă de ele. Ciorile erau însă multe la număr şi s-au răzvrătit împotriva neamului Pană-Albă, dând puterea cioroiului Vifor, cel mai straşnic hoţ de cuiburi şi jefuitor ce se poate închipui, neîntrecut în aceasta privinţă decât doar de soaţa lui pe care o chema Vijelia. Sub stăpânirea lor, ciorile începuseră a trăi o viaţă care le făcea mai de temut decât ulii şi huhurezii.

Tândală-Nătăfleaţă nu avea, fireşte, nicio trecere în cârd. Dar niciuna din ciori nu ştia că cel care scosese cârpa de la fereastra bordeiului era Tândală şi, de-ar fi ştiut acest lucru, ar fi rămas tare uimite. Cine l-ar fi crezut capabil de atâta curaj, încât să se apropie de o locuinţă omenească? Pe de altă parte, nici Nătăfleaţă nu suflase nimănui că făcuse o asemenea ispravă, având motivele lui să tacă... Vifor şi Vijelia se purtau totdeauna bine cu el în timpul zilei şi în prezenţa celorlalte ciori dar într-o noapte întunecoasă, pe când suratele lui se odihneau pe crengile copacilor, Nătăfleaţă fusese atacat pe neaşteptate de două ciori care erau cât pe ce să-i curme viaţa.

După acea întâmplare, Nătăfleaţă o zbughea în fiecare seară de la locul său obişnuit de culcare, având drept ţintă coliba pustie şi singuratică. Într-o după-amiază, după ce ciorile îşi clădiseră cuiburile pe dealuri pietroase, ele făcură o descoperire importantă. Vifor, Tândală-Nătăfleaţă şi alte câteva ciori se lăsaseră din zbor într-o groapă mare dintr-un colţ al bărăganului. Groapa nu era de fapt decât o carieră de nisip, dar vezi că ciorile nu se mulţumeau cu o explicaţie atât de simplă... Ele zburau mereu spre acea groapă şi scociorau fir cu fir, doar-doar or afla de ce o săpaseră oamenii.

Scociorând acolo mereu, numai ce se pomeniră într-un rând că se surpă o latură a gropii. Ciorile dădură buzna pe locul surpării şi găsiră printre pietre şi bulgări un urcior de lut destul de mare, acoperit cu un capac de lemn. Curioase să vadă ce era înăuntru, începură să ciocănească urciorul cu pliscurile, spre a-l găuri şi a-i scoate capacul, dar nu izbutiră să facă trebuşoara asta. Şi cum stăteau ele nedumerite, zgâindu-se la urcior fără să-i dea de rost, numai ce auziră un glas spunându-le:

— Nu vreţi, ciorilor, să vin jos la voi să vă ajut?

Ciorile cătară repede în sus. Pe marginea gropii şedea o vulpe şi le privea. După culoarea părului şi după înfăţişare, era una din cele mai frumoase vulpi pe care o văzuseră ciorile vreodată. Singurul ei cusur era că-i lipsea o ureche.

— Dacă vrei să ne dai o mână de ajutor – răspunse Vifor – nu

ne împotrivim.

Zicând acestea, zbură afară din groapă împreună cu celelalte ciori. Vulpea sări jos, în locul lor, şi prinse a da cu colţii în urcior şi în capac; dar, oricât se strădui, nici ea nu-l putu deschide.

— Nu-ţi dai cu presupusul ce-o fi în urcior? întrebă Vifor.

Vulpea rostogoli oala când încoace, când încolo, ascultând cu luare-aminte.

— Păi ce să fie alta decât bani de argint? zise ea, sigură de sine.

Ciorile la toate se aşteptau, numai la asta nu.

— Argint o fi oare?! exclamară ele, sticlindu-le ochii de poftă. Oricât ar părea de ciudat, nimic în lume nu-i e mai drag unei ciori ca banul de argint.

— N-auziţi cum zornăie? zise vulpea rostogolind urciorul din nou. Nu ştiu cum să facem, să punem ghearele pe ei.

— Ehe, slabă nădejde!.... răspunseră ciorile dezamăgite. Frecându-şi capul de laba stingă, vulpea tot chibzuia ce avea de făcut. Şi deodată îi veni în gând o idee... Cu ajutorul ciorilor poate că ar fi izbutit acum să-l înhaţe pe acel prichindel nesuferit care scăpa mereu din ghearele ei.

— Eu ştiu cine ar fi în măsură să deschidă urciorul, zise vulpea.

— Cine? Spune-ni-l şi nouă! strigară ciorile. Şi erau atât de dornice să afle cine-i acela, că zvââr! şi zburară în groapă.

— Eu vi-l spun, dacă-mi făgăduiţi că primiţi condiţiile pe care vi le-oi pune, răspunse vulpea.

Vulpea le povesti apoi ciorilor despre isteţimea lui Năpârstoc şi, într-un sfârşit, le spuse că, de-l vor putea aduce pe bărăgan, nu încape îndoială că el le va deschide urciorul. Drept răsplată pentru această povaţă le cerea şi vulpea ceva, şi anume să-l lase pe Năpârstoc pe seama ei de îndată ce băiatul le va scoate banii din urcior. Ciorile n-aveau niciun motiv să-l cruţe pe prichindel, aşa că se învoită fără multă vorbă.

Învoiala era lesne de făcut, dar greul pentru ciori era să afle unde se găsea Năpârstoc şi cârdul de gâşte sălbatice.

Vifor porni la drum, însoţit de cincizeci de ciori, şi le asigură pe cele rămase acasă că se va întoarce foarte curând. Dar zilele treceau una după alta şi ciorile nu-l vedeau venind înapoi.

Răpit de ciori

Miercuri, 13 aprilie

Gâştele sălbatice se sculaseră cu noaptea-n cap spre a-şi face rost de puţină mâncare înainte de a porni la drum spre Östergötland. Ostrovul din Gosfjärd, unde dormiseră, era mic şi sterp, dar în apa dimprejurul lui creşteau din belşug ierburi cu care se puteau sătura. Mai rău era însă de băiat, care nu găsea nimic de mâncare prin acele locuri.

Pe când stătea flămând şi abătut, aruncându-şi privirea în toate părţile, doar o găsi ceva de mâncare, dădu cu ochii de nişte veveriţe care se jucau pe un promontoriu împădurit, din faţa ostrovului stâncos. Se gândi atunci că veveriţelor le-or mai fi rămas ceva din merindele lor de peste iarnă şi îl rugă pe gâscanul cel alb să-l ducă până la ele, ca să le ceară câteva alune.

Gâscanul îl îndemnă să i se urce în spinare şi-l trecu strâmtoarea înot. Dar, spre nenorocirea băiatului, veveriţele erau atât de prinse cu hârjoana lor din copac în copac, încât nici nu luară în seamă vorbele lui Năpârstoc. În schimb, se îndepărtau tot mai mult în adâncul pădurii. Băiatul se luă după ele şi-l pierdu repede din vedere pe gâscan, care rămăsese pe ţărm. În timp ce-şi făcea drum printre nişte tufe de dediţei, care îi ajungeau până la bărbie, simţi deodată că-l înşfacă cineva pe la spate şi că încearcă să-l ridice în văzduh. Întorcându-se, văzu că o cioară îl apucase de gulerul cămăşii. Încercă să se descotorosească de ea, dar, până să izbutească, se mai ivi încă o cioară, care îl apucă de un ciorap şi-l trânti la pământ.

Dacă Nils Holgersson ar fi strigat imediat după ajutor, gâscanul Martin l-ar fi salvat de bună seamă. Băiatul socotea însă că era şi singur în stare să se împotrivească ăstor două ciori. Dădu din picioare şi se zbătu, cu gând să scape, dar ciorile nu-l slăbeau deloc şi până la urmă reuşiră să se înalţe cu el în văzduh. Zburau atât de grăbite şi fără să ia seama pe unde, încât o creangă îl izbi pe băiat drept în creştet. De pe urma puternicei lovituri, lui Năpârstoc i se întunecă înaintea ochilor, pierzându-şi cunoştinţa.

Poza nils09 [P153]

Când redeschise ochii, era sus de tot deasupra pământului. Îşi veni încetul cu încetul în fire, dar la început nu-şi dădu seama nici unde se afla, nici ce vedea. Uitându-se în jos, i se păru că sub el stătea întins un covor uriaş de lână ţesut în verde şi

negru, cu desene mari neregulate. Covorul părea foarte gros şi de o frumuseţe fără seamăn, dar băiatul avea impresia că era rupt şi plin de găuri acoperite cu petice mari. Partea ciudată consta însă în faptul că părea întins pe o podea lucioasă, căci prin găuri şi crăpături se zăreau reflexe strălucitoare ca de sticlă.

Ceea ce observă pe urmă era că soarele se înălţa pe cer. Oglinda de sub covor începu să reflecteze raze roşii şi aurii. Jos se desfăşura o privelişte minunată şi Năpârstoc era încântat de acel joc de culori, deşi nu prea pricepea ce reprezenta. Ciorile coborâră în cele din urmă şi băiatul înţelese numaidecât că acel covor mare de sub el era pământul înveşmântat cu păduri mari de conifere, crăpăturile fiind golfuri şi mici lacuri.

Îşi aduse aminte că prima oară când se aflase în văzduh, pământul din Scania i se păruse o pânză cadrilată. Ce fel de pământ era însă cel de acum, care semăna cu un covor ferfeniţit? Începu să-şi pună fel de fel de întrebări. De ce nu se mai află pe spatele gâscanului alb? De ce în jurul său zbura un stol mare de ciori? De ce stătea atârnat şi se bălăbănea, gata-gata să se prăbuşească?

Deodată însă îşi aminti totul. Fusese răpit de două ciori. Gâscanul cel alb rămăsese pe ţărm să-l aştepte, iar gâştele sălbatice urmau să plece în acea zi spre Östergötland. El însă era dus spre sud-vest, lucru de care îşi dădu seama prin faptul că discul solar se afla în spatele său. Covorul cel mare de sub el era desigur provincia Smoland.

„Ce va face gâscanul meu alb, dacă nu voi fi lângă el să-i port de grijă?” îşi zise băiatul, începând a striga la ciori să-l ducă înapoi la gâştele sălbatice. Nu-l nelinişte a câtuşi de puţin soarta lui. Era încredinţat că ciorile îl răpiseră numai aşa, ca să-i joace o festă.

Ciorile nici nu luau în seamă strigătele lui Năpârstoc, ci zburau înainte cu toată repeziciunea. Nu trecu însă mult şi una din ele bătu din aripi într-un fel care însemna: „Atenţie! Primejdie!” Imediat după aceea coborâră toate într-o pădure de brazi şi se strecurară printre crăcile tăioase până în afundul ei, aşezând băiatul sub un brad des, unde era ascuns atât de bine, că nici ochiul ager al unui şoim n-ar fi putut să-l vadă.

Cincizeci de ciori î1 împresurară pe Năpârstoc cu pliscurile îndreptate către el, spre a-l păzi.

— Poate că-mi veţi spune şi mie, acum, ciorilor, unde mă duceţi şi ce gând aveţi cu mine, li se adresă el.

Nu isprăvi însă bine vorba că o cioară mare se şi stropşi la el:

— Tacă-ţi gura, că, de unde nu, îţi scot ochii...

Se vedea bine că hapsâna asta nu s-ar fi dat îndărăt s-o facă, astfel că băiatul n-avu încotro şi fu nevoit să se supună. Tăcu mâlc privindu-le doar, iar ciorile, la rându-le, cătau şi ele spre el.

Cu cât le privea mai mult, cu atât îi păreau mai scârboase, cu penele lor pline de praf şi zbârlite ca şi cum n-ar fi fost niciodată spălate sau unse, cu ghearele murdare de ţărână uscată, iar în colţurile pliscurilor cu resturi de mâncare. Năpârstoc îşi zise că nu semănau deloc cu gâştele sălbatice. Erau groaznice la înfăţişare, încât te apuca spaima văzându-le lacome, veşnic treze, atente la orice zgomot şi trufaşe ca tâlharii şi vagabonzii.

„Am încăput în ghearele unor bandiţi de rând”, îşi mai zise băiatul. În aceeaşi clipă auzi deasupra lui strigătele de chemare ale gâştelor sălbatice: „Unde eşti? Eu sunt aici! Unde eşti? Eu sunt aici!”

Înţelese atunci că Akka şi celelalte gâşte porniseră în căutarea lui. Până să le dea un răspuns, cioara mare, care părea să fie conducătoarea bandei, îi croncăni la ureche:

— Fereşte-ţi ochii!

Ce alta putea să mai facă băiatul decât să tacă?

Gâştele sălbatice habar n-aveau că Năpârstoc era aşa de aproape de ele şi numai din întâmplare zburau pe deasupra acelei păduri. Băiatul le mai auzi chemarea de câteva ori. Pe urmă însă n-o mai auzi deloc.

„Acum descurcă-te singur, Nils Holgersson!... îşi zise el. Ai prilejul să arăţi ce-ai învăţat în săptămânile astea de când pribegeşti pe meleaguri pustii.”

După câteva clipe, ciorile dădură semne de plecare. Deoarece voiau să-l ducă tot ca şi până atunci, ţinându-l una de gulerul cămăşii şi alta de un ciorap, băiatul le spuse:

— Nu se simte, ciorilor, niciuna din voi în putere să mă poarte în spinare? M-aţi dus până acum atât de rău de parcă sunt rupt în două. Lăsaţi-mă să călătoresc pe una din noi. Vă făgăduiesc că n-o să mă arunc jos din văzduh.

— Puţin ne pasă nouă dacă te simţi bine sau rău!... îi răspunse conducătorul cârdului.

Dar iată că cioara cea mai mare, zbârâită şi slută, care avea pe una din aripi o pană albă, ieşi înainte şi spuse:

— Ar fi mai bine, jupâne Vifor, pentru toată ceata noastră dacă Năpârstoc va ajunge întreg unde trebuie să ajungă, iar nu pe jumătate. De aceea, eu voi încerca să-l duc în spinare.

— Dacă te socoti în stare, Tândală-Nătăfleaţă, n-am nimic

împotrivă, răspunse Vifor. Numai să nu-l scapi!

Pentru băiat era o izbândă mare ceea ce obţinuse şi el se simţi din nou foarte mulţumit. „Nu trebuie să-mi pierd firea că m-au răpit ciorile, îşi făcu el curaj. Las' pe mine, că le vin eu de hac!”

Ciorile îşi continuară zborul spre sud-vest pe deasupra provinciei Smoland. Era o dimineaţă minunată, liniştită şi cu soare mult, iar pe pământ păsările îşi îngânau de zor cântecele de dragoste. Într-o pădure înaltă şi întunecoasă, o mierlă îşi lăsase aripile în jos şi, cu glasul îngroşat, cânta cu foc în vârful unui brad:

— Cât eşti de frumos! Cât eşti de frumos! Nimeni nu-i frumos ca tine! Nimeni nu-i frumos ca tine!

Cum termina cântul ăsta, îl lua de la capăt şi-i zicea mereu, de parc-ar fi fost fermecată.

Chiar atunci trecea şi Năpârstoc pe deasupra pădurii. Auzind de câteva ori cântecul mierlei şi înţelegând că ea nu ştia altul, îşi duse mâinile la gură în chip de goarnă şi strigă:

— Cântecul ăsta l-am mai auzit! Cântecul ăsta l-am mai auzit!

— Cine e? Cine e? Cine-şi bate joc de mine? vru să afle mierla, căutând să-l zărească pe cel care striga de sus.

— Cel răpit de ciori îşi bate joc de cântecul tău, răspunse Năpârstoc.

Conducătorul ciorilor îşi întoarse capul şi-i atrase atenţia cu asprime:

— Fereşte-ţi ochii, Năpârstoc!

Dar băiatul se gândi în sinea lui: „Puţin îmi pasă! Vreau să-ţi arăt că nu mi-e frică de tine...”

Ciorile pătrundeau tot mai mult în interiorul ţării. Unde-ţi aruncai privirea, zăreai păduri şi lacuri. Într-o pădurice de mesteceni şedea pe o creangă o porumbiţă sălbatică. În faţa ei se afla porumbelul. Acesta se umfla în pene, îşi sucea gâtul, îşi înălţa şi cobora trupul, făcând penele de pe piept să atingă creanga pe care şedea porumbiţa.

Şi-n tot acest timp uguia:

— Tu eşti cea mai frumoasă din pădure! Nimeni în toată pădurea nu e aşa de frumoasă ca tine!

Tocmai în acele clipe, pe sus prin văzduh trecea Năpârstoc cu cârdul de ciori. Auzind ce spune porumbelul, nu se putu stăpâni să nu strige:

— Nu-l crede! Nu-l crede!

— Cine mă face mincinos? Cine? ugui porumbelul, căutând să-l zărească pe cel care strigase de sus.

— Cel răpit de ciori te face mincinos, răspunse băiatul.

Vifor îi porunci şi de data asta să tacă, dar Tândală-Nătăfleaţă, care îl purta în spinare pe băiat, zise:

— Lasă-l să vorbească. Păsărelele vor crede astfel că noi, ciorile, suntem hazlii şi isteţe.

— Nu cred să fie atât de neroade, spuse Vifor, dar ideea lui Tândală îi plăcu, pesemne, căci pe urmă îl lăsă pe băiat să strige în voie.

Ciorile zburau mai mult peste păduri, şi peste locuri împădurite, dar la marginea pădurilor erau, bineînţeles, şi sate. Într-un loc văzură un conac vechi şi încântător. În spatele lui se întindea pădurea, iar în faţă un lac limpede. Zidurile conacului erau roşii, cu acoperiş de tablă, sub care se afla o mansardă. Sorbi înalţi împrejmuiau ograda, iar în grădină creşteau tufe spinoase de coacăz. În vârful casei, pe sfârleaza de vânt, şedea un graur şi cânta pentru soţia lui, care clocea în cuibarul durat pe crengile unui păr:

— Avem patru ouşoare frumoase, zicea el. Avem patru ouşoare frumoase şi rotunjoare! Tot cuibul nostru e plin de ouă frumoase!

De mii de ori îşi rostise graurul cântarea, şi-n clipa în care Năpârstoc trecu cu cârdul pe deasupra conacului o auzi şi el. Şi chiar pe loc îşi duse mâinile la gură în chip de pâlnie şi strigă:

— O să le ia coţofana! O să le ia coţofana!

— Cine vrea să mă sperie? întrebă graurul, dând neliniştit din aripi.

— Prizonierul ciorilor e cel care te sperie, răspunse băiatul.

De astă dată, conducătorul ciorilor nu-i mai porunci să tacă. Dimpotrivă făcu haz împreună cu tot cârdul, croncănind de mulţumire.

Cu cât ajungeau mai departe, cu atât lacurile erau mai mari şi mai bogate în insule şi promontorii. Pe malul unui lac zăriră un răţoi sălbatic care tot făcea temenele raţei consoarte:

— Îţi voi fi credincios toată viaţa! Îţi voi fi credincios toată viaţa! măcăia răţoiul.

— Nici măcar până la sfârşitul verii!... strigă Năpârstoc, care tocmai trecea cu cârdul pe deasupra acelui lac.

— Cine eşti tu? întrebă răţoiul sălbatic.

— Cel furat de ciori, răspunse băiatul.

Spre amiază, ciorile poposiră pe un izlaz. Se răspândiră să-şi caute demâncare, dar niciuna din ele nu se gândi să-i dea şi băiatului ceva. Tândală-Nătăfleaţă se duse atunci la

conducătorul cârdului cu o ramură de măceş pe care se aflau câteva boabe roşii.

— Astea-s pentru tine, jupâne Vifor, zise el. E o mâncare plăcută şi bună şi cred c-o să-ţi placă.

Vifor pufni cu dispreţ:

— Cum crezi tu c-o să pot mânca nişte măceşe vechi şi uscate? îl luă el în răspăr.

— Aşa?... Şi eu îmi ziceam c-o să-ţi facă mare plăcere! răspunse Tândală-Nătăfleaţă, aruncând cât colo, descurajat parcă, ramura de măceş.

Ramura căzu însă drept în faţa lui Năpârstoc, care se grăbi s-o ridice, înfulecând boabele cu poftă. Şi în chipul acesta îşi potoli foamea.

După ce se ospătară, ciorile se puseră la taifas.

— La ce te gândeşti, jupâne Vifor? Eşti foarte tăcut pe ziua de azi, i se adresă una din ele.

— Mi-am amintit că prin părţile astea trăia odată o găină, şi la găina aceea ţinea tare mult stăpâna ei. Ca s-o bucure, găina a făcut o mulţime de ouă şi le-a ascuns sub podeaua grajdului. Cât le-a clocit, se gândea ce mare va fi bucuria stăpânei când o vedea puii rotindu-se în jurul ei. Femeia se mira, bineînţeles, unde stătea ascunsă atâta vreme găina, dar nu putu să-şi dea cu presupusul unde să fie. Ian ghiceşte tu, Cioc-Lung, cine a găsit până la urmă găina şi ouăle?

— Eu unul cred că nu e greu de ghicit, jupâne Vifor. Dar pentru că spuseşi povestea asta, am să istorisesc şi eu una cam la fel. Ţi-aduci aminte de pisica cea mare şi neagră a preotului din Hinneryd? Era nemulţumită de stăpânii ei, care îi luau totdeauna pisicii abia fătaţi şi-i înecau. O singură dată izbutise să-i ţină ascunşi, şi anume când i-a pitit într-o căpiţă de paie afară pe câmp. Era foarte bucuroasă de micuţii ei, dar eu cred c-am fost mai bucuroasă de ei decât ea...

Ciorile erau puse pe trăncăneală şi intrară toate în vorbă.

— Nu e cine ştie ce mare dibăcie să furi ouă şi pui, zise una din ele. Eu am vânat odată un iepuraş care crescuse destul de măricel. A trebuit să-l urmăresc din tufiş în tufiş.

N-a apucat să mai zică altceva, căci altă cioară i-a şi luat vorba din plisc.

— O fi un lucru plăcut să pricinuieşti necazuri unor găini şi unor pisici, dar eu socot că e un lucru şi mai de seamă pentru o cioară să facă neajunsuri unui om. Eu am furat o dată o lingură de argint...

Dar Năpârstoc nu mai putu răbda să asculte astfel de trăncăneli.

— Ascultaţi, ciorilor! zise băiatul. Ar trebui să vă fie ruşine să vorbiţi numai despre răutăţile voastre! Am trăit vreme de trei săptămâni printre gâştele sălbatice şi la ele n-am văzut şi n-am auzit decât lucruri bune. Voi aveţi, desigur, un sfătuitor rău, dacă vă lasă să prădaţi şi să ucideţi. Ar trebui să începeţi a duce o altă viaţă. Eu vă pot încredinţa de un lucru: oamenii s-au scârbit aşa de mult de răutatea voastră, încât caută pe toate căile să vă stârpească. În scurt timp veţi dispărea astfel de pe faţa pământului.

Auzind Vifor şi ciorile aceste vorbe, s-au mâniat grozav şi erau cât pe ce să tabere asupra băiatului, ca să-l sfâşie în bucăţi.

Tândală-Nătăfleaţă începu însă a croncăni în faţa lui Vifor:

— Asta nu, asta nu se cade! zise el îngrozit. Ce va spune jupâneasa Vijelie dacă-l sfâşiaţi pe Năpârstoc înainte ca el să ne fi procurat banii de argint?

— Numai ţie ţi-e teamă de femei, Tândală-Nătăfleaţă, zise Vifor, părând că nici nu se gândeşte să-i ia în seamă vorbele. Dar atât el cât şi restul ciorilor îl lăsară în pace pe Năpârstoc.

Nu mult după aceea, păsările porniră mai departe la drum. Până atunci, băiatul crezuse că Smoland nu era o regiune aşa de săracă precum auzise vorbindu-se despre ea. Era păduroasă şi plină de munţi, însă de-a lungul râurilor şi în jurul lacurilor se întindeau pământuri cultivate şi nicăieri nu dăduse peste locuri în adevăr pustii. Totuşi, cu cât înaintau mai mult, cu atât mai rare erau satele şi casele. În cele din urmă i se păru că trec pe deasupra unui adevărat pustiu, căci nu vedea altceva decât bălţi, bărăgane şi dealuri cu tufe de ienupăr.

Soarele apusese, dar era încă lumină când ciorile ajunseră la acel pustiu. Vifor trimise pe una din cârd înainte, să dea de veste că izbândise în misiunea lui. Când aflară acest lucru, Vijelia şi câteva sute de ciori se ridicară în văzduh de pe dealuri, să le întâmpine pe cele care soseau. În croncănitul asurzitor al acelei întâlniri, Tândală-Nătăfleaţă îi şopti lui Năpârstoc:

— Ai fost glumeţ şi voios tot drumul şi de aceea îmi eşti drag, aşa că vreau să-ţi dau o povaţă bună. După ce-om, coborî pe pământ, o să fii rugat să faci o treabă care-ţi va părea foarte uşoară. Cată să te fereşti de ea!

Imediat după aceea, Tândală-Nătăfleaţă îl lăsă pe Nils Holgersson în adâncul unei gropi de nisip. De cum ajunse acolo, băiatul se trânti jos, ca şi cum ar fi fost frânt de oboseală. În jurul

său zburătuiau atât de multe ciori, încât văzduhul vuia ca o furtună. Băiatul stătea însă cu ochii închişi, de parcă ar fi dormit.

— Hai, scoală-te, Năpârstoc – zise Vifor – să ne dai o mână de ajutor la o treabă care-i un fleac pentru tine!

Băiatul nu se mişca însă şi se făcea că doarme. Dacă văzu asta, Vifor îl luă de braţ şi-l târî pe nisip până la un urcior care zăcea în mijlocul gropii.

— Scoală-te, Năpârstoc – zise el – şi deschide urciorul ăsta!

— De ce nu mă laşi să dorm? zise băiatul. În seara asta sunt prea obosit ca să pot face o treabă ca lumea. Aşteaptă până mâine, că n-o fi foc!

— Deschide, urciorul! îi porunci Vifor, zgâlţâindu-l.

Băiatul se sculă atunci şi prinse a cerceta urciorul cu luare-aminte.

— Cum să deschidă un astfel de urcior un biet copil ca mine? se tângui el. Nu vezi? E cât mine de mare!...

— Deschide-l! îi porunci Vifor din nou. Altfel va fi vai şi amar de tine!

Băiatul se ridică, se apropie cu şovăială de urcior, îi pipăi capacul şi lăsă mâinile să-i cadă în jos.

— Din fire nu sunt aşa de slab, zise el. Dar m-a vlăguit drumul încoace. Dacă mă laşi să dorm până mâine, nădăjduiesc să-i vin de hac capacului.

Vifor era însă nerăbdător. Tăbărî asupra băiatului şi-l ciupi zdravăn de picior. Năpârstoc nu putea suferi o astfel de purtare din partea unei ciori. Se smuci repede, sări câţiva paşi înapoi şi, scoţând cuţitul din teacă, îl ridică, gata să-l înfigă în cioroi.

— Bagă de seamă! îi strigă el.

Dar cioroiul era întărâtat şi nu mai ţinu seamă de primejdia care-l păştea. Se năpusti orbeşte asupra băiatului şi nimeri drept în vârful cuţitului, care îi străpunse ochiul până la creier. Năpârstoc trăsese repede cuţitul înapoi, dar era prea târziu. Vifor se mai zbătu puţin şi se prăbuşi fără suflare.

— A murit Vifor! Străinul l-a ucis pe Vifor, stăpânul nostru!... începură a striga ciorile cele mai apropiate, după care se iscă o zarvă îngrozitoare.

Unele se văicăreau, altele cereau răzbunare. Toate alergau sau zburau spre băiat, cu Tândală-Nătăfleaţă în frunte.

Constată însă curând că cioroiul cu pană albă făcea numai pe nebunul. Se repezea asupra băiatului cu aripile întinse, de parcă ar fi vrut să-l strivească, dar de fapt le împiedica pe celelalte ciori să-şi înfigă pliscul în el.

Năpârstoc socoti acum că i se-nfundase. Nu era chip să scape de ciori şi nici vreun loc în care să se poată ascunde nu vedea prin preajmă. Îşi aduse aminte atunci de urcior. Dădu o lovitură puternică în capac şi îl făcu să sară în sus. Se vârî apoi înăuntru, cu gând să se ascundă acolo. Ascunzătoarea nu era însă bună deloc, căci urciorul era plin ochi cu bănuţi de argint. Din această pricină, băiatul nu se putea vârî prea adânc în urcior. Dacă văzu asta, Năpârstoc se plecă şi începu să azvârle afară banii, ca să-şi facă loc.

Până în clipa aceea, ciorile se înghesuiseră care mai de care în jurul său, căutând să-l prindă cu pliscul şi să-l ciupească. Dar când începu să plouă cu arginţi, uitară de setea lor de răzbunare, grăbindu-se să-i culeagă.

Năpârstoc îşi umplea mereu pumnii cu bani şi-i azvârlea cât mai departe. Ciorile tăbărau buluc să-i înşface. Până şi Vijelia se înghesuia, că facă rost de un bănuţ. Care cum punea gheara pe câte un ban, fugea în cea mai mare grabă la cuib, să-l ascundă bine acolo.

După ce scoase toţi argintii din urcior, Năpârstoc cătă în sus, dar în groapă nu mai rămăsese decât o singură cioară. Pasămite era Tândală-Nătăfleaţă, pasărea cu pană albă la aripă, cea care-l purtase în zbor, arătându-se totdeauna prietenoasă.

— Năpârstoc, mi-ai făcut un serviciu mult mai mare decât ai putea să crezi şi de aceea vreau să-ţi salvez viaţa, zise cioara, al cărui glas şi ton nu mai semănau cu felul cum vorbise mai înainte. Urcă-te pe spinarea mea şi te voi duce într-o ascunzătoare în care ai să poţi fi în siguranţă la noapte. Iar mâine voi face în aşa fel ca să ajungi înapoi la gâştele sălbatice.

Coliba

Când se trezi a doua zi dimineaţă, băiatul rămase mut de uimire, căci se afla într-un pat. Văzându-se într-o casă cu patru pereţi şi cu acoperiş, i se păru că era acasă la el. „Parcă o văd pe mama că-mi aduce cafeaua”, bâigui el, somnoros. Îşi aduse însă aminte că se afla într-o colibă părăsită de pe dealurile ciorilor şi că Tândală-Nătăfleaţă îl adusese acolo în seara din ajun.

Îl dureau toate mădularele după călătoria pe care o făcuse cu o zi înainte şi i se părea nespus de plăcut să stea tolănit în pat, liniştit, în aşteptarea lui Tândală-Nătăfleaţă, care îi făgăduise că va veni să-l ia. Patul avea perdele de stambă, şi băiatul le trase

la o parte, curios să afle ce era în colibă. Îşi dădu repede seama că nu mai văzuse niciodată o colibă ca asta. Pereţii erau încropiţi numai din câteva rânduri de buşteni. Apoi venea acoperişul. Cât despre tavan, nici pomeneală, astfel că putea să vadă din pat coama acoperişului. Coliba era atât de mică, încât păţea anume făcută pentru fiinţe ca el, iar nu pentru oameni în toată puterea cu vântului. În schimb, vatra şi cuptorul îl făceau să creadă că nu văzuse niciodată altele mai mari. Uşa era tăiată în perete, lângă cuptor, şi semăna mai degrabă cu o ferestruie. Peretele opus avea o fereastră scundă şi largă, cu multe gemuleţe.

Lucruri pe care le-ai fi putut duce în altă parte nu se aflau mai deloc în colibă. Banca de pe una din laturi şi masa de sub fereastră erau fixate în pereţi, ca şi patul cel mare în care se odihnea băiatul, ca şi dulapul bălţat.

Năpârstoc se întreba a cui o fi fost acea colibă şi de ce era părăsită. După toate aparenţele, cei care locuiseră în ea aveau de gând să vină înapoi. Ibricul de cafea şi oala de ciorbă erau încă pe vatră, iar în cotlonul cuptorului se mai vedeau câteva lemne. Într-un colţ era vătraiul şi cleştele; furca de tors fusese urcată pe o laviţă, iar pe poliţa de deasupra ferestrei se mai vedeau nişte câlţi şi nişte fuioare de in, câteva suluri de borangic, o lumânare de seu şi un plic de chibrituri.

În adevăr, totul din casă dovedea că stăpânii colibei îşi puseseră în gând să se întoarcă acolo. Patul avea aşternut, iar pe pereţi erau atârnate trei carpete lungi de stofă. Pe ele erau parcă zugrăviţi trei oameni călare. Atât caii cât şi călăreţii erau înfăţişaţi în diferite poziţii de jur împrejurul colibei şi până sus, la căpriorii acoperişului îşi continuau călătoria.

Ridicând ochii, băiatul văzu însă ceva care-l făcu să sară într-o clipă. Erau nişte lipii uscate, înfipte, într-o frigare. Păreau a fi vechi şi mucegăite. Erau totuşi turte de aluat şi-l îmbinau să le guste. Năpârstoc dădu în ele cu cleştele şi una din lipii căzu jos pe podea. Mâncă din ea cât mâncă, apoi îşi umplu trăistuţa. Pâinea e pâine şi oricând e bună, cât de veche ar fi.

Băiatul mai cercetă încă o dată toate ungherele, să vadă dacă nu cumva era rost să mai descopere ceva de luat cu el la plecare. „De ce n-aş pune-n trăistuţă un lucru de care am nevoie, dacă alţii nu se folosesc de el?” îşi zicea el. Dar mai toate lucrurile pe care le găsi erau prea mari şi prea grele ca să le poată lua cu sine. Singurele lucruri pe care le putea lua, fără a fi stingherit, erau câteva beţe de chibrituri.

Zis şi făcut. Se căţără pe masă şi, cu ajutorul perdelei de la

pat, se sui pe poliţa de la fereastră. În timp ce-şi umplea traista cu chibrituri, intră pe fereastră cioara cu pana albă.

— Iată-mă-s! zise Tândală-Nătăfleaţă, aşezându-se pe masă. N-am putut veni mai devreme, deoarece noi, ciorile, am ales azi un nou conducător al cârdului, în locul lui Vifor.

— Pe cine l-aţi ales? vru să afle băiatul.

— L-am ales pe Garm Pană-Albă, pe care înainte îl chema Tândală-Nătăfleaţă, răspunse cioroiul umflându-se în pene, ca să pară cât mai maiestuos.

— Bună alegere! zise Năpârstoc, felicitându-l din toată inima.

Năpârstoc auzi atunci la fereastră un glas care i se păru cunoscut.

— Aici e? întrebă jupânul Smirre, vulpoiul.

— Da, aici s-a ascuns, îl asigură un glas de cioară.

— Fii cu băgare de seamă, Năpârstoc! strigă Garm. Afară e Vijelia cu vulpoiul acela care vrea să te mănânce!

Mai mult n-a apucat să spună, că Smirre s-a şi repezit dintr-o săritură la fereastră. Cercevelele vechi şi putrede se frânseră sub greutatea jivinei şi în clipa următoare Smirre se afla pe tăblia ferestrei. Pe Garm Pană-Albă, care nu avusese timp să fugă, îl ucise cât ai zice peşte, înfigându-şi colţii în el. Apoi sări pe podea în căutarea băiatului. Năpârstoc încercă să se pitească după un ghemotoc de câlţi, dar Smirre îl ochise şi se pregăti să-l ajungă dintr-o săritură. Coliba era atât de mică şi de joasă, că vulpoiul putea să ajungă la el fără nicio greutate. În clipa când vulpoiul îl încolţise de nu mai părea să aibă scăpare, băiatului îi veni în minte o idee: aprinse un chibrit şi dădu foc ghemotocului de câlţi, zvârlindu-l spre Smirre. Văzându-se cuprins de flăcări, vulpoiul înnebuni de groază. Nu se mai gândi la băiat, ci fugi din colibă într-un suflet.

Se pare însă că Năpârstoc scăpase de o primejdie ca să dea de alta şi mai mare. De la ghemotocul de câlţi pe care îl aruncase asupra vulpoiului, focul se împrăştiase şi ajunsese la perdeaua patului. Băiatul sări jos să-l stingă, dar nu mai era chip, căci vâlvătaia crescuse grozav şi dogorea de nu te puteai apropia.

Coliba se umplu repede de fum, iar jupânul Smirre, care stătea la pândă afară sub fereastră, începu să-şi dea seama de cele ce se petreceau înăuntru.

— Ei, Năpârstoc! strigă el. Alege una din două: ori te înăbuşi acolo, ori ieşi afară la mine. Eu, unul aş fi mai dornic să te mănânc de viu. Dar, oricare ţi-ar fi moartea, eu de ea tot o să mă

bucur grozav şi o să mă veselesc.

Băiatul nu putea să creadă altceva decât că vulpoiul avea de astă dată dreptate când îi vedea pieirea apropiată, căci focul se înteţea cu o repeziciune înspăimântătoare. Patul întreg era acum în flăcări, din podea ieşea fum, iar pe fâşiile de stofă zugrăvite focul înainta de la un călăreţ la altul. Năpârstoc sărise pe vatră şi tocmai încerca să deschidă uşiţa de la cuptor, când deodată auzi răsucindu-se încet o cheie în broasca uşii. De bună seamă că era vorba de nişte oameni care voiau să intre în colibă şi, în situaţia îngrozitoare în care se afla, nu avea niciun motiv să se teamă, ci, dimpotrivă, trebuia să se bucure. Când uşa fu deschisă în sfârşit, Năpârstoc se şi afla în pragul ei. Înaintea lui stăteau doi copii, dar nu mai avu vreme să vadă uimirea lor că toată coliba era în flăcări, ci dădu buzna pe lângă ei şi o tuli afară.

Nu se depărtă însă prea tare. Ştia doar că Smirre îl urmărea şi-şi dădu seama că era mai înţelept să rămână în apropierea copiilor. Se întoarse deci spre colibă, ca să vadă cine erau cei veniţi, dar asta nu dură decât o clipă, şi Năpârstoc dădu fuga spre ei, strigându-le:

— Noroc bun, Osa! Noroc bun, dragă Mats! Văzându-şi prietenii, Năpârstoc uită cu totul unde se afla. Ciorile, coliba în flăcări şi animalele cu grai omenesc îi dispărură din minte. Parcă se făcea că umbla pe o mirişte din Vemmenhög şi că păzea un cârd de gâşte, iar pe un câmp învecinat stăteau cu gâştele cei doi copii din Smoland. Cum i-a văzut, s-a suit pe gard şi a strigat la ei:

— Noroc bun, Osa! Noroc bun, dragă Mats!

De îndată ce zăriră un astfel de pici venind spre ei cu mâna întinsă, cei doi copii se dădură câţiva paşi înapoi, cu spaima în suflet.

Văzându-le frica întipărită pe faţă, Năpârstoc îşi veni în fire şi îşi aduse aminte cine era. I se părea că nu putea să i se întâmple o nenorocire mai mare decât aceea ca tocmai Osa şi Mats să vadă că fusese fermecat. Ruşinea şi amărăciunea că nu mai era o fiinţă omenească îl copleşiră. Se întoarse şi o luă la fugă. Nici el nu ştia încotro.

Pe bărăgan însă avu noroc de o întâlnire neaşteptată şi fericită. În iarba-neagră zări ceva alb, şi peste câteva clipe în întâmpinarea lui veneau gâscanul Martin însoţit de Dunfin.

Văzând că Năpârstoc alerga de-i sfârâiau călcâiele, gâscanul crezu că era urmărit de niscaiva duşmani nemiloşi. Şi, fără să-l mai întrebe ceva, îl luă degrabă în cârcă şi porni cu el spre

gâştele sălbatice.

BĂTRÂNICA DE LA ŢARĂ

Joi, 14 aprilie

Înserase de mult şi trei drumeţi obosiţi erau în căutarea unui adăpost pentru noapte. Mergeau ca vai de ei, abia târându-se, prin nişte meleaguri sărace şi pustii din partea de miazănoapte a provinciei Smoland. N-ar fi fost însă lucru mare să găsească un loc de odihnă după dorinţa lor, căci nu făceau parte din făpturile acelea gingaşe care să pretindă aşternut moale şi locuinţă cu tot dichisul.

— Dacă unii din munţii ăştia lungi ar avea o culme înaltă şi prăpăstioasă pe care să nu se poată căţăra o vulpe, pentru noi locul ăla ar fi numai bun de dormit, zise unul din drumeţi.

— Daca vreuna din bălţi ar fi dezgheţată şi atât de mlăştinoasă încât o vulpe să nu se-ncumete să intre în ea, şi balta cu pricina ar fi pentru noi un adăpost foarte bun peste noapte, îşi dădu cu părerea al doilea.

— Ehe! Dacă gheaţa de pe unul din lacurile îngheţate pe lângă care trecem ar fi desprinsă de ţărm, astfel ca nicio vulpe să nu poată ajunge la ea, am găsi tocmai ceea ce căutăm... zise cel de al treilea, sigur de sine.

Partea proastă era că, după asfinţitul soarelui, doi dintre călători nu mai puteau de somn, fiind gata-gata să se prăbuşească în orice clipă la pământ. Al treilea, care era treaz, fu cuprins de nelinişte, care creştea pe măsură ce se lăsa întunericul nopţii.

„Nenorocirea noastră, se gândea el, e că am ajuns într-un ţinut în care lacurile şi bălţile sunt îngheţate, aşa că vulpile se pot strecura spre noi de pretutindeni. Gheţurile s-au topit prin alte părţi, dar acum ne aflăm în partea cea mai friguroasă din Smoland, unde primăvara n-a sosit încă. Nu ştiu cum voi face să găsesc un culcuş bun. Dacă nu dau peste un loc bine ferit, până mâine dimineaţă ne pomenim cu jupânul Smirre.

Căta lung în toate părţile, dar nu zărea nicăieri vreun adăpost în care să se poată refugia. Era frig şi întuneric beznă. Bătea vântul şi cădea o burniţă deasă. Cu fiecare clipă care trecea,

totul în jurul său era mai înfricoşător şi mai trist.

Oricât ar părea de ciudat, celor trei drumeţi nici prin gând nu le trecea să caute găzduire într-o casă omenească. Trecuseră doar pe lângă multe sate, dar nu bătuseră la nicio uşă. Colibele mici de la marginea pădurilor, în care orice drumeţ sărman ar fi bucuros să afle adăpost, nu-i ispiteau nici ele câtuşi de puţin. Oricine putea spune cu drept cuvânt că meritau să fie în acea situaţie grea, de vreme ce dădeau cu piciorul la atâtea înlesniri pe care le aveau la îndemână.

În cele din urmă însă, după ce se întunecase bine de tot, iar pe cer nu se mai zărea nici măcar o geană de lumină, şi când cei doi somnoroşi începură a picoti, drumeţii noştri ajunseră la o fermă ţărănească izolată. Părea pustie şi nelocuită. Nu se vedea nici fum ieşind pe coş, nici lumină la ferestre, iar prin ogradă nici ţipenie de om. Cum văzu acel loc, drumeţul care era treaz îşi zise: Orice s-ar întâmpla, vom căuta să rămânem aici! Ceva mai bun nu puteam găsi."

Intrară apoi tustrei în ogradă. Cei doi somnoroşi puseră capul jos de cum se opriră din mers, dar al treilea drumeţ căta de jur împrejur să afle un adăpost cu acoperiş. Ferma nu era chiar aşa de mică. În afară de casa de locuit şi de grajd, putea fi văzut un şir lung de acareturi, hambare, pătule şi şoproane. Înfăţişarea era însă cea a unei gospodării îngrozitor de sărace şi de dărăpănate. Clădirile aveau pereţii cenuşii, acoperiţi cu muşchi şi lăsaţi pe-o rână, gata să se năruie. Acoperişurile căscau găuri mari, iar uşile atârnau strâmbe, ieşite din ţâţâni. Se vedea bine că de multă vreme nimeni nu mai avusese grijă să bată măcar un cui în gospodăria aceea.

Între timp, cel de al treilea drumeţ dibui locul unde era grajdul. Îşi zgâlţâi tovarăşii să-i trezească din somn şi îi duse spre uşa grajdului. Din fericire, uşa era prinsa numai cu un cârlig care putea fi deschis uşor cu o nuia. Cel de-al treilea călător scoase un suspin de uşurare la gândul că aveau să fie de acum tustrei în siguranţă. Când deschise însă uşa grajdului, care scârţâi ascuţit, auzi o vacă începând să ragă.

— Bine c-ai venit în sfârşit, stăpână! zise vaca. De când te-aştept să-mi aduci mâncarea de seară!

Pricepând că grajdul nu era gol, cel de-al treilea drumeţ se opri speriat în pragul uşii. Băgă însă repede de seamă că înăuntru erau doar o vacă şi câteva găini, aşa că prinse iar curaj.

— Suntem trei drumeţi sărmani şi căutăm un loc unde să nu fim atacaţi de vulpi sau prinşi de oameni, se adresă el celor

dinăuntru. O fi oare bun locul ăsta pentru noi?

— Eu aşa cred, spuse vaca. Pereţii e drept că sunt şubrezi, dar vulpea nu poate trece prin ei. Cât despre oameni, aici locuieşte doar o femeie bătrână, care nu-i în stare să prindă pe nimeni. Voi, însă, cine sunteţi?

— Păi să-ţi spun: eu sunt Nils Holgersson de la Vemmenhög, care am fost preschimbat în spiriduş – răspunse cel de-al treilea călător – şi am ca tovarăşi de drum un gâscan de casă pe care călăresc şi o gâscă sălbatică.

— Astfel de musafiri se pomenesc mai rar în căsuţa mea, zise vaca. Eu vă primesc bucuroasă, deşi, drept să vă spun, mi-ar fi părut mai bine dacă în locul vostru ar fi venit stăpână-mea să-mi aducă ceva demâncare în seara asta.

Băiatul vârî gâştele în grajd, care era destul de mare, şi le culcă într-o despărţitură goală, unde acestea adormiră într-o clipă. Îşi făcu apoi şi pentru el un culcuş mic de paie, aşteptând să-l prindă somnul, căci era tare trudit. Nu fu însă chip, pentru că biata vacă rămasă fără mâncare nu avea o clipă de astâmpăr. Îşi scutura mereu lanţul de la gât şi se zvârcolea, văietându-se de foame. Băiatul nu putea închide ochii deloc. Stătea aşa trântit şi se gândea la tot ce i se întâmplase în zilele din urmă.

Se gândea la Osa şi la Mats, pe care îi întâlnise pe neaşteptate, şi-şi făcea socoteala că bordeiaşul căruia îi dăduse foc s-ar putea să fi fost chiar căminul lor părintesc din Smoland. Îşi aducea aminte că-i auzise vorbind cândva despre un bordei ca acela şi despre bărăganul din vale, aflat în apropierea căscioarei. Bătuseră drum lung să-şi revadă căminul părintesc şi ajunseseră la el în clipa în care era în flăcări! Ce mare supărare le pricinuise şi cât de rău îi părea! Făgădui că, de va fi iarăşi om cândva, va căuta să-i despăgubească şi să-i mângâie pentru pierderea suferită.

Gândul i se duse apoi la ciori. Aducându-şi aminte de Tândală-Nătăfleaţă, care îl salvase şi îşi găsise moartea aşa de repede după ce fusese ales conducător, îl podidiră lacrimile de tristeţe.

O dusese greu de tot în ultimele zile. Avusese totuşi marele noroc să fie găsit de către gâscanul cel alb şi de către Dunfin.

Acesta îi povestise că gâştele sălbatice, de îndată ce aflaseră despre dispariţia lui Năpârstoc, purceseră a întreba pe toate vietăţile mici din pădure dacă ştiau ceva despre soarta lui. Ele aflaseră astfel repede că băiatul fusese răpit de un stol de ciori din Smoland. Ciorile se făcuseră însă nevăzute şi nimeni nu ştia încotro apucaseră. Ca să-l poată găsi cât mai degrabă, Akka

poruncise gâştelor sălbatice să plece câte două în căutarea lui, apucând-o în diferite direcţii.

După două zile de căutare, ori că l-ar fi găsit, ori că nu, urmau să se întâlnească toate în partea de nord-vest a provinciei Smoland, pe un pisc de munte care semăna cu un turn şi care se chema Taberg. Akka le dădu toate îndrumările şi le spuse cum să nimerească la Taberg, apoi gâştele se despărţiră.

Gâscanul cel alb o alesese pe Dunfin ca tovarăşă de drum. Zburaseră împreună prin toate părţile, foarte neliniştiţi de soarta lui Năpârstoc. Colindând astfel văzduhul, la un moment dat le ajunseră la urechi strigătele unei mierle care se văicărea de mama focului în vârful unui copac că cineva, care spunea că era răpit de ciori, îşi bătuse joc de ea. Intrând în vorbă cu mierla, ea le arătase încotro o luase cel răpit de ciori. După aceea se întâlniră cu un porumbel sălbatic, cu un graur şi cu o raţă sălbatică.

Tustrele se plânseră de o făptură din cale-afară de răutăcioasă, care îndrăznise a le tulbura cântecul şi care spunea că fusese luat, prins sau furat de ciori. În felul acesta îl putuseră urmări pe Năpârstoc până la bărăganul din districtul Sunnerbo.

De îndată ce gâscanul Martin şi Dunfin îl găsiră pe Năpârstoc, plecară cu toţii spre miazănoapte, ca să ajungă la Taberg în cel mai scurt timp. Drumul era însă lung şi-i prinsese noaptea înainte ca ei să fi zărit vârful muntelui. „Dacă sosim acolo mâine dimineaţă, scăpăm de orice grijă”, îşi spunea băiatul, cuibărindu-se în paie, ca să-i fie mai cald.

Cât timp îi trecuseră prin minte aste lucruri, vaca se frământase în despărţitura ei, iar acum începu a vorbi cu băiatul.

— Mi se pare că unul din cei care aţi venit aici a spus că-i spiriduş. Dacă e în adevăr, atunci se pricepe de bună seamă să îngrijească o vacă.

— Ce nevoie te apasă? întrebă băiatul.

— Multe şi de toate, răspunse vaca. Mulsă nu-s, ţesălată nu-s. Nici mâncare de seară nu mi s-a pus în iesle, nici aşternut n-am căpătat. Stăpâna a venit, ce-i drept, la mine pe la amurg, să-mi poarte de grijă ca de obicei, dar s-a simţit atât de bolnavă, încât a trebuit să se întoarcă şi n-a mai revenit.

— Ce rău îmi pare că-s aşa de mic şi fără putere! se căina băiatul. Nu cred că-ţi pot fi de mare folos.

— Mie să nu-mi spui că n-ai putere fiindcă eşti mic, zise vaca. Toţi spiriduşii despre care am auzit vorbindu-se erau atât de voinici, încât au fost în stare să ducă în spate o căruţă de fân.

— Ehei, păi ăia erau altfel de spiriduşi, nu aşa ca mine! zise el. Dar uite ce-i: o să-ţi scot lanţul de la gât şi-o să-ţi deschid uşa, ca să te poţi adăpa într-o băltoacă din ogradă. Pe urmă o să încerc să mă caţăr în pod şi să-ţi arunc fân în iesle.

— Da, ar fi şi ăsta un ajutor, zise vaca, mulţumită.

Băiatul făcu întocmai cum spusese, cu nădejdea că va putea în sfârşit să doarmă după ce vaca avea să vadă ieslea plină de fân. N-apucă să se vâre însă bine în culcuş, că vaca începu să vorbească din nou cu el.

— Ştiu bine c-ai să te superi pe mine, dacă te mai rog un lucru – zise vaca – dar n-am încotro...

— Nu mă supăr, numai să fie un lucru pe care să-l pot face, răspunse băiatul.

— Uite ce vreau să te rog: să te duci colo-n casă şi să vezi ce face stăpână-mea. Tare mă tem că i s-a-ntâmplat o nenorocire...

— Nu pot face una ca asta – zise băiatul – căci nu mi-e îngăduit să mă arăt unei fiinţe omeneşti.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă de o bătrână bolnavă, îl îndemnă vaca. Nici măcar nu-i nevoie să intri în casă. Rămâi afară şi n-ai decât să te uiţi înăuntru prin crăpătura uşii.

— Bine! Dacă nu vrei mai mult de la mine, fac aşa cum ai zis, se învoi băiatul.

Năpârstoc deschise uşa de la grajd şi ieşi în ogradă. Pe noaptea asta fără lună şi fără stele pe cer, numai de ieşit afară nu era. Vântul bătea cu putere, iar ploaia curgea cu găleata. Şi, colac peste pupăză, în vârful acoperişului stăteau cocoţate şapte bufniţe mari. Era înfiorător să le audă cineva cum se boceau în bătaia vântului, dar şi mai înfricoşător era gândul că, dacă una singură din ele l-ar îi zărit pe băiat, s-ar fi isprăvit cu el.

— Vai de cine e mic şi neajutorat! zise Năpârstoc, în timp ce se furişa prin ogradă. Şi avea tot temeiul să spună acest lucru. Până să ajungă la casă, căzu de două ori, iar într-un rând vântul îl trânti într-o mocirlă atât de adâncă, încât, era cât pe ce să se înece. Cu mari sforţări ajunse într-un sfârşit la ţintă.

După ce se căţără pe câteva trepte şi sări un prag, intră în tinda casei. Uşa era închisă, dar dintr-un colţ al ei fusese scoasă o bucată de tăblie, ca să aibă pe unde intra şi ieşi pisica. Băiatului nu-i fu deci greu să vadă ce se petrece înăuntru, dar când aruncă o privire îl trecură fiorii şi-şi trase capul înapoi. Pe podea zăcea întinsă o femeie bătrână, cu părul cărunt. Nici nu se mişca, nici nu se văieta, iar chipul ei era alb de tot, ca şi cum o lună nevăzută ar fi împrăştiat o lumină palidă asupra ei.

Băiatul îşi aduse aminte că şi bunicu-său când murise, fusese tot aşa de alb la faţă şi înţelese că bătrâna care zăcea pe podea era moartă. Îi venise sfârşitul atât de repede, încât nici măcar nu mai avusese timp să se aşeze pe pat. Îl cuprinse o teamă grozavă la gândul că se afla singur lângă un mort, în toiul nopţii. Coborî scara într-o clipă şi o luă la fugă înapoi spre grajd.

Când îi povesti vacii ce văzuse în casă, biata vietate încetă să mai mănânce.

— Aşadar, stăpâna mea a murit, zise ea. Se apropie atunci şi sfârşitul meu.

— S-o găsi el cineva să te ia pe seama lui şi să-ţi poarte de grijă, zise băiatul, ca să-i mai aline durerea.

— Tu habar n-ai – zise vaca – că eu sunt de două ori mai bătrână decât e o vacă de obicei atunci când e dusă la tăiere. De altfel nici nu-mi mai arde de viaţă, de vreme ce stăpână-mea nu mai poate veni să-mi poarte de grijă.

Pe urmă nu mai zise nimic o bucată de vreme, însă băiatul băgă de seamă că nici nu dormea, nici nu mânca. Nu trecu mult şi începu iar să rostească.

— Zace pe podeaua goală? întrebă vaca.

— Da, pe podeaua goală, răspunse băiatul.

— Avea obiceiul să vină aici – zise vaca mai departe – şi să povestească toate necazurile ei. Eu înţelegeam tot ce vorbea, numai că nu puteam să-i răspund. În ultimele zile spunea mereu că-i e teamă să nu moară fără să fie cineva lângă ea când şi-o da sufletul. Se gândea că nimeni n-o să-i închidă ochii şi nimeni n-o să-i aşeze mâinile pe piept după ce o trece în lumea de dincolo. Nu vrei să te duci tu la ea şi să-i îndeplineşti această ultimă dorinţă?

Băiatul pregeta. Deodată îşi aduse aminte că, la moartea lui bunicu-său, maică-sa îşi împlinise cu sfinţenie această datorie. Ştia deci că asemenea lucruri se cuveneau să fie făcute. Pe de altă parte însă, îi lipsea curajul să se ducă la moartă în puterea nopţii. Nu se împotrivi, dar nici nu făcu vreun pas spre uşa grajdului.

Vaca tăcu vreo câteva clipe, aşteptând parcă un răspuns. Dar cum băiatul tăcea mâlc, ea nu mai repetă întrebarea. În schimb, începu să-i vorbească despre stăpână-sa.

Erau multe de spus. Povesti mai întâi despre copiii pe care îi crescuse. Aceştia veneau în fiecare zi la grajd, iar vara se duceau cu vitele la păscut pe turbării şi pe izlazuri, aşa că vaca îi cunoştea bine. Toţi fuseseră voinici, voioşi şi harnici. O vacă ştie

bine câte parale fac îngrijitorii şi paznicii ei.
Şi despre fermă avea multe de povestit. Gospodăria nu fusese înainte vreme săracă şi în paragină, aşa cum era acum, deşi cea mai mare parte a ei o alcătuiau turbările şi izlazurile pietroase. Loc pentru ogoare nu prea avea, însă păşune se afla în schimb din belşug în toate părţile. Într-o vreme, fiecare despărţitură a grajdului avea vaca ei, iar locul pentru boi, absolut gol acum, era plin de vite. Pe timpul acela, atât casa cât şi grajdurile râdeau de voioşie. Când deschidea stăpâna uşa de la grajd, cu cântecul pe buze, toate vacile nu mai puteau de bucurie.
Stăpânul fermei murise însă pe când copiii erau încă mărunţi şi nu puteau face nicio treabă, astfel că nevastă-sa fusese nevoită să ia asupra ei toată povara muncii şi a grijilor. Femeie zdravănă, ea ara, ea secera. Seara, când venea la grajd să mulgă vacile, era uneori atât de trudită, încât plângea. Cum se gândea însă la rostul copiilor, se înveselea iarăşi. Îşi ştergea cu năframa lacrimile şi spunea:
— Nu e nimic. O să am parte şi eu de zile bune, numai să-mi crească bieţii copilaşi. Numai să-mi crească!
Copiii i-au crescut cu vremea, dar i-a cuprins un dor ciudat de ducă. N-au voit să mai rămână în casa părintească şi au plecat prin ţări străine. Stăpână-mea n-a primit niciodată un ajutor de la ei. O parte din copii s-au însurat înainte de plecare, lăsându-şi copiii acasă. Copiii ăştia o însoţeau pe stăpână la grajd, aşa cum făcuseră şi părinţii lor. Iar serile, când stăpâna adormea de somn la mulsoare, căpăta iar curaj gândindu-se la ei.
— O să am parte şi eu de zile bune – zicea ea dezmeticindu-se din somn – numai să-mi crească nepoţii!
Aceştia însă, dacă au crescut, au plecat şi ei la părinţii lor în ţări străine. Nimeni nu s-a mai întors şi nimeni nu s-a statornicit la fermă. Sărmana bătrână a rămas singură cuc la gospodăria ei.
După ce şi ultimul nepot a plecat, a apus şi soarele bietei bătrâne. Gârbovită şi încărunţită, se poticnea la mers şi nu se mai putea urni din loc. De muncit n-a mai fost chip să muncească. Nemaiputând să aibă grijă de fermă, o lăsă în voia sorţii. A vândut boii, apoi a vândut vacile. N-a păstrat-o decât pe cea mai bătrână, care stătea acum de vorbă cu Năpârstoc. A lăsat-o să trăiască, deoarece toţi copiii fuseseră cu ea la păscut...
Ar fi putut să tocmească câţiva oameni care s-o ajute la muncă, dar dacă niciunul din ai ei nu voia să vină să aibă grijă de fermă, bătrână era mai mulţumită s-o vadă cu ochii ei căzând în paragină. Puţin îi păsa de sărăcie. Se temea să nu afle însă copiii

cât de greu o ducea.

— De n-ar afla copiii! De n-ar afla! suspina ea, clătinându-se prin grajd.

Copiii îi scriau mereu, rugând-o să vină la ei, dar bătrânei nici prin gând nu-i trecea aşa ceva.

În acea seară din urmă fusese mai prăpădită şi mai fără vlagă ca oricând. Nu se simţise în stare nici măcar să mulgă vaca.

Băiatul nu mai auzi ce povestea vaca. Deschise uşa de la grajd şi dădu fuga la moarta de care se temuse atât de mult, cu câteva clipe mai înainte.

Nu-i mai era teamă acum de moartă. Îl durea sufletul gândindu-se că îşi trăise bătrâneţea în singurătate şi cu dorul nepotolit după copiii care se înstrăinaseră. Era bucuros că putea să stea de veghe lângă trupul neînsufleţit al bătrânei în acea noapte când nimeni nu se afla lângă ea.

După puţin însă, îşi aduse aminte de părinţii lui. Cât de mult le este dor părinţilor de copii! Niciodată nu-şi dăduse seama atât de limpede de acest lucru. Viaţa părinţilor e ca şi sfârşită după ce au plecat copiii de lângă ei. Oare şi părinţilor săi le-o fi dor de el, cum îi fusese acelei bătrâne de copiii ei?

Gândul acesta îl bucura, dar nu-i prea venea totuşi să creadă că ai săi se topeau de dor după el. Că doar nu fusese un copil de care să-i fie dor cuiva!

Nu fusese un astfel de copil, dar poate că ar fi fost cu vremea...

DE LA TABERG LA HUSKVARNA

Vineri, 15 aprilie

Băiatul stătu de veghe mai toată noaptea, dar spre ziuă îl fură somnul şi adormi. Iar în somn îşi visă părinţii. Abia îi mai recunoştea. Amândoi încărunţiseră, având chipurile îmbătrânite şi pline de zbârcituri. Întrebându-i de ce ajunseseră aşa, ei îi răspunseră că îmbătrâniseră de dorul lui. Băiatul rămase mişcat şi uimit, căci fusese tot timpul încredinţat că părinţi săi erau bucuroşi că scăpaseră de el.

Când se trezi dimineaţa, era o vreme frumoasă şi senină.

După ce mâncă o bucăţică de pâine pe care o găsise prin casă, dădu de mâncare gâştelor şi vacii şi lăsă deschisă uşa de la grajd, pentru ca vaca să se poată duce la o fermă din apropiere. Văzând-o venind singură, vecinii or să priceapă că s-a întâmplat ceva stăpânei ei.

Cum se ridicară în văzduh, gâştele şi Năpârstoc văzură un munte înalt, cu pereţii aproape verticali şi cu vârful prăpăstios. Imediat îşi dădură seama că era vorba de Taberg. Pe culmea muntelui se afla Akka, însoţită de Yksi, de Kaksi, de Kolme, de Neljä, de Viisi, de Kuusi şi de cei şase boboci care îi aşteptau. Nu trebuie să vă mai spun, că vă închipuiţi şi dumneavoastră ce gâgâială se stârni deodată şi ce bucurie a fost când văzură că gâscanul cel alb şi Dunfin izbutiseră să-l afle pe Năpârstoc....

Versantele muntelui Taberg erau acoperite cu păduri destul de înalte, însă culmea era pleşuvă şi de pe ea se putea vedea hăt departe, de jur împrejur. Spre răsărit, spre miazăzi ori spre apus nu se zărea altceva decât un platou sărăcăcios cu păduri întunecoase de brad, cu turbării negre, cu lacuri îngheţate şi cu lanţuri de munţi plumburii. Dar spre miazănoapte era cu totul altceva. Pământul părea a fi fost lucrat acolo cu cea mai mare dragoste şi îngrijire. În acea parte se zăreau numai munţi frumoşi, şi râuri şerpuind până la marele lac Vättern, care nu era îngheţat şi strălucea ca şi cum n-ar fi fost plin cu apă, ci cu lumină albastră.

La drept vorbind, lacul Vättern făcea tot atât de frumoasă întreaga privelişte, împrăştiind reflexe albastre şi pe ţărmuri. Boschetele, înălţimile, acoperişurile şi turlele oraşului Jönköping, care se zăreau pe malul lacului, erau învăluite într-o lumină albastră care încânta privirea. Băiatul îşi zicea că dacă s-ar afla ţări şi în cer, ele ar trebui să fie tot atât de albastre.

Urmându-şi zborul, gâştele se aflau acum deasupra acelei văi albastre. Erau foarte vioaie şi făceau multă larmă, astfel că oricine avea urechi nu putea să le ignore prezenţa.

Prin partea locului părea a fi într-adevăr prima zi frumoasă de primăvară. Până acum, primăvara fusese ploioasă şi ursuză. Vremea devenind însă deodată frumoasă, oamenii începură să dorească atât de mult căldura verii şi pădurile verzi, că le venea greu să-şi mai vadă de treburile lor.

Când gâştele sălbatice trecură slobode şi voioase pe deasupra văii, nu mai era jos nicio fiinţă care să nu se oprească de la lucru, ca să se uite după ele.

Cei dintâi le văzură minerii de la Taberg, care scoteau

minereul chiar de la suprafaţă. Auzindu-le gâgâind, opriră lucrul, iar unul din ei le strigă:

— Încotro mergeţi? Încotro mergeţi?

Gâştele nu înţeleseră ce spusese minerul, dar băiatul auzi întrebarea şi, aplecându-se pe spinarea gâscanului, răspunse în locul lor:

— Ne ducem unde nu sunt nici târnăcoape, nici ciocane.

Auzind aceste cuvinte, minerii crezură că gâştele îşi schimbaseră gâgâitul cu glasul omenesc, ca să exprime însăşi dorinţa lor.

— Mergem şi noi! Mergem şi noi! strigară minerii.

— Nu anul ăsta! răspunse băiatul. Nu anul ăsta!

Gâştele sălbatice o luară apoi de-a lungul râului Taberg spre lacul Munk, stârnind în toate părţile aceeaşi zarvă. Pe fâşia îngustă de pământ ce desparte lacurile Munk şi Vättern se înalţă oraşul Jönköping, cu marile lui instalaţii industriale. Gâştele zburară mai întâi pe deasupra fabricii de hârtie „Lacul Munk”. Tocmai se dăduse pauza de la amiază şi pâlcuri lungi de muncitori se scurgeau pe poarta fabricii. Auzind gâgâitul gâştelor sălbatice, se opriră o clipă să le asculte.

— Încotro mergeţi? Încotro mergeţi? strigă un lucrător.

Gâştele nu înţeleseseră ce spunea, dar băiatul răspunse în locul lor:

— Ne ducem unde nu-s maşini, nici cazane cu aburi.

Auzind acest răspuns muncitorii crezură că gâştele îşi schimbaseră gâgâitul cu glasul omenesc, ca să exprime însăşi dorinţa lor.

— Mergem şi noi! strigară o mulţime dintre ei. Mergem şi noi!

— Nu anul ăsta! răspunse băiatul. Nu anul ăsta!

Gâştele sălbatice zburară apoi pe deasupra vestitei fabrici de chibrituri de pe malul lacului Vättern, mare cât o cetate, care îşi înălţa spre cer coşurile ei uriaşe. Prin curţi nu se vedea nici ţipenie, de om, dar într-o sală întinsă trebăluiau lucrătoarele tinere, care umpleau cutii cu chibrituri. De dragul vremii frumoase de afară deschiseseră o fereastră. Şi aşa se făcu că prin fereastra aceea pătrunseră până la ele strigătele gâştelor... Cea care era mai aproape de fereastră se aplecă în afară cu o cutie de chibrituri în mână şi strigă:

— Încotro mergeţi? Încotro mergeţi?

— Ne ducem în ţara în care nu-i nevoie nici de lumină, nici de chibrituri, zise băiatul.

Fata crezu că ceea ce auzise era gâgâitul de gâşte, dar pe

urmă, părându-i-se că desluşise câteva cuvinte, strigă:

— Merg şi eu! Merg şi eu!

— Nu anul ăsta! răspunse băiatul. Nu anul ăsta!

În partea răsăriteană a fabricii se înalţă oraşul Jönköping, pe una din cele mai frumoase poziţii. Îngustul lac Vättern are ţărmurile înalte şi abrupte, de nisip, atât pe partea răsăriteană, cât şi pe cea apuseană. La miazăzi însă, pereţii de nisip se şubrezesc şi se cască, spre a face parcă loc unei porţi mari prin care se poate ajunge la lac. Iar la mijlocul porţii, cu munţii la dreapta şi la stângă şi cu Vättern în faţă, e situat oraşul Jönköping.

Gâştele zburară pe deasupra oraşului lung şi îngust, făcând aceeaşi larmă ca şi în restul ţinutului. În oraş nu le răspunse însă nimeni. Nici nu era de aşteptat ca orăşenii să se oprească în stradă şi să strige la ele.

Mai zburară gâştele ce mai zburară şi numai ce ajunseră deasupra orăşelului Huskvarna, situat într-o vale, înconjurat de munţi frumoşi şi abrupţi. De pe înălţimea unui munte se prăvălea într-o cascadă lungă şi îngustă un râu. La poalele munţilor se înălţau ateliere şi fabrici, iar pe mijlocul văii erau clădite locuinţe muncitoreşti înconjurate de livezi. În mijlocul văii se afla şcoala.

Când treceau în zbor gâştele sălbatice tocmai sunase clopoţelul şi o droaie de copii ieşiră pe uşă în rânduri strânse. Erau aşa de mulţi, încât umplură toată curtea şcolii.

— Încotro mergeţi? Încotro mergeţi? strigară copiii, auzind larma gâştelor.

— Unde nu-s cărţi, nici lecţii, răspunse băiatul.

— Luaţi-ne şi pe noi! strigară copiii.

— Nu anul ăsta, ci la anul! răspunse băiatul. Nu anul ăsta, ci la anul!

LACUL CEL MARE AL PASĂRILOR

Jarro, bobocul de raţă sălbatică

Tokern e un lac destul de mare, dar pe vremuri se vede că a fost mult mai întins. Oamenii au socotit însă că el acoperea o

parte prea mare a şesului mănos şi au căutat să-i sece apa, ca să poată ara şi semăna pe fundul lui. N-au izbutit să-l sece în întregime, cum avuseseră de gând, aşa că lacul acoperă şi azi o întindere mare de pământ. După secare, el a rămas atât de scund, încât adâncimea lui nu e nicăieri mai mare de câţiva metri. Ţărmurile lui au devenit lunci mlăştinoase, iar pe lac se văd pretutindeni ostroave mici de nămol ieşite la suprafaţa apei.

Vezi însă că se află pe lumea asta o plantă căreia îi place să stea cu picioarele în apă, dar care îşi ţine trupul şi creştetul în aer. Planta asta e papura şi nicăieri nu-i prieşte mai bine ca pe ţărmurile joase ale lacului Tokern şi împrejurul ostroavelor de nămol cu care e presărat. Atât de bine îi prieşte acolo, încât creşte înaltă peste un stat de om şi deasă încât e aproape cu neputinţă să treacă cineva cu luntrea prin ea. Alcătuieşte astfel o centură lată şi verde de jur împrejurul lacului şi din pricina asta lacul nu e accesibil decât în unele locuri de unde oamenii au înlăturat papura.

Dacă papura nu face casă bună cu oamenii, ea apără şi adăposteşte în schimb multe alte vietăţi. În mijlocul ei se află o sumedenie de ochiuri şi de canale cu apă verde, stătătoare, unde laolaltă cu iarba-broaştei cresc din belşug lintiţa şi răborina, în care mişună plevuşcă şi larve de ţânţari, ca şi alte gângănii. Pe malurile acestor ochiuri şi canale se află o mulţime de locuri ascunse, în care păsările îşi clocesc ouăle şi îşi hrănesc puii, fără să fie tulburate de vrăjmaşi şi de grija mâncării.

În papura lacului Tokern trăieşte şi un număr foarte mare de păsări din cele care se adună acolo an de an, pe măsură ce află despre existenţa acestui sălaş minunat. Întâi şi întâi s-au aciuat acolo raţele sălbatice, ce şi azi se află cu miile prin acele părţi. Ele însă nu mai sunt stăpâne pe tot lacul, căci au fost nevoite să împartă spaţiul cu alte păsări: lebede, cufundari, lişiţe, bodârlani şi multe altele.

Tokern e cel mai mare lac din Suedia, unde îşi au sălaşul păsările, iar acestea se pot socoti cu drept cuvânt fericite într-un astfel de refugiu. Nu se ştie însă dacă ele vor mai fi multă vreme stăpâne pe tufele de papură şi pe ţărmurile de nămol, deoarece oamenii nu pot să uite că pe fundul lacului se află o mare întindere de pământ bun şi roditor. În discuţiile lor ei aduc mereu vorba despre secarea acestui lac.

Pe Vremea când Nils Holgersson călătorea în tovărăşia gâştelor sălbatice, se afla pe lacul Tokern o raţă cu numele de Jarro. Era doar un boboc, care nu trăise decât o vară, o toamnă şi

o iarnă. Acum vieţuia cea dintâi primăvară a sa. Venise de curând din nordul Africii şi ajunsese la Tokern de timpuriu, când lacul era acoperit încă cu gheaţă.

Într-o seară, pe când se desfăta preumblându-se pe lac cu ceilalţi boboci, un vânător descărcă asupra lor câteva focuri de puşcă şi Jarro fu lovit în piept. Era cât pe ce să piară. Ca să nu încapă totuşi pe mâna omului care îi împuşcase, Jarro zbură mai departe cât îl ţinură puterile. Nu se mai gândea încotro mergea, ci se silea să ajungă cât mai departe. Zbură el ce zbură, până ce se simţi fără vlagă. Spre norocul său însă, nu mai era deasupra lacului. Zburase spre uscat, iar în clipa în care îl părăsiră puterile, se prăbuşi fără simţire în dreptul porţii unei ferme ţărăneşti de pe ţărm.

Nu mult după aceea, trecu pe acolo un argat şi, văzându-l, se duse să-l ridice. Jarro însă, care nu dorea altceva decât să moară liniştit, îşi adună cele din urmă puteri şi îl ciupi pe argat de un deget, ca să-i dea drumul. Dar nu izbuti să-şi recapete libertatea. Atacul avu însă un rezultat bun. Argatul băgă de seamă că pasărea era încă vie şi o duse frumuşel în casă, s-o arate stăpână-si, o femeie tânără cu înfăţişare blândă. Femeia luă bobocul din mâna argatului îl dezmierdă pe spinare, văzând cât era de frumos, cu capul verde, strălucitor, cu guleraş alb, cu spinarea roşcată şi cu ochiuri albastre pe pene, îşi zise că ar fi păcat să moară. De aceea făcu repede un coşuleţ şi culcă pasărea în el.

Jarro se zbătu în coşuleţ câtva timp şi se luptă să scape. În cele din urmă însă, înţelegând că oamenii nu aveau de gând să-l omoare, se linişti. Şi se simţea destul de bine în coşuleţul încăpător. Abia acum se putea observa cât era de istovit din cauza rănilor şi a sângelui pierdut. Văzându-l în ce stare se află, stăpâna casei luă coşul şi-l aşeză într-un loc mai ferit, lângă vatră. Când îl puse din nou jos, Jarro închise ochii şi adormi.

După câteva clipe se trezi, simţindu-se pipăit de cineva. Când deschise ochii, îl cuprinse o teamă atât de grozavă, încât era cât pe ce să-şi piardă firea. Soarta lui era pecetluită, de bună seamă, căci avea în faţă un duşman mai primejdios decât oamenii şi păsările răpitoare. Acel duşman nu era nici mai mult, nici mai puţin decât însuşi Cezar, prepelicarul miţos, care îl adulmeca de zor, cu o mare curiozitate.

Câtă teamă încercase Jarro în vara trecută, când era doar un bobocel galben, de câte ori se răspândea prin tufele de papură zvonul: „Vine Cezar! Vine Cezar!...” Când văzuse câinele cu pete

negre şi albe şi cu gura plină de dinţi răzbătând prin papură, crezuse că se afla înaintea morţii. Totdeauna nădăjduise că nu va trăi clipa în care avea să se găsească faţă în faţă cu Cezar.

Şi iată că, spre nenorocul lui, căzuse chiar pe terenul fermei unde-şi ducea viaţa şi acel câine. Cezar se afla acum deasupra bobocului şi-l privea cu nişte ochi curioşi şi răi.

— Cine eşti tu? mârâi el. Cum ai intrat aici în casă? Nu faci cumva parte din păsările care trăiesc în papura de pe lac?

Jarro abia avu curaj să-i răspundă.

— Nu fi supărat pe mine, Cezar, că am intrat în casă, zise el. Nu sunt eu de vină. Am fost împuşcat şi rănit. Oamenii, doar nu alţii, m-au aşezat aici în coş.

— Da? Oamenii te-au aşezat aici? se miră Cezar. Vor să te lecuiască, desigur. Eu, unul, cred însă că ar face mai bine să te mănânce, o dată ce le-ai picat în mână. În orice caz, eşti apărat aici în casă. Nu trebuie să-ţi fie teamă. N-o să-ţi fac niciun rău. Acuma nu suntem pe lacul Tokern, la vânătoare...

Cezar se duse apoi să se culce lângă vatra în care focul ardea cu flăcări mari şi jucăuşe. Dându-şi seama că scăpase de acea primejdie îngrozitoare, Jarro adormi din nou, copleşit de oboseală.

Când se trezi a doua oară, văzu în faţa lui o strachină cu apă şi un pumn de grăunţe. Era bolnav, dar, pe lângă boală, îl chinuia şi foamea, aşa că începu să mănânce.

Văzându-l că ciuguleşte cu lăcomie grăunţele, stăpâna veni la el şi-l alintă bucuroasă. Pe urmă Jarro adormi iarăşi. Câteva zile la rând nu făcu altceva decât să mănânce şi să doarmă.

Într-o dimineaţă, Jarro se simţi atât de bine, că ieşi din coşuleţ şi începu să se preumble prin odaie. Nu ajunse totuşi prea departe, căci deodată îl apucă o sfârşeală şi se prăbuşi la pământ, fără să mai ştie de el. Vezi însă că Cezar era şi el în odaie. Numaidecât veni lângă Jarro şi odată îşi deschise gura cea mare, apucându-l de-o aripă. Jarro crezu fireşte că Cezar avea de gând să-l muşte şi să-l omoare, aşa că-l trecură toate spaimele. Dar câinele îl duse înapoi la coşuleţ, fără să-i facă niciun rău. De la întâmplarea asta, Jarro căpătă o încredere aşa de mare în Cezar, că la preumblarea următoare prin casă se duse la câine şi se aşeză lângă el. Pe urmă rămaseră amândoi buni prieteni şi Jarro dormea zilnic câteva ceasuri între labele câinelui.

Şi mai devotat decât faţă de Cezar era Jarro faţă de stăpâna casei. De ea nu se speria câtuşi de puţin şi, de câte ori venea să-i aducă mâncare, o mângâia pe mână cu căpşorul. Când o vedea

ieşind din casă, suspina de durere, iar când se întorcea o saluta în graiul lui.

Jarro uită repede cât de mult se temuse mai înainte de câini şi de oameni. I se păţea că erau blânzi şi buni, aşa că-i erau dragi. Dorea să se facă sănătos, ca să poată zbura înapoi la lacul Tokern şi să povestească raţelor sălbatice că vechii lor duşmani nu erau primejdioşi, aşa că nu trebuiau să se mai teamă de ei.

Bobocul băgase de seamă că, atât oamenii, cât şi Cezar, aveau ochi blânzi în care se putea uita cu drag. Singura vieţuitoare din casă de ale cărei priviri se ferea era pisica Clorina. Nu-i făcea nici ea vreun rău, dar nu putea avea încredere în mâţă, socotind-o şireată şi prefăcută, în afară de asta, pisica îl dojenea mereu că s-a ataşat de oameni şi că-i iubeşte.

— Tu crezi că ei te îngrijesc pentru că le placi, zise Clorina într-una din zile. Lasă c-o să vezi cu ochii tăi ce se întâmplă, când vei fi gras şi durduliu. Or să-ţi sucească gâtul şi-or să te pună la frigare, că eu îi cunosc destul de bine doar!

Jarro avea o inimă simţitoare şi devotată, ca toate păsările, de altfel, şi se întrista nespus de mult când auzea astfel de lucruri. Nici prin gând nu-i trecea că stăpâna casei ar fi avut inima să-i sucească gâtul şi nici nu putea crede aşa ceva despre fiul ei, băieţaşul care şedea ceasuri întregi lângă coşuleţul păsării spunându-i câte şi mai câte, de nu mai termina. În mintea lui îşi zicea că le era drag la amândoi, aşa cum îi erau şi ei dragi lui.

Într-o zi, pe când Jarro şi Cezar se aflau la locul lor obişnuit din faţa vetrei, Clorina începu iar să-l cicălească pe boboc:

— Nu ştiu, Jarro, ce veţi face voi, raţele sălbatice, la anul, când lacul Tokern va fi uscat şi prefăcut în ogoare, zise Clorina, prefăcându-se a fi tare îngrijorată.

— Ce vrei să spui, Clorina? strigă Jarro, sărind în sus speriat.

— Mereu uit, Jarro, că tu nu-nţelegi graiul oamenilor, ca Cezar şi ca mine, răspunse cu şiretenie pisica. Altfel ai fi auzit ce-au spus oamenii care au fost ieri aici în casă, anume că toată apa din Tokern va fi secată şi că la anul fundul lacului va fi uscat ca podeaua asta a casei... Şi atunci eu mă-ntreb: unde veţi pleca voi, raţele sălbatice? Încotro vă veţi duce?

Auzind aceste vorbe, Jarro se supără foc.

— Eşti răutăcioasă ca o lişiţă, strigă el la Clorina. Tu nu urmăreşti alt scop decât să mă asmuţi împotriva oamenilor. Nu cred că ei intenţionează să facă aşa ceva. Ei ştiu doar că lacul Tokern este proprietatea raţelor sălbatice. Ce motiv ar avea să

lase atâtea păsări de izbelişte şi să le nenorocească? Ai născocit de bună seamă acest lucru ca să mă sperii. Bine-ar face vulturul Gorgo să te sfâşie! Bine-ar face stăpâna casei să-ţi tundă mustăţile!

Jarro nu putu însă s-o reducă la tăcere pe Clorina cu una, cu două.

— Aha! Crezi, prin urmare, că eu mint? zise pisica. Întreabă-l atunci pe Cezar. Aseară era şi el în casă. Cezar nu minte niciodată.

— Cezar, zise Jarro, tu-nţelegi graiul oamenilor mult mai bine decât Clorina. Spune că ea n-a auzit bine. Gândeşte-te ce s-ar întâmplă dacă oamenii ar seca lacul Tokern şi i-ar transforma fundul în ogoare. Nu s-ar mai găsi iarba-broaştei sau altă hrană pentru raţele bătrâne, nici plevuşcă, mormoloci sau larve de ţânţari pentru bobocii lor. Ar dispărea atunci şi tufele de papură în care bobocii se pot ascunde până ce-nvaţă să zboare. Toate raţele ar fi silite să plece în altă parte. Unde vor găsi însă un adăpost aşa de bun ca Tokern? Spune, Cezar, că Clorina n-a auzit bine!

Poza nils10 [P183]

În răstimpul acestei convorbiri, Cezar avu o atitudine despre care nu ştiai ce să crezi. Fusese treaz o bună bucată de vreme, dar în clipa când Jarro i se adresă, cerându-i răspuns, Cezar începu să caşte, punându-şi botul pe labele din faţă şi adormi buştean; cât ai zice peşte.

De sus, de pe vatra unde stătea tolănită, pisica se uita la Cezar cu un zâmbet viclean.

Pasăre de nadă

Duminică, 17 aprilie

După câteva zile, Jarro se simţi atât de bine, încât putu să zboare prin toată casa. Stăpâna îl dezmierda mereu iar băieţelul alerga prin curte să culeagă pentru el primele fire de iarbă răsărite. Când îl mângâiau, Jarro îşi zicea că, deşi era acum destul de zdravăn ca să poată zbura oricând spre lacul Tokern, nu-i venea să se despartă de oameni. Era bucuros să rămână toată viaţa la ei.

Într-o zi însă, dis-de-dimineaţă, stăpâna puse peste Jarro un fel

de căpăstru sau de laţ, care-l împiedica să se folosească de aripi, şi-l dădu apoi argatului care-l găsise. Omul îl puse subsuoară şi porni cu el spre lac.

Gheaţa se topise cât timp Jarro zăcuse. Papura veche şi uscată de anul trecut rămăsese încă pe marginea lacului şi a ostroavelor, dar toate plantele acvatice începuseră a da lăstare la fundul apei, iar vârfurile verzi ajunseseră la suprafaţă. Ciocurile încovoiate ale corlelor se iţeau din păpuriş. Cufundarii se fuduleau cu gulerele noi de pene la gât, iar sitarii adunau de zor paie pentru cuiburi.

Argatul se sui într-o lotcă, îl aşeză pe Jarro pe fundul ei şi începu a vâsli pe lac. Jarro, care se obişnuise între timp să aştepte numai binele de la oameni, îi spuse lui Cezar, venit o dată cu ei, că era foarte recunoscător argatului că-l adusese pe lac. Acesta n-avea nevoie să-l supravegheze prea îndeaproape şi să-l ţină prizonier cu prea mult zel, căci Jarro nu avea de gând să fugă.

Dar Cezar nu răspunse nimic. Era foarte scump la vorbă în dimineaţa aceea.

Singurul lucru care i se păru cam ciudat lui Jarro e că argatul luase puşca cu el. Nu-i venea să creadă că vreunul din oamenii aceştia buni de la fermă ar fi fost în stare să împuşte păsări. În afară de asta, Cezar îi spusese că nu se vâna pe acea vreme.

— Vânatul e oprit acum, spusese el, deşi acest lucru nu mă priveşte pe mine...

Argatul mâna însă lotca spre unul din ostroavele de nămol împresurate de păpuriş. Acolo se dădu jos, făcu o căpiţă de papură veche şi se aşeză îndărătul ei. Jarro rămase pe nămol cu căpăstrul peste aripi, legat de lotcă cu o sfoară lungă.

Deodată zări nişte boboci de raţe sălbatice în tovărăşia cărora cutreierase cândva lacul. Erau departe, dar Jarro îi chemă la el cu strigătele puternice. Bobocii răspunseră şi se apropiară într-un stol mare, frumos. Abia se apropiaseră că Jarro şi începu să le povestească despre salvarea lui miraculoasă şi despre bunătatea omenească. În aceeaşi clipă, în spatele lui pocniră două împuşcături. Trei raţe căzură moarte în păpuriş, iar Cezar se băgă în apă şi le prinse.

Abia atunci s-a luminat, Jarro. Oamenii îl salvaseră ca să-l poată folosi ca pasăre de nadă. Şi izbutiseră, după cum se vedea!... Trei raţe pieriseră din pricina lui. Să moară de ruşine şi mai multe nu! I se părea că până şi prietenul său Cezar se uita la el cu dispreţ, iar după ce se înapoiară acasă nu mai avu curaj să

se culce lângă câine.

A doua zi dimineaţă, Jarro fu dus din nou la lac. Şi de data asta zări nişte raţe. Cum le văzu însă zburând spre el, le strigă:

— Fugiţi, fugiţi! Băgaţi de seamă! Duceţi-vă în altă parte! După căpiţa de papură e ascuns un vânător. Eu nu-s decât o pasăre de nadă!

Jarro izbuti astfel într-adevăr să scoată raţele din bătaia puştii.

Bietul boboc era atât de ocupat cu veghea, încât abia avea răgaz să ciugulească din când în când câte un fir de iarbă. De câte ori se apropia vreo pasăre, repeta strigătele de alarmă. Îi preveni chiar şi pe cufundări, deşi avea ură pe ei, căci scoteau raţele din cele mai bune ascunzători. Nu voia totuşi ca din cauza lui să cadă pradă nenorocirii şi alte păsări. Datorită zelului cu care Jarro veghease toată vremea, argatul se întoarse acasă de data asta fără să fi tras nici măcar un singur foc de puşcă.

Cu toate acestea, Cezar păru mai puţin nemulţumit decât în ajun; iar când se făcu seară, îl luă pe Jarro cu gura, îl duse la vatră şi-l culcă între labele dinainte.

Jarro tânjea însă acum în casă şi se simţea foarte nefericit. Îi spunea parcă inima că oamenii nu-l iubiseră niciodată. De câte ori veneau să-l dezmierde stăpâna sau băieţelul, îşi vâra ciocul sub aripă şi se făcea că doarme.

Jarro îşi continuă câteva zile de-a rândul trista lui misiune de a sta de veghe, ajungând să fie cunoscut în toate părţile lacului Tokern. Într-o dimineaţă, pe când striga ca de obicei: „Fiţi atente, zburătoarelor, nu vă apropiaţi de mine! Nu-s decât o pasăre de nadă!” văzu plutind pe apă spre locul unde era legat un cuib de cufundar. Nu era ceva deosebit. Era un cuib din anul trecut, şi deoarece cuiburile de cufundări sunt făcute în aşa fel încât pot pluti pe apă ca nişte luntriţe, se întâmplă adeseori ca ele să rătăcească pe lac. Jarro se uită însă lung la cuib cum venea drept spre ostrov, ca şi când l-ar fi condus cineva.

Când ajunse aproape de el, Jarro văzu în cuib un prichindel, cel mai mic pe care-l pomenise de când era pe lume, care vâslea de zor cu un beţişor. Prichindelul acela strigă la el:

— Apropie-te, Jarro, cât mai mult de apă şi pregăteşte-te de zbor! în curând vei fi slobod.

În clipa următoare, cuibul de cufundar era lângă mal, însă micul vâslaş nu-l părăsi, ci rămase liniştit, ghemuit între crenguţe şi paie. Jarro mai că încremenise. Stătea cu frica în sân să nu fie descoperit salvatorul său.

Sosi apoi în zbor un cârd de gâşte sălbatice. Jarro se dezmetici

şi le preveni cu strigăte puternice, dar gâştele zburară mai departe încoace şi încolo pe deasupra lui. Se aflau la o înălţime atât de mare, încât erau ferite de bătaia puştii. Argatul fu ispitit să tragă câteva focuri asupra lor. N-apucase bine să le tragă, că prichindelul sări pe mal, scoase un cuţitaş de la brâu şi din două tăieturi sfârtecă la repezeală căpăstrul în care era prins Jarro.

— Zboară acuma, Jarro, până ce omul nu-şi încarcă arma din nou! strigă el, sărind imediat, în cuibul de cufundar şi îndepărtându-se de mal.

Vânătorul era cu ochii la gâşte şi nu băgase de seamă că Jarro fusese liberat. Cezar prinsese însă mişcarea. În clipa în care bobocul îşi înălţa aripile, se năpusti asupra lui şi-l înşfăcă de ceafă.

Jarro ţipa de mai mare jalea, dar prichindelul care-l salvase îi zise foarte liniştit lui Cezar:

— Dacă eşti cinstit, aşa cum pari a fi nu poţi sili o pasăre bună să stea aici şi să atragă pe altele în nenorocire.

Auzind aceste cuvinte, Cezar îi dădu drumul lui Jarro.

— Zboară, Jarro! îl îndemnă el. Eşti prea bun, într-adevăr, ca să slujeşti drept pasăre de nadă. Nu în scopul ăsta voiam să te opresc, ci din cu totul altă pricină: casa fără tine o să-mi pară pustie.

Secarea lacului

Miercuri, 20 aprilie

Casa rămase într-adevăr pustie după plecarea lui Jarro. Câinele şi pisica se plictiseau, nemaiputându-se ciorovăi din cauza lui, iar stăpâna era tristă că nu mai auzea măcăitul vesel al bobocului care o încânta de câte ori venea să-l vadă. Cel mai mult îi era însă dor de el băieţelului Per Ola; Nu avea decât trei ani şi era singurul copil al stăpânilor. În toată viaţa lui nu avusese un tovarăş de joacă la fel ca Jarro, care să-i facă toate voile, şi de aceea îl îndrăgise. Auzind că bobocul plecase de la fermă – ca să-şi ducă iarăşi viaţa pe lac laolaltă cu suratele lui băieţelul nu se putea împăca deloc cu gândul ăsta şi îşi făcea fel de fel de socoteli cum să-l aducă înapoi.

Per Ola stătuse ceasuri întregi de vorbă cu Jarro, pe când acesta şedea liniştit în coşuleţ, şi era încredinţat că bobocul înţelegea tot ce-i spunea. De aceea o rugă pe maică-sa să-l ducă pe lac, ca să-l întâlnească pe Jarro şi să-l înduplece să vină

înapoi. Maică-sa nici nu voi să audă de aşa ceva, dar băieţelul nu se lăsă şi nu renunţă la planul pe care şi-l făcuse.

A doua zi după dispariţia lui Jarro, Per Ola se zbenguia prin curte. Se juca singur ca de obicei. Cezar era însă pe treptele scării. Când dăduse drumul afară băiatului, stăpâna îi spusese câinelui: „Ai grijă, Cezar, de Per Ola!”

Dacă lucrurile s-ar fi petrecut ca de obicei, Cezar ar fi împlinit porunca stăpânei, – iar băiatul ar fi fost atât de bine supravegheat, că nu l-ar fi păscut nicio primejdie. Din nefericire însă, Cezar nu era în apele lui în timpul acela. Aflase că ţăranii din preajma lacului Tokern se strângeau adesea la sfat să pună la cale secarea lacului şi că lucrul acesta fusese chiar hotărât. Vestea asta îl tulburase peste măsură. Aşadar, raţele urmau să-şi ia în curând lumea în cap, iar Cezar n-ar mai fi avut niciun loc unde să vâneze... Cu gândul la această nenorocire, câinele uită cu totul că primise poruncă să-l supravegheze pe Per Ola.

Cum se văzu singur în curte, băieţelul socoti că era momentul prielnic să coboare la lac şi să stea de vorbă cu Jarro. Deschise o portiţă şi porni în direcţia lacului, pe cărarea care ducea spre luncă. Câtă vreme putea fi văzut de cei de acasă, merse tipa-tipa, dar pe urmă îşi iuţi paşii. Se temea să nu-l zărească maică-sa ori altcineva şi să-l cheme înapoi. Nu voia să-i pricinuiască niciun rău bobocului, ci numai să-l înduplece să se întoarcă la fermă. Era sigur însă că ai lui n-ar fi încuviinţat ceea ce făcea acum.

Ajungând pe malul lacului, Per Ola îl strigă pe Jarro de câteva ori. Pe urmă stătu câtva timp în aşteptare, dar ia-l pe Jarro de unde nu-i! E drept că zări mai multe păsări care semănau cu raţele sălbatice, dar acestea zburară mai departe fără să-l ia în seamă. Băiatul pricepu astfel că niciuna din ele nu era cea căutată de el.

Văzând că Jarro nu vine la el, Per Ola îşi făcu socoteala că l-ar putea găsi mai uşor dacă s-ar duce pe lac. Lângă lac se aflau mai multe luntre bune, dar, ca un făcut, toate erau legale. Singura slobodă era o lotcă veche şi crăpată, atât de hârbuită, că nimeni nu se mai slujea de ea. Per Ola se sui totuşi în lotcă, fără să-i pese că avea fundul plin cu apă. De vâsle nu se putea folosi, căci nu-l ajutau puterile. În schimb, ca să înainteze, începu să se legene în lotcă. Nu încape îndoială că niciun om nu fusese în stare până atunci să conducă în acest fel o luntre pe lacul Tokern. Dar când nivelul apei e ridicat şi nenorocirea paşte o făptură omenească, copiii mici au o dibăcie minunată de a se

avânta pe un lac chiar într-o lotcă hârbuită. Nu trecu mult şi Per Ola plutea pe Tokern, strigându-l pe Jarro.

În timp ce vechea lotcă se legăna astfel pe valuri, crăpăturile ei se lărgiră şi mai mult, lăsând apa să intre în voie. Dar lucrul ăsta nu-l interesa câtuşi de puţin pe băiat. Şedea pe băncuţa din faţă şi striga la orice pasăre pe care o vedea, mirându-se întruna că Jarro tot nu se ivea.

În cele din urmă, Jarro îl zări pe Per Ola. Din ascunzişul unde se afla, bobocul auzi că cineva îl chema cu numele pe care-l avusese printre oameni şi înţelese că băiatul venise pe lac să-l caute. Era nespus de bucuros văzând că o făptură omenească îl iubea în adevăr. Zbură ca o săgeată spre Per Ola, se aşeza lângă el şi se lăsă mângâiat de băiat. Erau amândoi foarte fericiţi că se vedeau iarăşi împreună.

Jarro băgă însă de seamă imediat în ce stare jalnică se afla lotca; plină pe jumătate cu apă şi gata să se scufunde. Căută să-l convingă pe băiat că, de vreme ce nu era în stare nici să zboare, nici să înoate, trebuia să tragă de îndată la mal, dar ţi-ai găsit cu cine!... Ola nu-l înţelegea de fel. Jarro nu mai pierdu atunci nicio clipă şi fugi după ajutor.

Nu trecu mult şi se întoarse, aducând în spinare un pici mult mai mic decât Per Ola. De n-ar fi avut grai şi nu s-ar fi mişcat, băiatul ar fi crezut că era o păpuşă. Piciul îi porunci lui Per Ola să scoată din fundul lotcii o prăjină lungă şi subţire şi să încerce s-o proptească de malul unuia din ostroavele cu păpuriş. Apoi să se opintească zdravăn în ea. Băiatul îi dădu ascultare şi izbutiră astfel împreună să urnească lotca din loc. Din câteva opinteli ajunseră la un ostrov înconjurat de papură, şi acolo băieţelul fu sfătuit să se dea jos. În clipa în care Per Ola puse piciorul pe uscat, luntrea se umplu cu apă şi se duse la fund.

Văzând acest lucru, băiatul se posomorî, căci era sigur că părinţii îl vor dojeni aspru. Era tocmai gata să plângă, dar se întâmplă chiar atunci un lucru care-i abătu gândul în altă parte. Un stol de păsări mici, cenuşii, se lăsă pe ostrov, iar piciul îl duse la acele zburătoare, spunându-i cum le chema şi ce ziceau ele. Noutatea asta care-l desfăta nespus de mult îl făcu pe Per Ola să uite de toate necazurile.

Cei de acasă observaseră între timp că băiatul dispăruse şi porniseră în căutarea lui. Au luat la rând încăpere cu încăpere, apoi dependinţele, dar nu l-au aflat. Dacă au văzut, l-au căutat în puţ şi în beci, apoi pe uliţe şi pe toate potecile din jurul casei. Negăsindu-l, au întrebat atunci pe la casele vecine dacă nu se

rătăcise cumva pe acolo, iar la urmă s-au dus după el la lac. De găsit însă nu l-au putut găsi.

Cezar îşi dădu seama din primele clipe că toţi ai casei îl căutau pe Per Ola; nu făcu însă nimic ca să-i ajute să-i dea de urmă. Stătea liniştit, ca şi cum toată întâmplarea asta nu l-ar fi interesat câtuşi de puţin. Într-un târziu fură descoperite nişte urme de paşi lângă locul unde se aflau luntrile legate de ţărm, iar lumea constată că erau ale băiatului. Se observă apoi că lipsea lotca cea veche şi crăpată. Abia atunci oamenii care se adunaseră buluc începură să priceapă ce grozăvie se întâmplase.

Tatăl lui Per Ola şi argaţii ce se aflau pe aproape se urcară într-o luntre şi porniră să-l caute pe băiat. Au vâslit ei pe lac până spre seară, dar de zărit nu l-au zărit nicăieri. Nu-şi puteau închipui acum altceva decât că lotca cea veche se scufundase şi că micuţul zăcea fără suflare pe fundul lacului.

Veni seara şi mama băiatului porni singură să cutreiere tot ţărmul. Toţi erau convinşi că Per Ola se înecase, dar biata mamă mai avea încă un strop de nădejde. Ea nu voia să creadă aşa ceva şi-l căuta pretutindeni fără odihnă. Îl căută printre tufele încâlcite de papură şi pipirig. Îl căută pe tot ţărmul mlăştinos, fără să ţină seama că i se înfundau picioarele în nămol şi ca era udă leoarcă. Era în culmea deznădejdii. Inima îi zvâcnea cu putere. Nu plângea, dar îşi frângea mâinile şi îşi chema fecioraşul cu glas tare şi tânguitor.

În jurul ei se auzeau strigăte de raţe, de lebede şi de corle. Avea impresia că păsările acelea se ţineau după ea, bocind şi tânguindu-se şi ele. „Desigur că le doare ceva dacă se văietă astfel”, îşi zicea ea. Se gândi apoi din nou la ea. Dar oare de ce numai pe păsări le auzea tânguindu-se? Ele nu aveau doar nicio supărare...

Lucru ciudat: păsările nu tăcură nici după apusul soarelui. Mama lui Per Ola auzi nenumăratele stoluri de păsări, care se aflau pe lacul Tokern, scoţând un strigăt de jale după altul. Multe din ele o urmăreau oriunde se ducea, altele zburau cu repeziciune pe lângă ea. Tot văzduhul era plin de jelanii şi de tânguiri.

Durerea îi deschise însă inima. I se părea că nu era atât de departe de celelalte vieţuitoare, cum sunt oamenii îndeobşte, înţelese mult mai bine ca înainte soarta bietelor păsări. Ele aveau ca şi ea grija căminului şi a odraslelor, între păsări şi ea, deosebirea nu era aşa de mare cum crezuse până atunci.

Se gândi apoi că era un lucru ca şi hotărât ca toate acele mii

de lebede, de raţe şi de bodârlani să-şi piardă căminele de pe lacul Tokern. „Va fi tare greu de ele!...” îşi zise femeia. „Unde-şi vor mai creşte puii de-acum încolo?”

Se opri gândindu-se la toate aceste lucruri. Transformarea unui lac în ogoare şi izlazuri părea să fie un lucru bun şi folositor, dar acel lac putea să fie altul, nu numaidecât Tokern, un lac în care să nu-şi aibă cuiburile atâtea mii de vietăţi.

În timpul acestei convorbiri dintre cei doi soţi, Cezar se afla lângă vatră. Îşi înălţase capul şi asculta cu luare-aminte. Când socoti că cele auzite erau sigure, veni la stăpână-sa, o apucă de fustă şi o duse spre uşă.

— Ce faci, Cezar? zise ea căutând să dea câinele la o parte. Ştii poate unde e Per Ola? exclamă femeia apoi, având parcă o presimţire.

Cezar începu să latre şi să se arunce asupra uşii. Femeia o deschise şi câinele o luă în goana mare spre lacul Tokern. Stăpâna lui Cezar era atât de sigură că el ştia unde se află băiatul ei, încât alergă după el într-un suflet.

Nu ajunseră bine la ţărm că şi auziră plânsete de copil venind dinspre lac.

Per Ola petrecuse ziua cea mai plăcută din viaţa lui în tovărăşia lui Năpârstoc şi a gâştelor sălbatice, dar acum începuse să plângă, căci era flămând şi se temea de întuneric. Vă puteţi închipui şi voi, dragi cititori, ce bucurie a fost pe băieţel când părinţii lui şi Cezar au venit să-l ia acasă!

FOTA DE PĂNURĂ

Sâmbătă, 23 aprilie

Băiatul se înălţa mereu în văzduh. Sub el se afla marele şes al Östergötlandului.

Gheaţa şi zăpada care acoperiseră până de curând şesul nu se mai vedea pe nicăieri. Peste tot începuseră muncile de primăvară.

— Ce-or fi norii aceia lungi care se târăsc pe ogoare? întrebă după un timp băiatul.

— Pluguri şi boi! Pluguri şi boi! răspunseră în cor gâştele sălbatice.

Boii se urneau agale pe brazde. Abia puteai băga de seamă că se mişcau. Gâştele începură a striga la ei, luându-i în zeflemea, după cum le era obiceiul:

— Nici la anul n-o s-ajungeţi la celălalt capăt! Nici la anul n-o s-ajungeţi la celălalt capăt!

Dar nici boii nu rămaseră datori cu răspunsul. Îşi ridicară boturile în vânt şi începură să mugească de hăuleau depărtările:

— Nu vă e ruşine, haimanalelor? Mai mult folos aducem noi într-un ceas, decât voi în toată viaţa!

Prin unele părţi, plugurile erau trase de cai. Aceştia mergeau mai iute decât boii, dar gâştele se luară şi cu ei la harţă:

— Ruşine să vă fie c-aţi ajuns să faceţi treabă de boi!

— Şi vouă să vă fie ruşine că faceţi treabă de trântori! nechezară caii drept răspuns.

În timp ce caii şi boii erau la câmp, berbecul unei gospodării se preumbla agale prin ogradă. Tuns proaspăt şi sprinten, îşi găsise şi el de lucru: trântea copiii în ţarină, alunga dulăul din coteţ şi pe urmă umbla fudul de colo până colo, de parcă ar fi fost singurul stăpân al gospodăriei.

— Berbecule, berbecule, unde ţi-e lâna? îl întrebară gâştele sălbatice zburând pe deasupra lui.

— Au trimis-o la fabricile Drag din Norrköping, răspunse berbecul cu un behăit prelung.

— Berbecule, berbecule, unde ţi-s coarnele? întrebară gâştele din nou.

Spre marea lui părere de rău însă, berbecul nu avusese niciodată coarne şi nimeni nu-i putea face un necaz mai mare decât să-l întrebe de ele. De ciudă începu să sară şi să împungă aerul cu capul.

Pe şosea mergea un om care mâna din urmă o ciurdă de purcei. Godacii nu aveau decât vreo câteva săptămâni şi urmau să fie vânduţi în partea de sus a ţării. Aşa mici cum erau, umblau sprinteni şi lipiţi unul de altul, ca să fie bine apăraţi de s-ar fi ivit vreo primejdie.

— Guiţ, guiţ, guiţ! Prea repede ne-au luat de la sânul mamei! Guiţ, guiţ, guiţ! Ce soartă ne aşteaptă oare, sărmanii de noi? se tânguiau purceluşii.

Pe gâşte nu le lăsă inima să-şi bată joc de nişte făpturi atât de mici.

— Vă aşteaptă o soartă mai bună decât credeţi voi! strigară ele, zburând în apropierea lor şi dându-le curaj.

Gâştele nu erau niciodată aşa de vesele ca atunci când

treceau pe deasupra unui şes. Nu se grăbeau de fel şi zburau de la o fermă la alta, glumind cu animalele domestice.

Aflându-se deasupra şesului, lui Năpârstoc îi veni în minte o poveste pe care o auzise pe vremuri. Multe din poveşti se pierduseră în negura uitării, dar de amintit tot îşi amintea că în asta era vorba de o fotă cusută pe jumătate cu fir şi pe jumătate cu pănură sură. Stăpâna fotei o împodobise cu atâtea mărgăritare şi pietre scumpe, încât reuşise s-o facă mai frumoasă şi mai de preţ decât una de zarpa[35].

Băiatul îşi amintise de acea fotă uitându-se în jos la Östergötland, deoarece acesta era un şes mare, cuprins între două ţinuturi cu munţi păduroşi, unul la miazănoapte şi altul la miazăzi. Amândouă ţinuturile erau albastre şi nespus de frumoase, lucind în lumina dimineţii de parcă ar fi fost acoperite cu văluri de aur; iar şesul, care nu era decât un şir de ogoare pleşuvite de iarnă, nu oferea o privelişte mai frumoasă decât o pănură sură.

Gâştele trecuseră de muntele Omberg şi zburau spre răsărit, de-a lungul canalului Göta. Canalul se pregătea şi el de vară. Cete de muncitori îi întăreau malurile şi îi cătrăneau porţile mari de la stăvilare.

Şi în oraşul Linköping se lucra de zor în întâmpinarea primăverii. Zugravi şi zidari hărniceau pe schele, ca să dea caselor o înfăţişare cât mai frumoasă. Fete sârguincioase se urcaseră pe prichiciul ferestrelor deschise şi spălau geamurile. În porturi erau dichisite corăbiile şi vapoarele, de luceau lună.

La Norrköping gâştele sălbatice părăsiră şesul şi zburară peste Kolmården[36]. Câtva timp au trecut de-a lungul unei vechi şosele accidentate, care şerpuia alături de văgăunii, pe sub pereţi prăpăstioşi de munte. Pe când zburau pe acolo, băiatul scoase deodată un ţipăt. Bălăbănindu-şi picioarele de neastâmpărat ce era, scăpase jos unul din galenţi.

— Gâscane, gâscane! Mi-a căzut jos galentul!

Gâscanul se întoarse şi coborî spre pământ, însă băiatul văzu atunci că doi copii care mergeau pe drum îi luaseră galentul de jos.

— Suie-te iar, gâscane, strigă Năpârstoc. E prea târziu! Nu-mi

---

[35] Zarpa – stofă scumpă de mătase, ţesută cu fir de aur şi argint.

[36] Kolmården – ţinut păduros lung de aproape 100 km şi lat de aproape 40 km, la hotarul dintre Östergötland şi provincia Söderonanland.

mai pot căpăta galentul.

Copiii care treceau pe şosea erau Osa, păzitoarea de gâşte, şi frăţiorul ei Mats. Ei văzuseră galentul cel mic căzând din văzduh şi tocmai îl cercetau.

— Pesemne că l-au scăpat jos gâştele sălbatice! zise micul Mats.

Osa tăcu câtva timp, cu gândul la acea descoperire. În cele din urmă spuse încet, căutând parcă a-şi aduce aminte de ceva.

— Aminteşte-ţi, Mats, de un lucru. Când am trecut pe lângă mănăstirea Öved, am auzit vorbindu-se că nişte ţărani au văzut un spiriduş îmbrăcat cu pantalonaşi de piele şi încălţat cu galenţi de lemn ca un muncitor. Iar atunci când am ajuns la Vittskövle, o fetiţă ne-a povestit că văzuse un drăcuşor cu galenţi în picioare care zbura călare pe o gâscă. Pe urmă, chiar noi, când ne-am dus acasă la bordeiul nostru, am văzut un spiriduş îmbrăcat la fel, care a încălecat pe o gâscă şi s-a pierdut în zare. Tot el o fi cel care zboară acum pe sus şi a scăpat jos galentul.

— Să ştii c-o fi chiar ăsta! încuviinţă micul Mats.

Întoarseră galentul pe faţă şi pe dos şi cătară lung la el, căci galenţi de spiriduşi nu se prea găsesc pe drum în orice zi.

— Stai puţin, dragă Mats, zise Osa, păzitoarea de gâşte. Aici, într-o parte, parcă văd scris ceva.

— Văd şi eu, dar îs nişte litere parc-ar fi purici…

— Stai să mă uit mai bine! Da, scrie aşa: Nils Holgersson de la Vemmenhög.

— Phi! Aşa ceva nici că s-a mai pomenit! zise micul Mats.

PARTEA A DOUA

POVESTEA LUI KARR ŞI A LUI PĂR-SUR

Kolmården

În partea de sus a golfului Brovik, la hotarul dintre Östergötland şi Södermanland, se înalţă un munte lung de câteva mile, a cărui lăţime depăşeşte o milă. Dacă şi înălţimea ar fi pe măsura lungimii şi lăţimii, muntele ar fi unul din cei mai frumoşi din lume. Dar, din păcate, această proporţie nu există.

Uneori îţi este dat să întâlneşti câte o clădire care la început a fost plănuită atât de mare, încât proprietarul nu izbuteşte niciodată s-o termine. Când te apropii de ea, îţi dai seama că are temelii solide, arcade mari şi pivniţe adânci, dar de văzut nu vezi nici ziduri, nici acoperiş, întreaga construcţie se ridică abia câteva picioare de la pământ. Călătorul care dă cu ochii de acest munte nu poate să nu se gândească la o astfel de clădire lăsată în plata domnului, întrucât nu pare a fi un munte isprăvit, ci mai degrabă o temelie de munte. Înălţându-şi pereţii abrupţi de-a dreptul de pe şes, de oriunde îl priveşti îi vezi stâncile falnice, aşezate parcă anume ca să crească pe ele arini uriaşi. Totul e solid, sălbatic şi croit în linii mari; de înălţime însă, nici pomeneală. Zidarul a obosit şi a lăsat baltă lucrul înainte de a fi ajuns să dureze povârnişuri, piscuri şi creste, care să alcătuiască pereţii şi acoperişul unui munte cu adevărat isprăvit.

În schimb, în loc de piscuri şi vârfuri, ţinutul acesta muntos a fost totdeauna acoperit cu copaci mari şi înalţi. Pe laturile muntelui şi prin văi cresc stejari şi tei; în jurul lacurilor, mesteceni şi arini; pe pereţii abrupţi, pini; iar brazii pot fi întâlniţi oriunde găsesc un pic de pământ să-şi înfigă rădăcinile în el. Toţi aceşti copaci laolaltă alcătuiau marele codru Kolmården, pe vremuri atât de temut că oricine era nevoit să-l străbată îşi vedea moartea cu ochii.

Vechimea acestei păduri e atât de mare, încât e greu de spus cum a ajuns în starea de acum. La început a dus-o desigur greu de tot pe muntele pleşuv, dar cu timpul s-a călit din nevoia de a-şi face temelie trainică printre stâncile tari şi de a-şi scoate bruma de hrană dintr-un pământ pietros. S-a petrecut şi cu ea ceea ce se petrece cu mulţi care în tinereţe tânjesc, dar care cu vremea, pe măsură ce cresc, se dezvoltă şi prind putere. După ce a crescut, pădurea avea copaci cu trunchiuri groase şi ramuri împletite într-o reţea de nepătruns, cu rădăcini solide şi răzbătătoare, care şerpuiau sub pământ, fixându-le şi întărindu-l. Era astfel un refugiu minunat pentru fiare sălbatice şi pentru tâlhari, care ştiau cum să se caţere şi să răzbată prin desişurile ei. Pentru alţii nu era însă deloc ispititoare, fiind întunecoasă şi rece, încâlcită şi fără pic de drumuri, mărăcinoasă şi plină de ghimpi; iar copacii bătrâni păreau nişte arătări cu ramurile lor stufoase şi cu trunchiurile acoperite de muşchi.

Când oamenii au venit pentru prima oară în Södermanland şi în Östergötland, au dat pretutindeni numai de păduri mari. Pe cele de prin văile roditoare şi de pe şesuri le-au tăiat în scurtă vreme. Cum însă pădurea din Kolmården se afla pe un teren stâncos şi sărac, nu se sinchisea deloc de ce se întâmplase cu altele. Cu cât a rămas mai mult timp neatinsă, cu atât s-a dezvoltat mai puternic. Era ca o cetate ale cărei ziduri se îngroaşă pe zi ce trece, iar cine voia s-o străbată trebuia să-şi ia securea cu el.

Alte păduri se tem de mâna omului. Când era vorba însă de cea din Kolmården, oamenii erau cei care se temeau de ea. Era atât de întunecoasă şi de încâlcită, că vânătorii şi culegătorii de vreascuri se rătăceau sau piereau înainte de a putea ieşi cu mare anevoie din desişurile ei. Cât despre drumeţii care aveau cale către Östergötland şi Södermanland, viaţa lor era pur şi simplu în primejdie. Trebuiau să-şi facă drum pe potecile înguste, bătătorite de jivinele codrului, din pricină că populaţia megieşă nu era în stare să croiască drumuri prin încâlciturile pădurii. Nu existau poduri peste râuri, nici bacuri peste lacuri sau punţi peste bălţi. În toată pădurea nu se afla nicio colibă locuită de oameni paşnici. Bârloguri de fiare sălbatice şi vizuine de tâlhari se găseau în schimb berechet. Puţini erau cei care reuşeau s-o străbată teferi, dar cu atât mai mare era numărul acelora care cădeau în prăpăstii, se înfundau în mocirle, erau prădaţi de tâlhari sau urmăriţi de fiare. Dar chiar şi cei ce erau megieşi cu pădurea şi nu cutezau niciodată să calce pe acolo aveau

neajunsuri din cauza ei, căci urşii şi lupii coborau mereu de pe Kolmården şi le sfâşiau vitele. Şi nici măcar nu era chip de stârpit fiarele sălbatice, de vreme ce pădurea deasă le oferea un loc atât de sigur de ascunzătoare.

De bună seamă că atât populaţia din Östergötland, cât şi cea din Södermanland ar fi fost bucuroasă să scape de Kolmården. Lucrul acesta era însă greu de înfăptuit atâta vreme cât se găsea pământ arabil în alte părţi. Încetul cu încetul însă, oamenii reuşiră să o domine. Pe povârnişurile muntelui, de jur împrejurul pădurii, se iviră ferme şi sate. Prin pădure începură, de bine, de rău, a fi croite drumuri, iar la Krokek, în plină sălbăticie, călugării au durat o mănăstire, unde drumeţii găseau refugiu.

Codrul continua totuşi să domine măreţ şi primejdios, până ce, într-o bună zi, un călător care pătrunse adânc în desişul lui descoperi în sânul muntelui minereu. Cum au prins de veste, oamenii s-au năpustit asupra pădurii să-i cerceteze bogăţiile, şi rezultatul a fost că puterea ei a început să descrească. Oameni au început să sape galerii de mină, iar pe terenul din jur au înălţat turnătorii şi uzine metalurgice. Mare pagubă pentru pădure n-ar fi fost din cauza asta, dar buna funcţionare a acestor întreprinderi necesita un consum mare de lemn şi de cărbuni. Cărbunarii şi tăietorii de lemne dădură iama în bătrânul codru înfricoşător. Toţi copacii din jurul uzinelor fură tăiaţi, iar terenul pe care crescuseră fu transformat în ogoare. Mulţi ţărani se strămutară acolo şi, în scurtă vreme, pe locurile unde înainte vreme erau numai bârloguri de urşi, apărură sate noi.

Chiar şi acolo unde locurile nu erau pe deplin despădurite, copacii bătrâni erau tăiaţi, ca şi tufişurile dese. În toate părţile fură croite drumuri, iar fiarele sălbatice fură izgonite, după cum fură izgoniţi şi tâlharii. După ce oamenii puseră în sfârşit stăpânire pe pădure, o schingiuiră într-un chip sălbatic şi fără frâu, fie tăind-o, fie arzând-o, fie prefăcând-o în mangal. Nu uitaseră de vechea lor ură împotriva ei şi voiau parcă s-o distrugă cu desăvârşire.

Spre norocul pădurii însă, în minele din Kolmården nu se afla prea mult minereu, aşa că exploatarea minelor şi industria metalurgică îşi încetiniră ritmul. Nici mangal nu s-a mai făcut, astfel că pădurea putu să răsufle puţin în voie. Mulţi din cei care se aşezaseră în satele din Kolmården rămaseră fără lucru şi îşi câştigau cu greu pâinea; iar pădurea începu să crească şi să se întindă, astfel că fermele şi uzinele rămaseră încercuite în pădure ca nişte insule pe întinsul mării. Locuitorii din Kolmården

încercară să se îndeletnicească apoi, cu plugăria, dar nu făcură nicio ispravă. Bătrânul teren acoperit de pădure îi priiau şi-i erau dragi stejarii uriaşi şi pinii înalţi, nu napii şi grânele.

Oamenii se uitau morocănoşi şi încruntaţi la pădurea care sporea zi de zi şi era tot mai puternică, în timp ce ei sărăceau, dar în cele din urmă ajunseră la convingerea că şi ea ar putea fi bună la ceva, putându-le asigura existenţa, în orice caz, cel mai cuminte lucru era s-o ocrotească şi s-o ferească de distrugere.

Oamenii din partea locului începură astfel să scoată din pădure buşteni şi scânduri, vânzând aceste produse locuitorilor de la şes, care îşi distruseseră mai de mult pădurile. Ei constatară în curând că, procedând cu chibzuinţă, îşi puteau asigura existenţa de pe urma pădurii tot aşa de bine ca din plugărie şi din minerit.

Atunci o priviră cu alţi ochi, nu ca înainte. Învăţară s-o preţuiască şi s-o îndrăgească. Uitară cu totul vechea lor duşmănie şi socotiră pădurea cea mai bună prietenă a lor.

Karr

Cu vreo doisprezece ani înainte de plecarea în călătorie a lui Nils Holgersson cu gâştele sălbatice, proprietarul unei forje din Kolmården voi să se descotorosească de unul din câinii săi de vânătoare. Drept aceea, chemă la el pădurarul şi-i spuse că nu mai putea să ţină câinele, deoarece nu izbutise să-l dezbare de prostul nărav de a vâna toate oile şi găinile pe care le întâlnea în cale, aşa că-l rugă să-l ducă în pădure şi să-i facă de petrecanie.

Pădurarul puse zgardă câinelui, ca nu cumva să-l scape, şi se pregăti să-l ducă într-un anume loc în pădure, unde toţi câinii care nu mai erau buni de nimic erau împuşcaţi şi îngropaţi. Pădurarul nu era om rău, dar ştia că hoţomanul ăsta nu vâna numai oi şi găini, ci că de multe ori intra în pădure şi punea ghearele pe câte un biet iepuraş sau pe câte un cocoşel de sihlă.

Câinele era mic şi negru, cu pieptul galben, ca şi picioarele din faţă. Îl chema Karr şi era atât de deştept că înţelegea tot ce spuneau oamenii. În timp ce pădurarul îl purta prin pădure, el îşi dădea foarte bine seama ce soartă îl aşteaptă. Se făcea însă că habar n-are. Nu lăsa nici capul în jos, nici coada între picioare, ci părea nepăsător ca de obicei. Era mândru şi nu voia să dea nici cel mai mic semn de teamă.

În jurul vechii forje se întindea în toate părţile o pădure mare

şi largă, căreia după mult timp i-ai fi dat de capăt. Acea pădure era vestită în rândurile animalelor şi ale oamenilor pentru motivul că proprietarii ei avuseseră de ani de zile atâta grijă de ea, încât nu se înduraseră nici măcar să-i taie copacii pentru lemne de foc. Nu-i lăsase inima nici măcar s-o rărească, aşa că pădurea crescuse deasă. Era însă firesc ca o pădure atât de bine păstrată să fie un adăpost preţios pentru fiarele sălbatice, care se găseau în cuprinsul ei în număr foarte mare. Între ele, fiarele îi ziceau „Pădurea păcii”, socotind-o cel mai bun refugiu din toată ţara.

Pe când era purtat prin pădure, câinele se gândea ce sperietoare fusese el ani de-a rândul pentru toate animalele mici care trăiau în desişurile ei.

„Ce s-ar mai bucura ele, Karr, dac-ar şti ce te aşteaptă!” se gândea câinele în sinea lui. Începu apoi să dea din coadă şi să latre voios, ca nimeni să nu creadă că i-ar fi frică ori c-ar fi mâhnit.

„De ce viaţă plăcută şi fără griji aş fi avut parte dacă nu le-aş fi vânat uneori! îşi zise. Nu mă căiesc însă.”

Dar în aceeaşi clipă se petrecu în el o schimbare. Îşi lungi gâtul, de parcă voia să urle. Nu mai alerga alături de pădurar, ci mergea în urma lui. Se vedea bine că se gândea la ceva care-i încrâncena inima.

Vara abia venise prin acele locuri. Femeiuştile elanilor[37] fătaseră de curând şi cu o seară înainte, câinele izbutise să despartă un pui de elan de maică-sa şi să-l fugărească până la baltă. Acolo îl urmărise pas cu pas printre tufele de buruieni, de fapt nu ca să-l prindă, ci numai ca să facă haz de teama lui grozavă. Mama puiului de elan ştia că balta e adâncă după dezgheţ şi că nu putea să ţină o vietate atât de mare ca ea, aşa că rămase pe mal până în ultima clipă. Văzându-şi însă puiul fugărit de Karr tot mai departe, se vârî deodată în apă, goni câinele, luă puiul cu ea şi se întoarse către uscat. Elanii sunt mai dibaci decât alte animale când e vorba să meargă prin locuri pline de mlaştini şi primejdioase, iar mama puiului părea că va izbuti să ajungă teafără la mal. Când fu însă aproape de el, o tufă pe care călcase s-a cufundat în nămol, târând bietul animal după ea... Zadarnic a căutat femeiuşca de elan să se ridice. Nu se mai putea ţine pe picioare şi se cufunda tot mai mult în mâl. Karr stătea pe mal şi se uita cu răsuflarea tăiată. Văzând însă că

[37] Elan – un soi de cerb, care trăieşte în regiunile boreale.

mama puiului nu se putea scula, a luat-o la fugă. Şi în timp ce alerga de mama focului, se gândea la chelfăneala pe care ar mânca-o dacă s-ar fi aflat că dusese la pieire un elan. Şi de înspăimântat ce era, nu s-a oprit deloc până ce n-a ajuns acasă. De întâmplarea asta îşi aduse aminte Karr în timp ce alerga în urma pădurarului. Şi i se rupea inima de jale, poate din pricină că nu dorise pierea acelei vietăţi şi a puiului ei şi că-l nenorocise fără voia lui.

„Dar, mai ştii! Poate că trăiesc încă!” îşi zise el deodată, cu un licăr de nădejde. „Când am fugit de lângă ei, nu pieriseră încă. Poate c-au scăpat...”

Îi veni o poftă nestăvilită să afle ceva despre soarta acelor biete animale, cât mai avea încă timp. Văzând că pădurarul nu-l mai ţinea strâns de zgardă, făcu o săritură în lături şi scăpă din mâna omului. O luă apoi la fugă prin pădure de-a dreptul spre baltă. Până să-l ia pădurarul cu puşca la ochi, câinele se şi făcuse nevăzut. Omului nostru nu-i rămase altceva de făcut decât să alerge după câine. Când ajunse în dreptul bălţii, îl văzu în apă, nu departe de mal, urlând cât îl ţinea gura. Voind să ştie şi el ce anume se petrecuse, vânătorul îşi lăsă puşca jos şi se târî cu grijă prin baltă. Nu merse prea departe şi văzu o femeiuşcă de elan zăcând moartă în nămol. Lângă ea se afla un pui care mai era încă în viaţă, dar nu se putea mişca. Era fript de oboseală. Lângă el stătea Karr. Când se apleca şi-l lingea, când scotea urlete puternice, cerând ajutor.

Pădurarul ridică puiul de elan şi începu să-l târască spre uscat. Dându-şi seama că mica vietate va fi salvată, Karr nu mai putea de bucurie. Sărea în jurul pădurarului, îi lingea mâinile şi scheuna de mulţumire.

Pădurarul duse puiul de elan acasă şi-l închise într-o despărţitură a grajdului. Căută apoi ajutoare, ca s-o scoată din baltă pe femeiuşca de elan care zăcea moartă, şi abia după ce a fost făcută şi treaba asta şi-a amintit că trebuie să-l împuşte pe Karr, care-l urmărise tot timpul, fără gând de fugă. Îl ademeni să vină lângă el şi plecară din nou împreună spre pădure. La început, pădurarul mergea întins spre groapa câinilor, dar pe drum se răzgândi şi deodată făcu cale întoarsă, luând-o spre casa stăpânului.

În ăst timp, Karr îl urmase foarte liniştit. Observând însă că pădurarul îl ducea acum înapoi acasă, îl cuprinse o mare nelinişte. Pădurarul se gândise, desigur, că el fusese cauza pieirii femeiuştii de elan şi-l aducea la stăpân, ca să fie pedepsit înainte

de a muri.

Toate ca toate, dar de bătaie se temea grozav, părându-i-se că nimic nu era mai rău pe lume decât chelfăneala… aşa că bietului câine i se făcuse lehamite de viaţă. Mergea cu capul în jos, iar când ajunse acasă nu se uită deloc în ochii celor pe care-i vedea, ci se făcea că nu cunoaşte pe nimeni.

La venirea pădurarului, proprietarul forjei tocmai se afla pe scara din faţa casei.

„Îl văd că vine c-un câine… Ce-o mai fi şi asta?” zise el mai mult pentru sine. „Karr nu poate să fie, căci e mort de mult, fără doar şi poate…”

Pădurarul prinse a-i povesti stăpânului întâmplarea cu elanii. Karr se ghemuise după picioarele lui, voind parcă să se ascundă.

Omul nostru nu povesti însă aşa cum se aşteptase câinele, ci avu pentru Karr numai cuvinte de laudă. „Câinele – spunea el – aflase că elanii erau în primejdie şi voise să-i salveze cu preţul vieţii.”

— Dumneavoastră, stăpâne, faceţi ce vreţi, dar eu pe câinele ăsta nu mă lasă inima să-l împuşc.

Cu aceste vorbe şi-a încheiat pădurarul istorisirea.

Câinele s-a ridicat atunci, ciulindu-şi urechile. Nu-i venea să creadă că era adevărat ce auzise. Deşi nu voise să se arate că-i era teamă, nu se putea opri să nu scheaune puţin. Era oare cu putinţă să fie lăsat să trăiască numai pentru faptul că-l îngrijorase soarta unor elani?

Proprietarul forjei fu şi el de părere că bietul Karr se purtase bine. Nevoind totuşi să-l primească înapoi, nu ştia ce hotărâre să ia în primul moment.

— Dacă dumneata vrei să ai grijă de câine şi garantezi că pe viitor o să se poarte mai bine decât până acum, eşti liber, să-l laşi să trăiască, zise el în cele din urmă pădurarului.

Acesta doar atâta aştepta; şi aşa se făcu că bietul Karr îşi mută locuinţa la căscioara din marginea codrului.

Fuga lui Păr-Sur

Din ziua venirii lui la casa pădurarului, Karr nu s-a mai dus să vâneze vietăţile mici ale codrului. Nu că se temea, dar nu voia să-l supere pe pădurar. De când acesta îl scăpase de la moarte, Karr ţinea la dânsul mai mult ca la oricine şi n-ar fi ieşit cu o iotă din vorba lui. Nu avea altă plăcere decât să-l urmeze, oriunde se

ducea, şi să-l păzească. Când pleca pădurarul de acasă, Karr o lua înainte şi cerceta drumul, iar când stătea acasă, se aşeza în faţa uşii şi îi supraveghea pe toţi cei care intrau şi ieşeau.

Atunci când la locuinţa pădurarului se aşternea liniştea şi nu se mai auzeau paşi pe drum, iar stăpânul se ducea să trebăluiască la grădina de zarzavat pe care o avea în apropiere, Karr îşi petrecea vremea jucându-se cu puiul de elan.

La început nu-i plăcuse deloc să aibă grijă de el. Dar cum îl urma pe stăpân în toate părţile, se ducea cu el şi la grajd, unde se afla puiul de elan. După ce pădurarul îi dădea lapte, Karr se aşeza în faţa boxei şi căta lung la el. Pădurarul îi spunea micului elan Păr-Sur; şi, deşi-l botezase astfel, era de părere că mica vietate merita un nume mai frumos, iar Karr era de acord cu stăpânul său în această privinţă. De câte ori se uita la el, pădurarul îşi zicea că nu mai văzuse niciodată o făptură atât de urâtă şi de pocită. Stătea sărmanul pe nişte picioare lungi şi sfrijite de parcă-şi pusese sub trup nişte catalige. Avea un cap mare, bătrânicios şi zbârcit, care atârna mereu într-o parte. Pielea îi era plină de cute ca şi cum ar fi purtat o blană ce nu era a lui. Totdeauna părea mâhnit şi abătut. Şi, lucru destul de ciudat, de câte ori îl vedea pe Karr în faţa boxei, se scula repede, ca şi cum s-ar fi bucurat de prezenţa lui.

Puiul de elan tânjea zi de zi, nu creştea deloc, ci, dimpotrivă, devenea tot mai ogârjit şi în cele din urmă nici nu mai fu în stare să se ridice de jos când îl vedea pe Karr. Câinele se ducea atunci la el în boxă, iar ochii sărmanului animal se luminau imediat şi sclipeau, ca şi cum i-ar fi fost împlinită o mare dorinţă.

După câteva zile, Karr începu să-l viziteze zilnic şi-şi petrecea ore întregi în tovărăşia lui, lingându-i blana, jucându-se şi zbenguindu-se cu el şi învăţându-l tot felul de lucruri pe care trebuie să le ştie orice animal de pădure.

Ca printr-o minune, după ce câinele şi-a făcut un obicei din a veni să se joace cu puiul de elan, acesta se înzdrăveni şi începu să crească. Şi, o dată pus pe picioare, se făcu în câteva săptămâni atât de mare, că nu mai încăpea în boxa lui, aşa că fu mutat sub acoperământul unui tufiş. După ce a stat câteva luni acolo, picioarele i se lungiră atât de mult, încât era în stare să sară peste gard oricând ar fi voit. Pădurarul ceru atunci stăpânului său încuviinţarea să-i facă un ţarc anume. Păr-Sur a trăit în acel ţarc câţiva ani, ajungând un elan mare şi falnic. Karr îi ţinea de urât ori de câte ori avea răgaz, dar nu din milă, ca pe vremuri, ci pentru motivul că-i lega pe amândoi o mare prietenie.

Elanul era tot trist, părând a fi leneş şi nepăsător la toate cele, dar Karr ştia meşteşugul de a-l însufleţi, de a-l face vesel şi zburdalnic.

După ce Păr-Sur a trăit cinci ani la rând pe lângă casa pădurarului, proprietarul forjei primi într-o zi o scrisoare din partea unei grădini zoologice, prin care era întrebat dacă ar fi dispus să-i vândă elanul. Proprietarului i-a surâs propunerea, dar pădurarul s-a întristat la auzul acestei veşti. Neputându-se împotrivi totuşi, a rămas hotărât ca elanul să fie vândut. Karr a aflat repede ce se punea la cale şi a dat fuga la elan să-i spună că urma să fie trimis undeva departe. Bietul câine se temea grozav că va fi despărţit de el. Elanul însă primi vestea foarte liniştit, nepărând a fi nici vesel, nici amărât.

— Vrei poate să te laşi dus de aici fără nicio împotrivire? întrebă Karr, vrând să-i stârnească amorul propriu.

— La ce mi-ar folosi să mă împotrivesc? răspunsei Păr-Sur. Aş fi bucuros să rămân aici unde sunt, dar dacă voi fi vândut, trebuie să plec.

Karr se uita lung la elan şi-l măsura de sus până jos. Se vedea limpede că nu crescuse încă bine de tot. Coarnele nu i se prea dezvoltaseră, cocoaşa îi era încă mică, iar coama nu i se îndeşise ca la elanii maturi. Avea însă destulă putere ca să poată lupta pentru a-şi câştiga libertatea. „Parc-ar fi fost prizonier toată viaţa, aşa priveşte lucrurile!…” îşi zise Karr, fără să-i mărturisească ce anume gândea despre el.

Câinele nu se întoarse la ţarcul elanului decât după miezul nopţii, când ştia că Păr-Sur îşi făcuse somnul.

— Bine faci, Păr-Sur, că primeşti să fii dus în altă a parte, zise Karr, părând de astă dată liniştit şi mulţumit. O să fii închis într-o grădină şi ai să duci o viaţă fără griji. Cred însă că ar fi păcat să pleci de la noi fără să fi văzut pădurea. Neamul tău are, după cum ştii, o vorbă: „Elanii sunt una cu pădurea!” Ori tu nici măcar n-ai văzut-o, nici măcar n-ai colindat afundurile ei.

Păr-Sur îşi ridică ochii de pe trifoiul pe care-l mânca…

— Aş fi bucuros să văd pădurea, dar cum să ies din ţarc? întrebă el cu nepăsarea lui obişnuită.

— Ei da, asta e greu pentru cine are picioare aşa de scurte!… îl luă Karr în zeflemea.

Elanul îl vedea zilnic pe Karr cum sărea ulucile ţarcului şi ajungea dintr-o săritură dincolo, unde era libertatea; îl privea aproape neînţelegând cum izbutea acesta să fie atât de sprinten.

Dar vorbele lui Karr fură mai tari decât nepăsarea lui obişnuită

şi până la urmă o porniră amândoi spre pădure. Era o noapte frumoasă, cu lună plină, o noapte de sfârşit de vară. Sub copaci era însă întuneric şi elanul mergea încet de tot, abia mişcându-se.

— Ar fi bine să ne întoarcem, zise Karr. Cum n-ai umblat încă niciodată printr-o pădure sălbatică, ai putea uşor să-ţi rupi picioarele şi n-aş vrea să mă învinuieşti dacă ai păţi ceva.

Păr-Sur începu atunci să umble mai repede şi cu mai mult curaj.

Karr îl duse într-o parte a pădurii unde creşteau brazi sălbatici. Brazii aceştia erau atât de deşi, că nici vântul nu putea să răzbată printre ei.

— Aici se adăpostesc neamurile tale de frig şi de furtună, zise Karr. Ele stau de obicei toată iarna sub cerul liber. Tu însă vei fi la adăpost acolo unde urmează să te duci. Vei sta într-un grajd cu acoperiş, ca orice vită de casă.

Păr-Sur nu răspunse nimic, dar trase cu nesaţ în piept mirosul tare de brad.

— Mai ai ceva să-mi arăţi, ori am văzut toată pădurea? întrebă el.

Karr îl luă atunci şi-l duse să-i arate o baltă cu plavii plutitoare.

— Prin balta asta fug elanii, de obicei, când sunt în primejdie, zise Karr. Nu ştiu ce fac şi ce dreg, dar, aşa mari şi grei cum sunt, trec prin ea fără să se înece. Tu nu cred c-ai putea să faci aşa ceva şi, după câte ştiu, nici nu te interesează, căci n-o să fii urmărit niciodată de vânători.

Păr-Sur nu-i răspunse nici de data asta, dar ajunse la baltă dintr-o săritură. Se bucura simţind plaviile care se legănau sub el. Străbătu astfel toată balta şi pe urmă se întoarse înapoi la Karr, fără să fi alunecat ori să fi căzut în nicio adâncitură cu nămol.

— Ei, am văzut acum toată pădurea? întrebă el.

— Încă nu, îi răspunse Karr.

Apoi îl duse la marginea pădurii, unde creşteau tot soiul de copaci falnici: stejari, plopi tremurători şi tei.

— Neamurile tale se hrănesc aici cu frunze şi cu scoarţă, zise câinele. Pentru ei asta e cea mai bună hrană. Tu însă vei căpăta o mâncare mai aleasă prin meleagurile străine unde-o să-ţi duci viaţa.

Păr-Sur rămase uimit de bogăţia de frunziş a copacilor care îşi bolteau coamele verzi deasupra lui. Îi plăcu şi frunza de stejar, şi scoarţa de plop.

— Sunt amare şi bune la gust. Mai straşnice decât trifoiul, zise el încântat.

— Bine că ai avut prilejul să le guşti şi tu măcar o dată! răspunse câinele.

Pe urmă îl duse la un lac mic. Apa sclipea în lumina lunii şi era aşa de liniştită, că părea a nu fi străbătută de nicio undă. Şi-n luciul acela nemaivăzut se oglindeau malurile învăluite într-o ceaţă subţire. Păr-Sur rămase uluit de atâta frumuseţe.

— Ce-i asta, Karr? întrebă el.

Pentru prima oară vedea un lac.

— E o apă mare, un lac, răspunse câinele. Neamurile tale înoată în el de la un mal la altul. N-ar fi de dorit să faci şi tu la fel, căci cine ştie ce ţi s-ar putea întâmpla, dar ţi-ar prinde bine să intri măcar lângă mal, ca să te scalzi şi tu puţin.

Karr intră el însuşi în apă şi începu să înoate. Păr-Sur rămase câtva timp pe mal. În cele din urmă intră şi el după câine. Nu mai putea de bucurie simţindu-şi trupul răcorit de apă. Voia să-şi ude şi spinarea puţin şi se avântă mai departe, până ce-l duse apa şi începu să înoate. Înota în jurul lui Karr şi se simţea în apă ca acasă la el. După ce se întoarseră la mal, câinele îl întrebă dacă voia să se înapoieze acasă.

— Mai e până la ziuă. Hai să ne mai plimbăm prin pădure! răspunse elanul.

O porniră din nou spre pădurea de brazi. Ajunseră într-o poiană scăldată de razele lunii, unde iarba şi florile luceau stropite de rouă. Acolo păşteau nişte animale: un elan cu câteva femeiuşti şi câţiva pui. Văzându-le, Păr-Sur se opri deodată.

Nu se uita deloc la femeiuşti şi la pui, ci îl privi ţintă numai pe elan, care avea coarne bogate, o cocoaşă mare pe umeri şi o bucată de piele miţoasă care îi atârna la gât.

— Ce animal e ăsta? întrebă Păr-Sur cu glasul cutremurat de uimire.

— Îl cheamă Coroană-de-Corn – răspunse Karr – şi e rudă cu tine. Şi tu o să ai într-o zi coarne aşa de mari şi o coamă la fel; iar dacă rămâi în pădure, o să conduci şi fu o turmă.

— Dacă cel de colo e rudă cu mine – zise Păr-Sur – vreau să-l văd mai de aproape. Nu mi-am închipuit niciodată că un animal poate fi aşa de măreţ.

Păr-Sur se duse la turma de elani, dar se întoarse repede înapoi la Karr, care rămăsese la marginea pădurii.

Poza nils11 [P211]

— Cum văd eu, nu te-au primit prea bine… zise câinele.

— I-am spus elanului că e prima dată când mă întâlnesc cu neamuri de-ale mele şi i-am cerut voie să mă duc la ele, dar el mi-a făcut semn să plec de îndată şi m-a ameninţat cu coarnele.

— Bine-ai făcut că te-ai retras, zise câinele. Un elan tânăr, cu coarnele prea mici, nu se poate prinde la luptă cu elani bătrâni, aşa că e mai sănătos să se ferească de ei. Altul în locul tău s-ar fi ales c-un nume rău în pădure şi-ar fi fost hulit de toţi dacă ar fi dat înapoi fără să se împotrivească, dar pe tine nu trebuie să te doară capul din pricina asta, de vreme ce-o să pleci pe meleaguri străine…

Nu isprăvi Karr bine vorba că Păr-Sur şi porni înapoi spre poiană. Elanul cel bătrân îi ieşi în întâmpinare şi amândouă animalele se încăierară. Se împungeau unul pe altul cu coarnele şi, la un moment dat, Păr-Sur fu împins de-a-ndăratelea pe toată poiana. Nu ştia parcă să se folosească de puterea lui. Când ajunse însă la marginea pădurii, se încordă şi îşi înţepeni picioarele zdravăn, dădu apoi cu putere din coarne şi prinse a-l împinge pe Coroană-de-Corn înapoi. Păr-Sur lupta liniştit, în timp ce adversarul lui clocotea şi gâfâia, de astă dată fiind el cel respins. Deodată se auzi un pocnet puternic. Plesnise unul din coarnele elanului bătrân. Acesta se smuci cu violenţă şi fugi în pădure.

Păr-Sur se întoarse la Karr, rămas la marginea pădurii.

— Ai văzut acum tot ce poate fi văzut în pădure. Haidem deci acasă! zise câinele..

— Da, e şi vremea, se învoi elanul..

Mergeau acum amândoi liniştiţi spre casă. Karr suspină de câteva ori, ca şi cum ar fi fost oarecum dezamăgit, dar Păr-Sur ţinea capul sus şi părea mulţumit de câte văzuse şi învăţase în acea noapte. Înainta fără niciun pic de şovăială până ce ajunse la ţarc. Acolo se opri. Se uită la locul îngust în care-şi dusese viaţa până atunci, la pământul pe care călcase, la nutreţul veşted, la troaca din care se adăpase şi la şopronul întunecos în care dormise.

— Elanii sunt una cu pădurea! strigă el, întorcându-şi mândru capul şi pornind într-o goană nebună spre pădure.

Desperatul

Dintr-un desiş de brazi din afundul marii păduri a păcii se iveau în fiecare an în luna august nişte fluturi de noapte de culoare cenuşiu-alburie, de felul celor care se cheamă „călugăriţe”[38] Erau mici şi puţini la număr, aşa că nimeni nu-i lua în scamă. Zburau câteva nopţi prin pădure, depuneau mii de ouă pe trunchiurile copacilor, iar pe urmă cădeau morţi la pământ.

Când venea primăvara, din ouă ieşeau nişte omizi mici şi pestriţe, care începeau să roadă acele de brad. Mâncau cu multă lăcomie, dar nu aduceau niciodată pagube prea mari copacilor, căci erau vânate cu înverşunare de către păsări. Rareori se întâmpla să scape de prigoana zburătoarelor mai mult de câteva sute de omizi.

Bietele omizi care izbuteau să se facă mari, se căţărau pe ramuri, se învăluiau în firele toarse de ele şi rămâneau câteva săptămâni nemişcate, în formă de crisalide. În acel timp, mai mult de jumătate din ele erau înhăţate de obicei de către păsări. Dacă în luna august câteva sute de călugăriţe ajungeau să prindă aripi, anul acela era socotit de fluturi ca un an bun.

Fluturii duceau de mulţi ani viaţa asta nesigură şi neînsemnată în pădurea păcii. Niciun alt neam de gângănii din partea locului nu era în număr atât de mic. Ei ar fi trăit mai departe fără să poată pricinui vreun rău cuiva, fără să aibă nicio putere, dacă nu le-ar fi venit pe neaşteptate un ajutor.

Şi ajutorul ăsta se datora faptului că elanul Păr-Sur fugise de la casa pădurarului. După ce socotise că i s-a pierdut urma, el pribegise toată ziua prin pădure, pentru a se deprinde cu tainele ei. Pe la amiază pătrunsese într-un desiş unde se afla un loc plin cu mâl şi noroi.

În mijlocul acestuia se căsca o bahnă cu apă neagră, iar de jur împrejur creşteau nişte brazi înalţi, care nu mai aveau ace aproape deloc din pricina bătrâneţii. Lui Păr-Sur nu-i plăcu acel loc şi ar fi plecat repede de acolo, dacă nu i-ar fi făcut cu ochiul nişte frunze verzi de rodul-pământului care creşteau lângă băltoacă.

Băgându-şi capul printre frunze, cu gând să ciugulească vreo câteva, el trezi un şarpe mare şi negru care dormea sub tufa de rodul-pământului. Elanul îl auzise de multe ori pe Karr vorbind despre năpârcile veninoase care trăiau în pădure, aşa că era prevenit asupra primejdiei care-l păştea. Când l-a văzut pe şarpe

[38] Aşa li se zice acestor fluturi în Suedia. Numele lor popular este nunnor, cuvânt care înseamnă „călugăriţă”.

că ridică deodată capul, întinzându-şi limba despicată şi şuierând la el, elanul a crezut că dăduse peste o făptură nespus de periculoasă. Speriindu-se, a ridicat piciorul şi, cât ai clipi, a zdrobit capul şarpelui cu copita. Pe urmă a luat-o la fugă

Cum s-a făcut nevăzut Păr-Sur, a ieşit din baltă un alt şarpe, tot aşa de mare şi de negru ca şi cel dintâi. S-a târât până la cel mort şi a început să-i pipăie cu limba capul strivit.

— E cu putinţă oare să fii moartă, bătrână Nevinovată? şuieră şarpele. Am trăit doar în poiană atâta amar de ani! Am fost buni prieteni şi am dus-o atât de bine în balta asta, încât eram cei mai bătrâni şerpi din toată pădurea. Vai! Nu puteam să fiu lovit de o durere mai mare!...

Şarpele era atât de amărât, încât trupul său lung se încolăcea ca şi cum ar fi fost rănit. Până şi broaştele, care înlemneau de groază din pricina lui, păreau să-l înţeleagă şi să-l compătimească.

— Ce rău trebuie să fie cineva ca să ucidă un biet şarpe care nu se poate apăra! şuieră Desperatul. Merită de bună seamă o pedeapsă straşnică.

Apoi rămase fără pic de vlagă, dar în clipa următoare îşi ridică iarăşi capul:

— Desperatul mă cheamă şi sunt şarpele cel mai bătrân din pădure, dar jur că mă voi răzbuna! N-o să am odihnă până ce elanul care mi-a ucis tovarăşa de viaţă nu va zăcea mort la pământ.

După ce făcu acest jurământ, şarpele se roti puţin şi se puse să chibzuiască. Ce poate fi însă mai greu pentru un biet şarpe, decât să se poată răzbuna pe un elan mare şi puternic? Bătrânul Desperat se gândi zile şi nopţi la rând, dar nu găsi nimic care l-ar fi ajutat să-i vină de hac duşmanului său.

Într-o noapte însă, pe când era frământat astfel de gândul răzbunării şi nu putea să doarmă, auzi un foşnet uşor deasupra capului. Se uită în sus şi văzu nişte fluturaşi albi care zburau printre copaci. Îi urmări multă vreme cu privirea, după care începu să şuiere tare şi adormi, părând a fi mulţumit de hotărârea pe care o luase.

A doua zi dimineaţă se duse la prietenul său Kryle, care îşi avea cuibul pe un tăpşan înalt şi pietros. După ce îi povesti de-a fir-a-păr cum fusese ucisă Nevinovata, îl rugă, ca unul a cărui muşcătură era atât de primejdioasă, să-l ajute să se răzbune. Kryle însă nu prea avea chef să se pună rău cu elanii.

— Dac-aş ataca un elan – zise el – m-ar ucide pe loc. Bătrâna

Nevinovată a murit şi n-o mai putem învia. De ce să intru în belea de dragul ei?

Auzindu-l ce îndrăzneşte a-i spune, Desperatul îşi ridică de un cot capul de la pământ şi începu să şuiere că te lua groaza:

— Fâş, fâş! Fâş, fâş! făcu el. Milă mi-e de tine, Kryle, şi tare rău îmi pare!… Degeaba ai fost înzestrat cu arme aşa de straşnice, de vreme ce eşti atât de laş şi nu te foloseşti de ele!…

Auzind aceste vorbe, Kryle se supără şi el la rândul lui:

— Cară-te de-aici, bătrâne Desperat! şuieră el. Stau cu otrava pe vârful limbii şi abia mă ţin, dar vreau să te cruţ, că doar îmi eşti neam…

Desperatul nu se urni însă din loc şi cei doi şerpi se împroşcară încă multă vreme cu ocări. După ce Desperatul nu mai fu în stare să şuiere, mărginindu-se să scoată doar limba şi s-o tragă înapoi, se răzgândi şi începu să vorbească pe alt ton.

— Venisem la tine cu o treabă anume – zise el cu glasul de astă dată domol, mai mult în şoaptă – dar te-am necăjit şi sunt sigur că nu vrei să mă mai ajuţi.

— Ba te ajut bucuros, cu condiţia să nu-mi mai ceri cine ştie ce prostie.

— În brazii de lângă balta mea – zise Desperatul – trăieşte un neam de fluturi care zboară noaptea, la sfârşitul verii…

— Ştiu despre cine vorbeşti, îi curmă vorba Kryle. Ce e cu ei?

— Sunt gângăniile cele mai mici din pădure – zise Desperatul – şi cele mai puţin vătămătoare, căci omizile lor se mulţumesc să mănânce numai ace de brad.

— Şi asta o ştiu, zise Kryle.

— Mă tem că acest neam de fluturi va fi în scurtă vreme stârpit, se plânse Desperatul. Sunt atât de multe păsări care prind omizile lor primăvara!…

Kryle crezu atunci că celălalt şarpe dorea să-i rămână lui toate omizile şi răspunse prietenos:

— Dacă vrei, o să vorbesc cu bufniţele şi-o să le rog să lase în pace omizile acelea.

— Bine-ar fi dac-ai izbuti să faci acest lucru, tu care ai un cuvânt greu de spus aici în pădure! zise Desperatul.

— Vrei să pun o vorbă bună şi la mierle? întrebă Kryle. Te ajut cu dragă inimă, numai să nu-mi ceri lucruri nesăbuite.

— Îţi mulţumesc, Kryle, pentru ceea ce-mi făgăduieşti. Nu-mi pare rău c-am venit la tine, zise Desperatul.

Călugăriţele

Într-o dimineaţă, câţiva ani mai târziu, Karr dormea în tinda casei. Era la începutul verii, pe vremea când nopţile sunt scurte şi afară se luminează bine înainte de răsăritul soarelui. Câinele se trezi deodată, auzind că-l cheamă cineva.

— Tu eşti, Păr-Sur? întrebă el, obişnuit să fie vizitat de elan în fiecare noapte.

Nu căpătă niciun răspuns, dar auzi din nou că-l chema stăruitor cineva. I se păru că recunoaşte glasul lui Păr-Sur şi fugi repede spre locul de unde se auzea chemarea. Simţea că elanul alerga în apropierea lui, dar de văzut nu-l vedea nicăieri. Dădu fuga prin tufiş, spre pădurea deasă de brazi, fără să se mai uite dacă era vreo cărare pe unde mergea. Îşi dădea toată osteneala să nu-i piardă urma.

— Karr! Karr! auzi iarăşi glasul. Era chiar glasul lui Păr-Sur, dar avea de astă dată un sunet pe care câinele nu-l mai auzise.

— Iaca vin! Iaca vin! Unde eşti? răspunse câinele.

— Nu vezi, Karr, cum cade mereu? întreba Pâr-Sur. Într-adevăr, Karr vedea, cum cădea neîncetat cetina, ca o ploaie deasă.

— Ba văd cum cade, răspunse Karr, pătrunzând tot mai adânc în pădure, în căutarea elanului.

Păr-Sur fugea de zor prin tufiş, iar Karr era cât pe ce să-i piardă urma din nou.

— Karr! Karr! striga Păr-Sur, de parcă urla. Nu simţi cum miroase în pădure?

Câinele se opri să adulmece. Nu se gândise până atunci la acest lucru, dar acum băgă de seamă că brazii răspândeau un miros mult mai puternic ca de obicei.

— Ba da, simt cum miroase, zise el, fără să dea atenţie celor ce se petreceau în jurul său şi grăbindu-se să-l ajungă pe Păr-Sur.

Elanul o luă iar la fugă, cu o iuţeală aşa de mare, că-i fu cu neputinţă lui Karr să-l ajungă.

— Karr! Karr! strigă el peste câteva clipe. N-auzi cum trosnesc brazii?

Glasul, era de astă dată aşa de jalnic, că şi pietrele s-ar fi înduioşat. Karr se opri să asculte şi auzi sus în copaci un trosnet slab, dar destul de desluşit. Parcă era ticăitul unui ceasornic.

— Da, aud că trosneşte, răspunse Karr, gonind mai departe.

Îşi dădu seama că elanul nu voia să fie urmărit, ci că-i spunea

să fie atent la un anumit lucru care se petrecea în pădure.

Karr se opri sub un brad cu ramuri dese, aplecate şi cu ace aspre, de culoare verde-închis. Se uită la copac şi i se păru că acele se mişcau. Dându-se mai aproape, descoperi o sumedenie de omizi care se târau pe ramuri şi le mâncau acele. Toate crengile erau ticsite de omizi care rodeau şi înfulecau, producând acel trosnet în copac. Acele roase cădeau necontenit la pământ, iar din sărmanele crengi ieşea un miros puternic, care îl chinuia îngrozitor pe câine.

„Copacul ăsta nu cred să mai aibă multe ace”, îşi zise Karr, întorcându-şi privirea spre cel de alături, Celălalt copac, tot atât de mare şi de falnic, avea însă aceeaşi înfăţişare. „Ce-o mai fi asta?” se gândi câinele. „Păcat de nişte copaci aşa de frumoşi!” Trecu apoi de la un copac la altul, să vadă în ce stare erau. „Cel de aici e un pin. N-or fi cutezat poate omizile, să se suie şi pe el...”, îşi zise Karr. Omizile atacaseră însă şi pinul. „Aici e un mesteacăn. Şi el a păţit-o la fel. Şi el!... Ehe! Nu cred, să-i placă pădurarului treaba asta, când o afla-o”, se gândi câinele.

Pătrunse apoi mai adânc în tufiş, să vadă cât de mult se întinsese acea pustiire sălbatică. În toate părţile pe unde călca, auzea acelaşi ticăit, simţea acelaşi miros şi vedea aceeaşi ploaie de ace de brad. N-avea nevoie să se mai uite în juru-i. Înţelese cum stăteau lucrurile. Erau omizi pretutindeni. Ele ameninţau să mănânce şi să pleşuvească toată pădurea.

Deodată ajunse într-un loc, unde nu se mai simţea niciun miros, şi unde domnea o linişte deplină... Aici s-a sfârşit cu stăpânirea lor! îşi zise Karr, oprindu-se şi uitându-se de jur împrejur. Dar acolo era şi mai rău decât în alte părţi, căci omizile îşi desăvârşiseră opera, iar copacii erau despuiaţi cu totul de ace. Parcă erau morţi. Singurele lucruri care se mai vedeau atârnând pe crengi erau nenumăratele fire toarse de omizi, ca să urce pe ele ca pe nişte punţi ori ca să le folosească drept drumuri.

În mijlocul acelor copaci, gata să-şi dea sfârşitul, Păr-Sur stătea în aşteptarea lui Karr. Nu era singur însă, ci însoţit de patru elani bătrâni, cei mai cu vază din pădure. Karr îi cunoştea pe toţi. Unul era Cocoşatul, un elan mic cu cocoaşă mai mare decât a tuturor celorlalţi; altul, Coroană-de-Corn, cel mai falnic din tot neamul elanilor; al treilea, Coamă-Deasă, cu părul des; iar al patrulea, un elan bătrân şi lung de picioare, pe care-l chema Tare-Mare şi care fusese un animal năstruşnic şi bătăios până ce se alesese cu un glonţ în coapsă la vânătoarea din toamna

trecută.

— Ce naiba e cu pădurea? întrebă Karr, apropiindu-se de elani, care stăteau cu capul în pământ şi cu buzele lăsate, părând tare îngânduraţi.

— Nimeni nu poate spune ce e, răspunse Păr-Sur. Gângăniile astea n-aveau înainte nicio putere în pădure şi nu erau deloc vătămătoare, însă în anii din urmă s-au înmulţit peste măsură şi ameninţă s-o distrugă toată.

— Asta e rău – zise Karr – însă văd că s-au adunat laolaltă la sfat mare cele mai înţelepte făpturi din pădure şi poate c-or găsi până la urmă un mijloc s-o scape de pacostea asta.

Auzindu-l spunând aceste cuvinte, Cocoşatul îşi ridică foarte solemn capul, îşi ciuli urechile şi zise:

— Te-am chemat aici, Karr, ca să ne spui dacă oamenii ştiu ceva despre prăpădul care a dat peste pădure.

— Habar n-au, răspunse câinele. Când nu e vreme de vânătoare, niciun picior de om nu calcă pădurea asta.

— Noi, care suntem vechi în pădure – se băgă în vorbă Coroană-de-Corn – nu credem că putem veni singuri de hac acestui neam de gângănii.

— O nenorocire la fel de mare ca şi cealaltă, dacă chemăm pe alţii într-ajutor, fu de părere Coamă-Deasă. S-a isprăvit cu pacea din pădurea noastră!...

— N-o putem totuşi lăsa să fie distrusă de tot, zise Tare-Mare. Trebuie să facem ceva. Şi chiar grabnic.

Karr înţelese că elanii nu puteau face nimic şi căută să le vină în ajutor:

— Vreţi poate să mă duc la oameni şi să le dau de veste, ca să afle ce se petrece aici?

Elanii cei bătrâni începură atunci să dea din cap.

— Mai mare beleaua să ai nevoie de ajutorul oamenilor; dar nu vedem altă scăpare...

Câteva clipe după această discuţie, Karr se afla pe drum înapoi spre casă. Pe când îşi zorea mersul, amărât de tot ce aflase, îi ieşi înainte un şarpe mare şi negru.

— Noroc bun în pădure! şuieră şarpele.

— Noroc! hămăi Karr, scurt, trecând în grabă mai departe, fără a se opri.

Şarpele se întoarse însă şi căută să-l împiedice. „O fi mâhnit şi el din pricina pădurii”, îşi zise Karr, oprindu-se.

Şarpele începu să-i povestească pe urmă despre prăpădul cel mare.

— N-o să mai avem pace şi tihnă când vor fi chemaţi oamenii aici, îşi dădu el cu părerea.

— Tare mă tem şi eu de asta – răspunse Karr – însă elanii înţelepţi din pădure ştiu doar ce fac.

— Eu aş avea o idee mai bună, se grăbi să răspundă el. N-aş destăinui-o însă, decât dacă aş căpăta răsplata pe care-o doresc.

— Nu cumva tu eşti Desperatul? întrebă câinele în bătaie de joc.

— Sunt vechi în pădure, măi căţelandrule – îl înfruntă şarpele – aşa că ştiu cum pot fi stârpite răufăcătoarele alea! zise şarpele.

— Dacă le poţi stârpi, nimeni n-o să-ţi refuze, cred, ce vei cere, îl asigură Karr.

Primind acest răspuns din partea câinelui, şarpele se furişă sub o rădăcină de copac şi nu mai zise nimic până ce nu se simţi bine adăpostit într-o gaură îngustă.

— Du-te şi-i spune lui Păr-Sur că dacă pleacă din pădurea păcii şi nu se opreşte până ce n-ajunge în locurile de la miazănoapte, unde nu creşte niciun stejar, şi dacă nu vine înapoi atât timp cât o fi în viaţă şarpele Desperatul voi trimite boală şi moarte omizilor care se târăsc pe ramuri în pădure şi le rod.

— Cum ai zis? întrebă Karr, simţind că i se face păru măciucă şi nevenindu-i să creadă ce auzise. Dar ce rău ţi-a făcut Păr-Sur? …

— Mi-a omorât tovarăşa de viaţă, care-mi era cea mai dragă fiinţă de pe lume – zise şarpele – şi vreau să mă răzbun pe el.

Nu isprăvi bine vorba că al naibii câine şi tăbărî asupra lui. Şarpele era însă bine ascuns şi ferit sub rădăcina copacului.

— Stai acolo cât vrei, zise Karr în cele din urmă. Şi n-avea grijă: scăpăm noi de omizi şi fără ajutorul tău.

A doua zi, proprietarul forjei şi pădurarul erau în drum spre pădure. La început, Karr merse pe lângă ei, dar deodată se făcu nevăzut. La un moment dat se auzi un lătrat puternic dinspre pădure.

— E Karr. Pesemne că a pornit iar la vânătoare de iepuraşi ori de gotcani, zise proprietarul forjei.

Pădurarului nu-i venea să creadă însă aşa ceva.

— Karr n-a mai fost la vânătoare de mulţi ani, zise şi o luă apoi la picior spre inima pădurii, urmat de proprietar, curios să vadă de ce lătra atâta.

Au urmărit hămăiturile câinelui până în afundul pădurii, unde se făcu deodată tăcere. Se opriră să asculte şi în liniştea ce-i înconjura, desluşiră ronţăitul omizilor. Văzură ploaia de ace şi

simţiră un miros puternic, care îi ameţea. Observară atunci că toţi copacii erau acoperiţi cu omizi, cu acei duşmani mărunţi ai pădurii în stare s-o distrugă pe distanţe de mile întregi.

Războiul cel mare împotriva „călugăriţelor”

Într-una din zilele primăverii următoare, Karr alerga prin pădure, după cum îi era obiceiul.

— Karr, Karr! îl chemă cineva de aproape.

Câinele se întoarse şi se opri în loc. Nu se înşelase. O vulpe bătrână ieşise din vizuina ei şi striga:

— Eşti bun să-mi spui şi mie dacă oamenii fac ceva pentru salvarea pădurii?

— Desigur că da, răspunse Karr. Muncesc din răsputeri.

— Mi-au omorât tot neamul şi acum vor să-mi facă şi mie de petrecanie, se plânse vulpea. Asta însă li se poate ierta, dacă ajută pădurea.

Niciodată nu s-a întâmplat să umble Karr prin pădure în anul acela fără să-l întrebe cineva dacă oamenii erau în stare să ajute codrul pe cale de a fi pustiit de omizi. Câinelui îi venea destul de greu să răspundă, căci oamenii nu ştiau nici ei, darămite Karr, dacă vor izbuti să le vină de hac „călugăriţelor”.

Dacă ne gândim cât de temut şi de urât fusese vechiul Kolmården, era interesant de văzut cum peste o sută de oameni pătrundeau zilnic în pădure şi se sileau să-l salveze de pacostea pustiirii. Tăiau acolo unde stricăciunea fusese mai mare, îndepărtau crengile nefolositoare şi pe cele mai de jos, ca să împiedice omizile să treacă lesne de la un copac la altul. Croiau spaţii libere, largi în jurul locurilor vătămate şi aşezau stâlpi unşi cu clei, pentru ca omizile să se urce pe ei şi să nu atace alte părţi ale pădurii. Pe urmă au pus cercuri încleiate în jurul copacilor năpădiţi de omizi, în credinţa că în felul acesta le vor împiedica să coboare, silindu-le să rămână pe loc şi să moară de foame.

Oamenii au continuat aceste lucrări până spre sfârşitul primăverii. Erau plini de nădejde şi aşteptau aproape cu nerăbdare să iasă omizile din ouă. Erau convinşi că le încercuiseră atât de bine, încât cele mai multe aveau să piară de foame.

La începutul verii, omizile ieşiră în număr de două ori mai mare ca în anul anterior. Lucrul acesta nu avea însă nicio însemnătate atâta vreme cât omizile erau izolate şi împiedicate

să se hrănească.

Lucrurile n-au mers totuşi după cum se nădăjdui. Oamenii reuşiseră să facă în aşa fel ca destule omizi să rămână prinse pe stâlpii unşi cu clei. Ba mai mult, grămezi întregi erau împiedicate, cu ajutorul cercurilor încleiate, a se da jos din copaci, dar nu se putea spune cu drept cuvânt că erau complet izolate. Se aflau şi dincolo, şi dincoace de barieră. Se aflau pretutindeni. Se târau pe drumuri, pe garduri, pe pereţii caselor. Treceau chiar şi dincolo de hotarele pădurii păcii, ca să pătrundă pe alte meleaguri din Kolmården.

— Nu scăpăm de blestematele astea până ce nu vom distruge toată pădurea! spuneau temători oamenii. Erau foarte neliniştiţi din pricina pacostei ce se abătuse asupra codrului şi îi podideau lacrimile când intrau în el.

Lui Karr îi era atâta scârbă de acele gângănii uricioase care se târau toată vremea şi rodeau, încât nici nu-i mai venea să iasă din casă. Într-o zi se hotărî totuşi să-şi calce inima, fiind dornic să vadă cum o mai duce Păr-Sur, bunul său prieten. Plecă deci spre locurile unde ştia că sălăşluia elanul, zorindu-şi paşii şi cu botul în pământ, ca să nu vadă şi să nu audă nimic în juru-i. Când ajunse la rădăcina de copac unde îl întâlnise pe Desperatul cu un an înainte, şarpele era tot acolo şi îl chemă:

— Ian ascultă, Karr, i-ai spus lui Păr-Sur ce te-am rugat când ne-am întâlnit rândul trecut? vru să ştie şarpele.

Karr hămăi la el şi căută să-şi vadă de drum.

— Spune-i în orice caz, dacă n-ai făcut-o până acum, nu-l slăbi cu vorba şarpele. Vezi bine doar că oamenii n-au niciun leac împotriva distrugătorilor…

— După cum n-ai nici tu, lăudărosule, i-o tăie Karr, pornind mai departe.

Într-un sfârşit, câinele îl găsi pe Păr-Sur într-o poiană, dar prietenul său era foarte abătut şi abia îi răspunse la salut. Începu a-i vorbi iarăşi despre pădure, despre durerea care-l mistuia.

— Nu ştiu ce n-aş da să înceteze odată pacostea asta! zise el.

— Află atunci că numai tu poţi izbăvi pădurea, răspunse Karr, aducându-i la cunoştinţă vorbele şarpelui.

— Dacă ar fi făgăduit acest lucru oricine altul în afară de Desperatul, aş pleca imediat în pribegie, zise elanul. Şi aş face-o fără să crâcnesc şi fără să mă vaiet. Dar îmi zic în sinea mea: de unde să aibă un biet şarpe atâta putere?

— Numai lauda e de el, asta-i sigur, spuse Karr… Şerpii se fac totdeauna că ştiu mai mult decât animalele…

La înapoiere, Karr fu însoţit pe drum de Păr-Sur. În timp ce mergea zorit, câinele auzi o mierlă strigând din vârful unui brad:

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea! Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea!

La început, câinele crezu că nu auzise bine. Nu trecu însă decât o clipă şi pe cărarea care mergeau se furişă un iepure. Văzându-i, acesta se opri, ciuli urechile şi strigă:

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea! pe urmă o tuli la fugă.

— Ce vor să spună? întrebă Karr, făcându-se că e nedumerit de cele ce auzise.

— Habar n-am – răspunse Păr-Sur – dar cred că animalele mici din pădure s-au supărat pe mine din pricină c-am fost de părere să-i chemăm pe oameni într-ajutor. Şi doar ai văzut ce s-a întâmplat după asta: oamenii le-au distrus toate ascunzătorile şi vizuinile, când au început a tăia tufişurile.

Merseră ei ce mai merseră şi Karr auzi strigându-se din toate părţile:

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea!

Păr-Sur se făcea că nu aude, dar Karr îşi dădea acum seama de ce era atât de trist şi de îngândurat.

— Ascultă, dragă Păr-Sur, zise deodată Karr. Şarpele o ţine morţiş că tu i-ai omorât tovarăşa de viaţă, care-i era cea mai scumpă pe lume. Ce rost au vorbele astea?

— Habar n-am, răspunse Păr-Sur. Tu ştii bine că n-am obiceiul să ucid pe nimeni.

Nu trecu mult şi-i întâlniră pe cei patru elani bătrâni: Cocoşatul, Coroană-de-Corn, Coamă-Deasă şi Tare-Mare. Păşeau încet şi gânditori, unul după altul.

— Noroc în pădure! îl salută Păr-Sur.

— Noroc! răspunseră cei patru elani. Tocmai voiam să ne întâlnim cu tine, ca să ne sfătuim în privinţa pădurii.

— Am aflat – începu Cocoşatul — că aici în pădure a fost săvârşită o nelegiuire şi că pădurea e distrusă pentru pedepsirea acelei nelegiuiri.

— Ce fel de nelegiuire?

— Cineva a omorât o făptură nevătămătoare pe care n-a putut-o mânca. O astfel de faptă e socotită cea mai mare nelegiuire aici în pădurea păcii.

— Şi cine a săvârşit o astfel de ticăloşie? întreba Păr-Sur.

— Se zice c-ar fi un elan. De aceea voiam să te întrebăm dacă ştii poate cine e…

— Eu unul, răspunse Păr-Sur – n-am auzit pe nimeni să vorbească despre un elan care ar fi ucis o făptură nevătămătoare.

Păr-Sur se despărţi apoi de cei patru elani bătrâni şi îşi văzu mai departe de drum în tovărăşia lui Karr.

După discuţia pe care o avusese, era din ce în ce mai abătut şi ţinea capul mereu în jos, de parcă n-ar mai fi vrut să vadă pe nimeni şi să nu mai audă nimic. La un moment dat trecură pe lângă şarpele Kryle, care stătea ghemuit pe o piatră teşită.

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea! şuieri Kryle imitându-i pe toţi ceilalţi.

Păr-Sur îşi pierdu acum răbdarea şi se opri pe loc. Apoi se duse spre şarpe şi ridică piciorul din faţă, gata să-l zdrobească.

— Aşa?! Acum vrei să mă ucizi şi pe mine, cum ai ucis-o şi pe năpârca cea bătrână? întrebă Kryle.

— Am ucis eu o năpârcă? întrebă Păr-Sur mirat.

— Da, ai ucis-o, în prima zi când ai venit în pădure; ai ucis-o pe soaţa şarpelui Desperatul, răspunse Kryle. Auzind asta, Păr-Sur se depărtă repede de Kryle şi porni înainte, urmat de Karr. Deodată se opri:

— Karr, eu sunt cel care a săvârşit nelegiuirea. Am ucis o făptură care nu era primejdioasă. Din pricina mea e distrusă pădurea.

— Ce tot trăncăneşti acolo? îl întrerupse Karr.

— Spune-i şarpelui Desperatul că Păr-Sur pleacă la noapte în pribegie.

— N-o să-i spun niciodată lucrul ăsta, zise Karr. La miazănoapte sunt locuri primejdioase pentru elani.

— Cum crezi tu, Karr, că aş mai putea rămâne aici după ce am provocat o nenorocire aşa de mare? zise Păr-Sur.

Poza nils12 [P225]

— Nu te grăbi. Aşteaptă până mâine să vezi ce faci.

— Tu eşti cel care m-a-nvăţat că „elanii sunt una cu pădurea!” zise Păr-Sur, şi cu vorbele astea se despărţi de Karr.

Karr se înapoie acasă tot într-o goană. Convorbirea cu Păr-Sur îl neliniştise, aşa că a doua zi se duse iar în pădure, să se întâlnească cu prietenul său. Păr-Sur nu era însă nicăieri. Dar nu-i vorbă că nici câinele nu-l căută multă vreme. Pricepuse că Păr-Sur îl ascultase pe şarpe şi plecase în pribegie.

Karr o porni spre casă copleşit de gânduri şi cu inima grea. Nu

putea să înţeleagă de ce Păr-Sur se lăsase prostit de un amărât de şarpe. Niciodată nu auzise o astfel de nerozie. Ce putere putea să aibă acel Desperat?

Cu gândul la aceste lucruri, Karr îl văzu pe pădurar, care se uita în sus la un copac.

La ce te uiţi? îl întrebă un om de lângă el.

— Păi nu bagi de seamă? A dat boala în omizi, răspunse pădurarul.

Dar mai uimit decât toţi rămase Karr. Şi, pe deasupra, mai era şi straşnic de supărat că şarpele fusese în stare să se ţină de cuvânt. Asta însemna că Păr-Sur trebuia să rămână pentru totdeauna în surghiun, căci şarpele acela, după cum se arăta, n-avea să moară niciodată.

Mâhnit aşa cum era, lui Karr îi veni o idee care-l mângâie. „Desperatul n-o să aibă timp să îmbătrânească prea mult”, îşi zise el. „N-o să stea apărat mereu sub rădăcina unui copac. Numai să le facă de petrecanie omizilor şi pe urmă ştiu eu cine o să-l înşface, ca să-i vină şi lui de hac!”

Printre omizi se iscase într-adevăr o boală, dar ea nu se întinse prea mult în prima vară. Izbucnise cu puţin înainte de vremea când omizile urmau să treacă în stare de crisalide. Din crisalide au ieşit milioane de fluturi. Fluturii aceştia au zburat nopţi în şir printre crengile copacilor, ca nişte fulgi de zăpadă viscolită, depunând un număr nesfârşit de ouă. Pentru anul următor era de aşteptat un prăpăd şi mai grozav.

Prăpădul a avut loc într-adevăr, dar nu numai asupra pădurii, ci şi în rândurile omizilor. Boala se răspândi cu iuţeală de la o pădure la alta. Omizile bolnave nu mai mâncau, se târau până la vârful copacilor şi acolo piereau. Mare a fost bucuria oamenilor când le-au văzut pierind, dar şi mai mare a fost bucuria şi fericirea animalelor.

Karr se ducea în pădure în fiecare zi, plin de o mulţumire sălbatică, şi aştepta momentul prielnic să-l înşface pe Desperatul de cap şi să-l trimită pe lumea cealaltă.

Omizile se răspândiseră până hăt departe de pădurile de brazi şi boala nu le atinse nici în acea vară pe toate, multe din ele trăind încă până ce-au ajuns crisalide şi fluturi.

Prin nişte păsări zburătoare, Karr primi veşti de la Păr-Sur că era în viaţă şi o ducea bine. Păsările îl încredinţară însă pe Karr că Păr-Sur fusese urmărit de mai multe ori de nişte braconieri şi că scăpase ca prin urechile acului de gloanţele lor.

Câinele îşi ducea viaţa în tristeţe şi amărăciune. Ba a trebuit

să mai aştepte să treacă încă două veri până la stârpirea definitivă a omizilor.

Cum îl auzi pe pădurar spunând că pădurea fusese salvată, porni la vânătoare după Desperatul. Dar când ajunse în tufişul unde-şi avea culcuşul şarpele, descoperi un lucru îngrozitor. Atât de mult se vlăguise, că nu mai putea să vâneze, nici să alerge, nici să-şi adulmece duşmanii şi nici măcar să vadă bine la doi paşi de el. În timpul lungii aşteptări, anii nu rămăseseră pe loc şi el îmbătrânise pe nesimţite. Acum nu mai erau în stare nici măcar să-i vină de hac unui şarpe, ca să-l scape pe prietenul său Păr-Sur de duşmanul care-l prigonise.

Răzbunarea

Într-o după-amiază, Akka de la Kebnekajse şi cârdul ei de gâşte sălbatice se lăsară pe malul unui lac din pădure. Erau încă în Kolmården, căci părăsiseră Östergötlandul şi se aflau acum în districtul Jönoker din Södermanland, la graniţa dintre cele două provincii.

Primăvara întârziase, cum se întâmplă de obicei în regiunile muntoase, iar gheaţa acoperea tot lacul, lăsând liberă numai o fâşie de apă pe lângă mal. Gâştele dădură buzna în apă să se scalde şi să-şi caute hrană, dar Nils Holgersson, care îşi pierduse în cursul dimineţii unul din galenţi, hoinărea acum printre arinii şi mestecenii de pe mal, căutând ceva cu care să se poată lega la picior.

Fu nevoit să se ducă destul de departe, ca să poată găsi ceea ce îi trebuia, şi căta cu luare-aminte în toate părţile, căci nu-i plăcea să umble prin păduri. „Când e vorba de şesuri sau de lacuri, calea-valea”, se gândea el. “Acolo vezi cel puţin ce ai în faţa ta. Dacă pădurea ar fi de fagi, încă ar fi cum ar fi, căci ai călca pe pământ gol şi bătătorit. Dar în păduri de-astea de mesteceni şi de brazi, sălbatice şi fără poteci, nu ştiu zău cum se descurcă lumea prin hăţişurile ce ţi se ivesc la tot pasul! Dacă pădurea în care mă aflu ar fi a mea, aş tăia-o până la ultimul copac.”

În cele din urmă zări o bucată de scoarţă de mesteacăn pe care şi-o potrivi pe picior. Dar chiar în clipa aceea auzii un foşnet în spate. Se întoarse şi văzu un şarpe venind glonţ spre el. Era neobişnuit de lung şi de gros. Băiatul observă însă imediat că avea câte o pată albă pe fiecare falcă şi se linişti. „Nu e decât o

năpârcă gulerată – îşi zise el – şi nu poate să facă niciun rău.”

În clipa următoare se pomeni însă cu o izbitură puternică în piept, fiind trântit la pământ şi dat peste cap. Se ridică repede şi o luă la picior, dar şarpele, al naibii, îl urmărea mereu. Pământul era pietros şi plin de rădăcini, aşa că băiatul nu prea avea spor la fugă, mai ales că târâtoarea se ţinea scai de el. Prichindelul văzu deodată înaintea lui un bolovan mare cu laturile drepte şi voi să se caţere pe el. „Sus pe bolovan nu mai ajunge el, şarpele!” îşi zise băiatul. Ajungând însă deasupra bolovanului şi întorcându-se, văzu că şarpele căuta să se urce la el.

Lângă Năpârstoc, sus pe bolovan, mai era un pietroi, aproape rotund şi de mărimea unei căpăţâni de om. Stătea slobod pe o muchie îngustă. Rămăsese aşa acolo ca printr-o minune. Văzând să şarpele se apropia, băiatul se aşeză îndărătul acelui pietroi şi îi dădu un brânci. Pietroiul se prăvăli peste şarpe, pe care îl târî la pământ, şi acolo rămase deasupra capului jivinei.

„I-am dat o lovitură straşnică!” se gândi băiatul, răsuflând uşurat. Îl văzu apoi pe şarpe zvârcolindu-se de câteva ori, până ce nu mai fu în stare să se mişte. „De când sunt plecat la drum cu gâştele sălbatice, n-am trecut încă printr-o primejdie mai mare”, îşi zise el.

Cum îşi veni în fire, auzi un freamăt deasupra lui şi văzu o pasăre lăsându-se la pământ drept lângă şarpe. Semăna cu o cioară la mărime şi la înfăţişare, dar era împodobită cu nişte pene frumoase, negre şi strălucitoare.

Din spirit de prevedere, Năpârstoc se piti într-o crăpătură a bolovanului. Păţania cu ciorile era proaspătă încă în amintirea lui şi nu voia să fie văzut, ca să nu i se mai întâmple cine ştie ce.

Pasărea cea neagră ocoli şarpele de câteva ori cu sărituri mari şi apoi îi întoarse cu pliscul. După asta începu să dea din aripi şi să ţipe cu glas asurzitor:

— Şarpele ăsta mort e desigur Desperatul!

Îl mai ocoli o dată şi pe urmă rămase pe gânduri, frecându-şi gâtul cu gheara. „În pădurea asta nu pot fi doi şerpi la fel de mari. El e, fără doar şi poate.”

Voia tocmai să-şi înfigă ciocul în şarpe, dar se opri deodată.

— Nu fi prost, Bataki! zise el. Cum o să-l mănânci tu pe şarpe înainte de a-l chema pe Karr? Dacă nu-l vede cu ochii lui, n-o să-i vină niciodată să creadă că Desperatul e mort.

Năpârstoc se sili să tacă, dar pasărea era atât de caraghioasă cu gesturile ei mari şi solemne, pe când trăncănea singură, încât îl făcu să râdă.

Pasărea îl auzi şi veni sus la el dintr-o zburătură. Băiatul se ridică repede şi îi ieşi înainte.

— Mi se pare că tu eşti corbul Bataki, bun prieten cu Akka de la Kebnekajse, zise el.

Pasărea cătă lung la băiat şi pe urmă dădu din cap de trei ori.

— Iar tu eşti desigur cel care zbori cu gâştele sălbatice şi te cheamă Năpârstoc, nu-i aşa?

— Cam aşa e, răspunse băiatul.

— Ce bine-mi pare că te-am întâlnit! Ai putea să-mi spui cine a omorât şarpele ăsta?

— L-a omorât pietroiul pe care l-am aruncat asupra lui, răspunse Năpârstoc, povestindu-i tot ce se întâmplase.

— Bună ispravă din partea unui prichindel ca tine! zise corbul. Am un prieten prin părţile astea, căruia o să-i pară grozav de bine când o s-audă că şarpele ăsta e mort.

— Nu poţi să-mi spui şi mie de ce te bucură moartea acestui, şarpe? vru să ştie băiatul.

— Păi să vezi!... zise corbul. E o poveste lungă. N-o să ai răbdare s-o asculţi.

Băiatul îi răspunse că avea destulă răbdare când era vorba de o poveste, iar corbul îi istorisi tot ce se întâmplase cu Karr, Păr-Sur şi Desperatul.

După ce îi povesti totul până la capăt, băiatul tăcu o clipă, uitându-se la pasăre, şi îi zise:

— Îţi mulţumesc! Acum, după ce am auzit tot ce mi-ai spus, înţeleg mai bine soarta acestei păduri. Nu cred să mai fi rămas nimic din marea pădure a păcii.

— Cea mai mare parte a ei a fost distrusă, zise Bataki. Copacii parc-ar fi fost mistuiţi de foc. Cioturile rămase trebuie să fie tăiate şi or să treacă mulţi ani până o să ajungă iar pădurea care a fost înainte.

— Şarpele ăsta şi-a meritat soarta, fu de părere băiatul. Mă întreb însă cum a putut avea atâta înţelepciune şi iscusinţă să răspândească boala aceea îngrozitoare în rândul omizilor...

— O fi ştiut că asta e boala lor obişnuită, zise Bataki. Se prea poate. Eu însă atâta pot să-ţi spun: că în orice caz a fost o vietate foarte înţeleaptă.

Băiatul tăcea. Corbul nu se mai uita la el, ci stătea cu capul într-o parte şi asculta.

— Auzi? exclamă el. Karr e pe aici pe aproape. Ce fericire pe el când o vedea că Desperatul e mort!

Năpârstoc începu să tragă cu urechea spre locul de unde se

auzea zvon.

— Stă de vorbă cu gâştele sălbatice, zise băiatul.

— Da, s-a târât până la mal, ca să afle veşti despre Păr-Sur.

Săriră apoi amândoi jos de pe bolovan şi dădură fuga spre malul lacului. Gâştele ieşiseră din apă şi stăteau la taifas cu un câine bătrân. Acesta era atât de slab şi de prăpădit, că putea să cadă mort la pământ dintr-o clipă în alta.

— Uite-l pe Karr! zise Bataki băiatului. Să-l lăsăm să asculte mai întâi ce-i vor povesti gâştele sălbatice şi pe urmă îi vom spune că şarpele s-a dus pe lumea cealaltă.

Apoi o auzi pe Akka stând de vorbă cu Karr şi povestindu-i:

— Am început călătoria noastră în primăvara anului trecut. Într-o dimineaţă am plecat împreună cu Yksi şi Kaksi de pe lacul Siljan şi am trecut pe deasupra marilor păduri de la hotarul dintre această provincie şi ţinutul Hälsingland. Încotro ne aruncam ochii, nu vedeam sub noi altceva decât păduri de conifere cu culoarea lor verde închis. Copacii stăteau troieniţi încă în zăpadă. Râurile erau îngheţate, fiind presărate cu câte o copcă neagră, iar zăpada de pe malurile lor se topise numai în parte. Sate şi ferme nu se prea vedeau, ci numai stâne pustii. Ici şi colo şerpuiau drumuri înguste de pădure, pe care ţăranii transportaseră buşteni în timpul iernii. Jos, în văile râurilor, erau îngrămădite stive mari de cherestea.

Pe când zburam aşa, am văzut umblând prin pădure trei vânători. Mergeau pe schiuri. Duceau cu ei câini legaţi cu curele şi aveau cuţite la brâu, însă nu purtau arme. Zăpada fiind îngheţată, nu urmau cărările întortocheate, ci alunecau drept înainte. Parcă ştiau încotro trebuiau să meargă, să găsească ce căutau.

Noi, gâştele, zburam sus de tot şi vedeam ca-n palmă toată pădurea de dedesubt. Observându-i pe vânători, eram curioase să vedem şi vânatul. De aceea, am început să dăm ocoale pădurii şi să ne uităm printre copaci. Am zărit atunci într-un desiş ceva care semăna cu nişte bolovani acoperiţi cu muşchi. Bolovani nu puteau totuşi să fie, căci nu era deloc zăpadă pe ei.

Am coborât atunci până ce am ajuns chiar în mijlocul desişului. Şi ce crezi? Cei trei bolovani se mişcau! Erau trei elani care stăteau culcaţi acolo în întunericul pădurii: un bărbătuş şi două femeiuşte. Cum ne-a văzut bărbătuşul s-a ridicat şi a venit spre noi. Era cel mai mare şi mai frumos animal ce ne-a fost dat să vedem în zilele noastre. Băgând însă de seamă că păsările care îl treziseră nu erau decât nişte gâşte sălbatice, s-a culcat

iar.

— Ei, moşule, nu te mai culca! i-am spus eu atunci. Ia-o la fugă cât te ţin picioarele. În pădure sunt nişte vânători care vin drept aici spre voi.

— Foarte-ţi mulţumesc, mamă gâscă – a zis elanul, somnoros din cale-afară – dar pe vremea asta vânătoarea de elani e oprită. Vânătorii pe care i-ai văzut umblă probabil după vulpi.

— Urme de vulpi sunt câte vrei în pădure, însă vânătorii nici nu le iau în seamă. Te rog să mă crezi. Ei ştiu, moşule, că voi sunteţi aici şi vin să vă facă de petrecanie. Nu au puşti asupra lor, ci numai lănci şi cuţite, căci nu îndrăznesc să tragă cu arma în pădure la vremea asta.

Elanul stătea la fel de liniştit, dar femeiuştile începură să se frământe.

— Or fi având dreptate gâştele, ziseră ele, ridicându-se de jos.

— Staţi liniştite, le porunci elanul. Nu vine niciun vânător aici. De asta puteţi fi sigure.

Văzând că stăruim de pomană, ne-am înălţat atunci iar în văzduh. Am zburat însă fără să ne depărtăm de locul acela, mereu pe deasupra lui, ca să vedem ce avea să se in-tâmple cu elanii.

Cum am ajuns la înălţimea noastră obişnuită, l-am văzut pe elan ieşind din bârlog. A muşluit de jur împrejur şi pe urmă s-a dus drept spre vânători. Vezi însă că s-a poticnit de două crăci uscate care au trosnit cu putere. În faţa lui era o baltă mare şi rece. Elanul s-a aşezat drept în mijlocul ei, lipsit de orice altă apărare. A rămas aşa până ce vânătorii au ajuns la marginea pădurii. A luat-o pe urmă la fugă într-o direcţie opusă celei din care venise. Vânătorii au slobozit câinii şi au început a-l fugări pe schiuri cu toată iuţeala.

Elanul îşi dăduse capul spre spate şi alerga într-o goană nebună. În fugă răscolea zăpada de parcă viscolea în jurul lui. Câinii şi vânătorii rămăseseră departe în urma elanului. Bietul animal s-a oprit, ca şi cum voia să-i aştepte. Când i-a zărit din nou, a pornit iarăşi înainte ca o vijelie. Ne-am dat seama imediat ce scop urmărea: să-i facă pe vânători să se depărteze cât mai mult de locul unde se aflau femeiuştile. Îi admiram vitejia şi felul cum se expunea singur primejdiei, spre a-şi salva cele două vietăţi care îi aparţineau. Nimeni din noi nu voia să plece mai departe, fără să fi văzut mai întâi ce întorsătură vor lua lucrurile.

Vânătoarea a ţinut aşa ceasuri în şir. Ne miram de vânători că se osteneau să-l urmărească pe elan fără să fie înarmaţi cu

puşti. Nu puteau doar să creadă că-i vor veni de hac unui alergător atât de sprinten.

După câtva timp, am băgat însă de seamă că elanul nu mai alerga aşa de repede. Îşi vâra picioarele în zăpadă cu mai multă prevedere, iar când le scotea lăsa urme de sânge pe drumeagul făcut. Am înţeles atunci de ce vânătorii aveau atâta răbdare. Ei se bizuiseră pe ajutorul zăpezii. Elanul era greu şi, de câte ori făcea un pas, se cufunda până la fundul troianului. Coaja aspră a zăpezii îi zgâria picioarele, smulgându-i părul şi găurindu-i pielea, astfel că, de câte ori călca, era chinuit de dureri.

Vânătorii şi câinii erau uşori şi puteau să alunece pe crusta zăpezii, aşa că-i urmăreau neîncetat. Fugea el cât fugea, într-o părere, bietul elan, însă paşii îi erau tot mai nesiguri şi mai şovăitori. Abia mai sufla. Rănile îl dureau grozav, iar mersul prin zăpada mare îl obosea peste măsură.

În cele din urmă şi-a pierdut răbdarea. S-a oprit să adaste câinii şi vânătorii, spre a fi încolţit şi a da lupta cu ei. Aşteptând aşa, s-a uitat la cer şi, văzându-ne zburând pe deasupra lui, a strigat la noi:

— Opriţi-vă aici, gâştelor, până s-o isprăvi cu mine. Iar când veţi zbura iar pe deasupra Kolmårdenului, rândul viitor, să-l căutaţi pe câinele Karr şi să-i spuneţi că Păr-Sur, prietenul său, a murit ca un viteaz.

Ajungând Akka cu povestea aici, bătrânul câine s-a ridicat de pe locul unde stătuse până atunci şi s-a apropiat cu doi paşi de ea.

— Păr-Sur a trăit o viaţă frumoasă şi vrednică, zise el. Ne cunoşteam de mult şi eram prieteni. Ştia că sunt un câine de ispravă şi c-o să mă bucur aflând că a murit vitejeşte, de-aia te-a îndemnat să vii până aici. Ei, spune-mi cum a…

Îşi ridică apoi coada şi capul, voind parcă să ia o poziţie mândră şi curajoasă, dar nu izbuti.

— Karr! Karr! se auzi un glas chemându-l din pădure.

Bătrânul câine se ridică repede.

— E stăpânul meu care mă cheamă – zise el – aşa că nu mai pot zăbovi. L-am văzut adineauri încărcându-şi puşca şi am înţeles de ce… Azi ne ducem împreună în pădure pentru ultima oară. Îţi mulţumesc, mamă gâscă. Ştiu acum tot ce doream să ştiu ca să mă duc la moarte senin şi liniştit.

UN RAI PAMÂNTESC

Duminică, 24 aprilie

A doua zi, gâştele sălbatice zburau spre miazănoapte pe deasupra Södermanlandului. Băiatul se uita la peisajul de jos şi, îşi zise că nu semăna deloc cu priveliştea de până acum. Nu mai zărea şesuri întinse ca în Scania şi Östergötland, nici lanţuri de păduri mari ca în Smoland. Ceea ce vedea de data asta era un amestec de multe şi de toate.

„Pesemne că oamenii au luat de ici un lac şi-un râu mare, de colo o pădure şi-un coşcogeamite munte, apoi le-au tăiat în bucăţi, le-au amestecat şi la urmă le-au împrăştiat pe pământ alandala”, îşi zise băiatul, căci nu vedea altceva decât vâlcele, lăculeţe, deluşoare şi pădurici. Nimic nu era mare, întins. Cum încerca o câmpie să se întindă, i se punea în cale un deal, iar dacă dealul avea de gând să se înalţe mai sus, începea iarăşi să fie şes. Dacă un lac voia să se lărgească, era îngustat repede şi prefăcut într-un pârâu, iar pârâul curgea ce curgea şi iar se transforma în lac. Gâştele sălbatice zburau cât mai aproape de ţărm, aşa că băiatul putea să vadă destul de bine şi marea. Dar marea nu-şi putea întinde prea mult suprafaţa, căci era curmată de o sumedenie de insule, şi nici insulele nu era chip să ajungă prea departe, căci iar le învăluia marea. Era o variaţie continuă de privelişti. Pădurile de conifere alternau cu cele cu frunze căzătoare; ogoarele cu turbării, iar conacele cu case ţărăneşti.

Gâştele ajunseră depărtişor deasupra Södermanlandului, când Năpârstoc zări un punct negru care se mişca jos pe pământ. La început a crezut că era un câine şi nici nu s-ar mai fi gândit la el, dacă n-ar fi băgat de seamă că mergea în aceeaşi direcţie cu cârdul de gâşte. Gonea pe câmp şi prin păduri, sărea peste şanţuri şi peste garduri, fără să se lase oprit de nimic în calea lui.

— Nu poate să fie altul decât jupânul vulpoi Smirre – zise băiatul – dar în orice caz va rămâne îndată în urma noastră...

Gâştele începură atunci să zboare cu cea mai mare iuţeală şi o ţinură aşa atâta timp cât vulpoiul putu să le urmărească. După ce hoţomanul nu le mai zări, făcură un ocol mare spre apus şi miazăzi, ca şi cum ar fi avut de gând să se întoarcă în Östergötland.

„Smirre a fost, fără doar şi poate, îşi zise băiatul, de vreme ce Akka face un ocol şi apucă pe alt drum.”

În aceeaşi zi, spre seară, gâştele zburau pe deasupra unui

vechi domeniu din Södermanland, numit Stora Djulö. În spatele conacului mare şi alb se întindea un parc, iar în faţă lacul cu acelaşi nume, tăiat de multe limbi de pământ şi cu maluri râpoase. Copacul părea a fi o clădire din vremea veche, nespus de atrăgătoare. Băiatul nu se putu opri să nu scoată un suspin trecând pe deasupra lui. Cât de bine s-ar fi simţit, dacă s-ar fi putut odihni într-o astfel de casă după călătoria obositoare de peste zi, în loc să mâie într-o baltă sau pe gheaţa rece a unui lac! ....

Despre aşa ceva însă nici pomeneală nu putea fi. În schimb, gâştele sălbatice poposiră ceva mai sus, pe un izlaz inundat de apă, unde doar ici, colo se mai vedea câte un petic de brazdă. Era cel mai rău adăpost de noapte din toate cele pe care le avusese Năpârstoc de când călătorea cu gâştele.

Rămase câtva timp călare pe gâscan, neştiind cum să facă să se aciueze şi el undeva într-un loc mai ferit. Pe urmă a început să sară de la o brazdă la alta până ce a dat de uscat, căci îi venise în gând să caute o casă de oameni, unde să se mai încălzească niţeluş. După ce ajunse la drum, o luă spre partea unde se afla vechiul conac.

Şi ce crezi! S-a întâmplat ca tocmai în seara aceea să se strângă nişte oameni în căsuţa unui plugar care ţinea de Stora Djulö şi să stea la taifas la gura sobei. Vorbiseră mai întâi despre muncile de primăvară, precum şi despre vreme. Dacă au văzut însă că nu mai aveau ce vorbi şi că discuţia tânjea, au rugat-o pe bătrânica ce se afla în casă şi care era mama plugarului să le spună poveşti.

PE ŞESUL NÄRKE

Kajsa de la Ysätter

Pe şesul Närke trăia pe vremuri o fiinţă care n-avea pereche în lume, şi anume vrăjitoarea Kajsa de la Ysätter.

O chema Kajsa pentru că vijelia era elementul ei favorit, toate vrăjitoarele vântului chemându-se de obicei aşa. I se zicea de la Ysätter, din pricină că era de fel din părţile unde se afla balta Ysätter, care ţinea de comuna Asker.

Se pare că acolo la Asker îşi avea ea de fapt reşedinţa, dar se arăta şi prin alte locuri. Putea fi întâlnită oriunde pe întreg cuprinsul şesului Närke.

Nu era o vrăjitoare posomorâtă şi ursuză, ci, dimpotrivă, veselă şi hazlie, dar îi plăcea grozav când suflau vânturile. Cum le simţea că începeau să bată, ieşea repede să joace hora pe şesul Närke.

Närke nu era de fapt decât un şes, înconjurat din toate părţile de munţi împăduriţi. Această împrejmuire muntoasă e curmată numai în colţul de nord-est, unde se află lacul Hjälmar.

Dacă dimineaţa vântul bate cu putere spre interiorul ţării, venind dinspre Marea Baltică, el trece neîmpiedicat printre dealurile Södermanlandului şi se furişează lesne pe Närke prin părţile unde e lacul Hjälmar. Străbate apoi şesul de-a curmezişul, dar la apus se izbeşte de pereţii înalţi ai muntelui Kil şi e silit să dea înapoi. Se târăşte apoi ca un şarpe şi o ia spre miazăzi. Kajsa de la Ysätter se bucura la culme când şesul era răscolit de vârtejuri. Se băga în mijlocul lor şi se învârtea ca o bezmetică. Pletele lungi îi fâlfâiau până în înaltul cerului, iar pulpana halatului ridica în văzduh nori de praf, tot şesul transformându-se într-o bătătură pentru hora vrăjitoarei.

Dimineţile, Kajsa de la Ysätter şedea pe câte un pin înalt, aflat pe o culme de munte, şi căta lung înspre şes. Dacă era vreme de iarnă şi săniuş, iar pe drumuri umbla multă lume, se grăbea să pornească un vifor straşnic şi aşternea troiene înalte, de nu mai era chip să ajungă seara nimeni acasă decât cu mare anevoie. Dacă era vară şi vreme bună de cosit, vrăjitoarea Kajsa şedea liniştită până ce se încărcau primele care cu fân, iar pe urmă turna nişte ploi cu găleata, de nu mai putea să muncească nimeni tot restul zilei.

Cărbunarii de pe muntele Kil abia aveau curajul să tragă şi ei câte un pui de somn. Căci Kajsa, cum vedea o groapă unde se făcea mangal fără să fie păzită de cineva, drept acolo se furişa, dădea drumul la foalele vântului şi într-o clipă se înălţa o pălălaie până la cer. Dacă porneau într-o seară la drum cărăuşii de minereu de la Laxo şi de la Svarto[39], vrăjitoarea Kajsa de la Ysätter învăluia drumurile şi tot ţinutul într-o negură atât de deasă, încât se rătăceau şi cai şi oameni, carele grele înfundându-se în mlaştini şi în bălţi.

---

[39] Laxo şi Svarto – râuri şi localităţi miniere pe traseul căii ferate care leagă capitala Suediei de a Norvegiei.

Dacă preoteasa din Glanshammar aşeza măsuţa de cafea în grădina ei, într-o duminică de vară, şi vântul începea să bată ridicând faţa de masă şi răsturnând atât ceştile cât şi farfurioarele, se ştia foarte bine cine era vinovat de o astfel de şotie. Dacă vântul făcea să zboare pălăria primarului din Örebro[40], silindu-l să fugă prin tot oraşul după ea, dacă precupeţii se împotmoleau cu lotcile lor de zarzavat pe lacul Hjälmar, dacă rufele atârnate erau luate de vânt şi se umpleau de praf, dacă fumul se răspândea uneori seara prin case şi nu voia să iasă afară pe coşurile sobelor, nu era greu de ghicit cine pusese toate astea la cale şi se desfăta cu ele.

Dar cu toate că vrăjitoarei Kajsa îi plăcea să facă tot felul de pozne supărătoare, ea nu era o femeie rea la suflet. După cum putea vedea oricine, băbuşca se purta rău cu cei gâlcevitori, zgârciţi şi răutăcioşi. Pe oamenii cumsecade şi pe copiii săraci îi lua însă adeseori sub ocrotirea ei. Bătrânii povesteau că atunci când biserica din Asker era să fie mistuită de un pârjol, Kajsa de la Ysätter a sosit deîndată pe aripile vântului, s-a vârât în vâlvătăile flăcărilor, a trecut prin fumul înăbuşitor şi astfel a înlăturat primejdia.

Cu toate acestea, locuitorilor şesului Närke li se făcea de multe ori lehamite de isprăvile vrăjitoarei.

Azi lumea spune că ea ar fi murit şi n-ar mai fi existând, după cum s-a întâmplat cu toate celelalte vrăjitoare. Aşa ceva e însă greu de crezut. E ca şi cum ar spune cineva că de azi înainte văzduhul va fi liniştit şi că vântul nu se va mai hârjoni deasupra şesului cu urlete şi zvoniri, cu valuri de aer rece şi cu potop de ploi.

Cei care socot că vrăjitoarea Kajsa e de mult moartă şi dusă de pe lumea asta, vor afla peste puţin, de altfel, ce s-a petrecut, pe întinsul şesului Närke în anul în care a zburat Nils Holgersson pe deasupra lui, şi pe urmă n-au decât să creadă ce vor.

Ajun de bâlci

Miercuri, 27 aprilie

La Örebro, în ajunul unui bâlci mare de vite, ploua cu găleata. Ploaia era o urgie, un adevărat prăpăd. Din nori curgeau şuvoaie

---

[40] Örebro – (pron. Öre-bru') oraş pe malurile râului Svarto, una dintre cele mai vechi aşezări din Suedia.

nu altceva şi multă lume era auzită spunând:

— Parcă-i pe vremea vrăjitoarei Kajsa de la Ysätter! Oare aţi uitat? Niciodată nu făcea cotoroanţa atâtea pozne ca la bâlciuri! … Numai ea a fost în stare să dezlănţuie potopul ăsta de ploaie în ajunul bâlciului!

Cu cât trecea vremea, cu atât mai vârtos ploua. Spre seară s-a produs o adevărată rupere de nori, care a desfundat toate drumurile. Din pricina asta, lumea care plecase de acasă cu vitele ca să ajungă la târg dis-de-dimineaţă, se găsea în mare încurcătură. De atâta clefăit prin noroi, vitele erau groaznic de obosite şi nu se mai puteau urni din loc… Bieţii boi şi sărmanele vaci se lăsau ca nişte bolovani în mijlocul drumului, ca să le arate stăpânilor că nu mai erau în stare să facă un pas. Toţi locuitorii care-şi aveau gospodăriile pe marginea drumurilor îşi deschiseră uşile pentru cei care se duceau la bâlci şi se străduiră să-i găzduiască fiecare după cum le stătea în putinţă. Dar nu-i vorbă că nu numai casele erau ticsite de oameni, ci până şi grajdurile şi hambarele.

Acum, erau unii oameni mai cu dare de mână ori cu vite mai zdravene şi aceştia căutau să-şi urmeze drumul, ca să ajungă la vreun han. Când ajungeau însă acolo, se căiau amarnic că nu rămăseseră la vreo casă de gospodar. Toate boxele din grajduri erau ocupate, aşa că vacile şi caii trebuiau să stea afară în ploaie.

În curţile hanurilor era o apăraie, o murdărie şi o înghesuială de te lua groaza. Unele animale stăteau în adevărate mocirle şi din pricina asta nici nu se puteau trânti pe jos să se odihnească puţin. Câţiva ţărani făcuseră rost de aşternut de paie pentru vitele lor sau le acoperiseră cu pături. Alţii, însă, şedeau în hanuri la căldurică, beau vârtos, jucau cărţi şi-şi uitau cu totul de bietele vieţuitoare de care erau datori să aibă grijă.

Năpârstoc şi gâştele sălbatice poposiseră în acea seară pe un ostrov de pe lacul Hjälmar. Ostrovul era despărţit de ţărm doar printr-o strâmtoare îngustă şi puţin adâncă. După cum e uşor de înţeles, oricine putea să ajungă la el fără să-şi ude picioarele, când apa era mică.

Pe ostrov ploua cu nemiluita ca şi în celelalte părţi. Băiatul nu putea să închidă ochii deloc din cauza ploii care-l udase leoarcă. În cele din urmă începu să hoinărească de-a lungul ostrovului. I se părea că simţea mai puţin bătaia ploii dacă se mişca.

Abia apucă să se dezmorţească puţin şi auzi deodată nişte plescăituri în apa care-l despărţea de ţărm, după care văzu un

cal venind prin tufişuri. Era o gloabă bătrână, deşelată şi jigărită, cum nu mai văzuse băiatul alta la fel vreodată, şi costelivă că i se puteau număra oasele de sub piele.

Nu avea nici hamuri, nici şa, ci numai un căpăstru vechi de care atârna un căpătâi de frânghie pe jumătate putrezită. Se vedea bine că se slobozise fără multă greutate de unde o fi fost legată.

Calul mergea drept spre locul unde se odihneau gâştele şi băiatul se temea să nu le calce în picioare.

— Unde te duci? Bagă de seamă! strigă Năpârstoc.

— Aha, acolo eşti? răspunse calul venind spre băiat. De când te caut!

— Dar ce, ai auzit vorbindu-se de mine? întrebă băiatul foarte uimit.

— Adevărat că-s cam bătrân, dar am şi eu urechi… În timpul de faţă e multă lume care vorbeşte despre tine.

Pe când zicea asta, stătea cu capul plecat în jos, ca să poată vedea mai bine, iar băiatul constată că avea o căpăţână mică, cu ochi frumoşi şi un botişor subţirel.

„De bună seamă c-a fost un cal straşnic în zilele lui, dar acuma la bătrâneţe a ajuns rău, sărmanul!…” îşi zicea Năpârstoc în sinea lui.

— Aş vrea să mergi cu mine şi să mă ajuţi la o treabă, zise calul.

Băiatul se gândi că s-ar face de râs să călărească pe o mârţoagă atât de prizărită şi-şi ceru iertare că nu putea să-l însoţească din pricina vremii rele.

— Ehei, frate, n-ai s-o duci mai rău călare pe mine, decât stând aici să te mureze ploaia! zise calul. Dar poate că nu ai curajul să călăreşti pe o gloabă ca mine…

— Ba am! De ce n-aş avea, hai? îl înfruntă băiatul.

— Dacă-i aşa, atunci trezeşte gâştele, ca să ne înţelegem de unde să te ia mâine dimineaţă, zise calul.

Puţin după aceea, Năpârstoc se afla călare pe gloabă. Bătrânul cal mergea la trap mai bine decât îl crezuse în stare băiatul. Făcură astfel un drum destul de lung pe întuneric şi ploaie şi într-un sfârşit se opriră la un han mare. Totul acolo arăta atât de îngrozitor, că-ţi lua piuitul.

În bătătură erau numai făgaşe desfundate, atât de adânci, încât băiatul era încredinţat că s-ar fi înecat, cu siguranţă dacă ar fi avut nenorocul să cadă în ele. De zăplazul care împrejmuia curtea era priponit un număr de treizeci până la patruzeci de cai

şi de vite cornute, fără niciun adăpost împotriva ploii, iar în ogradă zăceau căruţe cu lăzi mari în care erau închise orătănii şi animale mici: oi, viţei şi porci.

Calul se duse la zăplaz şi se opri acolo. Băiatul se afla tot călare pe el. Putând să vadă bine noaptea, îşi dădu seama în ce hal erau sărmanele animale.

— Cum se face că staţi aici afară, în ploaie? întrebă el.

— Suntem în drum spre Örebro, la bâlci, şi a trebuit să tragem aici din pricina ploii. Casa asta e un han. Au venit însă aşa de mulţi drumeţi, că n-am putut găsi şi noi loc înăuntru.

Năpârstoc nu mai zise nimic şi se uită cu tristeţe de jur împrejur. Prea puţine animale dormeau şi din toate părţile auzea numai plângeri şi nemulţumiri. Animalele aveau şi de ce se tângui, căci vremea era acum şi mai rea decât fusese în timpul zilei. Începuse să bată un vânt rece şi tăios, iar ploaia, care cădea acum şfichiuitoare, era amestecată cu zăpadă. Nu era greu de înţeles ce voise calul, când ceruse băiatului ajutor.

— Vezi colo, peste drum de han, o casă ţărănească, frumoasă? întrebă calul.

— Da, o văd – răspunse Năpârstoc – şi nu-nţeleg de ce n-aţi cerut adăpost la ea? Ori poate e plin şi acolo?

— Nu e niciun străin în toată casa, zise calul. Dar cei care locuiesc în ea sunt nişte oameni aşa de zgârciţi şi de puţin îndatoritori, încât şi-ar pierde cineva vremea de pomană cerându-le găzduire.

— Da? Aşa stau lucrurile? Atunci mai bine rămâneţi aici unde vă aflaţi.

— Prea bine, dar eu m-am născut şi am crescut chiar la casa aceea, zise calul. Ştiu bine că au un grajd mare, cu multe boxe şi despărţituri, şi m-am gândit că poate afli un chip să ne ducem acolo.

— Nu cred că pot cuteza a face una ca asta, răspunse Năpârstoc.

Pe urmă se gândi însă că era păcat de bietele animale să se chinuiască afară în ploaie şi că ar trebui să încerce totuşi să le adăpostească undeva.

Dând urmare gândului, se duse repede la casa aceea străină, dar băgă de seamă că toate dependinţele erau încuiate, iar cheile luate din broaşte. Nu prea ştia cum s-o scoată la capăt, dar pe neaşteptate îi veni un ajutor la care nici nu se gândea: un vânt năprasnic deschise dintr-o dată uşa unui şopron mare, aflat chiar în faţa lui.

Băiatul se grăbi, fireşte, să se ducă înapoi la zăplazul unde-l aştepta calul.

— În grajd nu e chip de intrat – zise el – dar am găsit un şopron mare de fân care e gol şi pe care stăpânii au uitat să-l încuie, aşa că te pot duce acolo.

— Îţi mulţumesc! zise calul. Bine că voi putea să mă odihnesc încă o dată în locurile unde am crescut. E singura bucurie pe care o mai pot avea în viaţă!

În casa ţăranului înstărit de peste drum de han lumea stătuse trează în acea seară mai multă vreme ca de obicei.

Gospodarul era un om de vreo treizeci de ani, înalt de statură şi voinic, cu chip frumos, dar foarte posomorât. Peste zi stătuse afară în ploaie, care îl udase leoarcă şi pe el, ca pe toţi ceilalţi, iar la cină o rugase pe bătrâna lui mamă, ce purta încă de grija casei, să-i facă puţin foc în vatră, ca să-şi poată usca hainele. Bătrâna aprinsese un foc mititel, căci ai casei nu prea îşi îngăduiau risipă de lemne, iar omul îşi atârnase haina de spătarul unui scaun şi o pusese lângă foc să se usuce. După asta, îşi sprijinise un picior pe marginea vetrei şi, c-un braţ rezemat pe genunchi, stătea aşa să se uite la flăcări. Rămase astfel câteva ceasuri, fără să facă altă mişcare decât să arunce din când în când câte un vreasc pe foc.

Maică-sa strânsese masa şi îi făcuse patul, după care s-a retras în odăiţa ei. Uneori venea până la uşă şi se mira de el că stătea la foc şi nu se ducea la culcare.

— Nu-i nimic, mamă. Stau şi mă gândesc la nişte daraveri vechi de-ale mele, îi zisese el.

Povestea era următoarea: trecuse nu de mult pe la han şi acolo întâlnise un geambaş care îl întrebase dacă voia să cumpere un cal, arătându-i o mârţoagă bătrână şi prăpădită de tot. Îl repezise pe negustor, reproşându-i că voia pesemne să-l înşele oferindu-i mârţoagă.

— Păi să vezi ce m-am gândit eu, i-a spus geambaşul. Calul ăsta a fost tot al dumitale cândva şi am zis că poate vrei să-i dăruieşti o bătrâneţe liniştită, de care chiar are nevoie…

Uitându-se gospodarul mai bine la cal, îl recunoscuse într-adevăr. El însuşi îl crescuse pe vremuri şi îl mânase prin toate locurile. Dar asta nu era un motiv să-l cumpere acum, când devenise o gloabă bătrână de care nu se mai putea folosi. O nu, desigur! Nu era el omul să arunce banii în vânt.

Oricum ar fi fost însă, vederea acelui cal îi trezise multe amintiri şi tocmai amintirile astea îl ţineau acuma treaz de nu se

putea duce la culcare.

Calul acela fusese în adevăr un animal straşnic şi frumos, de-ţi era mai mare dragul să-l priveşti. Taică-său i-l dăduse în grijă pe când era copil. El îl deprinsese cu tot ce se cere unui adevărat bidiviu şi îl mânase pretutindeni unde cereau nevoile gospodăriei. Ţinea la el mai mult ca la orice. Ba taică-său se plângea chiar că-l hrănea prea bine aşa că băiatul îi dădea de multe ori tainul de ovăz pe furiş.

Pe vremea când avusese calul, niciodată nu se dusese la biserică pe jos, ci numai cu el înhămat la căruţă. Asta numai aşa, pentru a se făli cu mânzul lui. Cât despre el, era îmbrăcat în haine de stofă ţesută şi cusută în casă, iar căruţa era simplă şi nevopsită, dar calul era cel mai frumos care putea fi văzut în piaţa bisericii.

Odată îndrăznise să-i ceară voie lui taică-său să-şi cumpere haine din târg şi să vopsească căruţa. Taică-său încremenise. Fiu-său credea că-l pălise damblaua... A căutat pe urmă să-l convingă că, de vreme ce primise un cal aşa de frumos, se cădea să fie şi el oarecum mai gătit.

Taică-său nu i-a dat niciun răspuns. Peste câteva zile a plecat cu calul la Örebro şi l-a vândut.

Fusese o cruzime din partea lui. Bătrânul se vede însă că se temea ca acel cal să nu-l facă pe fecioru-său vanitos şi risipitor. Trecuse atâta vreme de atunci şi omul recunoştea acum că tatăl său avusese dreptate. Un astfel de cal ar fi fost pentru el în adevăr o ispită. Atunci însă, îl jelise grozav. Uneori pleca la Örebro numai ca să stea într-un colţ de stradă şi să vadă calul trecând pe lângă el sau ca să se strecoare la el în grajd cu o bucăţică de zahăr.

„Când o închide tata ochii şi oi rămâne eu gospodar aici – îşi zicea el – o să cumpăr iar calul. E primul lucru pe care o să-l fac.”

Taică-său murise însă, iar el rămăsese gospodar de câţiva ani, dar nu căutase nici măcar o singură dată să-şi răscumpere calul. Trecuse atâta amar de vreme şi până în seara aceea nu se mai gândise deloc la el.

E ciudat cum de-l putuse da cu totul uitării. Taică-său fusese însă un om foarte autoritar şi energic. După ce băiatul crescuse mare şi se duceau împreună la lucru, avusese o mare influenţă asupra lui. Feciorul ajunsese astfel la convingerea că bătrânul avea dreptate în orice făcea şi nu ieşea cu o iotă din vorbele lui. Moştenind deci gospodăria, căutase să se poarte în toate privinţele cum s-ar fi purtat şi tatăl său.

Lumea vorbea despre el că era zgârcit. Asta o ştia singur destul de bine. „Nu e însă mai înţelept să legi baierele pungii, decât să-ţi arunci banii în vânt?... De ce să pierd ce am câştigat?... Lasă să-mi zică lumea zgârcit şi să ştiu că nu datorez nimănui un ban, decât să mă împrumut în dreapta şi-n stânga şi să fiu dator vândut ca alţi gospodari!...”

Iată la ce lucruri se gândea el, când tresări deodată auzind un zvon ciudat. Un glas pătrunzător şi ironic repeta întocmai ceea ce-şi spusese el în gând: „Mai bine să legi baierele pungii, decât să-ţi arunci banii în vânt. Lasă să-mi zică lumea zgârcit şi să ştiu că nu datorez nimănui un ban, decât să mă împrumut în dreapta şi-n stânga şi să fiu dator vândut ca alţi gospodari...”

Parcă cineva voia să-şi bată joc de înţelepciunea lui. De aceea era îmbufnat; dar îşi dăduse repede seama că se înşelase. Afară prinsese a bate vântul, iar lui i se făcuse somn. Auzise vântul vâjiind pe coşul sobei şi crezuse că vorbise cineva.

Se uită la pendula din perete şi auzi bătând ora unsprezece. Se îngrozi văzând cât de târziu era. „Ian să mă duc eu la culcare”, îşi zise el. Îşi aduse atunci aminte că nu ieşise încă afară, aşa cum obişnuia în fiecare seară, spre a vedea dacă erau închise toate uşile şi ferestrele şi dacă fuseseră stinse toate luminile. De când rămăsese stăpânul acelei gospodării, nu lăsase pe seama nimănui acest lucru şi nici nu-l trecuse cândva cu vederea. Îşi luă deci haina şi ieşi afară în ploaie şi vânt.

Găsi totul aşa cum trebuia să fie, în afară de uşa şopronului unde ţinea fânul şi care acum era gol. Uşa fusese deschisă de vânt şi dată de perete. Se duse în casă să ia cheia, închise şopronul şi puse cheia în buzunar. Se întoarse pe urmă în casă, se dezbrăcă şi îşi puse haina la foc să se usuce. Nu se culcă totuşi nici acum, ci se plimba de colo până colo. Afară era o vreme îngrozitoare. Bătea un vânt rece şi tăios şi ploua cu zăpadă. Se gândea la bătrânul său cal care stătea în bătaia vântului şi a ploii, fără să fi avut măcar o pătură pe el. O dată ce vechiul său prieten se întorsese pe acele meleaguri, s-ar fi cuvenit să-i ofere măcar un adăpost.

Tot la acea vreme, Năpârstoc auzi la han o rablă de pendulă bătând ora unsprezece. Plecă atunci să dezlege animalele, ca să le ducă la grajdul gospodăriei ţărăneşti de peste drum. A trecut destulă vreme până să le trezească şi să facă toate pregătirile necesare, dar în cele din urmă isprăvi şi porni în fruntea convoiului spre casa zgârcitului.

În vremea asta însă omul făcuse inspecţia gospodăriei, cum s-

a văzut, şi încuiase şopronul de fân, astfel că animalele, când ajunseră acolo, găsiră uşa încuiată.

— Până aduc eu cheia, ţine-le aici şi spune-le să stea liniştite, îi zise prichindelul bătrânului cal, luând-o la fugă.

În mijlocul ogrăzii se opri să chibzuiască bine cum avea să intre în casă. Stând aşa acolo, văzu pe drum doi copii, care se opriseră în faţa hanului.

Se uită cu atenţie şi văzu că erau două fetiţe. Se duse mai aproape de ele, gândindu-se că i-ar putea fi de folos.

— Haide, nu mai plânge, Britta Maja! zise una din ele. Uite c-am ajuns la han. Putem intra.

Auzind-o spunând aceste cuvinte, Năpârstoc se grăbi să strige:

— Degeaba vreţi să intraţi în han. E peste putinţă, că geme de lume! La casa asta n-a tras însă nimeni. Vă sfătuiesc să veniţi aici.

Cele două fetiţe auziseră desluşit vorbele, dar nu-l vedeau pe cel care le spusese. Nu le prindea însă mirarea, căci era întuneric beznă. Cea mai mare dintre ele răspunse imediat:

— Nu venim acolo! Stăpânii sunt oameni răi şi cărpănoşi. Din pricina lor, doar, umblăm cerşetoare pe drumuri.

Poza nils13 [P245]

— O fi cum spuneţi voi, dar trebuie să veniţi! zise băiatul. Veniţi şi n-o să vă pară rău!

— Bine, hai să facem o încercare, dar n-o să ne dea voie să intrăm, asta-i sigur, răspunseră fetiţele, păşind în ogradă şi bătând la uşa casei.

Gospodarul stătea tot lângă vatră şi se gândea la cal, când auzi pe cineva bătând în uşă. Se duse să vadă cine era, chibzuind în acelaşi timp ca nu cumva să fie ispitit să lase în casă vreun drumeţ. Cum descuie însă uşa şi o crăpă, o răbufneală de vânt o împinse şi o trânti de perete. Ieşi afară s-o tragă înapoi, dar când veni iar în casă, fetele şi intraseră înăuntru.

Erau două fetiţe sărmane, cerşetoare după cum se vedea, cu veşmintele numai zdrenţe, lihnite de foame şi ude leoarcă. Mergeau gârbovite de povara traistelor pe care le duceau în spinare, lungi cât ele.

— Ce-i cu voi de umblaţi aşa de târziu noaptea pe drumuri? întrebă gospodarul morocănos.

Cele două fete nu-i răspunseră imediat, punându-şi mai întâi traistele la o parte. Se duseră apoi spre el, întinzându-şi mânuţele:

— Suntem Ana şi Britta Maja de la Engärdet – zise cea mai mare dintre ele – şi vă rugăm să ne găzduiţi în noaptea asta.

Se feri să dea mâna cu fetele şi fu cât pe ce să le dea răvaş de drum, dar îşi aduse iar aminte de ceva. Engärdet nu era cumva numele unei căsuţe în care locuise o văduvă sărmană cu cinci copilaşi? Văduva rămăsese însă datoare lui taică-său cu câteva sute de coroane, iar bătrânul ca să-şi scoată banii, pusese căsuţa în vânzare. Pe urmă văduva plecase în provincia Norrland împreună cu copiii cei mai mari, ca să-şi caute acolo de lucru, iar pe cei doi mai mici îi lăsase pe seama comunei.

Această amintire îl amărî. Ştia bine că bătrânul fusese judecat foarte aspru de lume că ceruse acei bani, deşi i se cuveneau pe drept.

— Ce faceţi acuma? întrebă el fetele pe un ton sever. N-aţi fost date la azil? De ce umblaţi haimanale şi cerşiţi?

— Nu suntem noi de vină, răspunse fata cea mai mare. Oamenii la care stăm ne-au trimit să cerşim.

— Văd că aveţi traistele pline, zise ţăranul. N-aveţi dreptul să vă plângeţi. Scoateţi ce aveţi acolo, mâncaţi şi săturaţi-vă. Mâncare aici nu puteţi căpăta. Gospodinele casei îs duse la culcare. Pe urmă vă puteţi trânti colo-n colţ lângă vatră, ca să nu vă fie frig.

Apoi le făcu semn fetelor să se depărteze de el. Ochii lui aveau o expresie aproape sălbatică. Îi părea bine că avusese un tată care ştiuse să se chivernisească. Altfel cine ştie dacă n-ar fi trebuit să pribegească şi el în copilăria lui cu traista de cerşetor în spate, la fel ca cele două nenorocite!...

N-apucase bine să-l frământe aceste gânduri, că le şi auzi repetate cuvânt cu cuvânt de glasul acela pătrunzător şi ironic pe care îl mai auzise o dată în aceeaşi seară. Ascultă iarăşi şi înţelese numaidecât că nu era la mijloc decât vântul care şuiera pe coş. Era totuşi ciudat că gândurile repetate de vânt i se păreau prosteşti, nemiloase şi mincinoase.

Între timp, cele două fetiţe se trântiseră jos pe podeaua tare, ghemuindu-se una într-alta. Nu tăceau însă, ci vorbeau în şoapte.

— Tăceţi din gură! strigă el.

Era mânios, de parcă ar fi vrut să le bată.

Şoaptele nu încetară însă. Omul strigă din nou la fete să tacă.

— Când mama a plecat de lângă mine – răspunse cu glas uşor una din copile – i-am făgăduit că în fiecare seară voi spune rugăciunea. Aşa am făcut, şi eu, şi Britta Maja. Imediat ce vom termina rugăciunea, vom tăcea.

Ţăranul stătea liniştit, ascultând fetiţele spunându-şi rugăciunea. Pe urmă începu să se plimbe de colo până colo cu paşi mari, frângându-şi mâinile, ca şi cum s-ar fi căit amarnic.

Calul deşelat şi slab ca o umbră! Cele două fetiţe ajunse cerşetoare pribege! Ambele nenorociri, opera tatălui său! Bătrânul n-o fi avut poate dreptate în tot ce făcea…

Se aşeză pe un scaun şi-şi sprijini capul în mâini. Deodată faţa începu să-i tremure şi-l podidi plânsul. Se grăbi să-şi şteargă lacrimile, dar îi curseră altele. Le şterse şi pe ele, dar zadarnic. Izvorul lor nu seca.

Maică-sa deschise atunci uşa de la odăiţa ei. Gospodarul se grăbi să întoarcă scaunul în aşa fel, ca să rămână cu spatele spre ea. Femeia observase însă pesemne că se petrecea ceva neobişnuit. Rămase câtva timp în spatele feciorului, aşteptând parcă să-i spună ceva. Se gândea cât de greu e pentru cineva să vorbească despre lucruri care îi apasă sufletul. Putea să-l ajute pe fecioru-său. Din odăiţa ei văzuse tot ce se petrecuse în casă, aşa că nu avea nevoie să întrebe ceva. Se duse încetişor la cele două copile care dormeau, le ridică şi le aşeză în patul ei. Pe urmă se întoarse la cel care plângea amarnic.

— Ascultă, Lars, zise ea, făcându-se că nu-l văzuse plângând. Să mă laşi să cresc fetiţele astea.

— Cum ai spus, mamă? exclamă el, căutând să-şi oprească plânsul.

— De câţiva ani de când taică-tău le-a vândut căsuţa, am rămas cu o durere în suflet din cauza copiilor ăstora… Şi aceeaşi durere ai avut-o şi tu, ştiu eu bine…

Omul nu mai putu să răspundă nimic. Lacrimile îi curgeau şiroaie pe faţă. Apucă mâna ofilită a bătrânei lui mame şi o mângâie cu dragoste.

Deodată sări ca ars, ca şi cum s-ar fi speriat de ceva.

— Ce-ar zice tata dacă ar auzi aşa ceva?

— Taică-tău a condus gospodăria asta în vremea lui, zise bătrâna. Acum e vremea ta s-o conduci. Cât a trăit, am făcut cum a hotărât el. Tu cată să te arăţi aşa cum eşti!

Feciorul bătrânei rămase atât de uimit la auzul ăstor vorbe, încât încetă să mai plângă.

— Eu mă arăt aşa cum sunt, zise el.

— Nu, fiule. Tu cauţi numai să semeni cu taică-tău, dar firea ta e alta.

În clipa când intraseră în casă cele două fetiţe, Năpârstoc se strecurase după ele, iar pe urmă stătuse pitit într-un ungher întunecos. Nu trecuse mult şi zărise cheia de la şopron în buzunarul ţăranului.

„Când o da fetele afară – îşi zicea el – iau cheia şi o tulesc şi eu.”

Fetele n-au fost date însă afară, aşa că băiatul stătea ghemuit acolo în ungher, neştiind ce să facă.

Mama vorbi îndelung cu feciorului. Omul nu mai plângea, iar expresia feţei i se făcuse atât de frumoasă, încât părea acum un alt om. Tot mai mângâia mâna veştejită a mamei sale.

— Ei! Acuma putem merge la culcare! zise bătrâna, văzându-l că se linişteşte.

— Nu! răspunse el, ridicându-se repede. Mai e un străin pe care trebuie să-l găzduiesc la noapte.

Fără să mai adauge ceva, îşi puse repede haina, aprinse felinarul şi ieşi afară. Vântul nu stătuse şi era tot aşa de frig ca şi înainte. Când ajunse totuşi în tindă, omul începu să-i zică un cântec cu jumătate de glas. Se întreba dacă bătrânul cal avea să-l recunoască şi dacă va fi bucuros să se întoarcă la grajdul în care crescuse.

Ieşind în ogradă, auzi o uşă trântită de vânt.

„E uşa de la şopron. Iar a deschis-o vântul”, îşi zise el, ducându-se s-o închidă.

Când s-o închidă însă, i se păru că aude foşnet înăuntru. Ce se întâmplase? Năpârstoc ieşise din casă o dată cu el şi fugise spre şopronul lângă care lăsase animalele. Acestea nu mai erau însă afară în ploaie. O pală de vânt deschisese uşa şopronului şi le ajutase astfel să intre sub acoperiş. Foşnetul auzit de ţăran se produsese la intrarea lui Năpârstoc în şopron.

Făcând lumină, omul văzu nişte animale întinse pe toată podeaua. Lângă ele nu se afla nicio fiinţă omenească. Animalele nu erau legate şi se culcaseră pe paie.

Mânios din pricina acelor musafiri nepoftiţi, începu să strige şi să facă o larmă grozavă, ca să trezească animalele din somn şi să le gonească din şopron. Animalele stăteau însă liniştite, nevoind parcă să le fie tulburată odihna. Singurul care se ridică fu un cal bătrân ce se duse încet spre el.

Ţăranul amuţi. Recunoscu calul pe loc. Întinse felinarul spre el şi calul veni atunci mai aproape, punându-şi capul pe umărul lui.

Fostul stăpân începu să-l dezmierde.

— Căluţul meu! Căluţul meu! zise el. Ce au făcut din tine?... Da, dragul meu, am să te răscumpăr. N-o să mai ai nevoie să pleci de la mine. O să ai tot ce vrei, căluţul meu drag. Prietenii pe care i-ai adus cu tine pot să rămână aici. Tu însă mergi cu mine în grajd. Acuma pot să-ţi dau să mănânci cât ovăz o să vrei, fără să mă feresc de nimeni. Nu eşti chiar aşa de prăpădit, o să te întremezi, n-avea grijă! Şi o să fii iarăşi cel mai frumos cal din piaţa bisericii. Da, căluţul meu drag. Da! Da!

NĂBOIUL

A doua zi era vreme frumoasă. E drept că bătea un vânt destul de puternic dinspre apus, însă lumea era bucuroasă de acest lucru, căci vântul usca drumurile desfundate de ploaia torenţială din ajun.

Cei doi copii din Smoland, Osa, păzitoarea de gâşte şi micul Mats, sosiră pe un drum care ducea din Södermanland spre Närke. Drumul mergea de-a lungul ţărmului de miazăzi al lacului Hjälmar, iar copiii se uitau la gheaţa ce acoperea mai tot lacul. Soarele de dimineaţă îşi revărsase lumina peste gheaţă, care nu părea negricioasă şi neplăcută la vedere, cum e gheaţa de obicei primăvara, ci strălucea albă şi îmbietoare. Cât puteau să vadă copiii cu ochii, era tare şi uscată. Apa de ploaie se scursese printre copaci şi crăpături sau fusese absorbită. Micii drumeţi nu vedeau decât gheaţa în toată splendoarea.

Ei călătoreau spre miazănoapte şi se gândeau de câtă cale ar fi fost scutiţi dacă ar fi tăiat de-a curmezişul marele lac, în loc să-l înconjoare. Ştiau, fireşte, că gheaţa de primăvară e primejdioasă. Cea din faţa lor părea totuşi să le ofere deplină siguranţă. Vedeau că lângă ţărm era groasă de câteva degete. Descoperiră chiar o potecă pe care puteau să apuce, iar ţărmul celălalt li se păru atât de aproape, încât socoteau că n-ar fi avut de mers decât un ceas, nu mai mult.

— Hai să facem o încercare! zise micul Mats. Dacă om avea grijă să nu cădem în vreo copcă, atunci o să fie bine.

Porniră deci pe gheaţă cu inima uşoară. Gheaţa nu era chiar atât de lunecoasă, ci numai bună de umblat pe ea. Vezi însă că

deasupra gheţii era mai multă apă decât bănuiseră copiii, iar pe alocuri apa plescăia prin crăpături. Prin astfel de locuri trebuia mers cu multă prevedere, lucru ce nu era greu ziua, pe lumină.

Copiii înaintau cu uşurinţă şi îşi spuneau mereu că fuseseră foarte deştepţi luând-o pe gheaţă, în loc să-şi continue calea pe drumul desfundat de ploaie.

Merseră ei ce merseră şi ajunseră în apropierea insulei Vin. Acolo îi zări o bătrână pe fereastra casei în care locuia. Ea ieşi afară, le făcu semn cu mâinile şi le spuse ceva, să-i prevină să nu înainteze mai departe. Ei nu vedeau însă nicio primejdie în faţa lor. Îşi ziseră că ar fi fost o prostie din partea lor să părăsească drumul pe gheaţă, când totul mergea aşa de bine.

Trecură deci pe lângă insula Vin şi mai aveau de mers cale de încă o milă. Apăria pe acolo era atât da mare, încât ei fură nevoiţi să facă ocoluri lungi, lucru care de altfel îi desfăta.

Se luau, la întrecere să descopere unde era gheaţa mai bună. Nu erau nici obosiţi, nici flămânzi. Ziua era doar lungă, aşa că râdeau de câte ori întâmpinau piedici noi.

Uneori îşi aruncau privirea spre ţărmul celălalt. Părea să fie destul de departe, deşi merseseră un ceas întreg pe gheaţă. Se mirau că lacul era aşa de lat.

— Parcă fuge ţărmul de noi, zise micul Mats.

Nimic nu-i apăra de vântul care bătea dinspre apus cu tot mai multă putere. Îşi strângeau cât puteau hainele pe ei şi se mişcau cu mare greutate. Vântul rece era primul neajuns de care se loveau în călătoria lor.

Ceea ce îi uimea era faptul că vântul vuia straşnic, parcă ducea cu el zgomotul unei mori sau al unui atelier mecanic. Or astfel de lucruri nu existau pe toată întinderea gheţii.

Erau acum la apus de marea insulă Valen şi li se părea că erau aproape de ţărmul de miazănoapte. Vântul se înteţea însă şi zgomotul de care era însoţit deveni şi mai puternic, începând să-i neliniştească.

Li se păru deodată că zgomotul auzit de ei era pricinuit de valurile aruncate cu putere spre ţărm, dar şi acest lucru era cu neputinţă, căci lacul părea acoperit în întregime cu gheaţă.

Se opriră totuşi să cerceteze împrejurimile. Observară atunci, hăt departe, spre apus, unde se aflau insula Björnön şi ostrovul Göksholmslandet, un dig alb care traversa lacul. La început crezură că era o creastă de zăpadă de-a lungul unui drum, dar pe urmă îşi dădură seama că nu era decât spuma unui val uriaş înălţat deasupra gheţii.

Văzând aşa, se luară de mână şi începură să alerge fără să spună niciun cuvânt. Lacul era dezgheţat în întregime spre apus, iar lor li se păruse că dunga de spumă înainta cu repeziciune spre răsărit. Nu ştiau dacă gheaţa se va sparge în toate părţile sau ce avea să se întâmple. Înţeleseră totuşi că erau în primejdie.

Într-un rând li se păru că gheaţa se ridica chiar pe locul pe unde alergau ei, că se ridica şi cobora iar, ca şi când ar fi împins-o ceva pe dedesubt. Pe urmă se auzi o pocnitură surdă în gheaţă, după care deasupra ei se iviră crăpături în toate direcţiile. Copiii vedeau cu groază cum crăpăturile se răspândeau cu iuţeală pe toată suprafaţa gheţii.

Urmară câteva clipe de linişte. Apoi gheaţa începu iar să se ridice şi să coboare. Crăpăturile se lărgeau şi apa ţâşnea prin ele. Ajunseră îndată atât de largi, încât gheaţa începu să se desfacă în sloiuri mari.

— E năboi! zise micul Mats.

— Da, da, e năboi, dragă Mats – zise fata – dar tot mai putem ajunge la ţărm. Să ne grăbim!

De fapt, vântul şi valurile nu mai aveau mult de furcă până să desprindă toată gheaţa de pe lac. Partea cea mai grea fusese făcută prin spargerea ei în bucăţi, dar toate aceste bucăţi trebuiau să fie împărţite din nou şi izbite unele de altele, ca să poată fi zdrobite şi făcute una cu apa. Mai rămăsese încă o întindere destul de mare de gheaţă tare şi fixă, care alcătuia câmpuri largi, neatinse.

Cea mai mare primejdie pentru copii era însă faptul că nu puteau cuprinde cu privirea tot întinsul gheţii. Nu vedeau unde erau crăpăturile mai largi, ca să le poată ocoli. Nici nu ştiau unde se aflau sloiurile mari care să-i poată duce. Rătăceau de aceea încoace şi-ncolo, fără ţintă. În loc să se apropie de ţărm, mergeau spre mijlocul lacului. Îngroziţi de trosniturile gheţii, se opriră în cele din urmă şi începură să plângă.

Auziră atunci un vâjâit prin văzduh şi văzură trecând pe deasupra un stol de gâşte sălbatice. Acestea strigau de nu mai puteau şi din gâgâitul lor cei doi copii desluşiră cuvintele următoare:

— Luaţi-o la dreapta, la dreapta, la dreapta!.

O porniră pe gheaţă, urmând acest sfat, dar nu trecu mult şi iar nu mai ştiură ce să facă în faţa unei crăpături mari.

Gâştele începură să strige atunci iar deasupra lor şi copiii desluşiră în gâgâitul lor cuvintele:

— Staţi pe loc unde sunteţi! Staţi pe loc unde sunteţi!

Copiii nu-şi spuneau nimic auzind acele strigăte, ci stăteau liniştiţi, aşa cum erau sfătuiţi. Nu trecu mult şi sloiurile se apropiară unul de altul, aşa că ei putură trece peste crăpătură. Se luară apoi de mână şi porniră în grabă mai departe. Se temeau, nu numai de primejdie, ci şi de ajutorul pe care-l căpătaseră.

Trecu ce mai trecu şi iar se aflară în încurcătură. Auziră atunci un glas răzbătând până jos la ei:

— Drept înainte! Drept înainte! Drept înainte!

Au mai mers astfel o jumătate de ceas şi au ajuns la capul Lunger, unde au părăsit gheaţa şi au ieşit prin vad la ţărm. Primejdia băgase atâta spaimă în ei, încât, ajungând pe uscat, nici nu se mai întoarseră să vadă lacul, pe care valurile începuseră a rostogoli sloiurile, ci porniră imediat mai departe. După ce merseră o bucată de vreme pe capul Lunger, Osa se opri deodată şi zise:

— Aşteaptă-mă puţin aici, dragă Mats. Am uitat un lucru.

Ea se duse repede pe ţărm. Acolo îşi scotoci traista şi scoase în cele din urmă din ea un galent pe care îl aşezi pe o piatră, unde putea fi văzut destul de bine. Se întoarse apoi la fratele ei, fără să se uite nici măcar o clipă în juru-i.

N-apucase bine să plece înapoi, şi o gâscă mare, albă, se lăsă ca un fulger din văzduh, înşfăcând galentul şi înălţându-se iarăşi cu aceeaşi iuţeală.

ÎMPĂRŢEALA MOŞTENIRII

După ce gâştele sălbatice i-au ajutat pe cei doi copii, Osa, păzitoarea de gâşte, şi micul Mats, pe lacul Hjälmar, n-au mai stat nicio clipă prin locurile acelea, ci au pornit înainte spre miazănoapte, ajungând în provincia Västmanland. Acolo au coborât pe un ogor mare din comuna Fellingsbro, pentru a se odihni şi a-şi căuta hrană.

Băiatul era şi el flămând, însă căuta zadarnic ceva de mâncare. Privind în toate părţile, zări în apropiere pe câmp nişte oameni care arau. Oamenii opriră tocmai atunci plugurile şi se aşezaseră jos să ospăteze. Năpârstoc o luă la fugă într-acolo şi

se furişă lângă cei doi oameni. Nădăjduia că, după ce vor fi isprăvit de mâncat, va putea găsi câteva fărâmituri sau un coltuc de pâine.

În vecinătatea câmpului era un drum pe care mergea un moşneag. Văzându-i pe cei doi plugari, el se apropie de ei:

— Aş vrea să ospătez şi eu cu dumneavoastră, zise bătrânul, dându-şi traista jos şi scoţând din ea pâine şi unt. Nu e plăcut deloc să mănânci singur pe marginea drumului.

Intră pe urmă în vorbă cu cei doi plugari, care aflară că moşneagul era un miner din districtul minier Norberg. Nu mai lucra acum. Era prea bătrân ca să se caţere pe suitorii minei, dar locuia într-o căsuţă din apropierea ei. La Fellingsbro avea o fată măritată, la care tocmai fusese şi care îl rugase să se mute acolo, ceea ce bătrânul nu putea să facă.

— Va să zică, dumneata, moşule, crezi că aici nu-i bine ca la Norberg? ziseră ţăranii zâmbind, căci ştiau bine că Fellingsbro e una din comunele cele mai mari şi mai bogate din ţară.

— Să stau pe un şes ca ăsta? răspunse bătrânul cu un gest de silă, ca şi cum nici nu putea fi vorba de aşa ceva.

Începură apoi să discute prieteneşte problema celui mai bun loc din Västmanland, unde se putea trăi mai bine. Unul din plugari se născuse la Fellingsbro şi vorbi însufleţit despre şes, dar celălalt era de fel din părţile oraşului Västeros[41] şi era de părere că ţărmurile lacului Mälar, cu ostroavele lor împădurite şi cu promontoriile lor frumoase erau cele mai bune locuri ale ţării. Bătrânul nu se lăsă totuşi convins; şi, ca să le arate că avea dreptate, îi rugă să asculte o poveste pe care o auzise şi el de la alţii mai în vârstă, în tinereţea lui.

— Aici, în Västmanland, trăia pe vremuri o bătrâna care se trăgea dintr-un neam de uriaşi. Era atât de bogată că stăpânea toată ţara. Ducea, bineînţeles, o viaţă de huzur, însă avea pe suflet un mare necaz, neştiind cum avea să-şi împartă averea între cei trei feciori ai ei. De cei doi mai mari nu prea îi păsa. Cel mai mic însă era copilul ei răsfăţat. Bătrâna voia ca el să primească partea cea mai mare a moştenirii, dar se temea în acelaşi timp să nu se işte nemulţumiri între el şi fraţii lui, când aceştia ar fi băgat de seamă că mama lor nu le împărţise averea în mod egal.

Într-o zi bătrâna a simţit că moartea i se apropia fără să fi luat

---

[41] Västeros – (pron. Ve’ster-o’s) oraş situat într-unul din golfurile lacului Mälar.

o hotărâre. Atunci ea şi-a chemat pe tustrei feciorii, ca să stea de vorbă cu ei în privinţa moştenirii.

— Eu mi-am împărţit întreaga avere în trei loturi – zise ea – şi rămâne acuma ca fiecare din voi să şi-l aleagă pe care-l vrea. Primul lot cuprinde toate dumbrăvile de stejar, toate ostroavele cu păduri şi toate izlazurile înflorite, pe care le-am strâns laolaltă în jurul lacului Mälar. Cel care va alege acest lot va avea păşune bună pentru oi şi vaci pe izlazuri, iar pe ostroave va avea lemne de tăiat şi se va putea ocupa cu grădinăritul. Ţărmurile au multe golfuri unde se pot face transporturi cu vase de tot felul. La gurile râurilor ce se varsă în lac se pot construi porturi minunate. Cred deci că pe meleagurile acestui lot vor fi clădite sate şi oraşe. Cui le va stăpâni nu-i va lipsi nici locuri bune de arătură, deşi pământul e prea fărâmiţat. Copiii vor trebui însă să se înveţe de timpuriu să meargă pe apă de la un ostrov la altul, ca să poată ajunge buni marinari şi să plece prin ţări străine să adune de acolo bogăţii. V-am spus acuma care e primul lot. Ei! Ce ziceţi despre el?

Toţi feciorii fură de acord că lotul acesta era minunat şi că oricare din ei l-ar fi căpătat se putea socoti fericit.

— Da, n-are niciun cusur – zise bătrâna coborâtoare din uriaşi – dar nici al doilea nu e rău. În el am adunat tot pământul şesului şi toate ogoarele mele de pe câmp deschis, aşezând un câmp lângă altul de la Mälar până sus în Dalecarlia. Cine va avea parte de acest lot nu cred că se va căi. Va putea să cultive câte grâne îi va pofti inima şi să-şi dureze case mari pe întinsul lui. Atât el, cât şi urmaşii lui vor trăi liniştiţi şi îşi vor câştiga pâinea uşor. Ca să nu fie şesul mlăştinos, am săpat câteva şanţuri mari, unde am crezut de cuviinţă, iar unele din ele au căderi de apă numai bune pentru mori şi forje. De-a lungul şanţurilor am pus maluri cu pietriş pe care pot creşte păduri pentru lemne de foc. V-am spus acum care este al doilea lot şi cred că acela care l-o căpăta o să aibă toate motivele să fie mulţumit.

Cei trei feciori fură de aceeaşi părere şi mulţumiră mamei lor că rânduise treaba atât de bine pentru ei.

— Am căutat să fac cum am putut mai bine – a zis bătrână – dar acum ajung la partea care mi-a căşunat cel mai mult necaz. Căci, să vedeţi, dragii mei copii. Când am pus toate pădurile, izlazurile şi dumbrăvile de stejar într-un lot şi toate ogoarele şi pământurile deşţelenite în cel de al doilea, urmând să adun restul pentru al treilea, am băgat de seamă că nu mi-au mai rămas din toată averea decât nişte păduri de pini şi de brazi,

nişte creste şi vârfuri de munţi, nişte stânci, nişte tufişuri slabe de ienupăr, câteva pădurici de mesteacăn şi câteva lacuri mici. Mi-am zis atunci cu strângere de inimă că nimeni dintre voi nu o să fie mulţumit de aşa ceva. Oricum, eu am strâns toate sărăciile astea şi le-am rânduit în partea de apus a şesului. Mă tem însă că cel care va alege acest lot n-o să aibă parte de altceva decât de sărăcie. Nu va putea să aibă alte vite decât oi şi capre. Încolo va trebui să pescuiască pe lacuri şi să vâneze în pădure, ca să-şi facă rost de hrană.

Sunt şi destule căderi de apă cu ajutorul cărora vor putea fi pornite oricâte mori, însă mă tem că stăpânul lor n-o să aibă altceva de măcinat decât scoarţă de copaci. În afară de asta, o va duce greu din pricina lupilor şi a urşilor care nu vor lipsi pe pământurile lui necultivate. Iată deci din ce e alcătuit al treilea lot. Ştiu bine că nu poate fi asemuit cu celelalte două, şi dacă n-aş fi atât de bătrână, aş fi făcut o nouă împărţeală, dar asta nu mai e cu putinţă. Iar acum, în clipa cea din urmă a vieţii mele, sunt zbuciumată, neştiind căruia din voi să-i dau lotul cel mai rău. Aţi fost tustrei copii buni şi nu vreau să nedreptăţesc pe niciunul din voi.

După ce bătrână a povestit cum stau lucrurile, s-a uitat cu spaimă la feciori. Nu mai ziceau ca înainte că făcuse împărţeală dreaptă, şi că avusese grijă de ei. Tăceau chitic şi se vedea bine că oricare din ei ar fi căpătat lotul de pe urmă ar fi rămas tare cătrănit.

Prâslea, care ţinea cel mai mult la maică-sa, nu putea răbda s-o vadă chinuindu-se atât, şi zise:

— Nu te necăji, măicuţă, din pricina asta! Pune capul jos şi adormi liniştită. Dă-mi-l mie lotul acela rău, că n-o să mă plâng şi nici n-o să mă căiesc. În schimb o să caut s-o scot la capăt şi, oricum o să-mi meargă, n-o să am ciudă pe tine că ceilalţi doi au căpătat o moştenire mai bună decât a mea.

Auzindu-l spunând aceste cuvinte, bătrână s-a liniştit, i-a mulţumit din suflet şi l-a sfătuit peste măsură. Cât despre împărţeala celorlalte două loturi, nu mai avea de ce-şi bate capul, căci erau aproape la fel de bune.

După ce s-a rânduit astfel totul, bătrâna i-a mulţumit încă o dată lui prâslea, spunând că se aşteptase s-o ajute chiar el, ca să nu se stârnească dihonie între fraţi. Îl rugă apoi ca atunci când s-o duce pe locurile pustii pe care le primise ca moştenire, să-şi aducă aminte de marea dragoste pe care i-o purtase.

Pe urmă a închis ochii şi a murit. După ce au îngropat-o,

feciorii s-au dus să-şi vadă fiecare ce era acum al său. Cei doi fraţi mai mari nu puteau să fie, de bună seamă, decât foarte mulţumiţi.

Al treilea s-a dus şi el pe locurile date în stăpânirea lui, convingându-se că maică-sa spusese adevărul, căci mai toate nu erau altceva decât vârfuri stâncoase de munte şi lacuri mici. Pe urmă însă începu să vadă că stâncile aveau pe alocuri o înfăţişare ciudată. Cercetându-le mai bine, descoperi că erau străbătute mai pretutindeni de vine de minereu. Era mult fier pe proprietăţile lui, dar şi argint şi aramă în cantitate destul de mare. Înţelese atunci că bogăţia pe care o căpătase era mai mare decât a fraţilor săi şi începu să priceapă din ce în ce mai bine care fusese tâlcul împărţelii făcute de către mama lor.

ÎN BERGSLAGERNA

Gâştele sălbatice au avut o călătorie grea. După ce s-au ospătat pe ogoarele de la Fellingsbro şi-au pus în gând să zboare spre miazănoapte pe deasupra Västmanlandului. Dar nu şi-au putut urma gândul, din pricină că vântul se înteţise şi le-a dus spre răsărit până la graniţa provinciei Uppland.

Zburau la o mare înălţime, dar cu toate acestea vântul le împingea cu destulă putere. Năpârstoc se uita în jos să vadă cum arată Västmanlandul, dar nu fu în stare să desluşească prea multe lucruri. Observă că în partea de răsărit a provinciei pământul era şes. Nu pricepea totuşi ce erau brazdele şi liniile care străbăteau şesul de la miazănoapte spre miazăzi. Păreau ciudate prin faptul că erau toate aliniate şi cu spaţii egale între ele.

— Pământul de aici e vrâstat ca şorţul mamii, zise băiatul. Ce-or fi dungile astea oare?

— Sunt râuri, creste de munţi, drumuri şi căi ferate, răspunseră gâştele sălbatice. Râuri, creste de munţi şi căi ferate.

Aşa şi era în adevăr. Pe când erau împinse spre răsărit, au zburat mai întâi peste Hedström, care curge printre doi munţi, fiind însoţit de o cale ferată. Au ajuns pe urmă la râul Kolbäck, care are de asemenea pe una din laturi o cale ferată, iar pe

cealaltă un şir de munţi şi o şosea. Au întâlnit apoi râul Svarto, tot cu munţi şi şosele pe laturi, râul Lillo, lângă piscul Badelund şi râul Sago, acesta din urmă având o şosea şi o cale ferată pe malul drept.

„Niciodată în viaţa mea n-am văzut atâtea drumuri care să vină din aceeaşi parte! se minună băiatul. Pesemne că pe ele se transportă multe mărfuri în susul ţării!”…

Lucrul acesta i se părea în acelaşi timp ciudat, întrucât el avea credinţa că dincolo de Västmanland era sfârşitul Suediei. Ce mai rămânea din ţară nu putea fi, după Năpârstoc, decât pădure şi pustiu.

Când gâştele sălbatice fuseseră duse de vânt până la râul Sago, Akka îşi dăduse seama că ajunseseră în altă parte decât cea dorită de ea, aşa că-şi întorsese cârdul din drum, luând-o înapoi spre apus, împotriva unui vânt puternic care le îngreuna zborul. Gâştele au trecut astfel din nou pe deasupra şesului vrâstat, urmându-şi calea prin partea apuseană a provinciei, alcătuită din munţi împăduriţi.

Cât timp mersese pe deasupra şesului, Năpârstoc stătuse aplecat peste gâtul gâscanului, ca să poată privi în jos. Când se isprăvise însă şesul şi văzuse dedesubt întinderi mari de păduri, se ridicase spre a-şi putea odihni ochii; acolo unde pământul era acoperit cu păduri nu prea avea de obicei multe lucruri de văzut.

Pe când gâştele zburau deasupra munţilor împăduriţi şi a unor lacuri mici, băiatul auzi jos pe pământ un scârţâit care semăna cu un plânset. Cum nu putea să-şi dea seama despre ce era vorba, se aplecă din nou. În acest timp gâştele nu aveau o viteză prea mare, din pricină că mergeau împotriva vântului, aşa că băiatul putea să vadă desluşit peisajul de sub el. Cel dintâi lucru pe care îl observă fu o gaură neagră căscată în pământ. Deasupra găurii era montat un elevator construit din butuci grosolani, iar acesta scotea la suprafaţă cu scârţâituri prelungi un butoi plin cu bucăţi de piatră. De jur împrejur se aflau grămezi înalte de piatră, într-un şopron duduia o maşină cu aburi, iar nişte femei şi nişte copii stăteau în cerc pe pământ şi sortau pietre. Pe o şosea se vedeau nişte căruţe încărcate cu pietre de pavat, iar la marginea pădurii nişte locuinţe mici muncitoreşti.

Neînţelegând ce erau toate astea, băiatul strigă în jos cât îl ţinea gura:

— Ce-i acolo, de ce se scot atâtea pietre din pământ?

— Ce neghiob! Ce neghiob! începură a ciripi vrăbiile, care erau la ele acasă prin acele locuri şi le cunoşteau bine. Nu-i în stare să

facă deosebire între minereul de fier şi piatră! Nu-i în stare să facă deosebire între minereul de fier şi piatră!

Abia atunci pricepu Năpârstoc că era vorba de o mină. Fu destul de dezamăgit, căci el crezuse până atunci că numai sus pe munţi se găsesc mine, pe când cea de aici se afla în plin şes, între două şiruri de munţi.

După ce cârdul de gâşte trecu de mină, băiatul zări dedesubt munţi acoperiţi cu păduri de brad şi de mesteacăn, lucruri pe care le mai văzuse de atâtea ori şi înainte. Dar tot atunci simţi încingându-l o căldură mare, care urca de jos şi se uită să vadă de unde venea.

Sub el se înălţau mormane mari de cărbuni şi minereu, iar în mijlocul acestora se afla o clădire înaltă cu opt laturi, de culoare roşie, din care se ridica la cer o pălălaie de flăcări.

La început, băiatul nu putu să creadă altceva decât că era vorba de un incendiu grozav. Văzu însă pe urmă oameni care umblau foarte liniştiţi prin apropiere, nestânjeniţi câtuşi de puţin de foc, lucru pe care nu-l înţelegea defel.

— Ce loc o fi acela unde nimănui nu-i pasă că o casă arde în flăcări? strigă Năpârstoc spre pământ.

— Uite-l, uite-l! I-e teamă de foc! ciripiră piţigoii de la marginea pădurii, care ştiau foarte bine ce se petrece în vecinătatea lor. Habar n-are că minereul se topeşte, pentru a se scoate fierul din el! Prostănacul! Nu-i în stare să facă deosebire între flacăra unui furnal şi flacăra unui incendiu!...

Furnalul rămase apoi în urma gâştelor şi băiatul privea acum din nou drept înainte, încredinţat că nu mai avea ce să vadă prin acel ţinut păduros. Nu trecu însă mult şi auzi de jos, de pe pământ un zgomot îngrozitor.

Uitându-se într-acolo, văzu mai întâi un şuvoi mic de apă care cădea cu repeziciune pe povârnişul unui munte. Lângă căderea de apă se afla o clădire mare cu acoperiş negru şi cu un coş înalt, din care ieşea un fum gros, amestecat cu scântei. În afara clădirii se vedeau blocuri şi drugi de fier, precum şi nişte adevăraţi munţi de cărbune. De jur împrejur, pe o mare întindere, pământul era negru şi drumuri negre porneau în toate părţile. Din clădire se auzea o larmă de nedescris. Duduia şi trosnea. Parcă cineva încerca să se apere cu lovituri puternice de o fiară care urla de te lua groaza. Ciudat era însă faptul că nimănui nu-i păsa de cele ce se petreceau acolo. La o mică depărtare se zăreau printre pomii înverziţi case ale muncitorilor, iar mai încolo se înălţa un conac mare, alb. Pe scările caselor se

jucau foarte liniştiţi copiii, iar pe aleea din faţa conacului se preumblau tacticos nişte oameni, lucru care-l miră foarte mult pe băiat.

— Ce loc o fi ăsta, unde nimeni nu se sinchiseşte că se bate lumea într-o casă?! strigă Năpârstoc spre pământ.

— Ha, ha, ha! Uite-l că habar n-are! Ha, ha, ha! se strică de râs o coţofană. Nu se bate nimeni. E Fierul care ciocănit trosneşte…

Rămase apoi în urmă şi forja. Băiatul privi iarăşi înainte, crezând că nu avea ce să mai vadă jos prin acele meleaguri păduroase.

După ce mai străbătu văzduhul o bucată de vreme, auzi bătând un clopot şi se uită din nou în jos, să vadă de unde venea acel zvon. Năpârstoc zări atunci pe pământ o gospodărie ţărănească cum nu mai văzuse alta la fel până atunci. Casa propriu-zisă nu era cine ştie ce: o clădire lungă şi roşie, cu un singur cat. Ceea ce îl mira însă erau dependinţele mari şi solide de lângă ea. Băiatul ştia cam câte acareturi are o gospodărie. Aici însă erau de două, dacă nu chiar de trei ori mai multe. Nu-şi închipuise niciodată că avea să vadă într-o zi atâtea clădiri laolaltă. Nici nu-i dădea prin minte ce s-ar fi putut păstra în ele, căci în jurul gospodăriei nu erau ogoare deloc. De văzut, văzuse el câteva petice de pământ arat lângă păduri, dar, pe de o parte, peticele acelea erau atât de mici, încât abia puteau fi numite ogoare, iar pe de alta, pe fiecare din ele se afla câte un hambar în care să poată fi păstrate roadele strânse acolo.

Pe acoperişul grajdului, sub o glugă ce-l ferea de ploi şi zăpezi, era un clopot care îi chema pe ai casei la masă. De la acel clopot se auzea dangătul. Iar cei ce se duceau spre bucătărie alcătuiau un adevărat alai.

— Ce lume o fi asta care-şi face case aşa de mari într-o pădure în care nu-s ogoare? strigă Năpârstoc spre pământ.

Cocoşul se sui pe o movilă de gunoi şi-i răspunse imediat:

— Aici e o veche gospodărie minieră! O veche gospodărie minieră! strigă el. Ogoarele sunt sub pământ! Ogoarele sunt sub pământ!

Băiatul înţelese atunci că ţinutul păduros deasupra căruia zbura nu era unul care să nu merite a fi luat în seamă, ci dimpotrivă. Păduri şi munţi se găsesc, ce-i drept, în toate părţile, însă era surprinzător câte lucruri interesante se aflau ascunse în adâncul acelui ţinut.

Erau câmpuri unde minereul se scoate de la suprafaţă, cu

elevatoarele, pământul fiind ciuruit de puţuri. Altele se aflau în adâncime, în plină activitate, ale căror detunături se ajungeau până sus la gâştele sălbatice şi în apropierea cărora, la marginea pădurii, se vedeau sate întregi cu locuinţe muncitoreşti. Forje vechi, părăsite, prin ale căror acoperişuri sparte băiatul putea să vadă ciocane mari şi cuptoare înalte, precum şi forje cu instalaţii moderne, în care se lucra de zor, ciocanele făcând să duduie pământul, se aflau presărate peste tot. În cuprinsul pădurilor erau orăşele liniştite cărora parcă nici nu le păsa de zgomotul din jurul lor. În văzduh stăteau spânzurate funiculare pe care circulau încet corfe încărcate cu minereu. La toate căderile de apă se auzeau zbârnâind o sumedenie de roţi. Pădurile erau străbătute de cabluri electrice. Trenuri lungi de tot, cu şaizeci până la şaptezeci de vagoane, veneau încărcate, ba cu minereu şi cărbuni, ba cu drugi şi cu tablă de fier sau cu sârmă.

Văzând atâtea lucruri, Năpârstoc nu mai putu să tacă.

— Cum se cheamă ţara asta în care nu creşte decât fier? întrebă el, deşi ştia prea bine că păsările de jos îşi vor bate joc de el.

O bufniţă bătrână, care dormea într-un bordei părăsit, sări atunci ca arsă din somn. Întinzându-şi capul rotund, ea strigă cu un glas fioros:

— Uhu, uhu, uhu! Ţinutul ăsta se cheamă Bergslagerna. Dacă n-ar fi crescut fier prin părţile astea, n-ar fi trăit în ele decât bufniţe şi urşi!

UZINA METALURGICA

Joi, 28 aprilie

În ziua în care gâştele sălbatice zburaseră pe deasupra regiunii Bergslagerna, bătuse mai tot timpul un vânt puternic dinspre apus. Cum încercară să ia direcţia spre miazănoapte, fură împinse spre răsărit. Akka avea însă credinţa că Smirre hoinărea prin părţile răsăritene ale ţinutului, aşa că nu voia cu niciun preţ să meargă într-acolo, ci se întorcea mereu din drum, silindu-se din toate puterile să ajungă înapoi spre apus. Din această cauză, cârdul înainta încet şi se afla încă deasupra regiunilor miniere ale Västmanlandului în cursul după-amiezii.

Spre seară, vântul se potoli deodată, iar călătoarele obosite începură să tragă nădejde că vor avea parte câtva timp de un zbor uşor înainte de asfinţitul soarelui. Dar nu după mult se iscă o nouă vijelie, mai puternică, şi gâştele fură zvârlite ca nişte mingi. Băiatul, care stătuse până atunci fără nicio grijă şi nu se aşteptase la nicio primejdie, se ridică degrabă de pe spatele gâscanului şi se aruncă în gol.

Mic şi uşurel cum era, nu putea să se prăbuşească la pământ pe un vânt care bătea cu atâta putere. Merse o bucată de vreme dus de vânt, dar pe urmă coborî încet, cu întreruperi scurte şi dese, ca o frunză care cade din copac.

„Păi nu e chiar aşa de primejdios să te arunci de sus!”… îşi zicea el pe când cădea. „Vin la pământ aşa de încet, parc-aş fi o bucăţică de hârtie. N-am nicio grijă! Gâscanul Martin o să coboare îndată după mine şi-o să mă urce iar sus…”

Cum ajunse la pământ, primul lucru pe care-l făcu fu să-şi scoată scufia de pe cap şi s-o fluture cu mâna, că să vadă gâscanul unde era.

— Aici sunt! Tu unde eşti? Aici sunt! Tu unde eşti? strigă el, aproape uimit că gâscanul Martin nu se şi afla lângă el.

Gâscanul cel alb nu se ivea însă deloc şi nici cârdul de gâşte sălbatice nu se zărea pe cer. Parcă dispăruse cu desăvârşire.

Acest lucru i se păru cam ciudat, însă nu-i era teamă şi nici nu era neliniştit. Nici prin gând nu-i trecea că mama Akka sau gâscanul Martin l-ar fi părăsit. De vină era numai vântul, care împinsese gâştele cine ştie unde. Năpârstoc era sigur: imediat ce vor izbuti să se întoarcă, zburătoarele vor veni să-l ia şi pe el.

Ce se întâmplase însă cu el? Unde se afla oare? Până nu de mult se uitase pe cer după gâşte, dar acum căta cu atenţie în jur. Nu căzuse pe un câmp neted, ci într-o văgăună adâncă şi largă de munte sau ce naiba o fi fost! Era un soi de încăpere mare cu pereţii aproape verticali şi fără niciun acoperiş. Pe fundul ei se aflau nişte blocuri mari de piatră, între care creşteau muşchi şi afini, precum şi mesteceni pitici. Ici şi colo, pe pereţi se vedea câte o ieşitură, cu câteva trepte dărăpănate. Pe una din laturi se deschidea o boltă neagră, care părea să răspundă departe în adâncul muntelui.

Năpârstoc nu zburase însă degeaba o zi întreagă pe deasupra regiunii Bergslagerna. El înţelese repede că văgăuna cea mare se datora faptului că oamenii scoseseră pe vremuri minereu din acel loc. „Voi căuta totuşi să mă caţăr iar până sus la suprafaţa pământului, îşi zise el. Altfel mă tem că tovarăşii mei de drum o

să-mi piardă urma.”
Tocmai se căţăra pe peretele văgăunii, când cineva îl apucă de spate. Auzi apoi un glas aspru mormăindu-i la ureche:

— Cine eşti tu?

Năpârstoc se întoarse repede. În prima clipă, de uluială, i se păru că avea înaintea lui un bolovan mare, acoperit cu muşchi de culoare cafenie. Băgă însă repede de seamă că bolovanul acela avea picioare late pe care putea că meargă, cap, ochi şi un bot mare, de unde ieşeau nişte mormăituri.

Nu răspunse nimic şi nici animalul nu părea să aştepte vreun răspuns. Îl trânti la pământ, îl rostogoli de câteva ori cu piciorul şi îl adulmecă. Era cât pe-aci să-l înghită, dar se răzgândi şi începu să strige:

— Mormăilă, Bombănilă, feţii mei, veniţi încoace să vă dau ceva bun de mâncare!

Se iviră atunci pe dată nişte pui zbârliţi, care, abia se ţineau pe picioare şi aveau blana moale ca nişte căţeluşi.

— Ce-ai găsit, mamă ursoaică? Arată-ne şi nouă! Arată-ne şi nouă! strigară ursuleţii.

„Aha! Am dat peste urşi!” îşi zise Năpârstoc. „Mă tem atunci că jupânul Smirre n-o să mai aibă nevoie să-şi dea osteneala să umble după mine. N-o să mai aibă prilejul...”

Ursoaica îl împingea pe băiat cu laba spre ursuleţi. Unul din aceştia îl înhăţă şi fugi cu el. Nu-l muşcă însă tare, căci era jucăuş şi voia să se desfete puţin cu băieţelul înainte de a-i veni de hac. Celălalt se luă după el să-l prindă pe Năpârstoc, dar căzu drept peste capul celui care îl ducea. Se rostogoliră apoi unul peste altul, muşcându-se, zgâriindu-se şi mormăind.

Băiatul scăpă atunci din ghearele puilor de urs şi fugi spre peretele văgăunii, începând să se caţere pe el. Cei doi ursuleţi se luară după el, se căţărară sprinteni pe perete, îl ajunseră şi-i trântiră jos pe muşchi ca pe o minge.

Poza nils14 [P265]

„Înţeleg acum ce păţeşte un biet şoricel când încape în ghearele pisicii!” îşi zise băiatul.

Încercă de câteva ori să fugă. Se furişă prin crăpăturile văgăunii, se piti după pietre, se caţără pe mesteceni, dar totul fu zadarnic. Oriunde se refugia, ursuleţii îl dibuiau. Cum îl prindeau, îi dădeau drumul să fugă iar, ca să se desfete cu el, şi apoi îl înhăţau din nou.

În cele din urmă, Năpârstoc se simţi atât de obosit şi-i fu aşa de lehamite de soarta care-l aştepta, încât se trânti jos la pământ.

— Hai, fugi! mormăiră ursuleţii. Altfel te mâncăm!

— N-aveţi decât! răspunse Năpârstoc Nu mai pot fugi.

Ursuleţii se duseră atunci la mama lor:

— Mamă ursoaică, mamă ursoaică! Nu vrea să se mai joace cu noi, se plânseră ei.

— Luaţi-l atunci şi împărţiţi-l pe din două! zise ursoaica.

Auzind acestea, pe băiat îl cuprinse teama şi începu imediat să se joace iar.

Când veni vremea de odihnă şi ursoaica îşi chemă puii la culcare, aceştia se distraseră atât de bine, încât aveau chef să continue joaca şi a doua zi. Îl aşezară pe băiat între ei şi puseseră lăbuţele deasupra lui, ca să nu se poată mişca fără să-i trezească. Ursuleţii adormiră repede şi băiatul se gândea să prindă clipa nimerită ca s-o ia din loc. Niciodată în viaţa lui nu fusese însă atât de împins şi de zgâlţâit, aşa că, frânt de oboseală, adormi, şi el numaidecât.

Nu trecu mult şi apăru şi ursul, coborând pe peretele văgăunii. Băiatul se trezi auzind cum cădeau pietrele când se dădea ursul jos de pe munte. Nu se putea mişca, dar se întinse şi se întoarse niţeluş, astfel că putu să-l vadă pe urs. Era un animal bătrân, fioros şi voinic, cu labe puternice, cu colţi mari, lucioşi şi cu ochi mici, răutăcioşi. Pe Năpârstoc îl trecură fiorii când îl văzu pe bătrânul rege al pădurii.

— Aici miroase a om! zise ursul, apropiindu-se de ursoaică şi mormăind grozav, de parcă s-ar fi auzit tunetul.

— Cum îţi poţi închipui o astfel de prostie? zise ursoaica, stând liniştită la locul ei. Am făcut doar învoială că nu vom face niciun rău oamenilor. Dacă însă vreunul din ei s-ar arăta pe-aci, unde stau eu cu puii mei, n-ar mai rămâne nici urmă din el, ca să ai tu ce mirosi…

Ursul se aşeză jos lângă ursoaică, însă nu părea prea mulţumit de răspunsul pe care-l primise, căci nu se putu opri să adulmece.

— Hai, nu mai adulmeca atâta! zise ursoaica. Mă cunoşti bine doar. Ştii că nu dau voie să se apropie nimic primejdios de puii mei. Spune mai bine ce isprăvi ai mai făcut. Nu te-am văzut de-o săptămână întreagă.

— Am umblat să caut alt sălaş, răspunse ursul. M-am dus întâi în Värmland, ca să aflu de la neamurile mele din Ekshärad cum o mai duc. M-am ostenit însă de pomană. Nu i-am mai găsit. Au

plecat toţi de acolo. N-a mai rămas niciun bârlog de urs în toată pădurea.

— Eu cred că oamenii vor să rămână singuri în lumea asta! zise ursoaica cu năduf. Chiar dacă îi lăsăm în pace, cu vite cu tot, hrănindu-ne cu afine, cu furnici şi verdeţuri, tot n-avem voie să mai stăm în pădure. Nu ştiu zău unde să ne mai ducem, ca să putem trăi liniştiţi.

— Aici în mina asta am dus-o de minune atâţia ani de zile, zise ursul. Nu mai e chip însă de trăit de când s-a clădit uzina cea mare în apropiere de noi. Nu de mult m-am dus să văd cum merge treaba prin părţile de răsărit, spre muntele Garpen. Sunt şi prin părţile acelea destule puţuri vechi de mină, precum şi alte ascunzători sigure şi mi s-a părut că acolo am fi apăraţi destul de bine de oameni…

Zicând acestea, ursul se sculă şi începu să adulmece în jurul său.

— Ciudat lucru! zise el. Cum vorbesc de oameni, cum le simt mirosul.

— N-ai decât să cauţi, dacă pe mine nu mă crezi! zise ursoaica. Nu ştiu unde naiba s-ar putea ascunde un om aici.

Ursul cotrobăi prin toată văgăuna, adulmecând în toate părţile. În cele din urmă veni să se culce, fără să mai spună niciun cuvânt.

— Nu ţi-am spus eu? zise ursoaica. Tu însă crezi pesemne că nimeni altul, în afară de tine, n-are nas şi urechi.

— Cu vecinii pe care-i avem noi, niciodată nu poţi fi sigur, îi răspunse ursul foarte liniştit. Apoi sări deodată în sus, mormăind ca un turbat. Din nefericire, unul din ursuleţi acoperise cu laba faţa lui Nils Holgersson, iar sărmanul băiat, nemaiputând răsufla, începu să strănute. Ursoaica nu mai fu în stare acum să-l ţină pe urs liniştit. Matahala începu să-şi înghiontească puii încoace şi încolo şi dădu cu ochii de Năpârstoc înainte ca acesta să fi avut vreme să se ridice.

L-ar fi înghiţit într-o clipă, dacă ursoaica nu s-ar fi aşezat între ei.

— Nu te lega de el! E al puilor noştri, zise ea. Toată seara s-au jucat cu el şi nu s-au îndurat să-l mănânce, cruţându-l până mâine dimineaţă.

Ursul dădu însă un brânci ursoaicei.

— Nu te amesteca în treburi la care nu te pricepi! mormăi el întărâtat. Nu vezi că miroase a om cât de colo? Am să-l înghit repede, altfel cine ştie ce poznă ne face.

Deschise botul iar, dar băiatul profitase de cele câteva clipe de răgaz şi scosese repede din trăistuţă chibriturile, singurul său mijloc de apărare. Frecă iute unul din ele de pielea pantalonilor şi-l vârî aprins în botul căscat al ursului.

Simţind mirosul de pucioasă, ursul începu să fornăie şi stinse flacăra chibritului. Băiatul era gata să aprindă încă unul, însă ursul preveni atacul, întrebându-l:

— Poţi aprinde multe floricele de-astea albastre?

— Pot aprinde aşa de multe, încât să ia foc toată pădurea, răspunse Năpârstoc, crezând că în felul acesta îl va speria pe urs.

— Dar caselor, le poţi da foc? întrebă ursul.

— N-ar fi lucru mare pentru mine, se lăudă băiatul, în speranţa că-l va pune pe urs la respect.

— Bine! mormăi ursul. Poate că-mi faci un serviciu. Stai bucuros că nu te-am mâncat.

Ursul îl apucă apoi pe băiat cu dinţii cu multă băgare de seamă şi începu să se caţăre cu el pe peretele văgăunii. Făcu acest lucru sprinten şi cu multă uşurinţă, deşi era mare şi greu. Odată ajuns sus, o luă la fugă prin pădure. Era doar născut – se vedea bine – să răzbată prin desişul unei păduri. Trupul său greu spinteca tufişurile cum spintecă o corabie apa.

Merse aşa până ce ajunse pe un deal de la marginea pădurii, de unde se putea vedea uzina cea mare. Acolo se trânti jos şi puse băiatul în faţa lui, ţinându-l strâns cu amândouă labele.

— Vezi uzina cea mare din vale? îl întrebă el pe Năpârstoc.

Uzina se înălţa între o seamă de clădiri mari, la marginea unei căderi de apă. Din coşurile ei înalte ieşeau nori negri de fum şi flăcări de la furnale, iar ferestrele erau toate luminate. Înăuntrul uzinei se auzeau duruind ciocane şi valţuri, al căror zgomot făcea să răsune văzduhul. De jur împrejurul uzinei se vedeau magazii uriaşe de cărbuni, mormane înalte de zgură, depozite, stive de scânduri şi prăvălii. Toate acestea erau însă liniştite şi păreau cufundate într-un somn adânc. Băiatul nici nu se uita la ele, cu ochii numai la uzină. Pământul din jurul ei era negru, iar bolta sinilie a cerului se întindea neînchipuit de frumos deasupra flăcărilor care ieşeau din furnale, împrăştiind lumină, fum, foc şi scântei, în timp ce apa de alături cădea spumegând, de la o mare înălţime.

Niciodată nu-i fusese dat băiatului să vadă o privelişte mai măreaţă.

— N-o să-mi spui doar că eşti în stare să dai foc şi unei uzine

aşa de mari ca cea de colo, zise ursul.

Năpârstoc stătea încleştat în ghearele ursului şi socotea că singura lui scăpare era să-l facă să creadă că puterea lui e grozavă.

— Mare său mică, pentru mine e totuna, răspunse sigur de sine Năpârstoc. Pe asta în orice caz o pot face să ardă de tot, să nu rămână nici scrumul de ea.

— Atunci uite ce e, zise ursul. Strămoşii mei au trăit pe meleagurile astea de când s-au pomenit păduri pe ele, iar eu am moştenit de la ei locuri de vânat şi de păşune, bârloguri şi ascunzători, trăind aici toată viaţa în linişte şi pace. La început nu prea m-au supărat oamenii. Săpau aici pe munte şi scoteau puţin minereu, iar lângă căderea de apă au ridicat o forjă şi o turnătorie. Ciocanele băteau însă numai de câteva ori pe zi, iar foalele forjei nu suflau decât vreo câteva luni pe an. Cum era, cum nu era, n-aveam supărare din pricina lor. De câţiva ani însă, de când oamenii au clădit uzina asta mare, care nu se opreşte deloc nici ziua, nici noaptea, nu mai am astâmpăr câtuşi de puţin. La început locuia aici numai stăpânul unei forje şi câţiva fierari, dar acum e potop de lume în împrejurimi şi nu mai pot fi sigur de pielea mea. Mă gândeam să plec pe alte meleaguri, dar am descoperit acum alt mijloc.

Băiatul se întreba cu mirare ce o fi descoperit ursul, dar nu mai avu când să afle, căci matahala îl înşfacă iarăşi şi coborî dealul agale cu el. Năpârstoc nu putea să vadă nimic, din pricină că se afla în gura dihaniei. Auzind însă din ce în ce mai mult zgomot, înţelese că se apropiau de uzină.

Ursul cunoştea bine tot rostul uzinei. Îi dăduse târcoale în multe nopţi întunecoase, ochind ce se petrecea înăuntru şi întrebându-se dacă lucrul de-acolo va conteni cândva. Încercase zidurile cu labele şi dorise mult să aibă atâta putere, încât să poată dărâma întreaga clădire dintr-o singură opinteală.

Ursul era greu de observat pe pământul negru, iar când stătea la umbră sub ziduri nu prea risca să fie descoperit. Înainta deci acum fără teamă printre ateliere şi se căţără pe un morman de zgură. Se aşeză pe labele din spate, prinse băiatul cu cele din faţă şi îl ridică cât putu de sus, spunându-i:

— Încearcă să vezi înăuntru!

În uzină, lucrătorii erau ocupaţi cu prefacerea fierului în oţel după procedeul Bessemer, introducând un puternic curent de aer într-un rezervor mare, negru şi rotund, care se afla aşezat sub acoperiş, umplut cu fier topit. Aerul pătrundea cu un zgomot

infernal în masa de fier topit, făcând să ţâşnească din ea roiuri mari de scântei. Scânteile izbucneau în diverse forme, ca nişte adevărate jocuri de artificii. Erau şi mari şi mici, de toate culorile şi lovindu-se în calea lor de un perete, se împrăştiau în toată hala. Ursul îl lăsă pe Năpârstoc să se desfete cu acea privelişte frumoasă, până ce operaţiunea luă sfârşit, iar oţelul roşu, fluid, strălucitor fu încetul cu încetul turnat din rezervorul rotund în nişte lingotiere. Ceea ce vedea băiatul era atât de măreţ, încât rămase captivat, uitând aproape cu totul că era prizonier în ghearele unui urs.

Ursul îl lăsă să privească şi în secţia de laminoare. Aici, un lucrător scotea din gura unui cuptor o bucată scurtă, groasă, incandescentă de fier şi o aşeza sub un valţ, cu ajutorul căruia o presa şi o întindea. După aceea, un alt lucrător o prelua, introducând-o într-un valţ şi mai strâns, care o lungea şi o îngusta şi mai mult. Şi astfel bucata de fier trecea de la un valţ la altul, întinzându-se şi subţiindu-se din ce în ce mai mult, până ce era dată jos pe podea sub forma unei sârme roşii strălucitoare, lungă de câţiva metri.

În timp ce era presată prima bucată, fu adusă din cuptor a doua şi băgată între valţuri, apoi a treia. Neîncetat apăreau pe podea alte sârme roşii, care se încolăceau ca nişte şerpi. Tare frumos i se părea băiatului felul cum se transforma bucata de metal, dar şi mai mult îi plăceau lucrătorii sprinteni şi mlădioşi, care apucau şerpii incandescenţi cu cleştele şi îi vârau între valţuri. Pentru ei, toata treaba asta părea o jucărie. „Aşa muncă mai zic şi eu!” se gândea băiatul.

Ursul îl puse să se uite şi la turnătorie, precum şi la forja de bare, iar Năpârstoc se minuna tot mai mult de priceperea cu care oamenii mânuiau focul şi metalul. „Oamenii aceştia nu se tem nici de foc, nici de flăcări”, îşi zicea el. În afară de asta, erau negri şi plin de funingine, ca nişte făpturi ce trăiesc numai lângă foc. Ei puteau îndoi şi modela fierul în voie. Lui Năpârstoc nu-i venea să creadă că oamenii aceştia, care aveau atâta putere, erau nişte oameni ca toată lumea.

— Uite, aşa muncesc zi şi noapte mereu, zise ursul aşezându-l pe pământ. Cum să nu te plictiseşti de aşa ceva? De-aia m-am hotărât să termin odată cu ei.

— Numai să fii în stare! zise băiatul. Şi ce-o să faci, ca să le vii de hac?

— Păi zic să dai foc acestor clădiri – zise ursul – că doar îţi stă în putere trebuşoara asta. Atunci n-o să mai lucreze nimeni aici,

o să fiu liniştit ca pe vremuri şi-o să pot rămâne mai departe prin locurile astea.

Băiatul simţi că-i îngheaţă tot sângele în vine. Va să zică pentru asta îl dusese ursul acolo!

— Dacă dai foc uzinei, îţi făgăduiesc că-ţi voi cruţa viaţa, continuă ursul. Dar dacă nu vei face ce vreau eu, poţi să-ţi iei nădejdea de la ea.

Uzina era zidită din cărămidă şi băiatul îşi făcu socoteala că, oricât ar fi poruncit ursul, era cu neputinţă pentru el să-i dea ascultare. Îşi dădu însă repede seama că totuşi s-ar fi găsit un mijloc, şi încă unul foarte la îndemână. Lângă el era o claie de paie şi de talaş, căreia i se putea da foc cu uşurinţă. Alături de talaş se afla o stivă de scânduri, lipită de magazia cea mare de cărbuni. Magazia aceasta se întindea până la uzină şi, dacă s-ar fi aprins, focul ar fi ajuns repede şi la acoperişul uzinei.

Tot ce era inflamabil acolo ar fi luat foc, zidurile ar fi crăpat de căldură şi maşinile ar fi fost distruse.

— Ei, ce zici? Vrei sau nu vrei? îl luă repede ursul.

Pentru Năpârstoc era limpede că trebuia să-i răspundă pe loc că nu voia, dar tot atât de limpede îi era făptui că ursul l-ar fi strâns atunci şi mai tare în gheare şi l-ar fi ucis într-o clipă. De aceea el răspunse:

— Stai să mă gândesc niţel!

— Bine, gândeşte-te! încuviinţă ursul. Dar eu îţi spun, ca să ştii, că fierul este cel care i-a ajutat pe oameni să ne asuprească pe noi, urşii, şi tocmai de aceea vreau să-i împiedic să mai lucreze aici.

Băiatul gândea să profite de amânare, ca să poată găsi un mijloc de a scăpa. Frica însă îl împiedica să se concentreze, în schimb, se gândea acum cât de folositor era fierul pentru oameni, cât de mult îi ajuta în toate. Era necesar la orice. Din fier era făcut plugul cu care se ara pământul, securea cu care se dobora lemnul pentru clădit case, secera de tăiat grânele pe câmp, cuţitul întrebuinţat la atâtea şi atâtea lucruri. Fier se afla în frâul cu care era mânat calul, în broaştele de la uşi, în cuiele din mobilă, în tabla de pe acoperiş. Puşca ghintuită care stârpise fiarele sălbatice era făcută tot din fier, ca şi târnăcopul folosit la săpat în mine. Cu fier erau căptuşite vasele pe care le văzuse la Karlskrona, iar pe şinele de fier goneau locomotivele străbătând ţara de la un capăt la altul. Din fier era făcut acul cu care se coseau hainele, foarfeca de tuns oile şi cratiţa pentru gătit mâncarea. Lucru mare sau mic, tot ce era folositor şi neapărat

trebuincios era făcut din fier. Avea dreptate ursul când spune că fierul i-a dat omului o neasemuită putere.

— Ei, ce zici? Vrei sau nu vrei? îl întrebă el din nou, nerăbdător să audă ce hotărâse Năpârstoc.

Băiatul tresări, smuls deodată din gândurile sale. I se perindaseră prin minte tot felul de lucruri de prisos şi din pricina asta nu găsise încă un mijloc de scăpare.

— De ce eşti aşa de grăbit? îi răspunse Năpârstoc. E vorba doar de ceva foarte important pentru mine şi trebuie să am, prin urmare, un pic de răgaz şi să chibzuiesc serios.

— Bine, te mai las atunci, zise ursul. Dar vezi de nu sta prea mult în cumpănă... Eu îţi spun, ca să ştii, că fierul e cel care i-a ajutat pe oameni să fie mai deştepţi decât urşii şi tocmai de aceea vreau să-i împiedic să mai lucreze aici.

Căpătând o nouă păsuire, băiatul îşi bătu capul să născocească un plan care l-ar fi putut izbăvi. Mintea îi era însă frământată de tot felul de gânduri în noaptea aceea şi peste puţin gândurile îl duseră iarăşi la minunata poveste a fierului. Încetul cu încetul înţelese cât de mult fusese nevoit omul să cugete, ca să poată găsi mijlocul de a scoate fierul din minereu prin topire. I se părea că vedea înaintea ochilor făurari negri şi bătrâni aplecaţi deasupra forjei, chibzuind cum să domesticească metalul. Faptul că omul se gândise cu perseverenţă la acest lucru contribuise într-atât la dezvoltarea minţii sale, încât ajunsese să dureze clădiri de mărimea acelei uzine. Omul datora de bună seamă fierului mai mult decât bănuia.

— Ei, ce facem? întrebă iar ursul. Vrei sau nu vrei? şi ardea de nerăbdare să-i audă hotărârea.

Băiatul tresări din nou. Ca un făcut, gândurile îi alergau mereu în altă parte şi nu ştia încă ce să facă spre a-şi salva viaţa.

— Nu mă pot hotărî aşa de uşor cum socoti tu, răspunse Năpârstoc. Trebuie să-mi mai laşi răgaz de gândire.

— Bine! Mai aştept puţin! zise ursul. Altă amânare însă nu mai capeţi. Şi să mai ştii că oamenii trăiesc aici, pe meleagurile urşilor, numai din cauza fierului, aşa că vreau să fac într-un fel şi să nu mai rămână nici picior de om prin părţile astea!

Băiatul vru să se folosească de această ultimă amânare, ca să găsească un mijloc de a-şi salva viaţa. Înfricoşat şi zăpăcit cum era însă, se duse cu mintea aiurea şi începu să se gândească la tot ce văzuse pe când zburase pe deasupra regiunii Bergslagerna. Pentru el era uimitor şi minunat că în locurile

acelea sălbatice putea să fie atâta viaţă şi mişcare şi să se desfăşoare atâta muncă. Câtă sărăcie şi pustietate ar fi fost acolo, dacă n-ar fi existat fierul! Gândurile îl purtară apoi la uzina unde lucra atâta lume şi în jurul căreia se iviseră numeroase case pline de oameni, la uzina care atrăsese la ea, ca un magnet, drumuri de fier şi fire telegrafice, trimiţând mesaje în toate părţile…

— Ei, ce facem? Vrei sau nu vrei? întrebă din nou ursul, curmându-i deodată gândurile.

În loc de răspuns, băiatul îşi duse mâna la frunte. Nu se gândise încă la niciun mijloc de a-şi salva viata, dar îşi dădea foarte bine seama că, orice s-ar fi întâmplat, nu voia să facă nimic împotriva fierului, care era aşa de preţios.

— Nu vreau! răspunse el.

Ursul tăcu chitic, dar începu! a-l strânge şi mai vârtos în gheare.

— N-o să fac praf şi pulbere o uzină, numai ca să-ţi intru în voie, zise mai departe băiatul. Fierul aduce omului atâtea foloase binecuvântate, încât aş face o crimă să lupt împotriva lui.

— Aşa!… Atunci ia-ţi rămas bun de la viaţă! strigă ursul.

— Îmi iau! răspunse Năpârstoc, cu ochii aţintiţi la urs.

Matahala îl strânse în gheare şi mai zdravăn. De durere, băiatului începură să-i curgă lacrimi, dar nu zicea nici cârc.

— Aşa, va să zică? zise ursul, ridicând încet una din labe, în credinţa că băiatul se va da bătut în cele din urmă.

În acelaşi timp, Năpârstoc auzi o pocnitură lângă el şi văzu strălucind la o depărtare de câţiva paşi o gură de puşcă. Atât el cât şi ursul fuseseră preocupaţi de alte lucruri şi nu băgaseră de seamă că un om se strecurase în apropierea lor.

— Ursule! strigă Năpârstoc. N-auzi zgomotul făcut de cocoşul de puşcă? Fugi! De nu, ai să fii împuşcat!

Ursul se grăbi s-o şteargă, dar avu timp să-l ia şi pe băiat cu el. Pe când fugea, se auziră câteva împuşcături. Gloanţele îi vâjâiră pe la ureche, dar scăpă teafăr.

Stând atârnat în colţii ursului, Năpârstoc îşi zicea că niciodată nu fusese atât de prost ca în noaptea aceea. Dacă ar fi tăcut, ursul ar fi căzut pradă vânătorului, iar el ar fi scăpat. Era însă atât de obişnuit să ajute animalele, încât făcea acest lucru fără ca măcar să-se gândească la el.

După ce ursul ajunse ceva mai încolo în pădure, se opri şi dădu drumul băiatului din gură.

— Îţi mulţumesc, prichindelule! zise el. Dacă n-ai fi fost tu,

precis că gloanţele m-ar fi nimerit. Acuma vreau să-ţi fac şi eu un serviciu la rândul meu. Dacă vei mai întâlni vreodată un urs în calea ta, să-i spui ce-ţi şoptesc eu acum şi nu se va mai lega de tine.

Ursul şopti apoi câteva cuvinte la urechea băiatului şi-o luă repede din loc părându-i-se că auzise nişte câini şi nişte vânători care îl urmăreau.

Năpârstoc rămase însă în pădure, slobod şi teafăr, minunându-se de tot ce i se întâmplase.

* * *

Gâştele sălbatice zburaseră toată vremea încoace şi încolo, iscodind şi strigând, fără să-l fi putut găsi pe Năpârstoc. Îl căutaseră şi după apusul soarelui. După ce se întunecase însă bine, se duseseră în cele din urmă la culcare, foarte descurajate. Niciuna din ele nu credea altceva decât că băiatul se vătămase rău căzând la pământ şi că zăcea fără suflare în adâncul pădurii, unde nu puteau să-l vadă.

A doua zi însă, dis-de-dimineaţă, când soarele răsări de după creasta muntelui şi le trezi din somn, băiatul era ca de obicei în mijlocul lor, stricându-se de râs când le auzi strigând şi gâgâind de uimire. Erau aşa de curioase să afle ce păţise, încât nici nu voiră să se ducă la păscut până ce Năpârstoc nu le povesti toată întâmplarea. El le istorisi dintr-o suflare povestea cu urşii, dar se opri deodată, nevrând parcă să spună ce mai avea de spus.

— Cum m-am întors la voi, ştiţi acum, zise el, curmându-şi vorba.

— Nu, nu ştim nimic. Noi credeam că eşti mort.

— Ciudată întâmplare! zise băiatul. Să vă spun atunci: după ce-a plecat ursul, m-am căţărat pe un brad şi am adormit pe o creangă. Când a început să se lumineze de ziuă, m-am trezit în foşnetul unor aripi de vultur. Şi ce credeţi? Vulturul a venit la mine, m-a luat în gheare şi m-a dus prin văzduh!... Credeam că se isprăvise cu mine. Vulturul nu mi-a făcut însă nimic. A zburat întins până aici şi m-a lăsat jos în mijlocul vostru.

— Nu ţi-a spus cine era? întrebă gâscanul cel alb.

— Nici n-am avut când să-i mulţumesc, căci şi plecase mai departe. Credeam că-l trimisese mama Akka, să mă ia.

— Mare minune! zise gâscanul cel alb. Eşti sigur că era vultur?

— Ce să zic!... Eu vultur n-am mai văzut în viaţa mea, răspunse băiatul. Era însă aşa de mare, că nu puteam zice altfel.

Gâscanul Martin se întoarse spre gâştele sălbatic spre a le

cere părerea. Ele se uitau însă în văzduh, cu gândul parcă la cu totul altceva.

— Să nu uităm că trebuie să mâncăm azi, zise Akka desfăcându-şi aripile în grabă, pentru a porni în zbor.

DALÄLV

Vineri, 29 aprilie

Nils Holgersson avu prilejul să vadă în acea zi Dalecarlia de miazăzi. Gâştele sălbatice zburară pe deasupra întinselor câmpuri miniere de la Grängesberg, a marilor instalaţii de la Ludvika, a uzinei metalurgice de la Ulvshyttan şi a vechilor uzine dărâmate de la Grängshammar, până la câmpia Stora Tuna şi la râul Dalälv.

La începutul călătoriei, când zări coşurile uzinelor înălţându-se după fiecare culme de munte, băiatul crezu că erau asemănătoare celor văzute în Västmanland. Când ajunse însă deasupra marelui râu, avu în faţă o privelişte nouă. Era cel dintâi râu mare pe care avea prilejul să-l vadă şi rămase uimit dând cu ochii de masa aceea largă de apă ce străbătea ţinutul.

Ajungând la podul plutitor de la Torsong, gâştele sălbatice se întoarseră şi o luară spre nord-vest, pe cursul râului, folosindu-se parcă de el ca de o călăuză. Băiatul se uita în jos la maluri, de-a lungul cărora se înşiruiau pe distanţe mari numai clădiri. Văzu astfel marile căderi de apă de la Domnarvet şi Kvarnsveden, precum şi uzinele pe care le puneau în mişcare. Zări de asemenea podurile plutitoare de pe râu şi pontoanele pe care se sprijineau, cheresteaua transportată pe el, căile ferate ce mergeau paralel cu el sau îl traversau pe poduri. Năpârstoc începu atunci să-şi dea seama puţin despre însemnătatea acelui curs de apă.

Râul făcea o cotitură mare spre miazănoapte. Cotul era pustiu şi nelocuit, astfel că gâştele coborâră într-o luncă să pască. Năpârstoc fugi de lângă ele spre malul înalt al râului, ca să-l poată vedea cum curge la vale în albia lui largă. În apropiere se afla o şosea, care ducea spre râu, iar drumeţii îl treceau pe un bac. Lucrul acesta era ceva nou pentru Năpârstoc şi el rămase cu ochii pironiţi acolo, căci îi făcea plăcere să privească acel du-

te vino neîncetat, dar se simţi deodată învins de oboseală.

„Trebuie să dorm puţin. Astă-noapte n-am închis ochii mai deloc”, îşi zise el, târându-se până la o tufă deasă, unde se piti sub iarbă şi paie şi adormi.

Se trezi auzind nişte oameni sporovăind în apropierea lui. Erau nişte drumeţi care nu putuseră trece râul din pricina sloiurilor mari de gheaţă ce pluteau pe el şi nu lăsau bacul să meargă. Oamenii aceia aşteptau acum în luncă şi stăteau de vorbă, spunând câte pătimeau din cauza râului.

— Tare mă tem să nu avem iar inundaţii ca anul trecut! zise un ţăran. Ajunsese apa cât stâlpii de telefon şi podul plutitor a avut de furcă toată primăvara cu ea.

— Ba în comuna mea n-a făcut pagube aşa de mari anul trecut, zise altul. Acu doi ani însă, a luat un hambar întreg cu fân.

— N-am să uit câte zile oi trăi noaptea aceea când a luat cu asalt podul cel mare de la Domnarvet, zise un muncitor de la calea ferată. Nimeni în toată uzina n-a putut închide ochii atunci.

— Da, e drept că râul ăsta face multe stricăciuni, zise un bărbat chipeş. Tot el le povesti atunci o istorie pe cât îşi putea aduce aminte de ea.

— A fost odată un lac de munte, sus la graniţa de miazănoapte a ţării. Din el izvora un râu, care din capul locului curgea cu mare iuţeală. Cu toate că era mic, lumea i-a zis Storon[42]. De ce? Pentru că, după toate semnele, părea că va ajunge şi el o apă mare.

După ce-a ieşit din lac, şi-a aruncat privirile de jur împrejur, să vadă încotro urma să-şi ia calea. Tot ce-a văzut însă nu l-a prea încurajat. La dreapta, la stânga şi drept înainte nu se aflau decât dealuri împădurite, care se transformau treptat în munţi pleşuvi, iar munţii pleşuvi deveneau mai încolo piscuri înalte.

Storon şi-a întors pe urmă privirile spre apus. Acolo se afla muntele Longfjället; s-a uitat apoi spre miazănoapte. Acolo se înălţa muntele Näsfjället, având la dreapta muntele Nipfjället, iar la miazăzi muntele Städjan. Râul şi-a zis atunci că poate era mai bine să se întoarcă în lac. Totuşi, până la urmă l-a ispitit gândul de a încerca să ajungă la mare şi a pornit mai departe.

E uşor de înţeles că pentru el era o muncă destul de grea să-şi croiască drum prin acele coclauri sălbatice. În cale îi stăteau păduri, dacă nu şi alte piedici. Ca să-şi facă drum, trebuia să

---

[42] Storon – pârâul mare.

răstoarne un pin după altul. De întărit bine se întărea primăvara, când îl umflau şuvoaiele provenite din topirea zăpezilor de pe povârnişurile pădurilor de brazi, precum şi şuvoaiele de munte. Atunci se repezea cu toată puterea, prăvălea pietrele, desfunda pământul şi îşi săpa albie prin dealuri de nisip. Toamna făcea iarăşi ispravă bună, crescându-i apa în urma ploilor.

Într-o bună zi, pe când Storon îşi croia drum înainte ca de obicei, auzi un şopot în dreapta lui, nu departe în pădure. Începu atunci să asculte, aproape stând locului. „Ce să fie oare?” şi-a zis el. Pădurea dimprejur nu se putea să nu-şi bată joc de el.

— Tu socoţi că eşti singur pe lume, îi zise ea. Află însă de la mine că şopotul pe care-l auzi e al râului Gravei, care izvorăşte din lacul Grövel. Chiar acum şi-a săpat o albie frumoasă şi-o să ajungă la mare tot aşa de repede ca şi tine.

Storon îşi avea însă ambiţia lui. Auzind aceste cuvinte, i-a răspuns pădurii fără să se gândească măcar o clipă:

— Grövel e un biet râu care nu se poate descurca singur. Spune-i că Storon, izvorât din lacul Von, e în drum spre mare, c-o să am grijă de el şi-o să-l ajut să ajungă şi el acolo, dacă vrea să meargă împreună cu mine.

— Eşti cam îndrăzneţ, mititelule, i-a răspuns pădurea. Eu de spus am să-i spun râului Grövel ce vrei tu, dar nu cred c-o să se învoiască.

A doua zi, pădurea aduse răspunsul râului Grövel. Acesta spunea că o dusese greu până atunci, că era bucuros de ajutor şi gata să se împreune cu Storon cât mai curând.

Bineînţeles că Storon a putut să înainteze mai repede pe urmă. Într-o vreme ajunsese atât de departe, încât putu să vadă un lac îngust şi frumos în care se oglindeau munţii Idre şi Städjan.

„Ce-o mai fi şi asta? şi-a zis el, oprindu-se iarăşi cu uimire. Cum am curs eu oare de-am ajuns înapoi la lacul Von?”

Pădurea însă, care se întindea peste tot pe atunci, răspunse imediat:

— Nu te-ai întors la lacul Von. Aici e lacul Idre, care a fost umplut cu apă de către râul Sör. E un râu de ispravă. Acuma a sfârşit de umplut lacul şi caută să iasă din el, ca să pornească mai departe.

Auzind Storon aceasta, i-a răspuns pădurii numaidecât.

— Tu, care te afli pretutindeni, du-te, rogu-te, la râul Sör şi spune-i că a sosit Storon din lacul Von. Dacă îmi dă voie să trec prin lac, îl voi lua drept răsplată cu mine spre mare şi n-o să-şi

mai bată capul cum să meargă mai departe, căci de asta o să am grijă eu.

— Îi voi spune despre învoiala ta – a zis pădurea – dar nu cred c-o s-o primească; râul Sör e tot aşa de mare ca şi tine.

A doua zi însă pădurea a adus răspuns din partea râului Sör că ostenise tot croindu-şi drum singur şi că era gata să se unească cu Storon. Bucuros, acesta a trecut, prin lac şi pe urmă s-a luptat voiniceşte mai departe cu pădurile şi cu munţii ce-i stăteau în cale. A mers el ce-a mai mers, dar pe urmă i s-a înfundat, căci a ajuns într-o vale îngustă, din care nu mai putea ieşi. Urla de turbare, nu alta. Văzând cât de furios era, pădurea l-a întrebat:

— Cum aşa? S-a isprăvit cu tine, de urli ca un zănatic?

— Nu s-a isprăvit cu mine, a răspuns Storon. Sunt însă pe cale să săvârşesc o ispravă mare şi de-aia... Vreau să fac şi eu un lac, cum a făcut şi râul Sör.

Nu-şi termină bine vorbele, că şi începu să umple lacul Särna, şi-l umplu apoi o vară întreagă. Pe măsură ce apa se aduna în lac, sporea şi înălţimea lui Storon, care în cele din urmă îşi croi drum mai departe spre miazăzi.

Scăpând şi de acest necaz, auzi într-o bună zi un murmur puternic la stânga lui. Un astfel de murmur nu-i mai fusese dat să audă în pădure. O întrebă deci imediat de unde venea.

Pădurea îi răspunse pe dată, ca de obicei:

— E Fjätälv. Îl auzi cum şopoteşte şi se repede? Îşi face drum spre mare.

— Dacă glasul tău poate ajunge până la el – zise Storon – spune-i, te rog, acelui biet râu că Storon din lacul Von se oferă să-l ia cu el spre mare, dacă primeşte, să poarte de-acum încolo numele meu şi să curgă în albia mea.

— Nu cred că Fjätälv va renunţa să curgă mai departe pe seama lui, a zis pădurea.

A doua zi a recunoscut totuşi că şi acesta ostenise de atâta drum şi era gata să se unească cu el.

Şi astfel Storon merse mereu înainte. Nu era însă chiar aşa de mare cum s-ar fi putut aştepta cineva după ce primise atâtea ajutoare. Curajul nu-i lipsea însă. Înainta repede şi zgomotos, atrăgând în albia lui tot ce curgea prin pădure, până la cel mai neînsemnat pârâiaş de primăvară.

Într-o zi, Storon auzi murmurul unui râu care curgea hăt-departe spre apus. Întrebând, pădurea, aceasta i-a răspuns că era râul Fulu, izvorât din muntele Fulufjället şi care îşi săpase o albie largă pe o mare distanţă.

Imediat ce Storon află acest lucru, a încredinţat pădurii solia sa, ca de obicei, iar pădurea s-a obligat s-o transmită mai departe. A doua zi, pădurea a adus răspunsul:

— Spune-i lui Storon – răspunse râul Fulu – că n-am nevoie de ajutorul nimănui. Eu, iar nu el, s-ar fi cuvenit să fac o astfel de cerere, căci dintre noi amândoi eu sunt cel mai puternic, aşa că nu mă-ndoiesc că eu voi ajunge întâi la mare.

Primind această veste, Storon se grăbi să răspundă la rândul său.

— Spune-i râului Fulu – i-a zis el pădurii — că-l provoc la întrecere. Dacă se socoate mai puternic şi mai vrednic decât mine, să dovedească acest lucru, curgând la întrecere cu apele mele. Învingător va fi cel care va ajunge primul la mare.

Râul Fulu a răspuns atunci:

— N-am nicio răfuială cu Storon şi tare aş fi dorit să-mi văd de drum mai departe în tihnă. Primesc însă atât de mult ajutor din partea muntelui Fulufjället, încât ar fi o laşitate din partea mea să nu accept provocarea la întrecere.

Cele două cursuri de apă începură astfel întrecerea. Ele porniră la drum cu şi mai mare repeziciune decât înainte, niciunul din ele neştiind ce este odihna, fie pe timp de vară, fie pe timp de iarnă.

Se pare însă că Storon avea să se căiască în curând de cutezanţa cu care provocase râul Fulu, deoarece s-a lovit de o piedică ce ameninţa să-l copleşească. Era vorba de un munte aflat în calea sa şi de care nu putea să scape decât strecurându-se printr-o crăpătură îngustă. Şi-a făcut el drum prin acea crăpătură, însă a trebuit s-o sape şi s-o roadă mulţi ani de zile până ce a putut-o lărgi cât de cât, să ajungă o văgăună.

De două ori pe an întreba pădurea cum îi mai merge râului Fulu.

— Cum să-i meargă altfel decât bine? i-a răspuns o dată pădurea. S-a unit cu râul Gör, care izvorăşte din munţii de la miazănoapte.

Altă dată, întrebând tot despre râul Fulu, primi de la pădure răspunsul următor:

— Nu-i duce grija! Acuma e stăpân şi pe lacul Horrmund.

Storon se gândise însă şi el să pună stăpânire pe lacul Horrmund. Auzind că acesta trecuse de partea râului Fulu, îl cuprinse o furie grozavă. Îşi făcu drum în cele din urmă prin Trängslet, iar după ce ieşi din el deveni atât de sălbatic şi de zgomotos, încât târa cu el mai mulţi copaci şi mai mult pământ

decât avea nevoie să târască. Era primăvară şi inundase tot ţinutul, neastâmpărându-se decât după ce-şi croi albia prin regiunea care se cheamă Älvdal:

— Sunt curios ce zice râul Fulu de isprava asta, zise Storon către pădure.

Râul Fulu trecuse între timp prin localităţile Transtrand şi Lima, dar se oprise în faţa muntelui Limed, căutând să-l ocolească, deoarece nu cuteza să se avânte pe povârnişul său prăpăstios. Auzind însă că Storon îşi făcuse drum prin Trängslet şi săpase Älvdalul, şi-a zis că de acum putea să se întâmple orice. Nu mai avea astâmpăr şi se aruncă peste muntele Limed plin de cutezanţă. Cu toată înălţimea muntelui, Fulu a scăpat teafăr şi a pornit sprinten mai departe.

Din când în când i se părea că aude un zgomot destul de puternic.

— Aud sau îmi pare mie că Storon e pe cale să se arunce în mare, zise el într-o zi.

— Nu, îi răspunse pădurea. E drept că Storon e cel pe care-l auzi, dar n-a ajuns încă la mare. A pus stăpânire pe lacurile Skattungen şi Orsa, ceea ce i-a dat curaj să umple tot lacul Siljan.

Vestea l-a bucurat pe râul Fulu. El şi-a dat seama că, odată rătăcit în valea lacului Siljan, Storon avea să rămână închis acolo ca într-o temniţă. Era sigur acum, că va ajunge la mare înaintea lui.

Pe urmă râul Fulu începu să curgă mai domol. Cea mai bună ispravă o făcea primăvara. Atunci se ridica peste păduri şi peste dealurile de nisip, lăsând în urma lui, pe unde curgea, o vale desţelenită.

Dacă râul Fulu uitase însă de Storon, acesta din urmă nu-l uitase pe Fulu. Lucra de zor zi de zi să umple valea Siljan, ca să iasă din ea încotrova. Valea era însă o groapă uriaşă, care părea că nu va putea fi umplută niciodată. Storon credea uneori că va fi nevoit să cufunde în apă chiar muntele Gesunda, ca să poată ieşi din temniţa lui. A încercat să-l străpungă la Rättvik, dar i se împotrivea muntele Lerdal. În cele din urmă îşi făcu ieşirea în apropierea localităţii Leksand.

— Să nu-i spui lui Fulu că am scăpat de greutăţi, îi zise el pădurii.

Aceasta îi făgădui că nu va sufla nicio vorbă.

Trecând pe lângă Mjälgen la Gagnef, Storon văzu un râu cu albia largă şi cu apă strălucitoare, care curgea maiestuos, dând

la o parte pădurile şi dealurile de nisip, uşor, parcă ar fi fost o jucărie.

— Ce râu minunat a zis el, Cum l-o fi chemând oare?

O întrebare asemănătoare îşi punea însă în acelaşi timp şi râul Fulu.

— Ce râu o fi acela care curge aşa de mândru dinspre miazănoapte? Niciodată n-am crezut că voi putea vedea un râu care să străbată ţara atât de falnic şi de puternic!

Atunci pădurea a strigat tare, ca să fie auzită de amândouă râurile:

— De vreme ce aţi spus cuvinte aşa de frumoase unul despre altul, tu, Storon, şi tu, râule Fulu, mi se pare că n-ar trebui să vă împotriviţi unirii voastre, ca să vă croiţi împreună drumul mai departe spre mare.

După unire, numele lor comun urma să fie Dalälv. Iar acum, după ce ambele râuri s-au unit, au pornit la drum mai departe cu o vigoare căreia nimic nu i se putea împotrivi. Au nivelat pământul, făcându-l neted ca o ogradă. După căderile de apă de la Domnarvet şi de la Kvarnsveden, au absorbit toate cursurile de apă din apropierea lacului Runn. Au luat-o apoi către răsărit spre mare, fără să întâmpine o rezistenţă prea grozavă, lărgindu-se ca nişte lacuri.

Înainte de a se vărsa în mare, se gândiră la lunga lor întrecere şi la toate încercările prin câte trecuseră. Se simţeau acum obosite şi bătrâne, mirându-se că în tinereţea lor fuseseră atât de bucuroase de luptă şi de rivalitate. Se întrebau chiar la ce folosise acest lucru.

Răspuns n-au primit, căci pădurea rămăsese sus de tot pe mal, iar înapoi nu se puteau întoarce ca să vadă cum răzbătuseră oamenii pe unde îşi croiseră ele drum.

PARTEA LEULUI

Vechiul oraş minier

Vineri, 29 aprilie

Niciun loc din Suedia nu-i plăcea aşa de mult corbului Bataki ca oraşul Falun. Cum se dezgheţa puţin primăvara, pornea într-

acolo şi petrecea câteva săptămâni în apropierea vechiului oraş minier.

Falun e situat într-o depresiune străbătută de un râu scurt. În partea de miazănoapte a văii se află un mic lac limpede şi frumos, numit Varpan. La extremitatea de miazăzi a depresiunii se află golful Tisken, asemănător cu un lac. Apa lui e murdară şi mlăştinoasă, iar ţărmurile sunt urâte şi ticsite cu tot felul de lucruri nefolositoare.

Oraşul Falun, situat în depresiune, pe ambele maluri ale râului, pare a se fi adaptat terenului pe care a fost clădit. În partea verde a văii se află toate clădirile care au o înfăţişare elegantă sau măreaţă. În partea neagră, pe străzile care urcă şi coboară, se pot vedea căsuţe roşii cu un singur cat, garduri lungi şi pustii de scânduri, clădiri masive de fabrici. Dincolo de străzi, în mijlocul marelui pustiu pietros, se află mina Falun cu tot felul de instalaţii tehnice, cu elevatoare şi maşini de pompat, cu clădiri vechi care stau aplecate pe o rână întocmai ca un deal săpat, cu munţi negri şi râpoşi de zgură şi cu şiruri lungi de furnale.

Cât despre Bataki, acesta nu se uita niciodată la partea răsăriteană a oraşului, nici la frumosul lac Varpan. Îi plăcea în schimb mult de tot partea apuseană şi golfului Tisken.

Corbului Bataki îi era drag tot ce părea misterios, tot ce îndemna la meditare şi punea gândurile să se perinde. Astfel de lucruri găsea cu prisosinţă în partea neagră al oraşului. Îi făcea, de pildă, o mare plăcere să se gândească de ce vechiul oraş roşu de lemn nu arsese ca şi celelalte oraşe roşii de lemn din ţară. Sau cât aveau să mai dureze casele vechi şi povârnite de la marginea minei.

Se gândise la marele Stöten[43], enorma deschizătură în pământ, din mijlocul câmpului minier, şi zburase până în fundul ei, ca să vadă cum luaseră naştere uriaşele subterane. Era uimit de mormanele de zgură din jurul acestei deschizături şi al caselor învecinate, pe care le împrejmuiau ca nişte ziduri.

Căutase să-şi explice rostul clopoţelului de alarmă care bate cu sunet scurt şi trist, la intervale egale, în tot timpul anului. Se

[43] Mina sau baia de aramă Falun este dată în exploatare încă din secolul al XIII-lea. Accesul la galeriile şi puţurile minei se face printr-o mare deschizătură numită Stöten, lungă de 380 m, lată de peste 200 m şi adâncă de 90 m. Această deschizătură s-a produs în anul 1687, prin prăbuşirea terenului din cauza exploatării defectuoase a minei.

întreba mereu cum era acolo sub pământ, de unde se scosese minereu de aramă veacuri de-a rândul şi unde se aflau o sumedenie de galerii ca într-un muşuroi de furnici. După ce-a izbutit în sfârşit să afle rostul tuturor acestor lucruri, s-a dus în pustiul sinistru de piatră, ca să vadă de ce nu creştea iarba printre bolovani şi a coborât la golful Tisken. Lacul acesta i s-a părut cel mai minunat din toate cele pe care le văzuse până atunci. Cum se făcea că nu avea peşte deloc şi că apa lui, când era răscolită uneori de furtună, se înroşea cu totul? Acest lucru era cu atât mai ciudat, cu cât un pârâu mare ce se vărsa în lac avea culoarea galben-deschis. Se mira de ruinele clădirilor aflate pe ţărm, precum şi de mica localitate Tisksogen, înconjurată de livezi înverzite şi umbrită de copaci, durată între pustiul pietros şi lacul acela ciudat.

În anul în care Nils Holgersson străbătea ţara în zbor împreună cu gâştele sălbatice, se mai afla încă pe malul golfului Tisken, ceva mai încolo de oraş, o clădire veche numită Svavelkoket[44], din cauză că în ea se prepara pucioasă timp de câteva luni, din doi în doi ani. Era o cocioabă veche, care fusese roşie, dar cu vremea se înnegrise. Ferestre nu avea, ci numai un rând de ferestrui închise cu obloane negre, şi mai tot timpul era bine baricadată. Bataki nu putuse vedea ce era înăuntrul acelei case şi din cauza asta era cu atât mai curios. Se suia pe acoperiş că caute o gaură şi de multe ori se aşeza în vârful coşului, să se uite jos prin deschizătura lui îngustă.

Într-o zi i s-a înfundat însă. Bătuse un vânt puternic. Una din ferestruile de la Svavelkoket fusese deschisă de vânt, iar Bataki intrase pe ea să vadă interiorul clădirii. Cum pătrunse însă înăuntru, ferestruia se închise la loc şi Bataki rămase prizonier înăuntru. Aştepta ca vântul s-o deschidă iar, dar vântul nici nu se gândea la aşa ceva.

În clădire pătrundea destulă lumină prin crăpăturile pereţilor, astfel că Bataki avea cel puţin ocazia fericită să vadă cum arată. Înăuntru nu se afla decât un cuptor mare, la care se uită mulţumit. Când încercă însă din nou să iasă afară, îşi dădu seama că nu mai era chip. Vântul nu voia să deschidă ferestruia. Nici tu fereastră, nici tu uşă deschisă! Corbul era pur şi simplu prizonier… Începu să strige după ajutor şi a strigat aşa toată ziua. Nu se află pe lume vieţuitoare mai zeloase decât corbii,

---

[44] Svavelkoket – (pron. sva’vel-ku’ket) înseamnă „bucătăria de pucioasă”.

când e vorba de făcut gălăgie. N-a trebuit să treacă mult ca să ştie toată lumea de jur împrejur că Bataki se găsea în captivitate. Motanul cu dungi cenuşii de la Tisksogen află cel dintâi despre nenorocirea care-l lovise pe corb. El dădu de veste orătăniilor, iar acestea începură să cheme toate păsările zburătoare. N-a rămas stâncă, porumbel, cioară şi vrabie în tot oraşul Falun care să nu ştie ce i se întâmplase corbului Bataki. Toate păsările şi-au luat repede zborul spre Svavelkoket, ca să vadă lucrurile mai de aproape. Îl compătimeau mult pe corb, dar niciuna din ele nu ştia ce să facă spre a-l salva.

Cu glasul său ascuţit şi ursuz, Bataki începu să strige la ele:

— Tăceţi, fraţi şi surori de afară, şi ascultaţi ce vă spun eu! Dacă vreţi în adevăr să mă ajutaţi, duceţi-vă şi căutaţi-o pe bătrână gâscă sălbatică Akka de la Kebnekajse cu tot cârdul ei! Pe vremea asta mi se pare că se află în Dalecarlia. Spuneţi-i lui Akka ce mi s-a întâmplat. Ea are pe cineva şi numai acela poate să mă ajute!

Porumbiţa călătoare Agar, care era cea mai bună curieră din ţară, găsi cârdul de gâşte sălbatice pe malul lui Dalälv. Spre amurg veni în zbor cu Akka şi se lăsară amândouă în faţa cocioabei Svavelkoket. Năpârstoc era călare pe Akka. Celelalte tovarăşe de drum rămăseseră pe un ostrov al lacului Runn, Akka fiind de părere că dacă ar fi veni şi ele la Falun, ar fi făcut mai mult rău decât bine.

După ce mama Akka se sfătui puţin cu Bataki, îl luă pe Năpârstoc în spinare şi plecă împreună cu el la o fermă din imediata vecinătate a cocioabei. Ea zbură încet pe deasupra grădinilor şi a pădurilor de mesteacăn din jurul fermei, uitându-se mereu în jos la pământ, atât ea, cât şi însoţitorul ei. Constatară că erau pe acolo destui copii care se jucau şi găsiră repede ce le trebuia. Pe malul unui pârâu vesel auziră ciocănitul câtorva forje mici, iar în apropierea acestora băiatul găsi o daltă. Pe nişte capre, de lemn se afla o luntre neisprăvită, iar alături de ea mai găsi şi un ghem mic de sfoară.

Drumeţii zburară cu aceste lucruri înapoi la Svavelkoket. Năpârstoc legă sfoara de coş, îi dădu drumul pe gaura lui adâncă şi se lăsă pe ea în jos. După ce îl saluta pe Bataki, care îi mulţumi cu multe vorbe frumoase că venise să-l scape de la ananghie, băiatul începu să scobească peretele cu dalta ca să facă o gaură în el.

Poza nils15 [P287]

Cocioaba nu avea pereţi groşi, însă băiatul scotea la fiecare lovitură de daltă câte o aşchie atât de mică şi de subţire, că şi un şoricel putea să o scoată rozând cu dinţii. Se vedea bine că ar fi trebuit să lucreze toată noaptea, dacă nu şi mai multă vreme, ca să fi putut face o gaura destul de mare prin care să treacă Bataki.

Acesta era atât de dornic de libertate, încât nu se putea hotarî să doarmă şi stătea lângă băiat să vadă cum lucrează. Năpârstoc era la început harnic nevoie mare. De la o vreme însă, corbul băgă de seamă că loviturile de daltă se răreau întruna până ce încetară în cele din urmă cu totul.

— Văd c-ai obosit, zise Bataki. Mi se pare că nu mai poţi lucra.

— Nu, nu! Nu-s obosit – răspunse băiatul, apucând iarăşi dalta – dar nu mai ţin minte de când n-am dormit o noapte ca lumea. Nu ştiu cum să fac să mă ţin treaz.

Lucrul merse strună încă o bucată de vreme, dar loviturile de daltă se răriră apoi tot mai mult. Corbul îl trezi iar pe Năpârstoc, dar îşi dădu seama că, dacă nu va găsi un mijloc să-l ţină treaz, ar fi trebuit să stea acolo unde se afla nu numai toată noaptea, dar şi întreaga zi următoare.

— Poate că lucrul ar merge mai bine dacă ţi-aş spune o poveste, zise Bataki.

— Că bine zici! răspunse băiatul, dar în acelaşi timp începu să caşte. Era atât de somnoros, încât abia mai putea ţine dalta în mână.

Povestea minei Falun

— Află, dragul meu Năpârstoc – începu Bataki – că eu am avut parte de o viaţă lungă pe lumea asta. Am dat şi de bine, şi de rău, şi nu o dată mi s-a întâmplat să fiu prins de către oameni. În felul acesta le-am învăţat graiul, dar mi-am însuşit o bună parte din înţelepciunea lor. Şi pot să afirm că nu există altă pasăre în ţară care să ştie atât de bine rostul neamurilor tale.

Odată am stat închis în colivie câţiva ani de-a rândul, în casa unui inginer de mine de aici, din Falun. Acolo am putut afla ceea ce am să-ţi povestesc acum.

Odinioară, în vremea de demult, a trăit aici în Dalecarlia un uriaş care avea două fete. După ce a îmbătrânit şi a simţit că i se apropie sfârşitul, a chemat fetele la el, ca să le împartă întreaga

avere.

Bogăţia lui cea mai de seamă era alcătuită din nişte munţi plini de aramă pe care voia să-l dăruiască felelor.

— Înainte însă de a vă lăsa moştenirea – a zis el –trebuie să-mi făgăduiţi un lucru: că dacă vreun străin va afla munţii voştri de aramă, îl veţi ucide până ce nu va da de veste şi altora că i-a descoperit.

Cea mai mare dintre fetele uriaşului era crudă şi sălbatică. Ea făgădui fără să pregete că va împlini dorinţa părintească. A doua avea o fire mai blândă şi nu făgădui decât după ce stătu câteva clipe la gânduri. De aceea, uriaşul îi lăsă numai a treia parte din moştenire, pe când sora ei mai mare căpătă de două ori mai mult decât ea.

— Pe tine văd că mă pot bizui – a zis bătrânul – şi de aceea vei primi partea leului.

S-au scurs aşa zilele şi după puţin bătrânul şi-a dat sufletul. Multă vreme după aceea, amândouă fetele şi-au ţinut cu sfinţenie cuvântul. Au fost destui tăietori de lemne nevoiaşi sau vânători cărora le-a fost dat să vadă ici şi colo minereu de aramă prin văgăunile ori pe crestele munţilor moşteniţi de cele două surori. Cum ajungeau însă acasă şi prindeau să povestească altora ce văzuseră, îi şi lovea o nenorocire. Ori cădea un trunchi de copac, ori se surpa muntele peste ei. Şi, ca un făcut, niciodată nu apucau să arate şi altora unde se afla comoara de pe munte.

Pe vremea aceea, ţăranii de pe tot cuprinsul ţării aveau obiceiul ca în timpul verii să-şi trimită vitele la păscut în păduri. Păstorul mergea cu ele, ca să aibă grijă de mulsoare şi să facă brânză şi unt. Pentru adăpostirea oamenilor şi a vitelor, ţăranii alegeau câte un locşor în vreo poiană ferită şi ridicau pe el nişte bordeie mici, cărora le ziceau stâne.

S-a întâmplat acuma ca un ţăran care trăia nu departe Dalälv, să-şi aibă stâna de vară pe malurile lacului Runn, unde pământul era atât de pietros, încât nimeni nu încerca să-l are. Într-o toamnă, ţăranul s-a dus la stână cu nişte cai de samar, ca să dea ajutor la adusul acasă al vitelor, al putineielor de unt şi al brânzeturilor. Când a prins să numere vitele, stăpânul a observat că unul din ţapi avea coarnele roşii.

— Ce-i cu ţapul Kore de are coarnele roşii? o întrebă el pe păstoriţă.

— Habar n-am, a răspuns ea. Toată vara s-a întors seara la stână cu coarnele roşii. Pesemne că aşa îi place lui.

— Da? Aşa crezi tu? a zis ţăranul nemulţumit de răspunsul

păstoriţei.

— Ţapul ăsta are năbădăi, a adăugat ea. Dacă îi şterg roşeaţa de pe coarne, îşi face repede rost de alta.

— Fă bine atunci de şterge-i-o, să văd ce face pe urmă!

N-apucă femeia să-i şteargă bine coarnele, că ţapul o şi tuli în pădure. Ţăranul se luă după el şi când îl ajunse, ţapul îşi freca coarnele de nişte pietre roşii. Omul luă pietrele în mână, le gustă cu limba şi le mirosi. Pe cât îşi putea da el seama, avea de-a face cu un fel de minereu.

Pe când stătea la gânduri, un bloc mare de piatră se rostogoli din susul unei râpe, ajungând până la el. Ţăranul s-a dat la o parte şi a scăpat de primejdie, însă ţapul Kore a fost prins sub bolovan şi strivit. Uitându-se în sus pe râpă, ţăranul văzu atunci o femeie uriaşă şi voinică, gata să prăvale un alt bloc de piatră asupra lui.

— Ce vrei să faci? a strigat ţăranul. Nu ţi-am făcut doar niciun rău nici ţie, nici alor tăi.

— Ştiu bine acest lucru – a răspuns uriaşa – dar trebuie să-ţi fac de petrecanie că mi-ai descoperit muntele de aramă.

Femeia a rostit aceste cuvinte cu un glas trist, ca şi cum n-ar fi fost bucuroasă să-i curme viaţa, aşa că ţăranul a prins curaj să intre în vorbă cu ea. Femeia i-a spus atunci povestea cu bătrânul uriaş, cu făgăduiala ce i-o făcuseră ea şi sora cea mare, care se alesese cu partea leului.

— Mi-e aşa de silă să ucid nişte biete fiinţe nevinovate, care fără să vrea îmi descoperă muntele de aramă încât mai bine n-aş mai fi primit moştenirea! Am făgăduit însă şi trebuie să mă ţin de cuvânt.

Ea se pregăti apoi iar să prăvale blocul de piatră.

— Nu te grăbi, zise ţăranul. Ce zor ai să mă ucizi de dragul unei făgăduieli? Nu eu ţi-am descoperit arama ci ţapul meu de colo, pe care l-ai şi omorât.

— Şi socoţi că m-am achitat cu asta faţă de făgăduiala dată tatălui meu? a întrebat uriaşa, pregetând.

— Fireşte că da! a răspuns ţăranul. Ţi-ai împlinit făgăduiala cât se poate de bine.

Omul a vorbit cu femeia cea uriaşă cu atâta înţelepciune, încât şi-a salvat viaţa.

Ţăranul a plecat apoi acasă cu vacile. Pe urmă a colindat Bergslagerna, tocmindu-şi oameni care se pricepeau la exploatarea minelor. Aceştia au săpat o mină chiar pe locul unde îşi pierduse ţapul viaţa. La început s-a temut să nu fie ucis într-o

zi fără veste, dar s-a întâmplat ca fata uriaşului să se plictisească de paza muntelui de aramă. Şi astfel nu i-a mai tulburat liniştea niciodată.

Vâna de minereu descoperită de ţăran era chiar la suprafaţa muntelui, aşa că minereul putea fi extras fără nicio greutate. Ţăranul şi oamenii lui au cărat lemne din pădure, au înălţat ruguri mari pe munte şi le-au dat foc. Pietrele au crăpat atunci de dogoarea căldurii şi oamenii au putut scoate cu uşurinţă minereul din ele. Pe urmă au luat bucăţile de minereu şi le-au topit de mai multe ori în foc, până ce au căpătat arama curată, separând-o mai întâi de zgură.

Înainte vreme, lumea întrebuinţa mai multă aramă decât în zilele noastre pentru nevoile ei de toate zilele. Arama era o marfă căutată şi folositoare, aşa că ţăranul care stăpânea mina a ajuns în scurtă vreme putred de bogat. El şi-a clădit în apropierea minei, o casă minunată şi i-a dat numele „Moştenirea lui Kore", în amintirea ţapului.

Încăleca pe un bidiviu care avea potcoave de argint, iar la nunta fiicei sale a făcut bere în douăzeci de butoaie de malţ şi a pus în frigare zece boi mari.

Pe vremea aceea, omul stătea liniştit la casa lui, căci veştile nu umblau de colo până colo cum umblă în ziua de azi. Totuşi, zvonul despre descoperirea unei mine mari de aramă a ajuns la urechea multora, iar cei care nu aveau altceva mai bun de făcut dădeau năvală în Dalecarlia. La „Moştenirea lui Kore", drumeţii nevoiaşi erau bine primiţi. Ţăranul îi lua în slujba lui şi îi punea să extragă minereu pentru el. Minereu, nu-i vorbă, se găsea berechet şi cu prisosinţă. Cu cât tocmea el mai mulţi oameni la lucru, cu atât mai mult se îmbogăţea.

S-a întâmplat însă ca într-o seară să vină la „Moştenirea lui Kore" patru oameni voinici, cu târnăcoape de mineri pe umeri. Au fost primiţi bine ca şi ceilalţi drumeţi, dar când ţăranul i-a întrebat dacă voiau să lucreze pentru el, au răspuns că nu se învoiesc nici în ruptul capului.

— Vrem să extragem minereu pe socoteala noastră au zis oamenii.

— N-aveţi decât, însă muntele ăsta cu minereu e meu a căutat să-i lămurească ţăranul.

— Nici prin gând nu ne trece să scoatem minereu din mina ta, au răspuns oamenii. Muntele e mare, aşa că avem acelaşi drept ca şi tine la orice loc liber şi neîngrădit.

Altă vorbă n-a mai fost în privinţa asta, iar ţăranul a continuat

să fie ospitalier cu cei nou sosiţi.

A doua zi dimineaţa, cei patru au pornit la treabă. Au descoperit minereu de aramă ceva mai încolo şi au început să-l extragă cu sârg. Peste câteva zile, ţăranul s-a dus pe la ei.

— E mult minereu pe muntele ăsta, a zis el.

— Da, e berechet. Dar o să mai fie încă de lucru, nu glumă, până la sleirea comorii, a răspuns unul din cei patru străini.

— Înţeleg prea bine cum vine treaba, a adăugat ţăranul, însă cred că s-ar cuveni să-mi daţi şi mie o partea din arama pe care o scoateţi, întrucât numai datorită mie vă stă în putinţă să exploataţi mina asta.

— Nu pricepem ce vrei să spui, au răspuns oamenii.

— Păi da, eu am făcut ca muntele să nu mai fie păzit, şi asta s-a datorat numai înţelepciunii mele! i-a lămurit atunci ţăranul, spunându-le apoi povestea cu cele două fete ale uriaşului şi cu partea leului.

Străinii au ascultat-o cu luare-aminte, însă au tălmăcit-o pesemne altfel de cum se aştepta ţăranul.

— E sigur că cealaltă femeie uriaşă e mai primejdioasă şi mai haină decât cea cu care te-ai întâlnit tu? au întrebat ei.

— Nu cred să fie prea milostivă cu voi, a răspuns ţăranul.

A plecat apoi de lângă ei, fără a-i pierde însă din vedere, şi după o bucată de vreme a băgat de seamă că au încetat lucrul şi s-au dus în pădure.

În seara aceleiaşi zile, pe când lumea de la gospodăria ţăranului se afla la cină, s-au auzit din pădure nişte urlete fioroase de lupi. O dată cu urletele se auzeau şi strigăte deznădăjduite de oameni. Ţăranul s-a sculat repede de la masă. Însă ceilalţi nu păreau că-s gata să-l urmeze.

— Pesemne că-i sfâşie lupii pe oamenii aceia, au zis cei de-i avea cu simbrie.

— Sunt în primejdie şi trebuie să-i ajutăm, a zis ţăranul, ieşind afară urmat de toţi ai lui.

Ei văzură îndată o haită înfiorătoare de lupi, slugile i-au luat la goană cu bâtele şi au găsit apoi pe pământ patru trupuri omeneşti, sfârtecate în aşa hal, încât cu mare anevoie le-ar fi recunoscut, dacă n-ar fi observat lângă ele patru târnăcoape.

Pe urmă, muntele de aramă a rămas numai în stăpânirea ţăranului, iar după moartea lui a trecut ca moştenire copiilor săi. Aceştia au exploatat mina în comun, însă minereul într-un an îl împărţeau în grămezi şi apoi trăgeau la sorţi să vadă cui se cuveneau. Pe urmă, fiecare îşi topea porţia de aramă dobândită,

în cuptoarele sale. N-a trecut mult şi au ajuns mineri bogaţi, durându-şi case mari şi având gospodării cuprinse. Au urmat apoi la stăpânirea minei moştenitorii lor, care au săpat puţuri noi şi au făcut să se mărească şi mai mult extragerea minereului de aramă. An de an sporea însemnătatea minei şi tot mai mulţi mineri luau parte la exploatarea ei. Unii locuiau în apropierea minei, alţii îşi aveau gospodăriile prin împrejurimi. A luat astfel naştere o întreagă regiune denumită Stora Kopparbergs Bergslag.

Dar minereul care putea fi extras chiar la suprafaţa solului, cum se extrage piatra dintr-o carieră, a început să ia sfârşit, astfel că minerii au fost nevoiţi să-l caute la mari adâncimi în pământ. Ei au trebuit să răzbată în măruntaiele întunecoase ale muntelui prin puţuri înguste şi lungi şi prin galerii şerpuitoare, să dea foc şi să provoace explozii. Săparea unui munte a fost totdeauna o muncă anevoioasă, la care s-a adăugat chinul fumului. Acesta nu-şi găsea deloc drum să iasă afară în văzduh. Mai era apoi greutatea transportării minereului pe cărări prăpăstioase până la suprafaţa solului. Cu cât săpăturile ajungeau la adâncimi mai mari, cu atât mai primejdioasă era extragerea minereului. Uneori dintr-un ungher al minei ţâşneau fără veste şuvoaie mari de apă. Alteori se întâmplă să se surpe tavanele galeriilor peste lucrători.

Din această cauză, lumea a prins frica minei celei mari şi nimeni nu mai voia să muncească în ea de bună voie.

De la Stora Kopparberget se scotea mereu o cantitate aşa de mare de minereu, încât mina de aramă de acolo era socotită ca cea mai bogată din lume.

Dacă cineva îşi făcea socoteala câtă bogăţie produsese acea mină veche, nu e de mirare că cei care aveau credinţa că în apropiere se afla o comoară de aramă de două ori mai mare erau cătrăniţi rău că nu puteau să ajungă la ea. Mulţi dintre aceştia şi-au jertfit viaţa în căutarea ei, fără să se fi ales cu vreun câştig.

Cel din urmă a văzut partea leului un tânăr miner din Falun. Voind să se însoare cu o fată frumoasă a unul ţăran din Leksand, s-a dus acolo împeţit. Fata însă a refuzat să se mărite cu el, deoarece nu voia să se mute la Falun, unde fumul gros de la furnale şi de la cuptoare învăluia tot oraşul. Numai gândindu-se la asta, o cuprindea groaza.

Vezi însă că minerul ţinea tare mult la fată şi se întoarse acasă foarte amărât. Îşi petrecuse toată viaţa la Falun şi niciodată nu-i

trecuse prin gând că era greu de trăit acolo. Apropiindu-se însă de oraş, se îngrozi. Din gura enormă a minei şi din sutele de cuptoare din jurul ei se ridica un fum gros şi înăbuşitor de pucioasă, care învăluia tot oraşul ca o ceaţă deasă. Fumul împiedica plantele să crească, aşa că pământul era gol pe o mare distanţă de jur împrejur. Cuptoare din care ieşeau vâlvătăi de foc şi care erau înconjurate de mormane de zgură neagră se vedeau într-adevăr pretutindeni, nu numai în oraş şi în apropierea lui, dar şi în tot ţinutul. Atunci şi-a dat omul seama că celor care erau obişnuiţi a trăi la lumină şi verdeaţă lângă strălucitorul lac Silijan nu le-ar fi priit aici în vale.

Priveliştea oraşului l-a întristat apoi şi mai mult. Nevrând să se ducă de-a dreptul acasă, s-a abătut din cale şi a luat-o spre pădure. A hoinărit toată ziua fără nicio ţintă, pe cărări şi prin hăţişuri.

Spre seară a văzut deodată un petic de munte care strălucea ca aurul. Uitându-se mai de aproape, a înţeles că era o vână mare de minereu de aramă. La început descoperirea l-a bucurat. Pe urmă însă s-a gândit că locul acela putea să fie partea leului, care nenorocise atâţia oameni, şi l-a cuprins spaima. „Pot să spun că azi mă urmăreşte ghinionul, şi-a zis omul. N-ar fi de mirare ca descoperirea acestei bogăţii să mă coste viaţa!"

S-a întors repede şi a luat-o spre casă. N-a trecut mult şi s-a pomenit faţă în faţă cu o femeie înaltă şi voinică. Părea să fie stăpâna aspră şi autoritară a unei mine, dar nu-şi aducea aminte s-o mai fi văzut cândva.

— Ce treburi ai avut aici în pădure? a întrebat femeia. Am văzut că ai cutreierat-o toată ziua.

— Mi-am căutat un loc de casă – a răspuns minerul – deoarece fata pe care o iubesc nu vrea să stea la Falun.

— Nu cumva te bate gândul să scoţi minereu de aramă din locul pe care l-ai descoperit adineauri? a întrebat ea mai departe.

— Ba eu vreau să mă las de minerit, căci altfel n-am să mă pot însura cu fata care mi-e dragă.

— Bine! Numai să te ţii de cuvânt şi atunci n-o să păţeşti nimic!

Femeia şi-a văzut apoi de drum. Minerul s-a grăbit să facă ceea ce spusese de nevoie. S-a lăsat de minerit şi şi-a clădit o casă departe de Falun. După aceea, fata pe care o iubea nu s-a mai împotrivit să-l ia de bărbat.

* * *

Corbul se opri cu povestirea aici. Băiatul e drept că stătuse tot timpul treaz, dar nu făcuse mare ispravă cu dalta pe care o mânuia.

— Şi ce s-a mai întâmplat pe urmă? întrebă Năpârstoc, văzând că Bataki nu mai spune altceva.

— S-a întâmplat că producţia de aramă a scăzut mult după aceea. E drept că oraşul Falun există încă. Vechile fabrici nu mai sunt însă. Tot ţinutul e presărat cu case ale foştilor proprietari de mine, dar cei care stau în ele se îndeletnicesc cu plugăritul şi cu exploatarea pădurilor. În mina de la Falun arama e pe sfârşite. Găsirea părţii leului ar prinde azi mai bine ca oricând.

— Minerul despre care mi-ai vorbit o fi fost oare cel din urmă care a văzut-o? întrebă Năpârstoc.

— Am să-ţi spun cine a văzut-o cel din urmă după ce găureşti peretele şi mă scoţi de aici, răspunse Bataki.

Băiatul tresări şi începu să lucreze puţin mai zorit. I se părea că Bataki îi răspunsese cu un tâlc anumit, ca şi cum i-ar fi dat să înţeleagă că el însuşi, corbul, văzuse vâna cea mare de minereu. Nu-i spusese oare acea poveste cu un scop anume?

— Tu ai umblat desigur mult prin partea locului, zise băiatul, spre a se dumeri întrucâtva. Cutreierând pădurile şi muntele, ai văzut fără îndoială fel de fel de lucruri…

— Am să-ţi arăt multe lucruri de seamă – zise corbul – dar numai dacă isprăveşti treaba mai repede.

Băiatul începu atunci să lucreze cu atâta hărnicie, încât aşchiile zburau ploaie în jurul lui. Acum era pe deplin încredinţat că Bataki descoperise partea leului.

— Păcat că eşti corb şi n-ai să te poţi bucura de bogăţia pe care ai descoperit-o! zise el.

— Nu-ţi mai spun nimic în privinţa asta până ce nu găureşti peretele şi nu mă scoţi afară de aici, răspunse corbul.

Băiatul se apucă atunci să lucreze cu şi mai multă râvnă, făcând să se înfierbânte fierul dălţii. I se părea că ghicise gândul lui Bataki. Corbul nu putea să extragă minereu pe socoteala lui, astfel că avea desigur intenţia să dăruiască ceea ce descoperise lui Nils Holgersson. Aşa credea el şi aşa îi spunea raţiunea. Avea să afle taina cea mare, iar după ce şi-ar fi recăpătat înfăţişarea omenească, urma să se întoarcă la Falun spre a lua în stăpânire bogăţia cea mare. După ce ar fi câştigat destui bani, avea să cumpere toată comuna Vemmenhög şi să-şi clădească acolo un castel mare ca cel de la Vittskövle. Iar într-o bună zi avea să-l

poftească la castel pe gospodarul Holger Nilsson şi pe soţia lui… La sosirea lor, avea să-i întâmpine la scară şi să le spună: „Poftiţi înăuntru, vă rog, şi simţiţi-vă ca la voi acasă!” Ei nu l-ar fi recunoscut, fireşte, ci s-ar fi întrebat cine e domnul acela elegant care i-a invitat la el „V-ar face plăcere să locuiţi într-o casă ca asta?” i-ar fi întrebat el. „Se înţelege că da, însă nu e de nasul nostru”, ar fi răspuns ei. „Ba da. O veţi primi ca despăgubire pentru gâscanul cel alb care a plecat de la voi anul trecut”, i-ar fi lămurit el.

Năpârstoc mânuia dalta cu sârg. Prima cheltuială pe care avea s-o facă pe urmă ar fi fost clădirea unei case noi pe bărăganul de la Sunnerbo, pentru Osa, păzitoarea de gâşte, şi pentru micul Mats. Mult mai mare şi mai frumoasă decât cea veche, bineînţeles. Pe urmă ar fi cumpărat tot lacul Tokern şi l-ar fi dat raţelor sălbatice. Pe urmă…

— Acum pot să spun că ai lucrat de toată lauda! zise corbul. Cred că deschizătura e destul de mare.

Bataki putea în adevăr să treacă cu uşurinţă prin ea. Năpârstoc nu mai zăbovi de fel, ci plecă în urma corbului şi-l găsi pe o piatră la o depărtare de numai câţiva paşi de cocioabă.

— Mă ţin de cuvânt, Năpârstoc – zise corbul foarte solemn – şi-ţi spun c-am văzut cu ochii mei partea leului. Nu te sfătuiesc totuşi s-o cauţi, căci eu unul m-am trudit ani de zile în şir până am dat de ea.

— Mă aşteptam să-mi spui unde se află, ca răsplată pentru ajutorul pe care ţi l-am dat ca să ieşi din cocioaba asta unde erai închis, zise băiatul.

— Pesemne că erai somnoros când ţi-am spus povestea cu partea leului, zise Bataki. Altfel nu te-ai fi aşteptat la aşa ceva. N-ai înţeles că toţi cei care au dat în vileag unde se află partea leului s-au dat ei înşişi pieirii? Nu, dragul meu! Bataki a căpătat destulă experienţă pe lumea asta ca să ştie să-şi ţină gura când trebuie să şi-o ţină.

Corbul şi-a întins apoi aripile şi zvvârr! s-a înălţat în văzduh.

Akka se culcase pe pământul gol lângă Svavelkoket. A trecut o bucată bună de vreme până ce Năpârstoc a reuşit s-o trezească din somn. Băiatul era mâhnit şi descurajat, deoarece pierduse bogăţia cea mare şi credea că nu mai avea de ce să se bucure.

AJUNUL

Sâmbătă, 30 aprilie

În calendar e trecută o zi, şi anume ajunul sfintei Valpurga, când toţi copiii din Dalecarlia au prilejul să aprindă focuri în aer liber.

Cu câteva săptămâni înainte, băieţii şi fetele nu se gândesc la altceva decât la cele de care au nevoie pentru focurile din acea zi. Se duc în pădure de unde culeg vreascuri şi cucuruzi de brad, adună aşchii şi talaş de la tâmplar, surcele, scoarţă şi buşteni de la tăietorul de lemne. Trec în fiecare zi pe la băcan să ceară lăzi goale, iar dacă vreunul din ei izbuteşte să dea peste un butoi gol de păcură, îl ascunde ca pe o comoară şi nu-l scoate la iveală decât în ultima clipă, puţin înainte de aprinsul focurilor. Aracii de mazăre şi de fasole sunt atunci în mare primejdie, ca şi gardurile vechi, trântite de vijelii la pământ, sau uneltele stricate şi beţele de lese uitate pe ogoare.

Când vine seara mult aşteptată, copiii din fiecare sat înalţă o movilă mare de crengi, găteje şi de tot ce e bun de ars, fie pe un deal, fie pe malul unui lac. În unele sate să ridică chiar şi două, trei ruguri de vreascuri. Căci sunt cazuri când băieţii şi fetele nu s-au putut uni ca să aducă cele necesare pentru ars sau când copiii din partea de miazăzi a unui sat vor să aibă focul în partea lor, lucru la care nu s-au învoit cei care locuiesc în partea de miazănoapte, aceştia urmând să facă un alt foc, pe socoteala lor.

Rugurile sunt gata de obicei după-amiază devreme, după care copiii se strâng în jurul lor cu cutii de chibrituri în buzunare şi aşteaptă să se întunece. Ziua e grozav de lungă în anotimpul acela în Dalecarlia. Pe la ora opt abia se înserează. Afară e frig, urât şi greu de aşteptat, căci nu s-a desprimăvărat încă. Zăpada de pe câmp s-a topit, iar la amiază, când soarele e sus pe cer, e destul de cald, dar se mai întâlnesc încă troiene prin păduri, lacurile mai sunt acoperite cu gheaţă, iar noaptea temperatura coboară cu multe grade. Se întâmplă însă pe ici, pe colo ca focurile să fie aprinse înainte de a se întuneca. Dar de pripit se pripesc în felul acesta numai copiii mici şi nerăbdători. Cei mari aşteaptă până se întunecă bine, pentru ca focurile să producă o impresie şi mai puternică asupra celor din jur.

Vine în sfârşit şi clipa mult aşteptată. Oricine a contribuit, fie şi cu un beţişor, la înălţarea rugului e atunci de faţă. Băiatul cel mai în vârstă aprinde un şomoiog de paie şi îl vâră sub rug.

Vâlvătaia începe să se ridice, vreascurile trosnesc, crengile mai subţiri devin incandescente, fumul ţâşneşte negru şi ameninţător. În cele din urmă, flăcările răzbat până în vârful rugului, înalte şi limpezi, se urcă la o înălţime de câţiva metri şi înlesnesc vederea lor până hăt-departe.

După ce copiii dintr-un sat şi-au aprins focul lor, se uită să le vadă şi pe cele din alte părţi. Colo arde un foc, dincolo altul. Unul e aprins pe un deal, altul pe culmea muntelui. Toţi nădăjduiesc că focul lor va fi cel mai mare şi mai strălucitor şi se tem atât de mult să nu fie întrecut în lumină de altele, că dau fuga în ultima clipă pe uliţe să mai ceară de la gospodari bucăţi de scânduri şi câţiva buşteni.

După ce focul a ars câtva timp, vin să-l vadă cei mai în vârstă şi bătrânii. Focul însă nu numai că e frumos şi luminează până departe, dar el răspândeşte şi o căldură plăcută, îndemnând privitorii să se aşeze în jurul lui pe bolovani şi pe brazde de iarbă. Se uită toţi lung la flăcări până ce unul din ei îşi dă cu părerea că ar fi bine să se fiarbă puţină cafea la un foc atât de minunat. În timp ce fierbe ibricul, se întâmplă ca unul din cei de faţă să înceapă a spune o poveste, iar dacă cel dintâi a spus ce avea de spus, urmează îndată altul la rând, că băsmuitori sunt berechet, slavă Domnului...

Cei mari se gândesc mai mult la cafea şi la poveşti. Copiii, în schimb, doresc ca focul să ardă cu flăcări mari şi să ţină cât mai mult. Destul a zăbovit primăvara cu topirea gheţii şi a zăpezii! Barem să-i dea şi ei un pic de ajutor cu focurile lor. Altfel va fi greu ca la vremea cuvenită să înfrunzească tot ce-i tufă, floare ori copac şi să dea boboci.

* * *

Gâştele sălbatice se culcaseră pe gheaţa lacului Siljan: Din pricină că bătea un vânt grozav de rece dinspre miazănoapte, Năpârstoc fusese nevoit să se oploşească sub aripa gâscanului alb. N-apucase totuşi să închidă ochii, când auzi detunătura unui foc de puşcă. Se strecură repede de sub aripă şi se uită speriat de jur împrejur.

Pe gheaţă, în apropierea gâştelor, era linişte deplină. A stat băiatul cât a stat la pândă, dar n-a zărit niciun vânător. Uitându-se însă spre mal, văzu ceva ciudat, care îi păru un fel de arătare.

În cursul după-amiezii, gâştele sălbatice dăduseră de câteva ori târcoale marelui lac până să se hotărască unde să coboare. În timpul zborului îi arătaseră lui Năpârstoc satele mai mari de pe

ţărmuri. Văzuse astfel localităţile Leksand, Rättvik şi Mora, precum şi insula Soller.

Satele cele mai apropiate erau mari ca nişte orăşele, şi băiatul rămase uimit de înfăţişarea arhitectonică a acelui ţinut de la miazănoapte. De sus i se păruse luminos şi îmbietor într-o măsură mult mai mare decât se aştepta. Nu observase nimic sinistru sau fioros.

Acum însă, în puterea nopţii, strălucea pe aceleaşi ţărmuri o cunună largă de focuri mari.

Şi gâştele sălbatice se treziseră la auzul împuşcăturii. Akka aruncase însă o privire spre ţărm şi spusese liniştită:

— Sunt nişte copii care se joacă.

Pe urmă şi-a vârât ciocul sub aripă, lucru pe care l-au făcut şi celelalte gâşte, adormind toate din nou.

Năpârstoc se uita însă mai departe la focuri, care împodobeau ţărmul cu o salbă de medalii de aur. Se simţea atras de lumină şi căldură ca un ţânţăraş şi s-ar fi dus bucuros mai aproape de ele, însă nu îndrăznea să plece de lângă gâşte. Auzea o împuşcătură după alta; dar înţelegând că nu era nicio primejdie la mijloc, fu ispitit şi de ele. Cei de acolo, din jurul focurilor, păreau a fi atât de veseli, încât nu le era de-ajuns să râdă şi să strige de mama focului, dar mai puneau şi mâna pe puşcă să tragă focuri în aer. La unul din ruguri, care ardea pe un munte, se aprinseseră acum focuri de artificii. Oamenii voiau ceva mai înălţător şi mai frumos decât flăcările de pe pământ. Năzuiau ca şi cerul să ia parte la veselia lor.

Băiatul se apropie încetişor de ţărm şi deodată auzi răsunând nişte cântece. Începu să alerge numaidecât spre uscat. La cântece era doar liber să ia parte.

Nils Holgersson a stat tot timpul să asculte cântecele. După ce ele încetară, se îndreptă în grabă spre uscat. Gheaţa se topise de mult în golf, dar acesta era împotmolit de nisip, aşa că băiatul putea să ajungă uşor la focul care ardea chiar pe duna din port. Se furişă cu multă băgare de seamă cât mai aproape, ca să poată vedea lumea strânsă în jurul focului şi să audă ce spunea. Şi iarăşi începu să se mire de ceea ce vedea şi să se întrebe dacă nu cumva visa. Niciodată nu mai văzuse oameni îmbrăcaţi ca cei la care se uita acuma. Femeile purtau bonete ţuguiate, bundiţe albe de piele, basmale trandafirii la gât, bluze verzi de mătase şi fuste negre cu fote în faţă, care aveau dungi albe, roşii, verzi, negre. Bărbaţii purtau pălării rotunde cu funduri joase, surtuce albastre cu găitane roşii şi nădragi galbeni de

piele, care ajungeau până la genunchi, legaţi cu jartiere roşii, împodobite cu ciucuri. Năpârstoc nu ştia dacă aşa era portul lor, dar i se părea că oamenii aceştia arătau altfel decât prin alte părţi, fiind mai chipeşi şi mai deosebiţi. Îi auzea vorbind unii cu alţii, dar o bucată de vreme nu putu să înţeleagă nimic. Îşi aduse aminte de costumele frumoase pe care maică-sa le păstra în sipetul ei şi pe care nu le mai purta nimeni de multă vreme, întrebându-se dacă oamenii aceia pe care îi vedea nu erau cumva fiinţe de altădată, care nu mai trăiau de veacuri pe pământ.

Acestea erau însă numai închipuiri şi presupuneri, căci Năpârstoc îşi dădu seama îndată că avea în faţa lui oameni adevăraţi. Crezuse însă astfel din pricină că locuitorii din preajma lacului Siljan au păstrat mai mult decât cei din alte părţi ale ţării graiul, portul şi obiceiurile de odinioară. Năpârstoc auzi pe cei adunaţi în jurul focului vorbind despre vremuri de altădată. Spuneau cum trăiseră în tinereţea lor, când fuseseră nevoiţi să facă drumuri lungi în alte ţinuturi, spre a-şi asigura existenţa. Băiatul ascultă mai multe povestiri, însă cea de care şi-a adus aminte mai târziu era aceea a unei femei bătrâne, despre viaţa ei din tinereţe.

Povestea Mariei-Cristina

„Părinţii mei aveau o mică gospodărie la Östbjörka. Noi eram însă mulţi fraţi şi pe atunci erau timpuri grele, aşa că la vârsta de şaisprezece ani a trebuit să plec din casa părintească. Am pornit la drum de aici, din Rättvik, vreo douăzeci de tinere. În ziua de 14 aprilie, anul 1845, m-am dus pentru prima oară la Stockholm. În traista cu merinde aveam câteva pâini, o spată de viţel şi puţină brânză. Toţi banii mei de drum erau douăzeci şi patru de şilingi. Într-o desagă de piele am pus celelalte merinde pe care socoteam să le iau cu mine, împreună cu un schimb de haine de lucru, şi am trimis-o înainte printr-un surugiu.

Am pornit deci toate douăzeci de fete spre Falun. Mergeam de obicei trei, patru mile pe zi şi am ajuns la Stockholm după şapte zile. Altfel călătorea lumea atunci, nu comod, cu trenul, cum merg fetele din Dalecarlia acum, de ajung acolo în opt, nouă ceasuri.

Când am sosit la Stockholm, lumea privea la noi şi striga pe străzi:

— Uite regimentul din Dalecarlia!

Adevărat că parcă mărşăluia un regiment întreg când bocăneam pe uliţe cu condurii noştri cu locuri înalte în care cizmarul bătuse nu mai puţin de cincisprezece ţinte groase. Multe din noi ne poticneam şi cădeam jos, căci nu eram obişnuite cu pietrele rotunde de pavaj de pe străzi.

Am tras la un han al dalecarlienilor, care se chema „La calul bălan”, din Stora Badstugatan, în partea de miazăzi a capitalei. Lumea de la Mora locuia pe aceeaşi stradă, la un han care se chema „La coroana mare”. Vorba e că acuma mă grăbeam să câştig un ban, căci nu-mi rămăseseră decât optsprezece şilingi din cei douăzeci şi patru cu care plecasem de acasă. Una din celelalte dalecarliene m-a îndemnat să mă duc la un căpitan de cavalerie, care locuia în mahalaua Hornstull şi să-i cer de lucru.

Am stat la el patru zile, ca să sap şi să răsădesc în grădină. Căpătăm pe zi douăzeci şi patru de şilingi, însă mâncarea trebuia să mi-o procur eu. Mare lucru nu puteam să cumpăr, dar fetiţele stăpânului, văzând ce simbrie mică aveam, se duceau la bucătărie şi cereau mâncare pentru mine, aşa că, de bine, de rău, îmi potoleam foamea.

Pe urmă am lucrat la o doamnă din strada Norrland, unde am avut o locuinţă proastă. Şobolanii, nu numai că mi-au găurit şi desaga de piele. Am fost nevoită să o cârpesc cu un carâmb vechi de cizmă pe care l-am căpătat. Acolo n-am lucrat decât două săptămâni şi pe urmă a trebuit să mă întorc acasă, cu un câştig de doi taleri.

Am luat-o prin Leksand şi m-am oprit câteva zile într-un sat care se chema Rönnäs. Mi-aduc aminte că oamenii de acolo făceau supă de făină neagră de ovăz amestecată cu tărâţe şi pleavă de grâu. Nu aveau altceva şi fiecăruia i se părea că-i o mâncare gustoasă în vremea foametei.

Anul acela nu prea a fost de Doamne-ajută, însă în anul următor am dus-o şi mai prost. Iar a trebuit să-mi iau lumea-n cap, căci ai mei de acasă n-aveau cu ce-şi ţine zilele. Am plecat cu două fete de la noi la Hudiksvall[45], cale de douăzeci şi patru de mile, nu glumă. Tot drumul a trebuit să ducem desagile în spinare, căci nu era poştalion. Gândeam că pe drum o să căpătăm de lucru pe la niscaiva grădini, dar zăpada era înaltă în toate părţile şi treabă la grădini nu se găsea pe nicăieri. M-am

[45] Hudiksvall – port la Marea Baltică, unul din cele mal vechi oraşe din Suedia.

dus atunci pe la gospodarii de la ţară şi i-am rugat să-mi dea câte ceva de lucru. Dragele mele, ce obosită şi flămândă eram când am tras la o casă în care m-am tocmit să dărăcesc lână cu opt şilingi pe zi! Pe urmă, mai în primăvară, am căpătat de lucru la grădină în oraş, unde am rămas până în iulie. Dorul de casă mă rodea însă şi m-am întors la Rättvik. N-aveam atunci decât şaptesprezece anişori. Ghetele mi se tociseră, aşa că a trebuit să umblu desculţă douăzeci şi patru de mile. Eram însă bucuroasă în sinea mea, căci aveam acum puşi deoparte cincisprezece taleri în cap, iar frăţiorilor mei le aduceam câteva chifle mari şi un cornet cu bucăţele de zahăr, pe care mi le-am rupt de la gură. De câte ori îmi dădea cineva cafea şi două bucăţele de zahăr, pe una o mâncam şi pe cealaltă o piteam în buzunar.

Voi staţi acuma fără griji prea mari pe cap, dragele mele. Înainte vreme, anii de foamete se ţineau lanţ. Tot ce era tânăr în Dalecarlia trebuia să plece aiurea, să câştige pentru ale gurii. În anul următor – iaca, era 1847 – m-am dus iar la Stockholm, unde am lucrat în grădina Stora Hornsberg. Eram acolo mai multe fete din Dalecarlia şi căpătăm o simbrie mai ca lumea. De economisit însă, tot economiseam, deşi nu duceam grijă că n-o să am ce mânea a doua zi. În grădini strângeam de pe straturi cuie şi vase vechi, pe care le vindeam negustorilor de vechituri, iar cu banii căpătaţi pe ele ne cumpăram pesmeţi tari ca piatra, care se făceau la manutanţă pentru soldaţi. La sfârşitul lui iulie m-am întors acasă să dau ajutor la seceră. De data aceea aveam economisiţi treizeci de taleri.

În anul următor am plecat iar la lucru. Am slujit atunci afară din Stockholm. Vara au avut loc manevre pe Lagordsgärdet[46], fermierul m-a trimis să am grijă de o bucătărie pe care o avea într-un furgon mare. N-am să uit niciodată, măcar de-aş trăi o sută de ani, ziua în care am cântat din caval, pe Gärdet, pentru craiul Oscar I[47]. Drept răsplată mi-a trimis un ban de doi taleri.

Pe urmă am fost câteva veri la rând vâslaşă pe Brunnsvik[48], între Albano şi Haga. A fost vremea cea mai fericită din viaţa mea. Pe barcă aveam şi un caval. De multe ori, pasagerii vâsleau singuri, ca să cântăm noi echipajul din caval. După ce s-a închis

---

[46] Lagordsgärdet – (pron. la'gords-yerdet) veche denumire a unui câmp de la marginea Stockholmului cu multe cazărmi.

[47] Oscar I – rege al Suediei şi al Norvegiei de la 18844 la 1857.

[48] Brunnsvik – (pron. bröns-vi'k) golf în partea de nord-est a oraşului Stockholm.

sezonul de canotaj, în toamnă, m-am dus în Uppland, să ajut gospodarii la treieriş. Spre Crăciun veneam de obicei acasă, cu economii de vreo sută de taleri. La treieriş câştigam şi partea mea de bucate, pe care tata o aducea pe urmă acasă cu sania. Păi ce credeţi voi? Dacă eu şi frăţiorii mei n-am fi venit cu bănişorii pe care îi puneam deoparte, n-am fi avut cu ce trăi. Bucatele culese de pe ogorul nostru se isprăveau mai totdeauna pe la Crăciun, iar cartofi se cultivau puţin pe vremea aceea. Trebuia să cumpărăm pe urmă grăunţe de la negustor, dar secara ne costa patruzeci de taleri butoiul şi ovăzul douăzeci şi patru de taleri, aşa că mai fă economie dacă îţi dă mâna. Mi-aduc aminte că în câteva rânduri a trebuit să dăm o vacă pentru un butoi de ovăz. Făceam pe vremea aceea pâine din făină de ovăz amestecată cu paie tocate mărunt. O astfel de pâine numai uşor de înghiţit nu era. Ca să meargă pe gât trebuia să bem apă după fiecare îmbucătură.

Am umblat aşa prin lume până în anul în care m-am măritat, adică până în 1856. Păi să vedeţi. Mă îndrăgostisem la Stockholm de unul, Jon. Când m-am întors acasă în anul acela, grozav mă temeam să nu mi-l fure cumva fetele din Stockholm. Din „Jon cel frumos al Mariei” şi din „dalecarlianul cel frumos” nu-l mai scoteau. Asta o ştiam eu destul de bine. Băiatul îmi era însă credincios. După ce-a strâns destui bani, am făcut nunta şi ne-am luat.

Bătrână se opri aici cu povestea ei. Focul se potolise. Toată lumea se ridică de jos, spunând că era vremea să se ducă fiecare la casa lui. Năpârstoc plecă pe gheaţă să-şi caute tovarăşele de drum.

ÎN CĂUTAREA UNUI LOC DE POPAS

Când se trezi a doua zi dimineaţă şi coborî pe gheaţă, lui Năpârstoc îi veni să râdă. Ninsese tare în timpul nopţii şi zăpada cădea mereu. Tot văzduhul era împânzit de fulgi albi, atât de mari, de parcă ar fi fost aripile unor fluturi degeraţi. Pe lacul Siljan, zăpada era de vreo zece centimetri. Ţărmurile erau albe, iar gâştele sălbatice aveau atâta omăt pe ele, că păreau nişte troiene în miniatură.

Akka, Yksi sau Kaksi se trezeau din când în când, ca să-şi dea seama cum mai era vremea. Văzând însă că ninsoarea nu mai contenea, se grăbeau să-şi ascundă iar capetele sub aripi. Pe o vreme ca aceea îşi ziceau că cel mai bun lucru pe care-l aveau de făcut era să doarmă, şi în privinţa asta băiatul le dădu dreptate.

După câteva ceasuri, Năpârstoc, care se dusese şi el iarăşi la culcare, fu trezit de dangătul clopotelor de la bisericile din Rättvik. Nu mai ningea deloc acum, însă bătea un vânt aspru dinspre miazănoapte, iar pe lac era ger. Fu bucuros când gâştele scuturară în cele din urmă zăpada de pe ele şi zburară spre uscat, să-şi facă rost de mâncare.

Căzuse zăpadă, nu glumă. Toate câmpurile din jurul oraşului Rättvik erau troienite, astfel că Akka nu fu în stare să găsească un loc unde să poată coborî. Nu mai stătu mult la chibzuială, ci o luă spre miazăzi, în direcţia localităţii Leksand.

Ca de obicei primăvara, tineretul din Leksand era plecat în căutare de lucru. În comună rămăseseră mai mult oamenii în vârstă. La sosirea gâştelor sălbatice, un şir lung de femei bătrâne înainta pe aleea cea mare de mesteceni, cu trunchiuri ca neaua, îmbrăcate cu scurteici şi fuste albe din piele de oaie, cu şorţuri cu dungi galbene sau negre şi cu chenare albe şi cu scufii albe, care le acoperea părul, coliliu.

— Dragă mamă Akka – zise Năpârstoc – zboară încet pe aici, ca să pot vedea femeile acelea bătrâne!

Călăuza cârdului găsi firească această dorinţă a băiatului. Ea se lăsă cât mai jos şi făcu de trei ori ocolul aleii. E greu de spus ce impresie au produs acele femei asupra gâştelor sălbatice, însă băiatului i se păru că niciodată, nu mai văzuse bătrâne atât de înţelepte şi de demne.

La Leksand nu era însă o situaţie mai bună decât la Rättvik. În toate părţile se vedea numai zăpadă, aşa că Akka fu nevoită să-şi continue zborul spre sud, în direcţia localităţii Gagnef.

— Dragă mamă Akka, zboară te rog încet, să pot vedeai gospodinele! zise băiatul.

Dar nici la Gagnef nu se afla pe câmp vreun petic de pământ netroienit, aşa că gâştele sălbatice fură nevoite s-o ia către miazăzi, spre Floda.

La sosirea lor acolo, lumea se afla la biserică. După slujba religioasă urma să fie oficială însă o cununie, şi mirii aşteptau în piaţa bisericii, înconjuraţi de nuntaşi. Mireasa purta pe părul răsfirat o cunună de aur şi era împodobită cu tot soiul de

zorzoane, cu flori şi cu dantele colorate, bătătoare la ochi. Mirele era îmbrăcat cu a jachetă albastră şi cu nădragi scurţi, iar pe cap purta o bonetă roşie.

Druştele aveau bluzele şi fustele brodate cu trandafiri şi lalele, iar părinţii şi vecinii nuntaşi erau încadraţi în alai, în costumele lor naţionale multicolore.

— Dragă mamă Akka, zboară mai încet, te rog, să văd şi eu mirii! se rugă Năpârstoc.

Conducătoarea cârdului de gâşte se lăsă în jos cât găsi de cuviinţă şi ocoli de trei ori piaţa. E greu de spus cu ce impresie au rămas gâştele. Băiatului însă, când văzu de sus tânăra pereche, i se păru că nicăieri în altă parte nu pomenise o mireasă aşa de frumoasă, un mire aşa de chipeş şi un alai de nuntă aşa de măreţ.

La Floda, gâştele găsiră în sfârşit câmpul fără pic de zăpadă pe el, astfel că nu avură nevoie să zboare mai departe, ca să-şi caute de-ale gurii.

INUNDAŢIA

Câteva zile a fost o vreme îngrozitor de urâtă în părţile de miazănoapte ale lacului Mälar. Cerul era plumburiu, vântul şuiera, iar ploaia biciuia văzduhul. Atât oamenii, cât şi animalele, ştiau prea bine că nu putea fi vorba încă de primăvară în toată puterea cuvântului. Dar cum doreau acest lucru, erau de părere să vremea era nesuferită.

După ce-a plouat o zi întreagă, troienele de zăpadă din pădurile de brazi au început să se topească de-a binelea, iar pâraiele de primăvară s-au grăbit să curgă la vale. Toate băltoacele de pe pământurile fermelor, apele stătătoare din şanţuri şi cele din mocirle se puneau în mişcare şi căutau să se împreune cu pâraiele, ca să fie duse spre mare.

Pâraiele se zoreau să ajungă mai repede la râurile care se varsă în Mälar, iar acestea îşi dădeau toată silinţa să ducă puhoaiele de apă spre lac. Lacurile mici din Uppland şi din Bergslagerna îşi lepădaseră însă în aceeaşi zi stratul de gheaţă, astfel că râurile se umpluseră cu sloiuri, umplându-se până aproape de ţărmuri. Mărite cum erau, râurile năvăleau spre

Mälar, iar acesta primi atâta apă, până se umplu ochi. Apa dădea buzna cu putere spre ieşire, dar Norrströmul[49] e un canal îngust şi nu putea s-o ducă mai departe cu iuţeala cu care ar fi trebuit.

În afară de asta, dinspre răsărit bătea un vânt puternic, astfel că apa mării era împinsă spre uscat, împiedicând canalul să-şi ducă apa sa dulce spre Marea Baltică. Şi deoarece râurile cărau neîncetat apă spre Mälar, iar canalul nu putea transporta mai departe, nu-i rămânea lacului altceva mai bun de făcut decât să se reverse peste margini.

Revărsarea se făcea încet, ca şi cum lacul n-ar fi voit să-şi vatăme ţărmurile. Malurile fiind însă mai pretutindeni joase şi în pantă lină, apa cuprinse uscatul pe o distanţă de câţiva metri, ceea ce era de-ajuns pentru a stârni o alarmă grozavă.

Lacul Mälar are un fel al lui de a fi. Unde te uiţi vezi numai bazine, golfuri şi strâmtori înguste. Nicăieri nu are suprafeţele largi pe care să le poată răscoli vreo furtună. Parc-ar fi fost creat numai pentru călătorii de plăcere cu vapoare şi vase cu pânze sau pentru pescarii amatori. Şi e plin de insule, ostroave şi promontorii pitoreşti. Ţărmurile lui nu sunt nicăieri pustii şi bătute de vânt, ci unde-ţi întorci capul nu dai cu ochii decât de palate, vile de marmură şi locuri de distracţie, ca şi cum nu s-ar fi gândit niciodată să aibă pe ele decât astfel de minunăţii.

Tocmai datorită faptului că de obicei e atât de ospitalier şi de blând, stârneşte pesemne uneori atâta panică primăvara, când îşi leapădă înfăţişarea zâmbitoare şi devine în adevăr periculos.

Inundaţia fiind gata să se producă, toate vasele şi bărcile care fuseseră depozitate în timpul iernii fură călăfătuite, pentru a fi puse pe lac cât mai degrabă. Punţile de spălat rufe fură retrase pe ţărm, iar podurile de pe drumuri fură consolidate, ca să poată înfrunta năvala apelor. Cantonierii de la căile ferate, înşiruite de-a lungul ţărmurilor, stăteau mereu de veghe pe taluzuri, neînchizând ochii nici noaptea, nici ziua.

Ţăranii care strânseseră fân sau frunze uscate în şoproanele de pe ostroave se grăbiră să le ducă pe ţărm. Pescarii îşi scoaseră vârşele şi plasele, ca să nu fie luate de apă. La debarcaderele bacurilor era o înghesuială nemaipomenită. Toţi cei care se duceau acasă ori la treburile lor se grăbeau să-şi

---

[49] În partea de răsărit a oraşului Stockholm, lacul Mälar are un ostrov mare, despărţit de ţărm la nord prin Norrström (canalul de nord), iar la sud prin Söderström (canalul de sud). La răsăritul acestui ostrov se află multe golfuri ale Mării Baltice.

asigure un loc de trecere, câtă vreme aceasta mai era posibilă.

În regiunea oraşului Stockholm, unde casele de pe ţărmuri stau lipite una de alta, era un zor nemaipomenit. Cele mai multe vile erau zidite ceva mai sus, aşa că nu erau în primejdie. Fiecare din ele aveau însă ambarcadere şi instalaţii de băi care trebuiau să fie puse în siguranţă.

Nu numai oamenii erau neliniştiţi că lacul Mälar începuse să se reverse. Raţele sălbatice, care îşi depuseseră ouăle în tufişurile de pe ţărm, chiţoranii şi şoarecii de câmp, ai căror pui lipsiţi de orice apărare se aflau în găurile din apropierea malului, fură cuprinşi de cea mai groaznică teamă. Până şi mândrele lebede erau mâhnite, gândindu-se că vor fi date pieirii, atât ouăle, cât şi cuibarele lor.

Toate aceste temeri erau întemeiate, deoarece lacul se umfla văzând cu ochii. Sălciile şi arinii de pe ţărmuri stăteau cu trunchiurile cufundate în apă. Apa pătrunsese şi în grădini, distrugând răzoarele. Pagube destul de mari fuseseră produse şi ogoarelor de secară la care putuse să ajungă puhoiul.

Umflarea lacului ţinu câteva zile. Câmpurile joase din jurul castelului Gripsholm fură înecate de apă, marele castel fiind despărţit acum de uscat nu numai printr-un şanţ îngust, dar şi printr-o mare de apă. La Strängnäs, frumosul bulevard de pe chei fu transformat într-un şuvoi, iar la Västeros lumea se pregătea să circule pe străzi cu bărcile. Doi elani care iernaseră pe un ostrov de pe lacul Mälar, văzându-şi culcuşul năpădit de apă, au pornit înot spre uscat. Depozite întregi de lemne, stive de buşteni şi de scânduri, o mulţime de butoaie de bere şi de putini pluteau pe valuri şi în toate părţile se vedeau oameni în bărci căutând să salveze ce putea fi salvat.

În acele zile grele, jupânul Smirre se furişase într-o pădurice de mesteceni ceva mai sus de lacul Mälar. Mergea ca de obicei cu gândul la gâştele sălbatice şi la Năpârstoc, chibzuind cum să facă şi cum să dreagă spre a-i găsi, deoarece le pierduse cu totul urma.

Umblând aşa descurajat, numai ce o văzu pe porumbiţa călătoare Agar, care se odihnea pe o ramură de mesteacăn.

— Ce minunată întâmplare că te-am întâlnit, Agar! zise vulpoiul, prefăcându-se că-i tare bucuros. Nu cumva eşti în măsură să-mi spui unde se află acum Akka de la Kebnekajse şi cârdul ei de gâşte sălbatice?

— Oi fi ştiind unde sunt, dar nu-ţi pot spune, îi răspunse Agar.

— Voiam numai să te rog să le duci o veste, zise cu şiretenie

Smirre. Ştii de bună seamă ce prăpăd e acum pe Mälar. E potop mare, nu alta, iar neamul de lebede care trăieşte în golful Hjälsta e ameninţat să-şi vadă cuiburile şi ouăle nimicite. Dagaklar însă, craiul lebedelor, a auzit despre prichindelul acela care umblă cu gâştele sălbatice şi care ştie leacul la toate, aşa că m-a trimis pe mine s-o întreb pe Akka dacă se învoieşte să vină cu Năpârstoc la Hjälst.

— Vestea asta pot să i-o duc – zise Agar – însă nu văd ce-ar putea să facă prichindelul acela pentru izbăvirea lebedelor.

— Nici eu nu prea văd – răspunse vulpoiul – dar el poate ajunge la uscat cu orice.

— Mă mir de asemeni că Dagaklar trimite veşti gâştelor printr-o vulpe, i-o întoarse Agar.

— Ai perfectă dreptate, căci suntem doar duşmani, zise Smirre cu blândeţe. Dar la o nevoie aşa de mare trebuie să uităm duşmănia şi să ne ajutăm unii pe alţii. În orice caz ar fi bine să nu-i spui lui Akka că-i duci vestea prin mijlocirea unei vulpi. Nu de alta, dar ştii, ca să nu aibă vreo bănuială.

Lebedele din golful Hjälsta

Cel mai sigur adăpost pentru păsările înotătoare din toată regiunea lacului Mälar este golful Hjälsta.

Golful Hjälsta are ţărmuri line, apa puţin adâncă şi mult păpuriş, întocmai ca Tokern. Nu e nici pe departe mare ca vestitul lac al păsărilor. Totuşi e un sălaş minunat pentru păsări, deoarece vânatul e oprit acolo de multă vreme. E de fapt refugiul unui neam mare de lebede.

Imediat ce Akka primi vestea că lebedele aveau nevoie de ajutorul ei, se grăbi să plece la Hjälsta.

Sosind cu cârdul ei într-o seară, numaidecât îşi dădu seama că pe golf se abătuse o mare nenorocire. Cuiburile de lebede fuseseră smulse de la locurile lor şi pluteau pe apa golfului mânate de un vânt puternic. Unele din ele erau rupte, altele răsturnate, iar ouăle care fuseseră în ele căzuseră la fundul lacului, unde se vedeau lucind.

Când s-a lăsat Akka din zbor, toate lebedele care trăiau acolo stăteau adunate ciopor pe ţărmul răsăritean, unde erau apărate mai bine de vânt. Deşi pătimiseră mult din pricina inundaţiei, erau prea mândre ca să-şi arate durerea.

— Nu trebuie să ne pară rău, ziceau ele. Avem destule

rădăcini şi tulpini în apropiere, ca să ne facem cuiburi noi.

Nici uneia din ele nu-i trecuse prin minte să cheme un străin în ajutor şi habar n-aveau că Smirre trimisese veste gâştelor sălbatice să vină la ele.

Erau câteva sute la număr, aşezate după rang şi rânduială: cele tinere şi lipsite de experienţă – spre marginea extremă a şirului cele bătrâne şi înţelepte – mai spre centru, iar la mijloc stătea craiul Dagaklar, alături de crăiasa Snöfrid, amândoi mai bătrâni decât celelalte lebede, pe care le considerau coborâtoare din ei.

Gâştele sălbatice se lăsaseră din zbor pe ţărmul apusean al golfului. Akka însă, când văzu unde se aflau lebedele, începu să înoate spre ele. Era destul de surprinsă că fusese chemată de lebede acolo, dar socotea acest lucru ca o mare cinste şi voi să le vină în ajutor fără să mai piardă nicio singură clipă.

Ajungând aproape de lebede, Akka, se opri ca să vadă dacă gâştele din urma ei înotau în linie dreaptă şi la distanţe egale una de alta.

— Înotaţi repede şi bine! zise ea. Să vă uitaţi la lebede ca şi cum n-aţi mai văzut ceva atât de frumos până acum şi să nu vă pese de ce vor spune ele despre voi!

Nu era prima oară când Akka vizita bătrâna pereche crăiască a lebedelor. Ea o primise totdeauna aşa cum avea dreptul să fie primită o pasăre atât de mult umblată prin lume şi cu atâta vază ca Akka. Nu-i plăcea totuşi să înoate printre toate lebedele din jurul suveranilor. Niciodată nu se simţea atât de mică şi de cenuşie că atunci când se afla printre lebede, întrucât unele din acestea aveau vorbe de dispreţ pentru nişte amărâte de gâşte şi nu se sfiau să i le arunce oricând în faţă. Cel mai cuminte lucru era să se prefacă deci că nu-i păsa de nimic.

De astă dată totul părea să meargă de minune. Lebedele se dădură liniştite la o parte, iar gâştele sălbatice înotară ca pe o uliţă printre două rânduri de păsări mari, de o albeaţă strălucitoare. Era mai mare dragul să le vezi cu aripile întinse ca nişte pânze de corabie, ca să facă o bună impresie musafirilor veniţi acolo.

Ele încetară orice bârfeală, lucru care o uimi foarte mult pe Akka. „De bună seamă că Dagaklar a aflat ce năravuri au şi le-a poruncit să fie politicoase”, îşi zise ea.

Pe când se sileau însă să dea dovadă de maniere alese, lebedele zăriră gâscanul cel alb care înota la coada şirului de gâşte. Se auzi atunci un freamăt de uimire şi de necaz în rândul

lebedelor şi politeţea luă sfârşit ca prin farmec.

— Cum aşa?! strigă una din ele. Ce-mi văd ochii: gâştele sălbatice au de gând să se împopoţoneze cu pene albe?!…

— Cu asta să nu creadă că se vor face lebede! se auzi strigându-se din toate părţile.

Lebedele începură să se cheme una pe alta cu glasurile lor sonore şi armonioase. Degeaba fură lămurite că era vorba de un gâscan de casă, care însoţise gâştele sălbaticei căci larma nu înceta.

— O fi craiul gâştelor! îşi bătură ele joc de gâscan.

— Câtă lipsă de modestie!

— Poftim! Nici măcar nu e gâscă. E o raţă domestică!…

Gâscanul ar fi voit să le răspundă, dar îşi aduse aminte de porunca pe care o dăduse Akka: să nu le pese de tot ce-or auzi. Tăcu deci din gură şi înotă mai departe cât putu de sprinten. Zadarnic însă. Lebedele erau din ce în ce mai obraznice.

— Ce e cu broscuţa aia pe care o poartă în spinare?!… întrebă cu dispreţ una din ele. Dumnealor or fi crezând pesemne că n-o să ne dăm seama că e broască, dacă e înţolit ca un om… Dar ce, noi avem orbul găinilor?!…

Lebedele, care păstraseră până nu de mult o ordine desăvârşită, înotau acum claie peste grămadă. Care mai de care se înghesuia ca să-l poată vedea pe gâscan mai de-aproape.

— Cum de nu-i este ruşine gâscanului ăsta alb să apară în faţa unei lebede?

— E sur doar ca şi celelalte gâşte, numai că s-a vârât într-o copaie cu făină în casa cine ştie cărui gospodar! Dar cu asta tot nu ne-nşeală!…

Akka ajunse în faţa lui Dagaklar şi voia să-l întrebe de ce fel de ajutor avea nevoie. Craiul observă însă în aceeaşi clipă răzmeriţa din rândurile supuselor sale şi rămase surprins.

— Ce înseamnă asta? Nu v-am poruncit oare să fiţi politicoase cu lumea străină? zise el supărat.

Snöfrid crăiasa lebedelor, porni înot să-şi ţină supusele în frâu, iar Dagaklar se întoarse spre Akka. Snöfrid reveni însă, părând foarte indignată.

— Ce! Nu le poţi face să tacă? o întrebă craiul.

— E acolo un gâscan alb, răspunse Snöfrid, clocotind de mânie. Mai mare ruşinea!… Nu mă prinde deloc mirarea că-s supărate.

— Un gâscan alb!?… zise Dagaklar. Ce nebunie! Aşa ceva nu există. N-ai văzut bine.

Poza nils16 [P313]

Îmbulzeala din jurul gâscanului Martin se înteţea. Akka şi celelalte gâşte sălbatice căutau să înoate spre cel în primejdie, dar erau îmbrâncite încoace şi încolo şi nu puteau să ajungă la el.

Bătrânul crai, care era mai puternic decât orice altă lebădă, se puse atunci repede în mişcare, le dădu pe toate la o parte şi îşi făcu drum până la gâscan. Când văzu însă pe apă în faţa lui o gâscă în adevăr albă, îl apucă şi pe el mânia. Spumegând de furie, tăbărî asupra gâscanului şi îi smulse două pene.

— Fugi, gâscane Martin! Fugi! Fugi! strigă Akka, dându-şi seama că lebedele aveau să-i smulgă toate penele.

— Fugi! Fugi! strigă din toate puterile şi Năpârstoc.

Gâscanul era încolţit însă între lebede şi nu avea loc să-şi desfăşoare aripile. Lebedele îşi întindeau din toate părţile pliscurile puternice, ca să-i smulgă penele. Gâscanul Martin se apăra de ele muşcându-le din răsputeri, iar gâştele sălbatice, ca să-i dea prilej să se înalţe în văzduh, se încăierară şi ele cu lebedele. Nu se ştie însă la ce rezultat ar fi ajuns, dacă nu ar fi primit un ajutor neaşteptat.

O pitulice care observase lupta gâştelor sălbatice cu lebedele, începu să scoată cu glasul ei pătrunzător strigătul de alarmă de care se folosesc îndeobşte păsările mici, când e vorba de alungat un uliu sau un şoim. N-apucase acel strigăt să fie repetat a treia oară, că toate păsărelele din partea locului năvăliră cu iuţeala vântului, într-un roi gălăgios spre golful Hjälsta.

Micile păsări tăbărâră asupra lebedelor. Unele le ţipau în urechi, altele le acopereau vederea cu aripile sau le zăpăceau zburătăcind în jurul lor şi le scoteau din fire cu strigăte necontenite:

— Ruşine să vă fie, lebedelor! Ruşine să vă fie, lebedelor!

Atacul păsărilor ţinu numai câteva clipe. După ce ele plecară însă şi lebedele îşi veniră în fire, acestea văzură că gâştele sălbatice zburaseră spre partea cealaltă a golfului.

Noul câine păzitor

Partea bună a lebedelor a fost că, în mândria lor, nu s-au luat după gâştele sălbatice. Acestea avură astfel toată tihna să se

culce într-un păpuriş.

Cât despre Nils Holgersson, el era prea flămând ca să poată dormi. „Trebuie să intru într-o casă de oameni, ca să-mi fac rost de puţină mâncare”, îşi zise el.

În acele zile, când pe apă pluteau fel de fel de lucruri, nu era greu pentru unul ca Nils Holgersson să găsească o luntre. Fără a sta mult pe gânduri, sări pe o scândură legănată de valuri prin păpuriş, pescui un beţişor şi îşi făcu vânt spre ţărm. Cum ajunse la uscat, auzi un plescăit în apă lângă el. Stătu liniştit şi văzu mai întâi o lebădă care dormea în cuibul ei mare la o distanţă de numai câţiva metri de el, apoi o vulpe care făcuse câţiva paşi în apă spre ea se furişa până la cuibul lebedei.

— Ho! Stai! strigă băiatul, lovind apa cu băţul.

Lebăda se ridică, gata de zbor. Vulpea dacă ar fi voit, ar fi avut timp să se năpustească asupra ei. Renunţă însă la acest lucru şi se grăbi să-l ajungă pe Năpârstoc.

Băiatul văzu vulpea şi porni degrabă pe ţărm înainte. În faţa lui se deschideau câmpii întinse, dar nu zări niciun copac unde să se poată căţăra şi nicio gaură în care să se ascundă. N-avea altceva de făcut decât s-o rupă la fugă. Era un bun alergător, însă nu se putea, fireşte, lua la întrecere cu o vulpe slobodă şi fără nicio povară asupra ei.

La o mică depărtare de lac, Năpârstoc zări nişte căsuţe ţărăneşti cu ferestrele luminate. Începu să fugă bineînţeles într-acolo; dar, în timp ce fugea, îşi făcu socoteala că vulpea putea să-l prindă de mai multe ori până să ajungă el la casele acelea.

Într-un rând, vulpea era atât de aproape de el, încât nu lipsea mult să-l înhaţe, dar băiatul se feri la o parte şi se întoarse spre golf. Întoarcerea o făcu pe vulpe să piardă puţin timp şi, până să-l ajungă iar pe Năpârstoc, acesta izbutise să se apropie de doi oameni care fuseseră pe lac toată ziua şi toată noaptea, spre a salva avutul altora, şi acum se înapoiau acasă.

Oamenii erau obosiţi şi somnoroşi. Nu-l observară pe băiat şi nici pe vulpe n-o văzuseră, deşi roşcovana fugea înaintea lor. Năpârstoc nu căută să intre în vorbă cu ei, nici nu le ceru ajutor, ci se mărgini să treacă drept pe lângă ei. „Vulpea nu va îndrăzni să se apropie de oameni”, îşi zise el. O auzi totuşi apropiindu-se tiptil. Îşi dădu cu presupusul că oamenii vor lua-o drept un câine, căci, şireata, prea înainta nepăsătoare spre ei, ca să-i păcălească. Şi chiar aşa se şi întâmplă.

— Ce-o fi cu câinele ăsta care se ţine după noi? zise unul din oameni. Nu cumva vrea să ne muşte?

Celălalt om se opri şi se uită în jurul său:

— Haide, marş! Ce cauţi aici? zise el, dând un picior vulpii şi împingând-o în partea cealaltă a drumului.

Vulpea se ţinu pe urma la distanţă de câţiva paşi, dar nu-i slăbi tot timpul pe cei doi oameni. Aceştia ajunseseră la căsuţe şi se îndreptară spre una din ele. Năpârstoc ar fi voit să intre o dată cu ei. Ajungând însă pe scară, văzu un dulău straşnic şi miţos ieşind repede din coteţ ca să-şi întâmpine stăpânul.

Băiatul s-a răzgândit atunci şi a rămas afară.

— Ascultă, dulăule dragă, zise el încet, după ce oamenii închiseră uşa. Dă-mi, te rog, ajutor, să prindem la noapte o vulpe.

Câinele era răutăcios şi cu arţag, din cauză că era legat.

— Eu să prind o vulpe?! latră el mânios. Cine eşti tu care vrei să-ţi baţi joc de mine? Dacă te apropii, o să-ţi piară pofta de glumă!

— Nu mi-e teamă să mă apropii de tine, răspunse băiatul, ducându-se spre câine.

Când îl văzu, dulăul rămase uimit şi nu mai putu să spună niciun cuvânt.

— Mă cheamă Năpârstoc şi călătoresc împreună cu gâştele sălbatice, zise băiatul. N-ai auzit de mine?

— Ba le-am auzit uneori pe vrăbii ciripind despre tine, răspunse câinele. Fiind aşa de mic, cred c-ai făcut multe isprăvi.

— Până azi mi-a mers destul de bine – zise Năpârstoc – dar acum mi se apropie sfârşitul dacă nu-mi vii în ajutor. Se ţine o vulpe scai de mine. Stă la pândă colo după colţul casei!…

— Nu o pot adulmeca – zise dulăul – dar ne descotorosim noi repede de ea.

Câinele se repezi, cât îi îngăduia lanţul, hămăind şi chelălăind câtva timp.

— Nu cred că se mai arată la noapte, zise el.

— Numai cu lătratul nu sperii vulpea, fu de părere Năpârstoc. Parc-o văd că vine iar, şi n-ar face rău, căci eu pun prinsoare c-ai s-o prinzi.

— Hai, lasă-te de glume! zise câinele.

— Vino cu mine în coteţ să nu ne audă dihania – îl îndemnă Năpârstoc – şi îţi spun eu ce să faci.

Băiatul se retrase încet cu dulăul în coteţ şi începură a tăinui în şoapte.

După câteva clipe, vulpea îşi iţi botul după colţul casei. Văzând că era linişte peste tot, se furişă tiptil în curte. Îi

adulmecă pe Năpârstoc până la coteţ şi pe urmă se aşeză la o distanţă potrivită, ca să chitească în fel şi chip cum l-ar putea ademeni să iasă afară. Dulăul îşi scoase deodată capul pe gura coteţului şi mârâi la vulpe:

— Pleacă de aci! Dacă nu te cari, pun gheara pe tine!

— Ba stau aici cât am chef, dacă vrei să ştii, răspunse cu trufie vulpea.

— Pleacă, ţi-am zis! strigă dulăul din nou, cu un ton ameninţător. De unde nu, e ultima noapte în care mai umbli după vânat.

Vulpea rânji însă la câine şi nu se urni din loc:

— Ehe, eu ştiu cât de lung ţi-e lanţul, aşa că nu mă tem! zise ea.

— Te-am prevenit până acum de două ori, îi răspunse dulăul. Să nu-ţi pară rău pe urmă!...

În aceeaşi clipă se năpusti asupra vulpii şi ajunse la ea fără nicio greutate, căci era slobod. Pasămite, băiatul îi dezlegase zgarda de la gât.

A urmat o luptă scurtă în care dulăul ieşi repede învingător, vulpea fiind trântită la pământ fără să fi cutezat să se mişte.

— Acuma stai liniştită, dacă nu vrei să-ţi fac de petrecanie!

Apucă apoi vulpea de ceafă şi o târî în coteţ. Năpârstoc veni acolo cu lanţul câinelui, îl petrecu de două ori în jurul gâtului vulpii şi-l înţepeni bine, ca să nu se poată desface. Vulpea stătea tot timpul liniştită şi nu făcea absolut nicio mişcare. Îşi dădea seama că, de s-ar fi zbătut să scape, atâta i-ar fi fost.

— Acum nădăjduiesc, jupâne Smirre – zise Năpârstoc după ce isprăvi de priponit vulpea – că ai să fii de aici încolo un bun câine păzitor!...

LEGENDA PROVINCIEI UPPLAND

Joi, 5 mai

A doua zi, ploaia încetase. Vântul bătu însă mai departe în tot cursul dimineţii şi inundaţia creştea mereu. Imediat după prânz interveni însă o schimbare. Se făcu pe neaşteptate o vreme minunată. Era cald şi nespus de frumos. În văzduh nu sufla nicio

adiere, de parcă vântul ar fi încremenit.

Pe când Năpârstoc stătea foarte frumos pe o brazdă de iarbă cu gălbenele înflorite şi se uita la cer, văzu doi şcolari venind cu cărţi şi cu coşuleţe de merinde pe o cărăruie care şerpuia de-a lungul ţărmului. Mergeau încet şi păreau foarte trişti. Ajungând în dreptul lui Nils Holgersson, se aşezară pe nişte pietre şi începură să vorbească despre nenorocirea lor.

— O să se supere mămica pe noi, când o să afle că nici azi n-am ştiut lecţia, zise unul din copii.

— Parcă tăticu nu? adăugă celălalt.

Era atâta amar şi jale în sufletele lor, că începură să plângă.

Năpârstoc se gândea ce să facă pentru a-i mângâia într-un fel sau altul. Dar tocmai când chibzuia el aşa, zări venind pe cărare o băbuţă cocoşată, blândă la chip. Şi numai ce se aşeză ea lângă cei doi copii.

— De ce plângeţi, măi copilaşi? întrebă bătrâna.

Copiii îi arătară că nu ştiuseră lecţia la şcoală şi că din pricina asta le era ruşine să se ducă acasă.

— Ce fel de lecţie grea a fost aia de n-aţi putut-o băga în cap? întrebă femeia.

Copiii o lămuriră că avuseseră de învăţat o lecţie despre toată provincia Uppland.

— Da, aşa ceva o fi greu de învăţat din cărţi, zise bătrâna. Eu o să vă spun însă acum ce mi-a povestit odată mama despre ţara asta. La şcoală n-am mers niciodată, aşa că n-am putut învăţa carte ca lumea. Dar ce mi-a spus măicuţa am ţinut minte toată viaţa mea. Şi sigură sunt că nici voi n-o să uitaţi ce-oi istorisi eu acuma.

„Mama mi-a spus – începu băbuţa, aşezându-se pe pietre lângă copii – că în vremea de demult provincia Uppland era ţinutul cel mai sărac şi mai prizărit din toată Suedia. Era alcătuită doar din câteva ogoare cu pământ neroditor şi dealuri sterpe. Aşa o fi poate încă şi-n ziua de azi prin unele părţi, căci noi care trăim aici, lângă lacul Mälar, nu prea vedem mare lucru din ea…

Cum o fi fost, cum n-o fi fost, vorba e că era nevoiaşă şi amărâtă. Uppland ştia că celelalte provincii o socoteau o sărăcie lucie. Gândul ăsta deveni cu vremea apăsător şi o mâhnea peste măsură.

Într-o bună zi, sătulă de mizerie, îşi luă traista-n băţ şi porni să cerşească pe la cei care stătea mai bine ca ea.

A pribegit mai întâi spre miazăzi, până-n Scania. Ajungând acolo s-a plâns de sărăcie şi de lipsă de pământ.

— Nu mai ştii ce să le dai celor ce vin şi-ţi cer, i-a zis Scania. Stai să văd însă. Eu sap acum nişte gropi de marnă. Ai putea lua şi tu câţiva bulgări pe care i-am dat deoparte, dacă ţi-s buni la ceva.

Uppland mulţumi, luă bulgării şi plecă pe urmă spre Västergötland. Se plânse şi acolo de sărăcie şi de lipsă de pământ:

— Pământ nu pot să-ţi dau, i-a răspuns Västergötland. N-am chef să rup niciun petic din ogoarele mele mănoase, ca să-l dau la cerşetori. Ţi-aş putea însă dărui unul din pâraiele care curg pe şes, dacă ai nevoie de el.

Uppland mulţumi, luă pârâul şi porni spre Halland. Şi acolo se plânse de sărăcie şi de lipsă de pământ.

— Nu-s mai bogată ca tine – i-a spus Halland – aşa că n-am ce-ţi dărui. Îţi dau însă voie să smulgi din pământ câteva dealuri de piatră şi să le iei cu tine, dacă socoţi că te poţi folosi de ele.

Uppland mulţumi, luă ce i se dăduse şi porni mai departe spre Bohuslän[50]. Acolo i se dădu voie să strângă în traistă câte insule stâncoase avea plăcere să ia.

— Mare lucru nu e de ele, dar sunt bune apărătoare împotriva vântului, zise Bohuslän. Or să-ţi fie de folos, căci eşti aşezată, ca şi mine, pe coastă.

Uppland era mulţumită de tot ce i se dădea şi nu refuza pe nimeni, deşi toţi îi oferiseră numai lucruri de care credeau că se puteau lipsi fără nicio pagubă. Värmland îi aruncase o bucată de stâncă. Västmanland i-a dat o parte din lanţurile ei de munţi, Östergötland i-a dăruit o părticică din Kolmårdenul ei sălbatic, iar Smoland i-a umplut aproape traista cu turbării, cu movile de piatră şi cu bărăganuri.

Södermanland n-a vrut să-i dea decât două golfuri din lacul Mälar, iar Dalecarlia nu s-a îndurat parcă nici ea să-i dea pământ, întrebând-o dacă era mulţumită cu un crâmpei din Dalälv.

În cele din urmă, Uppland căpătă de la Närke câteva lunci băltoase de pe malul lacului Hjälmar. Cu astea toate, traista s-a umplut de nu mai încăpea nimic altceva în ea, şi Uppland socoti că nu mai avea nevoie să umble pribeagă cu cerşitul pe la alţii.

Ajungând deci acasă şi scoţând din traistă tot ce adusese în

[50] Bohuslän – (pron. bu-hüs-le'n) numit astfel după castelul Bohus, ale cărui ruine se mai văd şi astăzi aproape de ţărmul strâmtorii Skagerak la nord de Göteborg. Locuitorii acestui ţinut, în mare parte pescari, sunt urmaşi ai vikingilor de odinioară.

ea, i se păru că nu se alesese decât cu un maldăr de ciurucuri. Se puse atunci pe oftat, întrebându-se cum avea să se folosească de acele daruri.

A trecut pe urmă an după an. Uppland s-a chivernisit cum a putut şi până la urmă şi-a făcut şi ea un rost.

Pe vremea aceea, lumea se întreba unde avea să fie aşezată capitala ţării, aşa că s-a ţinut un sfat mare al tuturor provinciilor, pentru a se lua o hotărâre în privinţa asta.

— Eu cred că ar trebui să aşezăm capitala în provincia cea mai capabilă şi mai destoinică, a zis cu acel prilej Uppland, şi toate celelalte provincii au fost de părere că sfatul ei era foarte înţelept. S-a hotărât atunci ca provincia care avea să facă dovada celei mai mari capacităţi şi destoinicii să aibă în hotarele ei capitala întregii ţări.

Nu apucaseră însă bine provinciile să ajungă acasă după divanul cel mare, că şi primiră veste de la Uppland să poftească acolo la un ospăţ.

— Ce ne poate oferi sărăcia aia?! au zis ele, răspunzând totuşi la invitaţie.

Sosind în Uppland, au rămas uluite de tot ce le-au văzut ochii. Provincia era presărată, peste tot cu ferme minunate. Pe coastă erau o mulţime de oraşe, iar apa care o înconjura era ticsită de corăbii.

— E o ruşine să cerşească cineva când o duce aşa de bine! au zis celelalte provincii.

— V-am poftit aici ca să vă mulţumesc pentru darurile voastre, a zis Uppland. Numai datorită vouă mi-am făcut un rost în viaţă. Cel dintâi lucru pe care l-am făcut, când m-am întors acasă – zise ea mai departe – a fost să deschid drum râului Dalälv pe pământul meu. Am făcut în aşa fel ca el să aibă două căderi minunate: una la Söderfors[51] şi alta la Älvkarleby[52]. La sud de râu, lângă Dannemora[53], am aşezat stânca pe care am căpătat-o de la Värmland şi mi-am dat seama că ea mi-a tăcut darul cu ochii închişi, căci stânca aceea avea în ea cel mai bun minereu

---

[51] Söderfors – (pron. so'der-fu'rs) cădere de apă şi localitate la nord de Uppsala, unde există o mare uzină metalurgică.

[52] Älvkarleby – (pron. e'lf-ka'rle-bü) cădere de apă pe sub care trece – peste râul Dalälv – podul Carol al XIII-lea. Căderea e înaltă de 16 m şi lată de 75 m. Loc important pentru pescuitul somonului.

[53] Dannemora – (pron. da'ne-mu'ra) important centru de exploatare a minelor de fier, de unde se scoate cel mai bun fier suedez.

de fier. De jur împrejur am sădit pădurea pe care mi-a dat-o Östergötland, iar dacă s-au aflat la un loc minereul, pădurea şi căderile de apă, a fost firesc să ia naştere o regiune minieră bogată. După ce am făcut rânduială aşa de bună la miazănoapte, am lungit lanţurile de munţi căpătate de la Västmanland şi le-am întins ca să ajungă la lacul Mälar, alcătuind capuri şi insule care s-au îmbrăcat cu verdeaţă şi s-au făcut frumoase ca nişte raiuri pământeşti. Iar golfurile primite de la Södermanland le-am deschis pentru navigaţie, ca să facă legătură cu restul lumii. Dacă am aşezat rânduială şi la miazăzi, m-am dus pe coasta răsăriteană, unde am găsit toate insulele stâncoase, dealurile sterpe, bărăganurile şi pământurile primite de la voi şi le-am aruncat în mare. Din ele au provenit toate ostroavele şi insulele mele, care mi-au fost de mare folos la pescuit şi la navigaţie şi pe care le socot cele mai de seamă avuţii pe care le am. Din toate darurile primite de la voi mi-au mai rămas pe urmă doar bulgării de marnă din Scania, pe care i-am aşezat în mijlocul şesului mănos Vaksala, iar pârâul domol pe care mi l-a dăruit Västergötland l-am aşezat de-a lungul şesului, ca să facă o legătură bună cu golfurile lacului Mälar.

Celelalte provincii şi-au dat seama atunci de cele petrecute. Erau ele, nu-i vorbă, cam supărate, dar au trebuit să recunoască în cele din urmă că Uppland se căpătuise bine.

— Ai făcut mult cu mijloace puţine, au zis ele. Tu eşti de bună seamă cea mai capabilă şi mai destoinică dintre noi.

— Vă mulţumesc pentru aceste cuvinte, a răspuns Uppland. Dacă ziceţi voi aşa, atunci capitala ţării va veni la mine.

Şi iarăşi s-au burzuluit celelalte provincii. Hotărârea însă o dată luată, nu mai putea să fie schimbată câtuşi de puţin. Iar Uppland s-a ales cu capitala, ajungând provincia de frunte a ţării.

LA UPPSALA[54]

Joi, 5 mai

Pe vremea când Nils Holgersson călătorea prin ţară în

[54] Uppsala – orăşel la o distanţă de 66 km spre nord de Stockholm, situat pe ambele maluri ale râului Fyris (pron. fü'r-is), cu o universitate, înfiinţată în anul 1477.

tovărăşia gâştelor sălbatice, se afla la învăţătură în oraşul Uppsala un student deosebit de înzestrat. Locuia într-o mansardă şi era atât de econom, încât lumea spunea despre el că îşi ducea zilele cu nimica toată. Învăţa însă cu râvnă şi cu multă tragere de inimă, fiind totdeauna înaintea celorlalţi. Nu era însă niciun bucher care toceşte cartea, niciun băiat retras, ci îi plăcea să se şi distreze cu colegii lui. Era, cu alte cuvinte, aşa cum trebuie să fie un adevărat student. Nu era vina lui că nu-l răsfăţase norocul. Asta se poate întâmplă celor mai buni dintre noi. Norocul e o păsărică greu de prins, mai ales când eşti tânăr.

În dimineaţa unei zile, după ce se trezi, studentul începu să se gândească la succesele sale. „Toată lumea ţine la mine: şi colegii şi profesorii, îşi zise el. Şi ce bine am ieşit la învăţătură! Azi am ultimul examen preliminar, iar pe urmă nu mai am mult. Îmi iau diploma şi capăt o slujbă cu leafă bună. Am avut mare noroc până acum. Sunt însă şi un băiat chibzuit, aşa că trebuia să-mi meargă bine.”

Studenţii de la Uppsala nu stau în clase şi nu învaţă mulţi la un loc, ca şcolarii, ci studiază fiecare la el acasă. Când sunt gata cu o materie, se duc la profesori să-l asculte. E ceea ce se cheamă un *tentamen*[55], şi în ziua aceea studentul nostru îl avea de susţinut pe cel din urmă şi pe cel mai greu.

După ce s-a îmbrăcat şi şi-a luat gustarea de dimineaţă, s-a aşezat la masă să mai arunce o ultimă privire pe cărţi. „N-aş mai avea nevoie să mă uit în cărţi, căci sunt bine pregătit – îşi zise el – dar voi insista cât mai mult, ca să nu-mi pot reproşa pe urmă nimic.”

N-apucase să citească prea mult, când auzi pe cineva bătând la uşă. Era un alt student, care venise la el cu un terfelog gros la subsuoară. Un student cu totul altfel decât el. Era sfios şi pirpiriu. Părea să fie tare sărac. Se pricepea la cărţi, la altceva însă nu. Se vorbea despre el că era foarte învăţat. Fiind însă atât de fricos şi de timid, niciodată nu avusese curajul să se prezinte la un examen preliminar. Toţi credeau că va rămâne un *överliggare*[56], un student care stă la Uppsala an de an şi învaţă mereu, însă nu face nicio scofală.

Venise acum la colegul său, ca să-l roage să citească o carte

---

[55] Tentamen – examen preliminar, examen de probă al studenţilor, în Suedia.

[56] Överliggare – student veteran, student care nu-şi dă niciodată examenele.

scrisă de el. Nu era tipărită, ci numai scrisă de mână.

— Mi-ai face un mare serviciu dacă ţi-ai arunca ochii pe manuscrisul ăsta şi mi-ai spune dacă are vreo valoare, zise el.

Studentul care avusese noroc la toate, îşi zise atunci, în sinea lui: „N-am eu oare dreptate când spun că toată lumea ţine la mine? Uite-l acum şi pe pustnicul ăsta, care n-a fost în stare să arate altora isprava scrisă de el şi vine la mine să i-o preţuiesc eu!”

Făgădui că va citi manuscrisul cât mai curând şi celălalt student i-l puse în faţă pe masă.

— Să ai grijă de manuscris, îi zise musafirul. Am lucrat cinci ani de zile la el şi, dacă se pierde, nu-l mal pot scrie din nou.

— Cât o fi la mine n-o să i se-ntâmple nimic, răspunse gazda, după care străinul plecă,

Studentul trase manuscrisul spre el.

„Ce naiba o fi scris el aici? zise el. Aha! Istoria oraşului Uppsala! Interesant subiect!”

Studentului nostru îi era dragă Uppsala mai mult decât oricare alt oraş, aşa că fu curios să vadă ce scria, veteranul despre ea.

„La drept vorbind, aş putea să-l citesc manuscrisul chiar acum, îşi zise el. Ce nevoie am să tocesc până-n ultima clipă? N-o să fiu mai bine pregătit decât sunt.”

Zis şi făcut. Se aplecă să citească manuscrisul şi nu-şi luă ochii de pe el până la ultima filă. După ce isprăvi de citit, fu nespus de mulţumit.

— Ei, poftim! Nu degeaba spune lumea despre el că e burduf de carte. Chiar aşa-i! Dacă apare istoria asta, să ştii că dă lovitura! Se face dintr-o dată cunoscut! Mă bucur că-l voi putea felicita pentru că a scris o carte atât de bună.

Strânse apoi foile manuscrisului, le pături bine şi le aşeză pe masă. Dar chiar atunci auzi bătând un ceasornic.

„Ia te uită! E vremea să mă duc la profesor! exclamă studentul, grăbindu-se să-şi ia hainele negre, ce stăteau atârnate într-o cămară din podul casei. Aşa cum se întâmplă adeseori când e omul grăbit, atât broasca de la uşă cât şi cheia aveau toane în ziua aceea, aşa că studentul a cam zăbovit cu adusul hainelor.

Ajungând în pragul uşii, scoase un ţipăt pătrunzător. Când ieşise din cameră, de zorit ce fusese, lăsase uşa deschisă. Fereastra în faţa căreia era aşezată masa de scris era de asemenea deschisă. Se stârnise astfel un curent puternic şi studentul văzu filele manuscrisul zburând valvârtej pe fereastră.

Dintr-o săritură ajunse la masă şi puse mâna repede pe hârtii, dar din nefericire nu mai erau decât prea puţine de salvat. Pe masă nu mai rămăseseră decât vreo zece file. Celelalte jucau tontoroiul în vânt, pe deasupra caselor şi a curţilor.

Studentul se uită pe fereastră după ele. O pasăre neagră şedea pe acoperiş deasupra mansardei şi-l privea cu un aer solemn şi ironic.

„O fi un corb? se întrebă tânărul. După câte ştiu, corbii sunt piază rea."

Văzu pe acoperiş câteva file. De bună seamă că ar fi putut să salveze măcar o parte din manuscrisul pierdut, dacă n-ar fi trebuit să se gândească la examen. Îşi făcu însă socoteala că era dator să se ocupe mai întâi de interesele lui. „E în joc, viitorul meu – îşi zise el – aşa că treaba asta am s-o las pentru mai târziu."

Se îmbrăcă la repezeală şi dădu fuga la profesor. Pe drum nu se gândea decât la manuscrisul pierdut. „Ce necaz pe capul meu! Nu trebuia să mă grăbesc!" se căina el.

Profesorul începu să-l examineze. Studentul însă, în loc să se străduiască să răspundă, nu-şi mai lua gândurile de la manuscris. „Ce spusese bietul om? îşi zicea el. Că lucrase la carte cinci ani şi că n-o mai putea scrie din nou. Cum voi avea eu oare curajul să-i spun că n-o mai am?"

Era atât de tulburat de ceea ce i se întâmplase, că nu putea deloc să-şi adune gândurile. Îi zburase parcă din cap tot ce învăţase. Nici nu auzea întrebările profesorului, nici nu-şi dădea bine seama ce răspunde. Uimit de totala lipsă de cunoştinţe a studentului, profesorul fu nevoit să-l respingă la examen.

Când ieşi iar în stradă, studentul se simţi foarte nenorocit. „De-acum adio slujbă, adio situaţie bună – îşi zise el – şi asta numai din pricina veteranului care mi-a adus manuscrisul! De ce a venit la mine tocmai azi? Aşa se întâmplă însă când vrei să faci un bine cuiva... Tot tu tragi ponoasele..."

Pe când se gândea aşa, hop că-i iese înainte chiar cel despre care vorbea! Nu voia să-i spună că pierduse manuscrisul înainte de-a încerca să-l găsească şi avea de gând să treacă pe lângă el fără să-i spună nimic. Celălalt însă era trist, neliniştit şi curios să afle ce părere avea studentul despre cartea lui. Văzându-l că trece pe lângă el foarte grăbit, salutându-l doar cu un semn din cap, îl cuprinse o mare teamă. Îl apucă de braţ şi-l întrebă dacă citise ceva.

— Azi am avut examen, răspunse studentul, grăbit să plece

mai departe.

Celălalt însă credea că studentul se ferea de el, ca să nu-i spună că era nemulţumit de cartea lui. Încredinţat că i se va rupe inima de durere dacă va afla că opera pe care o scrisese în atâta amar de ani nu are nicio valoare, el îi zise studentului, sfâşiat de chinuri şi îndoieli:

— Nu uita vorbele mele! Dacă nu e bună cartea, de văzut nu vreau s-o mai văd. Citeşte-o cât mai repede şi spune-mi ce crezi despre ea! Dacă însă nu face doi bani poţi să-i dai foc! Să n-o mai văd.

Îşi văzu apoi de drum cu paşi grăbiţi. Studentul se uită înapoi, dar se răzgândi şi plecă acasă.

După ce se îmbrăcă repede cu hainele de casă ieşi afară să caute manuscrisul. Îl căută pe străzi, în piaţă prin grădini. Intră în curţile oamenilor, ba ieşi chiar afară pe câmp. Dar, ca un făcut, nu găsi nicăieri nici măcar o singură filă.

După ce umblă aşa câteva ceasuri, i se făcu foame şi se duse la masă. La pensiune dădu iarăşi peste veteran. Acesta veni imediat la el să-l întrebe de carte.

— Vin diseară la tine să-ţi aduc rezultatul, răspuns, studentul scurt, ferindu-se să-i dea un răspuns precis.

Nu voia să-i mărturisească pierderea manuscrisului până ce n-ar fi avut deplina siguranţă că nu-l mai putea regăsi. Celălalt păli la faţă.

— Nu uita să-l distrugi însă dacă n-are valoare, zise veteranul retrăgându-se, sigur acum că studentul era nemulţumit de cartea lui.

Acesta din urmă se grăbi să plece iar în oraş şi continuă căutarea manuscrisului până în amurg, fără să găsească nimic. În drum spre casă se întâlni cu nişte colegi.

— Ce-a fost cu tine de n-ai venit la serbarea primăverii? îl întrebară ei. Pe unde ai hoinărit?

— Da? A fost azi serbarea primăverii?! zise studentul cu uimire în glas. Pti! Am uitat de ea!

În timp ce vorbea cu colegii, trecu pe lângă ei o fată pe care studentul o iubea. Fata nu-i aruncă însă nicio privire, ci merse înainte, stând de vorbă cu un student căruia îi făcea nişte ochi dulci că şi o inimă de piatră n-ar fi putut rămâne nesimţitoare la acele ocheade. Studentul îşi aduse atunci aminte că dăduse întâlnire fetei la serbarea primăverii, la care el nu se dusese deloc. Ce-o fi crezând ea despre el?

Simţi un ghimpe înfigându-i-se în inimă şi voi să se ducă

repede după fată. Unul din prietenii cu care se întâlnise îi zise însă chiar atunci:

— Nu ştii una? Am auzit că Stenberg, veteranul, s-a îmbolnăvit în seara asta.

— N-o fi nimic grav, zise repede studentul.

— Are ceva la inimă. A suferit un atac care poate reveni oricând. Părerea doctorului e că ar fi la mijloc o mare supărare. Vindecarea ar depinde de trecerea acelei supărări.

Nu după mult, studentul sosi acasă la veteran. Acesta tăcea în pat, galben la faţă ca ceara. Abia îşi revenise puţin după atacul pe care îl suferise.

— Am venit să-ţi vorbesc despre cartea ta, zise studentul. Ştii? E o lucrare minunată. Rareori mi-a fost dat să citesc o carte atât de frumoasă.

Veteranul se ridică în capul oaselor şi se uită lung la student.

— Aşa? De ce aveai atunci o mutră aşa de ciudată azi după prânz? întrebă el.

— N-aveam niciun chef din pricină c-am căzut la un examen. Nu-mi închipuiam însă că te interesa atât de mult părerea mea. Sunt foarte mulţumit de cartea pe care ai scris-o.

Bolnavul se uită iscoditor la student, tot mai sigur că acesta îi ascundea ceva.

— Astea mi le spui deoarece ai aflat că sunt bolnav şi vrei să-mi aduci o alinare.

— Nicidecum. Te pot încredinţa că lucrarea ta este o operă de mare valoare, o operă desăvârşită.

— Şi zi nu i-ai dat foc, cum te-am rugat?

— Doar nu-s nebun!

— Uite ce-i atunci! Fă-mi dovada că n-ai distrus-o, dacă vrei să te cred, zise bolnavul, prăvălindu-se pe perna de la căpătâi într-o stare de slăbiciune care îl făcu pe student să se teamă că-l va lovi iar un atac.

Studentul avea o emoţie grozavă. Cuprinse mâinile bolnavului şi îi povesti că manuscrisul său fusese luat de vânt. Şi-i mai arătă cât de nenorocit se simţise în cursul acelei zile din cauza pagubei ireparabile pe care i-o pricinuise.

După ce isprăvi ce avea de spus, bolnavul zâmbi şi îl bătu peste mână:

— Eşti drăguţ, zău, prea drăguţ chiar. Nu mai scorni braşoave, ca să mă cruţi, înţeleg că mi-ai împlinit dorinţa şi ai distrus manuscrisul, căci nu ţi-a plăcut. Nu te lasă inima să mărturiseşti. Te temi că nu voi putea suporta adevărul.

Studentul o ţinu însă pe a lui, încredinţându-l că spusese adevărul curat. Veteranul eră însă îndărătnic şi nu voia să-l dea crezare.

— Dacă mi-ai da înapoi manuscrisul, atunci te-aş crede, zise el.

Boala se înrăutăţea văzând cu ochii şi studentul fu nevoit în cele din urmă să se retragă, dându-şi seama că prezenţa lui îi făcea celuilalt mai mult rău decât bine.

Ajungând acasă, se simţi atât de apăsat şi de obosit că abia se mai putea ţine pe picioare. Îşi făcu un ceai şi pe urmă se culcă. Învelindu-se cu plapuma, îşi aduse aminte cât de fericit se simţise în dimineaţa acelei zile. Pe urmă suferise o mare înfrângere, dar pe care o putea suporta.

„Mă doare sufletul, însă, când mă gândesc că toata viaţa voi avea mustrări de cuget că am nenorocit un om!”… se certa el plin de nelinişte şi amărăciune. De zbuciumat ce era nu credea să mai poală închide ochii în acea noapte. Lucru ciudat însă! Adormi de cum puse capul pe pernă. Nici măcar nu apucase să stingă lampa care ardea pe măsuţa de noapte de lângă el.

Serbarea primăverii

S-a întâmplat însă că, pe când studentul dormea, pe acoperişul mansardei lui să se afle un pitic îmbrăcat cu nădragi scurţi de piele, de culoare galbenă, cu jiletcă verde şi cu o scufie albă ţuguiată. Piticul stătea zgribulit pe tabla rece şi se gândea cât s-ar simţi de bucuros dacă ar fi în locui celui care doarme în pat, dedesubtul lui.

Nils Holgersson, care cu câteva ceasuri mai înainte se odihnise pe o brazdă cu gălbenele lângă golful Ekolsund, se afla acum la Uppsala datorită faptului că Bataki, corbul, îl ademenise să plece cu el într-o aventură.

Băiatul nu se aşteptase la această surpriză. Stând culcat pe brazdă cu ochii spre cer, la un moment dat îl văzuse pe Bataki zburând printre nori. Năpârstoc voise să se ascundă de el, dar Bataki îl zărise şi cât ai clipi ajunse între gălbenele, discutând cu băiatul de parcă ar fi fost cei mai buni prieteni.

Înfricoşător şi solemn cum părea Bataki, Năpârstoc observă totuşi că avea în ochi o licărire de şiretenie. Impresia băiatului era că Bataki venise să-şi bată joc de el într-un fel sau altul şi se hotărâse să nu se potrivească deloc celor ce avea să-i spună.

Corbul îi arătase că se simţea dator să-i ofere ceva în schimb pentru faptul că nu-i putuse mărturisi unde se afla partea leului. Venise acum la el să-i încredinţeze altă taină. Bataki ştia cum putea să devină iar aşa cum fusese mai înainte de a fi preschimbat în Năpârstoc.

Corbul crezuse desigur că băiatul s-ar fi repezit imediat la cârligul său, dacă i-ar fi aruncat o astfel de nadă. Năpârstoc îi răspunsese însă cu răceală că aflase de mult că va putea ajunge iarăşi om, dacă avea să ducă teafăr gâscanul cel alb întâi în Laponia şi apoi îndărăt în Scania.

— Tu ştii doar că nu-i uşor să duci un gâscan prin toată ţara, îi spusese Bataki. Ar trebui să cunoşti şi alt mijloc, dacă cel cu gâştele ar da greş. Dacă însă nu vrei să afli nimic, eu tac din gură şi nu mai suflu o vorbă.

Băiatul i-a răspuns atunci că dacă Bataki voia să-i dezvăluie taina cu pricina, n-avea decât s-o facă.

— Am să ţi-o dezvălui – zise corbul – dar numai când oi socoti eu că e momentul. Aşează-te călare pe mine, ca să face o călătorie, şi poate se iveşte prilejul cel bun.

Năpârstoc şovăi din nou, neştiind ce anume voia corbul.

— Nu eşti dator să ai încredere în mine, zise pasărea.

Băiatul nu voia să arate însă că se temea de ceva şi în clipa următoare încălecă pe Bataki. Astfel acesta l-a dus la Uppsala. După ce l-a aşezat pe un acoperiş, l-a rugat să privească de jur împrejur şi l-a întrebat cine locuia în oraş şi cine îl conducea.

Băiatul s-a uitat să vadă oraşul. Era destul de mare, situat la mijlocul unui şes larg şi cultivat. Avea case multe, mari şi arătoase, iar pe o coastă de deal era zidit un castel masiv cu două turnuri mari.

— Regele şi curtea lui or fi stând acolo? întrebase el.

— Ai cam ghicit, zise corbul. Oraşul ăsta a fost pe vremuri reşedinţă regală, dar fala de atunci i-a apus. Să-ţi spun eu. În oraşul ăsta locuieşte şi domneşte ştiinţa – zise corbul – iar clădirile cele mari pe care le vezi în toate părţile au fost înălţate pentru ea şi slujitorii ei.

Băiatului nu-i venea să creadă.

— Hai cu mine şi o să vezi, îl îndemnă Bataki, după care plecară amândoi să se uite la casele cele mari. În multe locuri, ferestrele rămăseseră deschise, astfel că Năpârstoc putu să vadă ba una, ba alta, recunoscând că Bataki avusese dreptate.

Corbul i-a arătat biblioteca cea mare[57], plină de cărţi din pivniţă până la acoperiş. L-a dus apoi până la impunătorul local al universităţii, arătându-i splendidele săli de cursuri. Au zburat pe urmă lângă vechea clădire numită *Gustavianum*[58], prin ferestrele căreia băiatul văzu o mulţime de animale împăiate. Au zburat şi pe deasupra serelor celor mari cu multe plante străine, uitându-se şi la observatorul astronomic cu telescopul îndreptat spre cer.

Au trecut şi prin faţa multor ferestre prin care au zărit domni bătrâni, cu ochelari pe nas, scriind sau citind în încăperi ai căror pereţi erau căptuşiţi cu cărţi, ca şi pe lângă mansarde în care studenţii stăteau întinşi pe canapele, răsfoind cu sârg volume groase.

Poza nils17 [P331]

În cele din urmă, corbul coborî pe un acoperiş.

— Ai văzut că spusele mele sunt adevărate şi că stăpâna acestui oraş este ştiinţa? întrebă atunci Bataki. Iar Năpârstoc recunoscu că avusese dreptate.

— Dacă n-aş fi corb – zise el mai departe – ci om ca tine, m-aş stabili aici. Aş sta zi şi noapte într-o odaie ticsită cu cărţi şi aş învăţa tot ce e scris în ele. Nu ţi-ar plăcea şi ţie să faci acelaşi lucru?

— Mai bucuros sunt să călătoresc în tovărăşia gâştelor sălbatice, răspunse băiatul.

— N-ai vrea să fii şi tu ca unul din cei care tămăduiesc bolile? întrebă iarăşi Bataki.

— Ba asta poate că da, răspunse Năpârstoc.

— Nu ţi-ar plăcea să fii şi tu ca unul din cei care ştiu tot ce se întâmplă în lume, care vorbesc toate graiurile şi care pot spune pe ce drumuri merg pe cer soarele, luna şi stelele?

— O! Cât de mult mi-ar plăcea!

— N-ai vrea să fii în stare să deosebeşti binele de rău şi

---

[57] Clădirea marii biblioteci a Universităţii din Uppsala a fost ridicată între anii 1819 şi 1841 (în locul fostei Academii Carolina) şi renovată complet între anii 1888 şi 1892. Ea conţine o bogată colecţie de manuscrise. În subsolul bibliotecii se află un muzeu numismatic.

[58] Gustavianum – veche Universitate din Uppsala. În ea se află azi Institutul zoologic. Clădirea nouă a universităţii, în stilul Renaşterii, datează din anii 1877-1886.

dreptatea de nedreptate?

— Ba da. Am băgat de seamă de multe ori că lumea are nevoie de aşa ceva.

În felul acesta, corbul îl făcuse pe Năpârstoc să-şi dea seama cât de fericiţi erau cei care învăţau la Uppsala, deşi el nu dorea să fie în rândurile lor.

S-a întâmplat însă ca în acea zi să aibă loc la Uppsala marea serbare a primăverii.

Nils Holgersson a putut astfel să vadă coloanele de studenţi care se îndreptau spre Grădina Botanică, unde urma să aibă loc serbarea. Coloanele alcătuiau un convoi lung şi larg de studenţi cu şepci roşii pe cap, şi toată strada era ca un fluviu negru plin de nuferi albi. Cei din faţă purtau steaguri albe de mătase brodată cu fir şi toţi cântau în timpul marşului cântece de primăvară. Lui Nils Holgersson i se păru că nu studenţii cântau, ci că pe deasupra lor pluteau cântecele pe care el le auzea. Cu alte cuvinte i se părea că nu studenţii erau cei care cântau primăvara, ci că primăvara stătea ascunsă undeva şi le cânta lor. Nu-i venea să creadă că omul poate să cânte atât de frumos. Parcă era freamătul de oţel al acelor unui brădet sau armonia lebedelor sălbatice de pe ţărmul mării.

Ajungând în grădină, unde era aşternut un covor gingaş şi luminos de verdeaţă şi ai cărei copaci tocmai dădeau în mugur, studenţii se opriră în faţa unei tribune unde se urcase un tânăr chipeş, să le ţină o cuvântare.

Tribuna era înălţată pe scara din faţa serei celei mari, iar corbul îl aşezase pe Năpârstoc pe acoperişul serei.

Băiatul a stat acolo liniştit, ascultând toate cuvântările una după alta. La urmă de tot se urcase la tribună un domn bătrân. Acesta le spusese studenţilor că cea mai mare bucurie a vieţii e să fii tânăr şi să-ţi petreci anii tinereţii la Uppsala. Le-a vorbit apoi despre munca sănătoasă şi paşnică în mijlocul cărţilor şi despre bucuria îmbelşugată şi luminoasă a tinereţii, care nu poate fi simţită decât în cercul mare al prietenilor.

Bătrânul se folosea de orice prilej să scoată în relief marea fericire de a trăi printre prieteni voioşi şi însufleţiţi de simţămintele nobile, suportând mai uşor oboseala, uitând de supărări şi plini de speranţe.

Băiatul se uită jos la studenţii adunaţi în semicerc în faţa tribunei şi începu să se gândească ce minunat trebuia să fie să faci parte din rândurile lor. Era o mare cinste şi o mare fericire. Fiecare din ei însemna mai mult decât valora el singur, prin

faptul că făcea parte dintr-un colectiv mare.

După fiecare cuvântare urmau alte cântece, iar după fiecare cântec, alte cuvântări. Năpârstoc nu crezuse niciodată că nişte simple cuvinte pot fi îmbinate în aşa fel unele cu altele, încât să aibă puterea de a mişca, de a înveseli şi de a bucura atâtea fiinţe.

Băiatul se uitase mai mult la studenţi, dar observă că nu erau numai ei în grădină. Se mai aflau acolo şi un mare număr de fete în costume splendide şi cu pălării graţioase de primăvară, precum şi fel de fel de lume. Şi fetele, şi lumea cealaltă venise însă parcă acolo, ca şi Năpârstoc, numai ca să-i vadă pe studenţi.

Uneori erau pauze între cuvântări şi cântece. Atunci cetele de studenţi se împrăştiau prin toată grădina. Pe urmă se ivea alt orator şi cu toţii se strângeau iarăşi în jurul lui. Şi tot aşa până se lăsă seara.

După ce serbarea luă sfârşit, Năpârstoc răsuflă adânc şi se frecă la ochi ca unul care se trezeşte din somn. Fusese într-o ţară pe care n-o mai văzuse până atunci. Veselia şi fericirea se răspândiseră ca o molimă de la toţi cei care erau bucuroşi de viaţă, plini de încredere în forţele lor şi în viitor, iar băiatul fusese ca şi ei în ţara bucuriei. După ce se stinse însă ecoul celui din urmă cântec, băiatul simţi cât de mohorâtă era viaţa lui şi dori să se întoarcă la sărmanele sale tovarăşe de drum.

Corbul stătuse lângă el în tot acest timp şi începu acum să-l croncănească la urechi:

— Ei, Năpârstoc, pregăteşte-te să afli cum poţi ajunge iarăşi om! O să aştepţi până ce vei da de o făptură omenească, care o să-ţi spună că ar vrea să fie în hainele tale şi să călătorească împreună cu gâştele sălbatice. Atunci tu o să-i repeţi ce-ţi spun eu acuma…

Şi Bataki îl învăţă pe băiat să spună nişte cuvinte aşa de grozave şi de primejdioase, încât nu puteau fi rostite cu glas tare, ci numai în şoaptă.

— Da, mai mult nu-ţi trebuie ca să fii iarăşi om, zise corbul în cele din urmă.

— Cred şi eu – răspunse Năpârstoc – căci niciodată nu cred c-o să dau peste cineva care să dorească să fie în hainele mele.

— S-ar putea întâmplă totuşi să dai peste un astfel de om, zise Bataki, după care îl duse pe băiat în oraş şi-l aşeză pe acoperişul unei mansarde. În camera de sub el ardea o lampă. Fereastra fiind crăpată, Năpârstoc se uită îndelung la studentul care

dormea înăuntru, gândindu-se cât era de fericit.

Încercarea

Studentul sări din somn şi văzu că lampa ardea, încă pe măsuţa de noapte.

„Ptii! Am uitat s-o sting – îşi zise el – ridicându-se în coate să facă lampa mai mică. În aceeaşi clipă văzu însă mişcându-se ceva pe masa lui de lucru.

Încăperea era mică de tot. De la pat până la masă nu era o distanţă prea mare, aşa că studentul putea să vadă desluşit toate cărţile, hârtiile, creioanele şi celelalte lucruri de scris, precum şi fotografiile îngrămădite pe masă. Maşina de spirt şi ceainicul erau tot acolo, la locul lor. Ciudăţenia era însă că la fel de lămurit cum vedeau toate aceste lucruri, vedea şi un prichindel care stătea aplecat deasupra borcanului de unt şi îşi făcea un sandvici.

Studentul avusese atâtea emoţii în ajun, încât aproape nu-i mai păsa de orice i s-ar fi întâmplat. Nici nu se temea, nici nu-l prindea mirarea. I se părea deci un lucru toarte firesc că ghemuleţul acela intrase la el în casă să-şi facă rost de puţină mâncare.

Puse deci capul iarăşi pe pernă, fără să stingă lampa, şi începu să se uite la pici cu ochii pe jumătate închişi. Acesta se aşezase acum pe un prespapier şi savura mulţumit rămăşiţele de la cina studentului. Se putea observa că el tărăgăna cât mai mult mâncatul, holbând ochii şi plescăind din limbă de plăcere. Coltucele uscate de pâine şi cojile vechi de brânză erau pentru el bunătăţi alese.

Studentul nu voi să-l stingherească câtă vreme era ocupat cu ospătarea. După ce însă piciul păru sătul, intră în vorbă cu el:

— Ascultă, mititelule! Ce-i cu tine?

Băiatul tresări şi dădu fuga spre fereastră, dar văzând că studentul stătea liniştit în pat şi nu se lua după el, se opri.

— Sunt Nils Holgersson de la Vemmenhög, zise el. Sunt om ca şi tine, dar am fost preschimbat în spiriduş şi de atunci umblu pribeag cu gâştele sălbatice.

— Ciudată poveste! exclamă studentul, începând să-l descoasă pe băiat până ce află tot ce se petrecuse cu el de când plecase din casa părintească.

— Halal să-ţi fie! zise studentul. Ce n-ar da cineva să fie în

hainele tale, ca să scape de orice griji!

Corbul Bataki era afară, pe prichiciul ferestrei. Auzind aceste cuvinte, bătu cu pliscul în geam. Băiatul înţelese că voia să-i atragă atenţia, ca să profite de ocazie dacă studentul va rosti vorbele cele potrivite.

— Nu cred c-ai dori să faci schimb cu mine, zise piciul. Cine e student nu vrea să fie altceva.

— Aşa am crezut şi eu azi dimineaţă, când m-am trezit din somn, zise studentul. Dac-ai şti însă ce-am păţit azi! S-a isprăvit cu mine. Cel mai bun lucru pe care l-aş avea de făcut ar fi în adevăr să pot pleca la drum cu gâştele sălbatice.

Băiatul îl auzi iar pe Bataki bătând în geam, dar îi veni ameţeală şi începu să-l zvâcnească inima, simţind că studentul avea să spună acele vorbe anume care l-ar fi dezlegat de vrajă.

— Eu ţi-am spus ce-i cu mine, îi zise el studentului. Spune-mi şi tu acuma ce-i cu tine.

Studentul era bucuros că găsise pe cineva să-şi descarce sufletul şi îi povesti tot ce i se întâmplase, fără să lase nimic deoparte ori să ascundă.

— Toate ca toate – zise el într-un sfârşit – însă mi se rupe inima de durere că am nenorocit un coleg. Ar fi mult mai bine de mine dacă aş fi în hainele tale şi aş pleca în toată lumea cu gâştele sălbatice.

Bataki ciocăni cu putere în geam. Băiatul stătu însă multă vreme liniştit, uitându-se drept înainte.

— Aşteaptă puţin! Vei primi în curând veste de la mine! zise el încet studentului după care se urni din loc, păşind agale pe masă şi ieşi pe fereastră afară.

Când ajunse pe acoperiş, soarele se urca pe cer şi rumeneala proaspătă a zorilor se revărsa peste toată Uppsala. Vârfurile acoperişurilor şi turlele străluceau nemaivăzut, iar băiatul îşi zise iarăşi că oraşul în care se afla era de bună seamă cetatea bucuriei.

— Ce-i cu tine? îl întrebă corbul. Ai pierdut prilejul să te faci om.

— Nu vreau să fac schimb cu studentul, zise băiatul. Aş avea numai necazuri din pricina hârtiilor pe care le-a luat vântul…

— Nu avea grija lor, zise Bataki. Hârtiile acelea le pot aduce eu înapoi cât ai trage un somnuleţ.

— De crezut, cred că poţi face isprava asta – zise băiatul – dar n-am siguranţă c-ai s-o faci. Vreau să fiu sigur mai întâi.

Bataki nu zise nici cârc. Îşi întinse aripile şi zvârrr! îşi luă

zborul. Cât ai zice peşte se şi întoarse cu două foi de hârtie. Pe urmă zbură un ceas întreg încoace şi încolo, harnic şi sprinten ca o rândunică ce-şi duce lut în cioc, ca să-şi dureze cuibul, aducând băiatului o hârtie după alta.

— Aşa, dragul meu. Acum cred că le ai pe toate la un loc, zise Bataki în cele din urmă, aşezându-se gâfâind pe prichiciul ferestrei.

— Îţi mulţumesc, îi răspunse băiatul. Mă duc acum înăuntru la student să stau de vorbă cu el.

Corbul se uită apoi în cameră şi-l văzu pe student rânduind şi păturind hârtiile.

— Eşti cel mai mare gogoman pe care mi-a fost dat să-l întâlnesc în viaţa mea! se răsti pe urmă Bataki la băiat. O dată ce i-ai dat studentului hârtiile, nu mai e nevoie să te duci la el. N-o să-ţi mai spună c-ar vrea să fie în locul tău.

Băiatul se uită şi el la student, care dănţuia de bucurie în cămăruţa lui, şi pe urmă se întoarse spre Bataki.

— Ştiu, Bataki, că ai vrut să mă pui la încercare, zise el. Credeai că aveam să-l las pe gâscanul Martin să se descurce singur la drumul cel greu de îndată ce aş fi dat de bine. Când mi-a spus însă studentul povestea lui, m-am gândit ce urât lucru e să-ţi trădezi un tovarăş, şi aşa ceva nu vreau să fac!

Corbul rămase mofluz şi începu să se scarpine cu gheara pe ceafă. Fără să mai spună ceva, zbură cu băiatul înapoi la gâştele sălbatice.

DUNFIN

Oraşul plutitor

Vineri, 6 mai

Nicio pasăre nu putea să fie mai blândă şi mai bună ca mica gâscă sură Dunfin. Toate gâştele sălbatice o iubeau mult, iar gâscanul cel alb şi-ar fi dat viaţa pentru ea. Când cerea Dunfin ceva, nici Akka nu putea s-o refuze.

Imediat ce sosi pe lacul Mälar, Dunfin începu să recunoască locurile. Dincolo de lac era marea, cu arhipelagul din insule

stâncoase. Părinţii şi fraţii ei trăiau acolo, pe un ostrov mic. Ea rugă gâştele sălbatice să treacă şi pe la căminul ei, înainte de a pleca mai departe spre miazănoapte, pentru ca ai ei să afle că era încă în viaţă. Acest lucru i-ar fi bucurat nespus de mult.

Akka îşi spuse verde părerea că părinţii şi fraţii lui Dunfin nu-i arătaseră prea multă dragoste când o părăsiseră pe insula Öland. Dunfin nu-i dădu însă dreptate.

— Ce puteau să facă altceva, dacă au văzut că eu nu mai eram în stare să zbor? zise ea. N-aveau doar să rămână pe insulă de dragul meu.

Dunfin începu să descrie gâştelor sălbatice căminul ei din arhipelag, ca să le înduplece să meargă acolo. Era un ostrov stâncos. Cine îl vedea de departe putea să creadă că nu se află decât piatră pe el. Dacă se apropia însă de ostrov, descoperea în văgăuni şi în scobituri o păşune minunată. Şi nicăieri nu se găseau cuibare mai bune ca în crăpăturile stâncilor şi printre sălcii. Fără seamăn de bun era însă pescarul care trăia acolo. Dunfin auzise că în tinereţea lui fusese ţintaş grozav şi că vânase mereu păsări la marginea arhipelagului. Acuma, la bătrâneţe însă, după ce-i murise soţia, iar copiii săi plecaseră din casa părintească, astfel că rămăsese singur, începuse să aibă grijă de păsările de pe insula lui. Nu trăgea niciodată cu puşca în ele şi nici nu dădea altora voie să le ucidă. Umbla de la un cuib la altul, iar când cloceau femeiuştile, le ducea de mâncare. Nimeni nu se temea de el. Dunfin intrase de multe ori în coliba lui şi fusese hrănită cu fărâmituri de pâine. Văzând că pescarul era atât de bun cu ele, păsările au venit pe ostrov cu duiumul, de nu mai aveau în cele din urmă loc pe el. Cine venea primăvara prea târziu risca să găsească cuibarele ocupate. Aşa se făcuse că părinţii şi fraţii lui Dunfin fuseseră nevoiţi să o părăsească pe insula Öland.

Dunfin stărui atât de mult, încât gâştele sălbatice îi intrară în voie, deşi ştiau că zăboviseră prea mult şi ar fi fost mai bucuroase să zboare de-a dreptul spre miazănoapte. Trecerea prin arhipelag nu le putea întârzia totuşi călătoria decât cu o singură zi.

Plecară deci într-o dimineaţă, după ce se ospătară pe săturate, şi zburară spre răsărit pe deasupra lacului Mälar. Băiatul nu ştia exact încotro se duceau, însă băgă de seamă că pe măsură ce se depărtau mai mult, spre răsărit, lacul era mai plin de viaţă, iar ţărmurile mai populate.

Şlepuri şi caicuri ticsite de încărcături, bărci şi corăbii de

pescuit se îndreptau spre răsărit, întâlnindu-se cu o mulţime de vapoare frumoase, albe sau trecând pe lângă ele. Pe ţărmuri se vedeau şosele şi drumuri de fier, toate cu aceeaşi ţintă. Era acolo, la răsărit, un loc unde toţi voiau să sosească în acea dimineaţă.

Pe una din insule, băiatul văzu un castel mare şi alb, iar ceva mai încolo, spre răsărit, ţărmurile începură să fie presărate cu vile, la început rare, apoi tot mai dese, până ce clădirile ajunseră să se ţină lanţ una după alta.

Erau de tot felul. Ici un palat, colo o căsuţă, ici o casă lungă şi joasă, colo o vilă cu multe foişoare. Unele erau în grădini, dar cele mai multe se aflau în pădurile de pe marginea ţărmului, fără alte plantaţii. Deosebit de felurite ca mărime, se asemănau însă într-o singură privinţă: nu erau grave şi simple ca alte clădiri, ci frumoase şi zugrăvite în culori bătătoare la ochi, ca nişte căsuţe pentru copii: ba în verde, ba în albastru, ba în roşu şi verde.

Pe când Năpârstoc admira vilele de pe ţărm, Dunfin scoase un strigăt:

— Acum ştiu unde suntem. Uite, acolo e oraşul plutitor!

Băiatul se uită drept înainte şi nu văzu la început decât o ceaţă care învăluia apa. Pe urmă zări însă vârfurile unor turle înalte şi nişte case cu multe ferestre. Ele se iveau şi dispăreau în voia ceţii. Ţărm nu se vedea. Totul stătea parcă pe apă.

Apropiindu-se de acel oraş, Năpârstoc nu mai zări căsuţe vesele zidite de-a lungul ţărmurilor, în schimb văzu înălţându-se clădiri negre de fabrici.

În dosul zăplazurilor înalte se ridicau depozite mari de cărbuni şi scânduri, iar în faţa unor poduri negre şi murdare erau înşirate nişte cargouri masive. O ceaţă strălucitoare şi străvezie se împrăştia însă peste ele, făcându-le să pară atât de mari şi de atrăgătoare, încât erau aproape frumoase.

Gâştele sălbatice zburară pe lângă fabrici şi vapoare, ajungând în apropierea turlelor. Ceaţa se abătu atunci asupra apei, în afară de câteva văluri subţiri şi uşoare, care încă mai fâlfâiau deasupra lor, colorate în roşu aprins şi albastru deschis. Restul ceţii se rostogolea pe apă şi pe uscat, ascunzând temeliile şi părţile de jos ale caselor, dar lăsând să se vadă caturile de sus, acoperişurile, turnurile şi frontispiciile. Unele case păreau din cauza asta înalte ca turnul Babilonului. Băiatul îşi închipuia că erau zidite pe dâmburi şi pe dealuri ce nu puteau fi văzute încă. Desluşea prin ceaţă numai casele. Ceaţa era albă, iar casele negre, căci soarele se afla la răsărit şi nu le putea lumina.

Năpârstoc îşi zise că zbura pe deasupra unui oraş mare, de vreme ce ceaţa era străpunsă în toate părţile de acoperişuri şi de turle.

Uneori ea se destrăma şi lăsa câte un loc liber; prin ochiul acela, băiatul vedea jos o apă curgătoare şi zgomotoasă. Pământ însă, nicăieri. Priveliştea era desigur încântătoare, dar Năpârstoc rămăsese nedumerit, ca tot omul când dă peste un lucru pe care nu-l înţelege.

După ce trecu de oraş, nu mai găsi pământ ascuns de ceaţă şi văzu iarăşi desluşit ţărmuri, apă şi insule. Îşi întoarse atunci privirile, ca să poată vedea oraşul mai bine, dar nu izbuti. I se părea acum şi mai vrăjit. Razele soarelui colorau ceaţa în roşu, albastru şi galben. Casele erau albe, parcă ar fi fost făcute din lumină, iar ferestrele şi turlele străluceau ca para focului. Totul plutea pe apă ca şi înainte.

Gâştele sălbatice o porniră întins spre răsărit. La început, priveliştea era aproape aceeaşi ca şi pe lacul Mälar. Călătoarele noastre zburau pe deasupra unor fabrici şi ateliere. Pe urmă, ţărmurile se umplură de vile. Prin apă mişunau vapoare şi corăbii, dar ele veneau acum dinspre răsărit şi mergeau spre oraş, spre apus.

Cârdul merse mai departe, dar în locul bazinelor înguste şi al insulelor mici de pe Mälar se întindea acum o apă mai largă, presărată cu insule mult mai mari. Uscatul rămase la o parte până ce dispăru cu totul. Vegetaţia era din ce în ce mai săracă, copacii cu frunze se răreau şi începură să domine pinii. Vile nu se mai vedeau, în schimb creşteau numărul caselor ţărăneşti şi al colibelor de pescari.

Ajungând şi mai departe, călătorii conduşi de Akka nu mai văzură insule mari, locuite, ci numai insule stâncoase împrăştiate pe apă. Bazinele nu mai erau înghesuite de uscat. În faţa lor era mărea, întinsă şi nemărginită.

Acolo gâştele sălbatice coborâră pe un ostrov stâncos. Năpârstoc o întrebă atunci pe Dunfin:

— Ce oraş era cel pe deasupra căruia am zburat adineauri?

— Habar n-am cum îi zice lumea – răspunse Dunfin – însă noi, gâştele, îi zicem Oraşul plutitor.

Surorile

Dunfin avea două surori:. Vingsköna şi Guldöga. Erau păsări

zdravene şi deştepte, dar nu aveau pene moi şi lucioase ca Dunfin, nici firea ei blândă. Deşi erau nişte boboci galbeni, atât părinţii, cât şi rudele, ba chiar şi bătrânul pescar le dovediseră destul de lămurit că ţineau mai mult la Dunfin decât la ele şi de aceea surorile acesteia o urâseră întotdeauna.

La coborârea gâştelor sălbatice pe arhipelag, Vingsköna şi Guldöga păşteau pe un petic ele verdeaţă, nu departe de ţărm, şi le văzură imediat pe străine.

— Uite, soră Guldöga, ce gâşte mândre se lasă pe insulă! zise Vingsköna. Rar mi-a fost dat să văd nişte păsări aşa de falnice. Nu vezi? E cu ele şi un gâscan alb. Unde s-a pomenit o pasăre mai frumoasă? Ai zice că-i lebădă, nu altceva.

Guldöga dădu dreptate surorii ei că acele păsări străine, venite pe insulă, erau desigur foarte arătoase. Se întrerupse însă deodată şi strigă:

— Soră Vingsköna! Soră Vingsköna! Nu vezi că mai este cineva cu ele?

Vingsköna dădu atunci cu ochii de Dunfin şi fu atât de uluită, încât rămase câtva timp cu pliscul deschis, fâsâind mereu.

— E oare cu putinţă să fie ea? Cum de a venit cu păsările astea? Am lăsat-o doar să moară de foame pe insula Öland.

— Nenorocirea e că vine să-i zăpăcească pe părinţii noştri cu minciuni şi să le spună că şi-a rupt aripa din cauza noastră, zise Guldöga. Parcă văd sfârşitul! Până la urmă o să fim alungate de pe arhipelag.

— De vreme ce neruşinata s-a întors, nu ne putem aştepta la altceva decât la supărări, fu de părere Vingsköna. Eu zic însă că cel mai cuminte lucru, până una alta, e să ne prefacem cât mai bine că suntem bucuroase de înapoierea ei. E atât de neroadă, încât nici n-a băgat poate de seamă că am lovit-o înadins cu laba.

Pe când Vingsköna şi Guldöga se sfătuiau astfel, gâştele sălbatice stăteau pe ţărm şi îşi netezeau penele după zbor. Pe urmă se încolonară şi se urcară pe stâncă spre crăpăturile în care Dunfin ştia că-şi aveau sălaşul părinţii ei.

Aceştia erau nişte păsări minunate. Fiind cei mai vechi locuitori ai insulei, stăteau gata totdeauna să ajute cu sfatul şi fapta pe cei nou veniţi. Observaseră sosirea gâştelor sălbatice, însă n-o recunoscuseră pe Dunfin în cârdul lor.

— E frumoasă privelişte să vezi gâşte sălbatice aici pe arhipelag, zise gâscanul. Ce stol minunat! Se cunoştea după cum zboară. Păcat însă că n-avem destulă păşune pentru atât de

multe păsări!

— Nu e chiar aşa de multă lume în partea locului ca să nu le putem primi şi pe ele, zise soaţa lui, care era blândă şi bună la inimă ca şi Dunfin.

Gând sosi Akka împreună cu alaiul ei, părinţii lui Dunfin îi ieşiră în întâmpinare şi tocmai voiau să-l ureze bun venit pe insulă, când Dunfin zbură de la locul ei aflat la capătul coloanei şi se lăsă jos între părinţii ei.

— Tată şi mamă, iată că am venit la voi! N-o recunoaşteţi pe Dunfin? exclamă ea.

La început, bătrânilor nu le venea să creadă ce vedeau cu ochii, dar pe urmă o recunoscură pe copila lor şi se bucurară, fireşte, nespus de mult.

În timp ce gâştele sălbatice, gâscanul Martin şi însuşi Dunfin gâgâiau de zor să povestească cum fusese salvată aceasta din urmă, veniră fuga şi Vingsköna împreună cu Guldöga. Salutară musafirii de la distanţă şi se arătară atât de bucuroase de înapoierea surorii lor, încât Dunfin rămase de-a dreptul mişcată.

Gâştele sălbatice se simţeau bine pe arhipelag şi rămase hotărât să nu-şi urmeze călătoria mai departe decât a doua zi dimineaţă. După câtva timp, surorile o întrebară pe Dunfin dacă voia să meargă cu ele, ca să-i arate unde avea de gând să-şi aşeze cuiburile. Dunfin se duse imediat cu ele şi văzu că-şi aleseseră pentru cuiburi nişte locuri bine ascunse şi apărate.

— Tu vrei să te stabileşti, dragă Dunfin? întrebară ele.

— Eu? răspunse Dunfin. N-am de gând să rămân aici. Mă duc cu gâştele sălbatice în Laponia.

— Ce rău ne pare că ne părăseşti! ziseră cu prefăcătorie surorile.

— Aş rămâne bucuroasă lângă voi şi lângă părinţii noştri, zise Dunfin. Am făgăduit însă gâscanului alb…

— Cum? exclamă Vingsköna. Vrei să te măriţi cu gâscanul cel frumos? Am înţeles povestea….

Guldöga se izbi însă de ea şi o întrerupse.

Cele două surori haine au avut ce sporovăi pe urmă până la amiază. Erau din cale-afară de mânioase că Dunfin îşi găsise un peţitor ca gâscanul alb. Aveau şi ele peţitori, nu-i vorbă, însă aceştia erau gâscani cenuşii obişnuiţi. De când îl văzuseră pe gâscanul Martin, celor două surori li se părea că pretendenţii lor erau prea urâţi şi simpli. Nici nu voiau să se mai uite la ei.

— Mi-e necaz de-mi vine să mor! se plânse Guldöga. Barem să fi avut tu parte de el, soră Vingsköna.

— Ba mai bine să dea moartea-n el decât să mă amărăsc toată vara aici cu gândul că Dunfin ia de bărbat un gâscan alb! răspunse cu parapon Vingsköna.

Cele două surori continuară totuşi să pară prevenitoare cu Dunfin. După-amiază, Guldöga o luă cu ea pe Dunfin să-i arate pe cel cu care avea de gând să se mărite.

— Nu e frumos ca al tău, zise Guldöga. În schimb avem siguranţa că e cel care e…

— Ce vrei să spui cu asta, Guldöga? întrebă Dunfin.

Guldöga nu voi la început să-i mărturisească gândul ei. Până la urmă îi dădu să înţeleagă totuşi lui Dunfin că, atât ea, cât şi Vingsköna, bănuiau ceva ciudat la gâscanul alb.

— Noi n-am văzut niciodată o gâscă albă mergând la drum cu cele sălbatice – ziseră surorile – şi tare ne temem că gâscanul tău e vrăjit.

— Ce neroade sunteţi! Martin e o pasăre de casă, zise Dunfin cu indignare.

— Duce în spinare un spiriduş – zise Guldöga – aşa că e şi el vrăjit. Nu ţi-e teamă că o fi un corb negru de mare?

Aceste cuvinte spuse cu dibăcie o speriară tare rău pe sărmana Dunfin.

— Tu vorbeşti numai aşa, ca să mă sperii, zise ea.

— Îţi vreau binele, Dunfin, îi răspunse Guldöga. M-ar durea grozav să te văd zburând cu un corb de mare. Să-ţi spun încă ceva. Caută să-l convingi să mănânce câteva din rădăcinile astea pe care le-am strâns aici. Dacă e vrăjit, o să se vadă numaidecât. Dacă nu e, o să rămână aşa cum e.

Năpârstoc şedea între gâşte şi asculta ce vorbea Akka cu bătrânele gazde. Şi deodată, când nici nu se aştepta, veni Dunfin în zbor şi strigă la el:

— Năpârstoc! Năpârstoc! Gâscanul Martin trage să moară! Eu l-am ucis!

— Stai să încalec pe tine, Dunfin, şi du-mă la el! strigă băiatul.

Plecară apoi, urmaţi de Akka şi de gâştele sălbatice. Când ajunseră la gâscan, acesta zăcea întins la pământ. Nu putea să glăsuiască deloc, ci numai gâfâia.

— Gâdilă-i gâtlejul şi bate-l pe spate, zise Akka.

Băiatul făcu întocmai, iar gâscanul cel alb scuipă imediat o rădăcină mare care i se oprise-n gât.

— Ai mâncat din astea? întrebă Akka, arătând nişte rădăcini împrăştiate pe jos.

— Da, răspunse gâscanul.

— Atunci bine că ţi s-au oprit în gât! zise Akka. Dacă le-ai fi înghiţit, ai fi pierit fără doar şi poate.

— Dunfin m-a sfătuit să le mănânc, zise gâscanul.

— Mi le-a dat soră-mea, spuse printre suspine Dunfin, povestind după asta toată întâmplarea.

— Să te păzeşti de surorile tale, Dunfin – o povăţui Akka – căci numai binele nu ţi-l vor!

Dunfin însă, cu firea ei bună, nu putea să creadă rău despre nimeni. Când veni pe urmă Vingsköna la ea să-i arate gâscanul care o peţise, Dunfin nu pregetă să se ducă imediat.

— E drept că nu e frumos ca al tău – zise Vingsköna, în timp ce zburau spre alesul surorii sale – dar e cu atât mai viteaz şi mai semeţ.

— De unde ştii asta? întrebă Dunfin.

— Păi să vezi! De câtva timp e mare jale aici în arhipelag, printre pescăruşi şi raţele sălbatice, din pricina unei păsări răpitoare străine care vine în fiecare zi la revărsatul zorilor şi fură ori o raţă ori un pescăruş.

— Ce fel de pasăre răpitoare? vru să ştie Dunfin.

— Habar n-avem, răspunse Vingsköna. O astfel de pasăre nu s-a mai pomenit aici în arhipelag. E ciudat însă că pe noi, pe gâşte nu ne atacă niciodată. Logodnicul meu şi-a pus însă de gând să se încaiere cu ea mâine dimineaţă şi s-o gonească de aici.

— Numai de-ar izbuti! zise Dunfin.

— Nici eu nu cred c-o să fie în stare, spuse Vingsköna. Dacă gâscanul meu ar fi mare şi voinic ca al tău, aş mai trage puţină nădejde.

— Vrei să-i spun lui Martin al meu să se bată cu pasărea aceea? întrebă cu nevinovăţie Dunfin.

— Cum să nu vreau! răspunse Vingsköna. Nicicând nu mi-ai putea face un serviciu mai mare decât ăsta.

A doua zi, gâscanul se trezi înainte de răsăritul soarelui, se duse pe ţărm şi prinse să pândească în toate părţile. Nu trecu mult şi văzu venind dinspre apus o pasăre mare şi neagră. Aripile ei erau neobişnuit de lungi şi se vedea bine că pasărea era un vultur. Gâscanul nu se aşteptase la un adversar mai periculos decât o bufniţă şi îşi dădu seama pe loc că nu va scăpa cu viaţă din această aventură. Însă nici prin gând nu-i trecea să dea bir cu fugiţii, deşi era vorba să se lupte cu o pasăre mult mai puternică decât el.

Vulturul se năpusti asupra unui pescăruş şi îşi înfipse ghearele

în el. Când vru să se ridice, gâscanul Martin tăbărî deodată pe el, strigându-i:

— Dă-i drumul şi să nu mai vii aici câte zile îi avea. Altfel o să ai de-a face cu mine.

— Ce te-a pălit, nebunule? strigă mirat vulturul. Ai mare noroc că n-am obiceiul să mă bat cu gâştele. Altfel aş isprăvi repede cu tine.

Gâscanul Martin socoti că vulturul se credea prea grozav ca să se lupte cu el. De aceea se năpusti furios asupra lui, îl muşcă de gâtlej şi îl lovi cu aripile. Vulturul nu putea să rabde, fireşte, o astfel de ruşine şi începu să se lupte, dar nu cu toată puterea.

Năpârstoc dormea alături de Akka şi de gâştele sălbatice, când o auzi pe Dunfin strigând:

— Năpârstoc! Năpârstoc! Gâscanul Martin e în primejdie să fie sfâşiat de un vultur.

— Stai să încalec pe tine, Dunfin, şi du-mă la el! zise băiatul.

Când sosi la faţa locului, gâscanul Martin sângera cu trupul sfâşiat, dar tot se mai lupta. Năpârstoc nu putea să se bată cu un vultur şi nu-i rămânea altceva de făcut decât să ceară ajutor din altă parte.

— Fugi, Dunfin! Cheam-o pe Akka! Să vină încoace cu toate gâştele! strigă el.

Auzindu-l vorbind, vulturul încetă lupta.

— Cine vorbeşte despre Akka? întrebă el.

Când îl văzu pe Năpârstoc şi auzi gâgâitul gâştelor sălbatice, îşi întinse aripile, gata de zbor.

— Spune-i lui Akka că nu m-aş fi aşteptat niciodată să mă-ntâlnesc aici, pe mare, cu ea şi cu tot cârdul ei, zise vulturul, luând calea văzduhului într-un zbor iute şi nespus de avântat.

— Ptii! E vulturul care m-a dus odată înapoi la gâştele sălbatice, zise Năpârstoc, uitându-se mirat după el.

După întâmplarea asta, gâştele sălbatice aveau de gând să plece devreme din arhipelag, însă voiră să pască mai întâi puţin. Pe când se ospătau, veni la Dunfin o raţă sălbatică şi-i spuse:

— Complimente de la surorile tale. Nu îndrăznesc să vină la gâştele sălbatice, dar m-au rugat să-ţi aduc aminte să nu pleci din arhipelag fără să-l vezi mai întâi pe bătrânul pescar.

— Da, aşa este, au dreptate! răspunse Dunfin.

Intrase însă teama în ea. Nevoind să se ducă singură, îl rugă pe gâscan şi pe Năpârstoc să meargă cu ea până la colibă. Uşa acestea era deschisă. Dunfin intră înăuntru, iar însoţitorii ei rămaseră afară. După o clipă, o auziră pe Akka dând semnalul de

plecare şi o chemară pe Dunfin. Aceasta ieşi din colibă şi plecă din arhipelag împreună cu gâştele sălbatice.

După ce călătoarele noastre străbătură o distanţă destul de mare deasupra arhipelagului, Năpârstoc începu să se mire de gâsca sură care venea în urma lor. Dunfin zbura de obicei lin şi în tăcere. Ceastălaltă zbura greoi şi făcea zgomot cu aripile.

— Mamă Akka! Mamă Akka! întoarce-te şi uită-te înapoi! strigă repede băiatul. Ne vine un tovarăş neplăcut. Suntem urmăriţi de Vingsköna!

Gâsca sură scoase atunci un strigăt atât de urât şi furios, încât toate păsările înţeleseră cine era. Akka şi celelalte gâşte se întoarseră spre ea, dar gâsca, în loc să fugă, se năpusti asupra gâscanului alb, îl înşfacă pe Năpârstoc şi zbură cu el în plisc.

A urmat apoi o vânătoare aprigă deasupra mării şi arhipelagului. Vingsköna zbura repede, însă gâştele sălbatice o încolţiseră, aşa că nu mai avea nicio nădejde de scăpare.

Gâştele văzură deodată un fumuleţ alb ridicându-se pe mare şi auziră detunătura unei împuşcături. În goana lor nu băgaseră de seamă că ajunseseră deasupra unei bărci în care se afla un pescar.

Împuşcătura nu nimerise pe nimeni, dar chiar acolo, deasupra bărcii, Vingsköna deschise pliscul şi îi dădu drumul lui Năpârstoc în mare.

STOCKHOLM

Sâmbătă, 7 mai

Cu mulţi ani în urmă se afla la Skansen[59], marele parc de lângă Stockholm, unde s-au adunat atâtea lucruri interesante, un moşneguţ cu numele de Klement Larsson care era paznic.

În după-amiaza unei zile frumoase de la începutul lunii mai,

---

[59] Parcul Skansen ocupă o suprafaţă de aproape 2.500 hectare. Cu dealurile lui stâncoase, cu lacurile şi pădurile lui, cu livezile şi câmpurile lui cultivate, acest parc original este imaginea însăşi a configuraţiei geografice a Suediei. În el e reprezentată toată flora şi fauna ţării. Se găsesc de asemenea modele de aşezări omeneşti din toate regiunile Suediei.

Klement fusese învoit câteva ceasuri şi cobora dealul din Skansen. Pe drum se întâlni cu un pescar din arhipelag, care urca dealul cu plasa în spinare. Pescarul era un om tânăr şi sprinten şi venea de obicei la Skansen să vândă păsări prinse de el vii. Klement se întâlnise cu el de multe ori înainte.

Pescarul îl opri, ca să-l întrebe dacă administratorul parcului era acasă. După ce îi răspunse, Klement îl întrebă la rândul său pe pescar ce lucruri nemaivăzute avea în plasă.

— Îţi arăt bucuros ce am, moş Klement – răspunse pescarul – dacă îmi dai în schimb o povaţă bună şi-mi spui ce pot căpăta pe ce-i în plasă.

Îi întinse apoi lui Klement plasa. Acesta se uită în ea o dată, apoi încă o dată şi pe urmă se dădu câţiva paşi înapoi.

— Maică preacurată! exclamă el. Unde ai găsit, Osbjörn, drăcia asta?

Îşi aduse atunci aminte că, pe vremea când era copil, maică-sa vorbea de spiriduşi care trăiau sub podeaua casei. Nu trebuia să ţipe ori să facă năzbâtii, ca să nu-i supere pe acei spiriduşi. După ce se făcuse mare, avusese credinţa că maică-sa îl speriase cu spiriduşii, ca să-l poată astâmpăra într-un fel. Vedea însă acuma cu ochii lui că nu fusese vorba de o născocire a mamei-sale, căci în plasa lui Osbjörn era chiar un spiriduş.

În sufletul lui Klement rămăsese încă teama din vremea copilăriei. Uitându-se în plasa pescarului, simţi că-l trece un fior. Osbjörn, văzându-l că se înfricoşează, începu să râdă. Klement însă luă lucrul în serios.

— Spune-mi, te rog, Osbjörn, unde l-ai găsit? întrebă el.

— Fii sigur că n-am stat la pândă ca să-l prind, răspunse pescarul. A venit la mine el singur, plocon!… Azi dimineaţă am plecat devreme cu barca, luând cu mine şi puşca. Nu mă depărtasem bine de ţărm, când am văzut nişte gâşte sălbatice venind dinspre răsărit. Ţipau ca din gură de şarpe. Am tras atunci un foc, dar n-am nimerit pe niciuna din ele. În schimb, l-am văzut pe ăsta venind glonţ de sus. A căzut lângă barcă aşa de aproape, că n-am avut nevoie decât să întind mâna să-l prind.

— Nu l-ai împuşcat cumva, Osbjörn?

— Nici pomeneală! E teafăr şi sănătos tun. Când a căzut însă, era cam ameţit. Am luat atunci nişte sfori şi l-am legat fedeleş de mâini şi de picioare, să nu scape cumva. Ce mi-am zis? Aşa ceva e numai bun pentru Skansen.

Auzind toată povestea asta a pescarului, Klement începu să dârdâie de frică. Îşi aminti de tot ce auzise în copilărie despre

spiriduşi, despre felul cum se răzbunau ei pe duşmani şi despre bunăvoinţa cu care îşi ajutau prietenii. Cei care încercau să-i prindă şi să-i ţină închişi dădeau totdeauna de bucluc.

— Trebuia să-i dai drumul imediat, Osbjörn, zise el.

— Păi de nevoie eram cât pe ce să-i dau drumul, răspunse pescarul. Trebuie să ştii, moş Klement, că gâştele sălbatice m-au urmărit până acasă. Pe urmă s-au învârtit toată dimineaţa deasupra arhipelagului şi ţipau mereu, ca şi cum ar fi cerut să li-l dau înapoi. Nu numai atât, dar toate zburătoarele de prin partea locului, pescăruşii, rândunelele de mare şi altele, care nu fac două parale pentru un vânător, s-au lăsat jos, pe arhipelag, şi s-au pus pe gălăgie, iar când ieşeam din bordei, zburau ciotcă în jurul meu şi mă sileau să mă întorc. Nevastă-mea m-a rugat să-i dau drumul piticului. Eu însă mi-am pus în gând să-l duc la Skansen şi pace! Ce-am făcut atunci? Am aşezat la fereastră una din păpuşile copiilor, am băgat spiriduşul în plasă şi am pornit la drum. Păsările au luat-o de bună că el era la fereastră şi nu s-au mai ţinut după mine.

— Dar el nu zice nimic? întrebă Klement.

— Ba da. La început a încercat să cheme păsările. Eu atunci i-am pus un căluş în gură.

Poza nils18 [P349]

— Cum ai putut să faci una ca asta, Osbjörn? Tu nu-ţi dai seama că e ceva nemaiîntâlnit?

— Că o fi, că n-o fi, cu problema asta să-şi bată capul alţii, răspunse pescarul foarte liniştit. Eu, unul, aş fi mulţumit să capăt un preţ bun pe el. Spune-mi, te rog, moş Klement, cât crezi dumneata că mi-ar putea da pe el jupânul de la Skansen?

Klement zăbovi câteva clipe cu răspunsul. Spiriduşul îl băgase în răcori. I se părea că maică-sa era acolo lângă el şi-i spunea să fie bun totdeauna cu astfel de fiinţe.

— Nu ţi-aş putea spune, Osbjörn, câte parale ar vrea să-ţi dea jupânul nostru, zise el. Dacă vrei însă să mi-l dai mie, ţi-aş plăti douăzeci de coroane.

Pescarul se uită la bătrân cu o mirare nespusă când îl auzi că-i propune o sumă atât de mare. Ce-şi închipuia el? Că Klement nutrea credinţa că spiriduşul avea o putere tainică şi îi putea fi de folos, de aceea se arătase atât de darnic. Nefiind însă sigur că administratorul ar fi avut aceeaşi părere şi i-ar fi plătit un preţ la fel de mare, se învoi să facă târgul cu Klement.

Acesta îşi vârî cumpărătura în unul din buzunarele sale largi, se întoarse la Skansen şi intră în unul din bordeiele de stână de colo, în care nu se afla niciun paznic şi nici nu erau vizitatori. Trase apoi uşa după el, scoase din buzunar spiriduşul, care era tot legat de mâini şi de picioare şi cu căluşul în gură, şi îl aşeză cu multă grijă pe o laviţă.

— Ascultă ici ce-ţi spun eu, îi zise Klement. Ştiu că unuia ca tine nu-i place să fie văzut de oameni, ci, dimpotrivă, să fie de capul lui. De aceea, m-am gândit să te las slobod, însă numai cu o condiţie: să-mi făgăduieşti c-o să rămâi aici în parc până ce-ţi dau eu voie să pleci aiurea. Dacă te-nvoieşti, dă din cap de trei ori.

Klement aştepta plin de nădejde răspunsul spiriduşului, dar acesta nu făcu nicio mişcare.

— N-ai s-o duci prost, zise Klement. Am să-ţi dau demâncare în fiecare zi şi cred că o să ai atâta treabă aici că n-ai să te plictiseşti niciodată. N-o să te duci însă în altă parte decât cu învoirea mea. Uite, facem amândoi o înţelegere. Cât timp ţi-oi pune mâncare într-o strachină albă, tu ai să stai pe loc. Când îi vedea însă că ţi-am pus-o în una albastră, atunci vei fi liber să pleci unde vrei.

Klement tăcu iar, aşteptând ca spiriduşul să facă un semn, dar acesta tot nu se mişca.

— Bine! zise Klement. Atunci nu-mi rămâne altceva de făcut decât să te arăt stăpânului meu. O să fii pus într-un borcan de sticlă şi toată lumea din Stockholm o să dea năvală ca la urs să te vadă.

Verbele astea se pare că l-au speriat pe pitic. Cum le auzi, îi şi făcu semn lui Klement.

— Bravo! zise acesta, scoţând briceagul şi tăind sforile cu care era legat piticul la mâini.

Pe urmă o luă repede spre uşă.

Băiatul se dezlegă şi la picioare, îşi scoase căluşul din gură şi începu să se gândească. Se întoarse apoi spre Klement Larsson cu gând să-i aducă mulţumiri, dar acesta se făcuse nevăzut.

* * *

Cum ieşi pe uşă, Klement, se întâlni cu un domn în vârstă.

— Bună ziua, Klement, zise el. Ce mai faci? Eşti bine, sănătos? Mi se pare că ai cam tânjit în ultimul timp.

Bătrânul era aşa de prietenos, încât Klement prinse curaj şi îşi descărcă inima, arătându-i cât de greu o ducea din pricină că-i

era mereu dor de acasă.

— Cum aşa! exclamă domnul cel bătrân. Ţi-e dor de casă când stai aici în Stockholm? Se poate una ca asta? De bună seamă că n-ai auzit niciodată, Klement, cum a luat naştere oraşul Stockholm. Dacă ai fi auzit, ai recunoaşte că dorul de care te plângi e numai o închipuire a ta. Hai cu mine, să stăm puţin amândoi colo, pe banca aia, şi-ţi voi povesti ceva despre oraşul ăsta.

După ce domnul cu pricina se aşeză pe bancă, se uită câteva clipe la panorama oraşului care se întindea devale, la picioarele lor, şi răsuflă adânc, ca şi cum ar fi vrut sa soarbă toată frumuseţea acelei privelişti. Pe urmă se întoarse spre bătrân.

— Uite Klement zise el începând să deseneze o hartă mică pe aleea de nisip din faţa lui. Aici este Uppland şi dincoace se prelungeşte spre miazăzi o limbă de pământ ciuruită pe margini de o mulţime de golfuri. Dincolo se întâlneşte Södermanland cu altă limbă de pământ, la fel de găurită, care merge spre miazănoapte. Iar aici vine dinspre apus un lac plin de insule: e lacul Mälar. Dincoace vine dinspre răsărit altă apă înghesuită de insule şi de stânci: e Marea Baltică. Iar aici, Klement, unde Uppland se întâlneşte cu Södermanland şi lacul Mälar cu Marea Baltică, e un râu scurt, în mijlocul căruia se află patru ostroave ce-l împart în mai multe braţe. Unul din aceste braţe se cheamă Norrström. Înainte însă, numele lui era Stocksund.

Aceste ostroave erau la început insuliţe împădurite, aşa cum mai sunt şi azi destule pe lacul Mälar, şi au fost multă vreme nelocuite. Se pare că aveau o poziţie bună, întrucât erau situate între două ape şi două provincii, dar nimeni nu lua în seamă acest lucru. A trecut aşa an după an. Pe urmă oamenii au început să se aşeze, atât pe insulele lacului Mälar, cât şi în arhipelag. Pe ostroavele astea nu venea însă nimeni să-şi statornicească o aşezare. Când şi când doar acosta la ţărmul său câte un navigator, care îşi întindea cortul, să mâie noaptea pe vreunul din ele. Nimeni însă nu se gândea să rămână acolo.

Într-o zi, un pescar care locuia pe insula Lidingö din Marea Baltică a trecut dincolo, în lacul Mälar, şi a avut aşa de mult noroc la pescuit, încât a uitat să se înapoieze la timp acasă. A ajuns doar până la cele patru ostroave, unde l-a apucat noaptea, aşa că nu i-a rămas altceva mai bun de făcut decât să tragă la mal, pe unul din ele, şi să aştepte până avea să răsară luna. Ştia omul bine că avea să răsară luna. Ştia omul bine că avea să răsară mai târziu.

Era la sfârşitul verii, cu vreme caldă şi frumoasă, deşi serile se întuneca devreme. Pescarul a tras la mal, s-a lungit pe pământ cu capul pe o piatră şi a adormit. Când s-a trezit din somn, luna răsărise de mult. Era deasupra lui şi strălucea atât de puternic, de parcă era ziua în amiaza mare.

Omul a sărit în sus şi tocmai se pregătea să dea barca în apă, când deodată văzu mişcându-se în ea o mulţime de puncte negre. Era un cârd mare de foci, care se apropia cu mare iuţeală de ţărm. Pescarul, văzând că aveau de gând să vină pe uscat, se aplecă să-şi ia ostia pe care o purta totdeauna cu el în barcă. Când s-a ridicat însă, n-a mai văzut nicio focă. În schimb, se aflau pe ţărm cele mai frumoase fecioare; tinere cum îi tinereţea, care purtau rochii verzi de mătase cu trene şi aveau pe frunţi cununi de mărgăritare. Pescarul şi-a dat seama atunci că în faţa lui se aflau nişte sirene, care locuiau în arhipelagul pustiu hăt departe, pe mare, şi care luaseră chipuri de foci ca să poată veni pe uscat şi să se desfete la lumina lunii pe ostroavele înverzite.

Pescarul, foarte liniştit, a pus ostia jos; iar când s-au dus sirenele pe ostrov la joacă, s-a luat tiptil după ele să le privească. El auzise despre sirene că sunt neasemuit de frumoase şi că la soare te poţi uita, dar la ele ba, însă îşi zicea că ce-i fusese dat să vadă aievea era mai presus de o astfel de preţuire.

După ce le-a urmărit învârtind hora sub copaci, a coborât pe ţărm, a luat una din pieile de focă rămase acolo şi a ascuns-o sub o piatră. Pe urmă s-a întors la barcă, s-a trântit lângă ea şi s-a făcut că doarme.

N-a trecut mult şi le-a văzut pe sirene coborând la ţărm, ca să-şi ia din nou chipurile de foci. La început erau vesele şi zglobii, dar pe urmă le-a cuprins jalea, deoarece una din ele nu-şi găsea pielea de focă. Alergau toate pe ţărm de colo până colo, ajutând-o la căutat. Pielea de focă însă ia-o de unde nu-i! Pe când căutau aşa, au băgat de seamă că cerul începuse a păli şi că se revărsau zorile. Nemaiputând să rămână, au intrat în apă şi au pornit toate înot, în afară de cea care nu-şi găsise pielea de focă. Aceasta a rămas plângând pe ţărm.

Pescarului i s-a făcut milă de ea, dar s-a silit să nu se trădeze prin vreo mişcare că e acolo, până ce s-a luminat bine de ziuă. S-a sculat atunci şi a băgat barca în apă, făcându-se că o văzuse pe fecioară abia după ce ridicase vâslele.

— Cine eşti? a strigat el. Vreo naufragiată? a stăruit pescarul mai departe, făcând pe niznaiul.

Sirena s-a repezit la el să-l întrebe dacă nu cumva văzuse pielea ei de focă, dar pescarul s-a prefăcut că nici n-a înţeles întrebarea ei. Sirena s-a aşezat atunci jos şi s-a pornit iar pe plâns. În cele din urmă, omul i-a propus să vină la el în barcă.

— Haide cu mine la bordeiul meu, şi mama va avea grijă de tine. Cum o să rămâi singură aici, pe ostrov, unde nu poţi afla nici culcuş, nici mâncare?

Pescarul i-a grăit cu atâta căldură, încât, până la urmă, a înduplecat-o să-l însoţească la drum. Atât el cât şi maică-sa s-au purtat nespus de frumos, cu sărmana sirenă şi se părea că aceasta o ducea bine în casa lor. Pe zi ce trecea, devenea tot mai veselă, o ajuta pe bătrână la treburile ei şi era ca orice altă fată din arhipelag, cu singura deosebire că la înfăţişare era mult mai frumoasă decât toate celelalte. Şi într-o bună zi, pescarul a întrebat-o dacă vrea să-i fie soţie. Sirena n-avea nimic de zis împotrivă şi a răspuns pe loc că primeşte cu bucurie.

S-au făcut apoi pregătirile de nuntă şi, când a trebuit să se îmbrace ca mireasă, sirena şi-a pus rochia cea verde cu trenă şi cununa strălucitoare de mărgăritare pe care le purta când o văzuse pescarul prima oară, urmând să aibă loc cununia.

Mireasa şi soacră-sa luaseră loc în barca pescarului Acesta vâslea atât de bine, că era cu mult înaintea celorlalţi. Ajungând în dreptul ostrovului unde îşi găsise mireasa, care stătea acum mândră şi împodobită alături de el, pescarul începu să zâmbească.

— De ce zâmbeşti? l-a întrebat ea.

— Hm! Mă gândesc la noaptea aceea în care ţi-am ascuns pielea de focă, a răspuns pescarul.

Omul nostru era atât de sigur de ea, încât credea că n-avea niciun motiv să-i ascundă adevărul.

— Cum ai zis? a întrebat mireasa. Ce piele de focă? Eu n-am avut niciodată aşa ceva.

Pescarului i se părea că fata uitase toată povestea.

— Nu-ţi mai aduci aminte cum jucai hora cu sirenele? a întrebat pescarul din nou, stăruind ca ea să-şi amintească.

— Nu ştiu ce vrei să spui, i-a răspuns mireasa. Poate ai avut astă-noapte un vis ciudat! Mai ştii!…

— Dacă am să-ţi arăt pielea de focă, o să mă crezi? zise pescarul, întorcând barca şi ducând-o la mal.

Au coborât apoi pe uscat, iar flăcăul a început să caute pielea de focă sub piatra unde o ascunsese.

Cum a văzut-o, mireasa a smuls-o din mâna pescarului, s-a

înveşmântat cu ea şi s-a aruncat în valuri.

Mirele a văzut-o depărtându-se înot şi a sărit în apă după ea, dar n-a putut-o ajunge. În deznădejdea lui, când a văzut că nu e chip s-o oprească altfel, a pus mâna pe ostie şi a azvârlit-o. A nimerit ţinta mai bine decât avusese de gând, căci sărmana sirenă a scos un ţipăt sfâşietor şi a dispărut în adâncul apei.

Pescarul a rămas pe ţărm, aşteptând-o să se ivească din nou, însă observă că apa din jurul său începu să capete o strălucire suavă. Niciodată până atunci n-o văzuse atât de frumoasă. Strălucea în roşu şi alb, ca jocul de culori de pe scoici.

Când apa cea strălucitoare se izbi de ţărmuri, pescarului i s-a părut că şi ele se schimbau. Totul a început să înflorească şi să împrăştie miresme. O strălucire dulce învăluia ţărmurile şi ele căpătau o frumuseţe pe care n-o mai avuseseră.

Atunci pescarul şi-a dat seama cum se petrecuse acea minune, căci aşa e datul sirenelor: cel care le vede, trebuie să le socoată mai frumoase decât orice alte fiinţe. Când sângele sirenei cu pricina s-a amestecat cu apa şi a scăldat ţărmurile, le-a dat acestora frumuseţea ei, lăsându-le harul ca cei care le vor vedea să le îndrăgească şi să fie atraşi de dorul lor.

— Şi bagă de seamă, Klement – zise mai departe domnul cel bătrân cu o sclipire de şiretenie în ochi – că de atunci încoace au şi venit oamenii să se aşeze pe ostroavele astea. La început au venit numai pescari şi ţărani. Pe urmă nu fost ispitiţi şi alţii, iar într-o bună zi a sosit cu o corabie şi craiul ţării, împreună cu ducele său[60].

Ei au ţinut sfat cu privire la ostroavele astea şi au hotărât ca toate navele care voiau să pătrundă în Mälar să treacă neapărat pe lângă ele. Ducele a fost de părere ca pe canal să fie aşezată o barieră, ce putea fi închisă şi deschisă după voie: închisă pentru piraţi, deschisă pentru vasele de comerţ. Şi treaba a mers serios înainte, zise mai departe domnul cel bătrân, ridicându-se şi începând să deseneze iar în nisip cu bastonul. Ici, pe insula cea mai mare din toate, ducele a înălţat o cetate cu un turn mare, care s-a chemat Kärnan. De jur împrejurul ostrovului, locuitorii au ridicat ziduri. Aici, la miazănoapte, şi aici, la miazăzi, au durat porţi în zid şi au aşezat deasupra lor turnuri înalte. Au construit pe urmă poduri care au legat ostrovul de celelalte, ridicând şi pe

[60] E vorba de Birger, duce de Bjelbo, din familia Folkungilor, care a cârmuit Suedia în veacul al XIII-lea. Rege pe atunci era Erik Löspe, iar una din surorile lui se căsătorise cu Birger.

ele turnuri înalte. Iar pe apă, de jur împrejur, au aşezat o centură de piloţi cu bariere, ce puteau să fie deschise ori închise, ca să nu treacă niciun vas fără îngăduinţa celor din ostrov.

După cum vezi, Klement, cele patru ostroave pe care înainte nu le lua nimeni în seamă au fost în scurt timp bine întărite. Asta nu era însă de ajuns. Ţărmurile şi strâmtorile astea au atras multă lume spre ele. După puţin timp au venit să se aşeze pe ostroave oameni din toate părţile, iar oraşul s-a chemat Stockholm, nume cu care a rămas până în vremurile noastre.

Îţi voi trimite o carte despre Stockholm, ca s-o citeşti din scoarţă-n scoarţă.

Eu ţi-am spus câte ceva din istoria capitalei noastre, Klement. Acuma tu să te străduieşti a cunoaşte singur viaţa ei şi prin câte prefaceri a trecut. Vei citi şi vei vedea cum orăşelul îngust şi înconjurat de ziduri de pe ostroave s-a întins, ajungând marea de case pe care o vedem sub noi. Vei citi că pe turnul cel negru al cetăţii Kärnan s-a ridicat castelul cel frumos de colo din vale. Vei citi cum un ostrov după altul s-a umplut cu clădiri. Vei citi că grădinile de zarzavat din partea de miazănoapte şi din cea de miazăzi a oraşului au fost transformate în parcuri atrăgătoare sau în cartiere populate. Vei citi că dealurile au fost făcute una cu şesul, iar strâmtorile au fost înfundate. Şi când le vei cunoaşte pe acestea toate şi-o să le ai în inimă, atunci o să te simţi aici, Klement, ca şi la tine acasă. Oraşul acesta nu este numai al locuitorilor din Stockholm. E al tău şi al întregii Suedii.”

VULTURUL GORGO

Într-o vale la munte

Pe un picior de plai, departe, în munţii Laponiei, era odată un cuib vechi de vulturi, făcut din crengi de pin aşezate unele peste altele. Fusese clădit şi întărit ani de zile în şir şi stătea cocoţat pe o muchie de stâncă, larg de câţiva metri şi înalt aproape cât o colibă de laponi.

Stânca pe care se afla acel cuib de vulturi se înălţa deasupra unei văi destul de mari, locuită în timpul verii de un cârd de

gâşte sălbatice. Ascunsă bine între munţi, nu prea era cunoscută nici chiar de către laponi. În mijlocul văii se afla un iaz rotund, în care se găsea destulă hrană pentru bobocii de gâşte, iar pe malurile înverzite ale iazului, acoperite cu sălcii şi cu mesteceni pitici, se afla cea mai gustoasă păşune pe care şi-o puteau dori gâştele.

Totdeauna locuiseră vulturii sus pe stâncă şi gâşte sălbatice jos în vale. Vulturii răpeau în fiecare an câteva gâşte, dar se fereau să ia prea multe, ca să nu le facă să plece de acolo. Gâştele sălbatice, la rândul lor, trăgeau unele foloase de pe urma vulturilor. Deşi erau păsări răpitoare, ţineau la distanţă pe altele la fel cu ele, ori poate şi mai aducătoare de nenorociri.

Câţiva ani înainte de plecarea lui Nils Holgersson în călătoria cu gâştele sălbatice, mama Akka din Kebnekajse, conducătoarea cârdului de gâşte sălbatice, stătea într-o dimineaţă în fundul văii şi se uita la cuibul de vulturi. Vulturii plecau de obicei la vânătoare îndată după răsăritul soarelui; iar Akka, în toate verile petrecute în acea vale, aştepta în fiecare dimineaţă să vadă dacă aveau de gând să pornească după pradă devale, ori îşi luau zborul spre alte locuri de vânătoare.

Nu avu nevoie să aştepte mult şi îi văzu pe cei doi vulturi falnici părăsindu-şi cuibul de pe muchia stâncii. Zburau prin văzduh neasemuit de frumos, dar înfricoşător. Luară direcţia spre şes în jos, aşa că Akka scoase un suspin de uşurare.

Bătrâna gâscă nu mai clocea, nici nu mai hrănea pui. Vara îşi petrecea vremea preumblându-se de la un cuib la altul şi dând sfaturi celorlalte gâşte cum să clocească şi să-şi îngrijească bobocii. În afară de asta, era cu ochii în patru, nu numai după vulturi, dar şi după vulpi albastre, după bufniţe şi după alţi duşmani pe care îi socotea primejdioşi pentru gâştele sălbatice şi pentru puii lor.

Pe la amiază, Akka pândea iarăşi vulturii. Aşa făcea ea zi de zi în toate verile de când stătea acolo în vale. După felul cum zburau, îşi dădea seama cum le mersese la vânătoare şi dacă putea să aibă siguranţa că celelalte păsări de sub paza ei nu mai erau ameninţate de primejdie. În ziua aceea însă nu-i mai văzu pe vulturi venind înapoi.

„Ce naiba! Oi fi îmbătrânit eu oare aşa de rău, încât să nu fi băgat de seamă? îşi zise Akka după ce aşteptă câtva timp. Vulturii doar trebuiau să se-ntoarcă de mult acasă!…”

Pândi şi după-amiază, aşteptând să vadă vulturii pe o ieşitură a stâncii, unde se odihneau de obicei şi-şi făceau siesta, încercă

să-i vadă şi spre seară, când coborau să se scalde la iaz, dar zadarnic. Se tângui iarăşi că era o hodoroagă bătrână şi-şi puse în gând să nu-i scape a doua zi. Era atât de obişnuită să vadă vulturii deasupra ei, încât nu-şi putea închipui că nu se mai înapoiaseră la cuibul lor.

A doua zi dimineaţa, Akka se trezi devreme, să stea iar la pândă, dar tot nu văzu vulturii. În schimb, auzi în liniştea dimineţii un strigăt de mânie şi jale care părea să vină dinspre cuibul de vulturi.

„S-o fi întâmplat oare ceva sus acolo la vulturi?” îşi zise ea. Îşi luă repede zborul şi ajunse la o înălţime destui de mare, ca să se poată uita în cuib. Nu văzu însă nici vulturul, nici vulturoaica. Găsi numai un pui golaş care ţipa de foame.

Akka se lăsă încet şi şovăielnic spre cuibul de vulturi. Era un loc înfricoşător. Se vedea cât de colo că era adăpostul unor păsări de pradă. Pe jos erau împrăştiate oase albite, pene însângerate şi bucăţi de piele, capete de iepuri, pliscuri de păsări şi picioare de găinuşe acoperite cu pene. Chiar şi puiul de vultur, care stătea în mijlocul acestor rămăşiţe lugubre, avea o înfăţişare respingătoare, cu pliscul mare, deschis, cu trupul grosolan şi pufos şi cu aripile încă neformate, ale căror pene păreau nişte ţepuşe.

În cele din urmă, Akka îşi birui sila şi se lăsă pe marginea cuibului. Se uita însă mereu cu nelinişte în toate părţile, de teamă ca vulturii să nu se întoarcă la sălaşul lor dintr-o clipă în alta.

— Bine că vine cineva în sfârşit la mine! strigă puiul de vultur. Dă-mi repede ceva demâncare!

— Ehei! Mai încet cu graba! zise Akka. Spune-mi întâi unde-ţi sunt părinţii?

— Eu de unde vrei să ştiu? Au plecat ieri dimineaţă şi nu mi-au lăsat decât un leming să-mi ţină de foame cât or lipsi de-acasă. Păi le-am halit de mult, vezi bine! Ruşine să le fie părinţilor mei că mă lasă să mor de foame!

Pe Akka o prinse bănuiala că vulturii cei bătrâni fuseseră împuşcaţi de vreun vânător şi în sinea ei îşi zicea că, lăsându-le puiul să moară de foame, ar fi scăpat pentru totdeauna de pacostea acelor păsări răpitoare. Pe de altă parte însă, n-o lăsa totuşi inima să nu ajute un pui părăsit, pe cât îi stătea în putinţă.

— Ce stai şi te uiţi în toate părţile? zise puiul de vulturi. Nu ţi-am spus să-mi aduci ceva de mâncare?

Akka îşi întinse aripile şi zbură la iazul din vale. Nu trecu mult

şi se întoarse la cuibul de vulturi cu un păstrăv în cioc. Când îl puse jos, în faţa puiului, acesta începu să pufnească de mânie.

— Crezi oare că pot să mănânc aşa ceva? zise el, dând peştele la o parte şi încercând s-o ciupească pe Akka cu pliscul. Adu-mi o găinuşă ori un leming! Auzi?

Akka lungi gâtul şi-l ciupi pe vulturaş de ceafă.

— Uite ce, îi răspunse ea. Dacă îţi fac rost de bucate, să fii mulţumit cu ce-ţi dau eu şi să nu mai faci nazuri. Părinţii tăi au murit şi nu te mai pot ajuta. Dacă vrei să mori însă de foame, aşteptând găinuşe şi lemingi, n-ai decât. Eu nu te opresc!

Spunând aceasta, Akka îşi văzu repede de drum şi nu se mai întoarse la cuibul de vulturi decât după câtva timp. De voie, de nevoie, puiul mâncase peştele, iar când gâsca îi puse jos altul, îl înghiţi pe loc, deşi parcă în silă.

Akka avu pe urmă de furcă cu el. Vulturii cei bătrâni nu s-au mai întors, aşa că ea a trebuit să-i facă rost puiului de toată hrana de care avea nevoie. Îi dădea peşte şi broaşte, mâncăruri ce se vede că-i priau destul de bine, căci creştea mare şi se făcea voinic. Şi-a uitat repede părinţii, crezând că Akka era adevărata lui mamă. Akka, pe de altă parte, ţinea mult la el, ea şi cum ar fi fost copilul ei. Ea a căutat să-i dea o creştere bună şi s-a străduit să-l dezveţe de a fi crud şi trufaş.

După câteva săptămâni, Akka începu să bage de seamă că se apropia vremea năpârlitului, aşa că nu avea să mai poată zbura. O lună întreagă i-ar fi fost peste putinţă să ducă mâncare puiului de vultur, care se afla astfel în primejdie să moară de foame.

— Ascultă, Gorgo – îi zise ea într-o zi – de mâine n-am să mai pot veni cu peşte la tine. Trebuie să alegi acuma una din două: ori stai aici sus pe stâncă şi mori de foame, ori te-ncumeţi să zbori devale, deşi te-ar putea costa şi asta viaţa. Dar de izbândeşti, o să ai acolo mâncare berechet.

Fără să pregete măcar o clipă, vulturaşul se sui pe marginea cuibului şi, având grijă să măsoare cu privirea distanta până în fundul văii, odată îşi întinse aripioarele şi îşi făcu vânt. Se rostogoli el de câteva ori în văzduh, dar până la urmă se folosi de aripi cu destulă dibăcie, aşa că ajunse jos în vale aproape teafăr.

Acolo, Gorgo îşi petrecu vara în societatea bobocilor de gâscă cu care se făcu bun prieten. În credinţa că era şi el un boboc, căuta să trăiască la fel ca ei. Când înotau pe iaz, se lua după cârd până ce era gata să se înece. Se simţea foarte umilit că nu putea învăţa să înoate şi într-o bună zi se duse la Akka să se jeluiască.

— De ce nu pot înota şi eu ca ceilalţi boboci? întrebă el.

— Pentru că ţi s-au strâmbat ghearele şi ţi s-au făcut degetele prea mari cât ai stat acolo sus pe stâncă, îi lămuri Akka. Nu-ţi face însă inimă rea din pricina asta. O să fii şi tu în orice caz o pasăre vrednică.

Aripile vulturaşului crescuseră repede destul de mari ca să se poată avânta în zbor. Nu-i dădu însă prin gând să se folosească de ele decât în toamnă, când învăţară să zboare bobocii de gâscă. Îi venise şi lui acuma vremea să se mândrească nevoie mare, căci se dovedise neîntrecut în acest sport. Tovarăşii săi nu stăteau niciodată în văzduh mai mult decât aveau nevoie să stea, în timp ce el stătea acolo toată ziua şi se desprindea cu arta zborului. Nu aflase încă până atunci că se trăgea din alt neam decât gâştele. Dar, de la o vreme, observă totuşi o mulţime de lucruri care îl mirau şi o tot sâcâia pe Akka cu întrebările.

Aşa se face că într-o bună zi puiul de vultur o întrebă:

— De ce fug, mamă Akka, găinuşele şi lemingii şi se ascund prin tufişuri când cade umbra mea pe munte? De ceilalţi boboci de gâscă de ce nu se tem oare aşa de mult?

— Aripile tale au crescut prea mari cât ai stat sus pe munte, îl lămuri Akka. Din cauza lor se sperie de tine găinuşele şi lemingii. O să fii şi tu în orice caz o pasăre vrednică.

Când se aşternu toamna, sosi pentru gâştele sălbatice vremea plecării. Gorgo zbură şi el în cârdul lor. Îşi închipuia şi acum că era una din ele. Văzduhul era însă plin de păsări care plecau spre miazăzi şi în rândul lor se iscă larmă mare când o văzură pe Akka cu un vultur în cârdul ei. Stolul gâştelor sălbatice era împresurat mereu de roiuri de păsări curioase, care îşi exprimau zgomotos uimirea. Akka le ruga să tacă, dar era cu neputinţă de închis atâtea pliscuri gălăgioase.

— De ce spun despre mine că-s vultur? întrebă Gorgo mereu, din ce în ce mai întărâtat. Ce, au orbul găinilor? Nu văd că-s gâscă sălbatică? Doar nu-s mâncătoare de păsări, care îşi sfâşie semenele. Cum îndrăznesc oare să-mi dea un nume aşa de urât?

Într-o zi, gâştele zburau pe deasupra unei gospodării ţărăneşti, în ograda căreia o mulţime de găini ciuguleau de zor pe o movilă de gunoi.

— Un vultur! Un vultur! începură să strige îngrozite găinile, fugind care încotro să-şi caute adăpost. Gorgo însă, care auzise vorbindu-se despre vulturi ca despre nişte răufăcători, nu-şi putu stăpâni mânia. Îşi întinse aripile, se abătu glonţ la pământ şi îşi

înfipse ghearele în una din găini.

— Te-nvăţ eu minte, să nu mai spui că-s vultur! zise el furios, ciupind găina cu clonţul.

În aceeaşi clipă, o auzi pe Akka chemându-l din văzduh. Ascultător, vulturaşul cătă în sus. Gâsca veni în zbor spre el şi începu să-l dojenească.

— Ce poznă mi te-ai apucat să faci? strigă ea, lovindu-l cu pliscul. Aşa! Ai vrut să omori biata găină? Ruşine să-ţi fie!

În timp ce puiul de vultur, primea fără să cârtească mustrarea gâştei sălbatice, cârdurile mari de păsări dimprejur dezlănţuiră o adevărată furtună de zeflemele. Auzindu-le, vulturaşul se întoarse spre Akka cu priviri furioase, de parcă ar fi avut de gând să tabere asupra ei. Se răzgândi însă repede şi, avântându-se cu toată puterea în văzduh, se înălţă atât de sus, încât niciun strigăt nu mai avea cum să ajungă până la el. Cât mai putea să fie zărit de către gâştele sălbatice, se roti la mare înălţime deasupra lor.

Peste trei zile apăru din nou în cârdul gâştelor.

— Acum ştiu cine sunt, îi spuse el lui Akka. Deoarece sunt vultur şi nu gâscă sălbatică, vreau să-mi trăiesc viaţa aşa cum îi şade bine unui vultur. Cred însă că putem rămâne prieteni. Nu te voi ataca niciodată şi nici pe ai tăi nu-i voi ataca.

Akka avea însă ambiţia să facă dintr-un vultur o pasăre blândă, care să nu căşuneze nimănui vreun rău, şi nu putea admite ca vulturaşul să fie de capul lui.

— Cum îţi închipui că aş putea fi prietenă cu o pasăre care îşi mănâncă semenele? zise ea. Du-ţi viaţa aşa cum te-am învăţat eu şi atunci poţi merge mai departe în cârdul meu, ca şi până acum!

Vezi însă că atât ea cât şi vulturul erau, două păsări mândre şi de nezdruncinat în hotărârea pe care o luaseră, niciuna din ele nevrând să se dea bătută. Sfârşitul a fost că Akka i-a interzis vulturului să mai stea în preajma gâştelor. Era atât de pornită împotriva lui, încât nimeni nu cuteza să-i rostească numele în faţa ei.

După întâmplarea asta, Gorgo a cutreierat ţara de unul singur ca o pasăre răpitoare. Uneori era mâhnit, îl cuprindea atunci dorul de vremea când se credea o gâscă sălbatică şi se juca cu bobocii zburdalnici. Printre animale avea faima unei păsări îndrăzneţe. Ele spuneau de obicei că vulturul nu ştia decât de frica mamei sale vitrege, Akka. În acelaşi timp povesteau însă despre el că niciodată nu atacase o gâscă sălbatică.

În captivitate

Gorgo nu avea decât trei ani. Nu se gândise niciodată să-şi caute o soaţă şi să-şi dureze o aşezare statornică undeva. S-a întâmplat însă că într-o zi fu prins de un vânător şi vândut la Skansen. Acolo se mai aflau încă doi vulturi: zăceau închişi tustrei într-o colivie făcută din sârmă şi din zăbrele de fier. Colivia era aşezată afară şi era atât de mare, încât au încăput în ea doi copaci precum şi un bolovan mare, puşi acolo ca să se poată simţi vulturii ca la ei acasă. Totuşi, ei tânjeau. Şedeau mai toată ziua nemişcaţi în acelaşi loc. Frumoasele lor pene negre erau zbârlite şi fără luciu, iar în ochii lor stinşi se puteau citi dorul de libertate, dorul de înălţimile văzduhului.

În prima săptămână de captivitate, Gorgo a mai fost el treaz şi vioi cât a mai fost, dar mai apoi l-a cuprins şi pe el un fel de toropeală. Stătea liniştit la locul lui, ca şi ceilalţi vulturi, se uita ţintă drept înainte, fără să vadă ceva şi nemaiţinând seamă de trecerea timpului.

Într-o zi, pe când şedea aşa în amorţeală, auzi că-l cheamă cineva de jos, dinafară coliviei. Copleşit de toropeală, nici nu avu curajul să se uite în jos.

— Cine mă cheamă? întrebă el.

— Cum, Gorgo, nu mă mai cunoşti? Sunt Năpârstoc, care zburam înainte cu gâştele sălbatice.

— Şi pe Akka au prins-o? întrebă Gorgo cu un ton ca şi cum ar fi căutat să-şi adune gândurile după un somn lung.

— Nu, Akka, gâscanul alb şi tot cârdul sunt acum sus, în Laponia! Toţi bine, sănătoşi! răspunse băiatul. Numai pe mine m-au prins.

În timp ce vorbea, Năpârstoc îl văzu pe Gorgo întorcându-şi privirile şi începând să se uite sus în văzduh cum se uita altădată.

— Vultur falnic ce eşti – strigă el – crezi c-am uitat că m-ai dus o dată înapoi la gâştele sălbatice şi că ai cruţat viaţa gâscanului alb? Spune-mi, rogu-te, cum aş putea să-ţi fiu de ajutor!

Gorgo îşi ridică atunci capul.

— Nu-mi tulbura liniştea, Năpârstoc, zise el. Eu visez acum că plutesc liber sus în văzduh. Nu vreau să fiu treaz.

— Mişcă-te şi aruncă-ţi privirea să vezi ce se petrece în jurul tău, îl îndemnă băiatul. Altfel o să ajungi în halul în care se află ăşti doi vulturi, sărmanii!

— Da! Vreau să fiu ca ei. Sunt cufundaţi atât de mult în vise, încât nimic nu-i mai poate tulbura, zise Gorgo.

Când veni noaptea şi tustrei vulturii dormeau, se auzi un râcâit uşor în reţeaua de sârmă de pe acoperişul coliviei. Cei doi prizonieri bătrâni nu se sinchisiră de acel zgomot, dar Gorgo se trezi.

— Cine e? Cine umblă sus pe acoperiş? întrebă el.

— Eu sunt, Gorgo, Năpârstoc, răspunse băiatul. Pilesc sârma, ca să poţi fugi.

Vulturul îşi ridică atunci capul. Noaptea fiind luminoasă, îl văzu pe băiat pilind reţeaua de sârmă întinsă deasupra coliviei. Avu o clipă de nădejde, dar apoi îl cuprinse iarăşi descurajarea.

— Eu sunt o pasăre mare, Năpârstoc! zise el. Cum ai să poţi pili atâta sârmă, ca să pot ieşi afară? Mai bine lasă-te păgubaş!

— Tu vezi-ţi de somn şi n-avea nicio grijă, îi răspunse băiatul. Nu cred să isprăvesc totul în noaptea asta şi nici mâine seară, însă voi face tot ce-mi stă în putinţă să te salvez; că de mai stai aici, va fi vai şi-amar de tine!

Peste puţin, Gorgo adormi buştean. Când se trezi însă a doua zi, băgă de seamă că fuseseră pilite o mulţime de fire de sârmă. În ziua aceea nu s-a mai simţit aşa de somnoros ca în ajun. Dădea din aripi şi sărea lăsându-se pe ele, ca să-şi dezmorţească încheieturile.

Într-o dimineaţă, când se crăpă de ziuă, Năpârstoc veni să-l trezească pe vultur.

— Încearcă acuma, Gorgo! îl îndemnă el.

Vulturul se uită în sus. Băiatul pilise într-adevăr atât de multe fire, că se făcuse o deschizătură mare în reţeaua de sârmă. Gorgo dădu din aripi şi încercă să treacă prin ea. De câteva ori nu izbuti, căzând înapoi în colivie, dar în cele din urmă birui greutatea şi se văzu deodată slobod în văzduh.

Zbura acum falnic, avântându-se spre nori. Micul Năpârstoc se uita la el cu melancolie, tânjind să vină şi la el cineva să-i dea libertatea.

La drept vorbind, băiatul era acum la Skansen ca la el acasă. Făcuse cunoştinţă cu toate animalele care se aflau acolo şi legase prietenie cu multe din ele. Trebui să recunoască totuşi că în parcul acela nemăsurat de mare erau multe lucruri de văzut şi de învăţat, aşa că nu i s-ar fi urât niciodată să stea în preajma lui. Gândurile lui zburau însă mereu la gâscanul Martin şi la gâştele sălbatice care-i fuseseră tovarăşe de drum.

— Dacă n-aş fi legat de făgăduiala pe care am dat-o, aş găsi

eu o pasăre care să mă ducă la ele.

Ar putea să pară ciudat că Klement Larsson nu-i redase băiatului libertatea, dar nu trebuie să pierdem din vedere cât fusese de zăpăcit când se despărţise de Skansen. În dimineaţa plecării definitive, se gândise totuşi să pună mâncare băiatului într-o strachină albastră, însă din păcate nu găsise niciuna. În afară de asta, se îngrămădiseră în juru-i toţi slujitorii de la Skansen: laponi, dalecarliene, salahori şi grădinari, ca să-şi ia rămas-bun de la el, şi nu avusese timp să facă rost de o strachină albastră. Se apropiase ora plecării şi, în cele din urmă, nu văzu alt mijloc decât să-l roage pe un bătrân lapon să-i dea o mână de ajutor.

Poza nils19 [P364]

— Aici, la Skansen – zise Klement – avem un spiriduş căruia îi dau puţină mâncare în fiecare dimineaţă. Dacă vrei să-mi faci un serviciu, uite, îţi dau bani şi cumpără, te rog, cu ei o strachină albastră, iar în fiecare dimineaţă pune-i-o cu puţin lapte şi arpacaş sub scara casei.

Bătrânul lapon se uită la el cu uimire, dar Klement nu avea răgaz să-i desluşească lucrurile mai pe larg, deoarece trebuia să se ducă la gară.

Cât despre lapon, acesta se duse într-adevăr la Djurgords-Staden[61] să cumpere o strachină. Dar, ca un făcut, negăsind una albastră care să-i placă, a cumpărat una albă. Iar în acea strachină albă a pus mâncare pentru spiriduş, fără să uite vreodată sau să întârzie, în fiecare dimineaţă.

În felul ăsta, băiatul n-a putut să fie dezlegat de făgăduiala sa. Ştia prea bine că bătrânul era plecat şi că n-avea cine să-l oprească. Dar cuvântul dat era cuvânt: el nu avea voie să plece.

În noaptea aceea, Năpârstoc fu mai dornic de libertate ca oricând, căci era acum primăvară de-a binelea. Pe drum, cu gâştele sălbatice, o dusese greu de multe ori din cauza frigului şi a vremii rele; iar când venise la Skansen, îşi zicea că era poate mai bine că-şi întrerupsese călătoria, căci altfel cu siguranţă că ar fi degerat ajungând în Laponia în luna mai.

Acum era însă cald, pământul înverzise, mestecenii şi plopii erau înveşmântaţi cu frunze lucioase ca mătasea, cireşii, ba

---

[61] Djurgords-Staden – numele cartierului din partea de apus a insulei pe care se află parcul Skansen.

chiar toţi pomii roditori erau încărcaţi de floare, iar cei mici aveau deja fructe verzi pe crengi; stejarii îşi făceau frunzele sul cu multă precauţiune, iar mazărea, fasolea şi varza creşteau văzând cu ochii pe straturile grădinilor de zarzavat din Skansen.

„Şi în Laponia o fi acum cald şi frumos, se gândea Năpârstoc. Ce n-aş da să fiu călare pe gâscanul Martin în dimineaţa asta! Cu ce plăcere nespusă aş străbate văzduhul călduţ şi liniştit şi m-aş uita jos pe pământ, aşa cum e împodobit acum cu iarbă verde şi smălţuit cu flori frumoase.”

Stând aşa cu gândul la astfel de lucruri, se pomeni deodată cu vulturul, care se lăsă din văzduh ca o săgeată şi se aşeză lângă el pe acoperişul coliviei.

— Am vrut să-mi încerc aripile, ca să văd dacă mai sunt bune la ceva, zise Gorgo. Ce credeai tu? Că aveam de gând să te las aici prizonier? Hai, aşează-te în spatele meu, să te duc înapoi la tovarăşele tale de drum!

— Aşa ceva nu e cu putinţă! îi răspunse băiatul. Mi-am dat cuvântul c-o să stau aici până ce voi fi pus în libertate.

— Nu mai vorbi prostii! zise Gorgo. În primul rând, ai fost adus aici fără voia ta. Iar pe urmă te-au pus să făgăduieşti că vei rămâne aici cât or socoti ei de cuviinţă.

— Sunt silit totuşi să-mi respect făgăduiala, zise Năpârstoc. Îţi mulţumesc din suflet pentru bunele tale intenţii, dar nu mă poţi ajuta.

— Nu pot?! făcu atunci Gorgo. Stai să vezi tu îndată!

În aceeaşi clipă, vulturul îl înşfăcă pe Nils Holgersson cu ghearele sale mari şi puternice şi, înălţându-se cu el în văzduh, luă direcţia spre miazănoapte.

PE DEASUPRA PROVINCIEI GÄSTRIKLAND

O cingătoare de mare preţ

Miercuri, 15 iunie

Vulturul zbură înainte până ce ajunse hăt dincolo de Stockholm. Acolo se lăsă jos pe un deal împădurit şi dădu drumul băiatului, pe care îl ţinuse până atunci strâns în gheare. Năpârstoc nu se simţi însă liber decât după ce o luă la fugă

înapoi spre oraş, cât îl ţineau picioarele.

Gorgo făcu o săritură lungă, îl ajunse pe băiat şi puse piciorul pe el.

— Ţi-ai pus de gând să te întorci la închisoare? întrebă el.

— Ce-ţi pasă ţie? Mă duc unde vreau, răspunse băiatul, încercând să fugă din nou.

Vulturul îl înşfăcă atunci vârtos cu ghearele, se ridică în văzduh şi plecă mai departe spre miazănoapte.

Gorgo zbură astfel cu băiatul pe deasupra întregii provincii Uppland şi nu se opri decât la căderea cea mare de apă de la Älvkarleby. Acolo se lăsă pe un bolovan de la mijlocul râului, chiar sub căderea spumegândă de apă, şi-i dădu iar drumul prizonierului său.

Băiatul îşi dădu seama numaidecât că nu mai putea cu niciun chip s-o ia din loc de lângă vultur. Deasupra lui era căderea de apă cu spuma ei albă, iar de jur împrejur apa râului curgea ca un şuvoi năvalnic. Era foarte amărât că fusese silit să-şi calce cuvântul dat. Se întoarse cu spatele spre vultur, nevoind să vorbească cu el.

Întrucât îl aşezase însă într-un loc de unde nu se mai temea că o să poată fugi, vulturul îşi deşertă acum sacul cu amintiri şi-i povesti băiatului că fusese crescut de Akka de la Kebnekajse, arătându-i apoi şi cum ajunsese să fie duşmanul mamei sale adoptive.

— Cred că înţelegi acum, Năpârstoc, de ce vreau să te duc înapoi la gâştele sălbatice, zise Gorgo în cele din urmă. Am auzit că te bucuri de multă trecere în ochii lui Akka şi am vrut să te rog să mijloceşti împăcarea noastră.

Imediat ce se convinse că vulturul nu-l răpise numai aşa, dintr-o toană a lui, băiatul se purtă cu el prietenos.

— Ţi-aş împlini cu dragă inimă dorinţa – zise Năpârstoc – dar sunt legat de cuvântul dat.

El povesti, la rândul său vulturului cum ajunsese prizonier şi într-un sfârşit îi arătă că Klement Larsson plecase de la Skansen fără să-l pună în libertate.

Vulturul nu voia totuşi să renunţe la planurile sale.

— Ascultă aici la mine, Năpârstoc, zise el. Aripile, mele te pot duce oriunde, iar ochii mei pot descoperi tot ce vrei să găseşti. Spune-mi cum arată omul care te-a silit să-l dai cuvântul, îl voi căuta şi te voi duce la el. Pe urmă va fi treaba ta să-l convingi să-ţi redea libertatea.

Propunerea îi surâse băiatului.

— Se vede de la o poştă, Gorgo, că ai avut o mamă înţeleaptă ca Akka, zise el.

Îl descrise apoi amănunţit pe Klement Larsson, adăugând că auzise la Skansen despre bătrân că era de fel din Hälsingland.

— Mă tem că făgăduieşti mai mult decât eşti în stare să faci, zise Năpârstoc.

— Aş fi un vultur nevrednic dacă n-aş fi în stare să fac măcar atâta lucru, răspunse Gorgo.

La plecarea de la Älvkarleby, Gorgo şi Năpârstoc erau buni prieteni. Băiatul călărea acum pe vultur şi avu iar prilejul să vadă câte ceva din ţinuturile pe deasupra cărora trecea.

Vulturul îl duse cu mare iuţeală pe deasupra provinciei Gästrikland. În partea de miazăzi a acestei provincii erau destule lucruri care să poată desfăta privirea. Putea fi văzut acolo un şes întins, acoperit mai peste tot cu păduri de brazi. Mai spre miazănoapte se întindea însă de-a curmezişul provinciei, de la hotarul Dalecarliei până la golful Botnic, un ţinut încântător, cu dealuri împădurite, cu lacuri strălucitoare şi cu ape iuţi. Erau acolo sate populate, şosele şi căi ferate ce se încrucişau unele cu altele, case înconjurate de pajişti verzi, nespus de frumoase, şi grădini înflorite ce umpleau văzduhul cu mireasma lor.

De-a lungul cursurilor de apă se înşiruiau mai multe uzine metalurgice, la fel cu cele pe care băiatul le văzuse în Bergslagerna. Se ţineau lanţ, la distanţe aproape egale una de alta, până la mare, unde se afla un oraş cu case mari, albe. Spre nord de acest ţinut bogat se aflau iarăşi păduri întunecoase, însă terenul nu mai era şes, ci plin de dealuri şi de văi, ca o mare zbuciumată.

„Ţara asta e îmbrăcată cu fustă de crengi de brad şi cu bluză de granit, îşi zise Năpârstoc. La brâu are însă o cingătoare de mare preţ, fără pereche în lume, căci e brodată cu lacuri albastre şi cu boschete înflorite, iar uzinele mari metalurgice o împodobesc cu un şirag de nestemate, agrafa ei fiind un oraş întreg, cu castel, cu biserici şi cu multe case mari şi arătoase.”

După ce călătorii străbătură o bună parte din ţinutul păduros de la miazănoapte, Gorgo se lăsă pe culmea unui munte pleşuv.

Ziua pădurii

Pe creasta lată a muntelui unde vulturul Gorgo îl lăsase pe Năpârstoc, se dezlănţuise cu zece ani în urmă un foc mare.

Copacii carbonizaţi fuseseră doborâţi la pământ şi căraţi de acolo, iar marginile locului pârjolit de foc şi învecinate cu pădurea rămasă teafără începuseră să se îmbrace cu vegetaţie. Cea mai mare parte a înălţimii era însă goală şi îngrozitor de pustie. Printre stânci se vedeau cioturi negre – mărturii că pe locurile acelea fusese cândva o pădure mare şi frumoasă – însă din pământ nu răsărea niciun vlăstar de copac.

Oamenii se mirau că vârful muntelui se împădurea din nou aşa de încet, dar nimănui nu-i trecea prin gând că, pe vremea când izbucnise focul, pământul era lipsit de umezeală din cauza unei secete îndelungate. De aceea, nu numai că arseseră copacii şi că fusese stârpit tot ce creştea pe pământ: iarba-neagră, rozmarinul sălbatic, muşchiul şi afinul, dar şi ţărâna care acoperea stâncă muntelui se uscase, făcându-se ca cenuşa. La cea mai uşoară adiere se ridica vârtej în văzduh şi, deoarece culmea muntelui era în bătaia vântului mai tot timpul, stâncile fuseseră măturate bine. Apa de ploaie târa fireşte şi ea ţărâna, iar muntele, după ce fusese măturat astfel de vânt şi spălat de apă zece ani de-a rândul, era atât de pleşuv, încât oricine ar fi crezut că va rămâne pustiu până la sfârşitul lumii.

Într-o zi pe la începutul verii însă, toţi copiii din comuna pe teritoriul căreia se afla acel munte pârjolit de foc s-au adunat în faţa uneia din şcoli. Fiecare copil avea pe umeri o sapă sau o cazma, iar în mână un coşuleţ cu merinde. După ce s-au adunat toţi, au pornit într-un convoi lung spre pădure.

Înaintea lor era purtat steagul, iar învăţătorii şi învăţătoarele mergeau pe de lături. Convoiul era urmat de doi pădurari şi de un cal cu o povară de răsaduri de pini şi de sământă de brad.

Convoiul nu se oprea în niciuna din păduricile de mesteceni, ci se adâncea mereu în pădure. Mergea pe poteci vechi de stâne, iar vulpile îşi iţeau capetele din vizuini şi se întrebau curioase ce fel de păstori erau acei drumeţi. Convoiul trecea şi pe lângă locuri unde toamna se făceau cărbunii de mangal, iar ciocănitoarele îşi frecau pliscurile şi se întrebau ce fel de cărbunari erau cei care pătrundeau în pădure.

În cele din urmă, convoiul ajunse pe culmea pleşuvă şi arsă a muntelui. Pietrele de acolo erau goale, fără lujerii gingaşei linee[62]

---

[62] Linnea – (Linnea borealis) o plantă ornamentală, cu flori gingaşe, din familia caprifoliaceelor, care creşte în ţările nordice. Numele i-a fost dat de către învăţatul olandez Gronovius, care a dedicat-o marelui naturalist suedez Linné.

care le îmbrăca altădată, iar stâncile se înălţau lipsite de frumosul muşchi argintiu şi de lichenul alb, graţios, al renilor. În jurul apei negre, strânse prin crăpături şi văgăuni, nu se vedeau nici tulpini de măcriş-iepuresc, nici frunze de rodul-pământului. Peticele de pământ care mai rămăseseră prin crăpături şi printre pietre nu aveau pe ele nici ferigă, nici scânteioară, nici vreuna din buruienile verzi, roşii, moi şi drăgălaşe ce cresc de obicei prin pădure.

Când s-au împrăştiat copiii din comună pe acea culme pleşuvă de munte, parcă s-a luminat deodată pe tot cuprinsul ei: venise veselia, sănătatea şi frumuseţea îmbujorată. Venise tinereţea şi însufleţirea. Sărmanul munte părăsit se trezea parcă la o viaţă nouă.

După ce copiii se odihniră şi mâncară, puseră mâna pe sape şi pe cazmale şi începură să lucreze. Pădurarii le arătară ce aveau de făcut, iar ei sădiră o plantă după alta pe toate locuşoarele de pământ pe care izbutiră să le descopere.

În timp ce sădeau astfel, făceau pe grozavii şi vorbeau unii cu alţii, spunându-şi că micile lăstare puse de ei în pământ aveau să lege ţărâna, împiedicând-o să mai fie suflată de vânt. Ba o să se formeze chiar o nouă ţarină sub copaci. În ea vor cădea seminţe, iar peste câţiva ani aveau să culeagă zmeură şi afine acolo unde nu erau acum decât stânci. Puieţii sădiţi de ei urmau să ajungă cu vremea copaci mari, din lemnul cărora se vor construi poate cândva case impunătoare şi corăbii frumoase.

Dacă n-ar fi venit ei acolo să sădească puieţi ori să pună sământă, cât se mai găsea încă puţin pământ prin crăpături, toată ţărâna ar fi fost luată de vânt şi de apă, iar muntele n-ar mai fi fost niciodată împădurit.

— Bine că suntem aici! ziseră copiii. Am sosit în ultima clipă.

Se simţeau nespus de mândri de misiunea lor.

În timp ce lucrau acolo pe munte, părinţii lor, acasă, erau curioşi să ştie ce ispravă le făceau odraslele.

Credinţa lor era că mititeii nu erau în stare să sădească o pădure. În orice caz, le-ar fi făcut plăcere să-i vadă la lucru. Oricare le-ar fi fost părerea, fapt e că au luat pe urmele copiilor drumul pădurii. Pe potecile de stână se întâlniră cu mai mulţi vecini.

— Vreţi să vă duceţi sus, unde a ars pădurea, oameni buni?

— Da, într-acolo mergem.

— Ca să vedem copiii?

— Da, să vedem ce ispravă fac.

— Ei, un fel de joacă acolo!…

— Cum or să poată sădi nişte copii atâţia copaci?

— Noi în orice caz am adus ibricul de cafea, să le dăm ceva cald de băut. Şi le-am mai adus şi altă mâncare decât ce şi-au luat în coşuleţul cu merinde.

Părinţii se suiră apoi pe culmea muntelui şi rămaseră încântaţi de priveliştea mulţimii de copii cu chipuri îmbujorate, împrăştiaţi în toate părţile pe stânci. Îi văzură însă la lucru şi observară că unii din ei sădeau plante, alţii săpau brazde ori semănau sământă, iar alţii smulgeau iarba-neagră, ca să nu înăbuşe puieţii. Constatară astfel cu mulţumire că toţi copiii luaseră treaba în serios şi munceau de zor, abia găsind vreme să-şi ridice ochii de jos.

Tatăl unuia din copii cătă lung la ei, iar pe urmă începu să smulgă şi el iarba-neagră. Aşa, de mântuială oarecum. Copiii făceau însă pe dascălii, căci deprinseseră bine meşteşugul şi îi învăţau pe părinţi cum să procedeze.

Şi astfel cei mari, care veniseră doar să-şi vadă copiii, se întovărăşiră cu ei la treabă. Munca era acum, fireşte, mult mai plăcută. Mai trecu ce mai trecu şi copiii căpătară un nou ajutor.

Se vădi curând că mai era nevoie de unelte, aşa că doi băieţi iuţi de picior fură trimişi în sat, să mai aducă sape şi cazmale. Trecând pe lângă casele gospodarilor, lumea ieşea la porţi să-i întrebe:

— Ce este, copii? S-a întâmplat vreo nenorocire?

— Nu s-a întâmplat nimic, dar tot satul e sus pe munte la sădit pădurea şi mai avem nevoie de niscaiva sape şi cazmale.

— Păi dacă tot satul e acolo, atunci ne ducem şi noi!

Şi puhoiul de oameni începu să urce spre muntele cel pleşuv. Ajunşi acolo stătură mai întâi la o parte şi se uitară la ceilalţi, dar pe urmă se apucară şi ei de treabă.

O fi el plăcut să semeni primăvara ogorul şi să aştepţi să răsară mai târziu bucatele pe el, dar treaba de acolo de pe munte era şi mai ispititoare.

Din semănătura de aici nu aveau să iasă numai paie, ci copaci puternici, cu trunchiuri înalte şi cu ramuri zdravene. Nu mai era vorba de asigurat recolta dintr-o vară, ci o vegetaţie ce va dura ani de zile.

O ZI ÎN HÄLSINGLAND

O frunză mare verde

Joi, 16 iunie

A doua zi, Năpârstoc trecu pe deasupra provinciei Hälsingland. Aceasta se întindea sub el cu lăstare tinere şi verzi în pădurile de conifere, cu frunziş nou de mesteceni în dumbrăvi, cu pajişti proaspete pe câmpii şi cu bucate răsărite pe ogoare. Era un ţinut înalt şi muntos, străbătut însă la mijloc de o vale largă şi luminoasă, din care se desfăceau, pe ambele laturi, alte văi, unele înguste şi scurte, altele largi şi lungi.

„Aş putea asemui ţara asta cu o frunză – îşi zicea băiatul – căci e verde ca frunza, iar văile se răsfiră pe ea întocmai ca vinişoarele unei frunze."

Din valea cea mare, principală, se desprindeau mai întâi alte două, tot mari, una spre răsărit şi alta spre apus. Pe urmă se desprindeau numai vâlcele până hăt-departe, spre miazănoapte. Acolo se formau alte două braţe mari. Pe urmă valea principală urma drept înainte, după care se îngusta şi dispărea în pustiu.

În valea principală curgea un râu larg şi impunător, care în multe părţi se lăţea, formând lacuri. În apropierea râului se întindeau câmpii presărate cu şoproane dese, iar după ele se vedeau întinzându-se ogoare. La hotarul văii, unde începea pădurea, se înălţau case ţărăneşti. Mari şi solide, se ţineau lanţ una după alta, într-un şir neîntrerupt. Înainte de revărsatul zorilor, prin gospodăriile ţărăneşti domnea o mare însufleţire. Uşile de la grajduri, care în acest ţinut se construiau mari, înalte, cu coşuri de sobă şi cu ferestre largi, erau deschise vraişte şi vacile ieşeau afară în bătătură. Vitele frumoase şi albe, de statură mică şi mlădioase, sprintene şi pline de voie bună, săreau prin ogradă ca nişte copii la joacă. Din grajduri ieşeau de asemenea viţei şi oiţe, care zburdau cu voioşie de parcă toată lumea ar fi fost a lor.

Curţile caselor se înviorau clipă cu clipă. Nişte fetişcane cu traiste în spinare forfoteau printre vite. Un flăcău cu o nuia lungă în mână aduna oile. Un căţeluş alerga printre vaci şi lătra la cele care voiau să-l împungă cu coarnele. Gospodarul înhăma calul la o căruţă, pe care o încărca cu alimente.

Ori că toţi ţăranii din Hälsingland aveau obiceiul să-şi trimită

vitele la pădure în aceeaşi zi, ori că acest lucru s-a întâmplat numai în acel an, nu ştiu. Vorba e că Năpârstoc vedea convoaiele de oameni şi de animale ieşind din fiecare vale şi din fiecare gospodărie, pătrunzând în pădurea pustie şi însufleţind-o.

Vulturul Gorgo era sigur că-l va găsi pe Klement Larsson printre oamenii care mergeau spre pădure. De câte ori zărea un convoi de vite, se lăsa din zbor şi îl cerceta cu privirea lui ageră. Trecea însă un ceas după altul şi tot nu-l găsea.

După mult cutreier, vulturul ajunse spre seară într-un ţinut muntos şi pustiu, la răsărit de valea cea mare din mijloc. Acolo văzu iar o stână, la care sosiseră nişte oameni cu vitele lor. Bărbaţii tăiau lemne, iar fetele mulgeau vacile.

— Uite colo! zise Gorgo însufleţindu-se. Cred c-am dat peste el. Coborî, şi băiatul constată spre marea lui uimire că vulturul avea dreptate. Moşneguţul Klement Larsson era acolo la stână şi tăia lemne.

Gorgo se lăsă în desişul pădurii ceva mai încolo de căsuţă.

— Am împlinit, precum vezi, sarcina pe care mi-am luat-o, zise el dând din cap cu mândrie. Tu caută acum să intri în vorbă cu omul. În ăst timp eu voi sta colo sus în vârful pinului şi te voi aştepta.

Noaptea de anul nou al animalelor

Oamenii îşi isprăviseră treburile la stână, cinaseră şi stăteau acum la taifas. Nu mai fuseseră de multă vreme în pădure într-o noapte de vară şi parcă nimănui nu-i venea să se ducă la culcare. La foc era destulă lumină şi fetele hărniceau de zor cu lucrul de mână. Uneori însă ridicau capul de pe lucru, se uitau în pădure şi zâmbeau.

— Acuma suntem iarăşi aici, ziseră ele învăluite în liniştea adâncă a pădurii, uitând de satul în care trăiau, cu toate necazurile lui. Când erau acasă şi se gândeau că vor sta toată vara în singurătatea pădurii, li se părea că nu vor putea să suporte chinul ăsta. Cum se vedeau însă la stână, ziceau că nicăieri nu-şi petreceau vremea mai bine.

S-a întâmplat că veniseră în ospeţie acolo fete şi flăcăi de la nişte stâne megieşe, aşa că era multă lume adunată pe pajiştea din faţa caselor. O discuţie mai ca lumea nu se înfiripa însă. Bărbaţii urmau să se întoarcă a doua zi acasă, iar fetele le dădeau mici însărcinări, rugându-i să transmită urări de bine

celor din sat. Cam asta era tot ce se vorbea.

Cea mai în vârstă dintre fete se opri deodată cu lucrul şi zise foarte veselă:

— N-ar trebui să stăm aşa ca muţii în seara asta. Avem doar în mijlocul nostru doi oameni cu darul povestirii. Unul e Klement Larsson, care stă aici lângă mine, iar celălalt e Bärnhard de la Sunnansjö, care stă colo şi se uită spre Blacksosen[63]. Eu zic să-l rugăm să ne spună fiecare câte o poveste. Celui care va spune povestea cea mai frumoasă, eu îi făgăduiesc fularul la care lucrez acum.

Propunerea fu primită cu aplauze. Cei doi, care urmau să se ia la întrecere, au făcut bineînţeles nazuri, la început, dar au cedat repede. Klement fu de părere să înceapă Bärnhard. Acesta nu se împotrivi. Nu-l cunoştea prea bine pe Klement Larsson, dar bănuia că moşneagul avea să spună o poveste veche cu stafii şi duhuri necurate, pe care oamenii din popor o ascultă oricând cu dragă inimă. Socoti deci că cel mai cuminte lucru era să aleagă şi el una la fel.

— Acum vreo câteva sute de ani – începu el – un preot de la noi din Delsbo mergea călare în noaptea de Anul Nou printr-un codru des. Era îmbrăcat cu şubă, purta în cap căciulă, iar la oblâncul şeii avea legată o geantă. Fusese chemat la căpătâiul unui bolnav din afundul pădurii şi stătuse la el până seara târziu. Acum se afla în drum spre casă, dar nu credea să ajungă decât hăt dincolo, după miezul nopţii.

O dată ce fusese nevoit să umble călare pe drumuri, în loc să se odihnească în patul său, era bucuros că cel puţin se brodise să fie o noapte cu vreme bună. Vântul nu adia deloc şi cerul era înnorat. Luna plină se preumbla pe după nori, neivindu-se defel, şi dădea puţină lumină.

Dacă n-ar fi fost nici bruma aceea de lumină, n-ar fi putut să desluşească drumul, căci era iarnă fără zăpadă şi toate lucrurile aveau o culoare pământie.

În noaptea aceea, omul mergea pe un cal pe care îl preţuia mult. Era voinic, rezistent şi înţelept. Între altele, nimerea acasă din orice parte a comunei ar fi plecat. Preotul observase asta în mai multe rânduri şi era atât de sigur pe cal, că niciodată nu-l mâna când călărea pe el. Aşa se făcea că acum, în puterea nopţii, prin acel codru des, mergea cu frâul slobod şi cu gândurile duse departe.

---

[63] Blacksosen – în traducere, muntele negru.

Se gândea la multe alte lucruri, aşa că a trecut o bucată bună de vreme până să-şi dea seama unde ajunsese în drum spre casă. Când se uită în cele din urmă şi văzu că pădurea era tot aşa de deasă ca şi în clipa plecării, rămase foarte uimit. Călărise destul ca să fi ajuns până atunci la ogoarele comunii.

Se gândi să întoarcă imediat calul, dar pe urmă se opri. Calul nu se rătăcise niciodată până atunci, aşa că nici acum nu se rătăcise, desigur. Mai probabil era că el însuşi se înşela. Îl furaseră gândurile şi nu fusese atent la drum. Lăsă deci calul în voia lui şi căzu iar pe gânduri.

Nu trecu însă mult şi se izbi cu putere de craca unui copac. Era cât p-aci să fie trântit jos de pe cal. Atunci deschise ochii să vadă unde se află.

Uitându-se în jos, observă că mergea pe muşchi moale, neexistând nicio cărare bătută. Totuşi calul mergea foarte sprinten şi nu dădea dovadă de nicio şovăială. Ca şi înainte, omul era însă convins că greşise drumul.

Nu avu nevoie să se mai gândească la astfel de lucruri, căci ajunse repede într-un loc pe care îl recunoştea. Era un iaz întunecos în care pescuise vara trecută. Îşi dădu seama atunci că nu se înşelase. Era departe în afundul pădurii; iar calul luase direcţia spre sud-est. Îşi pusese parcă de gând cu tot dinadinsul să-l ducă pe preot cât mai departe de casa lui. Dacă văzu cum stă treaba, sări jos de pe cal. Nu mai putea îngădui să fie dus înainte prin toţi coclaurii. Trebuia să ajungă acasă şi deoarece calul se încăpăţâna să meargă pe o cale greşită, se hotărî să continue drumul pe jos, ducându-l de frâu până ce avea să ajungă la un drum cunoscut. Înfăşură hăţurile pe braţ şi porni înainte. Nu era lucru uşor să umble cineva prin pădure îmbrăcat cu o şubă groasă, însă omul era voinic, aşa că nu se temea de nicio opinteală.

Calul îi căşună însă noi necazuri. Nu voia să-l urmeze în niciun chip, ci îşi înfigea copitele în pământ şi se împotrivea.

În cele din urmă, preotul se supără. Nu avea obiceiul să-şi bată calul şi nu voia nici acum să recurgă la bătaie. Ce să facă atunci? Aruncă hăţurile din mână şi porni singur mai departe.

— Dacă-i vorba că te încăpăţânezi să mă duci unde vrei tu, hai să ne despărţim! zise el.

După ce făcu doar câţiva paşi, calul veni după el, îl apucă de mânecă şi încercă să-l oprească. Omul se întoarse atunci şi se uită lung în ochii calului, ca şi cum ar fi vrut să cerceteze de ce se purta într-un chip atât de ciudat.

„Te-am slujit şi ţi-am intrat în voie atâta amar de vreme, părea el să zică. Fă-mi şi mie un hatâr, măcar în noaptea asta, şi urmează-mă!”

Ruga pe care o citi în ochii animalului îl înduioşa. Acum era lămurit că bietul cal avea nevoie de ajutorul său, într-un fel sau altul, în noaptea aceea. Se hotărî imediat să-l urmeze. Fără să mai stea pe gânduri, îl duse până la un bolovan, ca să poată încăleca iarăşi.

— Haidem unde vrei tu! zise el. Nu vreau sa te părăsesc, de vreme ce ţii atât de mult să merg cu tine.

Pe urmă îl lăsă pe bidiviu în voia lui, negândindu-se la altceva decât să se ţină bine în şa. Drumul era greu şi primejdios, fiind mai tot timpul în urcuş. Pădurea din jurul său era atât de deasă, încât nu putea să vadă nici la doi paşi. Îşi dădea seama totuşi că urcau un munte înalt. Calul se opintea pe râpe primejdioase. Dacă l-ar fi condus omul, acestuia nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să-l ducă prin astfel de coclauri.

— Nu cumva ai de gând să mă urci pe Blacksosen? zise râzând. Ştia bine doar că Blacksosen era muntele cel mai înalt din Hälsingland.

Pe când călărea astfel, observă că nu era numai el şi calul său în noaptea aceea la drum. Auzea cum se rostogoleau pietrele şi se rupeau crăcile copacilor, ca şi cum şi-ar fi făcut loc prin pădure nişte animale mari. Ştia că erau destui lupi prin partea locului şi se întreba dacă nu cumva calul voia să-l pună să se lupte cu fiarele sălbatice.

Urcau mereu şi, cu cât urca mai sus, cu atât pădurea era mai rară.

Ajunseră, în sfârşit, pe o creastă aproape pleşuvă de munte, de unde preotul putea să privească în toate părţile. El văzu întinderi nemăsurate de pământ, cu vârfuri şi piscuri pe ele, acoperite peste tot cu păduri întunecoase.

Din pricina întunericului îi venea greu să se orienteze, dar putu să-şi dea seama foarte curând unde se afla.

„Aha! Acuma ştiu! Sunt pe muntele Blacksosen! îşi zise el. Altul nu poate să fie. Colo spre apus văd piscul Järvsön, iar la răsărit străluceşte marea cu insula Agön. Sus, spre miazănoapte, văd de asemenea ceva lucitor. E lacul Dellen. Iar sub mine, colo devale, se vede fumul alb de la Nianfors. Da, da, sunt pe muntele Blacksosen. Ce belea pe capul meu!”

Când ajunseră pe vârful cel mai înalt al muntelui, calul se opri în dosul unui brad rămuros, ca şi cum ar fi voit să stea ascuns

acolo. Preotul se aplecă şi dădu crengile la o parte, ca să poată vedea bine mai departe.

În faţa lui se afla creştetul pleşuv al muntelui, însă acesta nu era gol şi pustiu, cum se aştepta el. Pe locul liber, la mijloc, se înălţa o stânca mare, în jurul căreia se adunaseră o mulţime de fiare sălbatice. Omului i se părea că ele veniseră acolo la un fel de sfat.

Imediat lângă stâncă văzu urşii, mari şi greoi ca nişte blocuri de piatră îmblănită. Şedeau jos şi clipeau nerăbdători din ochii lor mici. Se vedea bine că fuseseră deşteptaţi din somnul lor de iarnă, ca să plece la acel divan, şi că le venea greu să stea treji. În spatele lor se aflau câteva sute de lupi în rânduri strânse. Aceştia nu erau somnoroşi, ci mai vioi în bezna iernii decât oricând pe timp de vară. Şedeau pe picioarele dinapoi ca şi câinii, biciuiau pământul cu cozile şi gâfâiau vârtos cu limbile scoase afară de-o şchioapă. În urma lupilor se furişau râşii, cu picioarele ţepene şi butucănoase, semănând cu nişte motani mari şi pociţi. Se sfiau parcă să apară în faţa celorlalte animale şi scuipau ca pisicile când se apropiau alte jivine de ei. Rândul următor era ocupat de „lacomi”[64], care aveau bot de câine şi blană de urs. Acestora nu le pria pe pământ şi dădeau mereu din picioare cu labele lor lătăreţe, nerăbdători să se caţăre pe copaci. Dincolo de ei, pe tot locul până la marginea pădurii, se zbenguiau vulpile, nevăstuicile şi jderii, animale mici şi deosebit de frumoase, a căror înfăţişare era însă mai cruntă şi mai sălbatică decât a celorlalte fiare mai mari.

Omul vedea animalele astea foarte bine, căci tot locul era luminat. Pe stânca cea mare din mijloc stătea zâna pădurii. Aceasta ţinea în mână a făclie de lemn răşinos, care ardea cu flacără mare, roşie. Zâna era înaltă cât cel mai mare copac din pădure. Era înveşmântată cu o hlamidă de găteje de brad, iar în cap avea, în loc de păr, cucuruzi de brad. Stătea liniştită şi nemişcată cu faţa spre pădure, ca să pândească şi să asculte.

Deşi omul vedea desluşit toată acea privelişte, era atât de uimit, încât nu-i venea să-şi creadă ochilor.

„E peste putinţă să fie ceva aievea, îşi zise el. Am umblat doar destul noaptea prin pădure. Nu poate fi altceva decât o năzărire de-a mea!…”

Orice-ar fi fost însă, urmărea totul cu mult interes, curios să

---

[64] „Lacom” – (Guls borealis) numele unui mamifer carnivor care trăieşte în regiunile arctice.

vadă ce va mai fi şi ce se va mai întâmpla.

Prea mult n-a avut nevoie să aştepte. De jos din pădure se auzi deodată un bălăngănit uşor de talangă, urmat imediat de zgomot de paşi şi de crengi rupte, ca şi cum ar fi năvălit din codru o droaie de animale.

Era o turmă mare de vite care urcau pe munte. Acestea ieşeau din pădure într-o ordine desăvârşită, ca şi cum ar fi fost în drum spre stână.

În frunte mergea vaca cu talangă, apoi taurul, urmat de celelalte vaci şi de viţei. Veneau apoi oile, într-o turmă deasă, caprele, iar la urmă de tot, câţiva cai şi mânji. Dulăul mergea alături de turmă, care nu era însoţită de niciun păstor.

Omului i se sfâşia inima văzând nişte animale domestice ducându-se de-a dreptul spre fiarele sălbatice. Ar fi voit să le iasă înainte şi să le strige să se oprească. Îşi dădu seama însă că era peste puterea omenească să oprească cineva pelerinajul vitelor în acea noapte, aşa că stătu liniştit.

Se vedea bine că animalele domestice erau zbuciumate. Păreau nenorocite şi înfricoşate din cale-afară. Dovadă era că vaca cu talangă păşea înainte cu capul în jos şi fără pic de curaj. Caprele n-aveau chef nici de hârjoană, nici de împuns cu coarnele. Caii se sileau să pară viteji, dar tremurau de groază ca varga. Înfăţişarea cea mai jalnică o avea dulăul. Îşi ţinea coada între picioare şi mergea aproape târâş.

Vaca cu talangă duse convoiul până la zâna pădurii de pe vârful muntelui. Ea ocoli stânca şi se întoarse spre pădure, fără ca niciuna din fiarele sălbatice să se lege de ea. Celelalte vite trecură la fel, neatinse, pe lângă fiare.

În timp ce vitele treceau prin faţa zânei, omul văzu că aceasta apleca făclia spre câte una din ele. De câte ori se întâmpla acest lucru, fiarele sălbatice izbucneau în urlete de bucurie, mai ales dacă era vorba de o vacă sau de altă vită mare. Iar vita peste care era aplecată făclia ţipa sfâşietor, ca şi cum i s-ar fi împlântat un pumnal în inimă. Şi întreaga ei turmă începea atunci a se jelui.

Omul înţelese atunci despre ce era vorba. El auzise mai de mult că animalele de la Delsbo se adunau totdeauna în noaptea de Anul Nou pe muntele Blacksosen, pentru ca zâna pădurii să hotărască acolo ce vite urmau să cadă în anul viitor pradă fiarelor sălbatice. Câtă milă îi era de sărmanele animale care rămâneau la cheremul unor fiare sălbatice, în loc să-l aibă pe om ca stăpân!

După ce trecu primul convoi, se auzi iarăşi o talangă răsunând din vale şi îşi făcu apariţia pe culmea muntelui încă un convoi, de la altă gospodărie. Mergea în aceeaşi ordine ca şi cel dinainte, înaintând spre zâna pădurii, care menea morţii cu străşnicie o vită după alta. Urmă apoi alt convoi şi iarăşi altul, fără întrerupere. Unele turme erau mici de tot, constând doar dintr-o singură vacă şi din câteva oi, iar altele numai din câteva capre.

Se vedea bine că aceste turmuliţe proveneau de la mici gospodării nevoiaşe. Trebuiau să treacă însă şi ele prin faţa zânei pădurii, nefiind cruţate, după cum nu erau nici turmele mari.

Omul se gândea la ţăranii din Delsbo, cărora vitele le erau atât de dragi. „Dac-ar şti ce se petrece aici, n-ar sta cu mâinile încrucişate, îşi zise el. Şi-ar pune mai degrabă viaţa în joc, decât să-şi lase vitele să treacă printre urşi şi lupi şi să fie osândite la pieire de către zâna pădurii.”

Ultima turmă care se ivi din pădure era alcătuită din vitele omului nostru, care recunoscuse de departe talanga vacii, de altfel ca şi calul său. Acesta tremura ca varga, trecându-l toate năduşelile.

— Na! Acum e rândul tău să treci prin faţa zânei pădurii şi să fii judecat, îi zise omul. Nu-ţi fie teamă, însă. Înţeleg de ce m-ai adus aici şi n-am să te părăsesc.

Frumoasa turmă înainta într-un şir lung dinspre pădure spre zâna pădurii şi spre fiarele sălbatice. La urmă de tot se afla calul care îşi dusese stăpânul pe muntele Blacksosen. Acesta nu descălecase şi se lăsa dus de credinciosul animal spre zâna pădurii.

La început se pare că nu l-a observat nimeni. Vitele trecuseră prin faţa zânei pădurii cum trecuseră şi celelalte. Zâna nu-şi aplecă făclia peste niciuna din ele.

După ce a coborât de pe munte şi a ajuns acasă, omul nu ştia dacă visase ori dacă cele ce văzuse fuseseră aievea. Un lucru a înţeles însă: că totul fusese un îndemn lăuntric să se gândească la sărmanele vite care erau la cheremul lăcomiei fiarelor sălbatice.

Pe urmă el a început să le vorbească atât de înflăcărat ţăranilor din Delsbo, încât pe vremea lui au fost stârpiţi toţi lupii şi urşii din raza comunei, deşi poate că fiarele s-au întors înapoi după moartea lui.

Cu asta Bärnhard îşi sfârşi povestea. El primi numai laude din toate părţile şi toţi păreau să fie de acord ca premiul să-i fie dat

lui. Cei mai mulţi ziceau chiar că era păcat că Klement fusese nevoit să se ia la întrecere cu el.

Klement Larsson, cu toate astea, începu să povestească şi el cu tot curajul:

— Într-o zi mă plimbam prin parcul Skansen din Stockholm, arzând de dor după glia mea, îşi începu el povestirea despre Năpârstoc.

După ce încheie, fata cea mai în vârstă de la stână spuse că fularul i se cuvenea lui, de bună seamă.

— Bärnhard a povestit numai lucruri care se întâmplă altora, pe când Klement a fost el însuşi eroul unei poveşti adevărate şi, să vă spun drept, mie îmi plac mult mai mult asemenea istorii, zise ea.

Ceilalţi fură de aceeaşi părere. Cineva de la clacă îl întrebă însă ce făcuse cu spiriduşul.

— N-am apucat să-i pun în faţă o strachină albastră, zise Klement. Am rugat însă pe un moşneag lapon să facă el treaba asta. Ce s-a mai întâmplat pe urmă cu spiriduşul, habar n-am.

N-apucă bine să spună vorbele astea, că Klement se pomeni izbit în nas de un cucuruz mic de brad. Nu căzuse din copac şi nici nu-l aruncase vreunul din cei de faţă. Nu putea să-şi dea seama deloc de unde venise asupra lui.

— Vezi, moş Klement!... zise fata de la stână. Mi se pare că spiriduşii aud tot ce sporovăim noi. Nu trebuia să laşi pe altul să-i pună în faţă strachina albastră...

ÎN ŢINUTUL MEDELPAD

Miercuri, 17 iunie

Vulturul şi Năpârstoc porniră a doua zi dis-de-dimineaţă, întrucât Gorgo îşi pusese în gând să ajungă în aceeaşi zi cât mai departe în Västerbotten. Spre mirarea lui însă, peste puţin îl auzi pe băiat spunând că viaţa omului trebuie că era tare silnică şi anevoioasă, dacă nu chiar imposibilă într-un ţinut ca acela pe deasupra căruia zburau acum. Acel ţinut era Medelpadul de miazăzi. În cuprinsul lui, cât vedeau cu ochii, nu se aflau decât păduri pustii. Auzind spusele băiatului, vulturul îi răspunse pe loc:

— Pentru oamenii de pe meleagurile astea, pădurea este ogorul!

Năpârstoc se gândi atunci ce mare deosebire era între lanurile luminoase de secară, care mângâiau parcă cerul străveziu al verii cu paiele lor mlădii, şi pădurile reci şi întunecoase de conifere, cu trunchiurile lor ţepene, cărora le trebuiau ani şi ani de zile ca să dea o recoltă.

— Multă şi statornică răbdare se cere neapărat să aibă cei care-şi câştigă pâinea c-un astfel de ogor! zise el.

Ajunseră apoi într-un loc unde pădurea fusese tăiată, pământul fiind acoperit numai cu buturugi şi cu vreascuri.

Vulturul îl auzi pe băiat spunând că locul acela era din cale-afară de urât şi de sărac.

— Ehei, Năpârstoc, ogorul de aici a fost secerat astă-iarnă – zise Gorgo – şi de aia ţi se pare aşa.

Năpârstoc se gândi atunci că plugarii din provincia lui se foloseau de maşini de secerat în dimineţile splendide şi luminoase de vară şi că în scurt timp izbuteau să secere un câmp întreg. Ogoarele de pădure erau secerate însă iarna. Tăietorii de lemne munceau prin coclauri pustii, cu zăpada până la brâu, pe un ger amarnic şi nemilos. Era o trudă grea pentru om să taie chiar şi un singur copac. Ca să taie un parchet mare de pădure, ca cel de sub el, îi trebuiau mai multe săptămâni.

— Vrednici oameni trebuie să fie cei care pot secera un astfel de ogor! zise el, dând glas gândurilor.

După ce vulturul mai zbură puţin, ajunse deasupra unei colibe mici de la marginea pădurii tăiate. Coliba era făcută din buşteni neciopliţi şi nu avea ferestre. În loc de uşă erau puse nişte scânduri neprinse în cuie. Acoperişul era din crăci şi din scoarţă de copac, dar se dărâmase, şi băiatul putu să vadă că înăuntru nu erau decât nişte pietre mari ce slujiseră ca vatră şi câteva laviţe largi de lemn. Pe când zburau deasupra acelei colibe, vulturul îl auzi pe băiat întrebându-se cine locuieşte într-un bordei atât de sărăcăcios.

— Aici au locuit oamenii care au secerat ogorul de pădure, răspunse Gorgo.

Băiatul se gândi din nou la secerătorii de acasă de la el. Aici în pădure, muncitorii, după munca lor trudnică, erau nevoiţi să-şi odihnească oasele pe nişte laviţe înguste de lemn, într-o colibă mai rea decât un coteţ. În afară de asta, băiatul îşi închipuia destul de bine ce fel de mâncare căpătau.

Ceva mai încolo văzu un drum groaznic, care şerpuia prin

pădure. Era îngust şi strâmb, plin de hopuri şi de cotituri, pietros şi găunos, rupt de pâraie în multe locuri. Trecând pe deasupra lui, vulturul îl auzi pe băiat întrebându-se ce se căra pe un astfel de drum.

— Păi vezi! Pe drumul acela a fost cărată recolta pădurii la arie, zise Gorgo.

Băiatul se gândi iarăşi cât de plăcută era viaţa la el acasă, unde carele, cu câte doi cai voinici înhămaţi la ele, duceau rodul lanurilor. Omul care mâna caii stătea în vârful carului, mândru nevoie mare, caii se fuduleau şi ei, iar copiii din sat, cărora li se dădea voie să se cocoaţe pe snopi, chiuiau de mama focului, făcând mult haz şi de bucurie, şi de frică. Aici însă, bogăţia pădurii, buştenii, erau transportaţi prin râpe prăpăstioase. Caii se speteau trăgând, iar căruţaşii, vai de mama lor ce păţeau!

— Nu cred ca drumul ăsta să fi auzit vreodată chiote de bucurie!… zise Năpârstoc cu amar.

Vulturul trecu mai departe, dând vârtos din aripi şi numai ce ajunse deasupra malului unui râu. Aici văzură un loc presărat peste tot cu surcele şi scoarţă de copaci. Gorgo îl auzi pe băiat mirându-se de neorânduirea aceea.

— Pe locul ăsta a fost clădit în stive lemnul pădurii, îl lămuri el.

Năpârstoc se gândi atunci la stogurile şi clăile care erau clădite în provincia lui, aproape de gospodăriile sătenilor, încununându-le parcă şi fiind podoabele lor cele mai frumoase. Dincoace însă, recolta era dusă pe malul pustiu al unui râu şi lăsată acolo în părăsire.

„Nu cred că oamenii din partea locului îşi numără stogurile şi le compară cu ale vecinilor”, îşi zise Năpârstoc.

Trecu ce mai trecu şi ajunseră la marele râu Ljungan, care curgea printr-o vale largă. Peisajul ce se desfăşura acum în faţa ochilor era atât de schimbat, încât li se părea că se aflau în alta ţară. Pădurile întunecoase de conifere rămăseseră sus, pe râpe, deasupra văii, iar povârnişurile erau îmbrăcate cu trunchiurile albe ale mestecenilor şi ale plopilor tremurători. Valea era aşa de largă, încât râul forma în multe părţi adevărate lacuri. Pe ţărmuri se aflau numeroase gospodării. Trecând pe deasupra acelei văi, vulturul îl auzi pe băiat întrebându-se dacă ogoarele şi câmpiile aflate acolo ajungeau unei populaţii atât de mari.

— Nu te teme de asta! Aici locuiesc muncitorii care seceră ogorul pădurii, zise Gorgo.

Băiatul se gândi atunci la casele joase şi la ogrăzile mici şi împrejmuite din Scania. Aici ţăranii locuiau în case ca lumea.

„Aduce câştig, nu glumă, cum văd eu munca la pădure!” îşi spuse în sine Năpârstoc.

Vulturul avusese de gând să zboare de-a dreptul spre miazănoapte. După ce merse însă o bucată bună deasupra râului, îl auzi pe băiat întrebându-se cine se îngrijea de toată lemnăria aceea, după ce era depozitată pe mal. Gorgo zbură atunci spre răsărit, în josul apei, şi îi zise:

— Râul îi poartă de grijă. El o ia şi o duce la moară. Băiatul se gândi la cei de acasă, cu câtă chibzuinţă socoteau fiecare grăunte din bucatele strânse. Pe când aici, cantităţi uriaşe de lemne erau lăsate să plutească pe apă, fără să aibă nimeni grijă de ele. Cu greu îi venea să creadă că la destinaţie ajungea mai mult de jumătate din buşteni. Unii pluteau la jumătatea râului şi mergeau desigur bine, dar alţii erau împinşi aproape de maluri şi se izbeau de limbile de pământ întâlnite în cale sau rămâneau în apa liniştită a golfurilor. Pe lacuri se strângea atâta sumedenie de buşteni, încât acopereau toată suprafaţa. Acolo puteau să rămână vreme îndelungată. La poduri se agăţau, la căderi de apă erau rupţi, iar în locurile unde apa era iute, se împiedicau de bolovani şi se prăvăleau unii peste alţii, formând stive înalte care se clătinau la fiecare izbitură a valurilor.

„Cât i-o fi trebuind oare acestei recolte de pădure să ajungă la moară?” se întrebă Năpârstoc.

Gorgo zbură încet mai departe în josul apei. Prin unele părţi plana cu aripile întinse, ca să-i dea răgaz băiatului să vadă cum se desfăşura munca jos, pe pământ.

Ajunseră apoi într-un loc unde munceau plutaşii. Vulturul îl auzi pe băiat întrebându-se ce era cu oamenii aceia care alergau de-a lungul malurilor, de parcă i-ar fi fugărit cineva.

— Oamenii pe care-i vezi au grijă de recolta întârziată pe drum, îl lămuri Gorgo.

Băiatul se gândi atunci cât de liniştit şi de paşnic erau duse bucatele la moară acasă la el. Aici, oamenii alergau pe malurile apei cu ţapina în mână, abia prididind sa pună stăpânire pe buşteni. Se băgau şi în apă, udându-se până la piele, din creştet până-n tălpi. Săreau la repezişuri de pe un bolovan pe altul şi mergeau pe grămezile legănătoare de buşteni parcă ar fi mers pe pământ, undeva la şes. Erau oameni îndrăzneţi şi hotărâţi.

„Când îi văd pe aceşti oameni, mă gândesc la făurarii din Bergslagerna care mânuiau focul ca şi cum ar fi fost un lucru neprimejdios, îşi zise Năpârstoc. Plutaşii de aici se joacă cu apa de parcă ar fi stăpânii ei. Văzându-i, oricine ar putea spune că s-

au luptat s-o supună, ca să nu le facă niciodată vreun rău.”

Se apropiară încet-încet de gura râului, până ce ajunseră deasupra golfului Botnic. Gorgo nu-şi urmă însă drumul drept înainte, ci o luă spre miazănoapte, de-a lungul coastei. Nu trecu mult şi văzură sub ei un ferăstrău mecanic cât un oraş mare. Gorgo se opri să mai bată din aripi şi plana pe deasupra ferăstrăului acela. Şi numai ce-l auzi pe Năpârstoc spunând că locul cu pricina era minunat.

— Aici e moara cea mare de lemne care se cheamă Svartvik, zise Gorgo.

Băiatul se gândi atunci la morile de vânt din provincia lui, atât de liniştite în mijlocul mării de verdeaţă, mişcându-şi agale aripile. Moara de aici, care trebuia să macine bucatele pădurii, era aşezată drept lângă coastă. Pe apa din faţa ei pluteau o mulţime de buşteni, târâţi unul după altul, cu lanţuri de fier, pe o punte înclinată, într-o clădire care semăna cu un şopron mare. Ce se petrecea înăuntru, nu putea să vadă băiatul. Auzea însă răzbătând în afară zgomot mare şi duduit, iar prin partea cealaltă a clădirii vedea ieşind vagonete încărcate cu scânduri albe. Vagonetele alunecau pe şine lucioase spre un depozit unde scândurile erau stivuite, alcătuind adevărate uliţe, de-ai fi zis că eşti într-un oraş cu case de lemn. În unele locuri erau clădite stive noi. În altele erau dărâmate cele vechi, iar scândurile transportate pe vapoare mari, care aşteptau în port să fie încărcate cât mai degrabă. Muncitorii mişunau în toate părţile, iar în dosul rampei, spre pădure, erau locuinţele lor.

— După zorul cu care se lucrează aici, socot că în scurtă vreme or să fie tăiate toate pădurile din Medelpad, zise Năpârstoc.

Vulturul mai dădu puţin din aripi şi ajunseră îndată la un alt ferăstrău mare, cam tot cât celălalt, cu depozit, chei de încărcare şi locuinţe muncitoreşti.

— Asta e încă una din morile cele mari, zise vulturul. Se cheamă Kubibenborg.

— După cum văd, din pădure ies mai multe bucate decât bănuiam eu, zise băiatul. Cred însă că s-a terminat cu morile de lemne.

Vulturul dădu uşor din aripi, trecu şi pe deasupra altor ferăstraie şi într-un sfârşit ajunse la un oraş mare. Auzindu-l pe băiat că era curios să afle ce oraş era acela, se grăbi să-l lămurească.

— Aici e Sundsvall, centrul negoţului de cherestea.

Băiatul se gândi atunci la oraşele din Scania lui, care erau atât de întunecoase şi de posomorâte. Aici, în frigul de la miazănoapte, aşezat într-un golf frumos, se înălţa oraşul Sundsvall, care părea nou, vesel şi strălucitor. Privit de sus, din văzduh, avea ceva caracteristic. În mijlociul oraşului se vedea un grup de clădiri înalte de piatră, atât de minunate că abia li se putea găsi pereche la Stockholm. Împrejurul acelor clădiri de piatră era un loc mare viran, după care urma un fel de coroană din case de lemn, care zâmbeau înconjurate de grădini vesele, dar se simţeau mult mai puţin arătoase decât cele de piatră şi nu îndrăzneau să stea în apropierea lor.

— N-am ce zice! Frumos şi mare oraş! exclamă Năpârstoc. E de mirare cum a putut să ia naştere într-un ţinut sărăcăcios ca ăsta, plin de păduri.

Vulturul zbură apoi spre insula Alnön, situată în dreptul oraşului Sundsvall. Năpârstoc rămase uluit văzând mulţimea de ferăstraie cu care erau presărate ţărmurile ei. Erau aşezate unele lângă altele, după cum dincolo, în oraş, se vedea fabrică lângă fabrică şi şantier lângă şantier. Băiatul făcu socoteala că erau cincizeci la număr, dacă nu chiar şi mai multe.

— Cât de minunate par, când sunt văzute de sus! zise el. De când sunt la drum, n-am mai văzut nicăieri atâta viaţă şi atâta mişcare. Ce minunată e ţara noastră! Oriunde ţi-ai întoarce privirile, peste tot găseşti ceva cu care omul se poate îndeletnici şi datorită căruia poate trăi.

O DIMINEAŢA ÎN ANGERMANLAND

Pâinea

Sâmbătă, 18 iunie

A doua zi dimineaţă, după ce zbură o bucată bună pe deasupra ţinutului Angermanland, vulturul îşi zise că de astă dată îi era lui foame, aşa că trebuia să-şi facă rost numaidecât de mâncare. Îl lăsă pe băiat deci în vârful unui pin înalt, pe un pisc de munte, şi porni la drum.

Mic cum era, Năpârstoc îşi găsi un locşor numai bun pe o furcă de ramuri, de unde privi în vale, să vadă ţinutul Angermanland.

Era o dimineaţă frumoasă, cu cerul limpede. Razele soarelui aureau coamele copacilor, iar printre acele pinilor foşnea o adiere lină. Din pădure venea o mireasmă plăcută, de parcă era însăşi suflarea codrului, iar înaintea băiatului se desfăşura o privelişte pitorească, făcându-l să se bucure şi să uite de orice griji. Îşi închipuia că nimeni altul n-o duce mai bine ca el.

Vârful muntelui avea perspectivă în toate părţile. Spre apus, ţinutul era plin de lanţuri muntoase presărate cu piscuri, cu atât mai înalte şi mai sălbatice, cu cât erau mai îndepărtate. Şi în partea de răsărit erau o mulţime de lanţuri muntoase, cu înălţimi însă din ce în ce mai mici, până ce ajungeau şesuri pe ţărmul mării. Pretutindeni se vedeau râuri şi pâraie, al căror curs era destul de anevoios, plin de repezişuri şi de căderi de apă, câtă vreme alunecau printre munţi, lărgindu-se pe măsură ce apele se apropiau de ţărmul mării.

Năpârstoc văzu şi golful Botnic. Spre uscat era ticsit de insule şi dinţat cu promontorii, dar mai în larg apa lui era limpede şi albastră ca cerul de vară.

„Ţara asta e ca malul unui râu după o ploaie torenţială, când o mulţime de şuvoaie curg spre el, săpându-şi albii care şerpuiesc, fac cotituri şi pe urmă se varsă în matca lui, se gândi Năpârstoc. Şi ce încântătoare, ce minunată e când o priveşti! Mi-aduc aminte că bătrânul lapon de la Skansen avea obiceiul să spună că Suedia, într-o clipă nenorocită, a fost răsturnată cu susul în jos. Ceilalţi râdeau de dânsul, însă el o ţinea morţiş că dacă acei care-l contraziceau ar vedea ce frumos e în nordul ţării şi-ar da seama de ce o astfel de regiune n-a fost menită de la început să stea departe de lume, ci dimpotrivă: Şi mai că-mi vine să cred că avea dreptate.”

După ce băiatul s-a săturat de privit, şi-a dat jos trăistuţa din spinare, a scos din ea o bucăţică de pâine albă şi fragedă şi a început să mănânce cu poftă.

„Nu cred să fi mâncat cândva o pâine mai gustoasă ca asta, îşi zise el. Şi am destulă. Mi-ajunge câteva zile. Ieri pe vremea asta nu-mi închipuiam că voi avea o bogăţie aşa de mare.”

În timp ce ronţăia şi mânca, se gândea cum dobândise pâinea aceea.

— Am căpătat-o într-un chip foarte frumos şi cred că tocmai de aceea îmi place aşa de mult, zise el.

Vulturul plecase din Medelpad încă în seara din ajun şi, imediat ce trecuse hotarul spre Angermanland, Năpârstoc văzuse o vale şi un râu atât de minunate, că întreceau tot ce

întâlnise în cale până atunci.

Valea era deschisă atât de larg între munţi, încât se întreba dacă nu cumva fusese săpată pe vremuri de un râu mult mai mare şi mai larg decât cel care o străbătea acum. Odată valea terminată, fusese umplută pesemne cu nisip şi pământ, nu de tot, dar o bucată bună înspre munte. Iar râul care curgea acum prin vale, larg şi cu apă multă, îşi săpase şi el o albie adâncă prin această umplutură. Îşi făurise ţărmuri frumoase, alcătuite când din povârnişuri line şi bogat înflorite, care străluceau în culori roşii, albastre şi galbene, când din ziduri şi turnuri abrupte, provenite din unele părţi ale dunelor de odinioară, prea tari ca să poată fi măcinate de apă.

Când ajunse sus pe munte, lui Năpârstoc i se părea că avea în faţa lui trei lumi diferite. Una din ele era jos, în adâncul văii, unde pluteau lemne, unde circulau vapoare de la un port la altul, unde duduiau ferăstraiele mecanice, unde erau încărcate camioane mari, unde se pescuia somon şi se vâslea, unde erau bărci cu pânze şi unde zburau rândunele ale căror cuiburi erau clădite sub malurile înalte ale râului.

Cu un cat mai sus însă, ca să zicem aşa, pe şesul ce se întindea până la poalele munţilor, era altă lume, cu ferme şi sate. Acolo îşi aveau ţăranii ogoarele, acolo păşteau vitele, acolo erau lunci înverzite, acolo îşi îngrijeau femeile vărzăriile, acolo şerpuiau şosele şi pufăiau trenuri.

Iar dincolo de toate acestea, sus, pe munţii împăduriţi, Năpârstoc vedea a treia lume. Aici cloceau femeiuştile gotcanilor, aici erau elani ascunşi în tufişuri, aici stătea râsul la pândă şi ronţăiau veveriţele, aici era mireasmă de brad şi înflorea afinul, aici cântau mierlele.

Văzând valea aceea bogată, băiatul începu să se plângă că era flămând. Nu pusese nimic în gură de două zile şi era lihnit de foame.

Gorgo nu voia să se spună că Năpârstoc o ducea mai prost cu el decât în tovărăşia gâştelor sălbatice. De aceea îşi încetinise mersul.

— De ce nu mi-ai spus până acum că ţi-e foame? întrebă el. O să capeţi mâncare câtă vrei. N-o să mori de foame când eşti cu un vultur la drum.

Nu mult după aceea, Gorgo văzuse un ţăran care îşi semăna ogorul aproape de malul râului. Ţăranul îşi ţinea sămânţa într-un coş atârnat la piept. De câte ori se golea coşul, îl umplea dintr-un sac pe care îl ţinea pe răzor. Vulturul îşi făcuse socoteala că în

sacul acela se afla cea mai bună mâncare pe care putea s-o dorească băiatul şi se lăsase din zbor spre ea.

Până să ajungă însă la pământ, se iscase în jurul lui o larmă îngrozitoare. În credinţa că vulturul se năpustea asupra unei păsări, o liotă întreagă de ciori, de vrăbii şi de rândunele dădură năvală, ţipând care mai de care.

— Pleacă de aici, pasăre răpitoare! Pleacă, ucigaşă de păsări! strigară ele.

Era aşa de mare gălăgia lor, încât ţăranii prinseră de veste şi alergară într-acolo. Vulturul fusese nevoit astfel să fugă, iar Năpârstoc nu se putuse alege nici măcar cu un grăunte.

A fost o întreagă comedie cu acele păsări. Nu numai că-l siliseră pe vultur să fugă, dar îl şi urmăriseră o bucată bună de drum în susul văii, atrăgând atenţia oamenilor cu strigătele lor. Femeile ieşiseră din case, bătând din palme de parcă slobozeau salve de focuri, iar bărbaţii dădură năvală cu puştile în mână.

Acest spectacol se repetase ori de câte ori se lăsase vulturul din zbor la pământ. Năpârstoc pierduse orice nădejde că Gorgo o să-i mai poată face rost de mâncare. Nu-şi închipuise până atunci că vulturul stârnea atâta groază şi ură. I se făcuse chiar milă de el, văzând cu câtă înverşunare era întâmpinat.

Poza nils20 [P391]

Ajunseră apoi deasupra unei mari gospodării ţărăneşti, unde stăpâna casei copsese pâine în acea zi. Pusese o tavă cu chifle la răcit în curte şi stătea lângă ea s-o păzească de câine şi de pisică.

Vulturul se lăsase din zbor deasupra acelei gospodării, însă nu îndrăznise să coboare în faţa femeii. El dăduse mereu târcoale casei, neştiind ce să facă. În câteva rânduri ajunsese până aproape de coşul de pe acoperiş, dar se înălţase iar în văzduh.

Femeia îl observase în cele din urmă. Ridicase capul şi îl urmărise cu privirea.

— Mare ciudăţenie şi cu pasărea asta! zisese ea. Mi se pare că vrea să-i dau o chiflă caldă.

Stăpâna gospodăriei era o femeie frumoasă, înaltă şi bălaie, cu faţa veselă şi deschisă. Râzând cu poftă, luase o chiflă de pe tavă şi o ţinuse în mână deasupra capului.

— Dacă vrei o chiflă, vino şi ia-o! îi zisese femeia lui Gorgo.

Vulturul nu înţelesese o boabă din vorbele ei, dar pricepuse că voia să-i dea chifla. Îşi făcuse vânt asupra pâinişoarei, o înhăţase

cu piscul şi se înălţase iar.

Pe Năpârstoc îl podidiseră lacrimile când îl văzuse înşfăcând chifla. Nu plânsese de bucurie că avea să scape de foame câteva zile, dar îl mişcase gestul ţărăncii, care îşi dăduse pâinea unei păsări sălbatice şi răpitoare.

Cocoţat pe o creangă în vârful pinului, se putea uita de câte ori îi era voia la femeia înaltă şi bălaie care stătuse în curtea casei cu pâinea întinsă în dar unei zburătoare.

Ea ştiuse doar că acea pasăre mare era un vultur de pradă, pe care lumea îl întâmpină de obicei cu focuri de puşcă, şi văzuse desigur pe prichindelul ciudat pe care îl ducea în spinare. Nu se gândise totuşi o clipă cine era, ci, dându-şi seama că erau flămânzi, împărţise cu ei pâinea cea gustoasă, pe care o plămădise cu mâinile ei harnice şi meştere.

„Dacă mai ajung om cândva – îşi zisese Năpârstoc – am să vin s-o caut pe femeia cea frumoasă din valea acestui râu, ca să-i mulţumesc c-a fost atât de bună eu noi.”

Pădurea în flăcări

Pe când ospăta, Năpârstoc simţi un miros slab de fum dinspre miazănoapte. Întorcându-se într-acolo, văzu o şuviţă de plumb alb ca ceaţa, care ieşea dintr-un munte împădurit. Nu din cel care era chiar în faţa lui, ci din cel următor. I se părea ciudat să vadă fum, în sălbăticia pădurilor, dar îşi închipuia că se afla o stână oarecare în apropiere şi că femeile de acolo fierbeau cafeaua de dimineaţă.

Fumul se înteţea însă şi se întindea. Nu mai putea fi vorba de o stână. Erau oare cărbunari în pădure? La Skansen văzuse o colibă de cărbunari şi o groapă de făcut mangal. I se spusese că şi prin pădurile acelea se aflau cărbunari. Asta însă mai mult toamna şi iarna, când se făcea mangal.

Fumul se întindea clipă cu clipă. Învăluia acum toată creasta muntelui. Era cu neputinţă ca o groapă de făcut mangal să scoată atâta fumăraie. Izbucnise pesemne un incendiu, căci o mulţime de păsări zburau speriate spre celălalt munte. Fugeau de foc ulii, gotcanii, precum şi alte păsări, prea mici ca să poată fi recunoscute de la distanţă.

Între timp, şuviţa cea albă de fum se prefăcuse într-un nor gros, care se rostogolea spre marginea muntelui şi cobora devale. Din norul cel gros ţâşneau scântei şi fulgi de funingine,

iar uneori fumul era străpuns de câte o flacără roşie. Nu mai încăpea nicio îndoială că era vorba de un foc mare. Ce ardea însă? În pădure nu era doar nicio gospodărie ţărănească. În afară de asta, un foc atât de mare nu putea să provină de la o singură gospodărie. Nu ieşea acum fum numai de pe munte, ci şi din valea de sub ei, pe care băiatul nu putea s-o vadă, fiind ascunsă de muntele din spatele lui. Era cu ochi şi cu sprâncene că ardea chiar pădurea.

Băiatului îi venea greu să creadă că putea să ardă o pădure verde şi plină de prospeţime, dar aceasta era trista realitate. Dacă într-adevăr pădurea luase foc, n-ar fi ajuns oare la un moment dat focul până la ei? Nici asta nu-i venea să creadă, însă tare dorea ca vulturul să vină înapoi cât mai curând! Era mai bine, desigur, să plece de-acolo. Începuse a-l chinui până şi mirosul de fum pe care trebuia să-l tragă pe nas de câte ori răsufla. Pârâitul şi trosniturile îl îngrozeau. Veneau acum dinspre muntele aflat în imediata lui apropiere. Sus pe culmea muntelui se înălţa un pin falnic, la fel cu cel pe care se cocoţase Năpârstoc. Era aşa de mare, că-i întrecea cu mult pe toţi ceilalţi copaci. Până nu de mult îl văzuse maiestuos şi rumen în lumina zorilor, iar acum, în vâlvătaia flăcărilor, îi sclipeau toate acele. Atât de frumos nu fusese niciodată, dar din nefericire îşi arăta frumuseţea pentru ultima oară. Pinul fusese primul copac de pe munte care luase foc şi era de neînţeles cum ajunsese focul până la el. Zburase oare spre el cu aripi roşii ori se târâse până acolo pe pământ ca un şarpe? Într-un fel sau altul, pinul îi căzuse pradă şi ardea de jos până sus, ca un rug.

Şi iac-aşa! Fumul ieşea acum din mai multe părţi ale muntelui. Focul din pădure era şi pasăre, şi şarpe, căci fie că străbătea văzduhul pe distanţe mari, fie că se târa pe pământ, în curând cuprinse tot muntele.

Păsările îşi zoreau bejenia. Zburătăceau prin fum ca nişte fulgi mari de funingine, străbăteau valea şi veneau pe piscul pe care se afla Năpârstoc. Un bou-de-munte se aşeză în pin lângă el, iar un uliu se cocoţă pe o creangă deasupra lui. Altădată ar fi fost nişte vecini primejdioşi, dar acum nici nu se uitau la el. Se zgâiau doar la foc, nepricepând ce i se întâmplase pădurii. Un jder se furişă şi el pe coama pinului, se aşeză la capătul unei crăci şi se uita la vâlvătaia de pe munte cu ochii lui strălucitori. Lângă el era o veveriţă. Nici jderul, nici veveriţa nu păreau să fi luat seama unul la altul.

Focul cobora acum pe povârnişul văii. Vuia ca o vijelie. Se

zărea prin fum cum zburau flăcările de la un copac la altul. Un brad, înainte de a lua foc, era înfăşurat într-un zăbranic subţire de fum, după care acele se aprindeau deodată, începând să trosnească şi să ardă.

În valea de sub Năpârstoc curgea un pârâu cu arini şi mesteceni de o parte şi de alta. Acolo focul păru să se oprească. Copacii cu frunze căzătoare nu se puteau aprinde cu iuţeala cu care luau foc coniferele. Focal din pădure era parcă acum în faţa unui zid peste care nu putea să treacă. Ardea şi pârâia, încercând să străbată în pădurea de pini de dincolo de pârâu, dar nu ajungea până la ea.

Câteva clipe focul a fost ţinut pe loc. O flacără lungă ţâşni apoi spre pinul cel mare şi uscat care se afla ceva mai sus pe povârniş. Acesta începu să ardă cu pălălaie şi focul trecu, biruitor, dincolo de pârâu. Arşiţa era atât de puternică, încât niciun copac de pe povârniş nu scăpă de pârjol. Vâjâind şi bubuind ca cea mai cumplită vijelie şi ca cea mai fioroasă cădere de apă, focul din pădure zbura spre munte.

Uliul şi boul de munte se înălţară atunci în văzduh, iar jderul se grăbi să scoboare din copac. Nu mai era mult până să ia foc şi coama pinului. Băiatul fu nevoit să-şi ia tălpăşiţa şi el. Nu era uşor de coborât pe trunchiul înalt şi drept al pinului. Năpârstoc se ţinu lipit de el cât mai strâns, alunecând pe distanţe mari între nodurile de pe crengi şi în cele din urmă căzu grămadă la pământ. Nu mai avu răgaz să vadă dacă se lovise. Trebuia să plece de acolo fără zăbavă. Focul cuprinsese pinul. Pământul pe unde călca se încinsese şi începuse să fumege. Văzu într-o parte un râs care fugea, iar în alta un şarpe lung ce se târa cu repeziciune. Lângă el cloncănea o găinuşă, alergând de zor împreună cu puişorii ei golaşi. Când ajunseră devale, fugarii se întâlniră cu oameni care plecaseră să stingă focul. Erau de multişor acolo, însă Năpârstoc se uitase tot timpul în partea cealaltă, de unde venea focul, şi nu-i observase până atunci. Şi în ceastă vale se afla un pârâu, precum şi un chenar lat le copaci cu frunziş, în dosul cărora trebăluiau nişte oameni. Aceştia tăiau coniferele de lângă arini, scoteau apă din pârâu şi o vărsau pe pământ, curăţindu-l de iarba-neagră şi de rozmarinul sălbatic, pentru ca focul să nu răzbată la vreascuri.

Nu se gândeau nici ei decât la pârjolul care înainta spre dânşii. Fiarele fugare treceau nebăgate în seamă printre picioarele lor. Nu dădeau cu bâta în şarpe, nu căutau să prindă găinuşa care umbla forfota de colo până colo cu puişorii după ea şi nici nu se

sinchiseau de Năpârstoc. Ţineau în mâini crengi de pin muiate în pârâu şi parcă voiau să pornească la atac împotriva focului numai cu aceste arme.

Prea mulţi la număr nu erau. Interesant era însă că stăteau acolo gata la luptă, în timp ce toţi ceilalţi fugeau pe capete.

Când focul coborî pe povârniş cu zgomot şi vuiet, împrăştiind un fum nesuferit de fierbinte şi de înăbuşitor, gata să treacă peste pârâu şi peste zidul de copaci cu frunziş, ca să ajungă la malul celălalt, fără să-i mai stea nimic în cale, oamenii se dădură la început înapoi, ca şi cum n-ar fi fost în stare să reziste. Dar nu fugiră prea departe şi se întoarseră iute.

Focul năvălea cu toată înverşunarea. Scânteile se împrăştiau ca o ploaie de foc peste frunzişul copacilor, iar din fum ţâşneau flăcări uriaşe, supte, înghiţite parcă de pădurea din partea cealaltă.

Copacii cu frunziş opreau însă focul, iar în spatele lor acţionau oamenii. Unde vedeau că prinde să fumege pământul, aduceau apă cu găleţile şi îl stingeau. Când un copac era învăluit de fum, băgau securea în el, îl doborau şi-i stingeau flăcările. Dacă focul se strecura în iarba-neagră, o loveau cu crengile de pin muiate în apă şi-l înăbuşeau.

Fumul se îngroşa tot mai mult, învăluind totul. Lupta era grea, fireşte şi focul era gata în mai multe rânduri să răzbată mai departe. Nu trecu însă mult şi vuietul puternic al focului se micşoră, iar fumul începu să se împrăştie. Copacii îşi pierduseră frunzele până la cea din urmă, pământul de sub ei era ca tăciunele, dar focul fusese respins. Încetase să mai ardă cu flăcări. Fumul se târa alb şi subţire deasupra pământului, iar din el ieşeau o sumedenie de prăjini negre. Era tot ce mai rămăsese din frumoasa pădure.

Năpârstoc se aburcase pe un bolovan de pe care privea cum era stins focul. Acum însă, după ce pădurea fusese salvată, începea primejdia pentru el. Boul-de-munte şi uliul îşi întoarseră deodată privirile spre Năpârstoc, gata să-l înhaţe.

Şi chiar în clipa aceea băiatul auzi un glas pe care îl cunoştea bine. Vulturul Gorgo se lăsă cu zgomot în pădure. Peste câteva clipe, Năpârstoc era legănat în nori, izbăvit de orice primejdie.

VÄSTERBOTTEN ŞI LAPONIA

Cele cinci iscoade

Pe când se afla la Skansen, şezând o dată sub scara casei din Bollnäs, Năpârstoc îl auzise pe Klement Larsson vorbind cu moşneagul lapon despre Norrland. Amândoi erau de acord că această provincie e partea cea mai interesantă a Suediei, însă lui Klement Larsson îi plăcea mai mult ţinutul de la sud de râul Angerman, pe când bătrânul lapon susţinea că partea cea mai frumoasă era cea de la nordul acestui râu.

Din vorbă în vorbă reieşise însă că Klement nu fusese niciodată în părţile de sus ale ţării, dincolo de Härnösand. Laponul a început atunci să râdă că vorbea cu atâta siguranţă despre locuri pe care nu le văzuse niciodată.

— Am să-ţi spun, Klement, o poveste, ca să ştii ce este Västerbotten şi marea Laponie, unde n-ai fost niciodată, zise el.

— Nimeni nu va putea spune despre mine că mă dau în lături să ascult o poveste, după cum nimeni n-a spus despre tine că ai refuzat vreodată să bei o ceşcuţă cu cafea, răspunse Klement, după care laponul începu să-şi depene povestea:

— Pe vremuri, Klement, păsările care trăiau în partea de jos a Suediei, la miazăzi de marea Laponie, socoteau că erau prea înghesuite acolo şi s-au gândit să plece spre miazănoapte. S-au adunat aşadar la sfat. Cele tinere şi nerăbdătoare voiau să pornească la drum chiar atunci. Cele bătrâne şi înţelepte au fost însă de părere să se trimită mai întâi iscoade, care să cerceteze meleagurile străine.

„Fiecare din cele cinci neamuri mari păsăreşti să trimită câte un cercetaş – au zis păsările cele înţelepte – ca să ştim dacă acolo la miazănoapte putem afla locuinţă, hrană şi ascunzători.”

Aşa fiind, au fost trimise pe dată cinci păsări vrednice şi din cale-afară de isteţe din cele cinci neamuri mari păsăreşti. Păsările din pădure au ales un gotcan, cele de şes o ciocârlie, cele de mare un pescăruş, cele de baltă un cufundar, iar cele de munte un pietroşel.

După ce au pornit la drum, gotcanul, care era pasărea cea mai acătării şi se bucura de cea mai mare vază şi autoritate în faţa celorlalte, a zis:

„În faţa noastră sunt întinderi mari de pământ. Dacă mergem laolaltă, o să treacă multă vreme până ce vom zbura peste toată

ţara pe care o avem de cercetat. Dacă mergem însă separat şi fiecare dintre noi îşi cercetează partea ei, atunci isprăvim treaba în câteva zile. Ei, ce ziceţi, nu-i o idee bună?”

Celelalte iscoade au găsit că propunerea vădea multă înţelepciune şi şi-au dat bucuroase încuviinţarea. S-au înţeles deci între ele ca gotcanul să cerceteze partea de mijloc a ţări, ciocârlia o parte mai la răsărit, iar pescăruşul alta şi mai spre răsărit, unde se sfârşeşte uscatul şi începe marea. Cufundarul şi-a luat sarcina să zboare mai la apus de partea lăsată gotcanului, iar pietroşelul urma să cerceteze şi mai spre apus, de-a lungul graniţei ţării.

Cele cinci păsări au zburat spre miazănoapte în ordinea asta, cât timp au zărit pământ sub ele. Pe urmă s-au întors înapoi şi au ţinut iarăşi sfat, povestind fiecare ce a văzut.

Pescăruşul, care zburase deasupra ţărmului mării, a luat cel dintâi cuvântul.

„E bună ţara acolo sus, la miazănoapte, a zis el. Nu-i altceva decât un arhipelag lung, plin de strâmtori bogate în peşte, de capuri împădurite şi de insule. Cele mai multe din ele sunt nelocuite, aşa că păsările de mare pot găsi acolo destule locuri de trăit. Oamenii se îndeletnicesc numai într-o oarecare măsură cu pescuitul şi cu navigaţia în strâmtori, aşa că nu ne pot strica liniştea. Dacă păsările de mare vor să-mi asculte povaţa, pot să plece imediat spre miazănoapte, fără nicio grijă.”

După pescăruş a urmat la cuvânt ciocârlia, care cercetase partea de lângă coastă.

„Nu înţeleg ce vrea să spună pescăruşul cu insulele şi capurile acelea!… a zis ea. Eu n-am zburat decât peste câmpii întinse şi peste cele mai frumoase lunci înflorite. N-am văzut încă niciodată o ţară străbătută de atâtea râuri mari. Mi-a făcut o nespusă plăcere să le văd curgând liniştite pe şesurile ţării. Pe malurile râurilor sunt case una lângă alta, ca pe străzile unui oraş, iar la gurile lor sunt oraşe. Ţara e însă, de altfel, tare pustie. Dacă păsările de şes vor să asculte povaţa mea, să plece imediat spre miazănoapte, fără nicio grijă.”

După ciocârlie a luat cuvântul gotcanul, care cercetase partea de mijloc a ţării:

„Nu înţeleg nici ce vrea să spună ciocârlia cu luncile ei, nici ce vrea să spună pescăruşul cu arhipelagul lui, a zis el. În tot timpul călătoriei mele n-am văzut altceva decât păduri de pini şi brazi. Pe unde am fost eu, mai sunt, e drept, şi o mulţime de bălţi, precum şi râuri cu apă iute, dar unde nu-s nici bălţi, nici râuri, nu

se văd decât păduri de conifere. N-am văzut nicăieri nici ogoare, nici locuinţe omeneşti. Dacă păsările de pădure vor să-mi urmeze sfatul, să pornească imediat spre miazănoapte, fără nicio grijă.”

După gotcan a urmat la rând cufundarul, care cercetase partea de dincolo de regiunea păduroasă.

„Nu-nţeleg nici eu ce vrea să spună gotcanul cu pădurile lui, nici ce-au văzut cu ochi lor ciocârlia şi pescăruşul, a zis cufundarul. Unde am fost eu, nu se vede pământ deloc. Sunt numai lacuri mari. Între maluri frumoase strălucesc lacuri de munte cu apă albastră care se prăvale în căderi vuitoare. Lângă unele lacuri am văzut şi sate mari. Altele erau pustii şi apărate de dealuri. Dacă păsările de baltă vor să asculte povaţa mea, să plece imediat spre miazănoapte, fără nicio grijă.”

Cel din urmă a vorbit pietroşelul, care zburase de-a lungul graniţei apusene a ţării.

„Nu-nţeleg nici ce-a vrut să spună cufundarul cu lacurile lui, nici ce fel de locuri sunt cele pe care le-au cercetat gotcanul, ciocârlia şi pescăruşul, a zis el. Eu unul am găsit acolo sus o mare ţară muntoasă. Peste şesuri n-am dat şi nici păduri mari n-am întâlnit în cale. În schimb am văzut piscuri şi munţi care se ţin lanţ. Am văzut câmpuri de gheaţă, zăpadă şi pâraie de munte cu apă albă ca laptele… Ogoare şi lunci nu mi-au văzut ochii. Am văzut, în schimb, pământuri acoperite cu salcie, cu mesteceni pitici şi cu lichenul-renilor. N-am întâlnit nici ţărani, nici vite, nici case de gospodari, ci numai laponi, reni şi colibe de laponi. Dacă păsările de munte vor să asculte povaţa mea, să plece imediat spre miazănoapte fără nicio grijă.”

După ce toate cele cinci păsări cercetase au spus ce-au avut de spus, au început să se pârască una pe alta că sunt mincinoase, gata-gata să se încaiere, ca să dovedească adevărul celor spuse de ele.

Păsările cele bătrâne şi înţelepte care le trimiseseră în recunoaştere le-au ascultat cu atenţie, foarte bucuroase de cele ce auzeau, şi au căutat să le potolească.

„Nu vă mai certaţi de-a surda, ziseră ele. Din cele spuse de voi, noi am înţeles că la miazănoapte se află şi o mare ţară muntoasă, şi o mare ţară cu lacuri, şi o mare ţară păduroasă, şi o mare ţară cu şesuri, şi un mare arhipelag. E mai mult decât ne-am aşteptat!”

O ţară călătoare

Sâmbătă, 18 iunie

Băiatul îşi aduse aminte de povestea bătrânului lapon datorită faptului că se afla acum chiar deasupra ţarii despre care vorbise acesta. Vulturul îi spusese că regiunea netedă de coastă care se întindea sub el era Västerbötten şi că lacurile albastre ce se zăreau departe, spre apus, se aflau în Laponia.

Faptul că stătea în siguranţă pe spinarea lui Gorgo, după spaima trasă cu focul din pădure, era desigur o mare fericire pentru el, dar şi călătoria pe care o făcea acum era nespus de frumoasă.

Dimineaţa bătuse vântul dinspre miazănoapte, dar acum îşi schimbase direcţia, aşa că le sufla din spate şi nu se simţea niciun curent. Vulturul zbura atât de liniştit, încât uneori parcă plana pe loc în văzduh.

Lui Năpârstoc i se părea că Gorgo dădea mereu din aripi fără să se urnească din loc. În schimb, totul sub ei era în mişcare. Pământul şi tot ce se afla pe el fugeau spre miazăzi. Pădurile, casele, câmpiile zăplazurile, râurile, oraşele, insulele din arhipelag, ferăstraiele mecanice, toate parcă mergeau. Băiatul se întreba încotro se îndepărtau oare? Obosiseră de atâta stat acolo la miazănoapte şi voiau să plece acum spre miazăzi?

Între toate aceste lucruri care se mişcau şi se duceau spre miazăzi, un singur lucru stătea pe loc, şi anume un tren. Se afla chiar sub ei. Cu el era aceeaşi poveste ca şi cu Gorgo: nu se urnea din loc. Locomotiva scotea fum şi scântei. Se auzea până sus la băiat huruitul roţilor pe şine, însă trenul nu se mişca. Pădurile şi cantoanele alunecau pe lângă el, la fel cu barierele şi cu stâlpii de telegraf, însă trenul stătea pe loc. În întâmpinarea lui venea un râu larg cu un pod lung, dar râul şi podul alunecară pe sub tren fără nicio greutate. În cele din urmă, Năpârstoc văzu mergând o gară. Şeful gării stătea pe peron cu fanionul roşu în mână. Când a fluturat steguleţul, locomotiva a scos un vârtej de fum şi mai negru decât înainte, precum şi un strigăt jalnic, ca şi cum ar fi voit să se plângă că stătea pe loc. În aceeaşi clipă începu însă să se mişte. Ca şi gara şi ca toate celelalte lucruri, a început să alunece spre miazăzi. Băiatul vedea cum se deschideau uşile vagoanelor şi cum se dădeau pasagerii jos din tren, în timp ce vagoanele şi călătorii plecau spre miazăzi. Ridică atunci ochii de la pământ şi încercă să se uite drept înainte. I se părea că-l apucaseră ameţelile privind mereu trenul acela ciudat.

După ce s-a uitat puţin la un nouraş alb, a obosit şi a început să privească iarăşi în jos. Şi din nou i se păru că vulturul şi el rămăseseră pe loc, dar că toate celelalte lucruri fugeau spre miazăzi.

Stând aşa călare pe Gorgo, fără altă desfătare decât gândurile lui, găsea o plăcere să-şi închipuie că tot Västerböttenul era în mişcare şi pleca spre miazăzi. Ce-ar fi dacă ogorul care aluneca chiar în acea clipă sub el şi care fusese semănat abia de curând, căci nu se zărea niciun fir verde pe el, şi-ar fi luat calea spre Söderslätt în Scania, unde pe acea vreme secara şi dăduse în spic?

Pădurile de brazi se schimbaseră aici. Copacii erau rari, crengile scurte, acele aproape negre. Mulţi brazi aveau coamele pleşuve şi păreau bolnavi. Pământul de sub ei era acoperit cu buşteni vechi, de care nu se îngrijise nimeni. Ce-ar fi fost ca o astfel de pădure să vadă Kolmordenul? Cât de umilită s-ar fi simţit!

Dar grădina pe care o vedea băiatul acum sub el! În ea erau copaci frumoşi, nu-i vorbă. Nu se vedeau însă nici pomi roditori, nici tei, nici castani, ci numai sorbi şi mesteceni. Erau şi tufişuri frumoase în acea grădină, dar nu de salcâmi galbeni şi de soc, ci numai de cireşi sălbatici şi de liliac. Erau şi straturi de zarzavat în ea, dar neîngrijite şi fără răsaduri puse în pământ. Ce-ar fi fost dacă o astfel de grădină ar fi dat ochii cu un parc din Södermanland? Şi-ar fi spus, desigur, că nu-i decât un pustiu.

Dar izlazul acela ticsit cu atâtea hambare, încât părea că jumătate din teren era ocupat numai cu locuri de casă? Dacă ar fi fost dus pe şesul Östergötlandului, ce ochi mari ar fi făcut ţăranii de acolo!

Dar dacă lunca cea mare cu pini, de sub el, în care pinii nu stăteau ţepeni şi drepţi ca în pădurile obişnuite, ci aveau ramuri tufoase şi coame bogate, fiind rânduiţi în pâlcuri pe cel mai frumos covor de lichen alb – dacă acea luncă s-ar fi dus în parcul mănăstirii Öved, acest parc minunat ar trebui să recunoască desigur că şi-a găsit perechea pe lumea asta.

Mândria şi cinstea regiunii erau însă râurile mari şi întunecoase, cu văile lor splendide, pline de case şi de gospodării, cu depozitele lor uriaşe de cherestea, cu ferăstraiele lor mecanice şi cu gurile lor ticsite de vapoare. Dacă un astfel de râu ar fi coborât în partea de jos a ţării, toate pâraiele şi râurile de la sud de Älvdalen ar fi intrat în pământ de ruşine.

Şi dacă un şes atât de imens, atât de uşor de cultivat şi atât

de chivernisit ar fi ajuns în faţa ţăranilor săraci din Smoland, toţi ar fi ieşit din grădinile lor prizărite, de pe ogoarele lor pietroase şi ar fi început să-l desţelenească şi să-l cultive.

Un lucru avea această regiune mai mult decât toate celelalte, şi anume lumina. Cocorii dormeau pe turbării. Trebuia să se înnopteze, dar tot mai era lumină. Soarele nu se dusese spre miazăzi, ca toate celelalte lucruri pe care băiatul le văzuse plecând. În schimb, se îndepărtase atât de mult spre miazănoapte, încât lumina regiunea drept în faţă. Şi nu avea parcă de gând să coboare la marginea cerului în acea noapte. Ce-ar fi fost dacă acea lumină şi acel soare s-ar fi revărsat peste comuna Vemmenhög? Ce mult i-ar fi plăcut gospodarului Holger Nilsson şi soţiei sale să aibă o zi de lucru de douăzeci şi patru de ore!

Visul

Duminică, 19 iunie

Băiatul înălţă capul şi privi in jurul lui buimăcit. Lucru ciudat! Dormea într-un loc unde nu mai fusese niciodată. Nu văzuse în adevăr nicicând valea în care era culcat, nici muntele din jurul ei. Nu recunoştea lacul rotund din mijlocul văii şi nu văzuse în viaţa lui nişte mesteceni atât de pitici ca cei sub care stătea acum.

Dar unde era oare vulturul? Nu-l vedea nicăieri. De bună seamă că Gorgo îl părăsise. Ciudată întâmplare!

Năpârstoc se trânti iar jos, închise ochii şi căută să-şi aducă aminte ce se petrecuse înainte de a adormi.

Îşi aminti că tot timpul cât zburase pe deasupra Västerböttenului i se păruse că vulturul stătuse pe loc în văzduh şi că pământul de sub el se mişca spre miazăzi, îşi mai reaminti că pe urmă Gorgo se întorsese spre nord-vest, că vântul bătuse dintr-o parte, că simţise iarăşi un curent de aer şi că pământul se oprise pe loc, în timp ce vulturul îl ducea înainte cu toată iuţeala.

— Acum intrăm în Laponia, îi spusese Gorgo, iar băiatul se aplecase imediat, curios să vadă peisajul despre care auzise vorbindu-se atât de mult.

Rămăsese însă foarte dezamăgit, nevăzând sub el decât mari întinderi de pământ acoperite cu păduri şi turbării albe. Pădurile alternau cu turbăriile. Acea uniformitate îl făcuse în cele din urmă atât de somnoros, încât era cât p-aici să se prăbuşească la pământ.

Îi spuse lui Gorgo că nu se mai putea ţine pe spinarea lui şi că avea nevoie să doarmă puţin. Gorgo se lăsase la pământ, iar băiatul se trântise pe nişte muşchi, dar pe urmă vulturul îl apucase în gheare şi-l ridicase iar în văzduh.

— Dormi liniştit, Năpârstoc! îi spusese el. Lumina soarelui mă ţine treaz şi vreau să plec mai departe.

Deşi băiatul stătea ca vai de el, atârnat de ghearele vulturului, adormise totuşi, iar în timpul somnului visase.

Se făcea că mergea cu paşi grăbiţi pe un drum larg din sudul Suediei. Nu era singur, ci însoţit de un mare alai. Alături de el mergeau paie de secară cu spice grele în vârf, albăstrele înflorite şi alte plante cu flori galbene. Merii gemeau sub povara poamelor, urmaţi de vrejuri încărcate de fasole, de tulpini de muşeţel şi de tufişuri întregi de pomişori roditori. Fagi, stejari şi tei mergeau agale prin mijlocul drumului, iar coamele lor fremătau mândre, fără să se plece în faţa nimănui. Printre picioarele băiatului se furişau plante mărunte: căpşuni, dediţei, păpădii şi nu-mă-uita.

La început i se păruse că tot alaiul acela era alcătuit numai din plante şi din copaci. Nu trecu însă mult şi băgă de seamă că în alai se mai aflau oameni şi animale. În jurul plantelor zorite se auzea zumzet de gâze, în şanţurile de la marginea drumului înotau peşti, iar în copacii porniţi la drum cântau zeci şi zeci de păsărele. Animale domestice şi fiare sălbatice alergau pe întrecute, iar printre ele mergeau oamenii. Unii aveau sape şi coase, alţii securi ori puşti de vânătoare, iar alţii plase de pescuit.

Alaiul înainta voios, ceea ce nu-l uimea pe Năpârstoc când văzuse cine îl conduce. Conducătorul lui nu era altul decât soarele însuşi. El putea fi văzut tronând de-a lungul întregului alai imens şi luminos, cu părul împletit dintr-o sumedenie de raze şi cu un chip care strălucea de veselie şi de bunătate.

— Înainte! striga el neîncetat. Cine merge cu mine să nu se teamă de nimic. Înainte! Tot înainte!

— Unde o fi vrând oare să ne ducă soarele? se întreba băiatul.

La auzul acestor vorbe, paiele de secară, care păşeau alături de el, îi răspunseră:

— Vrea să ne ducă în Laponia, ca să ne luptăm cu marele duh care preface totul în stană de piatră.

Năpârstoc băgă de seamă imediat că mai mulţi drumeţi din alai începură să pregete, încetinindu-şi mersul şi în cele din urmă oprindu-se. Fagul cel mare se opri, iar căprioara şi tulpina de

grâu rămaseră la marginea drumului, la fel ca şi murii, gălbenelele, castanele şi potârnichile. Se uită atunci de jur împrejur, curios să ştie de ce se opreau atâţia călători, însă descoperi că nu se mai afla acum în Suedia de miazăzi, ci în Svealand.

Acolo stejarul începu să se mişte tot mai şovăielnic. Rămase o clipă locului, apoi făcu câţiva paşi şi se opri scurt.

— De ce nu vrea stejarul să mai meargă cu noi? întrebă Năpârstoc.

— Se teme de marele duh care preface totul în stană de piatră, îi răspunse un mesteacăn tânăr şi alb, care mergea înainte vesel şi inimos de-ţi era mai mare dragul să te uiţi la el.

Deşi rămăseseră mulţi în urmă, era totuşi destul de mare încă ceata celor care păşeau plini de curaj. Soarele conducea în continuare alaiul, râzând şi strigând:

— Înainte! Înainte! Cine merge cu mine să nu se teamă de nimic!

Alaiul înaintă cu aceeaşi iuţeală până ce ajunse sus în Norrland. Acolo chemarea soarelui nu mai avu nicio putere. Mărul se opri. Cireşul şi ovăzul, la fel. Băiatul se adresă celor rămaşi în urmă:

— De ce nu mergeţi cu noi? De ce-l dezamăgiţi pe soare? întrebă el.

— Nu îndrăznim. Ne temem de marele duh din Laponia, care preface totul în stană de piatră, răspunseră ei.

Nu mai trecu mult şi băiatului i se păru că alaiul ajunsese chiar în Laponia, dar cu rândurile tot mai rare. Secara, grâul, afinele, mazărea, coacăzul sosiseră laolaltă până acolo, după cum veniseră şi elanul şi vaca, dar acum se opriră. Oamenii mai merseră o bucată de drum, dar se opriră şi ei. Soarele ar fi fost părăsit cu totul, dacă nu s-ar fi ivit noi tovarăşi de drum: salcia şi alţi copăcei, laponi, reni, bufniţe, vulpi albastre şi potârnichii.

Năpârstoc auzi acum un zgomot surd înaintea lui. Erau o mulţime de şuvoaie şi de pâraie care se prăvăleau năvalnic.

— Ce e zorul ăsta pe ele? întrebă el, iar o potârniche îi răspunse:

— Fug de marele duh care stă sus la munte.

Deodată băiatul văzu înălţându-se în faţa lui un zid înalt şi negru, cu coama zimţată. La vederea acelui zid, toţi drumeţii voiră parcă să dea înapoi, dar soarele îşi întoarse imediat faţa radioasă spre ei şi revărsă lumină asupră-le. Atunci putură toţi să-şi dea seama că în calea lor nu se afla un zid, ci munţii cei

mai frumoşi, rânduiţi unul după altul. Culmile lor erau roşii la lumina soarelui, iar povârnişurile, albastre cu reflexe aurii.

— Înainte! Înainte! Nu-i nicio primejdie câtă vreme sunteţi cu mine! striga soarele, scăldând în razele lui pantele prăpăstioase ale munţilor.

În timpul urcuşului însă, îl părăsi viteazul mesteacăn, vânjosul pin şi bradul îndărătnic. Îl mai părăsiră tot atunci renul, laponul şi salcia. Sus de tot, în vârful muntelui, soarele nu mai avea decât un singur însoţitor, şi acela era Nils Holgersson.

Soarele pătrunsese într-o văgăună ai cărei pereţi erau căptuşiţi cu gheaţă. Nils Holgersson voi să-l urmeze şi înăuntrul acelei văgăuni, dar nu cuteză să treacă dincolo de gura văgăunii, căci văzu în fundul ei ceva care-l înspăimântă de moarte. Era un vrăjitor bătrân cu trupul de gheaţă, cu păr din sloiuri şi cu mantie de zăpadă. În faţa lui stăteau proţăpiţi nişte lupi negri care se ridicară trufaşi şi îşi căscară boturile la ivirea soarelui. Din gâtlejul unuia din ei ieşea un ger cumplit, din al altuia un crivăţ şuierător, iar din al celui de-al treilea, o beznă de nu vedeai la doi paşi.

„Asta-i marele duh cu slujitorii lui credincioşi!” se gândi băiatul. Socoti atunci că lucrul cel mai cuminte pe care putea să-l facă era să dea bir cu fugiţii. Rămase totuşi pe loc, curios să vadă cum se va desfăşura întâlnirea soarelui cu vrăjitorul.

Acesta nu se mişca din loc, ci numai câta lung la soare cu chipul lui de gheaţă, care pe de altă parte, stătea şi el liniştit, mărginindu-se să zâmbească radios. După câteva clipe, lui Năpârstoc i se păru că vrăjitorul începe să suspine cu durere, că mantia de zăpadă cade de pe el şi că cei trei lupi fioroşi nu mai urlau aşa de tare. Soarele strigă însă deodată:

— Sorocul meu s-a împlinit! După care ieşi de-a-ndăratelea din văgăună şi se făcu nevăzut.

Dacă văzu asta, vrăjitorul slobozi pe cei trei lupi, iar gerul, crivăţul şi bezna se năpustiră afară din văgăună ca să-l gonească cât mai departe pe soare.

— Alungaţi-l! Fugăriţi-l, striga vrăjitorul. Goniţi-l ca să-i treacă cheful să se mai întoarcă vreodată! Spuneţi-i că stăpânul Laponiei sunt eu!

Auzind însă că soarele este izgonit din Laponia, pe Nils Holgersson îl cuprinse o teamă atât de mare, încât se trezi cu un ţipăt.

Când îşi veni în fire, băgă de seamă că se afla în fundul unei văi mari de munte. Unde era însă Gorgo? Şi de ce se găsea el

acolo? Se ridică să se uite de jur împrejur şi văzu atunci pe un prichici de stâncă o căsuţă de crengi de pin: „E de bună seamă cuibul de vulturi în care Gorgo...”

Poza nils21 [P407]

Nu-şi putu exprima gândul până la capăt. În schimb, îşi scoase scufia de pe cap, o aruncă în sus şi se porni să chiuie de mama focului. Abia acum înţelegea unde îl adusese Gorgo. Era în valea în fundul căreia trăiau gâştele sălbatice şi deasupra căreia, pe munte, hălăduiau vulturii! Sosise! Peste câteva clipe avea să se întâlnească cu gâscanul Martin, cu mama Akka şi cu toate celelalte tovarăşe de drum.

Sosirea

Băiatul porni apoi încet să-şi caute prietenii. În vale domnea o linişte adâncă. Soarele nu se ivise de după crestele stâncilor. Nils Holgersson îşi dădu seama că era încă prea devreme şi că gâştele sălbatice nu se treziseră din somn. Nu ajunsese prea departe, când se opri în faţa unei privelişti înduioşătoare: o gâscă sălbatică dormea într-un cuibuşor pe pământul gol, iar lângă ea se afla gâscanul. Dormea şi el, dar se vedea destul de bine că se aşezase aşa de aproape de cuib, spre a fi pavăză de apărare în caz de primejdie.

Năpârstoc trecu mai departe fără să le tulbure somnul şi se uită printre două sălcii pe care le întâlni în cale. Acolo văzu încă o pereche: o gâscă şi un gâscan. Erau străini însă şi nu făceau parte din cârdul lui Akka. De bucurie că dăduse peste gâştele sălbatice, băiatul începu să îngâne un cântec.

Ajunse apoi la un alt tufiş şi acolo găsi o pereche pe care o recunoscu. Era gâsca Neljä, care clocea; iar alături de ea se afla gâscanul Kolme. Da, da, ei erau! Ochii nu puteau să-l înşele.

I-ar fi trezit bucuros, dar îi lăsă să doarmă şi plecă mai departe.

În tufişul următor le văzu pe Viisi şi pe Kuusi, iar ceva mai încolo pe Yksi şi pe Kaksi. Toate patru dormeau duse şi băiatul trecu înainte fără să le deştepte.

În apropierea tufişului următor i se păru că vede prin tufiş ceva alb, şi inima începu să-i bată de bucurie. Era ce aştepta el de atâta vreme să găsească... Dunfin care clocea – încântătoare

privelişte! – iar lângă ea, gâscanul cei alb. Deşi gâscanul dormea, băiatul îi citi pe faţă mândria că-şi păzea soaţa acolo sus în munţii Laponiei.

Năpârstoc nu voi totuşi să-l trezească nici pe gâscanul Martin şi trecu mai departe.

A căutat mult şi bine până ce-a mai dat peste alte gâşte sălbatice. Observă apoi pe un dâmb un fel de pată cenuşie; dar, ajungând lângă ea, văzu că pata nu era totuşi pată, ci Akka de la Kebnekajse, care stătea sus pe dâmb şi supraveghea toată valea.

— Bună ziua mamă Akka! zise Năpârstoc, nu fără a-i bate inima de emoţie. Îmi pare bine că eşti trează. Te rog să fii bună şi să nu le trezeşti pe celelalte decât ceva mai încolo, căci vreau să stau puţin de vorbă cu dumneata între patru ochi.

Bătrână gâscă se dădu jos de pe dâmb în întâmpinarea băiatului. După ce îl zgâlţâi puţin, îl dezmierdă cu ciocul şi îl zgâlţâi din nou, fără a scoate un cuvânt, de vreme ce fusese rugată să nu trezească gâştele celelalte.

Năpârstoc o sărută pe bătrână mamă Akka pe amândoi obrajii, după care începu să-i spună cum fusese dus la Skansen şi ţinut acolo prizonier.

— Şi mai află, te rog, mamă Akka, că jupânul Smirre cu urechea muşcată a stat şi el închis în cuşca vulpilor de la Skansen, zise băiatul. Şi deşi s-a purtat foarte rău cu noi, mi s-a făcut milă de el. Mai erau şi alte vulpi acolo. Ele o duceau destul de bine. Smirre era însă mereu mâhnit şi tânjea după libertate. Aveam mulţi prieteni buni la Skansen şi, într-o zi am aflat de la un câine lapon că venise acolo un om să cumpere vulpi. Era de pe o insulă hăt departe, pe mare. Pe insula aceea fuseseră stârpite toate vulpile, dar năvăliseră pe urmă şobolanii pe ea şi lumea voia să aibă iarăşi vulpi, ca să le vină de hac rozătoarelor.

Cum am aflat treaba asta, m-am dus la cuşca lui Smirre şi i-am spus:

— Ascultă, jupâne Smirre! Mâine vin nişte oameni aici la Skansen să cumpere două vulpi. Cată să nu te fereşti deloc şi lasă-te să fii prins, iar pe urmă îţi vei recăpăta libertatea.

A ascultat povaţa pe care i-am dat-o, că doar nu e prost, şi acuma se plimbă în libertate pe insulă. Ce zici de fapta mea, mamă Akka? Am procedat bine?

— Şi eu aş fi făcut la fel, răspunse gâsca.

— Îmi pare bine că eşti mulţumită de ce-am făcut, zise băiatul. Acuma aş vrea să te mai întreb un lucru. Află că-ntr-o zi vulturul

Gorgo a fost prins, adus la Skansen şi închis în colivia vulturilor… Văzându-l într-o stare de plâns şi nespus de amărât, m-am gândit să pilesc acoperişul de sârmă de la colivie şi să-i dau drumul, deşi îmi făceam socoteala că era un duşman primejdios şi un mâncător hulpav de păsări. Nu ştiam dacă aş fi făcut bine punând în libertate un astfel de răufăcător şi mi-am zis că mai bine era să-l las să stea acolo unde era. Ce zici mamă Akka? M-am gândit bine?

— Nu te-ai gândit deloc bine! zise Akka, aspră. Orice s-ar spune despre vulturi, ei sunt nişte păsări mândre şi ţin la libertate mai mult decât orice alte vietăţi, aşa că nu merită să fie ţinuţi închişi. Ştii ce-ţi propun eu? Îţi propun următorul lucru: te odihneşti bine şi pe urmă plecăm amândoi acolo unde e închis Gorgo, să-l punem în libertate!

— M-am aşteptat la vorbele astea! zise Năpârstoc. Unii spun, mamă Akka, că nu mai simţi nicio dragoste pentru pasărea asta pe care ai crescut-o cu atâta osteneală, pentru motivul că trăieşte cum trebuie să trăiască un vultur. M-am convins însă acum că n-au dreptate. Mă duc să văd dacă s-a trezit gâscanul Martin şi, dacă doreşti să spui un cuvânt de mulţumire celui care m-a adus înapoi la dumneata, îl poţi găsi colo sus pe stâncă, unde ai descoperit altădată un pui de vultur la grea ananghie.

OSA, PĂZITOAREA DE GÂŞTE, ŞI MICUL MATS

Boala

În anul în care Nils Holgersson a călătorit prin Suedia în tovărăşia gâştelor sălbatice, se vorbea mult despre doi copii, un băiat şi o fată, care pribegeau prin ţară. Erau de fel din Smoland, din districtul Sunnerbo, şi locuiseră cândva, împreună cu părinţii lor şi cu alţi patru fraţi, într-o colibă pe un bărăgan mare. Într-o zi, pe când erau amândoi încă mici, a bătut la uşă o drumeaţă sărmană, care a cerut să fie găzduită în casa părinţilor. Deşi în colibă abia era loc să încapă ai casei, femeia a fost primită, iar gospodina i-a aşternut un culcuş pe podea. În timpul nopţii, străina a tuşit de credeau copiii că se cutremură coliba, iar a doua zi dimineaţa era atât de sleită de boală, încât nu şi-a mai

putut continua drumul.

Bieţii oameni o trataseră cu toată bunătatea. Îi dăduseră chiar şi patul lor, culcându-se pe jos, iar gospodarul se dusese la doctor să-i aducă leacuri. În primele zile, bolnava era ciudată. Cerea de toate şi nu spunea un cuvânt de mulţumire, dar mai apoi se îmblânzise, arătându-şi recunoştinţa faţă de gazde. În cele din urmă se rugase să fie scoasă afară din colibă şi dusă pe bărăgan să moară acolo. Văzând că gazdele nu-i intră în voie, le-a povestit că de câţiva ani pribegea prin ţară cu o ceată de ţigani. De felul ei nu era însă ţigancă, ci fiica unui fermier, dar fugise din casa părintească şi hoinărise în tovărăşia acelor ţigani. Credinţa ei era acum că una din ţigănci, care avusese necaz pe ea, îi dăduse boala de care suferea.

Nemulţumită numai cu atât, ţiganca o ameninţase, spunându-i că la fel vor păţi toţi cei care o vor oploşi în casa lor şi vor fi buni cu ea. Nenorocita era convinsă de acest lucru şi de aceea se ruga să fie dată afară şi să nu mai aibă nimeni grijă de ea. De ce să aducă nenorocire unor oameni atât de buni şi de săritori? Aceştia însă nu se potriviră la vorbele ei. De speriat s-or fi speriat ei, fireşte, de primejdie, dar nu se îndurau să arunce pe drumuri o femeie sărmană care trăgea să moară.

N-a trecut mult, pe urmă străina şi-a dat sufletul. După asta, ca un făcut, au început să curgă nenorocirile. Până atunci fusese numai bucurie în coliba acelor oameni. Erau săraci, e adevărat, dar nu lipiţi pământului. Gospodarul era meşter pieptănar, iar nevasta şi copiii îl ajutau la lucru. Tatăl tăia din os pieptenii, mama şi fetele mai mari le lustruiau, iar copiii mai mici le tăiau dinţii. Lucrau toţi de dimineaţă până seara, dar erau totdeauna veseli şi cu voie bună, mai ales când tatăl copiilor povestea despre vremea când colindase ţara vânzând piepteni. Era un om atât de hazliu, încât mama şi toţi copiii se prăpădeau uneori de râs ascultându-l.

Pentru copii, vremea care trecuse de la moartea sărmanei pribege străine era un fel de vis. Nu mai ştiau dacă fusese scurtă sau lungă, dar şi-aduceau aminte că avuseseră în casă câteva înmormântări. Fraţii lor muriseră şi fuseseră duşi la groapă unul după altul. Fiind patru, nu putuseră avea loc decât patru înmormântări, dar lor li se părea că fuseseră mai multe. Casa lor ajunsese în cele din urmă atât de liniştită şi de tristă, de parcă în fiecare zi era îngropat cineva.

Mama îşi mai ţinea ea, chipurile, curajul, dar tatăl îşi pierduse firea. Nu mai era în stare să facă glume, nici să lucreze. Toată

ziulica stătea cu capul sprijinit în mâini, dus pe gânduri.

Într-un rând asta s-a întâmplat după a treia înmormântare – începuse a vorbi furios, băgându-i în sperieţi pe copii. Spunea că nu putea să înţeleagă de ce se abătuse atâtea nenorociri asupra lor. Când o ajutaseră pe acea străină bolnavă, făcuseră doar o faptă bună. Cum aşa? În lumea asta răul are mai multă putere decât binele? Nevasta lui încerca să-l potolească, dar nu izbutise să-l facă să fie liniştit şi resemnat cum era ea.

După câteva zile se isprăvise şi cu el. Nu că murise, dar îşi luase lumea-n cap. Se îmbolnăvise şi a mai mare dintre fete, la care el ţinea cel mai mult. Văzând că era gata să-şi dea sfârşitul, omul n-a mai putu răbda, a plecat de-acasă şi dus a fost. Mama copiilor spunea că bine făcuse. Se temea să nu-şi iasă din minţi.

După plecarea omului, sărăcia a început să-şi arate colţii. La început, mai trimitea el ceva bani din când în când celor rămaşi acasă, dar pe urmă, mergându-i pesemne rău şi lui, nu le-a mai trimis nimic. În ziua înmormântării fetei celei mai mari, mama a încuiat uşa colibei şi a plecat de acasă împreună cu cei doi copii ce-i mai rămăseseră. S-a dus în Scania să muncească la câmp cu braţele şi a găsit de lucru la fabrica de zahăr din Jordberga. Muncitoare harnică, era de felul ei o femeie veselă şi inimoasă. Toţi ţineau la ea. Mulţi se mirau cum putea să fie atât de liniştită după ce trecuse prin încercări aşa de grele. Ea însă ducea la greu şi era o fiinţă cu multă răbdare. Când vorbea cineva cu dânsa despre cei doi copii ai ei frumoşi şi isteţi, ea spunea doar atât:

— Parcă văd că mor şi ei sărmanii!

Rostea aceste vorbe fără să-i tremure glasul şi fără să-i cadă vreo lacrimă din ochi. Viaţa o deprinsese să nu se aştepte la ceva mai bun.

Lucrurile nu s-au petrecut însă aşa cum crezuse biata femeie. Boala a dat în schimb peste ea, doborând-o mai fulgerător decât îi doborâse pe copiii ei. Venise în Scania la începutul verii, dar nici nu apucase toamna şi îşi lăsase copilaşii singuri pe lume.

Pe când zăcea bolnavă, le spusese de multe ori acestora să-şi aducă aminte că niciodată nu se căise că o lăsase pe acea străină bolnavă să stea în casa ei. Moartea e uşoară, zicea mama copiilor, pentru cel care a făcut bine în viaţa sa. De moarte nimeni nu scapă, însă fiecare om poate hotărî dacă vrea să moară cu cugetul împăcat sau cu cuget rău.

Înainte de moarte, mama avusese grijă de copii. Ceruse să li se dea voie să stea în camera în care stătuse tustrei în timpul

verii. Având un adăpost, nu puteau să cadă în sarcina nimănui. Ştia că vor fi în stare să se chivernisească singuri.

Copiii căpătaseră învoirea să rămână în casă cu condiţia să pască gâştele, căci e greu de găsit copii care să primească o astfel de slujbă. Îşi câştigau singuri pâinea, aşa cum spusese maica lor. Fata făcea cofeturi, iar băiatul jucării de lemn pe care le vindeau pe la casele gospodarilor. Începură apoi să cumpere de la ţărani ouă şi unt, pe care le vindeau lucrătorilor de la fabrica de zahăr. Fiind copii socotiţi cu rânduială la tot ce făceau, li se putea încredinţa orice. Fata era mai mare decât băiatul. Când împlinise treisprezece ani, era aşa de coaptă la minte, că se putea bizui oricine pe ea ca pe un om mare. Era tăcută şi serioasă, spre deosebire de fratele ei, care era vorbăreţ şi vesel. De aceea, se vede, lumea spunea despre el că gâgâie pe câmp la întrecere cu gâştele pe care le păştea…

Într-o seară, după ce copiii stătuseră câţiva ani la Jordberga, s-a ţinut în localul şcolii o conferinţă. Aceasta era destinată, de fapt, pentru oamenii mari. Printre ascultători se aflau însă şi cei doi copii din Smoland. Conferenţiarul vorbise despre boala cea gravă care se cheamă tuberculoză şi care ucide în fiecare an atâtea fiinţe în Suedia. Vorbise foarte desluşit, iar copiii înţeleseră tot, cuvânt cu cuvânt.

După ce conferinţa s-a terminat, ei au rămas în curtea şcolii să-l aştepte pe conferenţiar. Când l-au văzut ieşind, s-au luat de mână şi s-au dus să-l întâmpine cu un aer foarte solemn şi grav. Apoi l-au rugat să aibă bunătatea şi să stea puţin de vorbă cu ei.

Străinul s-a mirat, desigur, când i-a văzut pe cei doi copii cu feţişoarele rotunde şi îmbujorate vorbind cu o siguranţă care li s-ar fi potrivit dacă ar fi fost de trei ori mai în vârstă decât erau. Dar de ascultat i-a ascultat cu multă bunăvoinţă.

Copiii începură a-i povesti ce se întâmplase acasă la ei, întrebară pe conferenţiar dacă mama şi fraţii lor nu muriseră cumva de boala descrisă de el. Conferenţiarul le răspunse că moartea li se trăsese pesemne din această boală. De alta cu greu putea fi vorba.

Dacă însă părinţii lor ar fi ştiut ceea ce aflaseră copiii lor în acea seară, ca să se poată păzi, dacă ei ar fi ars hainele acelei femei străine, dacă ar fi curăţat bine odaia şi nu ar fi folosit aşternutul în care zăcuse nenorocita, toţi cei jeliţi şi morţi de timpuriu ar fi trăit ei oare acum? Conferenţiarul le spuse că nimeni nu ar putea să dea un răspuns hotărât la o astfel de întrebare. După părerea lui însă, niciunul din cei dispăruţi nu s-ar

fi îmbolnăvit dacă s-ar fi apărat de molimă la vreme.

Copiii şovăiau să pună a doua întrebare, care le stătea pe suflet, dar nu se urniră din loc, căci întrebarea cu pricina avea pentru ei o mare însemnătate. Adevărat era oare că ţiganca le trimisese, boala din pricină că o ajutaseră pe femeia pe care avea aceasta necaz? De ce boala îi lovise numai pe ai lor?

Conferenţiarul îi încredinţa că nu aveau dreptate şi că nicio fiinţă omenească nu are puterea să dea altuia o boală în felul acesta. Era vorba de o boală care bântuia toată ţara. Ea pătrunsese mai în toate casele, deşi nu făcuse în toate părţile atâtea victime ca în a lor.

Copiii mulţumiră străinului şi plecară acasă. Au stat pe urmă mult de vorbă în acea seară. A doua zi s-au dus la administraţia fabricii, dând de veste că nu mai puteau să rămână în slujbă acolo. În anul acela nu mai voiau să se ducă cu gâştele la iarbă, fiind hotărâţi să-şi caute un rost aiurea.

— Unde aveţi de gând să vă duceţi, măi copii?

— Ne ducem să-l căutăm pe tatăl nostru.

De fapt voiau să-i spună celui care-i întrebase că mama şi fraţii lor muriseră de o boală obişnuită, iar nu din cauza influenţei unei fiinţe rele. Le părea foarte bine că aflaseră acest lucru. Datoria lor era acum să spună adevărul şi tatălui lor, care era frământat poate şi azi de felul ciudat cum căzuseră atâtea năpaste peste ai săi.

Cei doi copii se duseră întâi la mica lor colibă de pe bărăganul din Smoland, pe care, spre marea lor uimire, nu găsit-o încinsă de flăcări. Pe urmă s-au dus la casa parohială. Acolo au aflat că un om care fusese muncitor la calea ferată îl văzuse pe tatăl lor la Malmberget, în fundul Laponiei. Lucrase în mină şi poate se mai afla acolo, deşi asta nu era sigur. Auzind preotul că cei doi copii vor să-şi caute părintele, scoase o hartă, le arătă ce departe era Malmberget şi îi povăţui să nu plece la drum. Copiii răspunseră însă că ei erau nestrămutaţi în hotărârea pe care o luaseră şi că trebuiau să plece cu orice preţ să-l caute pe tatăl lor. Bietul om plecase de acasă, crezând un lucru care nu era de fel adevărat. Datoria lor era să-l găsească şi să-i arate că se înşelase.

Câştigaseră ceva bani cu negoţul lor, dar nu voiau să-i cheltuiască pe bilete de tren, ci se hotărâseră să facă tot drumul pe jos, lucru de care nu s-au căit, căci au făcut o călătorie nespus de frumoasă.

Înainte de a trece hotarul provinciei Smoland, intrară într-o zi

într-o casă ţărănească să-şi cumpere câte ceva de-ale gurii. Gospodina s-a întâmplat să fie o femeie veselă şi vorbăreaţă. Îi întrebase pe copii cine erau şi de unde veneau, iar ei îi spuseseră toată povestea lor.

— O, Doamne! O, Doamne! se minuna femeia mereu.

Copiii au fost pe urmă ospătaţi cu mâncare bună, fără a li se mai cere nicio plată. După ce s-au sculat de la masă, ca să mulţumească gazdei şi să plece mai departe, stăpâna casei i-a sfătuit să tragă în comuna următoare la fratele ei, spunându-le cum îl cheamă şi unde stătea cu casa. Copiii – cum s-ar fi putut altfel? – fură foarte bucuroşi de această propunere.

— Să-i spuneţi multă sănătate din partea mea şi să-i povestiţi şi lui păţania voastră, a zis femeia.

Osa şi Mats făcură întocmai, fiind omeniţi şi la fratele bunei femei cu aceeaşi bunăvoinţă. Dar nu numai atât. Când fură să plece, acesta îi duse cu căruţa lui la o familie dintr-o comună învecinată, unde micii drumeţi se bucurară de aceeaşi primire bună. De câte ori plecau dintr-o casă, li se spunea totdeauna:

— Oriunde vă veţi duce, să povestiţi tot ce vi s-a întâmplat.

În orice casă se iveau cei doi copii, mai totdeauna se găsea un tuberculos. Fără să-şi dea seama, ei colindau ţara şi spuneau oamenilor cât de primejdioasă era boala care se strecurase în căminele lor, învăţându-i cum să lupte împotriva ei.

Pe vremuri, când ţara era bântuită de molima cumplită cu numele de ciumă, lumea vorbea despre un băiat şi o fată care colindau ţara şi umblau din casă în casă. Băiatul avea în mână o greblă. Dacă grebla cu ea în faţa unei case, asta însemna că în casa aceea aveau să moartă multe fiinţe, dar nu toate, căci grebla are dinţii rari şi nu putea lua tot în calea ei. Fata avea însă în mână o mătură şi dacă mătura în faţa unei uşi, asta însemna că toţi acei care locuiau în casa cu pricina urmau să-şi dea duhul, căci mătura e o unealtă care curăţă şi nu mai lasă nimic în urma ei.

Era un lucru ciudat ca în zilele noastre doi copii să colinde ţara din cauza unei boli grele şi primejdioase. Aceşti copii nu speriau însă lumea cu grebla şi cu mătura, ci spuneau.

— Nu ne vom mărgini să greblăm curtea şi să măturăm, duşumeaua, oameni buni. Vom spăla bine peste tot cu peria şi cu săpunul. Vom păstra curăţenie şi afară, şi înăuntru, fiind noi înşine curaţi. În felul acesta vom birui până la urmă boala.

Înmormântarea micului Mats

Micul Mats murise. Lucrul părea de necrezut celor care îl văzuseră vesel şi zglobiu cu câteva ceasuri înainte, dar din păcate era foarte adevărat. Micul Mats murise şi urma să fie îngropat.

Murise într-o zi dis-de-dimineaţă şi singura martoră a morţii lui fusese surioara lui, Osa.

— Nu chema pe nimeni, spusese frăţiorul cu câteva ceasuri mai înainte de a-şi da sufletul, iar Osa îi făcuse voia. Nici nu ştii cât de bine îmi pare, Osa dragă, că nu mor de boala aceea! Nu-ţi pare bine şi ţie?

Văzând că sora lui nu-i dă niciun răspuns, băiatul zisese mai departe:

— O moarte are omul, dar cel puţin mă bucur că nu mor la fel cu mama şi cu fraţii noştri. Dacă aş fi murit la fel cu ei, n-ai fi izbutit niciodată să-l convingi pe tata că mama şi ceilalţi frăţiori au pierit din pricina unei boli obişnuite. Acuma însă ai să vezi că o să-l convingi...

După ce micul Mats a închis ochii pentru vecie, Osa s-a gândit mult la tot ce pătise frăţiorul ei în scurta lui viaţă. Avea impresia că îndurase toate nenorocirile cu acelaşi curaj ca şi un om matur, clădit şi înţelept. Îşi aminti apoi de ultimele lui cuvinte. La fel de viteaz fusese totdeauna. Un lucru îi era acum limpede: că micul Mats urma să-şi doarmă somnul de veci în pământ şi trebuia să fie înmormântat cu aceleaşi onoruri ca şi un om mare.

Îşi dădea seama că acest lucru nu era prea uşor, dar voia să-l facă din tot sufletul. Pentru micul Mats nu trebuia să cruţe nicio osteneală.

Pe vremea aceea, Osa, păzitoarea de gâşte, se afla departe în Laponia, în marele ţinut minier care se cheamă Malmberget. Un loc ciudat, doar poate că pentru ea era mai bine aşa. Până acolo, ea şi micul Mats străbătuseră codri mari, nesfârşiţi. Zile întregi la rând nu văzuseră nici ogoare, nici case, ci numai câte o staţie sărăcăcioasă de poştalion, ici şi colo, până ce-au ajuns deodată în localitatea Gällivare. Aceasta, cu gara, judecătoria, banca, farmacia şi hotelul, era situată, la poalele unui munte pe care se mai afla zăpadă şi atunci, în miez de vară. Mai toate casele din Gällivare erau noi şi bine îngrijite. Dacă n-ar fi văzut sus pe munte pete de zăpadă şi n-ar fi băgat de seamă că mestecenii nu înverziseră încă, celor doi copii nu le-ar fi venit să creadă că erau acum hăt-departe, în Laponia. Nu acolo trebuiau să-l caute

pe tatăl lor, ci la Malmberget, ceva mai spre miazănoapte, localitate al cărei aspect nu mai era atât de arătos.

Deşi se ştia de multă vreme că lângă Gällivare se afla un câmp mare de minereu de fier, exploatarea lui nu a început a fi făcută decât cu vreo câţiva ani în urmă, după terminarea căii ferate. Atunci au dat năvală acolo deodată câteva mii de oameni. Aceştia au găsit de lucru, dar n-au găsit locuinţe. Şi atunci fiecare şi-a înjghebat câte un adăpost după puteri şi după mijloace. Unii şi-au clădit bordeie din buşteni de lemn, iar alţii şi-au făcut colibe cu pereţii din lăzi goale de dinamită, aşezate unele peste altele ca şi cărămizile. Acum se aflau însă multe case zidite care dădeau localităţii o înfăţişare oarecum atrăgătoare şi îngrijită. Existau cartiere mari, cu case albe, frumoase. Printre ele se mai zăreau locuri cu buturugi şi pietre, pe unde fusese înainte pădure. Puteau fi văzute vile mari, plăcute la înfăţişare, ale directorului şi ale inginerilor, dar şi colibe vârâte parcă în pământ, ciudate, rămase de la începutul aşezării, când oamenii dăduseră buzna aici. Localitatea avea drum de fier, lumină electrică şi şantiere de construcţie. Trenurile pătrundeau adânc în inima muntelui printr-un tunel luminat cu becuri electrice. Pretutindeni domnea o activitate intensă, iar trenurile cu minereu plecau din gară unul după altul. De jur împrejur se întindeau porţiuni mari de pământ pustiu, pe care nu se vedeau nici ogoare, nici case, ci numai laponi care îl cutreierau cu renii lor.

Osa se gândea acum dacă viaţa oamenilor de acolo era la fel de aspră şi de grea ca şi locurile înseşi. Unii duceau un trai comod şi liniştit, dar ea văzuse pe mulţi trăind în condiţii rele şi ciudate.

Se gândea apoi că, la sosirea lor la Malmberget, se interesaseră de un muncitor cu numele Jon Assarsson şi care avea sprâncenele împreunate. De altfel, după semnul ăsta caracteristic, oricine îşi aducea aminte lesne de el. Copiii putură să afle repede că tatăl lor lucrase câţiva ani la Malmberget, dar că acum era plecat undeva la drum. Aşa avea obiceiul: să o ia razna uneori, când îl cuprindea neliniştea. Nimeni nu ştia unde se dusese, însă toţi erau siguri că avea să se întoarcă peste câteva săptămâni. Şi deoarece ei erau copiii lui Jon Assarsson, puteau foarte bine să stea, în aşteptarea lui, în coliba în care locuia el. O femeie zărise cheia de la uşă sub prag şi îi băgase pe copii înăuntru. Nimeni nu se mira că ei veniseră acolo şi pe nimeni nu părea să-i uimească faptul că tatăl lor o lua din loc

uneori. Era un lucru destul de obişnuit acolo, ca fiecare să facă ce-l tăia capul.

Pentru Osa nu era lucru greu să facă pregătirile de înmormântare. Văzuse cu o duminică în urmă cum fusese înmormântat un şef de echipă de la o mină. Fusese dus la biserica din Gällivare cu un car tras de cai, sicriul fiind urmat de un cortegiu lung de mineri. La mormânt cântase un cor şi un taraf de lăutari. După înmormântare, toţi cei care fuseseră la biserică au fost poftiţi la comând în clădirea şcolii. Cam aşa ceva voia să facă Osa şi pentru micul Mats, frăţiorul ei.

Se gândise atât de mult la acest lucru, încât parcă vedea cu ochii întregul alai de îngropăciune, dar pe urmă pierdu curajul, dându-şi seama că nu era în puterea ei să facă aşa cum voia. Nu că ar fi costat-o prea scump. Cei doi fraţi puseseră destui bani la o parte pentru ca Osa să-i poată face micului Mats o înmormântare cât mai vrednică de el. Toată greutatea era – lucru pe care ea îl ştia destul de bine – că oamenii mari nu vor niciodată să se ia după un copil. Nu era decât cu un an mai mare decât fratele ei, care părea atât de mic şi de subţirel întins pe laviţa unde-şi dormea somnul de veci.

Ea însăşi nu era de fapt decât o biată copilă. Poate că chiar din cauza asta cei mari aveau să se împotrivească dorinţelor ei.

Cea dintâi fiinţă cu care Osa vorbi despre înmormântare fu infirmiera. Sora Hilma venise la colibă câteva clipe după moartea lui Mats şi, chiar înainte de a deschide uşa, ştia că în acel moment soarta nefericitului copil era hotărâtă. În ajunul acelei zile, după-amiază, micul Mats umblase prin nişte mine. Apropiindu-se prea mult de un puţ în care avusese loc o explozie, bietul copil fusese lovit de câţiva bolovani rostogoliţi. Fiind singur, zăcuse mult timp pe pământul gol, în nesimţire, fără să fi ştiut nimeni de acea năpastă care căzuse asupra lui. În cele din urmă, nişte muncitori aflaseră de nenorocire într-un chip foarte ciudat. Ei o ţineau morţiş că un spiriduş, care nu era mai înalt de-o şchioapă, se ivise pe marginea puţului şi strigase la dânşii să vină repede în ajutorul micului Mats aflat la gura puţului, însângerat. Sărmanul copil a fost dus repede acasă şi oblojit, dar era prea târziu. Pierduse prea mult sânge şi nu mai putea trăi.

Intrând în colibă, infirmiera nu se gândea atât la micul Mats, cât la sora lui.

„Ce să fac cu sărmana copilă? îşi zisese ea. Nimic n-o poate mângâia.

Ea observă cu mirare că Osa nici nu plângea, nici nu se

văicărea, ci o ajuta foarte liniştită să facă cele necesare. Sora infirmieră rămăsese destul de mirată, dar se lămuri când Osa începu să vorbească cu aprindere despre înmormântare.

— Când cineva şi-a petrecut anii vieţii – fie buni, fie răi – cu o fiinţă ca micul Mats – zise Osa, rostind vorbele cu un ton cam solemn şi bătrânesc – trebuie să se gândească în primul rând şi înainte de toate cum să-i cinstească memoria, dacă e în stare să facă acest lucru. Pe urmă are tot timpul să-l jelească!

Ea o rugă deci pe infirmieră s-o ajute pentru a-i face frăţiorului ei o înmormântare cum se cuvenea. Nimeni nu o merita mai mult ca el. Infirmiera avea impresia că pentru sărmana copilă stingheră era un mare noroc că putea să-şi găsească o alinare în faptul că se preocupa atât de amănuntele înmormântării. Îi făgădui deci tot ajutorul, de vreme ce acest lucru avea pentru ea o însemnătate aşa de mare. Osa era convinsă că aproape îşi atinsese scopul, deoarece sora Hilma se bucura de multă trecere. În mine, unde aveau loc zilnic explozii, orice muncitor ştia că putea să fie lovit în orice clipă de un bolovan rostogolit sau de o stâncă prăvălită, aşa că fiecare căuta să se aibă bine cu infirmiera.

De aceea, când sora Hilma şi Osa s-au dus în toate părţile la mineri să-i roage să ia parte, în duminica următoare, la înmormântarea micului Mats, mai nimeni nu le-a refuzat.

— Venim cu dragă inimă, dacă ne roagă sora, ziseră ei.

Infirmiera tocmi de asemenea fanfara şi corul care aveau să cânte la înmormântare. Nu ceru însă învoire să fie pusă la dispoziţie clădirea şcolii. Fiind cald încă şi vreme statornică de vară, fu hotărât ca cei care luaseră parte la înmormântare să fie poftiţi la comând în aer liber. Fură împrumutate scaune şi mese, iar paharele şi farfuriile fură luate de la nişte prăvălii. Soţiile câtorva mineri, care mai aveau prin lăzi unele lucruri nefolositoare prin acele locuri pustii, scoaseră din ele, de hatârul infirmierei, câteva feţe de masă pentru comând.

Au fost comandaţi apoi pesmeţi şi covrigi la un brutar din Boden. Bomboanele albe şi negre au fost comandate la un cofetar din Luleo[65].

Pregătirile făcute de Osa pentru înmormântarea frăţiorului ei stârniră vâlvă în toată localitatea Malmberget. În cele din urmă află despre ele chiar şi directorul minelor. Acesta, auzind că cincizeci de mineri urmau să ia parte la înmormântarea unui

---

[65] Luleo – (pron. lü'le-o') oraş şi port la gura râului Lule.

băieţel de doisprezece ani, care, după toate, pe cât ştia el, nu fusese decât un cerşetor pribeag, fu de părere că aşa ceva era o nebunie curată. Ba, după toate, muzică şi comând, crengi de brad pe mormânt şi bomboane de la Luleo!

— E păcat s-o lăsăm pe sărmana copilă să-şi risipească banii pe astfel de lucruri, zise el. Oamenii cu scaun la cap nu trebuie să se potrivească ideilor unui copil. Vă faceţi cu toţii de râsul lumii.

Directorul nu era nici supărat, nici mânios. Vorbea foarte liniştit şi o rugă pe sora Hilma să facă în aşa fel încât să nu mai vină la înmormântare nici muzicanţii, nici cei cincizeci de mineri. Era de-ajuns să fie de faţă nouă sau zece persoane. Infirmiera nu îndrăzni să-l contrazică pe director... La urma urmei, prea se făcea caz de un băiat cerşetor... Numai mila de sărmana lui soră o făcuse să-şi piardă judecata.

Infirmiera plecă de la vila directorului să-i spună lui Osa că nu putea să facă tot ce dorea ea, deşi o durea inima ştiind ce însemna pentru biata copilă acea înmormântare. Pe drum se întâlni cu nişte soţii de mineri cărora le povesti necazul ei. Era, fireşte, păcat de biata fată, dar nici nu se putea admite ca un copil să facă tot ce-i trece prin cap. Cel mai cuminte lucru era să se renunţe la tot ce se pusese la cale.

Nevestele plecară apoi fiecare la treburile lor şi spuseră povestea mai departe, altora. Şi vestea ajunse astfel la toate minele, cum că nu avea să se mai facă o înmormântare cu alai micului Mats. Toţi se grăbiră să recunoască asta ca cea mai cuminte şi mai înţeleaptă soluţie.

O singură fiinţă în toată localitatea Malmberget era de altă părere, şi anume Osa.

Infirmiera avusese în adevăr de furcă cu ea. Osa nu plânsese şi nu se văietase, dar nici nu voia să se lase. Ea spunea că de vreme ce nu-i ceruse directorului niciun ajutor, acesta nu avea dreptul să se amestece în treburile ei. Nici n-o putea opri să-şi înmormânteze fratele cum voia ea.

Abia după ce află de la câteva femei că nu vor veni la înmormântare, fiindcă directorul era împotrivă, înţelese Osa că avea nevoie de încuviinţarea lui.

Ea tăcu o clipă şi apoi se ridică repede.

— Unde vrei să te duci? o întrebă infirmiera.

— Mă duc să stau de vorbă cu directorul, răspunse Osa.

— Nu cumva crezi c-o să se ia după tine? ziseră femeile.

— Mă duc, căci asta e dorinţa micului Mats, le răspunse Osa.

Directorul nu ştie pesemne ce fel de om a fost el şi nici nu mă mir, căci n-a avut de unde să afle acest lucru.

Osa se duse apoi la director. După cum e lesne de înţeles, părea de necrezut ca un copil să încerce să-l convingă pe director, omul cel mai puternic din Malmberget, să revină asupra unei hotărâri. Atât infirmiera, cât şi celelalte femei o urmăriră pe Osa la mică distanţă, să vadă dacă avea curajul să meargă până la capăt.

Fata păşea pe drum. Era serioasă şi demnă. În cap avea un testemel negru de mătase, moştenit de la maică-sa, într-o mână ţinea o batistă făcută sul, iar în cealaltă un coş cu jucării de lemn făcute de micul Mats.

Copiii care se jucau pe drum, văzând-o mergând aşa, o întâmpinară strigând:

— Unde te duci, Osa? Unde te duci?

Osa nu le răspunse însă. Nici măcar nu le auzi glasul, îşi vedea de drum înainte. Iar dacă acei copii o întrebară din nou, ţinându-se scai după ea, femeile din urma ei îi luară în braţe şi-i opriră s-o mai tulbure.

— Lăsaţi-o în pace! le ziseră ele. Se duce la director să-l roage să-i dea voie să facă o înmormântare frumoasă fratelui ei, micul Mats.

Se îngroziră atunci şi copiii de curajul ei, iar câţiva dintre ei se luară după ea să vadă cu ce se va alege de pe urma discuţiei cu directorul.

Astea se petreceau pe la ora şase după-amiază, când încetează lucrul în mine. După ce Osa străbătu o bucată de drum, îi ieşiră în cale câteva sute de muncitori care înaintau cu paşi mari, grăbiţi. De altfel, ei nu se uitau nici la dreapta, nici la stânga când se întorceau acasă de la lucru. Întâlnind-o însă pe Osa, câţiva din ei pricepură că se petrece ceva neobişnuit şi o întrebară ce era la mijloc. Osa nu le dădu niciun răspuns. Ceilalţi copii, care mergeau în urma ei, o dădură însă de gol, strigând în gura mare unde avea de gând să se ducă. Dacă auziră asta, câţiva muncitori fură de părere că fata avea curaj, nu glumă, şi se luară după ea să vadă rezultatul.

Osa intră în clădirea administraţiei, unde directorul lucra de obicei până la acea vreme. Ajungând în vestibul, uşa de la birou se deschise şi în pragul ei se ivi directorul cu pălăria în cap şi cu bastonul în mână, gata să plece acasă.

— Cu cine ai treabă? o întrebă el pe fetiţă, văzând-o aşa de gravă, cu testemelul de mătase şi cu batista făcută sul în mână.

— Vreau să vorbesc cu domnul director, personal, răspunse ea.

— Da? Bine. Hai, intră! zise directorul, întorcându-se în biroul său.

El lăsă uşa deschisă în credinţa că fata n-avea multe lucruri de spus. Cei care se luaseră după ea şi aşteptau acum în vestibul sau pe scară, putură astfel auzi tot ce se vorbea înăuntru.

Intrând în birou, Osa îşi potrivi mai întâi rochiţa pe trup, îşi trase testemenul de pe cap şi se uită la director cu ochii ei rotunzi de copil a căror privire serioasă şi cinstită nu se putea să nu înduioşeze pe cineva.

— Vreau să vă spun cum a murit frăţiorul meu, micul Mats, zise ea cu glas tremurător, fără să mai poată continua.

Directorul înţelese atunci cu cine avea de-a face.

— Aha! Tu eşti, va să zică, fata care vrea să facă o înmormântare cu mare alai? zise el cu glas binevoitor. Păi, sa renunţi la gândul tău, fetiţo! Te-ar costa prea mulţi bani. Dacă ştiam dinainte povestea asta, n-aş fi îngăduit să se facă atâtea pregătiri.

Chipul fetiţei tresări atunci şi directorul crezu că va începe să plângă, dar ea zise doar atât:

— Vă rog să-mi daţi voie să vă spun cine a fost fratele meu. Şi-apoi să hotărâţi…

— Bine, bine, ştiu doar toată povestea voastră… răspunse directorul cu tonul său obişnuit. Să nu crezi că nu-mi este milă de tine. Nu-ţi vreau decât binele, fetiţo!

Osa îşi luă atunci o poziţie şi mai dreaptă şi zise cu glas tare, răspicat:

— De la vârsta de nouă ani, micul Mats a rămas fără tată şi fără mamă, domnule director, aşa că a trebuit să-şi câştige singur plinea, ca un om mare. S-a socotit prea destoinic, ca să nu umble pe la casele oamenilor şi să cerşească un blid de mâncare şi n-a vrut să primească de la nimeni ceva fără plată. Ba spunea chiar că nu-i şade bine unui bărbat să ceară de pomană. Niciodată n-a făcut risipă, iar banii nu-i pitea, să-i aibă numai pentru el, ci mi-i dădea mie pe toţi. A lucrat şi la câmp ca păzitor de gâşte şi a fost totdeauna harnic ca un om mare. Ţăranii din Scania îi încredinţau sume mari, când aveau de trimis bani undeva, ştiind că puteau să aibă toată încrederea în el. Se poate spune deci, pe bună dreptate, că micul Mats n-a fost un simplu copil, căci sunt doar mulţi oameni mari care…

Directorul se uita în pământ şi nici un muşchi nu se clintea pe

faţa sa. Osa tăcu atunci, convinsă că vorbele ei n-aveau nicio înrâurire asupra lui. Când era acasă numai cu gândurile care nu-i dădeau pace, credea că o să aibă atâtea lucruri de povestit despre frăţiorul ei, dar acum i se părea că avea prea puţine lucruri de istorisit.

Cum putea ea să-l facă pe director să înţeleagă că micul Mats merita să fie înmormântat cu aceeaşi cinste ca şi un om mare?

— Toate cheltuielile de înmormântare rămân pe socoteala mea… zise ea mai departe, după care tăcu iarăşi.

Directorul îşi ridică atunci capul şi se uită drept în ochii copitei. Se gândi că această fată îşi pierduse căminul, părinţii şi fraţii, dar rămăsese neînfrântă, făgăduind să ajungă cândva o femeie demnă şi de ispravă. Se temea să n-o doboare povara pe care trebuia s-o suporte, dacă ar mai fi adăugat ceva la ea. Îşi dădu seama atunci ce o făcuse pe Osa să vină să stea de vorbă cu el. Îl iubise pe acel frăţior mai mult ca pe orice. O astfel de dragoste nu merită să fie întâmpinată cu un refuz.

— Bine, copilă, fă cum vrei tu, zise directorul.

ÎN ŢARA LAPONILOR

Se făcuse înmormântarea. Toţi cei care luaseră parte la ea se duseseră pe la casele lor. Osa, rămasă singură în coliba tatălui ei, încuiase uşa, ca să se poată gândi liniştită la fratele ei, care plecase pe calea fără întoarcere, pe cea lume. Îşi aminti de tot ce spusese şi făcuse micul Mats. Erau atât de multe lucruri, încât nu mai avu timp să se culce, luându-i toată seara şi o bună partea din noapte. Cu cât se gândea mai mult la frăţiorul ei, cu atât înţelegea mai bine că avea să-i vină tare greu să trăiască fără el. În cele din urmă îşi lipi fruntea de masă şi începu să plângă amarnic.

— Ce mă voi face fără el! suspină ea.

Era acum noaptea târziu. Osa avusese o zi obositoare şi nu e de mirare că somnul o prinse repede, de cum puse capul jos. Nici nu e de mirare că l-a visat apoi tocmai pe cel la care se gândise mereu. Şi în visul ei se făcea că micul Mats intrase în odăiţa ei.

— Hai, Osa dragă, du-te şi caută-l pe tata! îi zicea el.

— Cum să-l caut, dacă nu ştiu unde e? i-ar fi răspuns ea.

— De asta să nu-ţi pese, a zis atunci micul Mats, vesel şi sprinten ca de obicei. Îţi trimit eu pe cineva care să te ajute!

Pe când visa ce-i spunea fratele ei, Osa auzi bătând la uşă. Bătea cineva în adevăr. Nu mai era vis. Fata dormea însă aşa de adânc, încât nu putea să-şi dea seama ce era adevărat şi ce era închipuire. Când se duse să deschidă uşa, îşi zise în sinea ei:

„De bună seamă că vine cel pe care micul Mats mi-a făgăduit că-l va trimite la mine."

Dacă în pragul uşii s-ar fi ivit sora Hilma sau altă fiinţă omenească, fata ar fi priceput numaidecât că nu mai era vorba de un vis. Cel care bătuse la uşă era însă un spiriduş mic, nu mai mare decât o şchioapă. Deşi în puterea nopţii, era lumină ca ziua şi Osa putu să vadă că în faţa ei se afla acelaşi pitic pe care ea şi fratele ei îl întâlniseră de câteva ori de când cutreierau ţara. Atunci se speriase de el şi desigur că s-ar fi speriat şi acum, dacă ar fi fost trează de-a binelea. Spre norocul ei, visa încă, aşa că rămase liniştită.

„Aşteptam să vină cel pe care urma să-l trimită micul Mats la mine, ca să-mi ajute să-l găsesc pe tata", se gândi ea.

Osa nu se înşela, căci piticul venise tocmai ca să vorbească cu Osa despre tatăl ei. Văzând că fetei nu-i era teamă de el, îi spuse în puţine cuvinte unde se afla tatăl ei şi cum putea să ajungă acolo.

* * *

Pe malul stâng al micului lac Luossajaure, câteva mile la nord de Malmberget, se afla o tabără de laponi. La marginea de miazăzi a lacului se înălţa un munte cu numele de Kirunavara, despre care se spunea că era alcătuit aproape numai din minereu de fier. Pe latura de nord-est a lacului era alt munte, Luossavara, de asemenea bogat în fier. Spre aceşti munţi se construia calea ferată dinspre Gällivare, iar în apropiere de Kirunavara se clădea o gară, un hotel pentru drumeţi, precum şi un mare număr de locuinţe pentru toţi muncitorii şi inginerii care urmau să se stabilească în partea locului, după darea în exploatare a minereului de fier. Un adevărat orăşel se ridica în acel ţinut îndepărtat de la nord, în care mestecenii pitici nu înfrunzeau decât în toiul verii.

La apus de lac, terenul era gol şi deschis. Pe el se aşezaseră, după cum s-a arătat, câteva familii de laponi. Aceştia veniseră acolo cu câteva luni în urmă şi nu le trebuise multă vreme să-şi rânduiască sălaşurile. Nu avuseseră nevoie nici să dinamiteze

stânci, nici să zidească, spre a-şi face temelii bune şi sănătoase. După ce-şi aleseseră locuri uscate şi mai potrivite lângă lac, le fusese de-ajuns să taie nişte sălcii şi să netezească terenul pe ici pe colo, ca să-şi facă rost de locuri de casă. Nici nu avuseseră nevoie să cioplească lemne zile întregi, ca să-şi ridice ziduri trainice de lemn, după cum nu avuseseră nevoie să înalţe acoperişuri, să căptuşească pereţii cu scânduri, să pună ferestre, uşi şi broaşte la ele. Nu făcuseră altceva decât să înfigă nişte beţe de cort în pământ şi să aştearnă o pânză deasupra lor. Şi cu asta, locuinţele erau gata. De mobilat, nici pomeneală. Tot ce avuseseră de făcut fusese să aştearnă pe jos crengi de brad şi câteva piei, precum şi să atârne de un lanţ agăţat în vârful betelor de cort o oală, în care urmau să-şi fiarbă carnea de ren.

Coloniştii din partea răsăriteană a lacului, care trebăluiau de zor să-şi termine casele înainte de venirea iernii cumplite, se mirau de laponi, care pribegiseră veacuri întregi de-a rândul pe înălţimile nordului, fără să fi simţit nevoia de a se apăra de ger şi de vijelie cu altceva decât cu nişte simple corturi. Iar laponii se mirau de coloniştii care munceau din greu fără răgaz, pe câtă vreme ei n-aveau nevoie decât de câţiva reni şi de un cort ca să poată trăi.

Într-o după-amiază din luna iulie plouase straşnic în regiunea lacului Luossajaure. Laponii, care de altfel nu prea stăteau la umbră în timpul verii, se strecuraseră toţi într-un cort şi începuseră să bea cafea în jurul focului.

Pe când stăteau aşa la taifas, în dreptul taberei lor acostă o barcă venită dinspre Kiruna. Din ea coborî un muncitor şi o fată ca de treisprezece ani. Câinii laponilor se năpustiră, hămăind asupra lor, iar unul din laponi îşi iţi capul prin deschizătura cortului, să vadă ce se întâmplase.

Îi păru bine când îl văzu pe cel care venise. Era un prieten bun al laponilor, simpatic şi vorbăreţ, care ştia limba lor. Laponul îl chemă să intre în cort.

— Ai venit la ţanc, Söderberg, zise el. Ibricul de cafea e pe jar. Nimeni nu se poate apuca de o treabă pe vremea asta ploioasa. Vino şi ne spune ce mai este nou.

Söderberg se târî până la ei. Cu multă greutate, mai cu glume, mai cu râsete, i se făcu loc, lui şi fetei, în cortul cel mic, care şi aşa era ticsit de oameni.

Muncitorul începu să vorbească îndată cu gazda în graiul lor. Fata care venise cu el nu înţelegea nicio iotă din ce spuneau ceilalţi. Stătea mută ca un peşte şi se uita mirată când la oala şi

la ibricul de cafea, când la foc şi la fum, când la laponi şi la femeile lor, când la copii şi la câini, când la pereţi şi pe jos, când la ceştile de cafea şi la ciubuce, când la străchinile pestriţe ale celor din cort şi la uneltele lor sculptate. Era ceva cu totul nou pentru ea. Nimic nu avea înfăţişarea lucrurilor cu care era obişnuită.

Deodată însă nu se mai uită la nimic şi puse ochii în pământ, întrucât observase că toată lumea o privea. Pesemne că Söderberg le spusese povestea ei, căci atât bărbaţii, cât şi femeile îşi scoaseră ciubucele din gură şi se uitară ţintă la ea. Unul din laponi, care stătea lângă fată, o bătu pe umeri, dădu din cap şi zise în limba suedeză:

— Bine! Foarte bine!

O femeie laponă umplu o ceaşcă de cafea şi i-o oferi, iar un băiat lapon, cam de vârsta ei, se târî printre cei aşezaţi pe jos şi veni aproape de ea, nefăcând altceva decât s-o privească mereu.

Fata pricepu că Söderberg povestea laponilor despre înmormântarea frumoasă pe care o făcuse fratelui ei, micului Mats. Ar fi dorit însă ca el să fi vorbit, mai puţin despre ea şi, în schimb, să-i fi întrebat pe laponi dacă ştiau ceva despre tatăl ei. Spiriduşul îi spusese că el se afla la laponii aşezaţi în tabără la apus de lacul Luossajaure, iar fata urma să plece cu un tren de balast, căci trenuri obişnuite nu mergeau încă pe acea cale, ca să-l poată căuta. Toată lumea, atât muncitorii, cât şi şefii de echipă, o ajutaseră fiecare cum putuse, iar un inginer de la Kiruna îl trimisese pe Söderberg, care cunoştea graiul laponilor, să treacă lacul cu fata, ca să întrebe de tatăl ei. Osa sperase că-l va găsi acolo în cort. Se uitase lung la cei adunaţi acolo, dar toţi erau laponi.

Ea constată că, pe măsură ce vorbeau, laponii şi Söderberg erau din ce în ce mai gravi. În afară de asta, laponii dădeau din cap şi îşi ciocăneau fruntea cu degetele, ca şi cum ar fi vorbit despre un om care nu era în toate minţile. Cuprinsă de nelinişte, nu mai putu rezista să tacă şi să aştepte, ci îl întrebă pe Söderberg dacă laponii ştiau ceva despre tatăl ei.

— Spune că e dus la pescuit, răspunse muncitorul. Nu ştiu dacă se întoarce la tabără până diseară. Însă, cum s-o îndrepta vremea, se va duce unul din ei să-l cheme.

Pe urmă se întoarse iar spre laponi şi vorbi cu ei mai departe. Nu voia să-i dea prilej fetei să-l mai întrebe ceva despre Jon Assarsson.

* * *

Era o dimineaţă minunată. Însuşi Ola Serka, laponul cel mai de seamă de la acea tabără, spusese că se va duce să-l caute pe tatăl fetei. Nu se grăbea însă, ci stătea ghemuit în faţa cortului. Se gândea la Jon Assarsson şi îşi făcea planul cum să-i dea de veste că venise să-l caute fata lui. Trebuia să procedeze în aşa fel, încât să nu-l sperie pe Jon Assarsson şi să-l facă să fugă. Era o făptură ciudată, care avea groază de copii. Spunea de obicei că vederea copiilor îi întuneca mintea, aşa că nu-i putea suferi.

În timp ce Ola Serka stătea aşa să chibzuiască, Osa şi Aslak, băiatul lapon care se uitase mult la ea în seara din ajun, stăteau de vorbă în faţa cortului. Aslak umblase la şcoală şi vorbea limba suedeză. El îi povestea fetei despre viaţa laponilor, încredinţându-o că trăiau mai bine decât alte neamuri de oameni. Osa credea că ei duc o viaţă îngrozitoare, lucru pe care i-l spuse băiatului.

— Habar n-ai zise Aslak. Dacă vei sta numai o săptămână la noi, o să te convingi că suntem fericiţi.

— Dacă aş sta o săptămână la voi, m-ar înăbuşi fumul de aici din cort, zise Osa.

— Nu spune vorba asta, zise băiatul. Nu ştii nimic despre noi. Am să-ţi povestesc ceva, ca să-ţi dai seama că, stând mai multă vreme în mijlocul nostru, te-ai simţi cu atât mai bine.

Aslak începu apoi să-i istorisească fetei cum era pe vremea când ţara fusese bântuită de boala numită moartea-neagră. Nu ştia dacă bântuise sus de tot, în Laponia propriu-zisă, unde se aflau ei acum, dar în provincia Jämtland făcuse atâta prăpăd, încât laponii care trăiau acolo în păduri şi în văgăunile munţilor muriseră toţi, afară de un băiat de cincisprezece ani, iar dintre suedezii ce trăiau în văile râurilor nu mai rămăsese decât o fată, tot de cincisprezece ani.

Băiatul şi fata pribegiseră o iarnă întreagă prin coclaurii pustii în căutare de oameni, iar în primăvară s-au întâlnit unul cu altul, povesti Aslak mai departe. Atunci fata suedeză l-a rugat pe băiatul lapon să meargă cu ea spre miazăzi, ca să ajungă la oamenii din neamul ei. Nu voia să mai rămână în Jämtland, unde nu erau decât ferme pustii.

— Eu te duc unde vrei – i-a spus băiatul – însă numai la iarnă. Acum e primăvară şi renii se urcă sus la munte spre apus, iar tu ştii că noi, cei din neamul laponilor, trebuie să mergem încotro se duc renii noştri.

Fata suedeză era copila unor părinţi înstăriţi. Fusese deprinsă

să trăiască în casă cu acoperiş, să doarmă în pat şi să mănânce la mese. Avea credinţa că cei care dorm sub cerul liber sunt foarte nenorociţi. Se temea totuşi să se întoarcă la ferma ei părintească, unde toată lumea murise.

— Ia-mă atunci cu tine la munte – i-a spus ea băiatului – ca să nu rămân singură aici, fără să aud vreun glas omenesc!

Băiatul s-a învoit bucuros şi astfel fata a mers împreună cu el. Turma lor de reni era dornică de păşunea grasă de la munte şi străbătea în fiecare zi cale lungă, nu glumă. Vreme de ridicat cort nu era. Trebuia să te trânteşti pe jos şi să te culci pe zăpadă cât timp stăteau renii la păscut. Animalele simţeau vântul de la miazăzi care le scutura blana şi ştiau că peste câteva zile el va mătura zăpada de pe povârnişurile munţilor. Băiatul şi fata erau nevoiţi să-i urmeze prin zăpada care începuse a se topi şi peste gheţurile trădătoare şi periculoase. După ce au ajuns destul de sus la munte, unde înceta pădurea de brazi şi începeau să apară mestecenii pitici, s-au odihnit câteva săptămâni, aşteptând să se topească zăpada de pe culmile munţilor. Pe urmă s-au dus acolo. Fata se plângea de traiul pe care-l ducea şi spunea de multe ori că ar fi vrut să coboare iar devale. Totuşi îl urma pe băiat mai departe, de teamă să nu rămână singură, fără un suflet de om lângă ea.

După ce au ajuns pe culmea muntelui, băiatul a ridicat fetei un cort pe un loc frumos şi înverzit, aplecat spre un râu de munte. Apropiindu-se seara, a prins femeiuştile renilor cu arcanul, le-a muls şi i-a dat fetei lapte să bea. A scos pe urmă pastrama şi brânză de ren, pe care neamurile lui le păstraseră acolo pe munte încă din vara trecută. Fata se plângea însă mereu şi tot nu era mulţumită. Nu voia să mănânce pastramă şi brânză, nici să bea lapte. Nu se putea obişnui să stea ghemuită sub cort ori să doarmă jos, pe un aşternut dintr-o piele de ren şi din câteva crengi. Feciorul de muntean râdea însă de jalea ei şi o trată mai departe cu aceeaşi bunătate.

Peste câteva zile, fata veni la băiat, în timp ce acesta mulgea femeiuştile renilor şi-l rugă s-o lase să-i dea o mână de ajutor. Ba chiar îşi luă sarcina să aprindă focul sub oala în care se fierbea carnea de ren, să aducă apă şi să facă brânză. A urmat apoi o perioadă plăcută pentru amândoi. Vremea era călduroasă şi hrana uşor de găsit. Se duceau împreună să întindă curse de prins pasări, prindeau păstrăvi cu undiţa, unde era apa iute şi culegeau mure.

La sfârşitul verii coborâră de la munte până ce ajunseră la

hotarul dintre pădurile de conifere şi cele de copaci cu frunze, unde îşi instalară o tabără nouă. Era acum vremea de tăiere a animalelor, aşa că aveau toată ziua mult de lucru, dar şi aprovizionarea cu merinde era mult mai uşoară decât în timpul verii. Când a venit zăpada şi lacurile au început să prindă gheaţă, s-au mutat mai spre răsărit, în pădurile dese de brazi. După ce au ridicat un cort şi acolo, au început să se ocupe cu treburile de iarnă. Băiatul o învăţa pe fată să răsucească fire din tendoane de ren, să argăsească piei, să coasă haine şi încălţăminte de piele, să facă piepteni şi unelte din coarne de ren, să meargă pe schiuri şi în sanie trasă de reni.

După ce a trecut gerul iernii şi soarele a început să lumineze aproape toată ziua, băiatul i-a spus fetei că putea să meargă acum cu ea spre miazăzi, ca să-şi găsească oameni de neamul ei. Fata l-a privit atunci cu mirare.

— De ce vrei să mă trimiţi de aici? a zis ea. Vrei să rămâi singur cu renii tăi?

— Ba mi se pare că ţie ţi-e dor de singurătate, i-a întors-o băiatul.

— E aproape un an de când duc viaţă de lapon, a răspuns fata. Nu mă pot întoarce la oamenii mei să trăiesc în case strâmte, după ce-am umblat în libertate pe munţi şi prin păduri. Nu mă alunga şi lasă-mă să stau aici. Felul vostru de viaţă e mai bun decât al nostru.

Fata a rămas cu băiatul toată viaţa şi nu i-a mai fost dor niciodată de văile ei. Iar tu, Osa, dacă ai rămâne aici numai o lună de zile, nu te-ai mai despărţi de noi.

Cu aceste cuvinte, băiatul lapon Aslak şi-a încheiat povestea. În aceeaşi clipă, taică-său, Ola Serka, şi-a scos pipa din gură şi s-a ridicat de jos. Bătrânul Ola înţelegea limba suedeză mai bine decât credeau alţii c-o înţelege şi prinsese tâlcul celor spuse de fiul său. Cât timp îl ascultase, învăţase cum să-l ia pe Jon Assarsson pe departe, ca să-i spună că venise să-l caute fata lui.

* * *

Ola Serka coborî la lacul Luossajaure şi merse o bucată bună pe malul acestuia până ce dădu peste un om care şedea pe un bolovan şi pescuia cu undiţa. Pescarul era cărunt şi gârbovit. Avea ochii obosiţi şi în toată făptura lui se vădea o lipsă de interes faţă de lumea din jur şi un soi de resemnare. Parcă purta o povară prea grea pentru el ori se gândea la lucruri pe care încercase să le facă, fără să fi izbutit să le realizeze, şi era

dezamăgit.

— Ai mult noroc la pescuit, Jon, de vreme ce ai stat toată noaptea cu undiţa-n mână, zise munteanul în limba laponă, apropiindu-se de pescar.

Acesta tresări şi îşi ridică privirea spre el. Nada din cârligul undiţei se terminase şi lângă el nu se vedea nici urmă de peşte prins. Se grăbi să înfigă altă nadă şi aruncă undiţa din nou. În ăst timp, munteanul se trântise pe iarbă lângă el.

— Aş vrea să-ţi spun ceva, zise Ola. După cum ştii, anul trecut mi-a murit o fată, a cărei lipsă am simţit-o toţi ai casei.

— Da, da, ştiu, zise pescarul întunecându-se la faţă, ca şi cum nu i-ar fi plăcut să-i aducă cineva aminte de un copil care-şi dăduse sfârşitul.

Vorbea bine graiul lapon, aşa că-i răspunse fără greutate, dar scurt, cum avea obiceiul.

— Omul însă nu trebuie să-şi distrugă viaţa din cauza supărării, zise laponul, parcă dând drumul unor gânduri care-l munceau.

— Păi da, aşa e! făcu pescarul.

— Aşa că m-am gândit să aduc în casă altă fată. Ce zici? M-am gândit bine?

— Bine, bine, s-o aduci. Vorba e: ce fel de fată, Ola?

— Păi să-ţi spun ce ştiu despre ea, zise Ola, povestindu-i apoi pescarului că pe la sânziene veniseră la Malmberget doi copii străini, un băiat şi o fată, ca să-l caute pe tatăl lor. Acesta fiind însă plecat undeva de acolo, copiii au stat să-l aştepte. În timpul aşteptării însă, băiatul murise în urma unei explozii într-o mină, iar fata voise să-i facă o înmormântare cu mare alai. Ola descrise apoi foarte frumos cum fetiţa aceea sărmană înduplecase pe toţi oamenii s-o ajute şi că avusese atâta curaj, încât se dusese chiar să stea de vorbă cu directorul.

— Aia e fata pe care vrei s-o aduci la tine în cort, Ola? întrebă pescarul.

— Da, răspunse laponul. Când am auzit povestea asta, am început toţi să plângem. Ce ne-am zis? O soră aşa de bună o să fie şi o fiică bună şi n-am face rău s-o luăm la noi.

Poza nils22 [P433]

Pescarul tăcu câteva clipe; se putea vedea că vorbea mai departe numai ca să-i facă plăcere prietenului său lapon.

— E din neamul tău fata aia?

— Da’ de unde! Nu-i din neam de laponi, răspunse Ola.

— O fi poate fala vreunui colonist, deprinsă cu viata de aici, de la nord…

— Dimpotrivă, e tocmai din părţile de jos ale ţării, zise Ola cu un aer care voia să spună că lucrul acesta nu avea nicio importanţă deosebită.

Pescarul era însă tot mai curios.

— Nu cred c-ai s-o poţi lua, zise el. N-o să poată sta iarna în cort, dacă n-a fost crescută aşa.

— Dar în cort o să aibă părinţi şi fraţi buni, stărui Ola Serka cu încăpăţânare. E mai rău să fii singur, decât să degeri de frig.

Pescarul părea însă din cei în ce mai hotărât să zădărnicească intenţia laponului.

— Parcă spuneai că fata avea un tată la Malmberget?

— Avea, dar tatăl acela e mort, răspunse laponul scurt.

— Eşti sigur că e mort, Ola?

— Ce rost are întrebarea asta? răspunse laponul în silă. Eu un lucru vreau să ştiu: dacă fata şi fratele ei ar fi avut un tată în viaţă, ar mai fi avut oare ei nevoie să pribegească singuri prin ţară? Ar fi avut oare nevoie copiii aceia să-şi câştige singuri pâinea zilnică, dacă ar fi trăit tatăl lor? Şi s-ar mai fi dus oare fata singură la director, dacă l-ar fi avut pe taică-su lângă ea? Credinţa fetei e că el trăieşte, dar eu zic c-a murit.

Omul cu ochii obosiţi se întoarse spre Ola.

— Cum o cheamă pe fetiţă, Ola?

Munteanul se gândi câteva clipe.

— Iaca zău, nu-mi aduc aminte. Am s-o întreb.

— Ai s-o-ntrebi? A şi venit aici?

— E sus, în cort la mine.

— Cum, Ola! Ai adus-o la tine, fără să ştii ce-ar zice tatăl ei?

— Ce-mi pasă mie de tatăl ei? Dacă n-a murit, e un om care nu vrea să ştie de copila lui. Să fie bucuros că-i poartă altul de grijă.

Pescarul aruncă undiţa cât colo şi se sculă de jos. Căpătase parcă o altă viaţă.

— Eu cred că tatăl fetei nu-i un om ca toţi oamenii, zise mai departe laponul. O fi un om muncit de gânduri negre, care nu-şi poate vedea de treburile lui. Fata n-are nevoie de un astfel de tată.

În timp ce Ola continua să vorbească, pescarul sui malul, voind s-o pornească la drum.

— Unde vrei să te duci? întrebă laponul.

— Mă duc să-ţi văd fata adoptivă, Ola!

— Bine, zise laponul. Hai cu mine s-o vezi! Sunt sigur c-o să spui că am găsit o fiică bună.

Suedezul porni la drum cu paşi atât de repezi, încât laponul abia se putea ţine după el. După câteva clipe, Ola îi zise prietenului său:

— Uite că mi-am adus aminte! Pe fata pe care vreau s-o adopt o cheamă Osa Jonsdotter.

Celălalt îşi iuţi şi mai mult mersul, iar bătrânul Ola Serka era atât de mulţumit, că-i venea să râdă cu hohote. Când ajunse aproape de corturi, Ola mai spuse câteva cuvinte:

— Fata a venit aici la laponi ca să-l caute pe tatăl ei, iar nu ca să devină fiica mea adoptivă. Dacă nu-l va găsi însă, atunci va rămâne la mine.

Suedezul grăbi iar la drum.

„Parcă i-ar fi teamă, când îl ameninţ că voi lua fata la noi, la laponi”, îşi zise Ola în sinea lui.

La înapoiere, omul de la Kiruna care o adusese pe Osa la tabăra laponilor avea lângă el două fiinţe, ce stăteau lipite una de alta la capătul bărcii, ca şi cum n-ar mai fi vrut să se despartă niciodată. Era Jon Assarsson şi fiica sa. Niciunul din ei nu mai semăna cu cel care fusese cu câteva ceasuri mai înainte, căci Jon Assarsson părea mai puţin gârbov şi obosit, iar în ochi avea o privire mai vie, mai limpede, ca şi cum ar fi căpătat răspuns la o întrebare ce îl chinuise multă vreme. Osa nu mai părea să fie fata înţeleaptă şi prevăzătoare de până atunci, căci simţea că avea acum un reazăm pe care putea să se sprijine la nevoie, ca şi cum ar fi fost iarăşi o copilă.

SPRE MIAZĂZI, SPRE MIAZĂZI!

Prima zi de călătorie

Sâmbătă, 1 octombrie

Năpârstoc străbătea văzduhul plin de nori pe spinarea gâscanului alb. Treizeci şi una de gâşte sălbatice zburau cu repeziciune, în formaţie regulată, spre miazăzi. Penele lor

fremătau şi mulţimea de aripi biciuia aerul cu un vâjâit care făcea ca niciuna din păsări să nu-şi mai recunoască glasul. În fruntea cârdului se afla Akka de la Kebnekajse, iar imediat în urma ei zburau Yksi şi Kaksi, Kolme şi Neljä, Viisi şi Kuusi şi gâscanul Martin cu Dunfin. Cei şase boboci care însoţiseră cârdul în toamna trecută îl părăsiseră, ca să aibă grijă singuri de ei. În locul lor gâştele bătrâne duceau cu ele alţi douăzeci şi doi de boboci, care crescuseră în timpul verii în valea de la munte. Unsprezece zburau la dreapta şi unsprezece la stânga, silindu-se să păstreze distanţe egale între ei, la fel ca gâştele cele mari.

Bieţii boboci nu mai făcuseră până atunci un drum lung, aşa că la început le-a venit greu să zboare cu iuţeala gâştelor mari.

— Akka de la Kebnekajse! Akka de la Kebnekajse! strigau ei cu glas jalnic.

— Ce s-a întâmplat? întreba conducătoarea stolului.

— Aripile noastre au obosit! Aripile noastre au obosit! strigau bobocii.

— Cu cât veţi rezista mai mult, cu atât mai bine veţi merge, le răspundea Akka, fără a încetini mersul, ci continuându-l cu aceeaşi iuţeală.

Se pare că avusese toată dreptatea, căci bobocii, după câteva ceasuri de zbor, nu se mai plângeau de oboseală.

În vale, fuseseră deprinşi să mănânce toată ziua, aşa că nu trecu mult şi începură a da semne de foame.

— Akka! Akka! Akka de la Kebnekajse! strigau bobocii cu jale.

— Ce s-a întâmplat cu voi?

— Suntem tare flămânzi şi nu mai avem putere să zburăm.

— Gâştele sălbatice trebuie să ne-nveţe să mănânce aer şi să soarbă vânt, răspunse Akka, dar nu se opri, ci zbură mai departe.

Se pare că bobocii se învăţară curând să se hrănească cu aer şi cu vânt, deoarece, după câtva timp de zbor, nu se mai plângea niciunul de foame. Cârdul de gâşte sălbatice se afla deasupra munţilor, iar cele bătrâne strigau tare cum se chemau toate piscurile peste care treceau, ca să ştie şi bobocii numele lor. Acestea însă, dacă auziră mereu: „Aici e Porsotjokko, ăsta e Sarjektjokko, ăla e Sulitelma”, îşi pierdură iarăşi răbdarea.

— Akka, Akka, Akka! strigară ei cu toată puterea.

— Ce s-a mai întâmplat iar? întrebă conducătoarea cârdului.

— Nu putem să ţinem minte atâtea nume! răspunseră bobocii. Nu putem să ţinem minte atâtea nume!

— Ba să vă intre-n cap şi să ţineţi minte cât mai multe! le răspunse Akka, spunându-le mai departe numele altor piscuri.

Năpârstoc îşi zise că gâştele sălbatice erau acum în drum spre miazăzi, căci ninsoarea îmbelşugată albise pământul cât vedea cu ochii. E drept că în ultima vreme o duseseră cam prost cu frigul sus la munte. Ploaia, vijelia şi ceaţa se ţineau lanţ, una după alta; chiar dacă cerul se înseninase din când în când, vremea se răcea întruna. Boabele şi bureţii cu care se hrănise băiatul în timpul verii degeraseră sau putreziseră, aşa că în cele din urmă fusese nevoit să mănânce peşte crud, hrană cu care nu se împăca deloc. Zilele se scurtaseră. Serile erau lungi, iar dimineaţa se lumina de ziuă târziu, din care pricină Năpârstoc se plictisea grozav, mai ales că nu putea să adoarmă imediat după asfinţitul soarelui.

Bobocilor le crescuseră în sfârşit aripile bine, aşa că gâştele puteau să pornească acum la drum spre miazăzi. Băiatul era atât de bucuros de acest lucru, încât tot timpul cât călătorea pe spinarea gâscanului nu făcea altceva decât să râdă şi să cânte.

Nu-i era dor de ducă din Laponia numai din cauză că acolo era întuneric şi frig şi găsea anevoie de-ale mâncării, ci şi pentru alt motiv. Credinţa lui era în adevăr că nu fusese niciodată într-un ţinut atât de frumos şi de minunat. Singura supărare era că trebuise să se apere de roiurile de ţânţari care îl ciupeau mereu, cât despre gâscanul Martin, băiatul nu prea stătuse în tovărăşia lui, căci gâscanul nu se mai gândea la altceva decât cum s-o păzească mai bine pe Dunfin şi nu se dezlipea o clipă de lângă ea. În schimb, Năpârstoc stătea mai mult cu Akka şi cu vulturul Gorgo, în societatea cărora petrecuse multe ceasuri plăcute. Aceste două păsări făcuseră cu el unele călătorii lungi. Năpârstoc stătuse pe culmea înzăpezită a muntelui Kebnekajse, de unde văzuse gheţarii din vecinătatea lui. Fusese dus şi pe alţi munţi, pe unde nu călcase niciodată picior de om. Akka îi arătase văi ascunse între munţi şi văgăuni de stânci în care îşi creşteau puii lupoaicele. Făcuse cunoştinţă, bineînţeles, şi cu renii domestici care păşteau în turme mari pe malul frumosului lac Torne. Fusese de asemenea la Stora Sjöfallet[66], unde transmisese salutări urşilor de acolo din partea rudelor lor din Bergslagerna. Oriunde fusese, văzuse numai locuri frumoase şi minunate, care îl bucuraseră nespus de mult.

Într-o zi, Akka îl dusese într-una din marile localităţi miniere, unde îl găsise pe micul Mats zdrobit la gura unui puţ de mină. În

[66] Stora Sjöfallet – una din cele mai mari căderi de apă ale Suediei (30 m).

zilele următoare, băiatul s-a gândit în fel şi chip cum s-o ajute pe sărmana Osa. După ce fata şi-a regăsit însă părintele, nu mai avea ce să facă pentru ea, aşa că a fost mai bucuros să stea în vale, alături de gâştele sălbatice. După aceea a aşteptat cu nerăbdare ziua întoarcerii acasă pe spinarea gâscanului Martin, ca să ajungă iarăşi om. Dorea din toată inima acest lucru, pentru ca Osa să aibă curajul să stea de vorbă cu el şi să nu-i mai trântească uşa în nas.

Da, era fericit acum că pleca spre miazăzi. Îşi flutură scufia şi începu să strige ura când zări cea dintâi pădure de brazi. La fel făcu şi când văzu prima casă de colonist, prima capră, prima pisică şi prima găină. Trecea pe deasupra unei căderi de apă plină de măreţie, iar în dreapta lui vedea munţi frumoşi, însă era prea obişnuit cu astfel le privelişti, aşa că nu se mai uita la ele cu mult interes. În schimb, se bucură, nespus de mult când văzu, imediat la dreapta munţilor, capela din Kvickjock[67], cu sătuleţele din jurul ei. Priveliştea îi apăru atât de frumoasă, încât îl podidiră lacrimile.

În cale întâlneau mereu păsări călătoare ce zburau în stoluri mult mai mari decât cele din timpul primăverii.

— Încotro mergeţi? strigau păsările călătoare. Încotro?

— În ţări străine, ca şi voi, îi răspundeau gâştele sălbatice, în ţări străine!

— Puii noştri nu-s pregătiţi de zbor! strigau celelalte păsări. Cu aripile lor gingaşe nu vor putea zbura deasupra mării.

Laponii şi renii plecau şi ei de la munte, rânduiţi în convoiuri regulate. În frunte mergea un lapon. Urma apoi turma, cu renii mari în primele rânduri, după care venea un şir de reni de povară transportând corturile şi calabalâcul laponilor, iar la coada convoiului se aflau şapte sau opt oameni. Văzând renii, gâştele sălbatice se lăsară în jos şi strigară la ei:

— Vă mulţumim frumos pentru vara petrecută în ţara voastră!

— Drum bun şi să vă întoarceţi sănătoase la noi! le răspunseră renii.

Când le zăriră însă urşii, le arătară ursuleţilor mormăind:

— Uitaţi-vă la ele! Cum vine iarna, pleacă de teama frigului!

Gâştele sălbatice cele bătrâne nu le rămaseră datoare cu răspunsul, strigând la bobocii lor:

— Ian uitaţi-vă la ei! Sunt mai bucuroşi să zacă şi să doarmă jumătate de an, în loc să plece spre miazăzi!

---

[67] Kvickjock – numele unui cătun de munte din Laponia.

Jos în pădurile de brazi, puii de gotcani stăteau ghemuiţi, zgribuliţi şi trişti, uitându-se la stolurile mari de păsări care plecau spre miazăzi.

— Când o veni rândul nostru? o întrebară ei pe mama lor. Când o veni oare?

Pe Östberget[68]

Marţi, 4 octombrie

Oricine a călătorit prin ţinuturi muntoase ştie câte greutăţi întâmpină un drumeţ clin cauza negurii care împiedică vederea şi ascunde priveliştea munţilor frumoşi dimprejur. Negura hălăduieşte acolo şi în timpul verii, iar în timpul iernii greu scapă de ea cineva. Cât despre Nils Holgersson, se bucurase el de vreme frumoasă cât stătuse în Laponia, dar nici nu apucară gâştele sălbatice să strige că se aflau deasupra provinciei Jämtland, că negura se şi îndesă în jurul lui, nelăsându-l să vadă peisajul de sub el.

A zburat o zi întreagă pe deasupra ei, fără să-şi fi putut da seama dacă se afla într-o regiune muntoasă ori de şes.

Spre seară, gâştele sălbatice se lăsară pe un loc verde, aplecat de jur împrejur. Băiatul înţelese atunci că se găsea pe vârful unui deal, fără să ştie dacă acel deal era mare sau mic. Avea însă impresia că se găsea pe meleaguri populate, căci i se părea că aude scârţâit de căruţe pe drum, deşi nici de asta nu era sigur.

Ar fi fost bucuros să se apropie de vreo gospodărie, dar se temea să nu se rătăcească din cauza negurii şi se mulţumi să rămână lângă gâştele sălbatice. Peste tot era umezeală. Fiecare fir de iarbă şi fiecare buruiană era plină de stropi de apă. Bietul băiat era destul să facă o mişcare cât de mică, că şi ploua peste el.

„Nu-i mai bine aici decât sus la munte”, îşi zise Năpârstoc.

Se încumetă să facă totuşi câţiva paşi şi zări nu departe în faţa lui o clădire. Nu prea mare, dar înaltă, cu mai multe caturi. Acoperişul nu i-l vedea. Uşa era închisă şi casa nu părea să fie locuită. Băiatul îşi dădu seama că nu era altceva decât un foişor, unde nu putea să găsească nici mâncare, nici căldură. Se

[68] Östberget – munte înalt de 446 m din provincia Jämtland, situat, pe insula Frösöde pe lacul Storsjön.

întoarse totuşi în cea mai mare grabă la gâştele sălbatice.

— Dragă Martin – zise el – ia-mă în cârcă şi du-mă în vârful turnului de colo. Aici e prea multă umezeală şi n-am unde dormi. Acolo însă o să pot afla un loc uscat, pe care să-mi odihnesc oasele.

Gâscanul Martin se grăbi bucuros să-l ajute. Îl duse pe cerdacul foişorului, unde băiatul se culcă şi dormi până la răsăritul soarelui. Când deschise însă ochii şi se uită in jurul său, dintru-ntâi nu putu să-şi dea seama nici ce vedea, nici unde se afla. Odată, la un bâlci, intrase într-un cort în care văzuse un tablou mare şi rotund, iar acum i se părea că era tot într-un astfel de cort mare şi rotund, al cărui acoperiş era roşu şi frumos, în timp ce pereţii şi tavanul aveau picturi reprezentând un peisaj încântător, ce se întindea până hăt departe, cu sate, cu ogoare şi drumuri, cu căi ferate şi chiar, cu un oraş. Observă însă iute că nu era ce i se păruse lui, ci că se afla în vârful unui foişor, având deasupra lui cerul rumenit de purpura dimineţii şi cu pământ de jur împrejur. Se deprinsese însă atât de mult să vadă numai pustietăţi, încât nu e de mirare că băiatul confundase ţinutul înconjurător cu un simplu tablou.

Mai era şi altă pricină, care îl făcuse să creadă că ceea ce vedea nu era aievea, şi anume faptul că nimic nu avea o culoare precisă. Foişorul în care se afla era zidit pe un munte aflat pe o insulă, iar insula era situată lângă ţărmul răsăritean al unui mare lac. Acesta nu era însă cenuşiu cum sunt lacurile de obicei, cea mai întinsă parte a suprafeţei lui fiind purpurie ca şi cerul în zorii zilei, în timp ce apa din golfuri era aproape neagră. Ţărmurile lacului, pe de altă parte, nu erau verzi, ei aveau o culoare galben-deschis, din cauză că ogoarele de pe ele fuseseră secerate, iar frunzele copacilor din păduri se ofiliseră. De jur împrejurul acelei fâşii galbene era o centură lată şi neagră de pădure de conifere. Negreaţa aceasta se datora poate faptului că pădurile de copaci cu frunze căzătoare aveau o culoare prea deschisă. Totuşi băiatului i se păru că pădurea de conifere nu fusese nicicând aşa de întunecată ca în acea dimineaţă. Dincolo de centura neagră se vedeau, spre răsărit, dealuri albăstrii, însă de-a lungul zării spre apus era un arc lung şi strălucitor de munţi crestaţi şi cu forme diferite, a căror culoare dulce şi plăcută nu era nici roşie, nici albă, nici albastră. Era o culoare căreia nu i se putea da un nume anumit.

Năpârstoc îşi întoarse totuşi privirile de la munţi şi de la pădurile de conifere, ca să poată vedea mai bine şi

împrejurimile. Pe marginile lacului, în porţiunea galbenă, văzu un şir întreg de sate cu case roşii, iar spre răsărit, dincolo de strâmtoarea îngustă care despărţea insula de ţărm, văzu un oraş. Acesta se întindea pe ţărmul lacului, având în spate un munte ca scut de apărare, iar împrejurul lui un ţinut bogat şi cu populaţie numeroasă.

„Frumoasă poziţie şi-a ales oraşul acesta! îşi zise Năpârstoc. Cum s-o fi chemând oare?”

Tresări însă deodată şi se uită în jurul său. Preocupat de priveliştea din faţa lui, nu auzise că veneau nişte vizitatori sus în foişor. Aceştia urcau scările cu paşi grăbiţi. Băiatul abia avu timp să-şi caute o ascunzătoare în care să se pitească înainte de ivirea străinilor.

Erau nişte tineri excursionişti. Spuneau că cutreieraseră toată provincia Jämtland. Erau bucuroşi că sosiseră la Östersund chiar în seara din ajun şi că aveau astfel prilejul să admire în acea dimineaţă senină perspectiva de pe muntele Östberget spre insula Frösö. Puteau să vadă de acolo până la o distanţă de douăzeci de mile de jur împrejur, aşa că se desfătau, înainte de a pleca mai departe, cu ultima privelişte a scumpei lor provincii Jämtland.

Începură să vorbească despre munţi. Cei mai apropiaţi erau munţii Oviksfjällen. În privinţa asta erau toţi de acord. Pe urmă începură să se întrebe însă care era Klövsjöfjället, care Anarisfjällen, care Västerfjället, care Almosaberget şi care Oreskutan.

Pe când vorbeau despre aceste locuri, o tânără scoase din geantă o hartă, o întinse pe genunchi şi începu s-o studieze. Deodată se uită în sus.

— Când văd provincia Jämtland pe hartă, mi se pare că seamănă cu un munte mare şi falnic. Totdeauna mă aştept să aud o poveste care să spună despre ea că se ridica pe vremuri drept în sus, până la cer.

— Se poate să fi fost cândva un munte uriaş, zise altul, râzând de fată.

— Şi tocmai din pricina asta a fost pe urmă surpat. Uitaţi-vă ce bine seamănă cu un munte care are talpa lată şi creştetul ascuţit.

— Unei astfel de ţări muntoase nu-i şade rău să pară un munte, fu de părere alt turist. Deşi am auzit însă multe poveşti despre Jämtland, niciodată n-am…

— Ai auzit poveşti despre Jämtland? îi luă vorba din gură

tânăra care examinase cu atenţie harta. Atunci fii bun şi spune-le imediat, să le auzim şi noi. Nicăieri nu poate fi mai interesant decât aici sus, de unde o putem vedea în toată întinderea ei.

Toţi ceilalţi fură de acord cu fata, iar tovarăşul lor nu se lăsă rugat prea mult şi începu să depene caierul poveştii.

Legenda provinciei Jämtland

Pe vremea când mai erau uriaşi în provincia Jämtland, s-a întâmplat o dată ca un uriaş bătrân, care-şi ducea viaţa pe un munte, să-şi ţesale caii în faţa casei unde şedea. N-a sfârşit el să-i ţesale, când deodată a băgat de seamă că bidiviii începură să tremure de spaimă.

— Ce e cu voi, caii mei dragi? a zis uriaşul, uitându-se de jur împrejur să vadă de ce se speriaseră.

Nu vedea prin apropiere nici urşi, nici lupi. În schimb zări un drumeţ care nu era nici pe departe aşa de mare şi de voinic ca el, dar destul de vânjos, urcând pe o potecă spre casa lui de pe munte.

Când îl văzu, bătrânul uriaş începu să tremure din creştet până-n picioare, la fel ca şi caii. Încetând să-i mai ţesale, dădu fuga în casă la nevastă-sa, tot o uriaşă, care torcea câlţi pe un fus.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat femeia. Eşti galben la faţă ca ceara.

— Păi cum să nu fiu? zise uriaşul. Se urcă un drumeţ pe potecă şi nu-i altul decât Asa-Tor[69], cum te văd şi mă vezi.

— Păi nu-i deloc un musafir binevenit! fu de părere femeia. N-ai putea să-l faci să creadă că gospodăria noastră e un munte şi să-şi vadă de drum mai departe?

— E prea târziu acum să-l vrăjesc, a răspuns uriaşul. Aud că a deschis şi poarta. Uite-l c-a intrat în curte.

— Atunci ascultă-mi povaţa, bărbate! Tu du-te şi lasă-mă pe mine să-l primesc, a zis repede femeia. Am să fac în aşa fel ca să nu mai vină la noi pe nepusă masă.

Propunerea i s-a părut uriaşului straşnic de bună. El s-a retras într-o cămăruţă, iar femeia a rămas pe laviţa ei, torcând liniştită, ca şi cum n-ar fi păscut-o nicio primejdie.

Trebuie să avem în vedere că pe vremea aceea înfăţişarea

[69] Asa-Tor – zeul războiului în mitologia scandinavă.

provinciei Jämtland era cu totul alta decât cea din zilele noastre. Toată provincia nu era decât un masiv de munţi turtiţi, goi şi pleşuvi, pe care nu putea să crească nici măcar o pădure de brazi. Nici tu lanuri, nici tu râuri, nici tu pământ în care să poată trage plugul o brazdă. Munţii împrăştiaţi acum în toată provincia erau înşiraţi departe, spre apus. Oamenii nu puteau trăi nicăieri pe toată întinderea provinciei, însă uriaşilor le pria cu atât mai bine acolo. Nu fără voia şi mijlocirea lor ţinutul era pustiu şi neospitalier, aşa că uriaşul de la munte avea tot motivul să se teamă când l-a văzut apropiindu-se pe Asa-Tor. Ştia bine că zeilor nu le erau dragi cei care răspândeau în jurul lor frigul, întunericul şi pustietatea, împiedicând pământul să fie bogat, roditor şi împodobit cu locuinţe omeneşti.

Nevasta uriaşului n-a aşteptat multă vreme, că a şi auzit paşi grăbiţi prin ogradă, după care acelaşi călător pe care îl văzuse uriaşul pe drum a deschis uşa şi a intrat în casă. Străinul nu s-a oprit însă la uşă ca orice drumeţ, ci a mers înainte, spre femeia care şedea lângă peretele din fund. Cum s-a dus, cum nu s-a dus însă, fapt e că n-a ajuns decât ceva mai încolo de uşă, destul de departe de vatra din mijlocul odăii. A început atunci să facă paşi mai mari; însă, după ce-a mai mers o bucată, i s-a părut că, atât vatra, cât şi femeia erau mai departe acum de el decât fuseseră când intrase în casă. Aceasta de altfel nu i se păruse la început prea mare. Nu şi-a dat seama de mărimea ei decât după ce-a ajuns la vatră, căci era destui de sleit de puteri, aşa că a fost nevoit să se sprijine în băţ, ca să se odihnească. Când l-a văzut oprindu-se, femeia a pus fusul jos, s-a ridicat de pe laviţă şi din doi paşi s-a înfiinţat înaintea lui.

— Nouă, uriaşilor, ne plac casele mari – zise ea – dar bărbatul meu se plânge de obicei că aici e prea strâmt. Îmi dau seama totuşi cât de greu îi vine să treacă prin casa unui uriaş unuia care merge aşa de încet ca tine. Spune-mi acum cine eşti şi ce treabă ai cu noi.

Călătorul avusese parcă de gând să-i dea un răspuns usturător, însă nu voia să se ia la harţă cu o femeie, aşa că i-a răspuns foarte liniştit:

— Pe mine, mă cheamă Mână-Tare. Sunt luptător şi am luat parte la multe bătălii. De un an de zile stau însă la gospodăria mea şi tocmai mă întrebam de ce treabă ar fi bine să mă apuc, când am auzit vorbind lumea că voi uriaşii îngrijiţi atât de rău pământul aici la munte, că numai voi puteţi trăi pe ei. De aceea am venit să mă înţeleg cu bărbatu-tău şi să-l întreb dacă i-e voia

să facem o rânduială mai bună.

— Bărbatu-meu e plecat la vânătoare – a zis femeia – dar o să răspundă la întrebările tale când s-o întoarce acasă. Atâta îţi pot spune însă că cel care cutează să pună astfel de întrebări unui uriaş de munte trebuie să fie un om mai în putere ca tine. Ar fi bine deci să-ţi vezi de drum fără ca să mai dai ochii cu uriaşul.

— Odată ce-am venit aici, îl aştept, a răspuns cel pe care îl chema Mână-Tare.

— Te-am sfătuit cât mă ajunge mintea, a zis stăpâna casei. N-ai decât să faci cum vrei. Stai aici pe laviţă să-ţi aduc o băutură de bun venit.

Femeia a luat pe urmă un corn mare şi s-a dus în colţul cel mai îndepărtat al odăii, unde se afla butoiul cu mied. Nici asta nu l-a impresionat grozav pe musafir. Când însă femeia a scos cepul, miedul a început să ţâşnească în corn cu un zgomot asurzitor, ca şi cum ar fi năpădit în odaie o cădere de apă. Cornul s-a umplut repede, iar stăpâna casei se căznea să bage cepul la loc. N-a izbutit însă. Miedul care ţâşnea ca un puhoi i-a smuls cepul din mână şi a inundat toată podeaua. Femeia a mai încercat o dată să vâre cepul în butoi, dar tot degeaba.

— Nu vezi că-mi curge tot miedul, Mână-Tare? Vine şi bagă tu cepul la loc.

Musafirul s-a grăbit atunci să-i vină în ajutor. A luat cepul de jos şi s-a silit să astupe gaura butoiului cu el, dar miedul l-a împins iar afară, aruncându-l cât colo şi inundând mai departe podeaua.

Mână-Tare repeta mereu încercarea, dar nu izbutea să facă nicio ispravă. În cele din urmă, a aruncat cepul jos, înfuriat. Toată podeaua era acum plină de mied. Străinul a început să facă şănţuleţe pentru scurgerea miedului. Le făcea cu lespezi de piatră, aşa cum le fac copiii primăvara, ca să se scurgă zăpada topită, iar pe ici pe colo, bătea cu piciorul să facă găuri adânci în care să se adune miedul. În vremea asta, femeia stătea tot timpul tăcută, iar dacă străinul s-ar fi uitat la ea, ar fi văzut-o uimită şi speriată de munca lui. După ce îşi isprăvi treaba, ea îi zise în batjocură:

— Îţi mulţumesc, Mână-Tare. Văd că ţi-ai dat toată silinţa. Bărbatu-meu, de altfel, mă ajută de obicei să pun cepul la loc. Când e el aici, nu se-ntâmplă o astfel dec dandana. Acum, e drept, nu pot doar să aibă toţi puterea lui, aşa că, dacă nu eşti în stare să faci nici atâta lucru, eu zic că cel mai bun lucru pentru tine e să-ţi vezi mai departe de drum.

— Nu plec până ce nu isprăvesc ce am de făcut, a zis atunci străinul, părând ruşinat şi umilit.

— Stai atunci colo pe laviţă, a zis femeia. Pun oala pe foc să-ţi fac puţin terci.

Stăpâna casei a făcut întocmai. Când terciul era însă aproape gata, îi zise străinului:

— Bag de seamă că făina e pe sfârşite, aşa că nu-ţi pot face terciul prea gros. Nu vrei să învârteşti de câteva ori moara de lângă tine? Între pietre sunt nişte grăunţe. Cată numai să te opinteşti cu toată puterea, căci moara merge acuma cam greu.

Străinul n-a aşteptat să fie rugat prea mult şi a încercat să învârtească moara. Aceasta nu era prea mare, însă când a pus mâna pe mâner să învârtească piatra, se mişca parcă aşa de greu, încât omul nu putea s-o împingă defel. Cu mare anevoie a fost în stare s-o învârtească o singură dată.

Femeia se uita tot timpul uimită la el. După ce omul s-a depărtat de moară, ea i-a spus:

— Dacă moara se urneşte anevoie, las că mă ajut eu mai bine cu bărbatu-meu. Nimeni nu-ţi poate cere să faci un lucru peste puterile tale. Nu-nţelegi acum c-ar fi mai bine să nu te întâlneşti cu cel care poate macina oricât la moara asta?

— Ba eu zic să-l aştept, a răspuns Mână-Tare, vorbind încet şi cu blândeţe.

— Stai atunci liniştit pe laviţă până ce-ţi aştern un pat, a zis femeia. Trebuie să mâi la noapte aici.

Femeia a aşternut un pat cu multe perne şi i-a spus musafirului noapte bună.

— Mă tem că patul o să-ţi pară cam tare – a zis ea – dar bărbatul meu se odihneşte în fiecare noapte într-un culcuş la fel.

Când a vrut Mână-Tare să se întindă în pat, a simţit sub el atâtea noduri şi grunzuri că n-a fost chip să adoarmă. S-a sucit el, s-a zvârcolit, dar degeaba. A început atunci să arunce aşternutul din pat, o pernă ici, alta dincolo, şi pe urmă a dormit buştean până a doua zi dimineaţă.

Când a intrat însă lumina soarelui pe bageaua acoperişului, s-a sculat şi i-a venit în gând să plece din casa uriaşului. Era mai cuminte aşa. A ieşit în ogradă şi a închis poarta în urma lui. S-a pomenit atunci cu stăpâna casei lângă el.

— Văd că vrei să pleci, Mână-Tare, a zis ea. Bine ai făcut c-ai luat hotărârea asta înţeleaptă.

— Dacă bărbatul tău poate dormi într-un pat ca cel pe care mi l-ai aşternut mie – a răspuns străinul cu glas morocănos – nu

vreau să mă mai întâlnesc cu el. Trebuie să fie un om c-o putere grozavă, pe care nimeni nu-l poate dovedi.

Femeia stătea rezemată de poartă şi asculta cu o bucurie ascunsă cele ce-i spunea străinul.

— Acum, după ce-ai plecat din casa mea – a zis femeia – pot să-ţi spun un lucru, Mână-Tare. Drumul tău la noi, uriaşii, n-a fost aşa de uşor cum ţi s-a părut ţie. Nu-i de mirare că drumul prin casa noastră ţi s-a părut lung, căci ea constă din tot ţinutul muntos care se cheamă Jämtland şi peste care ai trecut tu. Nu-i de mirare nici faptul că n-ai fost în stare să bagi cepul în butoi, căci spre tine curgea toată apa care se rostogoleşte în puhoaie de pe munţii acoperiţi cu zăpadă. Iar şănţuleţele pe care le-ai săpat sunt râuri şi lacuri. N-ai dat dovadă de o putere prea mică atunci când ai învârtit moara o singură dată, căci între pietre nu erau grăunţe, ci calcar şi ardezie, iar dintr-o singură învârtitură ai măcinat aşa de mult, că tot ţinutul muntos s-a acoperit cu pământ bun şi roditor. Nu mă miră pe urmă deloc că nu te-ai putut odihni în patul pe care ţi l-am pregătit, căci l-am aşternut cu piscuri înalte şi colţuroase de munţi. Tu le-ai aruncat peste jumătate din cuprinderea ţării, dar poate că lumea nu ţi-e atât de recunoscătoare pentru isprava asta cât pentru celelalte lucruri pe care le-ai făcut. Îţi urez acum drum bun şi îţi făgăduiesc că eu şi bărbatu-meu ne vom muta de aici într-un loc unde n-o să poţi veni aşa de lesne să ne vizitezi.

Străinul a ascultat aceste vorbe cu o mânie tot mai mare, iar după ce femeia a isprăvit de spus ce avea de spus, a pus mâna pe un ciocan pe care-l purta la brâu. Nici n-a apucat însă să-l ridice, că femeia s-a şi făcut, nevăzută.

Pe locul unde fusese gospodăria uriaşilor nu mai era acum decât un drum cenuşiu de munte. Au rămas însă râurile şi lacurile mari, cărora străinul le făcuse loc şi pământul roditor măcinat de el. Au rămas de asemenea munţii minunaţi care împodobesc provincia Jämtland, cu frumuseţea lor fără seamăn, şi care dăruiesc tuturor celor care îi vizitează putere, sănătate, bucurie şi curaj

CÂTEVA POVEŞTI DIN HÄRJEDALEN

Băiatul era neliniştit văzând că turiştii nu mai plecau din foişor. • Gâscanul Martin nu putea veni să-l ia câtă vreme se aflau ei acolo, iar Năpârstoc ştia bine că gâştele sălbatice erau zorite să-şi continue drumul mai departe. În timpul povestirii pe care o ascultase, i se păruse că aude gâgâit de gâşte şi bătăi de aripi, semn că păsările îşi luau zborul. Nu avusese însă curajul să se apropie de balustradă, ca să vadă cum stăteau lucrurile.

După ce turiştii plecară în sfârşit şi băiatul putu să iasă din ascunzătoarea lui, nu mai văzu nici urmă de gâscă prin împrejurimi şi nici gâscanul Martin nu se ivi să-l ia. Striga din răsputeri: „Unde eşti? Eu sunt aici!”, dar tovarăşii lui de drum nu se arătau. Nu bănuia câtuşi de puţin că l-ar fi părăsit, dar se temea să nu li se fi întâmplat vreo nenorocire şi îşi bătea capul cum să dea de urma lor, când deodată se pomeni cu corbul Bataki lângă el.

Niciodată n-ar fi crezut Năpârstoc că va avea prilejul să-l întâmpine pe Bataki cu atâta dragoste ca acum.

— Dragă Bataki – îi zise el – ce bine-mi pare c-ai venit! Poate că ştii unde se află gâscanul Martin şi gâştele sălbatice.

— Am venit să-ţi aduc salutări din partea lor, răspunse corbul. Akka a observat că un vânător dădea târcoale aici pe munte, aşa că nu mai putea rămâne să te aştepte şi a plecat înainte. Aşează-te acum pe spinarea mea şi te voi duce într-o clipă la prietenii tăi.

Băiatul încălecă repede pe corb şi acesta ar fi ajuns degrabă la gâştele sălbatice, dacă nu l-ar fi împiedicat ceaţa. Soarele de dimineaţă îl trezise parcă totuşi la o viaţă nouă. Valuri subţiri de aburi se înălţau din lac, din ogoare, şi din pădure. Ele se îngrămădeau şi se întindeau cu o repeziciune uimitoare, aşa că pământul fu ascuns în scurt timp de o ceaţă albă şi legănătoare.

Bataki zbura pe deasupra, în văzduhul senin, la lumina soarelui, însă gâştele sălbatice se aflau probabil în mijlocul ceţii. Era cu neputinţă să fie văzute. Băiatul şi corbul strigau mereu, dar nu căpătau niciun răspuns

— Mare ghinion avem! zise Bataki în cele din urmă. Ceea ce ştiu însă e că gâştele zboară spre miazăzi. Cum s-o lumina cerul bine, nu se poate să nu le dau de urmă.

Năpârstoc era tare amărât că fusese despărţit de gâscanul Martin tocmai acum, când gâştele sălbatice erau la drum, iar el putea să fie expus la tot felul de primejdii. După ce s-a frământat

aşa câteva ceasuri şi-a zis însă că nu li s-o fi întâmplat nimic şi că nu trebuie să-şi piardă curajul.

Auzi chiar atunci un cocoş care cânta jos pe pământ. Se aplecă peste spinarea corbului şi începu să strige:

— Cum se cheamă ţinutul deasupra căruia mă aflu acum?

— Se cheamă Härjedalen, Härjedalen, Härjedalen! cântă cocoşul.

— Cum e acolo la voi? întrebă băiatul.

— La apus sunt munţi, la răsărit păduri şi tot ţinutul e străbătut de văi cu râuri, răspunse cocoşul.

— Îţi mulţumesc pentru bunele tale lămuriri, îi răspunse Năpârstoc.

După ce mai merse o bucată de drum, auzi o cioară croncănind jos în ceaţă.

— Ce fel de oameni sunt prin partea locului? întrebă el.

— Ţărani buni şi vrednici! răspunse cioara. Ţărani buni şi vrednici!

— Cu ce se îndeletnicesc? vru să afle băiatul. Cu ce se îndeletnicesc?

— Cresc vite şi taie lemne în pădure, croncăni cioara.

— Îţi mulţumesc pentru buna ta lămurire, îi răspunse Năpârstoc.

Ceva mai încolo, auzi un om cântând jos, în ceaţă.

— E vreun oraş mare prin părţile astea? întrebă băiatul.

— Ce!… Ce!… Cine întreabă? răspunse omul.

— Am întrebat dacă este vreun oraş prin părţile astea, repetă Năpârstoc.

— Vreau să ştiu mai întâi cine mă-ntreabă, strigă omul.

— Ştiam eu că n-am să capăt răspuns dacă întreb un om, răspunse Năpârstoc.

Ceaţa n-a mai ţinut mult pe urmă şi s-a risipit cu aceeaşi repeziciune cu care se ivise. Băiatul văzu acum că Bataki zbura deasupra unei văi prin care curgea un râu. Era un peisaj frumos, cu munţi înalţi, ca şi în Jämtland. La poalele lor nu se afla însă un ţinut mare şi roditor. Peisajul muntos se întindea până hăt-departe printre sate, iar ogoarele erau mici. Bataki coborî valea spre miazăzi până ce ajunse cu Năpârstoc în apropierea unui sat. Acolo se opri pe o mirişte şi îl lăsă pe băiat să descalece.

— Pe locul ăsta au crescut grâne astă-vară, îl lămuri Bataki. Caută, poate găseşti ceva de mâncare.

Năpârstoc i-a ascultat sfatul. Nu trecu mult şi găsi un spic. În timp ce smulgea boabele din spic şi le mânca, Bataki începu a

vorbi cu el.

— Vezi muntele acela drept şi frumos care se înalţă la miazăzi? întrebă el.

— Da, îl văd, răspunse băiatul.

— Ei bine, află că se cheamă Sonfjället, zise corbul. Şi mai află că pe vremuri trăia pe el o puzderie de lupi.

— Bun adăpost au avut acolo! fu de părere Năpârstoc.

— Oamenii care locuiau în valea asta au tras multe necazuri din pricina lor, zise Bataki.

— Poate ţi-aduci aminte de o poveste cu lupi, să mi-o spui şi mie, îl îndemnă băiatul.

— Am auzit că odată, cu multă vreme în urmă, lupii de la Sonfjället au atacat un om ce pornise la drum să vândă putini şi alte asemenea vase cu doage, a început Bataki povestea. Era din satul Hede, care se află aici, în vale, la vreo câteva mile mai sus. Era în toiul iernii şi lupii l-au urmărit pe gheaţa râului Ljusnan. Erau vreo nouă sau zece la număr, aşa că nu mai trăgea nicio nădejde să scape de urgia fiarelor.

Auzindu-i urlând şi văzând cât erau de mulţi, omul îşi pierdu cugetul şi nici măcar nu-i dădu prin minte să arunce jos din sanie niscaiva putini, căzi şi hârdaie, ca să-i uşureze povara. Dădea totuşi bice calului mereu şi bietul animal gonea cât îl ţineau puterile. Omul îşi dădu însă repede seama că lupii îl întreceau la fugă. Malurile erau pustii şi mai erau câteva mile până la gospodăria cea mai apropiată. Omul îşi aştepta acum clipa din urmă, înlemnit de spaimă.

Stând aşa amorţit, văzu mişcându-se ceva printre gătejele de brad ce fuseseră puse pe gheaţă să însemne drumul. Când desluşi cine era fiinţa care se mişca, îl cuprinse o spaimă şi mai mare. În faţa lui nu era un lup, ci o babă sărmană. O chema Finn-Malin şi umbla totdeauna pribeagă pe drumuri. Era puţin şchioapă şi cam adusă de spate, aşa că omul nostru o recunoscu de departe.

Bătrână mergea drept înaintea lupilor. Pesemne că ea nu-i vedea din cauza săniei şi omul înţelese repede că, dacă ar fi trecut înainte fără să-i spună ce primejdie o aştepta, nenorocita ar fi căzut pradă acelor fiare sălbatice, iar el ar fi scăpat cu viaţa în timp ce lupii ar fi sfâşiat-o.

Femeia mergea încet, sprijinindu-se într-un băţ. Nu mai încăpea nicio îndoială că ar fi fost pierdută, dacă omul n-ar fi ajutat-o. Nu se putea spune însă că femeia ar fi scăpat teafără, dacă omul s-ar fi oprit s-o ia în sania lui. Dacă o lua, lupii i-ar fi

ajuns de bună seamă, sfâşiindu-i şi înfulecându-i, pe tustrei: pe om, pe femeie şi pe cal. De aceea, drumeţul se gândea dacă cel mai cuminte lucru n-ar fi fost să sacrifice o viaţă, ca să le poată salva pe celelalte două.

La asta se gândea el în clipa în care o văzuse pe bătrână. Îşi mai zise pe urmă că s-ar fi căit mai târziu dacă nu i-ar fi venit în ajutor, lasă că şi lumea l-ar fi hulit dacă ar fi aflat că o întâlnise pe drum şi nu încercase să o salveze.

Bietul om era într-o mare încurcătură.

„Mai bine nu mi-ar fi ieşit în cale!”... se gândea el.

În acea clipă, lupii începură să scoată nişte urlete sălbatice. Calul tresări şi o luă la goană pe lângă bătrână. Aceasta auzise şi ea urletele şi, după ce trecu omul de la Hede pe lângă ea, ştia ce soartă o aştepta. Stătu locului, deschise gura să strige şi întinse braţele să ceară ajutor. Nici nu strigă însă, nici nu încercă să sară în sanie. O împietrise parcă ceva.

„O fi crezut poate, când am trecut pe lângă ea, că sunt necuratul”, îşi zicea omul.

Acuma când era sigur că scăpase de primejdie, încercă să se simtă mulţumit, dar începu să aibă remuşcări. Niciodată până atunci nu săvârşise vreo mârşăvie, iar acum i se părea că viaţa lui era distrusă. Opri atunci calul şi îşi zise: „Orice s-ar întâmplă, nu pot lăsa fiinţa asta în gura lupilor!”

Cu mare anevoie putu întoarce calul, dar izbuti oricum şi o ajunse repede pe bătrână.

— Suie-te fuga în sanie, zise el cu asprime, căci era mânios pe el însuşi că n-o lăsase pe femeie în voia sorţii. Nu puteai să stai acasă, vrăjitoare bătrâna ce eşti? Din cauza ta, eu şi murguleţul meu trebuie să ne pierdem acum viaţa.

Bătrâna nu zise nici cârc, dar ţăranul de la Hede n-avea deloc chef s-o cruţe.

— Murguleţul meu a mers azi cale de cinci zile, zise el. Îţi dai seama aşadar că e frânt de oboseală, iar povara pe care o duce nu-i mai uşoară de când a sporit cu tine.

Tălpigele săniei scârţâiau pe gheaţă. Omul auzea totuşi cum gâfâiau lupii, care se apropiau din ce în ce.

— De acuma s-a isprăvit cu noi! zise el. Am încercat să te salvez, Finn-Malin, dar nu spre norocul tău, nici spre al meu.

Bătrâna tăcuse până atunci, deprinsă cum era cu ocara lumii. Acum însă se hotărî să spună câteva cuvinte.

— Nu-nţeleg de ce nu arunci jos văsăria din sanie, să-i uşurezi povara. Mâine te-ai putea întoarce s-o iei.

Ţăranul fu de acord că povaţa femeii era foarte înţeleaptă şi se mira cum de nu-i dăduse prin cap până atunci să facă acest lucru. Puse hăţurile în mâna bătrânei, dezlegă funia cu care erau prinse vasele şi le aruncă jos. Lupii erau la câţiva paşi de sanie. Ei se opriră totuşi să cerceteze ceea ce fusese aruncat din ea, astfel că drumeţii putură să câştige puţin timp.

— Dacă nu-i chip de scăpat nici aşa – zise bătrâna – eu mă dau de bună voie în gura lupilor, ca să te poţi salva tu.

Pe când spunea femeia aceste vorbe, omul tocmai voia să arunce jos din sanie o cadă mare de făcut bere. El se opri totuşi, ca şi cum n-ar fi fost hotărât să lepede acea greutate. De fapt, el era muncit de alt gând. „Nici eu, nici calul, care nu suntem cu nimic vinovaţi, nu trebuie să lăsăm ca bătrâna asta să fie sfâşiată de lupi, îşi zise el. Nu se poate să nu fie un mijloc de scăpare. Trebuie să fie unul. Singura piedică e însă că nu-l pot dibăci.”

Omul începu iară să împingă cada spre marginea saniei dar se opri din nou, pufnindu-l râsul.

Bătrâna se uită speriată la el, întrebându-se dacă nu-şi pierduse cumva minţile. Ţăranul râdea însă de el că fusese atât de prost până atunci. Era doar lucrul cel mai uşor din lume să se salveze tustrei. Nu pricepea cum de nu-i venise ideea asta până atunci.

— Uite ce zic eu, Malin! zise omul. E frumos din partea ta că vrei să te dai în gura lupilor, însă n-ai nevoie să faci acest lucru. Am găsit eu mijlocul să scăpăm toţi, fără ca niciunul din noi să-şi pună viaţa în primejdie. Orice aş face eu – ţine bine minte vorbele mele – tu să stai liniştită în sanie până ce ajungi în satul Linsäll. Acolo să trezeşti oamenii din somn, să le spui că eu am rămas singur pe gheaţă, împresurat de zece lupi, şi să-i rogi să-mi vină în ajutor.

Omul aşteptă apoi ca lupii să se apropie bine de sanie. Atunci împinse cada cea mare, sări şi el jos şi se ascunse sub ea.

Cada era foarte mare. Putea să încapă în ea câtă bere se bea la Crăciun. Lupii săriră pe ea, începură să-i roadă cercurile şi încercară s-o răstoarne. Cada era însă grea şi solidă, aşa că lupii nu fură în stare să ajungă la cel care stătea sub ea.

Ţăranul se ştia în deplină siguranţă şi râdea de forfota lupilor. Deodată însă deveni serios.

„De mai ajung cândva la ananghie – îşi zise el – o să-mi aduc totdeauna aminte de cada asta. O să mă gândesc că nu trebuie să greşesc nici faţă de mine, nici faţă de alţii. Totdeauna este un

mijloc de scăpare, numai să te străduieşti să-l găseşti.”

Cu vorbele astea, corbul îşi termină povestea.

Năpârstoc ştia că Bataki vorbea totdeauna cu un tâlc anumit. De aceea rămânea pe gânduri ori de câte ori îl asculta.

— Tare aş vrea să ştiu de ce mi-ai spus povestea asta, zise el.

— Mi-am adus aminte de ea adineauri, când m-am uitat la Sonfjället, răspunse corbul.

Plecară apoi în jos pe valea râului Ljusnan şi peste câteva ceasuri ajunseră în satul Kolsätt, la hotarul dinspre Hälsingland. Acolo, Bataki se lăsă în apropierea unei colibe mici. Aceasta nu avea nici ferestre, ci numai o bagea. Din coş ieşea fum amestecat cu scântei, iar dinăuntrul colibei se auzeau ciocănituri.

— Când văd făurăria asta – zise corbul – mi-aduc aminte ce bune făurării erau odinioară în provincia Härjedalen şi mai ales în satul ăsta, că nu li se găsea pereche în toată ţara.

— Poate că ştii vreo poveste despre ele, să mi-o spui şi mie, zise Năpârstoc.

— Da, mi-aduc aminte de un faur din Härjedalen – zise Bataki – care a chemat la întrecere în facerea cuielor pe alţi doi făurari, unul din Dalecarlia şi altul din Värmland. Provocarea a fost primită şi cei trei făurari s-au întâlnit aici la Kolsätt. Primul a început cel din Dalecarlia. A meşterit el ce-a meşterit şi a dat gata o duzină de cuie, toate egale, ascuţite şi netede. Altele mai bune ca ele nu s-ar fi pomenit. După el a urmat cel din Värmland. Şi el a făurit o duzină de cuie straşnice, atâta numai că pentru facerea lor a folosit pe jumătate timpul cât a lucrat cel dinaintea lui. Dacă au văzut aşa cei care urmau să se pronunţe asupra întrecerii, i-au spus făurarului din Härjedalen că nu mai era nevoie să încerce şi el, deoarece n-ar fi fost în stare să meşterească nişte cuie mai bune decât ale dalecarlianului, nici mai repede de cum le făcuse cel din Värmland.

— Nu mă dau bătut, a zis atunci faurul din Härjedalen. Eu am un fel al meu, cu care îi pot întrece pe ceilalţi doi fauri în doi timpi şi trei mişcări.

Apoi puse fierul pe nicovală, fără să-l înroşească mai întâi în vatră, îl ciocăni vârtos şi scoase un cui după altul, fără să aibă nevoie nici de cărbuni, nici de foaie. Nimeni nu văzuse până atunci un fierar mânuind ciocanul cu mai multă iscusinţă şi măiestrie, astfel că faurul din Härjedalen fu declarat, în auzul tuturor, fruntaş pe ţară.

Bataki se opri aici cu povestea, iar băiatul rămase şi mai mult

pe gânduri.

— Nu ştiu ce-ai avut în gând spunându-mi povestea asta, zise Năpârstoc.

— Mi-am adus-o aminte când l-am văzut pe bătrânul faur de aici, răspunse corbul pe un astfel de ton de parcă nici nu l-ar fi interesat deloc lucrul ăsta.

Cei doi călători se înălţară din nou în văzduh, iar Bataki îl duse pe băiat spre miazăzi, în comuna Lillhärdal, la graniţa dinspre Dalecarlia. Acolo se lăsară pe o movilă cu copaci, de pe creasta unui munte.

— Sunt sigur că nu ştii pe ce movilă te afli acum, zise corbul.

Băiatul recunoscu că nu ştia.

— Movila asta e un gorgan sub care se află mormântul unui om cu numele de Härjulf, zise Bataki. A fost cel dintâi om care s-a aşezat în provincia Härjedalen şi care-a început s-o cultive.

— Ştii poate vreo poveste şi despre el? întrebă Năpârstoc.

— Prea multe n-am auzit despre Härjulf, însă cred că era norvegian. Întâi a fost în slujba unui rege din ţara lui, dar pe urmă s-au ivit oarecari neînţelegeri între ei, şi omul a fost nevoit să fugă din patrie. S-a dus atunci la craiul suedez, care locuia la Uppsala, şi a intrat în slujba lui. După câtva timp însă, a peţit-o pe sora Craiului. Cum acesta nu s-a învoit să-i dea o mireasă de neam atât de mare, omul a fugit de la curte, împreună cu fata. În Norvegia nu putea să se ducă, în Suedia nu putea să rămână şi nici într-o ţară străină nu voia să se refugieze. Şi-a zis atunci că trebuia să caute altă cale, aşa că a pornit spre miazănoapte, prin Dalecarlia, până ce-a ajuns la pădurile cele mari şi pustii de dincolo de graniţa Dalecarliei. S-a aşezat omul acolo, şi-a durat casă, a început să are pământul şi a fost astfel primul locuitor al acestei provincii.

Auzind şi această din urmă poveste, băiatul căzu şi mai vârtos pe gânduri.

— Nu ştiu ce scop ai urmărit, spunându-mi povestea asta, zise el din nou.

Bataki stătu o clipă fără să-i răspundă, dând din cap şi clipind des.

— Fiindcă suntem singuri aici – zise el în cele din urmă – vreau să te întreb un lucru. Te-ai gândit tu vreodată la condiţiile pe care ţi le-a pus spiriduşul ca să poţi deveni iarăşi om?

— N-am auzit altă condiţie decât să-l duc pe gâscanul Martin teafăr în Laponia şi să-l aduc înapoi în Scania…

— Aşa credeam şi eu, zise Bataki. Când ne-am întâlnit ultima

dată, îmi spuneai cu mândrie că nicio faptă nu poate fi mai urâtă decât să trădezi un prieten care se bizuie pe tine. Ar trebui s-o mai întrebi pe Akka despre condiţii. Tu ştii doar că ea a fost acasă la voi şi a vorbit cu spiriduşul. Ştii, nu?

— Akka nu mi-a spus nimic, în privinţa asta, zise Năpârstoc, surprins.

— O fi socotit că-i mai bine, poate, să nu ştii ce anume a spus spiriduşul. Akka, bineînţeles, vrea să te ajute mai degrabă pe tine decât pe gâscanul Martin...

— Mi se pare foarte ciudat, Bataki, că tu umbli totdeauna să mă întristezi şi să mă nelinişteşti, zise băiatul.

— Ţi s-o fi părând – răspunse corbul – însă cred că de data asta poţi să-mi fii recunoscător deoarece îţi dau de veste că spiriduşul a vrut să-ţi spună că vei fi iarăşi om dacă-l vei aduce înapoi pe gâscanul Martin, pentru ca maică-ta să-l dea la tăiat.

Năpârstoc sări în sus.

— Asta e o glumă proastă din partea ta! zise el, nemaiputând să îndure discuţia cu corbul.

— N-ai decât s-o întrebi pe Akka, zise Bataki. Uite-o că vine în zbor cu tot cârdul. Nu uita ce ţi-am povestit eu. În orice încurcătură s-ar afla omul, nu se poate să nu găsească un mijloc să scape, cu condiţia să-l dibăcească la vreme. Mi-ar părea bine să aflu că ai izbutit şi tu să-l găseşti.

VÄRMLAND ŞI DALSLAND

Miercuri, 5 octombrie

A doua zi, Năpârstoc se folosi de o clipă de răgaz în care Akka păştea puţin, ceva mai încolo de locul unde se aflau celelalte gâşte sălbatice din cârdul ei, ca s-o întrebe dacă era adevărat ce-i spusese Bataki. Akka nu putea să tăgăduiască. Băiatul o rugă atunci să-i promită că nu va trăda secretul gâscanului Martin. Căci gâscanul era mândru şi ambiţios, iar Năpârstoc se temea să nu facă vreo poznă, dacă va afla condiţiile spiriduşului.

Pe urmă băiatul a stat mereu pe spinarea gâscanului mâhnit şi tăcut, cu capul în jos. Nu mai voia să vadă nimic în jurul lui. Auzea gâştele sălbatice spunându-le bobocilor că se aflau în

Dalecarlia, că puteau să vadă acum Städjan la miazănoapte, că zburau deasupra lui Österdalälv, că ajunseseră la lacul Horrmund şi că zburau deasupra văii lui Västerdalälv. El însă n-avea chef să vadă nimic din toate astea. „Voi călători toată viaţa cu gâştele sălbatice – îşi zicea el – ca să văd toată ţara chiar şi mai mult decât îmi este dorinţa s-o cutreier.”

Tot fără chef era şi când gâştele sălbatice dădură de veste că sosiseră în Värmland şi că apa pe deasupra căreia zburau spre miazăzi era râul Klar.

„Am văzut atâtea râuri… îşi zicea el. Altul nu vreau să mai văd.”

Chiar dacă ar fi fost dornic să mai vadă câte ceva, nu prea avea ce, căci în partea de nord a provinciei Värmland sunt numai păduri mari şi uniforme, prin care şerpuieşte râul Klar, îngust şi bogat în căderi de apă. Ici şi colo se vedea o groapă de făcut mangal, un loc ars de pădure sau câteva căsuţe joase fără coşuri, în care locuiesc finlandezi. În general însă, pădurile se întind pe cuprinsuri atât de mari, încât crezi că te afli sus de tot, în Laponia.

Gâştele sălbatice coborâră pe un loc ars de pădure, aproape de malul râului Klar. În timp ce ele păşteau secară de toamnă proaspăt răsărită, băiatul auzi râsete şi taifas vesel dinspre pădure. Erau şapte oameni voioşi care veneau cu traista în spate şi cu securi pe umăr. În ziua aceea, Năpârstoc era nespus de dornic să vadă oameni. De aceea se bucură foarte mult când îi văzu pe cei şapte muncitori scoţându-şi traistele şi trântindu-se pe malul râului să se odihnească.

Oamenii vorbeau tot timpul. Băiatul se aşeză după o movilă mică, bucuros că putea să asculte glasuri omeneşti. El află îndată că acei muncitori erau locuitori din Värmland şi că aveau de gând să plece spre Norrland, în căutare de lucru.

Erau oameni plini de haz şi aveau multe de spus, pentru că lucraseră în atâtea locuri diferite. În timpul sporovăielii lor, unul din ei le mărturisi că, deşi colindase toată Suedia, nu văzuse nicăieri un ţinut mai frumos ca cel din apusul provinciei Värmland, de unde era el de fel.

— Ai avea toată dreptatea dacă ai vorbi de valea lacului Fryken, de unde sunt eu, iar nu despre ţinutul de la apus, se împotrivi unul din ei.

— Eu sunt din districtul Jösse – interveni un al treilea – şi pot spune că-i mai frumos decât amândouă ţinuturile voastre.

Reieşea acum că cei şapte oameni erau din diferite părţi ale

provinciei Värmland, fiecare din ei fiind de părere că locul de unde se trăgea el era mai frumos şi mai bun decât al celorlalţi. Din pricina asta, s-a iscat apoi o ceartă mare, nimeni neputând să-i convingă pe ceilalţi că avea dreptate. Erau cât pe-aci să ajungă duşmani şi să se ia la harţă, când iată că trecu pe lângă ei un moşneag cu plete lungi şi negre şi cu nişte ochi mici care clipeau mereu.

— De ce vă certaţi, oameni buni? întrebă el. Ţipaţi de s-aude în toată pădurea.

Unul din värmlandezi se întoarse repede spre noul venit şi-i zise:

— Eşti desigur finlandez, moşule, de vreme ce cutreieri pădurea.

— Da, sunt, răspunse bătrânul.

— Foarte bine, zise celălalt. După câte am auzit, voi, finlandezii, aveţi multă minte.

— Faima bună are preţ mai mare decât aurul, recunoscu moşneagul finlandez.

— Ne ciorovăim între noi ca să hotărâm care e partea cea mai frumoasă din Värmland. Poate ne-mpaci dumneata, ca să nu ne învrăjbim din pricina asta.

— Păi am să judec pe cât m-o ajuta mintea, zise finlandezul. Trebuie să aveţi însă un pic de răbdare, ca să vă spun mai întâi o poveste veche.

„În vremea de demult – zise finlandezul aşezându-se pe un bolovan – ţara din sus de lacul Vänern era îngrozitor de urâtă. Era atât de plină de munţi pleşuvi şi de dealuri prăpăstioase, încât era cu neputinţă să trăiască cineva acolo. Drumuri nu puteau să fie croite, nici ogoare arate. Ţara din jos de lac era însă pe vremea aceea bună şi uşor de cultivat, cum e şi în ziua de azi.

Acolo, în ţara de jos, trăia un om care avea şapte feciori. Erau toţi zdraveni şi voinici, însă mândri de felul lor şi adesea se isca vrajbă între ei, fiecare socotindu-se mai grozav decât ceilalţi. Bătrânului nu-i plăcea deloc cearta necurmată a feciorilor şi, ca să-i pună capăt, îi chemă într-o zi pe toţi la el, întrebându-i dacă se învoiesc să-i pună la încercare, ca să poată vedea care din ei era cel mai destoinic.

Băieţii, fireşte, erau bucuroşi de acest lucru. Asta, era şi dorinţa lor.

— Atunci ascultaţi ici la mine, zise bătrânul. Voi ştiţi că în partea de miazănoapte a lacului ăsta, care se cheamă Vänern,

se află un ţinut plin de movile şi de pietre, de care nimeni nu se poate folosi. Mâine vă veţi duce acolo, fiecare cu câte un plug, şi veţi ara pământul cât veţi putea într-o zi. Când o însera o să vin şi eu, să văd care din voi a făcut cea mai bună ispravă.

Nici nu răsărise bine soarele a doua zi, că cei şapte fraţi şi erau gata cu plugurile şi cu caii. Era o privelişte frumoasă pentru oricine să-i vadă pornind la lucru. Caii erau tot unul şi unul, iar brăzdarele plugurilor străluceau ca argintul, fiind ascuţite proaspăt. Toţi cei şapte feciori plecară glonţ până ce ajunseră la lacul Vänern. Acolo câţiva din ei se dădură la o parte, însă cel mai în vârstă porni drept înainte. Spunea că n-avea să-i fie doar teamă de o baltă aşa de mică precum era lacul Vänern.

Văzându-l ceilalţi atât de plin de curaj, n-au voit să se lase nici ei mai prejos. S-au aşezat pe pluguri şi au mânat caii prin apă. Erau cai mari şi, după o bucată de vreme, nemaidând de fund, au fost siliţi să înoate. Plugurile pluteau pe apă, dar nu era un lucru chiar atât de uşor să stea cineva pe ele. Câţiva feciori au fost târâţi de pluguri, alţii au trecut apa prin vad, însă toţi au ajuns dincolo şi s-au apucat imediat să are pământul. Acesta nu era altceva decât ţinutul care s-a chemat pe urmă Värmland şi Dalsland. Cel mai mare dintre feciori urma să are brazda mijlocie. Cei doi care urmau, ca vârstă, după el s-au aşezat unul într-o parte şi altul în cealaltă, iar ceilalţi doi mai mici, alături de ei. Cât despre feciorii cei mai tineri, fiecare şi-a arat brazda lui, unul la marginea de apus a ţinutului, iar altul la cea răsăriteană.

Fratele mai mare a arat la început o brazdă dreaptă şi lată, pământul de lângă Vänern fiind „neted şi uşor de lucrat. Treaba a mers destul de bine până ce flăcăul a dat peste un bolovan aşa de mare, încât n-a putut să treacă pe lângă el şi a fost nevoit să ridice plugul pe deasupra lui. Pe urmă a înfipt brăzdarul cu putere în pământ, tăind o brazdă lată şi adâncă. A trecut ce-a mai trecut şi a dat peste un pământ atât de vârtos, încât a fost silit să ridice iar plugul. Acest lucru i s-a mai întâmplat încă o dată şi flăcăul s-a supărat că nu fusese în stare să tragă peste tot o brazdă la fel de lată şi de adâncă. În cele din urmă a dat peste un pământ atât de pietros, încât a trebuit să se mulţumească să-l scrijelească doar puţin cu brăzdarul. El a ajuns astfel la hotarul de sus al ţinutului şi acolo s-a aşezat jos să-l aştepte pe taică-său.

Al doilea frate a început şi el să are o brazdă lată şi adâncă şi a izbutit să se strecoare printre movile, putând-o isprăvi fără nicio întrerupere. Ici şi colo a dat peste nişte crăpături şi, cu cât

mergea mai spre miazănoapte, cu atât mai multe ocolişuri era nevoit să facă, brazda fiind cu atât mai îngustă. Înaintase totuşi aşa de bine, încât nici măcar nu s-a oprit la graniţă, arând în plus o bucată de pământ mai departe.

Al treilea, care ara la stânga celui mai mare, a mers şi el bine la început. Brazda trasă de el era mai lată decât celelalte, însă a dat degrabă peste un pământ aşa de rău, încât a fost nevoit să se abată spre apus. Pe cât i-a fost în putinţă, a mers apoi din nou spre miazănoapte, a tras brazdă lată şi adâncă, dar s-a oprit cu mult înainte de graniţă. Nevoind să rămână la mijlocul drumului, a întors caii şi a apucat în altă direcţie. A întâlnit însă repede alte piedici şi a trebuit să stea pe loc. „Brazda mea o să fie cea mai rea!”... şi-a zis el, aşezându-se pe plug să-l aştepte pe, taică-său.

Acelaşi lucru se poate spune şi despre ceilalţi fraţi. S-au purtat toţi ca nişte bărbaţi adevăraţi. Cei care au arat la mijloc au dus-o greu, însă cei de la dreapta şi de la stânga lor au dus-o şi mai greu, căci pământul era acolo aşa de plin de pietre şi de smârcuri, că era cu adevărat peste putinţă de tras brazde drepte şi egale.

Despre cei doi feciori mai tineri se poate spune că mereu erau siliţi să ocolească pe ici ori pe colo. Au făcut totuşi ispravă bună şi ei.

Când s-a înserat, cei şapte fraţi stăteau obosiţi şi abătuţi, fiecare la capătul brazdei sale, şi aşteptau.

Poza nils23 [P461]

A venit apos tatăl lor. S-a dus mai întâi la cel care lucrase mai departe spre apus.

— Bună seara! i-a zis el. Cum a mers treaba, fiule?

— Cam prost, a răspuns feciorul. Ne-ai dat să arăm un pământ greu de lucrat.

— Mi se pare că stai, cu spatele spre ogor a zis tatăl. Întoarce-te, ca să poţi vedea cât ai lucrat. Nu-i aşa de puţin cum socoţi tu.

Uitându-se în urma lui, feciorul a băgat de seamă că pe unde trecuse cu plugul, apăruseră văi minunate, cu lacuri în fundul lor şi cu povârnişuri frumoase, împădurite. Străbătuse o bună bucată din partea de sus a provinciei Värmland. Arase atât lacurile Laxsjön şi Lelong, cât şi lacul Stora Le şi cele două lacuri numite Silarna, aşa că taică-său avea tot motivul să fie mulţumit de el.

— Acum să trecem mai departe, să vedem ce au făcut şi

ceilalţi, zise bătrânul.

S-a dus apoi la feciorul care era al cincilea la rând. Acesta arase districtul Jösse şi lacul Glafsfjorden. Al treilea arase lacul Värmeln; cel mai mare, ţinutul Fryksdalen şi lacurile Fryken; iar primul după el ca vârstă, ţinutul Älvdalen şi râul Klar. Al patrulea avusese parte de o muncă grea în Bergslagerna şi arase lacurile Yngen şi Daglösen, precum şi o seamă de alte lacuri mai mici. Al şaptelea trăsese o brazdă minunată. Mai întâi a făcut loc pentru marele lac Skagern, pe urmă a tras o brazdă îngustă prin care şi-a croit drum râul Let, după care a trecut graniţa şi a săpat nişte lacuri mici în districtele miniere ale Västmanlandului.

După ce tatăl celor şapte feciori a cercetat toate locurile arate de ei, a prins a spune că, după a lui judecată, fiecare făcuse ispravă bună, aşa că avea tot motivul să fie mulţumit. Ţara nu mai era o pârloagă, ca mai înainte, ci putea să fie acum cultivată şi locuită. Ei creaseră multe lacuri bogate în peşte, precum şi văi roditoare. Râurile şi pâraiele aveau căderi de apă, care puteau să pună în mişcare mori şi ferăstraie mecanice. Pe munţi, între brazde, era loc de păduri pentru lemne de foc şi de mangal şi, în afară de asta, exista acum şi posibilitatea deschiderii de drumuri spre marile câmpuri cu minereu de fier din Bergslagerna.

Feciorii erau bucuroşi să audă toate aceste lucruri, dar voiau să afle şi a cui brazdă era cea mai bună.

— Într-o ţară care arată astfel – a zis, tatăl flăcăilor – mai multă însemnătate are faptul că toate brazdele se îmbină armonios una cu alta, decât că una din ele e mai bună decât celelalte. Niciun părinte nu poate fi bucuros că unul din ei e mai bun decât ceilalţi. Mulţumirea lui sufletească e adâncă şi mare numai atunci când se poate uita cu aceeaşi bucurie la toţi, de la cel mai mic până la cel mai vârstnic dintre ei.

UN CONAC MIC

Joi, 6 octombrie

Gâştele sălbatice zburară de-a lungul râului Klar până la uzina cea mare de la Munkfors. Apoi o luară către apus, spre Fryksdalen. Începuse a se întuneca înainte ca ele să fi ajuns la

lacul Fryken, aşa că gâştele se lăsară pe o baltă aflată pe un deal împădurit. Balta era desigur un adăpost bun pentru gâştele sălbatice. Lui Năpârstoc i se păru însă că acolo era prea rece şi pustiu. El voia un loc mai bun de culcare. Pe când era încă în văzduh, văzuse la poalele munţilor nişte gospodării şi plecă repede în căutarea lor.

Dar până acolo era o cale mai lungă decât i se păruse lui. De câteva ori fu ispitit să se întoarcă. În cele din urmă însă, pădurea din jurul lui se rări şi băiatul ajunse la un drum care trecea pe la marginea pădurii. De la acel drum, o alee frumoasă, cu mesteceni pe o parte şi pe alta, ducea spre un conac. Năpârstoc porni cu toată iuţeala într-acolo.

Ajunse mai întâi la o curte dosnică, mare cât o piaţă şi înconjurată de un şir lung de case roşii. După ce trecu prin ea, dădu peste o locuinţă în faţa căreia se afla o alee presărată cu nisip şi o curte mare. Casa avea o aripă pe una din laturi şi o grădină în spatele ei. Clădirea principală era mică şi puţin arătoasă, dar curtea din faţă era mărginită cu un şir de scoruşi uriaşi, aşezaţi atât de des unul lângă altul, încât alcătuiau un adevărat zid în jurul ei. Băiatului i se părea că intrase într-o încăpere minunată şi că deasupra ei se arcuia o boltă mare. Cerul avea o culoare sinilie, plină de farmec, iar scoruşii erau galbeni, cu ciorchini mari, roşii. Pajiştea se menţinea încă verde, însă pe cer se înălţase în seara aceea o lună frumoasă, ale cărei raze dădeau ierbii o mare strălucire, făcând-o să aibă reflexe argintii.

Nu se vedea nici ţipenie de om, aşa că băiatul se plimbă în voie peste tot. Ajungând însă în grădină, văzu ceva care îi făcu mare plăcere. Se urcase pe un scoruş mic, ca să mănânce scoruşe; însă nici nu ajunse bine la ciorchine, că şi văzu un mălin plin şi el de boabe. Se dădu jos din scoruş şi se caţără pe mălin. Când ajunse însă acolo, descoperi o tufă de coacăze, pe care atârnau ciorchini lungi roşii. Se uită mai bine şi văzu că toată grădina era plină de agrişe, de zmeură şi de măcieşe. Mai încolo, pe straturile de zarzavat, erau gulii şi napi turceşti. În fiecare tufă se vedeau boabe. Plantele aveau seminţe, iar firele de iarbă, spiculeţe pline cu grăuncioare. Năpârstoc mai văzu pe alee un măr mare şi frumos, care strălucea în razele lunii. Se aşeză pe o brazdă de iarbă, cu mărul în faţa lui, şi începu să taie felioare din el cu briceagul. În timp ce îmbuca cu poftă, îşi făcea socoteala că nu era atât de greu pentru cineva să fie spiriduş toată viaţa, dacă se putea găsi oriunde o mâncare aşa de bună ca în acel loc.

Mâncând, stătea pe gânduri şi, în cele din urmă, îşi puse întrebarea dacă n-ar fi fost mai bine pentru el să rămână unde era acum şi să lase gâştele sălbatice să plece spre miazăzi fără el.

„Nu ştiu cum am să-i pot spune gâscanului Martin că nu mă pot duce acasă, îşi zise Năpârstoc. E mai bine să mă despart pentru totdeauna de el. Mi-aş strânge merinde de iarnă împreună cu veveriţele, iar dacă aş locui într-un ungher întunecos din grajd sau din hambar, n-aş mai degera de frig.”

Pe când se gândea la aceste lucruri, auzi un foşnet uşor deasupra lui, iar în clipa următoare se afla lângă el pe pământ ceva care semăna cu un ciotuleţ de mesteacăn. Ciotul se sucea şi se învârtea, iar în vârful lui sticleau două puncte luminoase ca nişte cărbuni aprinşi. Parcă era o vrajă în toată puterea cuvântului. Băiatul băgă însă da seamă că ciotul avea un plisc încovoiat şi pene mari în jurul ochilor strălucitori, aşa că se linişti.

— Uite, zău, că-i vietate în adevăr! zise el. Ian spune-mi rogu-te, cumătră bufniţă, cum se cheamă locul unde ne aflăm şi ce fel de oameni trăiesc aici?

„Asta-i cel care sperie şoarecii îşi zisese bufniţa. Ce fel de făptură o mai fi? Veveriţă nu-i, pisoi nu-i, nevăstuică nu-i. Eu credeam că o pasăre ca mine, care şi-a dus viaţa la un conac vechi ca ăsta, ştie tot ce-i pe lume. Dar uite, mintea nu mă ajută să ghicesc cu cine am de-a face în clipa de faţă!...”

Bufniţa se uitase lung la vietatea care se mişca pa aleile cu nisip, până ce i se închiseseră ochii de atâta privit. În cele din urmă, o biruise curiozitatea şi se lăsase jos pe pământ, să vadă mai de aproape vietatea aceea străină.

Pe când vorbea băiatul, bufniţa se aplecase să-l vadă mâi bine.

„N-are nici gheare, nici ghimpi, îşi zise ea. Dar dacă o fi având vreun dinte veninos sau mai ştiu eu ce altă armă primejdioasă? Să văd mai întâi cu ce rost umblă făptura asta pe aici, ca să ştiu dacă trebuie să mă feresc de ea.”

— Conacul se cheamă Morbacka – zise bufniţa – şi a stat înainte în el multă lume. Dar tu cine eşti?

— Mă bate gândul să mă mut aici, zise Năpârstoc, fără să răspundă la întrebarea bufniţei. Ce zici? Face să mă mut?

— Face. De ce să nu facă? E drept că locul nu mai este ce-a fost odată, zise bufniţa; în orice caz, se poate trăi bine aici. Vorba e însă: cu ce vrei să trăieşti? Ai poate de gând să vânezi şoareci?

— Da’ de unde! răspunse băiatul. Mai degrabă risc eu să fiu mâncat de şoareci, decât riscă ei să-i păgubesc eu.

„Se prea poate să nu fie o fiinţă primejdioasă, după spusele ei, zise bufniţa. Cred, însă că nu strică să fac o încercare...”

Bufniţa se ridică în văzduh şi în clipa următoare îşi înfipse ghearele în umărul lui Năpârstoc, dându-i cu pliscul în ochi. Băiatul îşi acoperi ochii cu o mână, iar cu cealaltă căută să se apere, strigând totodată din răsputeri după ajutor. Îşi dădea seama că viaţa îi era în primejdie, zicându-şi că de data asta se isprăvise cu el.

Să vă spun acum o întâmplare ciudată. Chiar în anul în care Nils Holgersson călătorea în tovărăşia gâştelor sălbatice, o scriitoare se gândea să scrie o carte despre Suedia, care să fie bună de citit în şcoli. Se gândise la cartea cu pricina de la Crăciun până în toamnă, dar n-apucase să scrie nici măcar un rând. În cele din urmă, plictisită, îşi zisese: „Nu-i o carte pentru tine. Pune mâna pe condei şi scrie.”

COMOARA DIN ARHIPELAG

În drum spre mare

Vineri, 7 octombrie

În călătoria lor de toamnă, gâştele sălbatice zburaseră de la bun început de-a dreptul spre miazăzi. Părăsind însă ţinutul Fryksdalen, luară altă direcţie şi o porniră peste partea apuseană a provinciei Värmland şi peste Dalsland, spre ţinutul Bohuslän.

Această călătorie a fost nespus de veselă. Bobocii se deprinseseră acum destul de bine să zboare şi nu se mai plângeau de oboseală, iar băiatului începu să-i revină voia bună. Era bucuros că putuse să stea de vorbă cu o fiinţă omenească, căci îl bucurase ceea ce îi spusese femeia: anume că, dacă va continua ca şi până acum să facă bine tuturor celor pe care îi va întâlni, sfârşitul nu putea să fie rău pentru el, ci dimpotrivă. Mătuşica aceea nu-i putuse spune, e drept, cum avea să-şi recapete înfăţişarea omenească, însă îi dăduse un pic de nădejde şi de încredere. Datorită acestui fapt, se gândea acum în

ce fel să-l înduplece pe gâscan să nu mai plece acasă.

— Vezi tu, dragă gâscane Martin? îi zise el pe când se aflau sus în văzduh. Ar însemna să ne plictisim grozav dacă am sta toată iarna acasă, după ce am făcut împreună o călătorie ca asta. Eu zic că am face mai bine să plecăm cu gâştele sălbatice în alte ţări străine.

— Vorbeşti serios? exclamă gâscanul, alarmat peste măsură.

Dacă dovedise că fusese în stare să urmeze gâştele sălbatice până în Laponia, el era mulţumit pe de altă parte să se întoarcă în despărţitura pentru gâşte din grajdul de vite al lui Holger Nilsson.

Băiatul tăcu o clipă privind în jos spre Värmland, unde toate pădurile de mesteceni, crângurile şi grădinile aveau culorile galben şi roşu ale toamnei, iar lacurile lungi se grozăveau parcă, arătându-şi albăstrimea undelor între malurile lor galbene.

— Mi se pare că niciodată n-a fost mai frumos ca astăzi pământul de sub noi, zise el. Lacurile sunt ca mătasea albastră, iar ţărmurile lor ca nişte brăţări late de aur. Nu crezi c-ar fi păcat să ne oprim la Vemmenhög, în loc să mai vedem şi altă lume?

— Credeam că vrei să te întorci acasă la părinţii tăi, ca să le arăţi că ai ajuns un băiat de ispravă, zise gâscanul.

El visase toată vara clipa cea mândră şi fericită în care ar fi coborât în curtea din faţa casei lui Holger Nilsson, ca să poată arăta pe Dunfin şi cei şase boboci gâştelor, găinilor, vacilor, pisicii şi chiar stăpânei case, astfel că propunerea băiatului nu-l încânta câtuşi de puţin.

Gâştele sălbatice făcură mai multe popasuri lungi în timpul zilei. Găsiră în toate părţile mirişti atât de minunate, încât nu se îndurau să se despartă de ele şi abia într-amurg ajunseră în Dalsland. Zburară pe deasupra părţii de nord-vest a acestei provincii, unde era şi mai frumos decât în Värmland. Se aflau acolo atât de multe lacuri, încât uscatul trecea printre ele ca nişte fâşii înguste şi înalte. Pământul nu era bun de arat. În schimb, copacilor le pria cu atât mai bine, iar ţărmurile abrupte semănau cu nişte parcuri încântătoare. În văzduh şi în apă era parcă ceva care reţinea lumina soarelui, chiar după ce acesta apunea în spatele munţilor. Fâşii de aur jucau pe suprafeţele negre şi strălucitoare ale apei, iar deasupra pământului tremura o licărire de culoare roşie-palidă, din rare se iveau mesteceni alb-gălbui, plopi de munte de culoare roşie deschisă şi scoruşi galben-roşcaţi.

— Nu ţi se pare, dragă gâscane Martin, c-ar fi păcat de noi să

nu mai vedem niciodată lucruri atât de minunate? zise Năpârstoc.

— Mai bucuros sunt să văd ogoarele mănoase ale şesului de la miazăzi, decât dealurile astea sărace, răspunse gâscanul. E însă de la sine înţeles că dacă tu vrei să mergem mai departe, eu de tine nu mă despart.

— Eram sigur de acest răspuns, zise băiatul.

Se cunoştea după glas că i se luase o piatră grea de pe inimă.

După ce ajunseră deasupra Bohuslänului, băiatul observă că munţii erau mai legaţi unii de alţii, că văile păreau nişte văgăuni săpate în ei şi că lacurile lungi din fundul lor erau atât de negre, ca şi cum ar fi izvorât de sub pământ. Şi ţinutul acesta era minunat. Văzându-l când poleit de o fâşie mică de raze de soare, când la umbră, băiatului i se păru că avea ceva sălbatic şi nemaiîntâlnit în altă parte. Nu-şi dădea seama de ce, însă i se părea că pe acele meleaguri tainice trăiseră odinioară războinici voinici şi vajnici, care dăduseră lupte primejdioase şi înverşunate. Vechea dorinţă de a lua parte la întâmplări de seamă se trezi în el.

„S-ar putea întâmpla însă ca într-o bună zi viaţa să-mi fie pusă în primejdie, se gândea el. E mai bine să mă mulţumesc cu ceea ce mi-e dat.”

Nu-i spuse nimic gâscanului despre aceste lucruri, căci gâştele zburau deasupra Bohuslänului cu cea mai mare iuţeală de care erau în stare, iar gâscanul abia răsufla şi nu i-ar fi putut da niciun răspuns. Soarele strălucitor de la orizont dispăru în câteva clipe după dealuri, dar gâştele sălbatice zburau înainte aşa de repede, încât tot îl mai văzură de câteva ori. În cele din urmă, ele zăriră la apus o fâşie albă care creştea şi se lărgea pe măsură ce ele înaintau în zbor. Era marea albă ca laptele, cu reflexe purpurii şi albastre. Când trecură pe lângă stâncile de pe ţărm, văzură iar soarele, care părea că pluteşte deasupra mării, mare şi roşu, gata să se scufunde în valuri.

Când băiatul contemplă marea liberă şi nesfârşită, cu soarele roşu al amurgului care răspândea o lumină atât de blândă, încât se putea încumeta să se uite drept la el, simţi liniştea şi siguranţa pătrunzându-i în suflet.

— Nu trebuie să fii mâhnit, Nils Holgersson, zise soarele. Viaţa e minunată şi pentru mici şi pentru mari. E bine să fie cineva liber, fără griji, cu tot viitorul deschis înaintea lui.

Darul gâştelor sălbatice

Gâştele sălbatice se culcaseră pe o insuliţă în dreptul portului Fjällbacka[70]. Către miezul nopţii însă, când luna era pe cer, bătrâna Akka îşi scutură somnul de pe pleoape şi se duse să le trezească pe Yksi şi Kaksi, pe Kolme şi Neljä, pe Viisi şi Kuusi. În cele din urmă îl atinse cu ciocul pe Năpârstoc, deşteptându-l şi pe el.

— Ce s-a întâmplat, mamă Akka? întrebă el, tresărind speriat.

— Nimic primejdios, răspunse Akka. Atâta numai că noi şapte, care suntem vechi în cârd, vrem să zburăm puţin în noaptea asta spre largul mării şi nu ştim dacă ţi-ar face plăcere să mergi cu noi.

Băiatul înţelese că Akka n-ar fi făcut o astfel de propunere, dacă n-ar fi fost vorba de ceva important, aşa că se grăbi să se aşeze pe spinarea ei. Zborul fu făcut în linie dreaptă spre apus. Gâştele sălbatice trecură mai întâi pe deasupra unor insule mari şi mici de lângă coastă, apoi pe deasupra unei întinderi largi de apă şi ajunseră pe urmă la arhipelagul Väderöar, din largul mării. Toate insulele erau joase şi stâncoase, iar la lumina lunii păreau mâncate de valuri în partea lor apuseană. Unele insule erau destul de mari, iar băiatul zări pe ele câteva locuinţe. Akka cercetă cu privirea să găsească o insulă mai mică şi se lăsă pe ea. Insuliţa era alcătuită din gresie, iar în mijlocul ei se afla o văgăună largă, în care marea aruncase nisip alb, mărunt, şi nişte scoici.

Când se dădu jos de pe spinarea gâştei, băiatul văzu lângă el ceva care semăna cu o piatră înaltă şi ascuţită, dar în acelaşi timp observă că era o pasăre mare de pradă, care alesese insuliţa ca adăpost de noapte. Tocmai se mira cum de avuseseră gâştele sălbatice neprevederea să coboare lângă un duşman atât de primejdios, când o văzu pe pasăre ieşindu-le înainte cu o săritură lungă. Îl recunoscu atunci pe vulturul Gorgo.

Se vedea bine că Akka şi Gorgo îşi däduseră întâlnire mai dinainte. Nici gâsca, nici vulturul nu se mirară că se regăsiseră acolo.

— Brave ţie, Gorgo! zise Akka. N-aş fi crezut că o să vii înaintea noastră la locul de întâlnire. Ai sosit de mult?

— Am sosit aseară, răspunse Gorgo. Mă tem însă că nu merit

[70] Fjällbacka – mic port în strâmtoarea Skagerak, la nord de Göteborg.

lauda pentru altceva decât pentru faptul că am ştiut unde să viu la întâlnire. „Cât despre însărcinarea pe care mi-ai dat-o, n-am făcut nicio ispravă.

— Sunt sigură, Gorgo, că isprava ta e mai bună decât socoţi tu. Înainte de a povesti însă ce ţi s-a întâmplat în călătoria ta, vreau să-l rog pe Năpârstoc să caute ceva ascuns pe insula asta.

Băiatul se uitase la nişte scoici frumoase. Când o auzi însă pe Akka pomenindu-i numele, tresări.

— Te-ai mirat poate, Năpârstoc, că ne-am abătut din cale şi am luat-o încoace, spre Marea Nordului, zise gâsca.

— Lucrul ăsta mi s-a părut destul de ciudat, recunoscu băiatul. Ştiam însă că faci cu rost tot ce faci.

— Ai o părere bună despre mine – zise Akka – însă tare mă tem să nu ţi-o schimbi, căci e foarte probabil că am făcut degeaba călătoria asta. Cu mulţi ani în urmă – continuă Akka – eu şi cu câteva din gâştele care-s vechi în cârdul meu am fost prinse de vijelie într-o primăvară şi aruncate pe insuliţa asta. Văzând că înaintea noastră nu era altceva decât marea fără sfârşit, ne-am temut să nu fim azvârlite prea departe, ca să nu mai putem ajunge la uscat şi ne-am aşezat pe valuri. Vijelia ne-a silit să stăm câteva zile între stâncile astea sărace. Flămânzisem rău de tot şi am venit o dată în văgăuna asta să căutăm ceva de mâncare. N-am putut găsi niciun fir de iarbă, însă am băgat de seamă că în nisip erau îngropate pe jumătate nişte pungi legate zdravăn. Nădăjduiam să găsim în pungile acelea grăunţe. Am început să le ciocănim cu pliscurile până ce am reuşit să rupem pânza. În loc însă ca din ele să iasă grăunţe, au început să se răspândească nişte bani strălucitori de aur. Neavând ce face cu ei noi, gâştele, i-am lăsat acolo unde erau. Tot timpul de atunci încoace nu ne-am mai gândit la descoperirea pe care o făcuserăm. În toamna asta s-a întâmplat ceva care ne face să avem nevoie de aur. Ştiu că sunt prea puţine nădejdi să mai găsim comoara despre care ţi-am vorbit, însă am venit aici să te rugăm să vezi şi tu cum stau lucrurile.

Poza nils24 [P471]

— Năpârstoc sări în văgăună, luă câte o scoică în fiecare mână şi începu să scociorască nisipul. Nu găsi nicio pungă, dar după ce săpă o gaură destul de adâncă, auzi un sunet metalic şi văzu un ban de aur. Dibui apoi cu mâinile şi simţi în nisip o mulţime de monede rotunde. Se duse atunci fuga la Akka.

— Pungile au putrezit şi s-au destrămat – zise el – aşa că banii sunt împrăştiaţi prin nisip. Cred însă că tot aurul a rămas neatins.

— Bine, zise Akka. Umple gaura la loc şi aşează nisipul bine, să nu vadă nimeni că a fost scociorât.

Năpârstoc făcu întocmai. Când se urcă din nou pe stâncă, rămase uimit văzând-o pe Akka venind foarte solemn în întâmpinarea lui, în fruntea celor şase gâşte sălbatice. Când se opriră în faţa lui, îi făcură mai multe plecăciuni şi păreau atât de ceremonioase, încât băiatul îşi scoase scufia, făcându-le şi el o temenea.

— Uite, Năpârstoc, ce ne sfătuirăm şi puserăm la cale noi, gâştele bătrâne. Dacă tu ai fi făcut unor oameni tot aşa de mult bine cât ne-ai făcut şi nouă, nu s-ar fi despărţit de tine fără să-ţi dea o răsplată bună.

— Nu eu v-am ajutat, ci voi aţi avut grijă de mine, zise băiatul.

— Noi ne-am gândit că – urmă Akka – dacă o fiinţă omenească ne-a însoţit în toată călătoria noastră, nu se cade să plece de la noi tot aşa de săracă după cum a venit.

— Eu ştiu bine – zise Năpârstoc – că tot ce-am învăţat anul ăsta de la voi face mai mult decât aurul şi orice avuţie.

— Dacă banii aceştia au stat aici în văgăună atâţia ani de zile – zise Akka – nu-s de bună seamă ai nimănui şi cred că poţi să-i păstrezi pentru tine.

— Dar voi aveaţi nevoie de comoara asta, zise băiatul.

— Da, aveam nevoie ca să te putem răsplăti pe tine.

Băiatul se întoarse pe jumătate, aruncă o privire spre mare şi pe urmă se uită drept în ochii gâştei Akka.

— Mi se pare destul de ciudat că nu mai ai nevoie de serviciile mele şi-mi dai o răsplată, fără ca eu să-ţi fi spus că slujba mea s-a terminat.

— Cât vom fi în Suedia – zise Akka – cred că vei rămâne cu noi. Am dorit să-ţi arăt unde se află însă comoara acuma, când am putut veni aici fără să facem un ocol prea mare.

— Cu toate astea e aşa cum am spus eu, zise Năpârstoc. Vreţi să vă despărţiţi de mine fără voia mea. După ce am petrecut aşa de bine atâta vreme împreună, cred că n-ar fi mare lucru să mă luaţi şi pe mine cu voi în cele ţări străine.

Auzind aceste cuvinte, Akka şi celelalte gâşte sălbatice îşi lungiră gâturile şi se uitară câteva clipe în văzduh cu ciocurile deschise pe jumătate a nespusă mirare.

— Uite, vezi, la asta nu m-am gândit, zise gâsca, după ce-şi

veni în fire. Până să te hotărăşti însă să mergi mai departe cu noi, ar fi bine să auzim ce are de spus Gorgo. Trebuie să ştii că, la plecarea noastră din Laponia, eu m-am înţeles cu Gorgo să se ducă la tine acasă în Scania şi să caute să obţină de la spiriduş condiţii mai uşoare pentru tine.

— Da, aşa este, zise Gorgo. Cum ţi-am spus însă adineauri – se adresă el către Akka – nu prea am avut noroc. După ce am găsit gospodăria lui Holger Nilsson, i-am dat târcoale în zbor până ce l-am văzut pe spiriduş strecurându-se printre case. M-am îndreptat atunci glonţ spre el şi ne-am dus împreună pe un ogor, ca să vorbim acolo nestingheriţi de nimeni. I-am spus că m-a trimis Akka de la Kebnekajse să-l întreb dacă poate să-i pună condiţii mai uşoare lui Nils Holgersson.

„Aş fi bucuros să-i pun condiţii mai uşoare – mi-a răspuns el – căci am auzit că s-a purtat bine în timpul călătoriei, dar asta nu stă în puterea mea.”

Atunci m-am supărat şi i-am spus că-i scot ochii dacă nu face ce i-am cerut. Spiriduşul mi-a răspuns astfel: „Cu Nils Holgersson e aşa cum ţi-am arătat. Du-te însă şi-i spune că ar face bine să vină cât mai curând acasă cu gâscanul cel alb, căci părinţii lui sunt foarte necăjiţi. Holger Nilsson a trebuit să plătească o garanţie pentru fratele lui, în care avusese toată încrederea. Cu banii împrumutaţi, acesta şi-a cumpărat un cal, însă calul a ologit chiar din prima zi când l-a pus la căruţă, aşa că omul nu s-a mai putut folosi de el şi nici de unde să scoată bani n-a avut. Spune-i, deci lui Nils Holgersson că părinţii lui au trebuit din pricina asta să vândă până acum două vaci şi că vor fi daţi afară din casă, dacă nu le vine cineva în ajutor.”

Auzind Năpârstoc această veste, încruntă din sprincene şi-şi încleştă pumnii ca să-şi înfrâneze mânia ce-l cuprinsese.

— E o mare cruzime din partea spiriduşului că mi-a pus o astfel de condiţie, încât să nu mă pot duce acasă să-mi ajut părinţii, zise el. Nu va izbuti însă să mă facă să-mi trădez prietenul. Părinţii mei sunt oameni cinstiţi şi eu ştiu bine că mai degrabă s-ar lipsi de ajutorul meu, decât să mă ştie întorcându-mă acasă cu cugetul încărcat.

ARGINTUL MARII

Sâmbătă, 8 octombrie

Marea, după cum ştie oricine, e sălbatică şi mincinoasă, iar partea Suediei care e cea mai expusă la atacurile ei a fost ocrotită, de multe mii de ani, cu un zid de piatră lung şi lat, care se cheamă Bohuslän.

Zidul e aşa de lat, încât acoperă întregul teritoriu dintre Dalsland şi mare, dar, cum se întâmplă de obicei cu digurile şi cu zăgazurile, nu e destul de înalt. Clădit din blocuri mari de piatră, e întărit pe alocuri cu lanţuri lungi de munţi. Nu puteau să fie folosite pietre mici la un zid de apărare împotriva mării, care se întindea de la fiordul Idde până la râul Göta.

Astfel de ziduri uriaşe nu se mai înalţă în zilele noastre şi vezi bine că cel de aici are o mare vechime. De aceea a şi fost supus la chinuri de vremurile care au trecut peste el. Blocurile cele mari nu mai sunt lipite unele de altele, cum or fi fost la început. Printre ele s-au produs crăpături destul de largi şi de adânci, ca să încapă în ele ogoare şi case. În orice caz, blocurile nu sunt chiar atât de izolate încât să nu se observe că au făcut parte din unul şi acelaşi zid.

Spre uscat, zidul s-a păstrat mult mai bine decât spre mare. Acolo se întinde neîntrerupt pe distanţe apreciabile. De-a lungul lui, prin mijloc, sunt crăpături lungi şi adânci, cu lacuri pe fundul lor, iar spre coastă e atât de dărăpănat, încât fiecare bloc alcătuieşte un deal aparte.

Abia când îl vede cineva dinspre coastă îşi dă seama că acest zid nu stă acolo numai aşa, pentru odihnă. Oricât de solid o fi fost la început, marea l-a ros în şase sau şapte locuri, săpând fiorduri lungi de câteva mile. Partea cea mai avansată e chiar sub apă, şi numai partea de sus a blocurilor stâncoase iese la iveală. În felul acesta au luat naştere o mulţime de insule mari şi mici, care alcătuiesc un arhipelag, iar acest arhipelag este supus la cele mai înverşunate atacuri ale vijeliei şi ale mării.

S-ar putea crede acum că o regiune constând de fapt dintr-un zid mare de piatră ar trebui să fie cu totul neroditoare, astfel că oamenii nu şi-ar putea câştiga existenţa în cuprinsul ei. Lucrurile nu stau chiar aşa de rău, căci, deşi dealurile din Bohuslän sunt goale şi pleşuve, ca şi munţii, în schimb, prin toate crăpăturile s-a strâns mult pământ vegetal, bun şi mănos, datorită căruia agricultura e acolo foarte prosperă, deşi aceste văi nu sunt prea

întinse. Pe coasta de aci a mării, nici iernile nu sunt de obicei aşa de reci ca în partea dinspre uscat, iar în locurile apărate de vânt cresc copaci gingaşi la frig şi alte plante cărora cu greu le prieşte clima mai jos, în Scania.

Nu trebuie să se uite faptul că Bohuslänul se află la graniţa marelui ocean, care este proprietatea obştească a tuturor popoarelor pământului. Locuitorii din Bohuslän pot călători pe drumuri pe care n-au nevoie să le construiască. Ei pot avea turme ce n-au nevoie să fie păzite ori îngrijite, iar vasele lor sunt duse de animale de tracţiune care n-au nevoie de nutreţ şi de adăpost în grajd. De aceea, ei nu depind atât de agricultură şi de creşterea vitelor ca alţi locuitori ai ţării. Nu se tem să se stabilească în insule bătute de vijelie, pe care nu creşte niciun fir de iarbă, sau pe fâşii înguste de ţărm, la poalele munţilor de pe coastă, unde abia e loc pentru o grădiniţă de cartofi, deoarece ştiu bine că marea cea întinsă şi bogată le poate da tot ce le face trebuinţă.

Dacă e adevărat totuşi că marea e bogată, tot aşa de sigur este că e greu să ai de-a face cu ea. Cel care vrea să aibă un folos de pe urma mării, trebuie să-i cunoască fiordurile şi golfurile, toate bancurile şi toţi curenţii, într-un cuvânt trebuie să cunoască orice piatră de pe fundul ei. Trebuie să-şi poată conduce vasul pe furtună şi pe ceaţă şi să se orienteze în bezna nopţii. Trebuie să poată tălmăci semnele din văzduh care prevestesc vreme rea, precum şi să suporte frigul şi umezeala. Trebuie să cunoască drumurile de pescuit, să poată mânui plase grele şi să ştie să le aşeze pe valurile legănătoare. În primul rând, însă, trebuie să aibă mult curaj şi să ştie că în fiecare zi îşi riscă viaţa în luptă cu marea.

În dimineaţa în care gâştele sălbatice călătoreau spre Bohuslän, în arhipelag era o linişte desăvârşită. Ele văzură câteva sate de pescari, ale căror uliţe erau goale. Nici ţipenie de om nu se vedea ieşind sau intrând în căsuţele frumos zugrăvite. Plasele de pescuit erau atârnate cu bună rânduială la locul lor pe uscat, iar vasele grele de pescuit, verzi sau albastre, pluteau de-a lungul ţărmului cu pânzele strânse. La mesele lungi, pe care se curăţau de obicei batogul şi calcanul, nu se vedea trebăluind nicio femeie.

Gâştele sălbatice zburară şi pe deasupra câtorva staţiuni de pilotaj. Pereţii caselor unde locuiau piloţii erau spoiţi în negru şi alb. Lângă ele se afla catargul de semnalizare, iar pilotina era ancorată la debarcader. În apropiere domnea o linişte adâncă şi

nu se apropia niciun vas care să aibă nevoie de ajutor în strâmtoare.

În orăşelele de coastă pe deasupra cărora zburau gâştele sălbatice fuseseră închise stabilimentele mari de băi şi vilele frumoase, iar pavilioanele vaselor fuseseră coborâte. Nu se mai vedeau decât vreo câţiva căpitani bătrâni de vase plimbându-se pe punţi şi scrutând nostalgic cerul.

Lângă fiorduri şi pe partea răsăriteană a insulelor, gâştele văzură nişte case ţărăneşti. La ţărm stăteau aliniate bărcile de serviciu. Ţăranii dezgropau cartofi sau se uitau să vadă dacă se uscase fasolea atârnată pe prăjini înalte.

În carierele mari de piatră şi în şantierele navale trebăluiau numeroşi muncitori. Ei mânuiau ciocanele şi târnăcoapele cu multă hărnicie, dar îşi întorceau mereu capetele spre mare, ca şi cum ar fi aşteptat o întrerupere a lucrului.

Păsările din arhipelag erau liniştite ca şi oamenii. Câţiva cormorani, care dormiseră pe costişa prăpăstioasă a unui munte, îşi luară încet zborul, unul după altul, spre locurile de pescuit. Pescăruşii părăsiseră marea şi se preumblau pe uscat ca nişte ciori adevărate.

Deodată se întâmplă însă ceva. Un stol de pescăruşi îşi luă zborul de pe un ogor şi porni cu toată iuţeala spre miazăzi. Gâştele sălbatice abia avură timp să-l întrebe încotro se duceau, dar pescăruşii n-avură nici ei răgaz să le răspundă. Cormoranii se înălţară şi ei de pe apă şi se luară după pescăruşi. Delfinii străbăteau marea ca nişte ţevi negre şi lungi, iar o ceată de foci se strecură de pe o insulă şi porni de asemenea spre miazăzi.

— Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat? întrebară iarăşi gâştele sălbatice.

De astă dată le răspunse o raţă sălbatică.

— Au sosit scrumbiile la Marstrand[71]! Au sosit scrumbiile la Marstrand!

Nu numai păsările şi animalele de mare se puseseră în mişcare. Şi oamenii prinseseră pesemne de veste că primul banc de scrumbii sosise în arhipelag. Pe lespezile netede ale satelor de pescari lumea umbla forfota. Vasele de pescuit fuseseră pregătite de plecare. Năvoadele lungi erau îmbarcate cu băgare de seamă pe punţi, ca să fie mânuite uşor la nevoie. Femeile pregăteau merindele şi salopetele impermeabile. Bărbaţii ieşeau

---

[71] Marstrand – port situat în partea răsăriteană a insulei cu acelaşi nume, la nord de Göteborg.

din case atât de zoriţi, încât abia pe uliţă îşi puneau vestoanele pe ei.

Strâmtoarea se umplu repede de pânze negre şi sure, iar oamenii îmbarcaţi pe vase schimbau între ei chemări şi întrebări vesele. Fetiţele se căţărau pe pietre şi făceau semne de rămas-bun celor ce plecau. Piloţii stăteau la pândă, atât de siguri că vor fi chemaţi degrabă, încât se şi încălţaseră cu cizmele de cauciuc şi pregătiseră pilotina. Din fiorduri veneau vaporaşe încărcate cu butoaie şi lăzi goale. Ţăranii aruncară cât colo uneltele de dezgropat cartofi, iar constructorii de vase părăsiră şantierul. Bătrânii căpitani de marină, cu feţele pârlite de soare, nu se înduraseră să rămână acasă, ci se îndreptau şi ei cu vapoarele spre miazăzi, ca să privească cel puţin cum se pescuiesc scrumbiile.

Peste tot era viaţă şi mişcare. Oamenii se buimăciseră parcă de bucurie, văzând tot belşugul acela de argint al mării pe care îl scoseseră din valuri, iar gâştele sălbatice dădeau mereu târcoale insulei Marstrand, pentru ca Năpârstoc să poată vedea tot ce se întâmplă acolo.

El le rugă totuşi curând să-şi continue călătoria. Nu spunea de ce era grăbit să plece, însă lucrul acesta nu era poate greu de ghicit. Printre pescari erau mulţi bărbaţi frumoşi şi chipeşi. Mulţi din ei erau oameni robuşti, cu chipuri semeţe sub şepcile lor negre, părând cutezători şi dârzi cum ar vrea să fie orice băiat după ce va creşte mare. Nu-i era poate chiar aşa de plăcut să stea şi să privească astfel de oameni unuia osândit să nu fie niciodată mai lung decât o scrumbie.

UN DOMENIU MARE

Un domn bătrân şi unul tânăr

Acum câţiva ani se afla într-o comună din Västergötland o învăţătoare mică de statură, nespus de simpatica şi de drăgălaşă. Era o pedagogă bună, dar severă când era vorba de disciplină. Copiii ţineau la ea atât de mult, încât niciodată nu veneau la şcoală cu lecţiile neînvăţate. Şi părinţii erau mulţumiţi de ea. O singură fiinţă habar n-avea cât de vrednică era această

învăţătoare: ea însăşi. I se părea că toate celelalte erau mai înţelepte şi mai destoinice, regretând că nu putea să fie ca ele.

După ce a stat ca învăţătoare în comună câţiva ani, comitetul şcolar i-a propus să urmeze cursurile şcolii de lucru manual din Nääs, pentru ca pe urmă să-i poată învăţa pe copii să lucreze nu numai cu mintea, dar şi cu mâinile. Nimeni nu-şi poate închipui cât de mult s-a speriat învăţătoarea de această propunere. Nääs nu era departe de şcoala ei. Învăţătoarea trecuse de multe ori pe lângă această localitate frumoasă şi auzise numai vorbe de laudă despre cursurile de lucru manual care se ţineau în marele şi vechiul conac de acolo. Învăţători şi învăţătoare din toată ţara se adunau la Nääs să înveţe lucrul manual. Ba veneau chiar oameni din ţări străine. Ea ştia dinainte cât avea să se simtă de sfioasă în mijlocul atâtor oameni de seamă şi avea credinţa că era peste puterile ei să treacă prin acea încercare.

Nu voia totuşi să se împotrivească dorinţei comitetului şcolar, aşa că înaintă celor în drept cererea de înscriere şi fu admisă ca elevă. Într-o seară frumoasă din luna iunie, în ajunul zilei de deschidere a cursurilor, îşi făcu bagajele şi plecă la Nääs. După multe opriri şi şovăieli, ajunse în sfârşit acolo.

La Nääs domnea o mare însufleţire în rândurile participanţilor la cursuri, care sosiseră din toate părţile şi cărora urma să li se dea cartiruire prin vilele şi casele acelui mare domeniu. Toţi se simţeau cam stingheriţi în acel domeniu neobişnuit. Învăţătoarei noastre i se părea însă, ca de obicei, că nimeni nu era mai stângaci şi mai neajutorat ca ea. Se speriase singură, aşa că nu auzea şi nu vedea nimic. Cele ce avea de făcut erau de fapt pentru ea lucruri grele. I se repartizase o cameră într-o vilă frumoasă şi urma să locuiască în ea împreună cu nişte fete pe care nici nu le cunoştea, iar de cinat urma să cineze la un loc cu şaptezeci de persoane străine. Într-o parte avea ca tovarăş de masă un domn mărunţel cu faţa galbenă, care era probabil un japonez, iar în alta un învăţător de la Jockmock[72]. Încă din prima clipă, cei înşiraţi în jurul mesei lungi vorbiră unii cu alţii plini de însufleţire şi de voie bună. Toţi făcuseră cunoştinţă unii cu alţii. Singură învăţătoarea noastră stătea tăcută şi retrasă.

A doua zi dimineaţa începu activitatea. Ca şi într-o şcoală obişnuită, programul începu cu cântece, după care directorul vorbi cursanţilor despre lucrul manual şi le dădu unele instrucţiuni. Şi astfel, fără să-şi fi dat seama ce se petrecuse,

[72] Jockmock – localitate pitorească şi turistică din Laponia.

învăţătoarea noastră se pomeni în faţa unui strung, cu o bucată de lemn într-o mână şi cu un cuţit în alta, în timp ce un bătrân meşter căuta să-i arate cum se strunjeşte un fus.

Ea nu făcuse niciodată aşa ceva şi nici prea multă dibăcie nu avea. Încurcată cum era, nu pricepu nimic, cu toate explicaţiile binevoitoare ale meşterului. După ce acesta plecă de lângă ea, puse cuţitul şi bucata de lemn pe strung şi rămase cu privirea în gol.

De jur împrejur, în aceeaşi sală, erau mai multe strunguri, la care ea văzu pe alţii apucându-se de lucru cu mult curaj. Câţiva din ei, iniţiaţi oarecum în meşteşug, veniră s-o îndrume, dar ea nu era în stare să primească niciun ajutor. Se gândea că observaseră toţi atitudinea ei ciudată şi lucrul acesta o scotea din fire.

După gustarea de dimineaţă, lucrul fu reluat, directorul ţinu o prelegere. Au urmat apoi, exerciţii de gimnastică, iar după ele, cursuri de lucru manual. Veni în sfârşit pauza de amiază, cu prânzul şi cafeaua, în sala cea mare şi veselă a şcolii. După-amiază, iarăşi lucru manual, exerciţii de canto şi la urmă jocuri în aer liber. Învăţătoarea noastră era toată ziua ocupată, mergea unde se duceau şi ceilalţi, însă curaj tot nu avea.

Mai târziu, când îşi amintea de primele zile petrecute la Nääs, i se părea că trăise învăluită în negură. În jurul ei fusese întuneric şi ceaţă. Nici nu văzuse, nici nu pricepuse ce se petrecuse în jur. Dar starea asta n-a durat decât două zile. A treia zi spre seară, totul s-a luminat deodată în jurul ei.

După cină, un învăţător mai în vârstă, care mai fusese de câteva ori la Nääs până atunci, povestise câtorva noi veniţi cum luase fiinţă şcoala de lucru manual. Aflându-se din întâmplare în imediata lui apropiere, învăţătoarea noastră avusese prilejul să-i asculte toată istorisirea.

El spuse celor care-l ascultau că Nääs era o localitate foarte veche, dar că nu fusese un domeniu mare şi frumos decât după ce se mutase acolo domnul cel bătrân ce îl stăpânea şi în prezent. Era un om cu stare şi, după ce se stabilise acolo, se dedicase înfrumuseţării castelului şi parcului.

Murindu-i soţia şi neavând copii, se simţea însă singur pe domeniul său întins. Atunci a înduplecat pe un nepot al său, la care ţinea foarte mult, să vină să stea cu el la Nääs.

La început era vorba ca tânărul să-l ajute la administrarea domeniului. Venind însă în mijlocul localnicilor, acesta băgase de seamă că în cele mai multe case bărbaţii şi copiii, ba chiar şi

femeile, nu se îndeletniceau cu niciun fel de lucru manual în serile lungi de iarnă. Înainte vreme, lumea hărnicea la ţesut stofe şi la făcut tot felul de unelte casnice, dar aceste lucruri se puteau cumpăra acum, aşa că nimeni nu se mai ocupa cu astfel de treburi.

E drept că mai nimerea el uneori pe ici, pe colo câte o casă în care gospodarul se ocupa cu tâmplăria, făcând scaune şi mese, iar gospodina ţesea.

Stând de vorbă cu unchiul său despre toate aceste lucruri, bătrânul a recunoscut că ar fi fost bine pentru acei oameni dacă ei s-ar fi îndeletnicit cu lucrul manual în orele libere. Pentru asta însă trebuiau să-şi deprindă mâinile cu meşteşugul încă din fragedă copilărie. Unchiul şi nepotul căpătară convingerea că nu puteau să ajungă la un rezultat satisfăcător decât înfiinţând o şcoală de lucru manual pentru copii. Voiau să-i înveţe să facă lucruri simple din lemn, o astfel de treabă părându-li-se mai la îndemâna lor decât oricare alta. Erau încredinţaţi că cel care s-a desprins o dată să mânuiască bine cuţitul, va învăţa lesne să mânuiască şi ciocanul de fierar sau de cizmar. Cel care nu şi-a deprins însă mâna cu lucrul, n-o să-şi poată da seama niciodată că mâna este o unealtă mai bună decât toate celelalte.

Ei s-au apucat deci să-i înveţe pe copiii de la Nääs lucrul manual, ajungând în scurtă vreme la convingerea că această ocupaţie era atât de bună şi de folositoare pentru ei, încât era de dorit ca toţi copiii din Suedia să capete o învăţătură asemănătoare.

Cum era însă cu putinţă un asemenea lucru? În Suedia creşteau sute de mii de copii. Nu puteau fi strânşi laolaltă cu toţii la Nääs, pentru a li se preda lucrul manual. Aşa ceva era de neconceput.

Nepotul veni atunci cu o nouă propunere. Ce ar fi dacă, în loc să li se predea copiilor lucrul manual, s-ar înfiinţa o astfel de şcoală pentru dascălii lor? Ce ar fi dacă învăţătorii şi învăţătoarele din Suedia ar veni la Nääs să deprindă lucrul manual, urmând ca pe urmă să-i înveţe acest lucru pe şcolarii lor? În felul acesta, toţi copiii din Suedia ar deprinde un meşteşug în acelaşi timp cu învăţătura de carte.

Legenda Västergötlandului

Duminică, 9 octombrie

Gâştele sălbatice plecaseră din Bohuslän şi dormeau acum pe o baltă din partea apuseană a Västergötlandului.

Micul Nils Holgersson se duse pe o movilă, ca să fie la adăpost de umezeală, şi tocmai îşi căuta un culcuş, când văzu venind pe drum o ceată de oameni. Era o tânără învăţătoare însoţită de vreo doisprezece copii. Mergeau strâns lipiţi unul de altul, cu dăscăliţa în mijlocul lor. Vorbeau cu voioşie şi băiatul dori să-i urmeze o bucată de drum, ca să audă ce-şi spuneau. Îi fu destul de uşor să facă acest lucru, căci se furişa la umbră, pe marginea drumului, şi nimeni nu putea să-l vadă. În zgomotul atâtor paşi nu putea nimeni să audă cum trosnea pietrişul sub galenţii lui Năpârstoc.

Spre a-i îndemna la drum şi a le face curaj, învăţătoarea le spunea copiilor tot felul de poveşti. Tocmai isprăvise una din ele când se apropiase Năpârstoc de ceată. Copiii însă o rugară să le mai spună una.

— Aţi auzit voi povestea bătrânului uriaş din Västergötland care s-a strămutat pe o insulă hăt departe în Mana Nordului? îi întrebă învăţătoarea.

Copiii răspunseră că n-o auziseră încă şi învăţătoarea începu să povestească:

„Într-o noapte întunecoasă, pe o vijelie cumplită, o corabie s-a izbit de stâncile de pe ţărmul unei insule mici din Marea Nordului şi s-a făcut ţăndări. Din tot echipajul, numai doi oameni au scăpat cu viaţă şi au putut coborî pe uscat. Stăteau pe insulă uzi leoarcă şi degeraţi de frig, aşa că îşi poate închipui oricine ce bucurie a fost pe ei când au văzut în apropiere înălţându-se pălălaia unui foc. Dar foc zdravăn, nu glumă, că pesemne ardea o movilă de buşteni! S-au dus repede într-acolo, fără să se gândească la vreo primejdie. Abia după ce s-au apropiat de foc au băgat de semnă că lângă el se afla un războinic bătrân, o coşcogeamite matahală zdravănă, încât nu mai încăpea nicio îndoială că se trăgea dintr-un neam de uriaşi.

Cei doi oameni s-au oprit şovăitori, însă crivăţul sufla cu putere şi gerul era atât de aprig, încât ar fi murit cu siguranţă de frig dacă nu s-ar fi încălzit la focul uriaşului. Şi-au luat deci inima în dinţi şi s-au apropiat de foc.

— Bună seara, moşule! a zis cel mai în vârstă dintre ei. Suntem doi marinari naufragiaţi. Ne dai voie să ne încălzim la focul dumitale?

Uriaşul tresări din gândurile sale, se ridică pe jumătate şi îşi scoase paloşul din teacă.

— Cine sunteţi voi, hai? întrebă el, căci era bătrân, nu vedea bine şi nu ştia ce fel de oameni erau cei care vorbiseră cu el.

— Suntem amândoi din Västergötland, dacă vrei să ştii, a răspuns marinarul mâi în vârstă. Corabia noastră s-a scufundat colo în mare, iar noi ne-am refugiat pe ţărm aproape goi şi degeraţi de frig.

— Eu nu primesc de obicei oameni străini pe insula mea, însă dacă sunteţi din Västergötland, se schimbă lucrurile, zise uriaşul, băgând paloşul la loc în teacă. Staţi colea jos şi încălziţi-vă, căci şi eu sunt din Västergötland şi am trăit mulţi ani de zile pe dealul cel mare de la Skalunda.

Cei doi marinari se aşezaseră fiecare pe câte un bolovan. Nu cutezau să vorbească cu uriaşul, ci tăceau şi se uitau lung la el. Cu cât îl priveau mai mult, cu atât li se părea mai mare, iar ei se simţeau mai slabi în faţa lui.

— Văd rău acuma, i-a lămurit Uriaşul, Abia vă zăresc. Şi doar mi-ar fi făcut mare plăcere să ştiu cum arată un locuitor din Västergötland în ziua de azi. Întindeţi-mi măcar unul din voi mâna, să văd dacă mai curge sânge fierbinte în venele suedezilor!

Marinarii se uitară pe rând la pumnii uriaşului şi ai lor. Nici unul din ei n-avea chef să-i încerce puterea mâinilor. Au băgat însă de seamă că drugul de fier cu care uriaşul scociora de obicei jăraticul rămăsese în foc şi se înroşise la un capăt. L-au ridicat împreună şi l-au întins spre uriaş, acesta a pus mâna pe drug şi l-a strâns cu toată puterea, de-a început fierul să-i curgă printre degete.

— Aha! Simt că mai curge sânge fierbinte în Suedia! zise uriaşul mulţumit, celor doi marinari uluiţi.

Câteva clipe, în jurul focului s-a lăsat tăcerea. Vezi numai că venirea celor doi compatrioţi l-a dus pe uriaş cu gândul spre Västergötland. În cugetul său se trezeau tot felul de amintiri.

Cum o fi oare acum dealul de la Skalunda? i-a întrebat el pe marinari.

Nici unul din cei doi oameni n-aveau habar despre dealul de care întreba uriaşul.

— S-a prăbuşit, a răspuns unul din ei într-o doară, căci nu putea să lase fără răspuns pe un om ca acela.

— Da, da. Cred şi eu că s-a prăbuşit, a zis uriaşul, dând din cap spre a-şi întări spusele. Dar bine că s-a întâmplat aşa, căci dealul ăsta mi-a luat nevasta şi copila într-o bună dimineaţă.

Uriaşul a cătat apoi iar să-şi adune amintirile. Nu mai fusese

de multă vreme în Västergötland, aşa că a trebuit să treacă o bucată bună de timp până să-şi aducă bine aminte de lucruri care se petrecuseră de mult.

— Cred însă că Kinnekulle[73], Billingen[74] şi celelalte dealuri mici, presărate pe şesul cel mare, sunt încă la locul lor, a zis uriaşul.

— Da, sunt la locul lor, a răspuns marinarul.

Ca să-i arate uriaşului ce bună părere avea despre destoinicia sa, el a adăugat:

— Poate ai contribuit şi dumneata, moşule, la înălţarea unuia din aceste dealuri?

— Asta n-am făcut-o – a zis uriaşul – însă atâta pot să-ţi spun că dealurile acelea sunt aşa cum le ştii datorită lui taică-meu. Când eram un prichindel numai atâtica, nu se afla niciun şes mare în Västergötland. Acolo unde e azi şesul, se afla un munte care se întindea de la lacul Vättern până la râul Göta. Nişte râuri şi-au pus de gând să macine muntele şi să-l ducă în lacul Vänem. Nu era un munte de granit propriu-zis, că era alcătuit mai ales din calcar şi din ardezie, aşa că râurile i-au venit lesne de hac. Mi-aduc aminte cum îşi lărgeau albiile şi văile, până ce le-au prefăcut în şesuri întinse. Mă uitam de multe ori cu taică-meu la truda râurilor, dar tata nu prea era mulţumit de ele, că distrugeau tot muntele.

— Să ne fi lăsat barem şi nouă câteva locuri de odihnă, a zis el, scoţându-şi cizmele de piatră din picioare. Apoi le-a aşezat pe una departe la apus, iar pe alta departe la răsărit. Pălăria lui de piatră a pus-o pe o măgură de pe malul lacului Vänern, scufia mea de piatră a azvârlit-o mai departe spre miazăzi, iar ghioaga de piatră şi-a aruncat-o în altă parte. Încolo, ce piatră bună şi tare mai aveam a pus-o în diferite locuri. Râurile au măcinat pe urmă mai tot muntele, însă de locurile pe care le-a apărat tata cu pietre n-au îndrăznit să se lege şi ele au rămas neatinse. Acolo unde a aşezat el una din cizme, a rămas sub toc Halleberg; iar sub talpă, Hunneberg. Sub cealaltă cizmă s-a păstrat muntele Billingen, iar sub pălăria lui taică-meu a rămas muntele Kinnekulle. Sub scufia mea s-a păstrat Mösseberg, iar sub ghioaga de piatră s-a ascuns Olleberg.

Toate celelalte dealuri mici de pe întinsul şesului au fost

---

[73] Kinnekulle – munte izolat de pe ţărmul de miazăzi a lacului Vänen, de o mare însemnătate geologică.

[74] Billingen – alt munte, mai spre răsărit.

cruţate de hatârul tatălui meu şi tocmai mă întreb dacă în Västergötland sunt mulţi oameni care pot să impună atâta respect ca el.

— La întrebarea asta e cam greu de răspuns, a zis marinarul. Eu însă îţi pot spune un lucru: dacă râurile şi uriaşii au avut atâta putere în zilele lor, cred că pot să am o stimă la fel de mare pentru oamenii de azi, căci ei sunt acuma stăpânii şesului şi ai munţilor.

Uriaşul a început atunci să rânjească. Se pare că răspunsul pe care l-a primit nu i-a prea venit la socoteală, însă şi-a ascuns nemulţumirea şi a spus mai departe:

— Dar cu Trollhättan[75] ce se aude? a vrut el să ştie.

— Vuieşte mereu cu căderile ei de apă, ca şi în trecut, a răspuns marinarul. După cum ai cruţat munţii din Västergötland, poate că dumneata ai fost, moşule, şi unul din cei care au pus în mişcare acele căderi.

— Nu, nu! a zis uriaşul. Asta n-am făcut-o, însă mi-aduc aminte de când eram doar un ţânc, că eu şi fraţii mei ne foloseam de căderile acelea de apă pentru transportarea lemnelor. Ne aşezam pe câte un butuc şi ne prăvăleam pe Gullöfallet, pe Toppöfallet şi pe celelalte trei căderi de apă. Mergeam aşa de repede, că ajungeam şi până la mare. Nu cred să mai fie azi oameni în Västergötland care să se desfete aşa.

— De! Nu se ştie! a zis marinarul. Eu socot însă că noi, oamenii, am făcut o ispravă mai de seamă când am săpat un canal de-a lungul căderilor de apă, aşa că nu numai că putem coborî pe ele, cum făceai dumneata când erai tânăr, dar puteam merge şi în sus de Trollhättan, cu cutere şi vapoare.

— Mă bucură ce aud, a zis uriaşul, supărat parcă de răspunsul primit. Dar ia spune-mi: ce se aude cu ţinutul de lângă lacul Mjörn, care se chema Svältorna?

— Acolo e rău de tot, moşule, a răspuns marinarul. Ţinutul acela nu cumva e sterp şi prăpădit din cauza dumitale?

— Nici nu te gândi la una ca asta! a zis uriaşul. În vremea mea se aflau acolo păduri minunate. Vezi numai că la nunta uneia din fetele mele aveam nevoie de multe lemne de ars în cuptor. Am luat atunci o frânghie lungă, am încins cu ea toată pădurea de la Svältorna, am dat-o peste cap dintr-o smucitură şi apoi am dus-o

[75] Trollhättan – orăşel industrial ale cărui fabrici folosesc forţa motrică a căderilor de apă din apropiere. Aceste căderi de apă nu sunt prea înalte, dar se întind pe o lungine de 1500 m.

acasă. Aş vrea să ştiu dacă se mai găseşte cineva în ziua de azi să smulgă dintr-o dată o pădure.

— La o întrebare ca asta cu greu ţi-aş putea răspunde, a zis marinarul. Un lucru ştiu însă, că în tinereţea mea ţinutul Svältorna era pleşuv şi neroditor, dar că oamenii l-au împădurit acum peste tot. Şi asta e, după mine, o ispravă de seamă.

— Bine, bine, dar în partea de miazăzi a Västergötlandului nu se poate nimeni hrăni nici azi? vru să ştie uriaşul.

— Tot dumneata ai făcut rânduială şi acolo? a întrebat marinarul.

— N-am făcut – a răspuns uriaşul – dar mi-aduc aminte că pe vremea când noi, copiii de uriaşi, duceam turmele acolo la păscut, ne-am desfătat înălţând atâtea case de piatră şi am făcut pământul aşa de sterp tot aruncând pietre deasupra lui, încât ar fi greu de arat ogoare pe el.

— E drept că plugăria nu merge deloc acolo – a zis marinarul – însă lumea se îndeletniceşte cu ţesutul şi cu prelucrarea lemnului, iar eu socot că-i o dovadă de mai multă destoinicie să-şi câştige cineva pâinea într-un ţinut atât de sărac, decât să ia parte la distrugerea lui.

— O întrebare aş mai avea, a mai zis uriaşul. Ce aţi făcut pe coastă, unde se varsă râul Göta în mare?

— Şi acolo ai trebăluit ceva, moşule? a întrebat marinarul.

— Ba! a răspuns uriaşul. Mi-aduc aminte însă că ne duceam pe malul mării, momeam o balenă şi călăream pe ea prin golfuri şi fiorduri, până hăt-departe. Mai face cineva isprăvi de astea în ziua de azi?

— Nu mai zic nimic, a răspuns marinarul. Cred totuşi că am făcut şi noi, oamenii, o ispravă la fel de mare când am clădit un oraş la gurile râului Göta, de unde pleacă vapoare şi corăbii în toată lumea.

Uriaşul n-a mai avut atunci ce spune, iar marinarul, care era de fel din Göteborg, a început să-i descrie bogatul oraş comercial cu porturile lui, cu podurile, canalele şi străzile lui minunate.

Uriaşul se încruntase la fiecare răspuns pe care îl căpătase. Se vedea bine cât era de nemulţumit că oamenii ajunseseră să stăpânească natura.

— După cum văd, în Västergötland s-au petrecut multe lucruri noi – a zis el – şi m-aş întoarce bucuros acolo să îndrept, pe ici, pe colo, unele lucruri.

Auzind aceste cuvinte, marinarul a cam băgat-o pe mânecă. Nu credea că uriaşul voia să se ducă în Västergötland cu gânduri

bune, dar bineînţeles că nu trebuia să se dea de gol.

— Fii sigur, moşule, că vei fi primit cu toată cinstea, a zis el. Vom pune să se bată clopotele de la toate bisericile.

— Da? Va să zică tot mai sunt clopote de biserică în Västergötland? a zis uriaşul, bănuitor. N-au fost încă sparte clopotele cele mari de la Husaby, Skara şi Varnhem[76]?

— Nu, n-au fost.

— Atunci mai bine rămân unde sunt – a zis uriaşul – căci din pricina clopotelor am plecat de acasă.

S-a adâncit pe urmă în gânduri, dar n-a trecut mult şi s-a adresat iarăşi marinarilor.

— Acuma vă puteţi culca liniştiţi lângă foc, a zis el. Mâine dis-de-dimineaţă voi face în aşa fel ca să treacă pe aici o corabie mare, să vă ducă în ţara voastră. Pentru ospitalitatea pe care v-am arătat-o vă cer un singur serviciu: cum veţi ajunge acasă, să vă duceţi la omul cel mai bun din Västergötland şi să-i daţi inelul ăsta. Spuneţi-i multă sănătate din partea mea şi că, dacă va purta inelul în deget, o să fie mai bun şi mai destoinic decât este acum.

Cum au ajuns acasă, cei doi marinari s-au dus la omul cel mai bun din Västergötland şi i-au predat inelul. Omul era însă prea isteţ ca să-l poarte în deget. Ce-a făcut el? L-a atârnat pe un stejărel din curte. Şi ce crezi! Copăcelul a început să crească văzând cu ochii. Mereu dădea alte lăstare şi alte ramuri. Trunchiul se îngroşa, iar scoarţa se întărea. Înfrunzea tot mai mult, înflorea şi se umplea de ghindă. În scurtă vreme a ajuns atât de mare, că nimeni nu văzuse un stejar mai falnic. După ce-a ajuns însă la deplina lui dezvoltare, tot aşa de repede a prins a se ofili. Crăcile au început să-i cadă, trunchiul să i se umple de scorburi, iar copacul, în cele din urmă, a putrezit de tot. N-a mai rămas din el decât un ciot.

Omul cel mai bun din Västergötland a luat atunci inelul şi l-a aruncat cât colo.

— Darul ăsta al uriaşului are însuşirea să-l facă pe om puternic şi mai de ispravă ca alţii, a zis el. Dar tot inelul ăsta îi sleieşte puterile, făcându-l în scurt timp să nu mai fie destoinic şi fericit. Nu vreau să mă folosesc de el şi nădăjduiesc că nimeni nu-l va găsi, căci nu ne-a fost trimis aici cu gânduri bune.

Se prea poate însă ca inelul să fi fost găsit de cineva. Ori de câte ori un om se opinteşte peste puterile lui să facă ceva

[76] Localităţi din Västergötland, datând din secolele XI, XII, XIII.

folositor, îşi poate pune întrebarea dacă n-a găsit el inelul şi dacă nu l-a făcut pârdalnicul acesta să muncească în aşa fel, încât să-şi sleiască puterile prea devreme, neputându-şi isprăvi ce avea de făcut.

CĂLĂTORIA SPRE VEMMENHÖG

Joi, 3 noiembrie

Într-o zi, pe la începutul lunii noiembrie, gâştele sălbatice zburau pe deasupra munţilor din provincia Halland, îndreptându-se spre Scania. Câteva săptămâni poposiseră pe şesurile întinse din jurul oraşului Falköping. Întrucât mai făcuseră popas acolo şi alte cârduri de gâşte sălbatice, nu se înduraseră să plece deîndată, ci mai rămăseseră câtva timp împreună, gâştele bătrâne stând la taifas ceasuri întregi între ele, iar cele tinere luându-se la întrecere în tot felul de jocuri şi hârjoane.

În ce-l priveşte pe Nils Holgersson, pe acesta nu-l bucurase prea mult popasul prelungit din Västergötland. Căuta el, nu-i vorbă, să-şi ţină curajul, dar nu se împăca de fel cu soarta lui.

„Dacă aş fi lăsat Scania în urma mea şi m-aş afla acum în ţări străine – se gândea el – aş şti că nu mai am ce nădăjdui şi m-aş simţi mai liniştit.”

Dar iată că într-o dimineaţă, pe neaşteptate, gâştele sălbatice îşi luară în sfârşit zborul pe deasupra provinciei Halland. La început, priveliştea de jos nu-i făcu băiatului prea multă plăcere. I se părea că nu avea nimic nou de văzut acolo. În partea răsăriteană se ridicau platouri, înalte cu bărăgane întinse de iarbă-neagră, care îi aduceau aminte de Smoland. Mai spre apus se vedeau dealuri rotunde şi pleşuve, tăiate de golfuri cam la fel ca şi în Bohuslän.

Când gâştele sălbatice îşi urmară însă drumul spre miazăzi de-a lungul coastei înguste, băiatul începu să se uite tot mereu în jos, atârnat de gâtul gâscanului, fără să-şi mai ia ochii de la pământ. De astă dată vedea cum se răreau dealurile şi se întindea şesul. Totodată observa că ţărmul era mai puţin peticit. Insulele din faţa lui se răreau şi la un moment dat dispărură cu totul, lăsând marea să-şi întindă nestingherită pânza de apă

până la uscat.

Încetară apoi şi pădurile. În partea de sus a provinciei se aflaseră destul de multe şesuri care îţi mângâiau ochii, dar toate erau încadrate de copaci. Păduri se găseau pretutindeni, ca şi cum pământul ar fi aparţinut copacilor, iar terenurile cultivate erau ca nişte poiene mari ale pădurilor. Pe toate şesurile se întinseseră destule crânguri şi tufişuri, ca şi cum pădurile ţineau să se vadă că erau gata oricând să pună iarăşi stăpânire pe pământ.

Aici însă era cu totul altceva. Atotstăpânitor era şesul, care se întindea cât vedeai cu ochii. Se găseau, e drept, şi plantaţii mari de copaci, dar nu se zăreau păduri sălbatice. Tocmai faptul că terenul era deschis, cu ogor lângă ogor, îi aduse aminte lui Năpârstoc de Scania. El păru să recunoască imediat coasta pustie cu câmpuri de nisip şi cu lunci de iarbă-de-mare. Văzând toate acestea, el simţi şi bucurie, şi teamă. „Nu mai sunt departe de casă...”, se gândea băiatul.

Peisajul se schimbă mult. Din Västergötland şi din Smoland se prăvăleau cu zgomot pâraie care curmau uniformitatea şesului. Lacuri, turbării, bărăgane şi câmpuri de nisip mişcător se aşezau în calea ogoarelor, însă acestea se întindeau tot mai departe până ce munţii Halland îşi deschiseră, la graniţa cu Scania, văgăunile şi văile lor frumoase.

În timpul călătoriei, gâştele mai tinere le întrebară de câteva ori pe cele mai vechi din cârd:

— Cum e prin meleagurile străine? Cum e prin meleagurile străine?

— Mai aveţi răbdare! Mai aveţi răbdare! O să vedeţi în curând! le răspunseră gâştele care făcuseră mai multe călătorii în susul şi în josul ţării.

Când văzuseră munţii lungi, împăduriţi, din Värmland şi lacurile strălucitoare aflate între ei, stâncile din Bohuslän sau munţii frumoşi, nu prea înalţi, din Västergötland, gâştele mai tinere întrebaseră cu uimire:

— Toată lumea e la fel? Toată lumea e la fel?

— Mai aveţi răbdare! Mai aveţi răbdare! O să vedeţi în curând cum e o bună parte din lume, le răspunseseră gâştele bătrâne.

După ce gâştele sălbatice au zburat pe deasupra provinciei Halland şi au trecut în Scania, Akka începu să strige:

— Uitaţi-vă-n jos! Uitaţi-vă de jur împrejur! Aşa e prin meleagurile străine!

Tocmai atunci treceau peste lanţul de munţi Söderosen.

Aceştia erau acoperiţi cu păduri de fag, iar în păduri se vedeau castele impunătoare împodobite cu turnuri. Printre copaci păşteau căprioare, iar pe izlazuri se zbenguiau iepuri. Din adâncul pădurilor se auzeau sunând cornuri de vânătoare, iar lătratul pătrunzător al câinilor răzbătea până sus, în văzduh, unde zburau păsările călătoare. Printre copaci şerpuiau drumuri lungi. La poalele munţilor se întindea lacul Ringsjön şi pe una din limbile de pământ ale lacului se înălţa vechea mănăstire Bosjö. Muntele era tăiat de o văgăună în fundul căreia spumega un râu, iar pereţii ei stâncoşi erau îmbrăcaţi cu tufişuri şi copaci.

— Aşa e prin meleagurile străine? Aşa e prin meleagurile străine? întrebară gâştele tinere.

— Aşa este unde-s munţi împăduriţi – răspunse Akka – dar asta nu se întâmplă aşa de des. Mai aveţi un pic de răbdare şi-o să vedeţi cum e acolo de obicei.

Akka duse mai departe gâştele sălbatice spre miazăzi, până la şesul cel mare al Scaniei. Pe el se aflau câmpuri întinse, tarlale de sfeclă de zahăr pe care umblau culegătorii în şiruri lungi, case scunde şi văruite, împrejmuite cu ziduri de piatră, fabrici de zahăr, urâte la vedere şi cenuşii, târguşoare în jurul staţiilor de cale ferată. Se mai aflau de asemenea turbării cu şiruri lungi de movile şi mine de cărbuni. Drumurile treceau printre alei de sălcii tunse, iar căile ferate se încrucişau unele cu altele, acoperind şesul cu o reţea deasă. Lacuri mici de şes, înconjurate de fagi, străluceau ici şi colo.

După ce gâştele sălbatice văzură şesul, Akka le duse pe coasta strâmtorii Oresund. Lunci mlăştinoase coborau lin spre mare, iar pe ţărmuri erau aruncate mormane lungi de iarbă-de-amare înnegrită.

Prin unele părţi erau construite diguri înalte, iar prin altele se vedeau dune cu nisip îngrămădit în formă de bancuri şi de movile. Satele de pescari stăteau înşirate pe ţărm, cu casele zidite la fel şi cu acoperişuri de ţiglă, toate de aceeaşi mărime. Pe diguri se înălţa câte un far mic, iar plasele negricioase erau atârnate pe pari, la uscat.

— Uitaţi-vă-n jos! Uitaţi-vă bine! zise Akka. Aşa e pe coastele de prin meleaguri străine.

În cele din urmă, gâştele sălbatice fură duse spre câteva oraşe. Acestea erau ticsite cu coşuri înguste de fabrici. Pe ambele părţi ale străzilor se aflau case înalte, înnegrite de fum. De asemenea, mai puteau fi văzute parcuri şi bulevarde, iar porturile erau pline de vase. Gâştele mai văzură ici, colo şi

fortificaţii, precum şi castele şi biserici vechi.

— Aşa arată oraşele de prin meleagurile străine, deşi acolo sunt mult mai mari, zise Akka. Astea de aici au însă timp să crească, la fel ca şi noi.

După ce zbură astfel încoace şi încolo, Akka se lăsă pe o turbărie din districtul Vemmenhög. Băiatul era pe deplin încredinţat că ea zburase în acea zi pe deasupra Scaniei, ca să-i arate că provincia lui se putea măsura cu oricare alta din toată ţara. Conducătoarea gâştelor sălbatice n-avusese totuşi nevoie să-i facă această dovadă. Năpârstoc nu se gândea defel dacă provincia lui era bogată sau săracă. De când dăduse cu ochii de primul izlaz cu sălcii şi de primele case scunde de lemn, inima începuse să-i bată, cuprinsă de dor.

ACASĂ LA HOLGER NILSSON

Marţi, 8 noiembrie

Era o zi cu ceaţă şi vreme urâtă. Gâştele sălbatice păscuseră pe ogoarele cele mari din Skurup şi luau acum masa de prânz. Pe când se ospătau, Akka veni la Năpârstoc.

— Se pare că vom avea câtva timp vreme liniştită – zise ea – şi cred că mâine vom pleca mai departe peste Marea Baltică.

— Da, înţeleg, zise băiatul scurt, căci de emoţie i se pusese un nod în gât şi nu putea să vorbească.

Trăsese doar nădejdea că, odată întors în Scania, va fi dezlegat de vraja care-l robea şi, când colo…

— Suntem acum destul de aproape de Vemmenhög – zise Akka – şi m-am gândit că poate vrei să te duci puţin pe acasă. O să mai treacă vreme până să-i vezi pe ai tăi.

— Se prea poate, zise băiatul, văzându-se după glas că propunerea îl bucura. Dar de alinat tot mi s-ar mai alina oleacă sufletul dacă aş revedea casa părintească…

— Dacă gâscanul rămâne aici cu noi, n-o să i se-ntâmple nicio nenorocire, zise Akka. Ar trebui să vezi mai întâi cum merg lucrurile acasă pe la tine. Poate că eşti în măsură să-i ajuţi pe ai tăi într-un fel sau altul, deşi nu eşti încă iarăşi om.

— Da, ai mare dreptate, mamă Akka. Trebuia să mă gândesc

mai de mult la acest lucru, zise băiatul cu însufleţire.

În clipa următoare, Năpârstoc şi conducătoarea cârdului de gâşte sălbatice erau pe drum spre casa lui Holger Nilsson. Nu trecu mult şi Akka se lăsă în dosul zidului de piatră care înconjura locuinţa gospodarului.

— Pare ciudat, însă pe aici nu s-a schimbat nimic! zise băiatul, căţărându-se repede pe zid, ca să poată vedea ce era de jur împrejur. Parcă n-ar fi trecut nicio zi de când mă aflam în ogradă şi v-am văzut venind, prin văzduh.

— Taică-tu nu cumva are puşcă? întrebă deodată Akka.

— Ba are, zise băiatul. Doar din cauza pârdalnicei ăleia de puşti am stat în duminica aceea acasă în loc să mă duc la biserică.

— Atunci nu pot rămâne să te aştept, zise Akka. Cel mai bun lucru e să vii la noi la Smygehuk – zise Akka – mâine dis-de-dimineaţă, urmând ca la noapte să mâi aici.

— Stai, te rog! Nu pleca încă, mamă Akka, zise băiatul sărind repede jos de pe zid.

Nu ştiu cum se făcea, dar avea presimţirea că se va întâmplă ceva, ori cu el, ori cu gâştele sălbatice, şi că nu se vor mai întâlni niciodată.

— Vezi bine că sunt mâhnit că nu-mi pot recăpăta înfăţişarea omenească, continuă el. Vreau să-ţi mărturisesc totuşi că nu mă căiesc că v-am însoţit la drum astă-primăvară. Mai bine să nu mai fiu om niciodată, decât să nu fi făcut călătoria asta cu voi.

Akka se uită în văzduh de câteva ori şi răspunse abia pe urmă:

— Despre acest lucru trebuia să stau de vorbă cu tine mai de mult, dar cum nu voiai să te întorci la căminul părintesc, m-am gândit că nu era niciun zor. În orice caz e bine că a venit vorba acum.

— Ştii doar, mamă Akka, că eu sunt bucuros să-ţi intru în voie, zise băiatul.

— Dac-ai învăţat ceva bun de la noi, Năpârstoc, apoi gândeşte-te că aveţi o ţară mare şi că trebuie să ne lăsaţi şi nouă, unor păsări sărmane, câteva insule nelocuite, câteva lacuri puţin adânci, câteva bălţi, câţiva munţi pustii şi câteva păduri răzleţe în care să putem trăi în pace. Toată viaţa mea am fost vânată şi prigonită. Tare-ar fi bine să se găsească un loc liber şi pentru una ca mine!

— Aş fi fost bucuros să-ţi fi putut fi de ajutor cu asta – zise băiatul – dar eu n-am nicio putere printre oameni…

— Stai, dragul meu. Noi vorbim aşa de parcă nu ne vom mai

întâlni niciodată şi doar mâine ne vedem iarăşi, zise Akka. Mă duc acum înapoi la gâştele mele.

Akka îşi întinse aripile, dar numaidecât se întoarse, îl dezmierdă de câteva ori pe Năpârstoc cu ciocul şi pe urmă îşi luă zborul.

Se lumina de ziuă, dar în toată gospodărie nu se vedea nici ţipenie de om. Băiatul putea deci să umble în voie. Se grăbi să se ducă la grajdul vacilor, ştiind bine că de la vaci putea să capete cele mai bune lămuriri. Grajdul avea o înfăţişare tristă. În primăvara trecută se aflau acolo trei vaci de toată frumuseţea, însă acum nu mai era decât una singură, şi anume Majros. I se citea în ochi cât tânjea, sărmana, după tovarăşele de care fusese despărţită. Stătea cu capul în jos şi abia se atingea de mâncarea din faţa ei.

— Bună ziua, Majros! zise Năpârstoc, ducându-se fuga, fără teamă, în despărţitura unde se afla vaca. Ce mai fac părinţii mei? Ce face pisica? Ce fac gâştele şi găinile? Unde-i Stjärna şi Gull-Lilja?

Auzind glasul băiatului, Majros tresări, voind parcă să-l împungă cu coarnele. Nu mai era însă aşa de nestăpânită ca înainte, aşa că se uită lung la Năpârstoc, înainte de a se repezi la el. Era tot mic, aşa cum plecase de acasă, şi era îmbrăcat la fel ca şi atunci. Totuşi nu semăna deloc cu cel dinainte. Nils Holgersson care plecase din Vemmenhög în primăvara trecută avusese un mers greoi şi încet, pe când cel întors acum era uşor, mlădios şi vorbăreţ, iar ochii-i sclipeau, aruncând fulgere, înfăţişarea lui era atât de semeaţă, încât impunea respect, aşa mic cum era; şi, pe lângă că era el însuşi din cale-afară de vesel, se înveselea şi cine-l vedea.

— Muu! începu să ragă Majros. Am auzit că ai fost prefăcut în altă arătare, dar n-am crezut. Bine-ai venit, Nils Holgersson! Bine-ai venit! E cea dintâi clipă plăcută pe care o am de nu mai ştiu când.

— Îţi mulţumesc, Majros, zise băiatul, bucuros că i se făcea o primire atât de bună. Spune-mi, te rog, acum ce fac părinţii mei?

— Apoi ştiu că numai necazuri au tras de când ai plecat tu! răspunse Majros. Mai ales din pricina calului care toată vara a stat degeaba şi a mâncat. Taică-tu nici nu vrea să-l împuşte, dar nici de vândut nu-l poate vinde, că are un beteşug ascuns. Din cauza lui a plecat Stjärna şi Gull-Lilja.

Băiatul voia să afle cu totul altceva, dar nu îndrăznea să pună întrebarea de-a dreptul. De aceea el zise:

— I-a părut rău mamei când a băgat de seamă că a fugit gâscanul?

— De gâscan nu cred că i-ar fi părut chiar aşa de rău, dacă ar fi ştiut ce s-a întâmplat când a şters-o de aici. Ea se plânge însă că băiatul ei a plecat de acasă, luându-l şi pe gâscan cu el, şi de aceea jalea e şi mai mare…

— Aşadar crede că l-am furat? se mâhni băiatul.

— Ce vrei să creadă altceva?

— Părinţii mei şi-or fi închipuind că toată vara am umblat hoinar ca un derbedeu.

— Ba cred c-o duci rău – zise Majros — şi i-a durut inima, cum îl doare pe unul care a pierdut tot ce i-a fost mai drag.

Auzind aceste vorbe, băiatul ieşi repede din grajdul vacilor şi se duse în cel al cailor. Acesta era mic, dar curat şi îngrijit. Se vedea bine că Holger Nilsson voise să facă din el o locuinţă în care noul venit să se simtă bine. În grajd se afla un cal că-ţi rămânea inima la el de arătos ce era, şi din toată înfăţişarea lui se vedea bunăstare.

— Bună ziua! zise băiatul. Am auzit că se află aici un cal bolnav. Nu cred să fii tu acela, căci te văd zdravăn şi dolofan.

Calul îşi întoarse capul şi se uită lung la băiat.

— Eşti cumva fiul stăpânilor mei? întrebă el. Am auzit numai vorbe rele despre el. După înfăţişare pari a fi atât de cumsecade, încât n-aş crede că eşti el, dacă n-aş şti că ai fost transformat în spiriduş.

— După cum văd, numai nume bun nu am aici! zise cu obidă Nils Holgersson… Maică-mea crede că am plecat de acasă ca un hoţ, dar pentru mine e totuna, căci tot n-am de gând să zăbovesc mult prin locurile astea. Înainte de plecare, vreau să ştiu în orice caz ce necazuri ai.

— Păcat că nu vrei să rămâi acasă – zise calul – căci îmi spune inima c-am fi fost buni prieteni N-am altă meteahnă decât că mi-a intrat nu ştiu ce în picior, un vârf de cuţit sau aşa ceva. E ascuns aşa de bine, încât doctorul nu l-a putut dibui. Mă înţeapă însă mereu şi abia pot să merg din pricina asta, de parcă aş fi olog. Dacă vrei să-i spui lui Holger Nilsson ce am, cred că el ar putea să mă ajute. La rându-mi m-aş bucura mult să-i pot fi de folos. Mi-e ruşine, zău, că stau degeaba şi mănânc fără să muncesc.

— Îmi pare bine că nu suferi de o boală adevărată, îmi dai voie să desenez ceva cu briceagul pe copita ta? zise Nils Holgersson. Am să fac în aşa fel să te vindeci.

Nils Holgersson isprăvise să facă însemnarea cuvenită când auzi nişte glasuri prin curte. Crăpă uşa de la grajd şi se uită afară. Erau părinţii lui, care veneau spre casă. Se vedea bine că erau tare necăjiţi. Mama băiatului era mai zbârcită la faţă ca înainte, iar tacă-său încărunţise. Femeia vorbea cu bărbatu-său, îndemnându-l să încerce să capete bani cu împrumut de la un cumnat al ei.

— Nici prin gând nu-mi trece să mai cer bani cu împrumut cuiva, zise tatăl băiatului chiar în clipa în care trecea pe lângă grajd. Nimic nu-i mai rău decât să fii dator. Mai bine vând casa.

— N-aş avea nimic împotrivă să ne lipsim de ea – zise femeia – dar mă gândesc la băiatul nostru. Ce-o să facă el, dacă vine acasă într-o bună zi sărac şi lipsit de toate, cum e de presupus că poate fi, şi nu ne mai găseşte aici?

— Ai dreptate, nevastă, zise gospodarul. Ştii ce însă? I-am putea ruga pe cei ce vin în locul nostru să se poarte omenos cu el şi să-i spună, că poate veni oricând la noi. Oricum ar fi el, de certat n-o să-l certăm. Nu-i aşa, femeie?

— Aşa e, da. Numai de l-aş vedea înapoi, să ştiu că nu moare de foame şi de frig pe drumuri. Nu i-aş zice încolo nimic, păcatele mele!...

După ce sfârşiră vorbele astea, cei doi intrară în casă, aşa că băiatul n-a putut să audă ce-au vorbit mai departe. Era foarte bucuros şi mişcat, auzind că părinţii ţineau aşa de mult la el, deşi în sinea lor credeau că pribegea pe drumuri. Ar fi vrut să se ducă într-un suflet la ei.

„Poate că i-aş întrista şi mai mult dacă m-ar vedea cum sunt!” se gândi el şi-şi reţinu prima pornire.

Stând aşa în cumpănă, văzu o căruţă oprindu-se la poartă. Era cât pe ce să-şi exprime uimirea, căci cei care se dădură jos şi intrară în ogradă nu erau alţii decât Osa, păzitoarea de gâşte, şi tatăl ei. Ei se îndreptară spre casă, ţinându-se de mână. Erau liniştiţi şi serioşi, dar ochii le străluceau de fericire. În faţa casei, Osa îl opri pe taică-său, zicându-i:

— Ai grijă, tată, să nu le pomeneşti nimic despre galent, despre gâşte sau despre spiriduşul care semăna aşa de bine cu Nils Holgersson, încât, chiar dacă nu era el, nu se poate să nu fi avut vreo legătură cu prietenul nostru.

— Nici prin gând nu-mi trece aşa ceva, răspunse Jon Assarsson. Am să le spun numai că băiatul lor te-a ajutat în câteva rânduri, când umblai să mă cauţi pe mine, şi că am venit aici să-i întreb ce serviciu le-aş putea face în schimb, acum când

sunt un om înstărit şi am mai mult decât am nevoie, datorită minei pe care am descoperit-o sus la munte.

— Ştiu că poţi vorbi cum trebuie – zise Osa – însă voiam să-ţi mai amintesc încă o dată să nu le pomeneşti de prichindel.

Cei doi drumeţi intrară apoi în casă şi băiatul ar fi fost bucuros să audă ce mai spuneau acolo, dar nu cuteza să treacă prin curte. Nu după mult timp, ei ieşiră afară, fiind însoţiţi de părinţii băiatului până la poartă. Ce veseli erau aceştia! Parcă trăiau o nouă viaţă.

După ce plecară străinii, rămaseră la poartă, uitându-se după ei.

— Nu mai am de ce să fiu mâhnită acum – zise femeia – după ce am aflat atâtea lucruri bune despre Nils.

— Multe nu ne-a spus despre el, zise omul îngândurat.

— Nu-i oare de ajuns că au făcut anume drumul până la noi să ne dea o mână de ajutor, drept răsplată pentru marele ajutor pe care le-a dat Nils? Eu zic să primeşti oferta lor.

— Nu, femeie! Nu primesc bani de la nimeni, nici în dar, nici cu împrumut. Vreau să scap în primul rând de toate datoriile pe care le avem, iar pe urmă vom munci să ne căpătuim iar. Nu suntem doar chiar aşa de bătrâni.

Gospodarul râdea spunând aceste vorbe.

— Tu crezi că-i o glumă să vinzi o gospodărie pe care am durat-o cu atâta trudă? întrebă soţia lui.

— Ştii tu de ce m-am înveselit? zise tatăl lui Nils. Eu îl credeam pe băiatul nostru pierdut şi gândul ăsta mă întrista mult, luându-mi toate puterile. Acum însă, când am siguranţa că trăieşte şi ştiu că s-a purtat aşa de bine, ai să vezi câte alte isprăvi bune o să facă el.

Mama băiatului intră în casă, dar Nils se grăbi să se pituleze într-un ungher, căci taică-său venea acum spre grajd. El se duse de-a dreptul la cal şi-i ridică piciorul ca de obicei, ca să vadă ce-l durea.

— Ce-o mai fi şi asta? zise omul, văzând nişte slove scrijelite pe copită.

„Scoate fierul din picior!” citi el, uitându-se în jurul său cu uimire, dar pipăind în acelaşi timp talpa copitei.

— Simt că aici este ceva ascuţit, bombăni el după o clipă.

Pe când omul era ocupat să găsească ce avea calul în copită, iar băiatul stătea ghemuit într-un ungher al grajdului, veniră la gospodar şi alţi oaspeţi. Gâscanul Martin, ştiind că era atât de aproape de fostul său cămin, nu putuse rezista plăcerii de a

arăta casa acelor buni gospodari soaţei şi copiilor săi, aşa că pornise la drum împreună cu Dunfin şi cu bobocii.

Poza nils25 [P499]

La sosirea lui nu se afla nimeni în ogradă la Holger Nilsson. Se lăsă deci din zbor în toată siguranţa şi-i spuse lui Dunfin foarte liniştit ce bine trăise acolo, când era încă gâscan de casă. După ce vizitară toată ograda, Martin băgă de seamă că uşa de la grajdul vacilor era deschisă.

— Uitaţi-vă puţin – zise el – să vedeţi cum trăiam eu altădată! Nu prin bălţi şi prin smârcuri cum ne ducem viaţa noi acum.

Gâscanul se oprise în prag şi se uita în grajd.

— Vino, Dunfin, să vezi despărţitura gâştelor! Nu te teme. Nu e nici o primejdie.

Martin, Dunfin şi cei şapte boboci se duseră pe urmă de-a dreptul spre despărţitura gâştelor, ca să vadă ce minunat trăise gâscanul cel alb înainte de a porni cu gâştele sălbatice.

— Da, aşa trăiam noi. Colo era locul meu iar dincolo era troaca, plină totdeauna cu ovăz şi cu apă, zise gâscanul. Uite că mai este în ea un pic de mâncare!

El se repezi apoi să dea pe gât grăunţele rămase în troacă.

Dunfin era însă neliniştită.

— Hai să plecăm! zise ea.

— Stai că mai am câteva grăunţe! răspunse gâscanul.

În acelaşi timp, el scoase un strigăt şi o luă la fugă spre ieşire. Era însă prea târziu. Uşa scârţâi, iar stăpâna casei îi puse drugul pe dinafară, închizându-i pe toţi înăuntru.

Gospodarul scosese o bucată ascuţită de fier din piciorul murgului şi tocmai îl trăgea foarte mulţumit şi bucuros, când nevastă-sa veni la el în grajd.

— Vino, bărbate, să vezi ce mai de păsări am prins zise ea.

— Aşteaptă, femeie! Uite mai bine ici să vezi că mi-am lecuit căluţul, zise el nevestei.

— Gâscanul cel mare al nostru, care a dispărut astă-primăvară, a plecat pesemne cu gâştele sălbatice. Ei bine, află că s-a întors înapoi, însoţit de şapte gâşte sălbatice. Au intrat în grajd la vacă, în despărţitura gâştelor, şi i-am închis acolo pe toţi!

— Halal de isprava pe care o făcuşi! zise Holger Nilsson. Ştii însă care-i partea bună? Nu mai avem niciun temei să mai credem că băiatul a luat gâscanul cu el când a plecat de acasă.

— Că bine zici, bărbate! zise femeia. Mă tem însă că diseară vom fi nevoiţi să tăiem bietele păsări. Peste câteva zile e bâlci la oraş şi ar trebui să ne grăbim să le ducem la vânzare.

— Ba ar fi, zău, păcat să-l tăiem pe gâscan după ce s-a întors acasă cu rubedeniile, zise Holger Nilsson.

— Dacă ar fi alte vremuri, ar putea să trăiască şi el. Noi însă ne mutăm de aici şi nu mai putem ţine gâşte.

— Da, ai dreptate.

— Hai şi ajută-mă să le ducem în casă! zise gospodina. Plecară apoi împreună, iar peste câteva clipe băiatul îl văzu pe taică-său cu Dunfin la subsuoară într-o parte şi cu Martin în cealaltă, intrând în casă o dată cu maică-sa.

Gâscanul striga, ca de obicei când era în primejdie, deşi nu ştia că băiatul era acolo, în apropiere:

— Vino şi mă scapă, Năpârstoc!

Nils Holgersson îl auzea destul de bine, dar nu se urnea din uşa grajdului. Nu zăbovea pentru motivul că ar fi ştiut că era bine şi pentru el să fie gâscanul tăiat, ci pentru motivul că, spre a-l salva pe gâscan, ar fi trebuit să se arate în faţa părinţilor, lucru la care nu ţinea câtuşi de puţin.

„O duc şi aşa destul de greu. De ce să-i mai supăr şi eu?” se gândea el.

După ce se închise însă uşa în urma gâscanului, băiatul prinse curaj. Străbătu repede ograda, trecu peste pragul de stejar de la uşa casei şi dădu buzna în tindă. Lepădă galenţii după vechiul obicei şi se apropie de uşă. Se ferea însă atât de mult să nu-l vadă părinţii, încât nu izbuti să ridice mâna ca să bată la uşă.

„E vorba de viaţa gâscanului Martin – se gândi el atunci – de cel care ţi-a fost cel mai bun prieten de când ai plecat de-acasă.”

Într-o clipă îşi aduse aminte de toate prin câte trecuseră împreună cu gâscanul pe lacurile îngheţate, pe marea furtunoasă şi printre fiarele primejdioase. Inima îi era plină de recunoştinţă şi de dragoste. Se birui pe el însuşi şi bătu la uşă.

— A bătut cineva la uşă? întrebă taică-său, deschizând-o.

— Mamă, nu te atinge de gâscan! strigă băiatul.

În aceeaşi clipă, gâscanul şi Dunfin, care erau legaţi pe o laviţă, scoaseră un strigăt de bucurie, semn pentru băiat că erau încă vii.

Acelaşi strigăt de bucurie îl scoase însă şi femeia.

— O! Ce mare şi frumos te-ai făcut! exclamă ea.

Băiatul nu intrase în casă, ci stătea în pragul uşii, ca unul care nu era sigur cum avea să fie primit.

— Bogdaproste şi slavă domnului că te-ai întors acasă! zise mama.

— Intră! Intră! Bine ai venit! zise taică-său, nefiind în stare să mai spună altceva.

Băiatul mai zăbovi însă în pragul uşii. Nu-şi dădea seama de ce se bucurau atât de mult părinţii săi văzându-l aşa cum era. Taică-său şi maică-sa îl îmbrăţişară apoi şi-l duseră în casă. Nils Holgersson înţelese atunci cum stăteau lucrurile.

— Mamă şi tată, sunt mare, sunt iarăşi om! strigă el.

DESPĂRŢIREA DE GÂŞTELE SĂLBATICE

Miercuri, 9 noiembrie

Băiatul se sculă a doua zi cu noaptea-n cap şi porni devale pe coastă. Ajunse pe ţărm, ceva mai la răsărit de satul de pescari Smyge, înainte de a se lumina bine de ziuă. Era singur singurel. Intrase în grajd la gâscanul Martin şi încercase să-l trezească din somn. Gâscanul nu voise totuşi să plece de-acasă. Fără a spune un cuvânt, îşi băgase capul sub aripă şi adormise iar.

Ziua se anunţa senină şi minunată. Vremea era cam la fel de frumoasă ca şi în ziua aceea din primăvara trecută, când gâştele sălbatice veniseră în Scania. Marea se întindea calmă şi nemişcată. Văzduhul era liniştit şi băiatul se gândea ce călătorie plăcută aveau să facă gâştele sălbatice.

El însuşi era încă buimac. Când se credea spiriduş, când se credea om. Văzând un zid de piatră de-a lungul drumului, se temu să treacă mai departe până nu se convinse că nu se aflau niscaiva fiare sălbatice ascunse la pândă îndărătul lui. Pe urmă începu să râdă de el însuşi, bucurându-se că era acum înalt, mare şi voinic şi că nu avea de ce să se mai teamă.

Ajungând pe ţărm, se lungi la pământ, aşa mare cum era, ca să-l poată vedea gâştele sălbatice. Era o zi de migraţie a păsărilor, neobişnuită. Porniseră în zbor cu zecile şi cu miile. Din văzduh se auzeau neîncetat strigăte de ademenire. Băiatul zâmbea, gândindu-se că nimeni nu ştia ca el că păsările se chemau unele pe altele.

Veniră atunci în zbor şi gâştele sălbatice. Stoluri mari urmau unul după altul.

„De n-ar fi gâştele mele care pleacă fără să-şi ia rămas bun de

la mine!” se gândea Nils.

Ţinea mult să le povestească şi lor tot ce se întâmplase şi să le arate că era iarăşi om.

Veni atunci un stol care zbura mai repede şi striga mai tare decât celelalte. Inima îi spunea că acela trebuia să fie cel pe care-l aştepta. Nu-l mai putu recunoaşte însă cu uşurinţa cu care l-ar fi recunoscut cu o zi înainte.

Stolul îşi încetini zborul şi începu să dea târcoale ţărmului. Băiatul îşi dădu seama atunci că acela era. Nu înţelegea totuşi de ce gâştele sălbatice nu se lăsau la pământ lângă el. De văzut, era cu neputinţă să nu-l fi văzut.

Căută să scoată un strigăt de chemare, aşa cum obişnuia să facă. Vezi numai că limba din gură i se împleticea acum. Nu mai era în stare să scoată sunetul de care avea nevoie.

O auzi pe Akka strigând în văzduh, dar nu înţelegea ce spunea ea.

„Ce-o mai fi şi asta? se întrebă el. Şi-or fi schimbat graiul gâştele sălbatice?”

Le făcu semn cu scufia şi începu să alerge pe ţărm, strigând:

— Aici îs eu! Tu unde eşti?

Cuvintele sale păreau însă mai degrabă să le sperie pe gâşte. Ele se înălţară tot mai sus, luând-o spre mare. Atunci Nils înţelese în sfârşit cum stăteau lucrurile: gâştele sălbatice habar n-aveau că el era acuma om. Nu-l recunoşteau.

Şi băiatul nu putu să le cheme la el, deoarece un om nu poate vorbi graiul păsărilor. Nici nu-l putea vorbi, nici nu-l înţelegea.

Deşi Nils se bucura că scăpase de vrajă, îi părea nespus de rău că din cauza asta fusese despărţit de fostele sale tovarăşe de drum. Se aşeză pe nisip şi îşi acoperi faţa cu mâinile. La ce bun să se mai uite după gâşte?

După câteva clipe auzi însă foşnet de aripi. Bătrână mamă Akka nu se îndurase să plece de lângă Năpârstoc şi se întorsese încă o dată. Văzându-l liniştit, îndrăzni să se apropie puţin de el. Ceva îi deschise deodată ochii, lăsând-o să vadă cine era flăcăul acela. Atunci Akka se lăsă jos lângă el.

Băiatul scoase un strigăt de bucurie şi o luă în braţe pe bătrână conducătoare a stolului. Celelalte gâşte sălbatice îl dezmierdau cu pliscurile şi se înghesuiau în ei. Toate gâgâiau şi vorbeau, felicitându-l din toată inima. Nils vorbi de asemenea, mulţumindu-le pentru călătoria minunată pe care o făcuse în tovărăşia lor.

Deodată însă gâştele sălbatice amuţiră şi se îndepărtară de el.

Parcă voiau să spună:

„Vai! E om! Nu ne înţelege şi nici noi nu-l înţelegem!”

Atunci băiatul se sculă de jos şi se duse spre Akka. Apoi începu s-o dezmierde. Acelaşi lucru îl făcu cu Yksi şi cu Kaksi şi cu Neljä, cu Viisi şi cu Kuusi, bătrânele gâşte cu care călătorise împreună de la început.

Se depărtă apoi de ţărm, ştiind că aleanul păsărilor nu ţine mult şi voind să se despartă de ele câtă vreme mai erau încă mâhnite de lipsa lui.

Ajungând pe dâmbul ţărmului, se întoarse să se uite la stolurile numeroase care zburau pe deasupra mării. Toate îşi strigau chemările, în afară de unul singur, care îşi continuă zborul în tăcere cât fu el în stare să-l urmărească de pe uscat cu privirea.

Stolul era însă bine rânduit şi zbura repede, gâştele mişcându-şi aripile cu toată puterea. Nils Holgersson le urmări cu un dor nespus şi mai că ar fi vrut să fie iarăşi Năpârstoc, ca să poată călători peste mări şi ţări împreună cu un cârd de gâşte sălbatice, cu un cârd pe care-l îndrăgise şi de care se ataşase.

Sfârşit

INDEX NUME

NUME PERSOANE

. Erik – cioban
. Holger Nilsson – tatăl lui Nils
. Kajsa de la Ysätter – vrăjitoare
. Klement Larsson – paznicul parcului Skansen
. Osbjörn – pescar
. Per Ola, Năpârstoc – băieţel
. Tândală-Nătăfleaţă

NUME PĂSĂRI ŞI ANIMALE

. Akka de la Kebnekajse – gâscă
. Bataki – corb
. Cezar – câine, prepelicar
. Clorina – pisică
. Dagaklar – craiul lebedelor
. Dunfin – gâscă
. Ermenrich – bărzoiul
. Garm Pană-Albă – cioară
. Gorgo – vultur, crescut de mama Akka
. Jarro – boboc de raţă sălbatică
. Kaksi de la Nuolja – gâscă
. Karr – câine
. Kolme de la Sarjektjokko – gâscă
. Kryle – şarpe
. Kuusi de la Sjangeli – gâscă
. Majros, Stjärna, Gull-Lilja – vacile lui Nils
. Neljä de la Svappavaara – gâscă
. Păr-Sur – elan
. Smirre – vulpoi
. Snöfrid – crăiasa lebedelor
. Viisi de pe Oviksfjällen – gâscă
. Vingsköna şi Guldöga – surorile gâştei Dunfin
. Yksi de la Vassijaure – gâscă

NUME LOCURI

. Asker – comună

. Bergslagerna – regiune
. Blacksosen – muntele negru
. Blekinge – ţinut în provincia Smoland
. Bohuslän, Bohuslänul, Bohuslänului – provincie
. Brunnsvik – golf zona Stockholm
. Dalälv – râu
. Dalecarlia – provincie
. Djupadal – parc
. Djupafors – cataractă;
. Ekshärad – oraş în provincia Värmland
. Fellingsbro – comună
. Glimmingehus, Glimminge
. Göta – canal
. Gotland – insulă
. Grängesberg – zonă minieră
. Grängshammar – uzină metalurgică
. Halland – provincie în regiunea Götaland
. Härjedalen – provincie
. Hedström – râu
. Hjälmar – lac
. Hjälsta – golf
. Huskvarna – orăşel
. Jämtland – provincie
. Jönköping – oraş
. Jönoker – district
. Kalmar – provincie
. Kalmarsund – strâmtoare
. Karlskrona – oraş şi port
. Kebnekajse – munte şi lac în Laponia
. Kolbäck – râu
. Kolmården, Kolmårdenul, Kolmårdenului – provincie, pădure
. Kulla – munte
. Lagordsgärdet – câmp zona Stockholm.
. Lillo – râu
. Linköping – oraş
. Ludvika – uzină metalurgică
. Mälar – lac
. Malmö – capitala Scaniei
. Munk – lac
. Närke – şes
. Norberg – district minier
. Norrköping –

. Norrström, Norrströmul – canal
. Öland – insulă
. Omberg – munte
. Örebro – localitate
. Öresund - strâmtoare
. Östergötland, Östergötlandul –
. Ottenby – domeniu regal
. Ronneby – râu navigabil
. Sago – râu
. Scania – provincie
. Siljan – lac
. Södermanland, Södermanlandului – provincie
. Stockholm, Stockholmului
. Sunnerbo – district în provincia Smoland
. Svarto – râu
. Taberg – munte
. Tokern – lac
. Ulvshyttan – uzină metalurgică
. Uppland – provincie
. Uppsala – centru universitar la nord de Stockholm
. Vänern – lac
. Värmland – provincie
. Västerbötten, Västerböttenul, Västerböttenului – regiune
. Västergötland, Västergötlandul, Västergötlandului – provincie
. Västmanland, Västmanlandul, Västmanlandului – provincie
. Vättern – lac
. Vemmenhög – satul lui Nils.
. Vomb – lac

CUPRINSUL

PARTEA ÎNTÂI....................................2

ŞTRENGARUL....................................2
Spiriduşul....................................2
Gâştele sălbatice....................................6
Pânza cadrilată....................................12
AKKA DE LA KEBNEKAJSE....................................15
Seara....................................15
Noaptea....................................24
Hârjoana Gâştelor....................................28
VIAŢA PASĂRILOR SĂLBATICE....................................31
La o fermă....................................31
Vittskövle....................................34
În parcul Öved....................................40
GLIMMINGEHUS....................................46
Şobolani negri şi şobolani cenuşii....................................46
Bărzoiul....................................49
Prinzătorul de şobolani....................................55
HORA CEA MARE A COCORILOR DE PE MUNTELE KULLA.........57
PE VREME PLOIOASĂ....................................66
SCARA CU TREI TREPTE....................................70
PE MALURILE RÂULUI RONNEBY....................................73
KARLSKRONA....................................81
CĂLĂTORIA SPRE INSULA ÖLAND....................................89
CAPUL DE LA SUDUL INSULEI ÖLAND....................................93
FLUTURELE CEL MARE....................................100
INSULA CAROL CEA MICĂ....................................103
Vijelia....................................103
Oile....................................106
Văgăuna iadului....................................110
DOUĂ ORAŞE....................................114
Un oraş în fundul marii....................................114
Oraşul viu....................................120
CIORILE....................................122
Urciorul de lut....................................122
Răpit de ciori....................................126
Coliba....................................135

BĂTRÂNICA DE LA ŢARĂ...138
DE LA TABERG LA HUSKVARNA..146
LACUL CEL MARE AL PASĂRILOR...149
Jarro, bobocul de raţă sălbatică..149
Pasăre de nadă..154
Secarea lacului...156
FOTA DE PĂNURĂ..161

PARTEA A DOUA...165

POVESTEA LUI KARR ŞI A LUI PĂR-SUR................................165
Kolmården...165
Karr...168
Fuga lui Păr-Sur..171
Desperatul...177
Călugăriţele..180
Războiul cel mare împotriva „călugăriţelor”.....................184
Răzbunarea...189
UN RAI PAMÂNTESC...195
PE ŞESUL NÄRKE..196
Kajsa de la Ysätter..196
Ajun de bâlci..198
NĂBOIUL..209
ÎMPĂRŢEALA MOŞTENIRII..212
ÎN BERGSLAGERNA...216
UZINA METALURGICA..220
DALÄLV..232
PARTEA LEULUI...238
Vechiul oraş minier...238
Povestea minei Falun..242
AJUNUL...251
Povestea Mariei-Cristina..254
ÎN CĂUTAREA UNUI LOC DE POPAS...257
INUNDAŢIA..259
Lebedele din golful Hjälsta..262
Noul câine păzitor..266
LEGENDA PROVINCIEI UPPLAND..268
LA UPPSALA..273
Serbarea primăverii...278
Încercarea..283
DUNFIN..285

Oraşul plutitor....285
Surorile....289
STOCKHOLM....294
VULTURUL GORGO....303
Într-o vale la munte....303
În captivitate....308
PE DEASUPRA PROVINCIEI GÄSTRIKLAND....312
O cingătoare de mare preţ....312
Ziua pădurii....314
O ZI ÎN HÄLSINGLAND....317
O frunză mare verde....317
Noaptea de anul nou al animalelor....318
ÎN ŢINUTUL MEDELPAD....326
O DIMINEAŢA ÎN ANGERMANLAND....331
Pâinea....331
Pădurea în flăcări....334
VÄSTERBOTTEN ŞI LAPONIA....338
Cele cinci iscoade....338
O ţară călătoare....341
Visul....343
Sosirea....347
OSA, PĂZITOAREA DE GÂŞTE, ŞI MICUL MATS....350
Boala....350
Înmormântarea micului Mats....355
ÎN ŢARA LAPONILOR....362
SPRE MIAZĂZI, SPRE MIAZĂZI!....372
Prima zi de călătorie....372
Pe Östberget....375
Legenda provinciei Jämtland....378
CÂTEVA POVEŞTI DIN HÄRJEDALEN....383
VÄRMLAND ŞI DALSLAND....391
UN CONAC MIC....396
COMOARA DIN ARHIPELAG....398
În drum spre mare....398
Darul gâştelor sălbatice....401
ARGINTUL MARII....405
UN DOMENIU MARE....409
Un domn bătrân şi unul tânăr....409
Legenda Västergötlandului....412
CĂLĂTORIA SPRE VEMMENHÖG....418
ACASĂ LA HOLGER NILSSON....421
DESPĂRŢIREA DE GÂŞTELE SĂLBATICE....429

INDEX NUME..433

Constatări:

Pag. 465-466 din original (396 în text) – Sfârşitul la „Un conac mic pare întrerupt”.